

и Единовърни братя и съсъди, сички на оржие храборно и побѣдносно биждѣ, съкжѣ и трѣбждѣ общия неприятѣль, старѣ кръвникѣ турчинѣ? Може ли да бжди и за насѣ по добро друго благо врѣмие отъ това? Нека никой не мисли чи свободж ся добыва безъ кръвь и безъ скжпоцѣннж жъртвж! Нека никой не чѣка отъ другиго да го освободи. Наша та свобода отъ насѣ зависи! Нека всѣки запиши дълбоко въ сърце то си за святж възторгнж рѣчь — свобода или смърть и съ пламенѣ мечь да вървы въ бойно то поле подѣ знамяна на непобѣдимыя Българскы Лъвѣ; а Божѣ всесилна дѣсница намѣ ще помогнѣ!¹⁾

Народный войвода
Г. С. Раковский.

Изъ Миналото — подѣ редакцията на
П. С. Кършовски кн. I, № 39, стр. 203.
Н. Б. II. А. п. 87. № 7771 а. б.

№ 353.

Отецъ Мартирия до Райно Поповичъ.

Първообразъ на плана на Левски за апостолство въ България съ цель за всенародно възстание.

Априль 14 1867 година

2. 17. 1. 19. 6. 17. 1. 9. 24. 15. 5. 1. 11. 1. 76. 25. 14. 1. 2. 12. 4. 1. 17.
18. 11. 10. 1, 11. 15. 13. 9. 19. 6. 19. 5. 1. 16. 1. 8. 10, 14. 1. 3. 17. 6.
13. 6. 19. 15. 24. 6. 11. 20. 4. 1. 19. 15. 5. 1. 18. 19. 1. 14. 1. 19, 18. 6. 11. 1.
5. 6, 9. 8. 3. 6. 5. 14. 1. 7, 19. 15. 9. 8. 10, 16. 12. 1. 14, 1. 8. 4. 15,
9. 13. 1. 13, 9, 5. 1. 2. 1. 5. 13. 6. 18. 15. 4. 12. 1. 18. 14. 9. 18. 1.
18. 10. 24. 11. 10. 19. 6, 14. 1. 25. 10, 18. 15. 18. 6. 5. 9, 5. 17. 20. 4,

¹⁾ Мисълта на Раковски бѣше да поведе своитѣ легионери, между които е и Левски, като голѣма чета презъ сръбската граница, да хване Балкана и да разбунтува цѣла България съ сборенѣ центъръ Търново. Разочарованието дойде по външни политически причини и планътъ се осуети. Тази несполука и зависимостъ отъ каприза на външнитѣ въздействия, повторени и по-подирѣ, за които Левски не веднажъ споменува въ своитѣ писма, образуватъ непосредствения източникъ, като ни даватъ и фактическата база за оновѣ преобразование въ метода на революционната борба, което съставлява сжщина за голѣмото име на Апостола въ недавнашната ни политическа история.

15, 14. 6. 2. 10. 3. 1, 9, 5. 1. 13. 9, 10. 1. 3. 9. 19. 6, 16. 15. 18.
11. 15. 17. 15, 8. 1. 25. 19. 15. 19. 15, 26. 6, 5. 1. 9. 8. 12. 6. 8,
1, 20, 2. 15. 12. 4. 1. 17. 10. 1,
13. 1. 17. 19. 9. 6, 16. 17. 15. 16. 15. 3. 5.
14. 10. 11, 20, 2. 6. 12. 4. 17. 1. 5.

Дешифрирано това гласи:

Брате Райчо да кажишъ на Български-т комитет да пази навремето че кугато да станжтѣ секжде извѣднажъ тоизи планъ азъ го имамъ и да бждими согласни съ сичкити наши съсъди друго не бива и да ми явите по скоро защото ще да излѣзж у Болгария.¹⁾

Мартие Проповдник у Белград.²⁾

Н. Б. II. А. п. 60, № 9281.

№ 354.

Н. М. Тошковъ до Хр. Георгиевъ.

Споразумение между старитѣ и Тошковъ въ Букурещъ. Планътъ на Тошковъ за дейностъ въ Одеса. Предлага да се изпратятъ отъ Букурещъ двама делегати въ Сърбия и трима въ Петербургъ по сътрудническото дѣло Г. Грамадовъ се готви да дойде въ Влашко. Нѣкои разноски на Раковски.

Одесса 20-ий Априлий 1867.

Г-дине Хр. Георгиевъ

Бюкарестъ

До поздравленіе-то си за празникътъ на Христ. воскресеніе азъ присоединѣвамъ искреннж признателностъ за доброто приѣманіе, което имахте добринж.тж да ми направите въ Бюкарестъ, гдѣто, благодареніе на вашж.тж рекомандація, азъ бѣхъ радушно приѣтъ отъ наши.тѣ тамъ съотечественици.

Дотѣзи азъ трѣба да приложѣ че не остава друго, освенъ да ся старайме щото общото дѣло, което сме прѣдприѣли да

¹⁾ Адресъ на писмото: Господару Търговцу плоешкому Райчу Поповичу. Въ Плоещъ.

²⁾ Въху личността на този малко нѣщо анормаленъ калугеръ, фанатично предаденъ на сръбската по онова време държавна политика, вж. бѣлжката на Панайотъ Хитовъ къмъ едно отъ следващитѣ писма.

върви въ желаемий.тъ напрѣдокъ. Това много зависи отъ васъ, защото, до-колко-то азъ проумѣхъ, вий, достойно ся радвате на голѣмо довѣріе отъ стѣрнж на наши-тъ съотечественници.

Слѣдъ пристигнуваніе-то си тука, азъ не намѣрихъ удобно време за да съобща на наши-тъ съотечественници тука порученіе-то съ което бѣхъ натоваренъ. Това ще направя днесъ утрѣ, и ще ся трудя усърдно да ги убѣда да за приѣмжтъ дѣятелно участіе въ съдржжество-то което сми устроили. Съ слѣдующе-то си же ще прибѣрзамъ да ви дамъ отчетъ заедно съ вноскж срещу стойность.тъ на акци.тъ които сполуча да намѣста.

Днесъ има да ви помоля само да отберете отъ наш.тъ тамо лица достойни и способни, отъ които двѣ да ся испра-тжтъ по съдружеско-то, разумѣвасе, дѣло, въ Сърбія, и други три лица въ голѣмий.тъ нашъ градъ П. Отъ тамъ може да ся чака голѣма добринж за общото дѣло.

На посторонни.тъ обаче помощи нѣи трѣбва да глѣдами, като на нѣщо второстепенно. Наши.тъ собственни старанія и енергически-тъ ни мѣрки трѣбва да държжтъ първо-то мѣсто. Само тѣй можемъ да достигнемъ добъръ резултатъ. Минута-та е благопріятна; обстоятелствата са за насъ; сега е прочее време-то да докажемъ на свѣтъ-тъ чи и нѣи ни спимъ.¹⁾

Г. Грамадовъ достигна днесъ у Градъ-тъ ни, и скоро ще дойде у Градъ-тъ ви. Той ще ви съобщи много интересни работи.

Притварямъ ви тука вносите 864 отъ 50 срещу 11 спар тлии у Лондонъ 2/Md които продайте и отъ стойность.тъ имъ удържете.

Крем. 75 които платихте за смж. леи Г. Раковскому, а устали.тъ нека сто.тъ у васъ до вторж можъ заповѣдь.

При тѣя ви поздравлѣвамъ братски и сърдечно и съмъ-ви усърднѣй пріятель

Н. М. Тошковъ

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ.

¹⁾ Инициатива за втората легия въ 1867 г. въ Бѣлградъ.

№ 355.

Н. М. Тошковъ до Хр. Георгиевъ.

Избранъ комитетъ въ Одеса. Ще влѣзе въ сношение съ славян-скитѣ общества въ Москва и Петербургъ. Да се прибави особенъ членъ къмъ проекта, за съюзъ съ Сърбія — гарантиране взаимно довѣріе.

Одесса 24-ий, Априлій 1867.

Господине,

Въ послѣдня-то си писмо отъ 20-ий на текущій.тъ, азъ ви ся обѣщахъ за нѣкои подробности, относително до дѣй-ствия-та на тукашно-то ни Общество по общо-то ни дѣло.

На 21-ий Април. свыкахъ всички.тъ българи които тука живѣятъ, познакомихъ ги съ работи.тъ които тамъ са вър-шжтъ, и имъ показахъ нуждж-тъ да вземжтъ живо участіе въ това дѣло.

Какъто трѣбваше да чаками, тѣ не скряха съчувствие-то си къмъ него, и, въ изпълненіе на обѣщаніе-то, което тамъ ви дадохъ, избрася комитетъ отъ 7 души, натоваряни да ра-ботжтъ, съ всички.тъ зависящи отъ него способности, по об-що-то дѣло.

Тойзи комитетъ скоро ще влѣзи въ сношение съобще-ства-та въ Петербургъ и въ Москвж, на които ще проси по-държжж.тъ отъ матеріалнж и нравственнж стѣрнж. Отго-вори.тъ имъ на время ще ви ся съобщжтъ.

Днесъ, 24 Априлій, спорѣдъ съгласіе-то ми, надѣвамъ ся да ся сж отправѣли наш.тъ депутате въ Сърбія за да усжществжтъ станало-то прѣдначертаніе. Нѣмамъ нужда еѣ ви казвамъ, чи не трѣбва да допустнете никакво отлаганіе, защо-то работа-та и удобство-то на минутж.тъ не търпи отла-ганіе.

Въ проектъ-тъ за съюзъ-тъ ни съ Сърб. правителство, трѣбва, по наше-то мнѣніе, да ся прибави още едно условіе, на което отсжствие-то живо ся чувствува. Въ новій.тъ пунктъ трѣбва да ся кажи, чи никое отъ договоревающи.тъ страни, нѣма право да направи никаквъ договоръ, безъ съгласіе-то и одобреніе-то на другж.тъ.

Съ това ся привардвами отъ случайнж вреднж въз-можность.

Съ молбж да ми давате потрѣбни-тъ извѣстія, върху работитѣ които тамъ сявършжтъ, извѣстія които ще ржководжтъ дѣйствието на тукашній-тъ комитетъ азъ ви поздравѣвамъ и съмъ вы съотечественникъ

Н. М. Тошковъ

До Г. Г. Членоветѣ
на Настоятелство-то
у Букарестъ

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ.

№ 356.

Данаилъ Хр. Поповъ до Тайния Ц. комитетъ.

Очаква да му се прати устава на Комитета. Успѣлъ вече да го прочете у нѣкои българи, членове на сѣдилището въ Т.-Магурели. Почти явно събиране помощи за преминаване на бунтовна чета въ България. Не било споредъ устава, но нѣмали кой да имъ изясни, да се освѣтлятъ.

Т. Мжгурелле 10 Маѣ 1867

Г-да И. П. Грудовъ

Въ Букурещъ¹⁾

Состава²⁾ или (начина) ради созаклетници-те когото щехте да ми провождате до днес не сам приел, причината не познавам. Тук прочетох у Г-на Маноли Василиу него(въ) состав || виждам ватре чи все кой созаклетник ще има разности-те си за отивание и връщане негово за тас година || но напротив гледам чи тук гдето има не колко души очакват благополучно време за да минат (Бог дя им е на помощ) но чувам как Г-нъ И. Бунеско президентина от трибунала и Г-нъ М. Василиу искат іавно да соберат помощ за тех(:) пари барут || умоляват разни персони³⁾ и то вервам че не е позволено. Вище че им дайте точни изіаснения-та как да следват него составъ. Г-нъ Маноли го приел от Александри от Г-нъ

¹⁾ Сложенъ европейски шифръ съ латиница.

²⁾ Устава на Тайния Централенъ комитетъ.

³⁾ Въпросътъ е за четата на Филипъ Тотя.

Вича пановича; — Безъ друго като Ви поздравявамъ очаквамъ отговоръ-тъ Ви и съмъ Вашъ съотечественникъ.¹⁾

Д. Хр. Попов

№1 ако има нещо ново
печатано моліа ви про-
водете ни.

Сжщій.

Изъ архива на Ц. Т. комитетъ.

№ 357.

Хр. Георгиевъ до Н. М. Тошковъ.

Да не бързатъ, докато упълномощенитѣ отъ Букурещъ не се срещнатъ съ Михаилъ, Сръбски князь. Предлаганата прибавка къмъ проекта за съюзъ съ Сърбия се зема въ внимание. Найдень Геровъ, който билъ въ Букурещъ, ще гойде и въ Одеса.

Букурещъ 2.ій Маѣ 1,867.

Господіе!

Братското ваше отъ 24. изходящаго не малко нж удешевили къту видюхмы чи нашыте въ Градътъ вы Съотечественицы съ благодареніе удобриха и пріеха да участвовать въ проіектатъ койту въ Личното ны срещаные изработихмы за установленіе на едно Народно Съдружество.

Избраниты ви Настоятелы сж умолявать да пустжпувать усторожно, да не бързатъ въ това важно предпріятіе, догдѣ не ся Срѣщнатъ нашыты уполномощны Съ Г. Г. Миша, отъ къщата на когото завыси не само нашето Сполучваніе, но іющы и възпаленіето на нашыты братя да Съучаствуютъ съ угрознитѣ капиталы, То не ще закъснѣй, и щомъ са свърши-ще ви сж прати человѣкъ, да вы съобщы всичку точно, и съ споразумѣйтіе за начинатъ съ когото да позовѣте съучастници-ты.

Предлагаематж вы прибавка за въ ословыята сж взе въ забележка и бждете спокойны всичко що сж касае за общата полза ще сж Стараемъ да Стане.

¹⁾ Писмото е дешифрирано отъ г. Люб. Петровъ, пазителъ въ Архивния отдѣлъ при Народната библиотека въ София.

Г-нъ Н. Геровъ подиръ нѣкой день ще мине презъ Градътъ въ той ща ви изясны за всичку точно.

Отъ Странж на всичкитѣ къту вж братски поздравя Оставамъ вашъ Съотечественникъ

Дѣловодителътъ:

А. Михайловъ

До Г. Г. Членове на настоятелството.

Въ Одесса.

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ

№ 358.

Н. М. Тошковъ до Хр. Георгиевъ.

Отложити изпрашането на Г. Грамадовъ. Очаквали Найдень Геровъ и Евлоги Георгиевъ да стигнатъ въ Одеса. Да борзатъ съ депутацията въ Сърбия. Кесяковъ е въ Цариградъ и чака по-нататъшни решения. По-благоприятни условия за независима българска дейность въ Букурещъ, отколкато въ Одеса. Обстоятелствата благоприятни.

Одесса 15/27 Май 1867.

Г-дине Христо Георгиевъ

у Бюкарестъ

Пріятельско. то ви отъ 2 на текущитѣ пріехъ и прочетохъ съ удовольствие. Спорѣдъ желаніе. то ви, тръгнуваніе. то на Г. Грамадовъ за градътъ ви ся отложи до пристигнуваніе. то на Г. Геровъ, когото очаквами, заедно съ братъ Ви Г. Евлогія, въ Одесса.

Отъ насъ тука нищо още ново и интересно. Отговорѣтъ на писмата които распратихми не сме още пріели. Ако ни доставжтъ нѣщо ново нѣма да отпусна за да ви го придамъ. До тогива, ний чаками отъ васъ писмо за да видимъ какво свършихте тамъ, гдѣто щѣхте да изпращате нарочно чело-вѣци. Това извѣстіе го чаками съ голѣмо нетърпение, защото отъ сполукж-тж ни въ това дѣло може да ся чака голѣма добринж за общото предпріятіе.

Г. Кисаковъ ся намира още въ Цариградъ. Той се намира въ выжидательно положеніе. Той е готовъ да тръгне на първо повикваніе тамъ гдѣто е нужно присжствие. то му и гдѣто ся нуждажтъ за услуги.тѣ му.

Моля ви горѣщо, както Васъ. тжй и дружинж.тж, да ся старайте усърдно да повдигате напрѣдъ, колко.то е възможно, нашж-тж работж. Вій сте турѣни въ такова условіе и ся намираете въ такова положеніе, щото отъ вашето работеніе може да са чака несомнѣнно сполука. Нашето тука положеніе е съвършенно различно. Ний не можемъ да направимъ онова което бы желали, и което вій отъ тамо можете да направите. При всичко това, ний нѣма никогажъ да откажемъ разнообразно.то си съдѣйствие. Обстоятелствата ся благоприятни. Настро-еніе.то на умове.тѣ е превосходно; желаніе.то е голѣмо да вземжтъ всички.тѣ участие въ съдружество.то ни. Такива ся мои.тѣ частни отъ върѣдъ извѣстія. Осѣща се само нуждата да ся даджтъ распореждания.та отъ стърнж на оніе които ще управлѣвжтъ дѣла.та на предпріетія.та. Трѣбва да ся не допустне да замине въ бездѣйствие това лѣто. Защо.то всичко ще бжде загубено за нашето предпріятіе.

Въ надѣжда за нашійтъ отговоръ, азъ ви увѣрѣвамъ за голѣмо.то почитаніе съ което съмъ

вашъ пріятель

Н. М. Тошковъ.

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ.

№ 359.

Панайотъ Хитовъ до Н. Балкански.

Парични затруднения да се подготви четата на х. Димитра. Панайотъ Хитовъ не можалъ да дойде въ Букурещъ, това ще направи малко по-късно, сега ще прати вѣренъ свой човѣкъ. Въ противовѣсъ на оправданието на старцитѣ, че му дали много пари отъ лани за четата, дава точна смѣтка. Приходъ и разходъ презъ похода по Балкана и за момцитѣ му въ легията. Дата на тръгването за въ България и на пристигането въ Сърбия.

31 мартъ 1868 год.

Любезни куме!

Писмо.то ти отъ 7 марта 1868 пріехъ и разумѣхъ що ми пишешъ.

Отъ предишните ти писма предвиждахъ и азъ, че тжй ще излѣзе онова, за което ми бѣлѣжешъ сега особено. Рѣчь.та ми е тука за двѣс-тѣ тѣхъ момци,¹⁾ които не ти е

¹⁾ Четата на х. Димитъръ и Ст. Караджа.

било възможно да ги приготиш. Нѣка за това да не ти ѣмжно никакъ, защото вече земаѣ се по-добри мѣрки за общата ни работа, коѣто се надѣж по таѣ причина да се поправи и нейниж-тъ вървежъ да упокои и срадва сѣкиго отъ насъ. И това сичко трѣба да стане сега — твърдѣ скоро защото-то закжснѣвани-е — недай Боже — много лесно може да тури насъ въ пѣ-люта злочестина. Жалъ ма ѣе, че не можихъ до сега да дойдж самъ на Букурещъ, и тиѣ дни на-дали ще ми прилегне да дойдж. Нѣ бжди увѣренъ, че, ако азъ не дойдж самичкъ, непрѣменно щж проводж подиръ нѣкой и други день свой вѣренъ и достоинъ застѣпникъ до градъ-тъ ви за тосъ часъ, а подиръ може да ази да дойдж — споредъ както стане по-голѣма потрѣба.

Колкото за онова, дѣто ти казали старци-тѣ,¹⁾ че ми давали доста пари, ето излагамъ ти щото ми сж дали:

1) Проводили сж ми	50	
2) Ти си ми проводилъ по г. Теохара.	25	лири турски
3) Отъ г. Шопова приѣхъ	10	лири турски
4) " " "	10	наполеона
5) Отъ сѣрбско-то правителство	65 ¹ / ₂	
Сички-те правѣтъ турски пари	11690	гр.

Ти-е пари, разумѣва се, приѣмвалъ съмъ отъ ѣесенієсь насамъ, т. ѣе. отъ какъ съмъ се върнжлъ съ момци-те отъ Балканъ-тъ въ Сѣрбиѣ до сега. А ето що съмъ разнесълъ:

1) Разноски-те въ походъ-тъ на чети-те отъ трѣгваниѣ-то ни (28 Априла 1867) въ планина-та до стигваниѣ-то ни въ Сѣрбиѣ (20 августа 1867) 6055 гр. ³/₄ пар.

2) Отъ ѣесенєсь насамъ разнесалъ самъ особно подиръ момци-те ни, които встѣпвахъ въ войска-та,²⁾ слѣдѣжъща-та сума 5559 гр. ³/₄ пар.

3) И за себе си разноска отъ ѣесенєсь насамъ 3000 гр.
Съсь отвѣдни-те на ѣедно ставатъ 14615 гр. ¹/₂

Ти знаѣшъ, че онасъ пролѣтъ за приготвениѣ приѣхмє 180 лири турски, и смѣтката отъ онжсъ зима ѣе у Тебе,

¹⁾ Отъ Добродетелната дружина.

²⁾ Легията отъ 1867—68 год., дето е Левски.

сравни сега това сичко и пресмѣтни, за да видишъ и упо-знаѣшъ истенно-то положение на сичката смѣтка. Само никому сега недумай нищо върху това, ами потавай се за сега, ачи, ако подиръ стане нужда, ще разгледаме сичка-та смѣтка основателно, върху коѣето имамъ на ржка сички-те потрѣбни доказателства. Нѣмай за това никаква грижа, само скрий добръ и това писмо и недѣй го показва никому.

Поздравлявамъ Та братски, така и сичка-та ти любезна фамилиѣ.

Твой побратимъ

панаіот хитув¹⁾

Н. Б. II. А. п. 61, № 8177.

№ 360.

Гр. Д. Начовичъ до Хр. Георгиевъ.

На пѣтъ за Бѣлградъ съ мисия по сѣдбата на Легията. Положението на Филипъ Тотя. Българинъ, сѣдия въ Т.-Магурели. Противникъ на четната политика.

Крайова 7 Априліѣ 1868

Господине Хр. Георгиевъ у Букурещъ.

Надявамъ ся да сте приѣли писмо-то ми отъ 1. тек. което ви бяхъ писалъ отъ Александрія и ви го бяхъ испроводилъ съ рецеписъ презъ Г-на Хр. х. Костова. Въ това писмо ви бяхъ разказалъ подробно всичко що бяхъ направилъ въ Александрія, върху предметъ-тъ както и за работи-ти на Тотя.

На тржгнуваніє то си ся срещнахъ пакъ съ Тотя и отъ испитванія-та ми можахъ да ся убѣдя чи той наистина ще мине въ Българско ако намѣри средства и чи главна-та причина на това е дѣто той няма средства за препитаніє-то си.

Увѣренъ ежмъ обаче че Г-нъ Репановичъ ще сполучи да издѣйствува въ Александрія да не му ся дава никаква помощъ за минуване то му.

¹⁾ Само приподписано отъ П. Хитовъ.

Въ Турно Мжгорели главната моя длъжностъ както и на приятелите ми Тома и Янко бѣше да убѣдя тамошните наши единородци за злощастія та които ще произлезатъ отъ безвременното минуваніе на чети ти. Азъ говорихъ за това особено съ Г-на Ганъ Бунеска който бѣше прелималко президентинъ на Трибунала а сега е адвокатинъ. Този Българинъ патриотъ има голямо влияніе въ Турно както предъ граждани-ти тѣй и предъ тамошно-то началство, и той ся убѣди¹чи не е още време да минатъ чети и чи е много зло ако не ся работи задружно и отъ хора умни и опитни и е противенъ на претенцій-ти на Войводи-ти; той ми ся обѣща да дѣйствува съ всички ти си сили за да ся въспре минуваніе то на чети-ти и въ нужда да употреби правителственна сила.

Непрестанни-ти джждове не ни позволяватъ никакъ да слѣдвами скоро пжтуваніе-то си за това едвамъ вчера пристигнахми тука ако и да смятахми за вчера да бждимъ вече въ Бѣлградъ.

Азъ тука ся срещнахъ съ Г-на Петръ Дянковъ и му разказахъ подробно всичко-то което ми бяхте заповядали да имъ говоря. Г-нъ Кжнчо Теодоровъ отсжствува отъ градъ-тъ.

Тукашни-ти Българи ся оплакватъ отъ багабонти Българи, които ся казватъ че отиватъ въ Бѣлградъ (испроводени отъ Букурещъ) или ся вращатъ за работа въ Букурещъ (проводени нарочно отъ Бѣлградъ) и имъ искатъ пари и ги псуватъ ако не имъ даватъ. Помногого отъ тяхъ вмѣсто да си слѣдватъ пжтя оставали по кржчми-ти или отивали по селата и проповѣдвали разни вредителни лжжіе. Ный имъ казахми да не даватъ никому нито една пара ако не го лично познаватъ за добръ и честенъ. Тука сварихме двама, които ся вращаха отъ Бѣлградъ, направили ся болни и продаватъ кадри; двама, отъ които най да не ся надява человекъ да направятъ това. Тѣ ни казаха някои шаралопи за тамошните ученици и които сж толкозъ неприятни щото не смея да ви ги съобща преди да идемъ да ся научимъ за точность-та имъ и които вярвамъ чи сж лжжіе както и всички-ти други които подобни-ти имъ пржскаатъ по свѣтъ-тъ.

Приемнете, моля ви, увѣреніе-то за моята преданность

Гр. Д. Начовичъ

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ.

№ 361.

Гр. Д. Начевичъ до Хр. Георгиевъ.

Среща въ Крайова съ предварително напустнали частитѣ си легионери отъ Бѣлградъ. Тревожни сведения за състояніето на работитѣ въ Легията.

Бѣлградъ, 14-ий Априлій 1868.

Господине Иванъ Парвановъ.¹⁾

Напомнивамъ Ви, писмата си отъ 1. и 7. тек. които ся надявамъ да сте временно приели чрезъ Господина Х. х. К. Въ послѣдното си ви казвахъ чи ся срещнахъ въ Крайова съ нѣколко отъ тукашни-те военни ученици, които си были временно дали оставката,²⁾ и които ми дадохъ най-печални-ти новини за тѣхни-ти събратія въ Бѣлградъ: азъ ви казахъ тогазъ чи това извѣстіе може да бжди лжжовно. По злощастіе обаче, като пристигнахъ тука ся увѣрихъ чи всичко было истинна и чи работата е много серіозна, даже и опасна. Всички-ти ученици, разярени до най-високъ степенъ, си дали оставката и не приематъ нито да имъ ся предложи да ся възврънатъ отъ това тѣхно решение.

Ето, споредъ тяхъ, главни-ти причини които сж ги докарали до отчаяніе и които сж имъ отнели всяко довѣріе:

„Отначало, казватъ тѣ, ный бяхми добря, учахми ся редовно, напредвами; наши-ти учители (офицери) ни обичаха и ный имъ бяхми крайно предадени. Слѣдъ нѣколко време обаче, изведнаждъ, въ растояніе на единъ часъ, книги, маси, мастилници, столови, всичко ся задигна, учители-ти ся пропждиха, добри-ти серженти и началници ся махнаха и вмѣсто тѣхъ ни туриха истински тирани; а намъ ни казаха чи онова което бяхми научили е доволно, чи стига да направимъ малко практика за да станимъ достойни за офицери и ни туриха този часъ въ сръбски-ти части дѣто ни наложиха строги длъжности: да чистимъ незнамъ що, да ходимъ цѣль день подиръ робящи-ти, ипроч. ипроч. работи отъ които ный няхамми ни-

¹⁾ Хр. Георгиевъ.

²⁾ Нѣкои отъ нашитѣ легионери въ Бѣлградъ се видѣли принудени да изоставятъ легията, преди тя да бжде разпустната съ заповѣдъ отъ сръбското правителство.

каква полза, и дѣто си губяхми всичко-то време. Отъ това ный проумявами чи Сърбити не бяха задоволни дѣто ный ся учахми добра и напредвахми.

„Послѣ три мѣсеца, казватъ момци-ти, училището ни, като поискаха старити, ся пакъ въстанови, но не като напредъ; и тиранство-то като не преставаши, като ни все принуждаваха да вардимъ стража, да вардимъ робяти, да сечемъ и да носимъ дърва ипроч. ный неможехми да си слѣдвами науки-ти. Отдруга страна запирванія-та, попържни-ти, неправдити, руганія-та съ народность-та ни ся умножаваха отъ день на день; като чи нарочно ся правеше всичко това, съ цѣль да ни принудятъ да си излезимъ.

„Отъ комитетъ-тъ дохождаха Г-нъ Христо, Г-нъ Киселски Г-нъ Колони и енергически настояваха да ся поправи това; Правителство-то имъ ся обѣщаваше да направи всичко но ето до днесъ нищо не ся е наредило, но напроотивъ отъ день на день по зло става. Ный загубихми довѣріе-то кжмъ тукашното Началство и за силата на комитетъ-тъ и нещемъ вече да стоимъ тука ако щжтъ и да ни позлатятъ, ный предпочитамъ смъртъ-та нежели да робуваме подъ Сърби-ти“.

Разумява ся чи азъ уборювахъ всички-ти точки на оплакванія-та имъ: представлявахъ имъ страданія-та като не толкозъ тѣжки колко-то тѣ мислятъ; увѣрявахъ ги за искренность-та на тукашно-то правителство; отдавахъ недостаткити на неспоразумѣніе-то и ги увѣрявахъ чи въ бѣдуще всичко ще ся поправи. Всички-ти мои говорянія обаче неможатъ нито да имъ повърнатъ загубеното довѣріе, нито да ги убедятъ за поправаніе-то на училището, съ една дума ярость-та имъ затѣпила разумъ-тъ имъ.

Главна-та причина дѣто докарала ненадейно избухваніе-то на тѣхна-та ярость и причинила общо-то даване на оставка-та имъ е слѣдоющета:

Ученици-ти, за работа или безъ работа, ходили при Г-на Мустакова. Единъ день Г-нъ Мустаковъ вижда самъ съ очите си единъ сѣрбски Солдатинъ до врата-таму, туренъ (отъ кого?) да глѣда и да забелязва кои ученици ходятъ при Г-нъ Мустакова и онезъ които ходили този день при него ся наказали съ затворъ за нѣколко дена. Други нѣколко ученици като виждатъ това поговорили помеждуси да си дадатъ оставка-та и шпіонити които ги чули извѣстили тутакси на командирина.

Този незабавя да свика всички-ти ученици на редъ и да ги пита въобщѣ кои сж онезъ които искатъ да си излѣзатъ. Ученици-ти ся умжлчели отначало, но командирина като захваналъ да имъ крящи, да ги заплашва съ стрелени, съ бой, тѣ изведнажъ престѣпили всички-ти и си искали оставка-та. Това като видялъ командирина заповядалъ имъ да дадатъ писменъ рапортъ за причинити които ги накарватъ на тѣзи постѣпка. Ученици-ти излогватъ тогизъ писменно до Министръ-тъ всички-ти тѣхни незадоволствія и свършуватъ чи подъ никакжвъ начинъ тѣ няма да пріематъ да останатъ за напредъ.

Министръ-тъ, безъ да вземе никакви укротителни мѣрки, безъ да даде вниманіе на желаніята които комитетъ-тъ бѣше изразилъ въ писмото си № 11 за поправаніе-то на състояніе-то, и като чи е той това чакалъ, отбира 9 момчета, най-интелигентни-ти и които сж ся най-старали за въздържаніе-то на тѣхното завѣденіе, и като ги на хуква добря имъ заповядва да оставятъ Бѣлградъ въ 24 часа.

Имената на тези момчета сж слѣдоущи-ти: Петръ Мешайковъ, Иванъ Кжршовски, Михаилъ Танасовъ, Василь Ивановъ, Коста Ефтимовъ, Иванъ Мжнзовъ, Янко Ванковъ, Тома Пантелеевъ и неговия братъ Петръ. Моля ви да забележите имената на Янка и Тома които сж помежду испждени-ти още преди тѣ да престигнатъ тука, защото ный пжтувахми заедно. Отъ това ви можите да заключите колко справедливо сж и другити испждени.

Другити ученици, като виждатъ каква строгость употребява правителство-то противъ испждени-ти и ги принудява, като няма вапоръ, да преминатъ въ Австрія отъ дѣто можатъ да ги проводятъ въ Турско (казватъ тѣ), ся разлютятъ до една невъображаема степенъ; тѣ си наистина загубили разумъ-тъ.

Като испжжда тези, Министръ-тъ заповядва да испжждатъ малко по малко и други-ти Бѣлгари.

Азъ престигнахъ тука токмо на този пунктъ когито вечъ горезабелязанни-ти испждени ученици щяха да трѣгватъ и забавихъ време да ида да ся представя на Г-на Николича, да му дамъ ваше-то писмо и да го моля да употреби всички-ти възможни и прилични средства за угасяваніе-то на този пожаръ, който не само чи унищожява всички-ти планове за Югославянство-то но и отцѣпва до джлго време двата народа.

Г-нъ Николичъ ми одрѣза изведнажъ всички-ти надѣжди; той ми каза открито чи трябва да ся осждятъ всички-ти Българи и чи няма да ся приематъ други освенъ онезъ които ся покоряватъ съ всичка-та точностъ на военна-та дисциплина. Това мя много очуди отъ страна-та на единъ Югославянинъ толкозъ искренъ и ревностенъ; азъ мисля чи щеше да бжде по-добро ако той бѣше малко отстѣпилъ за полза на обща-та Идея.

Г-нъ Николичъ ми каза и слѣдоущи-ти думи:

„Отначало Гърци-ти ни казаха чи и ный неще да можемъ нищо да направимъ съ Българи-ти; но чи е по-добря да ги поделимъ. Ный като съжелявахми вашия злощастенъ народъ, не ся склонихми да робува той вечно ту подъ единъ ту подъ други народъ; но ся отговорихми на Гърци-ти чи ни ще имъ покажимъ какво можемъ всичко да направимъ съ Българи-ти. Днесъ обаче, ный виждами че Гърци-ти сж имали право.“

Знамъ че ще ся зачудити на тези думи, защото тѣ и меня много наскърбиха но ви моля да бждите увѣрени че това сж неговити точни думи, които ни той каза като ся връщахми отъ Министерство-то, жалъ ни е само чи неможа да ви опиша и начинъ-тъ съ когото ги той каза за да имъ проумѣ-те по-добря важность-та.

Азъ ходихъ послѣ съ Г-на Мустакова при военния Министръ за да молимъ и него да вземе нуждни-ти мѣрки за укротяване-то на ученици-ти. Негови-ти думи ни показаха чи той не е зель въ никакво внимание исканія-та на комитетъ-тъ въ писмото № 11. И той ни дади сжщия отговоръ чи е решенъ да исплди всички-ти ученици; „азъ „искамъ да имамъ войници съвършенно покорни и „подчинени на военни-ти закони и никакъ не приемамъ,“ хора които да ся занимаватъ съ вѣстници „и съ политика.“ Ный го помолихми да исплди сержантинъ-тъ които прави голѣми злоупотребенія противъ ученици-ти, но безъ да сполучимъ. Всичкото което ный сполучихми въ тази наша първа визита бѣше да ся приематъ пакъ назадъ Янко и Тома за да останатъ при онезъ ученици които бы ся покорили на закони-ти и останатъ занаятъ; невероятное обаче, чи ще ся намѣрятъ таквезъ ученици които да останатъ подъ таквезъ условія.

Ный като видяхми отъ една страна постоянство-то на всечки-ти ученици да си излезатъ и отъ друга страна посто-

янство-то на Министерство-то да не взема укротителни мѣрки и да иска да ги исплди ако не ся съвършенно подчинятъ на дисциплината и изнамѣрихме за добро да дадемъ имената на по-вироглави-ти отпomeжду ученици-ти, които подбуждатъ другарити си на постоянство, на Министръ-тъ и да го молимъ да исплди по-първо тяхъ за да можемъ да уговоримъ други-ти да влезатъ въ здравия разумъ; въ сжщото време мисляхми да дѣйствуваме и предъ министръ-тъ за да направи някои отстѣпванія, които би улеснили нашъ-тъ мисия предъ ученици-ти.

Може да ви е криво като сме предложили да ся исплдятъ по-твърдоглави-ти, които не разбиратъ никакъ отъ дума. Нашето споразумение бѣше наистинна да не ся пуца никой отъ тяхъ, но ный трябаше да изберемъ отъ двѣ злощастія по-малко-то вмѣсто да ся исплдятъ всички-ти ученици ный помислихми да подѣйствуваме да ся задържатъ по-много отъ тѣхъ ако е възможно. Може да мислите чи е трябало да ся употреби военна сила за да ся задържатъ всички-ти въ училището. Правителството никога не ся бы склонило на то но въ противенъ случай, въ яростъта си ученици-те ся бы защищавали до смъртъ; сами-те тѣхни офицери засвидѣтелствуватъ за това, и то бы повече повредило постиганіе-то на обща-та цѣль. Никой други начинъ освенъ добрина-та неможи да ся употреби съ тяхъ; а добрина-та не е никакъ приета отъ началници-ти както и отъ Министръ-тъ. За това всичкити разумни тукашни хора неудобряватъ тази постѣпка на правителство-то.

Ный мислимъ чи за сега отъ тука е вечъ всичко свършено; ный няма обаче да пристанимъ да ся стараимъ до послѣденъ часъ за поправление-то на това положение, ный ще употребимъ сички-ти средства които имамъ на рѣка за да уталожимъ отъ една страна ученици-ти а отъ друга да добиемъ някои отстѣпки отъ правителството. Ный ви молимъ обаче, въ сжщо-то време, да вземите тамо, колкото по-скоро е възможно, всички-ти мѣрки които ще намѣрите за добри за да ся предвоятъ злощастія-та които отчаяніе-то на тези войници бы ги възбудило да направятъ; ный незнаимъ дали познавате какви работи сж тези челоуѣци въ състояние да направятъ!

Вы ми бяхте говорили единъ день за едно сжщо военно училище въ Россія и Г-нъ Колони (казватъ ученици-ти) като исповядалъ самъ чи е добря упозналъ какво отъ тукашното правителство нямало вече никаква надѣжда, имъ ся былъ общалъ да издѣйствува до въскресеніе да ся въстанови на друго мѣсто едно сжщо завѣденіе дѣто тѣ ще ся при-мѣстятъ. Това неще да бжде никакъ зля.

Това е днешното положеніе на работа-та; ный сме увѣ-рени че ви и особено Г-нъ Колони, който е самъ видялъ на-чалото на тѣхно-то размѣтване, ще познайте лесно важността на това злощастіе и ще вземите предварително мѣрки. Кол-кото отъ наша страна ный всякакъ ще ся старайми да за-държимъ тука по-голъма-та часть отъ учениците, поне при-временно; не можимъ обаче да ви дадемъ никакво увѣреніе чи ще сполучимъ желаніе-то си а най-много като виждами колко е присърце на тукашни-тѣ да съдѣйствуватъ и да от-стѣпятъ нещичко за постигваніе-то на това укротяваніе.

Приемнете Г-да увѣреніе-то за моята
безкрайна преданность

Гр. Д. Начовичъ

Моля ви като приемете отъ Болградъ 20 (лири австрий-ски б. р.) за Тома Пантелеевъ дѣто сж били съ грешка про-оден, да ми ги проводите до мѣня презъ Г-на Иорданъ Поповичъ ако немапрезъ другадѣ.

с ж щій

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешеаъ

№ 362.

Гр. Д. Начевичъ до Христо Георгиевъ.

Какво е станало последнитѣ два дни 15 и 16 априлъ съ легио-неритѣ. Намѣрението на военния министъръ да отстрани всички легио-нери следъ като предварително е изпждилъ нѣколко. Въ проектъ за безусловно подчинение. Застѣпването на италианския консулъ. Радостта на австрийския и турския консули. Предварителни писмени искания на Комитета на Старитѣ отъ Букурещъ, за да се излѣзе отъ трудното

положение. Посещение на Начевичъ при военния министъръ. Отказъ по-първата точка: да се извадятъ българскитѣ легионери изъ разнитѣ военни сръбски части и да се образува единенъ български легионъ. Обещание на-министра да се образуватъ два класа за военно преподаване: за учени и неучени легионери. Противъ желанието на Комитета да опредѣли ме-сечна плата на легионеритѣ. За сръбския командиръ. Нежелание на легионеритѣ да останатъ въ легията. Решението за тѣлесно наказание. Случаятъ съ десеттѣ души. Моралътъ на легионеритѣ. Безъ патрио-тизмъ. Готови да се обърнатъ за помощъ къмъ австрийския консулъ. Опасность отъ завръщането имъ въ Влашко. Да се взематъ мѣрки тамъ-чрезъ Влашкото началство. За мисията на Ристича въ Европа.

Бѣлградъ, 16 Априлій 1868.

Господине Иване Парвановъ¹⁾ у Букурещъ.

Напомнивамъ ви писмо то си отъ 14 текущ. което пре-дадохъ на тукашното руско консулато да ви ся изпрати си-горно, и въ което ви бяхъ описалъ подробно положеніе то натукашни-ти наши работи. Съ настоящето си ида да ви съ-обща всичко що е станало отъ вчера насамъ.

Извѣстихъ ви по кой начинъ ся испждиха първити уче-ници и какво министерството има намѣреніе да испжди всич-ки-ти които не ся безусловно покоряватъ. Това ся разчу на всѣкадѣ изъ градъ-тѣ и по разумни ти челоуѣци ся много разгнѣвили за тази постѣпка на правителство-то. Азъ имахъ случай да ся запозная и да ся разговарямъ съ челоуѣци отъ разни занимания и ся убѣдихъ чи тѣ по-добря чувствуватъ убійствени-ти слѣдствия на тази постѣпка отъ колкото власть-та.

Тези слухове сж ся тѣй сжщо разпространили и по-мѣжду заступници-ти на странни-ти сили защото вчера су-тренъ италианския консулъ, който ся види да е благонамѣ-ренъ заизбавленіе-то на въсточно-ти християни, ходилъ при военния министъръ да му извѣсти чи австрийския и турския консули неможатъ да си изражатъ радость-та за тази тямъ пріятна случка. Дядо Цеко като научилъ това отъ самия ми-нистръ и като го видялъ умисленъ доди да ми извѣсти тозъ-часъ. Азъ като чухъ това незабавихъ врѣме да ида при Ми-нистрътъ да опитамъ дано някакси духъ-тѣ имъ да ся е обжр-

¹⁾ Хр. Георгиевъ.

налъ и дано можа да откача някои отстъпки; и наистина азъ намѣрихъ Министрътъ по разположенъ отъ първѣнъ и му предложихъ всички-ти точки които комитетътъ бѣше писмено искалъ.

За събираніето на всички-ти Българи на едно мѣсто, той ми отговори чѣ нѣмали такава голяма казарма която да можи да ги побере всички-ти; сиречь нищо за най важнѣтъ точкѣ.

За преподаваніе-то той ми ся обѣща да раздѣли ученици-ти на два класа за учени и неучени.

Той извади тази чета отъ управленіе-то но военния началникъ я поставилъ подъ свой особенъ надзоръ като ѣ променилъ и названіе-то (учебна чета вмѣсто срълячка чета).

Той никакъ неудодрява намѣреніето на комитетътъ да дава на войници-ти особена плата.

Министрътъ ми ся обѣща да махне сержантина на войници-ти отъ когото тѣ много страдали; но командиринъ-тъ, който е иоще по лошавъ остава се сѣщия, а то не е мало-важно, защото тогазъ никаква поправка не е възможна. Този чловѣкъ е лудъ, той е ученъ въ предметъ-тъ си, но няма никакъвъ тактъ. Два дена наредъ му говорихми съ Г-на Стоянова за начинътъ по когото той трябва да ся отнася съ Българи-ти, но послѣ толкозъ разправи ный съжалость съзряхми че той нито най-малко-то не е проумялъ. Този чловѣкъ не е друго освенъ една машина за строга военна дисциплина. Тука има и други офицери които сѣ наистина образовани и учени хора, по злощастіе обаче не щѣтъ да отбератъ едного отъ тяхъ за ученици-ти.

Тези сѣ отстъпки-ти които направи военния министръ, и както виждате то е нула, но щели да можатъ и тѣ да ся турятъ въ дѣйствиѣ отъ чловѣци, които никакъ не проумяватъ цѣль-та която комитетъ-тъ гони? това е питаніе-то. Колкото за ученици-ти които ся ный надявами да останатъ като ся поправи наредбата, до днесъ още никакво съобщеніе не сме приели отъ тяхъ; тѣ ощи постоянно сѣ на първото си решение — да си излѣзатъ, и само когито ся започне уважаніе то на преобразуваніа-та — ако това стани някогѣ — тогазъ само ще можи да ся упознаи навѣрно ако има някоя надѣжда.

Казахъ ви по горя чѣ тукашни-ти управители които ся поставени надъ наши-ти няматъ никакъвъ тактъ и развалятъ по-много отъ колкото имъ иди одрѣжки да поправятъ; ето що се случи вчера:

Преди два мѣсеца 10 души отъ чети-ти си были дали оставката и като до сега не приели никакъвъ отговоръ тѣ изявили чѣ няма вече да излязватъ на упражненіе; тази тѣхна постѣпка е вредителна и безумна но началникъ-тъ имъ никакъ не постѣпилъ по-разумно. Той изважда цѣль regimentъ улавя на сила тези Българи и имъ удара по единъ добръ бой и ги пуца въ градъ-тъ. Тези бити ти като излязватъ отъ тамъ отиватъ право при други ти Българчета и плачешкомъ имъ разказватъ всичко. Вы проумѣвате слѣдствие то на това: всички ти ученици решили да ся защищаватъ задружно до смъртъ и да не оставятъ да ся бутни никой. Когито тѣ разговаряли това въ огньѣ си дошло имъ наредба чѣ който не ся покорява за напредъ ще ся наказва телесно; тази глупава постѣпка ги още по много отвърдила въ решение то имъ и работата е въ лошо положеніе. По вѣчето момчета сѣчестолюбивѣ и предпочитатъ да ся острелятъ нежели да ги биятъ предъ единъ цѣль regimentъ като волове (казватъ тѣ.)

Подобни безрасѣдни постѣпки имъ отнематъ всичко довѣріе; тѣ ся виждатъ като въ опасностъ турени и тогазъ няма никакво съмненіе чѣ тѣ ще постоянно сѣ искатъ да си излезатъ. Когито обнасяніето на началници-ти имъ е съвсемъ противоположно на увѣреніа-та които имъ ный да-вами няма съмненіе чѣ тези размѣтени глази да не вярватъ нито назъ и да подозриватъ даже и нашѣтъ искренность и нашѣтъ честность.

За излязваніе тѣ помного няматъ никакви дрехи и нито една пара. Тѣ искатъ отъ насъ и застрашаватъ да идатъ да искатъ отъ австрійскиятъ консулъ. Това е жално, но ный като нямаме нищо на рѣка неможимъ да имъ дадемъ нищо безъ вашето дозволеніе. Но тези техни думи ви показватъ какви сѣ тези хора, колко струва тѣхния патриотизъмъ; тѣ въспрѣемватъ да станатъ предатели, шпіони!! отъ таквези хора малка надѣжда.

Всичката нашѣ грижѣ е за тѣхното отиваніе въ Влашко-дѣто тѣ можатъ да направятъ голѣми пакости; за това ный пребрзувами да ви извѣстимъ да вземете нуждни-ти мѣрки.

или сами или чрезъ тамошното началство. Най-добро е да сж употребѣи сила противъ тези хора защото тѣ отъ убѣждене не отбиратъ и ако тѣ имаха малко свая въ главѣтъ си тѣ щяха да потърпятъ още едно кжсо време докжтъ ся взематъ мѣрки-ти които Г-нъ Колони имъ ся былъ обѣщаль. Грешката обаче, както ви раказахъ по-горя, не е изключително тяхна; малко добра воля отъ други-ти можеше всичко да поправи.

Можѣ да сте ся вече извѣстили Г-нъ Ристичъ тржгна за въ Европа. Споредъ официални-ти вѣстници той отиваль при дворовити да иска оничтоженіе-то на сждебни-ти права на представители-ти на тези сили: мжлви ся обаче чи при тази той ималь и някаква си съвсемъ друга политическа мисія. Колко сж вѣрни тези слухови, които ся говорятъ отъ достоуважаеми хора, то нѣй незнаимъ; считами ся обаче задлжжни да ви ги съобщимъ.

Приемнете, молимъ ви, увѣреніе-то за моята безкрайна преданность.

Гр. Д. Начовичъ.

Изъ частния арх. на Из. Ев. Гешевъ.

№ 363.

Момци четници до войводата Панайотъ Хитовъ.

Другаритѣ на Левски отъ четата въ 1867 г. следъ прѣсване на Легията, търсятъ помощъ отъ войводата си. Колко отъ тѣхъ и кои сж се присѣдинили къмъ х. Димитъръ. „Шпиони на сръбското правителство“. Преследвания и арести въ Влашко. Да останатъ ли въ Влашко, или да се върнатъ въ Бѣлградъ при него. Филипъ Тотя дирятъ да го арестуватъ.

1868 лѣто Јулія 16 Букурещъ

Г(-нъ) Панаіотъ Хитовъ.

Първо идеми да ви поздравиме какъ сме живу и здраву и молимъ все вишніи за ваше здравіе.

Втору писмото нѣ задругу само дависа явиме, въ какво состояніе са намираме днесъ и какъ Г. х. Димитъръ и Караджата коджа ибріамъ и други що са приишле отъ Сърбія всички, и са набиратъ до двесте итрииси 230 души отъ назі; лански са приишле 4. стефанъ, аликочъ, тулчаліята и дрянов-

ски; а нѣ други що сме останали овдѣ направихани ачи сме били всички сосъ тѣбя и филипъ шпиони подкупници отъ сръбското правитѣлство и ни направиха които останаха отъ х. Димитрува страна накараха да ни запираатъ ката день по комисіи; Но сега ви се молимъ да ни явите каква рабута да рабутимъ защо нѣмаме никаква помощъ отъ нѣде, тука ли да стоимъ или тамо при тѣбя. да ни са отговоритѣ по скору защо са намѣрваме днѣсъ въ Букурещъ до тридесять души но като глѣдатъ ачѣ такава рабутата зафатиха дасе отъ чаиватъ, но молимви да ни са отговоритѣ ако има нѣкоя народна цѣль да са рабуты пратѣтени отговоръ, за да додиме тамо или за разности да ни спомогнатъ. и тай оставамъ нѣ твой за отговоръ, асъ а муджа(?)

Иванъ Костадинувичъ, Кръстю Поповичъ Каршовскій¹⁾ Милан Лабъчевиѣ, Танасъ Грозювъ Трандафилъ Андревичъ, Стоянъ Петкувъ, Петку Ибишъ, дяду Курти, Дянку, Иванъ Фучичіе, Иванъ Черногорчи, и прочіе.

И да знаешъ какъ диратъ отъ Правитѣлството Филѣпъ, за да не замине

И за отговоръ ще да приемнемъ отъ канцѣларіята сръбска съ име на Милана Лабчувичъ . .

адресъ: Да получи на Г-ну Панаіотъ Хитовъ войвода.
въ Беуграду

Н. Б. П. А. п. 67, № 8994.

№ 364.

Ив. Кършовски до П. Хитовъ.

Връща се отъ Русия, дето забѣгналъ отъ гоненията на влашката полиция. Известие за успѣхитѣ на х. Димитра.

Галацъ 1868 г. Августъ 20-ий.

Господ. Панаіоте!

Днѣсъ пристигнахъ съ русскія парапловъ изъ Одесса, гдѣто бѣхъ отишълъ кога-то ни лувяха въ Влашко, и бѣхъ

¹⁾ Кръстю Кършовски е братъ на Ив. Кършовски. Билъ е въ 1867 г. въ четата на П. Хитовъ. Поминалъ се въ Варненско 1901 год.

единъ цѣлъ мѣсяцъ. Вчера вечеръ часа по 9 тръгнахъ отъ тамъ.

Имате нарочно поздравленіе отъ Г-(нъ) Н. М. Тошкова, той чулъ че сте дошли въ Влашко, и азъ за това побързахъ да дода, да се разговориме за всичко. Колко-то за сега нищо немогъ вы говори зашто-то . . . побързай и си доди ако нѣмашъ работа.

Поздравленіе и до всички пріятелье!

Научих ся че сте были слаби; за това трѣба да си промѣните въздѣха (хавата).

Като нѣмамъ друго що да вы пишѣ, освѣнь да вы ся похвалѣ: че чернія хайверъ¹⁾ къмъ насъ има добра цѣна; чървенія²⁾ пакъ напротывъ отъ день на день не само, нъ и отъ минутъ на минутъ сваля се.

Сбогомъ! и добро видѣніе! Дано Богъ по-скоро ни сбере, Вашъ покорны за сѣкоги

Иванъ П. Х. Кжршовскы.

Н. Б. II. А. п. 67, № 8950.
Арх. т. I, № 1, стр. 464.

№ 365.

Гр. Д. Начовичъ до Панайотъ Хитовъ.

Много възстанници къмъ Сливенъ и Габрово. Надежда П. Хитовъ да събере дружина за пролѣтъ. Левски заминалъ отъ Браила къмъ Галацъ. Спѣнки въ дѣлото отъ страна на пріятелитъ на Русия (Стария Комитетъ). За запирането на Касабовъ, Ф. Тотю и Сапуновъ. Опасность за П. Хитовъ да влѣзе сжщо въ затвора, ако се яви въ Романия.

Букурещъ, 4 Септем(ври) 1868.

Господине Панайоте Хитовъ

у Бѣлградъ.

Надѣвамъ ся да сте пріели писмо-то ми отъ 29 прошлаго и да сте проумѣли какве ся станали тукашни-ти българи; и сега не ща да ви повтарямъ описаніе-то имъ.

¹⁾ Българскитѣ възстанници въ Балкана подъ воеводството на Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджа.

²⁾ Турцитѣ.

Бакалинъ-тъ отъ Гюргево беши дошелъ тука и азъ можахъ да ся разговоря подробно за наша-та работа: той е на всичко склоненъ и ся надая да може да направи нящо. Преплюкчамъ ви едно писмо отъ него на Гърски, въ което ще видишъ чи ви подканва да испращате стока¹⁾, зашто той вярва чи имало много стока, около Сливенъ Габрово и проч(ие). както го вярватъ тука сички-ти. Азъ се надявамъ да сте сж научили ви до сега точно за тазъ работа и чи ще ся владате както го разсждите да е по-добро, и ся надявамъ да оставите за великъ-день да режите зелки-ти зашто тогисъ мисирки-тѣ сж слатки съ армия.

Бяхъ чулъ Василя¹⁾ на Браила и докато да му телеграфирамъ той заминалъ за на доло затова мисля да слеза тези дни кждато Галацъ да го търся за давидимъ да захванимъ пустата работа която отъ сега посреща спжнки въ дядови Ивановити хора, и ми ся струва чи няма да измжи пилце. Азъ много ще ся зарадвамъ ако добія отъ васъ някое писамце презъ някой пріятель въ Браила, за да ми кажите тамошни-ти работи и вашето мненіе, зашто сжмъ останалъ саминъ по между толкозъ Арнаути и ще подлудея.

Касабовъ е у Пушкаріята и Славейковъ е въ заптіе-то, Тотю и Сапуновъ на Полиціята и проч(ие). Ако обичашъ заповядай тука да ся повидимъ презъ пармаклѣжъ-тъ.

Други новини нямамъ.

Вашъ усердній пріятель Г. Д. Вторановъ.

(П. П.) Поздравете дяда Цека и всички-ти пріатели заедно и Г-нъ Коста.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9021.
Арх. т. I, № 2, стр. 438.

¹⁾ Възстанници.

²⁾ Левски.

№ 366.

Хр. Марковъ до П. Хитовъ.

Момци на път за Сърбия. Върнати от Турно Северинъ. Наставят се по господари. Затворени: Василь от Калоферъ. Затворенъ е Ф. Тотю—от една недѣля арестуванъ въ Букурещъ. Левски затворенъ нѣколко дни, но пуснатъ поради раната му (отъ операцията). Случки въ Видинъ и Ломъ. Караджата живъ още.

Поздравленіе

Панаотъ Хитовъ

Въ Бѣль градъ.

Прехождамъ съ кратко си писмо дава поздравя и дазнаити каквосми живо и здраво.

и второви изивявамъ какво като прстигнахми на турно северинъ и върнаха назатъ моите другаре въ краѡва. но ази минахъ като маринеръ и никой нима попита занищо, но другарите отъ краѡва отиватъ завъ радуевицъ и двоицата заминуватъ на калафатъ и дохождатъ на радуевицъ а илія остава у радуевицъ доде намери времи да премини на груево. но като дохожда единъ маавринъ иги превиква да ги попита каквиса хора идаимъ прегледа палочите и като ги прегледа иниги одобрява иги прибира при себе си но момчетата оставатъ подъ гаранція на Г. Т. и какво ще стане за послѣ нѣкой нѣзнае.

но ази като минахъ иотивамъ за пашуле на мушіата и намерихъ тамо желеска и негови другари двоица но жилеско остава за въ пашуле при Г. Т. но нѣ дохождаме на краѡва защото е опасно край границата и момчетата са настаняватъ на господари.

и новинити дето слушами и човеци които са дошле отъ турско казватъ защо въ България сжществува онова което чуваме чрезъ вестніцити и казватъ треба да вервами сраженіата които сме чували. и друго поново като са воуражаватъ нѣколко българи съ василя калоферицъ който беше въ четата ти улавя влашкото правителство и ги притваря. и за тоте В. какво е затворенъ става една нѣделя у Букурещъ и твърде е строго посичката влахія и са въ подозреніе тези хора които следоватъ тжзи работа и Діакона е билъ затворенъ нѣколко дена но са го пуснале чрезъ раната да се цери.

и друга новина като Бѣхъ на Т. северинъ дохода некой Бжлгаре отъ Видинъ които исповядваха нападеніето на конака

и потвърдяватъ защо е истина и са биле случили нея вечеръ на ломъ и презъ ноца сж убива мидюриня и сичките които са биле у конака на ломъ паланка но както казватъ можни да са слезли отъ балкана и нѣколко младежи отъ внутра. и искатъ да докажатъ вестіята изъ България какво стефанъ В. Тулчанлія е живъ и са слави у балкана защото казваніята които казватъ онзи стефанъ е други и немамъ друго що да ви пиша. ново докато слезити по на долу и кога известими нещо поново ще ся трудя да ви известя оставайте въ здравіе.

Христо марковъ М. В.

(1)868. септември 11

изъ краѡва.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 61, № 8193.

№ 367.

Гр. Д. Начовичъ до П. Хитовъ.

За основаване на Книжовното дружество. За революционнитъ приготовления. Противодействие на нашитъ дипломати (Стария комитетъ). Идея на П. Хитовъ. Левски заминава за Букурещъ.

Браила, 27 Септември(ий) 1868

Господине Панайотъ Хитовъ

у Бѣль градъ.

Писмо-то ви отъ 19 текущаго пріехъ и побързувамъ да ви ся отговоря. Наше-то предприятие съ Стоянова отива добря; и ся надявамъ да стани по-добро отъ колкото ся мисляше но онова съ Бакалина²⁾ и Балкани-ти отива по слабичко, но и то не е зля.

Радвамъ ся като виждамъ че лаяния-та на наши-ти дипломати не ви прави впечатление и ви отговаряте съ при-

¹⁾ Писмото е адресирано: Господинъ коста лазаровичъ у Беуграда. Сжщия адресъ следва на влашки.

²⁾ Д. Горовъ отъ Гюргево.

зрение-то което тѣ заслужаватъ. Много добря казвате чи врѣмето ще покаже кой какъвъ е. Азъ сжмъ на истото мнение и бждете увѣрени чи ще постоянствувамъ въ нашето предприятие до послѣдното си издиханіе.

Ваше писмо отъ 9 Септем(врий) не сжмъ приемалъ: то или ся е загубило или пакъ е въ Букурещъ ако бждити го пратиле презъ тоя градъ. Но въ всякий случай побързайте да ми пишете за онезъ работи които сте писали въ това писмо защото можѣ то да е вече загубено.

Василь¹⁾ отиди въ Букурещъ за нашѣтѣ работа и чакамъ отъ него сяки часъ извѣстіе да ми кажи какво е направилъ.

Въ отчакваніе на вашия отговоръ ви поздравлявамъ братски и сжмъ

вашъ вѣренъ пріятель Г. Д. Н.

(П. П.) Вярвамъ чи сте пріели на Бакалина отъ Гюргево писмото. Поздравете всички-ти пріятели безъ изключение.

С жщій.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9023.
Арх. т. I, № 4, стр. 440.

№ 368.

Отецъ Михаилъ (Мартирия) до Панайотъ Хитовъ.

Ще се върне въ Турция. Иска да се предаде самъ, за да спаси други калугери отъ гонение поради него. Слуша гласа на Бога. Другитѣ да слушатъ Миливоѣ Блазнавацъ. Биографична бележка. Мартирия като наложень придружникъ на Панайотъ Хитовъ до Влашко. Мисията на Панайота да отклони х. Димитра отъ минаване съ чета въ България.

Брате воіводо Панаіоте, и ті брате Цеко и сві Болгарі, проштаваіте, за навек, защото нема веке да ме відіте, защото отивам на волно страданіе на турците у рацете ім, за да обезбедим сіромашките попові и калугері, у турската држава, коіто страдат зараді мене. имам верні известія, дето мі казват, дека відат турците не познат поп или калугер водат го

¹⁾ Левски.

у конак и го много испітуват да не сам азе, па за това ште ида че да не влачат сіромашките попові и калугері, по конаците. Азе братія моі и да мремъ за народ и правда, ако и да не бі юш това правія, но сега като изгубіх надежда од сека една страна, освен Бога, а и саміте вія несте согласні; за това и да заврѣша онова што сам длжан за вршіті куга да е, ако ште Господъ Бог ісус Христос А вія братія бадете согласні, и трудете се за вашіте братія и децата ві, слушайте блазнавца міливои, оня разуман човек доволно и азе бі го слушал но слушам Бога и требува да азе на пред пролія кръв за вѣра и народ, и да ві не сам на пут, да се боіте даште да бада княз балгарскі а вія нештете. и да ві не побркам плановете. Сега вія од мене на січкі страні пат отворен, среѣіће народіте сі. Азъ отивам пред престол Божі. и ште да се мола Богу за вазе и за православніте народі, Амін, да го прочітате сінца проповедник¹⁾

Свето Христово Евангелія
Мартірія
Михаил Ђорѣвић.

5/10 1868

Н. Б. II. А. п. 61, № 8192.

Това писмо е от калугере отец мартирия коіту беши пратен сас меня от воения министер милиае близнавац въ 1868 година кату утивах от белград за букуреш да убидевам Х. Димитра дане дигат вастания горе поминатия той мартирия еродом от берковица по негуву осну на мене разказвания но от колевреми сиса приселили во сарбия²⁾

№ 369.

Сръбското Народно надлежателство до Българското Народно настоятелство въ Букурещъ.

Резюме на разменени по-напредъ писма. Изразени съжаления за случка съ младъ българинъ. Отдѣлни случаи да не влияятъ—тѣ не могат да задушатъ вдъхновението за обща работа между двата народа. Частни донесения и лица да не ги навеждатъ на озлобление противъ цѣлия

¹⁾ Писмото е адресувано: Войвода Болгарскому Господіну Панайоту, Господіну Цеки и На січките Болгарі у Београду.

²⁾ Бележка отъ Панайотъ Хитовъ на обратната страна на писмото.

Сръбски народъ. Сжщо и отъ българска страна не еднажъ съ думи е било наранявано сръбското народно чувство. Намекъ че несмисленото направление, което неотдавна бѣха взели работитѣ съ легията се дължело на агитациитѣ само на одного, и нѣма защо тѣ, сръбитѣ да приписватъ това на Българския народъ нито на българското общество въ Букурещъ. Дветѣ страни трѣбва да радва предпазливо избрания пжтъ на благоразумието. Сръбитѣ държатъ искрено и вѣрно за българското дѣло като за нераздѣлно отъ своето. Голѣмата пакостъ за България отъ преминаването на х. Димитровата чета, и отъ епизодичното, четно движение въобще. Опропастване народнитѣ сили, обезсилване духа за освободителното дѣло, и безцелна загуба отъ хора тѣй нуждни, когато ще се почне общото и взаимно сръбско-българско народно дѣло.

Народному Българскомъ Настоятельству

Примили смо Ваше уважаемо писмо № 17. и разумѣли смо Ваше жалбе, коє се отнесе на случаєве сожаленія достойне.

Мы смо Вамъ у предходеѣмъ нашемъ писму № 10. изявили о томе наше сожаленіє са объясненіємъ околностій, коє су произвеле тако непріятный случай са овде бывшимъ младимъ Бугарина, на Вамъ то исто и сада изявити не пропуштамо.

Но овомъ приликомъ, изъ любви према обштемъ, налазимо се приятно обвезанима изявити Вамъ и основоположенія нашегъ постоянногъ направленія, по коима и случай, на какове непріятне природе онъ быо, онъ остає самымъ случаемъ, али онъ никада не бы у станію быо да поремети наша братска искренна отношенія, нити да угуши наша одушевленія за обштенародно дѣло и за сродный Българскій народъ.

Мы вѣруемо да су Вамъ се могле нанети непріятности отъ партикулярныхъ лица; но то се могло догодити изъ глупости и неразумности, а такова околность не бы Вамъ могла дати основаногъ повода къ озлобленію на цѣли народъ Сръбскій и на насъ саме, или къ презренію и самага нешегъ обштенародногъ предпріятія.

Мы Васъ можемо увѣрити, да су наше народно чувство и Ваши сонародници више пута несмисленнымъ словомъ и дѣломъ увредили, па да то неки и сада чинити продужую, шта више, да є єдинъ отъ нѣхъ и главна причина быо ономе направленію, коє су овде бывши Българи узели, и мы смо само са сожаленіємъ сматрали такова несмислена появленія, и никада намъ ніє ни наумъ пало, да такове увреде принисуємо Българскому народу, или да озлобленіє управимо на народно

Българско Настоятельство, нити смо Вамъ такове несмислености напоминяли, нити икада наше одушевленіє спрямъ обштенародногъ дѣла и на найкраѣ време у сумню доводили.

У овако непоколебимомъ, али свакадъ смотренномъ расположенію вы ѣте насъ свакадъ видити готове да учинимо по правиламъ благоразумія оно, што смо учинити кадри, да се наше обштенародно дѣло не само разумнымъ и патриотическимъ коракомъ узвыси, но да оно и цѣли сходнымъ на и смотренно избраннымъ путемъ и Васъ и насъ унапрежденіємъ своимъ обрадує.

Нека наши непріятельи, нека и сами лакоумни наши сонародници говоре, па нека они и неумѣстна предпоставленія, какова хоѣе, чине, Вы ѣте се са цѣлимъ народомъ Българскимъ увѣрити, да мы за Вашу стварь исто тако искрено и вѣрно, као и за свою собствену и мыслимо и дѣламо, єдну одъ друге нераздваюѣи.

Ово овако ясно и искренно исповѣдаюѣи Вамъ, увѣравамо Васъ, да ѣемо се радовати, ако бы ова объясненія о доудившимсе непріятностима престала, и ако бы узнайнымъ споразумленіємъ могли отворити и сама стварна совѣщанія по предмету нашегъ обиштегъ дѣйства.

Напоследъкъ не можемо пропустити да Вамъ не примѣтимо убиточна слѣдства, коя су произведена у Българской малоумнымъ упаданѣмъ почастныхъ неразборичыхъ чета. Оно, чега смо се мы страшили да не наступи, то сада да у Българской постои, ясно потврѣую извѣстія, коя отъ онога края добіямо. Евошта су учинили неразумни и непослушни люди са своимъ четама: прво, упропастили су ону снагу, коя се у одсудномъ часу съ пользомъ могла употребити; друго, застрашили су народъ Българскій, да онъ сада не сме ни да мысли о своемъ освобожденію, а іоштъ манѣ да се отважи на ополченіє; треѣе, довели су Србію у непріятно положеніє и подранили су неповѣрніє спрямъ Србіє, и четврто учинили су нашегъ обштегъ непріятелиа обозрительнымъ, да се сада принужденымъ налази у толико съ всѣмъ напрезанѣмъ спрематисе, како да буде у станію свако покушеніє востанія угушити. Ужасно нещастіє, коє непослушность производи, мы ѣемо и у будуѣе имати оплакивати, ако вы не бы употребили сва средства, да се то више не догоди.

И овомъ приликомъ мы Васъ увѣраваме о нашой братской любви и почитанію, молеѣи Васъ да обратите вниманіе свое на отношеніе наше отъ 23-го Априлія о. т. № 6.

№ 11.
27-га Октомбра 1868 Сербско
у Београду народно Надлежателство.

Изъ частния арх. на Ив. Ев. Гешевъ.

№ 370.

Хр. Ботевъ до Ив. Драсовъ.

Живѣяли на самия край въ Букурещъ въ една вѣтрена мелница заедно съ своя съотечественикъ Василь Дяконътъ. На два три дни веднажъ умирали хлѣбъ. Левски билъ нечутъ характеръ. Подробности за веселия му нравъ.

... Пиша ти приятелю, че азъ останахъ тука (Букурещъ) съ намѣрение да стана учителъ на бжлгарското училище; но силно са излжгахъ. Достигнахъ до такова жалостно положение, което не можа ти описа. Живѣя сжвършено бѣдно, дрипите, които имахъ са сждраха, и менъ ма е срамъ да излѣзя деня по улиците. Живѣя на самиятъ край въ Букурещъ въ една вѣтраничава воденица, заедно съ моятъ сжотечественникъ, Василь Дяконътъ. За припитаніето ни не питай, защото едвамъ на два и три деня намираме хлѣбъ да си уталожимъ гладътъ. ... Тие дни мисля да джржа скаска въ читалището „Братски любовъ“, но какъ ще да са явя, не зная! При сичкото това критическо положение, азъ пакъ си не губя джрзостъта и си неизмѣнявамъ честното слово... Приятельтъ ми Левски, съ когото живѣемъ е нечутъ характеръ. Когато ние са намираме въ най-критическо положениз, то той и тогава си е такавъ веселъ, както и когато са намираме въ най-добро положение. Студъ, джрво и камакъ са пука, гладни отъ два или три деня, а той пѣе и се веселъ. Вечеръ дордето ще лѣгнемъ той пѣе; сутрина щомъ си отвори очите пакъ пѣе. Колкото и да са намирашъ въ отчаяность, той ще та развесели и ще та накара да забравишъ.

сичкитѣ тжги и страдания. Приятно е човѣку да живѣе съ подобни личности!!...¹⁾

Изъ биографията на Хр. Ботевъ—отъ
Зах. Стояновъ стр. 139, 1888 г.

№ 371.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

За лични нѣкои земания. Съобщение, че Левски дошълъ на 6 декемврий въ Т.-Магурели и търси материална помощъ, за да премине въ България.

Т. Магурели, 1868 декември 7

Поч. мои Г-да П. Х.

Отъ като сж намирамъ безъ ваше честно, ида да ви получа въ драгоцѣнно-то здравие.

Преди една седмица ви бѣхъ(ъ) писалъ незная дали сте ми приели писмото; което ви явихъ за запис(а) че Д. не го е приелъ(ъ).

И Иванчо ми казва че ви билъ писалъ на което сте сж споразумели да ви прати пари-те право до вази.

Ако сж е изгубилъ записж, то вѣй ми пишете подробно, отъ кой месецъ и кой денъ и кога му е сорока, чи ми заповедай-те да приемна паритѣ за да му давамъ Довада¹⁾. Сжщо и въ писмо-то ми, моле-те го [Ива(на)] за да ми брои пари-те че тогава остава на моя Дибачія²⁾ за да ги взема и ви ги пратяж...

Съ това за сега въ известие ви че В. Диякона⁴⁾ дойде вчера, и иска да го улеснимъ, за да иде въ Цариградъ и отъ

¹⁾ Писмо на Хр. Ботевъ до Ив. Драсовъ. Не притежаваме оригинала. Изобщо въ Народната библиотека нѣмаме нищо отъ кореспонденцията на Ботева. Архивътъ на великия псетъ се намира въ частни ржце и додето той не се откупи и не получи достъпъ за всички научни сили въ страната, нѣма да имаме пълно освѣтление върху истинскитѣ отношения мужду Ботевъ и Левски и въобще върху действи елната политическа дейность на Ботева.

²⁾ смѣтка (сърбизъмъ).

³⁾ оставамъ азъ длѣжникъ (романизъмъ).

⁴⁾ Левски.

тамъ въ дома си... И като науча тарговия-та му (интереса) ще ви явижъ съ 2-ро по-подробно.

Джубето още не сжмъ го приелъ, сжщо и отъ Каракалъ съ Г-да И. несжмъ се разговорилъ.

Като ви целуна и поздравѣжъ братски оставамъ въ надежда за отговоръ ви. Колкото за песни-те на ноти толкова и за нови интереси.

Тука приеха телеграфъ че Гжрція реши разбой съ Турція.

Приятеля ви Т. Ковачовъ.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 67, № 9078.
Арх. т. I, № 6, стр. 324.

№ 372.

Филипъ Тотю до П. Хитовъ.

Презъ лѣтото идвалъ и се разговаряли въ Бѣлградъ. Върналъ се въ Влашко и го арестували, та не можилъ да изпълни, каквото билъ обещалъ. Сега го пустнали: изтекло времето за запиране споредъ съответната политика. Фиксиратъ да живѣе въ Александрия. Нѣма препитание. Обещанието на сръбския консулъ. Поржка на последния да се обърне къмъ П. Хитовъ. Какъ го запрѣли въ Букурещъ. Обещание и безсилие на сръбския консулъ да го освободи. Покана отъ гръцкия и отъ други консули. Опасностъ да не се омотае въ нечии интриги. Иска бързъ отговоръ.

Александрия Януаріе 16. 1869.

Господа! Панаютъ Хитовъ

Въ Белиградъ.

Днесъ ида съ настоіаще то да ви поздрава и да ви еве Какво Ази като дохождахъ летоска при вази и разговоріахъме за много работи, като са вжрнахъ тука Оловихама и мж Арес-

¹⁾ Биографическа бележка на П. Х.: Тодор Ковачиф е родом от свиштоф. най млогу писма ще са намет отъ негу и пот име ходже ефенди и най сетне т. ковачиф подир услуждениету на балгария тои стана наи сетне чиновник и въ София са уби сам сас леворвер. (Сравни писмото на Т. Ковачевъ до П. Хитовъ отъ 20.VIII. 1868 г. Н. Б. II. А. п. 67, № 9073. Арх. т. I, № 1, стр. 319).

тосаха Спредъ (споредъ б. р.) както вие позна то; и заради това неможихъ да испжлна Онова което ви са біахъ обещалъ.

Днесъ като са испжлни Определено то време на Ареста ми, и Споредъ тіахна та политика ма Освободиха, и ми казваха да живеа тука и да ни са Отхвжрлемъ никога отъ техъ, Ази на това ни можіахъ да имъ отговора нищо, но само имъ казахъ чи ще ви дамъ одговоръ после единъ месицъ. Само и само ми беши намереніето да са Споразумеимъ съ вази! После това отидохъ при Сржб. консолъ и му казахъ Господа Ази Стоіахъ 5. месица заприанъ Споредъ чи вие познато, Ази сега немамъ препитаніе що тріаба да правимъ. А той ми отговори така: чи Ази ще пиша на правителството въ Бели гр. и вие пише ти панаюту Чи вище що ще ви Одговори. после за вашето Препитаніе е лесно. За туй ще та моле колкото е възможно по скоро да ми са одговоришъ.

Ази като са вжрнахъ отъ Граджви щомъ престигнахъ въ Букурещъ, Отидохъ право при Консола; и му обадихъ, чи мж тжрсетъ строго да мж Оловжтъ. После той ми казува да се ни бое и да ма Оловатъ, за 2—3. дена, той ще ме освободи. Но Споредъ политиката както Отиваше въ онова време, ни можіа да ма Освободи. и тжй Ази си тжрпіахъ до Определено то време.

Отъ като са ма Освободили Стана 2—3. пжти като ма викатъ отъ Гржцкото Консалато и отъ други ощи, но Ази ни сжмъ до днесъ отишелъ ни одговорилъ никому. За това молеви Одговоретеми колко по скоро да са споразумеемъ двама за да знаемъ какво правимъ. да ни са умотаемъ въ нещо чи после незнае краетму Какжвъ ще излезе. друго като ніамамъ по ново оставамъ за всегда вашъ Пріателъ

Филипъ Тотю.

Поздравете Молеви Госда Jordana Н. Поповъ Отъ стражта ми и му каже те да проща(ва) за писмо дето ни сжмъ му¹⁾ писалъ

сжщии.

За Господина

Панаіота Хитива

Въ Белиградъ.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 63, № 8597.

¹⁾ адресъ.

№ 373.

Ив. П. Х. Кършовски до П. Хитовъ.

Погрѣшна статия въ сръбски вестникъ за нѣкакъвъ български воевода, върналъ се живъ отъ България следъ заминаване на х. Димитровата чета и арестуванъ отъ влашката полиция. Противозаконно осждени подържници на четитѣ въ Гюргево. Известия за дѣлото. Братѣтъ на Кършовски боленъ въ Букурещъ. Вести изъ Турция. Левски заминалъ за отсреща. Османъ паша управитель на Туна Вилаети.

Гюргево 1869 Јан(уари) 28-й

Господинъ Панаіоте!

Въ Бѣлъ-градъ.

Писмото ви отъ 19 т. м. съ голѣмо благодареніе прочетохъ и разумѣхъ що мы пишете. Члена, който сте прочели въ сръбскія вѣстникъ твърдѣ погрѣшно ще бжди писанъ, защо такъвзи войвода тука нѣма; нѣ може-би да говори за онѣзи, кои-то ужъ были взѣли участіе въ прѣминаване-то на чети-тѣ. Истина е че едни отъ тѣхъ осжди гюргюрскія трибуналъ за по 6 мѣсѣци затворъ, а други за по 3! нѣ защото не бѣше спорѣдъ закона, тѣ апелираха и сждбата имъ сж отнесе сега въ Букурещъ, гдѣ-то и отиди Бакалу-оглу за онѣзи работа (отъ страна на) всички-тѣ.

Колкото пакъ за търговія-та (ни)що друго не можъ вы каза, освѣнъ: добръ отива, а кога-то додите вы самы, тогава по добръ ще ся извѣстите. — Прѣзъ празници-тѣ бѣхъ въ Букурещъ, гдѣ-то ся срѣзнахъ съ Балкански и съ домородство-то му и основанъ на негова разговоръ вы пишѣхъ горнето. Г-(нѣ) Драгана Ганчева настанихме при него на мошія-та. Сутра трѣгвамъ за Букурещъ, по причинѣ че братъ мы е боленъ. Ако научѣхъ нѣщо писа-щѣ вы. — Турцы-тѣ сѣкжтъ леда по край Дунава по 2—3 хвати, отъ страхъ, де не бы нѣкоя чета да прѣскочи по леда. — Господъ умъ да имъ даде!

Дякона¹⁾ замина за свята гора! Вапора отъ Руссе днѣсь заминѣхъ за Видинъ, отъ гдѣ-то ще взѣми намѣстника на Сабри паша, Босненскія Османъ-паша, кой-то ще бжде управитель на Туна Вилаети. — Въ Цариградъ се издалъ законъ, за под-

¹⁾ Левски.

чиненіе на български-тѣ училища подъ правителств(ената) власть. — Митхатъ ся труди тайно да придобіе Българи-тѣ на своѣхъ странѣ и да го искатъ за под-кралъ на България, Македонія и Тракия! Голѣма распра има между него и Али паша, кой е по-добъръ!

Оставамъ вашъ вѣчно искренъ доброжелатель.

И. П. Х. Кършовски.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 67, № 8751.

Арх. т. I, № 2, стр. 464.

№ 374.

Писмо отъ българинъ въ Галацъ до свой побратимъ въ Букурещъ.

За благополучното преминаване на Левски въ България. Опровергава се слухътъ за приготвени руски пушки да се даватъ на българитѣ. Нѣмска интрига. Намекъ за русофобия у побратима въ Букурещъ. Обявява за излишни наставленията дадени противъ русофилство.

Галацъ 5 февруар. 869.

Побратиме! Въ Букурещъ.

Писахъ Вы на 25 прошл. и Вы извѣстихъ за благополучно-то пристигване на Д. Левски въ Црградъ и че въ сжщій день трѣгнѣхъ за Румелия.

Отговарямъ ся на приятелското ми Ваше писмо 1 текущ. отъ кое-то като ся увѣдомихъ за потрѣбнитѣ извѣствамъ Вы

При всичко че знаите тука наши-ты духовы Руссофовѣж-тѣ не Вы излизѣхъ. За спокойствіе Вы казваме за дѣто ми пишете че имало готовы Русскы пушки за Българитѣ е вѣтърничавѣ работѣхъ. Като че ли въ Влашко сж ся довършили Нѣмци-ты... Ный брате сме постоянны на начялѣж-тѣ си за това излишно е да ны наставлявате.

Изъ неиздадения арх. на Ц. Т. комитетъ въ Букурещъ.

²⁾ Прибавено надлъжъ отъ страни: Отворихме и тука бѣлг. читалище подъ имя „Съединеніе“ Сжщій.

№ 375.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Ф. Тотю ще замине за Одеса, щѣл да го придружава Тома Пантелеевъ. Левски на 11 ноемврий премичалъ благополучно въ България. За дейността си отсрща щѣл да пише Ковачеву, а тоя ще държи въ течение П. Хитова.

Т.-Магуреле 1869 февруаріе 13

Почитенни мои Г-да П. Х.

Честното ви писамцѣ отъ 24 минав(шаго) приехъ радостно, и содержание-то проумѣхъ, като сж радвамъ за драгоценно-то ви здравіе. Сжщо и ни благодаримъ всевишнему Б(огу) че сме добре.

Въ извѣстіе ви че Г-да Тотю замина за Букурещъ и Т. П.¹⁾ ще ходе съ Г-ря си, и отъ Б(укурещъ) ще удари съ Т. за Одеса за целтъ коя-то сж любопитни [печалба-тъ съ пагубатъ сж братія]. Въ извѣстіе, че и Г-да В. Дякона²⁾ стигна благополучно въ Ц-градъ, и на 11 Декември замина по търговия-та за кжмъ Отееството си... на което тия дни като ми пише що е купилъ, не щж забравѣхъ отъ да ви явиж

Моля ви, капел-майсторъ кои-то писа песните, ако ги е преписалъ на ноти, пратете ми единъ екземпляръ(ъ).

Поздравете приятели-те отъ странъ-тъ а особно Никола Князова, Дядж Илеа, Коста Јордан(овъ), Алексе, Цека. Като ви целуна сладко и поздравѣхъ сердечно ожидавамъ сладкии ви отговоръ.

Приятели ви: Т. Ковачовъ

П. Мешайковъ е отъ два месеца $\frac{1}{2}$ при меня и ви поздравлява.

К.

(П. П.) Слѣдъ 5 дни ще ви плати Иванчо пари-те и безъ забава ще ви ги пратимъ.

Т. Kovacioff.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9080.
Арх. т. I, № 8, стр. 325.

¹⁾ Тома Пантелеевъ.²⁾ В. Левски.

№ 376.

Т. Ковачевъ до П. Хитовъ.

Пристигане на Левски обратно изъ България. Искусно прикриване дѣлото предъ Ковачовъ и др. Чака сведения за Тотя. Левски ходилъ въ Тракия и България. Въ Пловдивъ посетилъ руския консулъ. Слухъ изъ народа за Хаджи Димитра въ Рилския манастиръ. Успѣхъ на дѣлото вредъ. Сега по-надеждно въ комитетитѣ изъ Влашко и въ Одеса.

Т. Магуреле 1869 Февруаріе 25.

Поч. мои Г-да П. Х.

Честно-то ви ась приехъ содержание-то имъ проумѣхъ сигорно...

Вчера престигна В. Левскии отъ Отечество-то ны, за да приемне лозинка-та и да сж вжрне пакъ презъ Никополъ, и тжй като немахъ сигорна л¹⁾ зговорехме сж за да иде въ големо-то село, и заминува. Азъ отчеквахъ некого Г-ря кой-то щеше да провожда Тотя дето ви писахъ въ О. и той като дойде и сж разговаря ще ви пиша точно...

Дякона като излязалъ неповреден отъ Ц. Г. и слѣдвалъ изъ Тракия и Болгарія дето віе познато, и като се разговаралъ съ сички по. и отъ ф. съ к. р.²⁾ Само за въ рила не е можелъ да иде щото е опасно, но сжществуватъ...³⁾ за На-

¹⁾ Навѣрно Лозинка. Трѣбва да предположимъ, че Левски е залгвалъ Ковачова съ нѣкои условности изъ практиката на Ц. Т. комитетъ въ Букурещъ, за да прикрие истинската целъ на пътуването си. Ковачовъ като членъ на Тайния комитетъ нѣмалъ лозинка (таенъ знакъ), съ който Левски да минава отъ комитетъ до комитетъ въ вътрешността, та последния ще иде да се снабди съ такъвъ въ Букурещъ. Ив. Касабовъ, който презъ това време представляваше ръководството на Комитета, сжщо се е заблуждавалъ дълго, по отношение на истинската мисия на Апостола, който нарочно или неволно е минавалъ предъ него като агентъ на Комитета. Въ намека на Ковачова и въ едно отъ по-преднитѣ му писма дето се хвали на П. Хитовъ, че Левски обещалъ да го държи писмено въ течение на дейността си изъ България, трѣбва пакъ да видимъ не нѣщо повече освенъ прикриване. Левски не е до-вѣрявалъ Ковачову и малко по-подиръ той предупредилъ и Панайота да се пазі отъ него (Отд. I, писмо № 6, стр. 13).

²⁾ консула руски отъ Филибе (Пловдивъ).³⁾ Въ оригинала сж поставени два реда точки и отгоре съвсемъ ситно и таинствено обозначени два инициала Х. Д : Хаджи Димитъръ.

рода || Млади и Стари зели участіе заради цель-тж ны. Но само да сж появи нещо по-големичко и по сиріозно отъ лани, и тій сж готови сички на оръжіе. Моля ви, явете ны има ли нѣщо надежда отъ вазы по за скоро... че отъ тука нема надежда що-то е въ периколъ големъ. Това пр.¹⁾ има надежда за сега въ колоніи-те и въ О(деса). Споредъ както сме сж разговарали съ Г-на кой-то го очакватъ и кой-то щеше да провозда Т. като сж споразумее дето е отишелъ въ кратце. Като ви целуна братски и поздравѣ сърдечно ожидавамъ сладкія ви отговоръ

Т. К.

(П. П.) Се съ този параходъ ви сж прашатъ парите отъ Иванча 14 наполеона.

Т. К.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9031.
Арх. т. I, № 9, стр. 326.

№ 377.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Ф. Тотю въ неизвестность. Ив. Касабовъ въ Т.-Магурели. Писмо отъ Левски, който вика Касабовъ да се върне въ Букурещъ. Въпросъ да се печататъ прокламация и квитанции. Касабовъ заминалъ.

Турно м 1869 Мартіе 14

Любезни мои Солакъ?²⁾

Честно-то ви писамцѣ отъ 4 того м. приехъ и съдържа-ніе-то му проумѣхъ. Кусура отъ полица-та за 4 наполеона тѣ дни ще ви пратимъ, на което сжмъ му зель и залогъ освен(ъ) полицата.

За Т. Ф.³⁾ като го презиратъ то и строго го диратъ. Г-дарж кой-то щеше да го прати за панаиря неможалъ да го

свѣмѣстно съ думата сж ществува-тъ, съ която се свършва фразата. То означава, че Хаджи Димитъръ съ 1000 души още се държи въ Рилския манастиръ — споредъ както Ковачовъ е съобщилъ Хитову съ едно по-предно писмо (отъ 15. I. т. г.), което не публикуваме тукъ.

¹⁾ предприятие.

²⁾ П. Хитовъ бѣше лѣвакъ: по турски—солакъ.

³⁾ Ф. Тотю.

намѣри въ Б.¹⁾ и като дойде тука сж разговорихме: съ Г-даря, и не сме сигоръ въ него. Т. Ф. не знае се де е. Тия дни беше тука И. Касабовъ, дава добри надежди, || приех писмо отъ Левскій,²⁾ който ми пише че дошелъ още единъ като него тжрговецъ въ големото село отъ странжтж на неколко тжрновцы и . . . за да контрати стока, и щели да излѣзатъ за панаиря още на 1 мартіе, но оставили да видатъ първо какъ отива тукашната пияца, що то като сж споразумее съ връщаніе-то на Касабова, ще имъ печата прок.³⁾ и кондрати, за да заминатъ 2-мата Левскій и Д.⁴⁾ да зафанатъ работж по отъ рано ?? съ скацнашитѣ които имжтъ въ Тжр. Сли. Со. Плов. Перушчица и др., съ намереніе за воскресеніе да бжджтъ въ работж. И Касабовъ замина отъ тука за го. село и на скоро ще ми пише, като дойде и Левски да му видж контратж, коя и каква ценж има орденда купува ще ви явиж подробно . . .

Моля ви явете ми и ваше мненіе. Като ви целуна братски и поздравѣ сърдечно, ожидавамъ сладкія ви отговоръ.

Моля ви поздравете и Дяда Ил. Це, Ал., Ј. Поповъ, и.

Азисъ Достунузъ Ходжа ефенди.⁵⁾

(П.П.) Следъ три дена иде един прия(тель) Димитріе Николич(ъ) Косовица Болградченин. На кои-то иде отъ долу ще сеж споразумеете съ милостж му.⁶⁾

Сж щіа.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9082.
Арх. т. I, № 10, стр. 327.

¹⁾ Букурещъ.

²⁾ Навѣрно е измислица на Ковачовъ, че кореспондира съ Апостола. А може да приемемъ сжщо, че Левски наистина му е писалъ писмо, било за да вика Касабова да се върне въ столицата, било и съ цѣль за прикриване. Защото всичко което следва въ писмото като описание на плана, като какво мислѣлъ да прави Левски на пролѣтъ, не отговаря на фактитѣ.

³⁾ Прокламация и квитанции.

⁴⁾ Навѣрно, този инициалъ Д. означава нѣкого отъ близкитѣ дейци на Ц. Т. к. като Дамяновъ и др.

⁵⁾ На гърба на писмото съ ржката на Панайотъ Хитовъ е отбелязано: Отъ Т. Ковачовъ.

⁶⁾ Тази приписка е съ друго по-черно мастило.

№ 378.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Ф. Тотю билъ вече въ Одеса. Препоръчително писмо за Д. Общи който заминава за Българъ.

Т. Магуреле 1869 Мартіе 20.

Любезній ми Пр. Солакъ ефенди.

Желая ви благополучно въ здравіе-то. За менъ сж не сумнявате.

Т. Ф.¹⁾ е въ Одеса...

Приносящия на това писамце е на име Димитріе Николае Косовица²⁾ нашъ приятель.

Предстоите му за нуждата. Като ви поздравяж сердечно-ожидавамъ ви отговоръ.

Азисъ Достунусъ Ходжа ефенди.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9083.

Арх. т. I, № 11, стр. 328.

№ 379.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Левски се върналъ отъ Букурещъ. Още скроени заблуди за Ковачовъ. Слухове, че Панайотъ Хитовъ не е вече сжщия юнакъ и воевода, както е билъ.

Т. Магуреле 1869 Мартіе 27.

Любезни мои П. Х.

Честни те ви 2 писамца отъ 23 т. м. приехъ, и много сж зарадвахъ. За драгоценно то ви здравіе се радвамъ.

Отъ Иванча пари те не мога да зема още.

Въ известіе ви че Левскии дойде отъ голямо-то село и отчаква да му престигне средство, че да иде да разнесе пари за скацнашитъ. доде доде (дойде б. р.) време-то за панаиря, на

¹⁾ Ф. Тотю.²⁾ Димитъръ Общи.

което ще дойда да ся разговоря и контратимъ като остане 20 дена до панаира, за да можишъ и ти да престигнешъ на определеното место, дето ще ми сж даде заповедъ. Но само да бждите онія които ви знаяхъ, да не бжди-те сж променили както казватъ нъкои си??

Тука нема никаква пияца скацашанскъ.

Съ 2-ро ви пиша подробно, като ви целуна и поздравяж сердечно-ожидавамъ сладкіи ви отговоръ.

Азисъ достунузъ Афузъ ефенди.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9084.

Арх. т. I, № 12, стр. 328.

№ 380.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

За бунтовници събрани отъ Левски и Ф. Тотю. Фантастични известия. Левски къмъ Солунъ въ помощъ на х. Димитра и пр.

Почтенній мой Г-да П.

На четири мои писма отговоръ немамъ. Причинатъ що?

Въ известіе ви че Левскии слѣдва добре, отъ 500 овни купини, и не искарани на соватъ²⁾ Ф. Т. Замина презъ Ц. г. контрати и той 500. Дойде въ Карлово К. С. дето си имаха скацнаши, чобани съ Лев. Споразумѣха сж да усредоточятъ, кассъ тука³⁾ и е добре, на което си иматъ сички-те потребни леснини.

Л.⁴⁾ отиде къмъ Солунъ за да сж споразумее съ х. Д.⁵⁾ щото и той ималъ 600 купини овны за лжчини заедно и въ

¹⁾ Писмото е безъ дата; но по съдържание спада въ реда на по предната кореспонденция.

²⁾ Възтаници, записани и готови за въ Балкана.

³⁾ Тръбва да се разбира, че въ Карлово е пристигналъ ибкой съмишленикъ на дѣлото, прагень стъ Левски: К. С. — лицето не е известно.

⁴⁾ Левски.

⁵⁾ Съ Хаджи Димитра. Дълго следъ смъртта на последния на Бузлуджа, върваше се още, че той се бие съ турцитъ,

едно време да зафанатъ. Отъ тука и отъ долу много тжр-
говцы заминувахъ за Ц. г. щото имаи болестъ въ овни-те.
Тракийски-те сж здрави и сигурны . . .

Моля ви явете ми как(ъ) отива пияца-тж къмъ вазы, ще ли можете да купите, отлжчите, преминете, за да ви явиж денѣж на отваряніе-то на панаиря.

Като ви целуна братски и поздравях сърдечно очаквамъ сладкіи ви отговоръ:

Азисъ Достунус(ъ) Лафуз(ъ) ефенди.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9085.

Арх. т. I, № 13, стр. 329.

№ 381.

Отъ Временното правителство въ Балкана до
Българския народъ.

Несносното положение на Българския народъ. Всички трѣбва да се въоръжатъ съ каквото могатъ и да възстанатъ. Обръщение къмъ турското население като братя, онеправдани сѣщо отъ властта. Различieto по вѣра не важи. Въпросътъ за държавна и управление е друга област. Позивъ къмъ Европа. Времето годно за възстание. Трѣбва да се чака знакъ отъ Стара-планина отъ Привременното правителство.

Къмъ Български народъ.

Българине! Сичко онова което бѣше най свято, най мило и драго на твой злощастенъ родъ, днесъ е осквърнено, потъпкано, поразено. Твоята свята вѣра страда, съ твоео щастіе бѣсній паша ся разполага, твоята честь отъ сурова сила ся гази, въ твоята кжща усойна зжмя отрова домородіето ти, дѣцата ти; много чадати вечъ зарази съ смъртоносното си джханіе заразающитѣ души; бѣснѣе тови клето чудовище като нигде на свѣта. Охъ! ты горко усѣщашъ това тжжній Българине! Нъ пакъ твойтѣ сълзи, твойти тжжби, твойтѣ молби нѣкакъ сж глухи за твойтѣ неисказани тамъ тѣглила, дето би могли твоята сждба да поправжтъ. Горчивіятъ опытъ тя учи, щото на нищо да ся ненадявашъ отъ султанитѣ и неговитѣ лжжливи съвѣтници!

Съки народъ заслужава сждбата която сподѣля. Само робътъ ся оставя доброволно на своята сждба. Покажете, о българи, че не сте сътворѣни само да робувате. покажете че сте достойни сынове на вашитѣ славни бащи, покажете, че въ вашите жили тѣче още по нѣкож капчица отъ Крумовъ и Симеоновъ народъ! — Станете братя Българи! хванете коси, ножове, сопи и отмжстете си и избавете ся отъ срамното робство!

Облѣгнете се само въ себе си и въ вашата сила, седемъ милиона народъ сте, портата е растрѣперена, слаба, умаломощена; вашитѣ братія които съ васъ страдажтъ толкось въкове ще ви помогнатъ да смажите на клѣтата змя клѣтата глава: Всевышній Богъ, отмжстителятъ на потжпканиѣ народи ще отмжсти и Васъ!

А вий братя на Мохамедовата вѣра, дѣ сж вашитѣ правдини съ които ся наслаждавате? — Дѣ е вашій имотъ който сте имали? Какво сте придобили като проливате всякоги непрѣстанно кръвь? И вий сте, братія погазени, излѣгани както и ній. Сичко що сте имали нѣкогашъ, е измрѣло въ безправедната дръжава дѣто владѣятъ на силство и сила, власть и заповѣдь, а не право и праведность, начяло и праведно понятие.

Богъ е осъдилъ васъ и насъ, и ний невидиме друго въ васъ, освѣнъ едни братія които съ насъ живѣжтъ по много отъ четири вѣкове въ сѣщото отечество, които тѣглжтъ съ насъ заедно едни и сѣщи мжки. Ний Българитѣ подаваме ви братската си ржка. Религиозни смѣтки не щемъ да водимъ съ васъ. Блазѣ на оногози, който е щасливъ въ вѣрата си. Идете, братя, по обичая си въ вашитѣ джамии, молете ся Богу по вашій начинъ, — Това нищо неще ви прѣчи да бждите равноправни въ свободна България.

Вѣрата спасява душата; а дръжавата не е завѣденіе въ което да ся приготвя душевното спасеніе, нѣ е завѣденіе въ което убезбѣдява и утвърждава политическото и гражданското право на сѣки гражданинъ, безъ разлика.]

Братія Мюсουλмани! въ свободна България има мѣсто за синца ни Оныя, които ви каратъ да пробивате съ смъртоносното оржѣе нашитѣ гърди, на нашитѣ жени и на нашитѣ дѣца, тѣ сж вашитѣ и нашитѣ непріатели. Тѣ само искатъ

да господаруватъ, да сучатъ вашта и нашта кръвъ! —
Хайде и вий станете съ насъ за вашата и нашата свобода!

А ты пакъ Християнско Европо, допости да ся освободимъ и ний; по много отъ тебе не искаме. Бжди праведна и челоуѣчна; недѣй възмущава челоуѣческата съвѣсть помагающа на най гнѣсната тиранія подъ която страдажтъ отъ толкось столѣтія невиннитѣ народи, които като бжджтъ освободени ще ти бжджтъ отъ по голѣма полза, отъ колкото гнилата дръжава която само твоята милость и твоитѣ пари я недопущатъ да ся срути.

Братія Българи! дръзоственно прочее скочете всички на оржжіе противъ вашитѣ столѣтни огнетители. Доста сме сълзи проливали; ето сега е врѣме сгодно. Чякайте само на пръвй знакъ който ще ви ся даде отъ наша Стара Планина, пакъ тогава напредъ! — На рѣшителніятъ и Богъ помага, а щастливата бждущность ще да ви задоволи за сичкитѣ мжки и жертви които сега, послѣдній пжтъ ще принесете прѣдъ жертвеника на Отечеството и на златната свобода!

Стара Планина, Априлія 1869.

Отъ Приврѣменото правителство

въ Балкана.

Българското

Приврѣменно правителство

(печать)

Изъ Миналото — подъ редакцията на П. С. Кършовски
кн. I, № 26, стр. 168.

№ 382.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Изпраща картина на х. Димитра на Петрошанъ. Левски преминалъ на 1 май въ България. Ф. I. се обади въ писмено отъ Одеса; поздравява П. Хитовъ и приятели около него. Адреса му. Фантастични сведения за х. Димитрови четници.

Т. Магуреле 1869 Май 9

Любезни мои Г-да П. Х.

Честни те ви п. отъ 23 мартъ и отъ 14 априліе радостно приехъ и содержаніе то му добре проумѣхъ. За забавяніе-то на отговора имъ мж извинете, причина та е че неможахъ да ви издада пари те отъ Иванча.

Приимне-те сега 4¹/₂ наполеона подъ марка К. Л. № 4 е една кадра отъ созаклятіе-то х. Димитрово на Петрошанъ.

За Левскіи ви писахъ че на 1¹) май тржгна благополучно отъ Ц. градъ за панаиря!!²) По-преди пратихме книгите³) за панаиря.

Въ известіе ви е че Ф. Т. е въ Одѣсж, Полскія улица въ кантора на Тодораке Пулева. Поздравлява ви, сжщо и Г-да Jordana Попова, Дяда Иля, и ви моли да му пиши-те и яви-те нещо.

Въ известіе ви новини-те кои то научихме въ отечество-то ни чрезъ един(ъ) сигорен(ъ) чеовекъ кой то е видял(ъ) самъ.

На сливненскіи а пжтъ за Елена, селото Дреновецъ, на Горгеовъ ден сутренж тж като биле народа въ църква за лютургія, дошле отъ х. Димитрови те момцы 12 души вооружени добре, като оставатъ 6 мина на врата-та, и 6-на отиватъ тж целуватъ икони те. Миросва ги свещеника, и дава анафура, споредъ обичаи а; излизатъ и влизатъ други те 6 на сжщо и тѣ си направжтъ обичаи а??? Като сж свършила света-та литургія разговорили сж съ народа, и изскали за да явжтъ на Субаша-тж, но субаша казалъ на народа, че нема заповедъ да гони такива хора, нито да ги пита отъ гдѣ идатъ и за какво ходатъ; при това казва на народа да имъ кажатъ че го не намерили; и ако искатъ ядене, петіе да имъ даджтъ но пари да не искатъ; сядатъ въ двора на църквата съ по-пжрви-те отъ народа, ядатъ, пиватъ добре, и сж отъ теглятъ за работж-тж си въ планинж тж????

¹) Въ оригиналния ръкописъ е писано 1 (единица съ точка отгоре и прибавено а) да се чете „първия“, но а е зачеркнато и станало като 9 и цѣлото число може да се чете 19. А то би противоречило съ датата на писмото, която е 9 май, а сжщо и съ реда на последующитѣ писма.

²) за въ България.

³) прокламации и квитанции.

Научих(ъ) сж че сте пратиле Хр. за мошя-тж си, явете ни дошел(ъ) ли е. Какъ стоятъ работи-те ?? Ако не е дошелъ щели се отбие до мени. Моля ви явете ми нещо ако има ново въ градъ ви.

Като ви целуна братски и поздравж сердечно ожидавамъ на бжрзо сладка ви отговоръ.¹⁾

Приятеля ви Афузъ ефенди.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9086.
Арх. т. I, № 14, стр. 330.

№ 383.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Левски прибралъ отъ Никополъ прокламациитъ и квитанциитъ. Сведения за Ф. Готя. Чакаль другари, за па минатъ заедно въ България.

Т. Магуреле, 1869 Май 14.

Любезни ми Прият(елю).²⁾

Отъ като сж намирамъ безъ ваше честно п(исмо) ида да ви получа драгоценно въ здравіето на което молж Божіе-то око да ви го уварди.

На 7 того ви пратихъ 4¹/₂ наполеон(а) въ групъ подъ марка К. Л. № 3 и една кадра въ тенеке подъ марка к. л. Плата:

на 1-вій групъ	2 ¹ / ₂ сванца
на 2. подъ № 3	2 сван.
кадра въ тенеке	4 ¹ / ₂ сван.
писмата	1 ¹ / ₂ сван.

За приемваніето на вторы-те не ми отговаряте за да бжда спокоен за приемваніето имъ.

Моля ви отговорете ми и нещо ново пишете ми.

¹⁾ Отъ страни стои бележка отъ П. Хитовъ: Един групъ марка К. Л. № 3. Едно тенеке К. Л. № 3.

²⁾ П. Хитовъ.

Въ известіе ви че Діакон(а) на 6 того м. дойде въ Плевень и Никопол(ъ) тж си прие полици-те и потребни-те, че тржгна вече за панаиря споредъ както ми пишехте Господство ви.

Заради Ф. Т.³⁾ ви явихъ че е въ Одесса, отчаква ошъ нѣкои търговцы, на крето отидоха, за да тржгнжтъ стъ там за панаиря.

Моля ви явете ми кавви известія имашъ отъ мошя-тж си, дойде ли човѣка, ще ли можешъ да идишъ за панаиря, допуска ли тж време-то и обстоятелства-та. Мисля отъ Иванчова-тж полица да сж свжрши кусура (остатъка).

Моля ви поздраве-те приятели-те Дядж Иля, Цека Коста, Юрдана, а вамъ като ви целуна братски и поздравж сердечно, ожидавамъ сладкиа ви отговор(ъ).

Приятеля ви: Т. Ковачовъ.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9087.
Арх. т. I, № 15, стр. 331.

№ 384.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Питане — минали ли сж възстаници въ България презъ Сръбско. Въ Влашко затишие. Панайотъ му писалъ, че иска да дойде въ Романия. Безцелно. Новинитъ, които в. Народнось дава за Левски.

Магуреле, 1869 Май 27.

Любезни мои Пр.

Честно-то ви писамце отъ 12 съдържава да не бждж нещо сжрдитъ; за чудо ми сж види. Азъ толко често да ви пиша а вій на 5 — едно ми отговаряте, и нищо ново; Преди 3 дни ви писахъ и сега ви явявамъ че преди 15 дена ви пратихъ 4¹/₂ наполеони, и една кадра въ тенеке подъ марка К. Л. Платихъ 8 сванца) транспортъ за приемваніето имъ. Не отговаряте нищо че ако сж губятъ да ви пратж фрактове-те, за да ви ги плати агенцията.

¹⁾ В. Левски.

²⁾ Филипъ Тотю.

За панаиря явете ми отидоха ли, ще идатъ ли търговци отъ странжтж ви, че вида дами пишите че ще додиги въ Влахиѣ; тука нема тжрговци, и нематъ ценж стоки-те отъ странжтж ви може да иди те за панаиря че закасне отваряне-то на оборж . . .

Левскіи дойде до Никополъ, дадох му полици и отъ като е заминал немие писал нищо. Новини-те ги обнародва Народностъ.

Като ви целуна братски и поздравѣ сърдечно, очаквамъ сладкіи а ви отговоръ съ новини.

Братви Т. Ковачовъ

Ако би да додите донесете ми единъ леворвел(ъ) ще ви го платѣ почтенно.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9089.

Арх. т. I, № 17, стр. 333.

№ 385.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Условия при които би могълъ да дойде въ Бѣлградъ. Нѣма известие отъ Левски. Ще дойде, ако закъснѣ възстанието. Ако избухне скоро, ще му телеграфира. Пита дали и отъ сръбска страна ще се дигнатъ на помощъ.

(Турно) Магуреле 1869, Иуніе 15

Почтенніи мои.

Предъ очи-те ми лежжтъ честни-те ви отъ маі 22+2+5 Иун(и) писамца, на кое-то седржаніето имъ добре проумѣхъ.

За потвърждението на мои-те писма немате отъ нигде да ви яви нѣкои точно, бждете сигорни що ви сжмъ явилъ е. е. е. треба дасте сигоръ.

За дохожданіе при вази ще сж трудж да ви извадя отъ Т. и Я. 20 н.¹⁾ кои-то ви длжжа, че ако ги зема ще дода || а очаквамъ безъ друго известіе отъ Л. и ако сж забави отвреніе-то на панаиря ще дода, ако ли е на скоро, нече мога да дода, че излезе ново жито, ще ида пакъ по кжра. Изве-

¹⁾ наполеона.

не-те мж че неможахъ да ви отговоря на бжрзо: едно че небехъ въ града, друго че отчаквамъ известіе отъ Л.

За купуваніе то имъ слѣдватъ много добре. Като отговори Л., чи на скоро може да ви и телиграфирамъ.

Моля ви явете ми нещо ново, щели мрждни ценж тж или не въ градж ви. Като ви целуна братски очаквамъ сладкіи ви отговоръ.

Приятеля ви Т. Ковачовъ.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9090.

Арх. т. I, № 18, стр. 333.

№ 386.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Следъ една седмица желае да види П. Хитовъ въ Бѣлградъ. Отъ Левски нѣма известие.

Поч. мои Господа П.

Желая ви благополучно въ здравіе-то, и добри успехи.

Не съмъ сигоренъ дали сте готови за панаиря, че слѣдъ една седмица да ви пратя малко пари. Янко го незная де е но отъ Сомѣ ще ви извадя борджѣ и азъ колко-то сж улесня, дали щж ви получа слѣдъ една седмица въ градж ви понеже ош-те се сумняватъ твърде много за панаиръ . . . и сж умислени злѣ.

Нѣмамъ още никакво извѣстіе отъ Левскій.

Пріимне те Братското ми целованіе и искрено поздравлѣніе на което очаквамъ сладкіи а ви отговоръ и на фторо писамце.¹⁾

Азисъ достузуъ Ходжа ефенди.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9091.

Арх. т. I, № 19, стр. 334.

¹⁾ Писмото е безъ дата, относя се къмъ втората половина на месецъ юний 1869 г.

№ 387.

Ц. Т. комитетът до Мацини.

Другарятъ имъ Теофанъ Райновъ се завърналъ отъ посещенияето при външния либераленъ свѣтъ. Трогнати сж отъ добрия приемъ, който Мацини му оказалъ въ Лондонъ и отъ добритѣ съвети, които чрезъ него изпраща на Комитета. Тѣзи съвети ще се осъществятъ на дѣло. Готови сж сега да прекратятъ тѣснитѣ граници на Мемоара отъ 1867 г. и да пропагандиратъ републиканизма. Но програмата на Мемоара ще запазятъ все пакъ за вътрешнитѣ дейци. Тѣ не могатъ да работятъ освенъ подъ негово прикритие. Подробности върху многостранния духовенъ, литературенъ и политическо-материалния подемъ на страната.

Bucarest, 16/28 Juillet, 1869

Monsieur G. Mazzini!

Notre camarade Rainoff est de retour de son excursion qu'il a faite dans le monde libéral; il nous a surpris très agréablement par le récit de la réception que vous lui avez faite et par les bons conseils que vous lui avez donné dans notre cause. Nous avons toujours très comptés sur votre concours moral et notre espérance a été justifiée. Nous vous sommes par conséquent très redevables et soyez assuré que nous ne manquerons jamais à prêter la plus grande attention à vos bons conseils, que nous tâcherons à exécuter tant qu'il nous sera possible. Nous nous avons mis, des aprésent à franchir les limites étroites du mémoire de 1867¹⁾ et à propager le republicanisme, tandis que nous laisserons à nos frères transdauniens à agir pour ce mémoire, puisqu'il faut savoir qu'ils ne peuvent autrement agir là que sous ce prétexte. Nous sommes convaincus qu'il faut beaucoup demander pour obtenir quelque chose, et à cela surtout nous servira le radicalisme que nous embrasserons ici dans la libre Roumanie. Ne doutez point dans le démocratisme des Bulgares; il n'ya rien à douter, puisque si les Turcs ne nous ont pas rendu d'autres services, ils nous ont rendu tous égaux et cela nous facilitera beaucoup l'oeuvre.

¹⁾ Мемоарътъ до султана отъ 1867 г. — най-първата характерна стъпка отъ дейността на Бълг. Централенъ Таенъ комитетъ — пледираше, както е известно, за дуализмъ между България и Турция, като султана се коронясва въ старата столица Търново за Български царь.

Il n'y a chez nous ni aristocratie, ni domination de la prêtraille, excepté les prêtres grecs avec leur patriarche de Constantinople, à qui nous avons déclaré la guerre depuis une quinzaine d'années, et que nous avons été heureux à rendre la plus populaire pour notre nation, qui a obtenu des succès satisfaisants sur toute la ligne. Et cette question combien n'a-t-elle réveillée les esprits, que des services, n'a-t-elle rendu à notre question politique, en lui préparant le terrain!

Nos seuls ennemis à l'intérieur, il est triste à le dire, sont ceux d'entre les Bulgares de Bucarest, qui se nomment eux-mêmes notables, puisque c'est ainsi que leur a dicté le baron d'Offenberg, poursuivent encore leur chemin erroné, mais ils ne pourront rien faire, car la propagande, l'influence morale, l'intelligence se trouvent dans nos mains.

Quant aux faits, il y a partout en Bulgarie des petites bandes nationales, qui tiennent les Turcs dans une émotion continue. Nous avons formé une société littéraire, à laquelle, nous attachons des grandes espérances, puisque l'appel a trouvé un grand retentissement dans les cœurs des Bulgares. Cette société aura le but, de procurer des moyens d'existence aux littérateurs bulgares, qui de leur part seront obligés à travailler sans cesse pour l'enrichissement de notre littérature sous tous les points de vue. Cette société possède déjà un capital de 300,000 fr. Un de nos camarades Stoianoff, est, surtout qui poursuit cette noble mission; il a conçu cette idée à Prague, il y a deux années, et de ce temps jusque présents il a agi avec la plus grande assiduité pour la réalisation de cette idée. Odessa, Bolgrad, Kichenev, Bucarest, Giurgevo, Braïla, Galatz etc. se trouvent participées dans la somme que nous vous avons indiquée plus haut. Ce sont toujours les notables, incités par la Russie, qui s'opposent à cette société, mais ils ne pourront rien faire, car ils ne peuvent pas s'opposer directement, risquant d'être tués à coups de pierres par la masse indignée.

En fin nous vous signalons une activité croissante dans tous les cercles bulgares; chacun travaille, S'att..., chacun sacrifie, et beaucoup sont prêts à mourir.

Adieu!

Nous vous recommandons à votre bienveillance paternelle.

La société

„Amour Fraternelle“

P. S. Vous vous servirez toujours de l'adresse que vous a donnée M. Raïnoff.

Изъ неиздадения арх. на Тайния Ц. комитетъ.

№ 388.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Фантастично съобщение, че Левски ходилъ съ 30 души по политъ на Троянския и Врачански балкани.

Магуреле 1869 Августъ 24.

Любезний мой приятелю.

Отъ като сж намирамъ безъ ваше честно, ида да ви получа въ драгоценно-то ви здравіе, на което моля Божіе-то око да Ви го уварди.

За менъ сж не сумнявайте. Въ известіе ви че Кжршовскій сж вжрна отъ бани-те. Жално бѣше че не сте могли да сж видите 1. че не сте му отговорили на телеграфа, 2 че не е ималъ растояніе да сж бави що-то училище-то приближава да сж отвори; какъ и да е ви поздравлява. Вчера беше Пантилей Вълновъ замина за Букурещъ за да проводи совати-те си; печелжтъ 800 наполеона. Т. Пантилеевъ и той беше тука, паздравляватъ ви.

Ново. Василь ходи съ 30 души въ поли-те на Троевскіа и Врачанскіа балканъ. Единъ Врачалиа съ 20 души удариха и оловиха Агите, моля ви за песните които писаха, ако ги сж Превадили на ноти, пратете ми. Поздравете моля ви приятели-те които питатъ за нази.

Като ви целуна братски и поздравѣхъ сердечно, ожидавамъ сладкіа ви отговоръ.

Приателя ви Т. Ковачовъ.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9093.
Арх. т. I, № 21, стр. 335.

№ 389.

Ив. Кършовски до П. Хитовъ.

На Филипъ Тотя Руското правителство опредѣлило 50 рубли на месецъ. Левски билъ около Сливенъ. За картинитъ: заклеване на х. Димитра и Ст. Караджа и убийството на Войводовъ и Цвѣтко. За сждбата на политически осжденитъ българи въ Влашко.

Гюргево 1869 г. Августъ 31.

Господ. П. Хитовъ!¹)

Бѣлградъ.

Пратено-то ваше писмо до Г-нъ Балканскы испратихъ. Сжще и момчето Станчо Јоцовъ вчера испратихме за Болградъ, като му събрахъ отъ тука 4 наполеона за пжтны разноску.

Настоящето писамце мы ся испрати отъ Букурещъ да вы го пратя, кое-то вы и приключамъ. Друго по-ново отъ кѣмъ насъ нѣма; Научявамъ ся само, че Тотю былъ въ Одессѣ (человѣкъ, кой-то прѣди 15 дни говорилъ съ него бѣше тука и обади) и му давали на издържаніе 50 рубли. — Василь около Сливянъ.

Поздравете всичкы пріатели, и нарочно Г-нъ Коста Лазарова, Г. Анастаса Ст. фотографа.

Казвахте мы за цѣна-та на кадры-тѣ, съзаклятіе-то е по 1 бѣло мѣджедіе, а пакъ Войводовъ и Цвѣтко по 2½ цванца нѣмскы.

Като нѣмамъ що друго да вы пишѣ. — Сутра ще ся свѣрши сждбжтж на Н. Бакалова и другы-тѣ съ него. Князь Карло като трѣгна отъ тука за Европж. опрости всичкы политическы прѣстжпници, мыслѣ че и Българскы-тѣ, като ся свѣрши сждбж-тж щж вы пишѣ. Оставамъ да очаквамъ отговора ви.

Вашъ всеглашенъ И. Кжршовскы.

Н. Б. II. А. п. 67, № 8952.
Арх. т. I, № 3, стр. 465.

¹) Адресъ на писмото: Monsieur Costa Lazarovitz дуванжѣја (тютюнопродавецъ б.р.) на теразіама спрема чесни за Господ. П. Хитова. Belgrad

№ 390.

Т. Ковачовъ до Панайотъ Хитовъ.

Левски миналъ презъ Т.-Магурели преди седмица. Фантастични сведения: заминалъ на конь за Александрия. Д. Общи улесненъ съ пари по заповѣдь на П. Хитовъ и изпратенъ за Браила.

Т(урно) Магурели, 2 Септември 1869 г.

Любезниі мои П.

Честно-то ви отъ 22 текущаго съ радость отъ приносяща го приехъ, содержаніе-то му добре проумѣхъ.

Не малко сж зарадвахъ, като сж лично видяхъ и разговорихъ съ Д.

За В. Левскій ви явихъ преди една седмица че замина за Александрия, атлия, тжй е миналъ отъ Т. но кадя отива, кога ще сж вжрни, неми яви що-то немахъ време да разговаря подробно, каза че ще ми пиши. Василя плевнелія го ванаха на врачанскій монастырь. Т. Ф¹⁾. съ Василя²⁾ Карловица сж въ Одесса.

Споредъ заповѣдь-тж Ви улесних Д. и го испратихъ за бра³⁾ съ рекомандація.

Благополучно пристигна, и замина. За револверъ забравихте. Моля ви поздравете приятели те, а вази като ви целуна братски и поздравѣхъ сердечно, ожидавамъ сладкіа ви отговоръ.

Вашъ братъ Т. Ковачовъ⁴⁾.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9095.

Арх. т. I, № 23, стр. 336.

¹⁾ Ф. Тотю.²⁾ Василь Платнаровъ.³⁾ Браила.⁴⁾ Адресъ на писмото: Domnului Kosta Ladarovici tuncie la Teradija Belgrad, Serbie.

№ 391.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Левски миналъ презъ Букурещъ. Превратни сведения дадени му отъ Левски за състоянието на духовецѣ въ България, съ цель да не му довѣри истината.

Магуреле 1869 Септември 5.

Любезниі мои П.

Отъ като сжмъ лишенъ безъ ваше честно моля ви причина тж коя е.

Желая ви благополучно. За менъ са не сумнявай.

Въ известіе ви че Васил Плевненица го фанаха и обраха на врачанскіа монастырь.

Левскій дойде отъ панаиря. Питахъ го за добитакъ, твжрде е слабъ, нема ценж и ще го презимува за напролетъ да го харчи, споредъ мнение-то негово. Пространно неможах да сж разговоря. Идеше отъ големо-то село, отиде презъ Александрия за големото село. За връщаніето му не зная кога и отъ де ще сж вжрне.

Тотю е съ Василя въ Одеса. Тома, Петр и Мешайковъ ви поздравлява.

Като ви целуна братски и поздравѣхъ сердечно, ожидавамъ сладкіа ви отговоръ.

Пр. и братви Т. К. Ходжа.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9094.

Арх. т. I, № 22, стр. 335.

№ 392.

Т. Ковачовъ до Панайотъ Хитовъ.

Пахъ за пристигането на Д. Общи, изпратенъ за Браила. Предположение че Диарбекирскитъ заточеници българи ще ги пустнатъ. Повторение на сведенията за Левски. Ф. Тотю и Д. Общи. Приписка отъ Тома Пантелеевъ. Подкрепили препоржчани отъ Панайота младежи. Неблагоприятни слухове пръскани за Панайота. Да не ги слуша.

Т. Магуреле, 1869 септември 16.

Любезниі мои бр. П. Х.

Послѣдне-то ви отъ 10 того месица радостно приехъ и сдержаніе то му добръ проумѣхъ. За чудо ми е две мои

писма какъ да не сте приели, едно чрезъ поща та, а друго чрезъ Йоца Стаменковичъ, кой-то тржгна за въ градъ ви. Въ известіе ви че Д. Косовецъ престигна и го испратихъ благополучно за въ... Сжщо ще сж старая и за П. споредъ заповедъ-тж ви; моля ви кои віе писал отъ градъ ни споредъ как то яви те. Бележе те ни го, да му сж отговоря отъ стра- нитж ви.

Въ известіе ви че Васил(ъ) Плевненеца го фанаха и обраха на врачанскіи манастир, В. Левскіи премина коненикъ и замина за големо-то село, като сж вжрне ще сж разгово- ремъ подробно... Ф. Т. съ Василя Карловица сж вжрнаха презъ Ц. градъ (Цариградъ) въ Одесса.

Запрени те въ Деярибекиръ ще ги пушатъ. Съ Янка не сжмъ сж виждал с време.

Пантилеи дохожда тук и отиде за Бикетъ.

Д. Косовица като престигне до Г-да Николаке¹⁾ ще ви яви

Като ви поздравѣ сърдечно и целуна братски, ожида- вамъ сладкіи а ви отговор. Поздравете моля ви приятелите отъ страната ни.

Брат ви Т. Ковачовъ.

(Приписка).

Бачо Панаіоте!

Поздравленія-та ви чрезъ Г-на Т. Ковачовъ съ радостъ- приемамъ || препоручените Ви младежи Споредъ силата си по- могнахме. Г-нъ Ванковъ е далекъ отъ насъ, близо една го- дина не сжмъ го виделъ. Радувамъ сж на вашето постоян- ство и ви моля да бждите хладнокржвни и да не слушате хорските празни хорати, но като доди времето тогава то ще покаже кой е веренъ на Отечеството и кой е предателъ. Са- мото Светописаніе казва, конецъ дѣло окрашаеъ.

Поздравете моля Г-на Коста Лазаровъ и Г-на Анастаса Јорганджіятж и сички пріатели. Поздравете още Г-на Илича нашія благодѣтель.

Поздравленія имате отъ Г-на Мишайкова, той е юнакъ. Сладко ви поздравлявамъ и сжмъ

Вашъ за секога Тома Пантелеевъ.

Поздравлява ви и Даскала Троеница.¹⁾

Н. Б., II. А. п. 67, № 9096²⁾
Арх. т. I, № 24, стр. 337.

№ 393.

Пратеникъ на Ц. Т. комитетъ до своята централа въ Букурещъ.

Причини за арестуването на Кършовски. Телеграфическо донесе- ние на руския представител въ Букурещъ до графъ Игнатиевъ да арестуватъ и него (пратеника на Ц. Т. к.) Застѣпване на цариградскитъ българи. Сближение съ руското посолство въ Цариградъ. Положението на пратеника заздравено. Кършовски ще бжде освободенъ. Дякона (Левски) ако е още въ Влашко, да не трѣва за въ Турция, преди той (пратеникъ на Ц. Т. к.) да се завърне въ Букурещъ. Интригитъ на Христо Георгиевъ и Офенбергъ разбити.

№ 2124

Цариград 23 8/бріа 869.²⁾

Незнам дали приехте две мои писма през сръбското кон- солато. || отговор не приех. || за кршовски са научих че за- прен по причина Богданович || тука тилеграфиралъ Офенбергъ и за мене че сам учіастник та Игнатиеф малко остана да даде нота на ми(ни)стерството || но работата ся обрна в полза. || тука гарантираха за мене и това стана причина да са сближа до посолството и да расправа за сичко || щото ми зарачаха да хода на често та ужъ да додим в споразумление. || аз сам оздравен в сяко отношение. || Обещаха ми са че много скоро ще пуснат кршовски. || кога дода много ще приказваме. || от грцка страна са научихме че станало союз между влашко- србия и грцко заедно с египет || и блгарити изключени. || Истина ли е || діаконат ако е още в влашко да ни дохожда в турско- да чака догде дода.

¹⁾ Д. Икономовъ, авторъ на плана за обсебване парахода „Радецки“ отъ Хр. Ботевъ въ 1876 г.

²⁾ Шифъръ на Тайния Ц. комитетъ.

Запознах са с некой си дошол от тука ||
изпитайте за него и ако ви пише отговорете му.

Уловиха тука некой си христа калофериц матрозин в
француските вапори наскоро допадналъ отъ Браила.

Жулвекурт.¹⁾

За всичко да са малчи догде дода.

П. П.

С интригити против нотабилити сполучих. || игнатиеф иска
да му са даде изложение за сичкити злоупотрѣблениа хрис-
тови и офенбергови без отговорност. || за това скоро да са
направи рапорт без подпис, да са изложе колкото може за
да се ползуваме отъ обстоителствата. || това е нужно. || кршов-
ски решително ще са пустне. || за всичко крайна тайност.²⁾

Изъ неиздадения архивъ на Ц. Т. комитетъ.

№ 394.

Ив. Кършовски до П. Хитовъ.

Д. Общи въ Букурещъ. Липса на възможность да му помогне.
Препоръчително писмо до Т.-Магурели. Планъ да премине въ България
и да се срещне съ Левски. За черногореца Зега Стефановичъ, жела-
ющъ да участвува въ бълг. дѣло. За преминаването на Ив. Цанковъ и
Бойко Нешовъ отъ Одеса въ Цариградъ и пр. Теофанъ Райновъ до-
шълъ въ Букурещъ и сега е въ Гюргево. Новини за моавинитъ и
българскитъ чиновници отъ Турско. За каймакамина отъ Ада-Кале.

Букурещъ 1870 марта 25 Св. Благовѣщеніе

Господине Панаіоте!

Почтенното ви писамце отъ 14 тоя мѣсяць получихъ
снощи отъ Г. Димитра Косовскы (Общій). Той ми казва, че
вие сте му казали: да ся потрудж, да го спомогна; но
въ писмото ви такова нѣщо не ми бѣлѣжите! Слѣдователно,
азъ ако и да го познавамъ³⁾, нѣ безъ да имамъ отъ васъ

¹⁾ Условенъ подписъ на Т. Ц. комитетъ въ кореспонденцията му
съ интернационала на Бакуниститъ.

²⁾ Писмото е дешифрирано отъ г. Любенъ Петровъ, пазителъ въ
Архивния отдѣлъ при Народната библиотека въ София.

³⁾ Отъ легията въ Бѣлградъ.

нѣщо да ми бѣлѣжите, никога нищо не щж да направя. А
спорѣдъ днѣшно то ми положеніе и да искахъ да направя
нѣщо не можяхъ; защото, (ви може да не знаете) стары тѣ
Букурещки магарета успѣхж да направятъ интриги и въ Гюрг-
ево, което азъ като видѣхъ, потрудихся нѣкакъ да но се
унищожжтъ (интригитъ); нѣ, за общж нашж жалость немо-
жихъ. Въ слѣдствие на това, като видѣхъ че интриги тѣ хва-
наха да сж умножяватъ, и че щжтъ ся развалижтъ: както
община та, тжй и училището а и читалището, прѣдпочетохъ
да бждж гладенъ отъ колкото задоволенъ и си дадохъ остав-
ката отъ учителствование-то още на февруарій 7. И тжй днѣсъ
за днѣсъ съмъ безъ никакво заниманіе. — Спорѣдъ болестъ та
(ревматизмъ), кождо имамъ едно, и друго да ся по-отмахна
за врѣме отъ Гюргево додохъ тукъ и влѣзхъ въ болницж-
тж Колантина на 27 февр. до вчера, и вчера излѣзохъ часъ-тъ
по 10^{1/2}, и на кавенето ся срѣщнахъ съ Г. Д. Косовски, слу-
чайно. Слѣдъ два дни той ще трѣгне отъ тука за Гюргево,
а отъ тамъ за Турну Магурели. Азъ му направихъ писма за
тамъ за Ковачева и Данила, за да му спомогнжтъ нѣщо и
да го составятъ съ Дякона. Той е испроводилъ дестина души
за панаиря, че и той¹⁾ имаше намѣреніе да пжтува; нѣ нез-
наж ако е заминалъ или нѣ? — Тука е дошълъ Г-нъ Зечо
Стефановичъ, черногорецъ; той е, що е былъ съ Лука Вука-
ловичъ, и що бѣше въ Цариградъ, и за когото ся говореше
че ся е потурчилъ. Негова милость е дошелъ да пита: има ли
нѣщо да ся работи? и ако има — то той е готовъ да влѣзе
въ наши-тѣ народны прѣдпріятія — да воюва. Ни²⁾ ся дър-
жиме къмъ него съвсѣмъ хладнокрѣвно, и не му даваме да
узнае сжщность-та на работы-тѣ ны. Той казва че познава
твърдъ добръ нашія народъ и много го похвалява; но кой
знае, може бы да има нѣкои свои предначертанія. Но отъ
друга страна пакъ азъ бихъ казалъ, че той нѣма нѣщо, което
да ни доведе въ съмнѣніе. Той е взѣлъ отъ Одесса Ивана
Цанкова телеграфіччето (Тулченчето) и Бойка Нешова и ги
завелъ въ Цариградъ. На Бойка далъ пары и го проводилъ
да отиде въ България къмъ Сливенъ и по други мѣста, но
той вмѣсто да отиде за опрѣдѣленитъ мѣста, дошълъ си въ

¹⁾ Д. Общи.

²⁾ ние.

Браила отъ Цариградъ. До колко е това истина ви по-добър може да знаете отъ мене. Иванъ Цанковъ пакъ спорѣдъ страховитостъ-та си, която той има, былъ е непотрѣбенъ за прѣдпріятія-та на Г. Зеча, за това той го е прѣпорѣчилъ пакъ въ Цариградъ и Иванъ Цанковъ е получилъ пакъ служба въ телеграва въ Авлона, и тамо работи сега. По врѣмя може да мине и по въ вжтрѣшни-тъ мѣста на отечество-то ни. Не бы было злѣ, мислѣ азъ, ако ви имаште улесненіе и время да додите тука и ся срѣщнете съ Г. Зеча, кого-то вие ще можете най-добър да оцѣните по негови-тъ разговори. Той ще постои тука нѣколко дни 10—12. Вижте както намѣрите за добър, тъй направете. Азъ быхъ желалъ що-то ви да додите и като додите да ми явите да дода и азъ да си поговориме; а това е твърдѣ отъ голѣма важность за наши-тъ прѣдпріятія; азъ баремъ тъй мислѣ.

Азъ щж си отида утрѣ или въ петакъ за Гюргево. Тамъ щж си отворѣ или една кръчма или едно кавене и щж продавамъ вино и кахве, само и само да бѣда независимъ. Това щж направѣ, съ Божиѣ волѣ, азъ за напрѣдъ. Доста съмъ билъ зависимъ. — Райновъ е дошълъ тука прѣди 1 мѣсяцъ и сега е въ Гюргево.

Новины. Моавины-тъ паднаха въ Турско; правителството турско унищожи Български-тъ чиновници прѣди нѣколко дни. Каймакаминъ-тъ на Ада-кале дошелъ въ Видинъ и едни отъ Българи-тъ го отровили; тъй ся говори.

Поздравленіе отъ Г. Юрданова до васъ и до Г. Балкански. Сжщо и отъ мене. Очѣквамъ отговоръ. — И Росети ви поздравлява.¹⁾

Вашъ еднотысленный И. Кжршовскы.²⁾

Н. Б. II. А. п. 67, №. 3954.

Арх. т. I, № 5, стр. 467.

№ 395.

Данаилъ Хр. Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Д. Общи пристигналъ въ Т. Магурели (отъ Букурещъ—Олтеница) вчерашния день. П. Х. заминалъ за Бѣлградъ да види, разположено ли

¹⁾ Отъ страни на писмото е забелязано: Приключено-то (на-вѣрно — писмо, б. р.) е отъ Г. Цека. Сжщій.

²⁾ Адресъ на писмото: Monsieur Nicola Balcansci — за господина Панайота Хитова: La satulu Suditi.

е Сръбското правителство да улесни пжтя презъ своята държава за българското дѣло. Отъ страна на „общитѣ дейци“ въ вжтрешността на България му се отговаря за това негово начинание. Въ България работата е започната сериозно и коренно. Въ Влашко само Д. Хр. Поповъ и никой другъ не знае какво се върши тамъ. Сжщо отсреща никой не познава де е центъра на работата. Но тѣ, дейцитѣ въ Влашко, преди решението на Панайота, били решили да изпратятъ двама-трима души до Сръбското правителство за споразумение и ако не успѣли, щѣли независимо да продължатъ пакъ и ще почнатъ вълнения, когато сж видятъ готови. Но отгжре отложили този планъ. Тамъ поставятъ на прѣднъ планъ организуването на народа, че тогава да водятъ преговори съ Сърбия, кжто ако откаже, тѣ ще си почнатъ работата сами, като сж увѣрени, че отъ сръбска страна тогава и тъй ще се присѣдинятъ, за да използватъ случая. Знаяло се, че сърбитѣ не сж искрени. За идния септемврий вжтре очаквали да се сдобиятъ съ пари и оржжие безъ ничия помощъ (тайно). Филиппъ Тотю готовъ за помощъ. Тошковъ ще представи българскитѣ делегати на самия руски императоръ и ще издействуватъ улеснения. Но отсреща пакъ не сж съгласни да молятъ ничие правителство, преди сами да сж съвсемъ готови. Па и тогава може да се обрнатъ къмъ нѣкое правителство, но пакъ само следъ едно решение на Панайотъ Хитовъ, или на кое и да било друго частно лице. Д. Ценовъ не ще да го е освѣтлилъ по това. Той не знае. Кани П. Хитовъ да се съобрази съ приетия редъ и да не се отдаде на пристрастие за първенство. Този редъ е не само за него, но за всички. По-после народътъ и историята ще приценатъ заслугитѣ всѣкому. Изпраща му отговора на Левски на негово писмо. Д. Хр. П. уговорилъ и се съгласили съ Д. Общи, последния да мине отсреща, но пакъ ще нака за съгласие отъ тамъ. Съобщава му за заминаването на неговитѣ момци: Стоянъ, Георги, Хаджията и Стефанъ, оставени въ мушията на Балкански. Стоянъ се захваналъ за търговия.

Г-нъ П. Хитовъ!

Въ Бѣлградъ.¹⁾

Вчера тука пристигна Г-нъ Димитръ Общій, отъ Олтеница, подиръ разны те ны разговори, доказа ми чи Выи сте въ Бѣлградъ отишли съ цѣлъ, за да видите каква политика държи Сръбското Правителство срѣщу Насъ, и да ли ще иска ны направи улѣсненія за пренасяніе и Преминуваніе прѣзъ държавжтж му безъ да ны правы припатствыя. — Вжрху всичкыте тыя ето какво ще Вы докажеме пакъ Ный отъ тукъ, и то не отъ нашж Странж, но отъ странжтж на отсрѣщныте ны общы дѣйцы; знайте чи Нашенцыте Отсрѣща сж захванале

¹⁾ Безъ дата, която трѣбва да поставимъ нѣколко дни следъ 25 мартъ 1870 г.

работа та да я вършатъ серіозно, коренно, т. е. започнале сж да организуватъ и да склучаватъ народа върху общата нѣ работа, работа та до колкото познавамъ защо то тука въ Влашко никой други не я познава, освенъ азъ, защо то никому вече не откриватъ нищо какво то тамо работатъ, освенъ тука въ Турно мене, всички писма сж проваждатъ до мене чи отсрѣща никой незнае гдѣ и на кое мѣсто сж намира Центра на работа та, освѣнъ азъ — въ прочемъ нѣй тука по прѣди бѣхме сж разговорице по между си за да проводиме 2 — 3 души хора добры, съ пълны упълномощія от Странж на централный отсрѣщенъ комитетъ, и да ги проводиме въ Сърбія на право до Правителство-то зада изыскать ако може да имаме формално Споразумѣніе, съ него върху всички те ны потребности който бы имале, като докажтъ на правит. — Чи то ако бы да нече да вземе участіе въ Наше-то Исканіе — което е и тѣхнъ Интересъ, то нѣй пакъ и безъ тѣхъ ще си слѣдваме работа та, и ще Почнеме вълненіе то като сж видиме Приготвени — Но тѣ отъ отсрѣща ето какво ны отговарятъ — Нѣй удобряваме вашето това Мнѣніе, но въ дѣйствиѣ неискаме за сега да го полагаме, съ Никакъвъ Начинъ, защо то нѣй по първо трѣбва вътрешно да сж Организуваме добре, Споредъ какъ то сме започнале, и Споредъ какъ то ны отива и работа та добра, и отъ какъ то сж видиме Приготвени тогава може да проводиме прѣдставители защо то тогава ще можеме да докажеме на Правит-Сърбско чи всичко имаме готово, и то ако бы да сж откаже да не вземе участіе, нѣй ще си почнеме работата, и ще ги оставиме тѣхъ Настрани —, а тѣ когато виджтъ чи работа та е узрѣла и е Серіозна, върваме чи тогава само ще даджтъ съчувствіе, иначе знаете кой сж Сърбски те владѣтели, и колко пжти ны сж подлагале Динена корж и сме останале до сега тжй както видите. Тѣ ны казватъ отсрѣща, чи сеги за мѣсець 7/врія, като сж Само добиятъ съ пары, ще можтъ да си добиятъ доволно оржжіе, безъ да ги узнава никой, Това е твърде добро, защо то отъ тука неможе да сж внасяж отсрѣща оржжіе — Освѣнъ това, отъ Одесса ны писа Тотіо чи той е готовъ на всякое повыкваніе. Писа ны още чи тамо Г-нъ Тошковъ и другите казали щото да сж събератъ отъ 4-ти страны на Българія подписи, да сж проваждатъ и 3 души съ упълномощны писма, които да отидатъ въ Одеса до тѣхъ

и той Г-нъ Тошковъ сж задължава да отиде съ тѣхъ и да ги Прѣдстави на сжщія Императоръ, и казватъ чи знаятъ вѣрно чи Императора ще съчувствува на това, и трѣба да ны направи улесненія, но и натова отгорѣ нашите отсрѣщны все първѣя отговоръ дадохъ, и никакъ не искатъ за сега до гдѣто не сж добре организуватъ, до ходатъ при едно или друго правителство, а като сж нарѣдатъ добре, тогава само може да направатъ такова нѣщо, и то ако го удобри тогава приврѣмненото имъ правителство. За това всичко азъ зная чи Г-нъ Д. Ценовъ не е Вы доказвалъ нищо, защото и Незнае, а азъ Вы казвамъ, чи каквото и да работите Вѣя Самъ-си нече бжде пріето отъ тѣхъ, ако не бждете въ споразумѣніе съ тѣхъ и да вървите какъ то тѣ оттамо виждатъ чи е нужно да сж върви, а пакъ Вѣй ако сте съ Чисто народно чувство, и не сте Человѣкъ съ пристрастіе трѣбва за общото добро да сж съобразите съ тѣхните нарѣдбы, наработы те, а иначе ако напрімѣръ азъ искамъ да сж веде работата по мое мнѣніе, и то може за Первенство, тжй сжщо или пакъ ваша милость и други поискать да сж веде работа та обща по тѣхно Мнѣніе, тогава брате нищо нищо нищо, нѣма да направиме, Нѣй за сега искаме да работиме съгласно братски за Общо то ны добро, а не да глѣдаме, за Первенства, това не мислете чи го казвамъ Вамъ, но за всякого Едного Българина, чи после Народътъ и Исторіята ны, ще отдадетъ всякому онова по достоинство то му — Ако слѣдваме да вървиме тжй, ще напрѣднемъ, а ако ли почнеме да тжрсиме Первенства, нищо нема да направиме, и ще бждеме отговорни и предъ Бога и предъ народътъ — Ето брате чи Ви доказахъ доволно пространно работата какъ е почната, и знай чи добре отива, но Само по тоя начинъ — Сега остава да сж мислите и да вършите работите си, Но имайте прѣдъ видѣтъ си горните ми казани отъ страни не моя, но от страни На Общій тѣ Ны Съборъ отсрѣщенъ. Като сж върнешъ надолу, отбій сж до тука — безъ друго, Азъ вчера писахъ В. Львскому и Дружія, чи сжмъ вы писалъ, и каквото ми отговорите, ще имъ го съобщж — Ето тука Ви проваждамъ и писмо отъ В. Л. което е отговоръ на Вашето, което му бѣхте проводиле, Азъ незнахъ навѣрно гдѣ сж намирате, чи да Вы го проводж, но вчера като дойде тука Г-нъ Димитръ Общій, отъ Олтеница, той ми каза чи сте въ Белградъ

още, зато ето Вы го провождамъ Той ще Вы очаква Тука до гдѣто сж завърнете, но ако ще сж бавите, Отговорете по скоро.

Ний тука сж разговорихме съ Г-нъ Димитра и удобрихме щото той да не стои Тадѣва да сж измайва напраздно, но по добре е да мине отсрѣща, и да сж събере съ тѣхъ чи все ще бжде за полза, но това нема да стане догдѣто неприемиме отъ Срѣща Отговоръ, ако удобряватъ за сега да мине или не знаете чи негова милостъ не е познатъ въ Отсрѣщните страни,¹⁾ и може Свободно да мине, на това отгоре отговорете и Вия поскоро.

Г-нъ Димитръ казва чи Момчета ти, Стоянъ, Георги и Хаджията, и Стефанъ Намиратъ сж въ сжщото мѣсто гдѣто Сте ги оставиле, Стоянъ сж е уловилъ съ Търговия, Направилъ с контрактъ съ единъ Българинъ отсрѣща. Но все тамо ще сж Намира. Казва да Вы пишж чи за оная търговия не може да стане Нищо и Той за това дошелъ тука, Отговорете безъ друго.

Н. Б. II. А. п. 63. № 8619.
Арх. т. I, № 2, стр. 151.

¹⁾ Панайотъ Хитовъ ни е завещалъ следната биографическа бележка по този въпросъ: Димитар косовиц родом из пек (Ипекъ б. р.) 1869 гдина дрогаремо христѣо касап велоувъ родом от пажар зик филибе пажарзик (Т.-Пазарджикъ до Пловдивъ б. р.) и михаил самоковлия гес трима дрогаре на 1869 година излезоха из сарбия по стара планина. — Н. Б. II. А. п. 61, № 8387. Освенъ това, ний притежаваме още следнитѣ документи, които установяватъ личността на Д. Обши:

1) Кралство Италия¹⁾

Служебно извлечение

Министерство на войната

Отъ наборнитѣ списъци и отъ документитѣ, които се намиратъ въ Министерството на войната, удостоверява се следното

Име, презиме, мѣсторождение,

белези

Редъ на службитѣ.

Наборно отделение	Димитъръ Николовъ синъ на и на	Огпуснатъ като доброволецъ на военна служба за една година вследствие на кралска заповѣдъ отъ 6. ма 1866 г. на 24 май 1866 г.

¹⁾ Преводътъ е направенъ отъ г. К. Мутафовъ.

№ въ регистра 4772	жители на околия роденъ на въ община околия рѣстъ коса вежди очи чело уста челюсть лице цвѣтъ (не се чете)	Освободенъ окончателно вследствие разтуряне корпуса 20 септемврий 1866 г. Участвувалъ въ военния походъ презъ 1866 год. Дава му се право да носи Възпоменателния Италиански орденъ отъ 1866 г.
Издаденъ по искане (не се чете)	занятие и поминакъ жененъ за	

Въ увѣрение на което издава се това свидетелство, за да послужи, когато бжде потребно.
Флоренция 19 ноемврий 1869 год.

Началникъ канцеларията на наборнитѣ списъци:

Маринни

(печать)

Н. Б. II. А. п. 62. № 9426.

2) Коменданство на Ретимниски участъкъ удостоверява, че

Димитръ Николовъ отъ Бѣлиградъ Срѣбский като дошелъ въ Критъ около средината на ноемврий 1866 год. се записа въ четата на доброволцитѣ, която бѣше подъ мойта команда, и служилъ съ усърдие и саможертвование на святата борба за освобождението на Кирицитѣ. Той присъжествувалъ и сж е борилъ юнашки на следующитѣ битки:

- 1) на битката на Кисамски касители
- 2) на „ на Кидонийскитѣ Лакапи
- 3) на „ на Малев
- 4) на „ на Милопотамский Кандилапъ
- 5) на „ Сорикийски каллиооплитъ
- 6) не се чете — скжсано
- 7) на Селиа } Св Василский
- 8) на Куми }
- 9) на Вотича Саракийски

Въ цѣлото време той показа добро поведение, за което му се дава настоящето свидетелство, за да му служи за доказателство на неговата служба.

Салта на 10 октомври 1867

Началникъ М. Коронѣ...

№ 1602

Временното правителство на Крета

Провѣрено

Въ Куриа Апокоронскій

8 Ноември 1867 подъ заповѣдта

Секретарь

Леонидасъ П. Логиосъ

Н. Б. II. В. п. 4, № 489.

3) Началството на Светивасилевската Околия удостоверява че,

Димитриосъ Николау отъ Бѣлградъ, Сърбия, дошълъ като добро волещъ въ Критъ на 14 ноември 1866 год., за да участвува въ свещената борба за независимостта на нашето отечество, и причисленъ въ началото къмъ корпуса на Общия началникъ Г-нъ П. Коронеу отъ когото е получилъ удостоверение при разнитъ сражения въ които е присъствувалъ, което и ние признаваме и удостоверяваме, че се е намилъ винаги съ подведомственитъ ми хора, следъ заминаването на Г-нъ П. Коронеу, дойде, причисли се къмъ нашитъ войници и храбро се би въ следнитъ сражения

- 1) Въ сражението въ Иеракари
- 2) Въ Амбелаки (Кетимно)
- 3) Въ Свети Иоанъ (Минопотамо)
- 4) Въ Финикия (Свети Василий)
- 5) „ Полиризо
- 6) „ Родакинонъ
- 7) „ Иеракири (Амориу)
- 8) „ Алинбалу Волака
- 9) „ Ануселяна (Свети Василий)
- 10) Въ Началото въ Арменусъ и Кастелонъ (Ретимно, гдето пленилъ и единъ турчинъ)

При пребиваванieto си тукъ, както и при реченитъ сражения, въ които се би съ храбростъ и себеотрицание, показва поведение отлично, —

Дава му се проче настоящето, за да му послужи, когато стане нужна.

Селя (Свети Василий) 1868 октомври 30 трисети.

Общия Началникъ на Околията Свети Василий

Михаилъ Цударосъ

Началникъ на Западния секторъ и Свети Василий.

Георгиосъ Плеврисъ

Завѣри се и се подвърждава

Селя Свети Василий сщия день

Комисията на сектора Ретимно

Председатель: (не се чете)

(печать).

Н. Б. II. В. п. 69, № 9447.

№ 396.

Т. Ковачовъ до Панайотъ Хитовъ.

За пристигането на Д. Общи въ Т.-Магурели. Срѣдствата, които събрали за него, за да мине въ България по рекомандация на Ив. Кършовски.

Т.-Магуреле, 1870 Априлие 1.

Почтенни мои Господа П. Хитовъ.

Честно-то ви предпоржчано писамце отъ 14 текущаго, чрезъ приятеля Д.¹⁾ съ голяма радостъ приехъ, и содержаніе-то му добре проумѣхъ. Съ поредъ заповедъ-тъ ви сж потрудихъ, и го изпратихъ за панаиря, макаръ и да немахъ време съ ортаци-те за да сж улеснимъ, но пак тржгва благополучно, и здраво радостно отъ странж-тъ ми съ 2½ Н. и единъ мои при. 94 гр., рекомандацietъ на Кжршовъ || 85 гр. на Груе || Ще ви чака заповедъ-тъ и писмо, || Или да пратете потребни.²⁾ или скоро явере да си не отъ чаква, яверъ³⁾ но да тжрси селяметъ съ дружі⁴⁾ Като ви сладко целуна и срдечно поздравж, ожидавамъ сладкiя ви отговоръ колкото Д. Общій толко и азъ.

Братъ ви Т. Ковачовъ.

Н. Б. II. В. п. 67, № 9098.
Арх. т. I, № 26, стр. 339.

397.

Т. Ковачовъ до П. Хитовъ.

Д. Общи изпратилъ въ България. Нѣма отговоръ за пристигането му тамъ. Исква сведения отъ П. Хитовъ, ако Д. Общи бжде му се обадилъ отъ тамъ.

¹⁾ Данаилъ Хр. Поповъ.

²⁾ срѣдства.

³⁾ известие: дз не чака напраздно.

⁴⁾ Селяметъ — спасение съ дружина (за да мине въ България). Панайотъ е изпратилъ Д. Общи въ Влашко, безъ да опредѣли бждащето му назначение.

Турн(о) Мугорели 1870 Априлие 9.

Почтенній мой Г-да П. Х.

Желая ви благополучно съ Царски-те празници. Преди една седмица ви бѣхъ писалъ чрезъ Кжршовскіи, за приеманіе-то на писмо-то не ми отговаря-те. Причината коя е.

Д. го испратихъ за панаиря, и колкото може да сж намери вжрхуми дадохъ му. За престижаніе-то му още отговоръ не сжмъ приелъ. Вамъ ако е отговорилъ, явете ми, и за панаиря готвите ли сж . . . отговаряй-те ми. Поздраве-те Г-да Н. Б.¹⁾ а вази като ви братски целуна и сердечно поздравя.

Сжмъ едномислецъ Т. Ковачовъ.

Н. Б. II. А. п. 67, № 9099.
Арх. т. I, № 27, стр. 339.

№ 398.

Д. Ценовичъ до П. Хитовъ.

П. Хитовъ въ Каларашъ. Известява му се отъ Букурещъ, отговора на сръбския консулъ. Отъ Бѣлградъ се получило съгласие да иде тамъ, когато иска. Приписка отъ Левски до П. Хитовъ да не кореспондира съ Т. Ковачозъ.

Букурещ на 13 Маје 1870.

Господ. Панайотъ Хитовъ —

у Каларашъ.

Дохожда Господ. Цукичъ Сърбскій консулъ, и ми каза да ви пиша чи приелъ отговоръ отъ Белград за Васъ, и казватъ, когато щете можете да отидите. за туй ви давамъ познание Вы поздравлѣвам

Вашъ Приѣтель,

Д. Цѣновичъ

¹⁾ Балкански.

Казалъ ви бѣхъ да ни писвате на Ковачева вѣче нищо ето сега отъ десетъ дена насамъ двапати ми пишѣтъ отъ Т. Магорели че белѣжатъ въ него съмненіе, като предателъ което потвърдяватъ отъ Свищовъ двапати усно и писмено.

В. Льв-скій.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 62, № 8538 а, б.

№ 399.

Ив. Кършовски до П. Хитовъ.

Живковъ ще се пресели въ Влашко. Левски заминалъ презъ Гюргево за България преди една седмица, но не му се обади. Ив. Соколовъ и зетъ му Василъ (на Ив. К.) арестувани въ Видинъ. Народни хора, изпратени отъ П. Хитовъ, минали въ България. Нѣмало отговоръ.

Гюргево 1870 Юній 3.

Г. Панаиоте!

Поздравленіе отъ Г. Г. Живкова отъ Руси; той ще до 15 дни да доди съвсѣмъ тука. Діакона замина отъ тука днѣсь една недѣля²⁾, но безъ да ми са обади — казаха ми пріятелитъ, кои-то го видѣли въ парахода. Ив. Соколовъ и моя зетъ Василъ сж затворени повѣче отъ два месеци въ Видинъ, защото носили бради.

Приключеното писмо получихъ и ви го пращамъ. Отъ търговцитъ що отидохъ за панаиря никакъвъ отговоръ нѣма още. Незнажъ що е това?

Вашъ И. Кжршовскы.

Н. Б. II. А. п. 67, № 8955.
Арх. т. I, № 6, стр. 459.

¹⁾ Тази прибавка къмъ писмото на Ценовича дадохме въ отдѣлъ съ кореспонденцията на Левски (отд. I, № 6, стр. 13).

²⁾ преди една недѣля отъ днесъ.

№ 400.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Тиховъ Обретенковъ.

Приелъ пратения вестникъ и го прочелъ. Исква постоянно да му се даватъ сведения по дѣлото. Презрение къмъ „буболечкитѣ“. За нѣкои неудоурителни работи въ Русе.

Тихо! Наздар!

бждими здравъ башибозуче приехъ „Зорницата“¹⁾ и онуй прочетохъ. пописвай ми сіакога за тіахъ нешта азъ шж правѣхъ потребното. Пикай са въ бубулечките іурданови. Поздрави сичките башибозуци . . . (не се чете) Чолаки и сички почитини хора.

Чухъ че станали магарешки работи ніакакви си но гледай си работа и викай: време и моѣ право туй та сжветвамъ. Поздрави майка си от мене ий кажи да живеи! и да влива катран въ рогата на глупавити си комшики.

Бжди ми здравъ и следвай захванатото си.

Твой

Кънчевъ²⁾

Н. Б. II. В. п. I, № 8.
Арх. Обретенковъ.

№ 401.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретенковъ.

Края на първата учебна година въ Таборъ. Не може да си дойде за ваканцията въ Русе, пжтуването сжпо. За добрата училищна програма тамъ.

За кечито е туй.

Любезній пріятелю Тихо

Написаното ти въ вѣст. Турцижъ прочетохъ и проумѣхъ за сички Добрѣ си дошелъ въ Руссе. И ній тукъ имаме ва-

¹⁾ вмѣсто в. Свобода.

²⁾ Писмото е безъ дата и се отнася къмъ края на пролѣтъта 1870 г.

канція. нѣ сме твърдѣ далечъ отъ дома си и разноски тѣ за пжтъ сж твърдѣ голѣми, за туй май скоро не ще можемъ видѣ Русчукъ.

Тукъ ученици тѣ обикновено пжтуватъ, пресъ ваканціятъ по Чехско дѣто има рудници, фабрики и пр. за да се обогатятъ съ познания, || нѣ ній сички като прѣвжъ годинжъ сме тукъ за сега || отвжнъ Таборъ не ще излѣземъ.

Програмата на тукъ гимназія отколѣ си ѣжъ видѣлъ въ календаря на Данова. Тукъ обръщатъ голѣмо внимание на математикатъ. До годинжъ повѣчето отъ Бжлгарчетата ще постѣпимъ въ 5-ия класъ, като редовни ученици. Тукъ захващатъ да са прѣдаватъ най добритѣ прѣдмѣти: Химія, Дескриптивна, Геометрія, Минералогія и Ботаника и пр.

Много добрѣ ще сторишъ да ми напишишъ ако искашъ въ кратко нѣщо за програматъ на Лицея, а особено туй което слѣдѣжъ ти минаватъ годинжъ.

Нѣмамъ друго за сега какво да ти пишжъ.
Въ Таборъ 6 Августъ 1870

Твоя пріятель

В. Христовъ

П. П. Много зрави и на братати Ангелжъ
На Г-на Петку П. Ивановъ
Руссе

Н. Б. II. В. п. I, № 2.
Арх. Обретенковъ.

№ 402.

Шишковъ до Т. Обретенковъ.

Благодарность за даванитѣ сведения, що става въ България. Интересъ къмъ сждбата на читалището въ Русе.

Тихо,

Благодарение на тѣбе чи ни пишешъ много новини. Тукъ дини нѣма, ама има череши, вишни, присади се въ едно сжщо врѣме.

Ангелъ ни каза за онуй което си ми заржчѣлъ, и надѣвамъ сж да сж ти порасправили за туй. Ехъ да знаишъ какъ чехитѣ имжъ много безъ работжъ тукъ и ходжтъ та ся прѣсѣляватъ въ Америкжъ, въ Русіжъ, въ Кавказъ, въ Седмиградско и пр.

Ако искашъ пиши ни кой е прѣдседателъ на читалището, кои сж настоятелите и пр. Идѣтъ ли да го посѣщаватъ или както у Глаголузуви бѣше останало само намъ Факлинъ ако би да е на умиране, то не му и трѣба, нѣ земете го за кракъ и хайде на боклука.

Много здравіе на Радж,¹⁾ хемъ да не се сърди дѣто не съмъ му отговорилъ.

На Таборъ Вѣсилъ

Чокъ селямъ Шишковъ знашъ го я²⁾

Н. Б. II. В. п. 1, № 3.

Арх. Обретеновъ.

№ 403.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретеновъ.

За една чешка книга. Насърчение да кара работата си по народното дѣло.

Бай Тихо,

Бжди ми здрав!

Писмото ти приех и за новинити ти благодарѣж.

Поздрави Чолака и му кажи че има начешки „Zlata domaci kniha“ струва 2 for. ама не шж можѣ да ѣх разбере. Сжджржава: 800 примера за правене на различни домашни нешта. както за ѣдини тѣй и за други потребици. 150 рецепти за различни болести, роднина и домашност — основа на домашното штастіе — отгаіане на деца, правила за домашно стопанство — поріаджк. ако ще нека ми іави азъ шж му ѣх проводж.

Поздрави Тома³⁾ и му кажи да не чака написто много защото то не шж мога сега скоро да му пишіа.

¹⁾ Ради Ивановъ.

²⁾ Това писмо е писано на гърба на предидущето писмо № 2-отъ сжщия архивъ, затова ще има и сжщата дата.

³⁾ Тома Кърджиевъ.

Караи...! благодарѣж ти за петех реда. Таквизи сж световните работи.

Поздрави майка си и Ив. Н. Пенчева отъ твоѣж

Приехго

на 1870 8/врия 12

отговорихъ на 13 сжщѣ.¹⁾

А. Кжнчевъ

Н. Б. II. В. п. 1, № 9.

Арх. Обретеновъ.

№ 404.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретеновъ.

Колко българчета се учатъ въ Таборъ. Критика надъ тайнитѣ планове на Митхадъ паша.

Тука, бай Иване, станахме 52 души бжлгарановци, вървимъ добре и са надіавам да засрамим чесите. В земеделското училиште сме 5 души.

Поздрави брата си, Тиха, Тома, Ганча и другите другари

Таборъ 14/11 70 год.

Твой Братъ

А. Кжнчевъ

Бай Тихо!

Ето аз купих книжка та и ѣх провождам, като ѣх приѣмиш предай му ѣх,

Аз братко, отколіа не сжм ти писал, можѣ да тий криво, ама недей са сжрди заштото ти им. 100 бога а а а

Блазети! у вес имате сега ефендемъ и певашко (?) дружество, тѣй а а а Бжлгарина сиромах пука от глад а пжк ній шж му пейми и шж го забавліаваме с беседи. Може би чи по новата Србска мода. Дай вжзмож. на гладен чилиак да са весели и играй ама по нашата пословица народна: г л а д н а мѣчка хоро неиграй. Ней се, както и да ѣх, господ да имъ напомош.

Поздрави: майка си, Ивана Н. Пенча, Ганча, радка и сички други.

Тихо! дай приключеното на Чорапчіева.

твой

А. Кжнчевъ

Н. Б. II. В. п. 1, № 10 и 11.

Арх. Обретеновъ.

¹⁾ Бележка отъ Обретеновъ.

№ 405.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретеновъ.

Ученолюбиви планове. Нѣщо за събиране на бубулечки.

Бай Тихо!

Причината, дето не сѣм ти писал от толкос време на сам, и, правичката да ти кажѣ, мжрзелат.

В іедно от писмата си до Журдана искаш да кажеш че той искал да са подиграва с тебе като ти писалъ да му събираш и провоздаш бубулечки, но то не іе истина. Дати са изюснж: Земешли въ ржцете си ніакога зоологіа, ботаника, гиологіа или пжк минералогія, шж видиш сума области и градове, въ които казва да са намира този или онзи минерал, тжзи или онжзи билка или пжк животно и др. а за Бжлгарія ни спомен. Зашто ли? Да ли й лишена от различни животни, скжпоцени камане и от хубави и важни билки и цвѣтіа? Дали и тіа нема хубави и потребни за челечеството нешта та да заслужи 2 пржста міосто в гореказаните книги? Не, братко, не іе неіе лишена от ништо, тіа й богата и пребогата, но кой й написал и изнзсал пред света европски нейнитѣ богатства? Кой й рекжл барем 2 словца за красното желіазо за красніа мермер што са намира въ Рила и за богатата Азіатска флора на іужна та страна от Балкана? — никой, никой. Чиіа длжност іе да направи и извжрши казанити работи, дали на европейците или на нас? Тріаба да на й срам . . .

Туй шжти бжди доста, мислѣж, да са увѣришѣ че несме и че не сж подиграваме с тебе, но вжршиме туй. коіето тріаба като бжлгари да вжршиме.

За сега стига, друг пжт пак Поздрави: Ганча, Тома, Газіата, Чолака, Ивана Пенчева, Никола и . . . (господипомолимсе) и ми пиши ако штеш нешто за мойта работа ако знаш разуміаваса.

Поздрави и майка си

Твой

А. Кжнчевъ.

Абе Тихо! Ти туй писмо дето го проводи на Журдана на шига ли си го писал или наистина? Нему нему доди добре.

А. Кжнчевъ.

Поздрави башта ми ако го видиш, кажи му че сжм здрав като камак.

Н. Б. II В. п. 1, № 18.
Арх. Обретеновъ.

№ 406.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретеновъ.

Разсжждения върху волята. Изявления за добри приятелски връзки

Бай Тихо,

Бжди ми здрав!

Аз, като челяк, като свесно животно, имам слободна воля. И само тіа (воліата ми) може да заповіада на моите телесни части: на ума ми, іазиками, устата ми, ржцете ми и др. а никоіа друга чужда, а и те (телесните ми части), като нейни слуги, слушат само неіа а никоіа друга чужда. Само моите уста и іазик можт да хортуват туй коіето воліата ми иска, само моите ржце можт да пишжт и работжт туй коіето воліата ми иска. С іедна реч: само моите телесни органи можт да бжджт правозастжпници на мойта воля а никой други.

Каквиса онези телесни органи които слугуват тайно на чужда воля? — непоштени, подли. Коіето шж рече, че и онзи брат, който ма й застжпил прет тебе и тий казал че сжм са сжрдіал когато си ма ти наричал в писмата си „без... и башиб...“, й непоштен челяк — подлец.

Ти твжрде добре знайш че мойто начало й; што іе — іе, што неіе — неіе. Аз ако са біах сжрдил штіах дати пишж а нештжх да търсж правозастжпник — ржцете ми работжт а и ума ми іоште не сай разболіал. Може би че поштенина брат й искал да ми направи с туй добрина, но кажиму че й излжган.

Ако си челиак кажи ми го кой й. Казваш че Ради ходіал вече с бастон и Господ да муй напомош.

Поздрави Ивана дед Генча, Шишка, Карагіаура, и др. Кажи на Тома че утріа — в други ден щж му пишж.

Хем кажи на онези башибоз. . . да не развалиатъ компаниата за какви даіе глупости.

„дето са двама сжбрани в мойто име там сж м и аз“

Христос.

Н. Б. П. В. п. 2, № 13.

Арх. Обретеновъ.

№ 407.

Студентъ отъ Таборъ до Н. Т. Обретеновъ.

За особени новини изъ Русе. Поздравление отъ Ангелъ Кънчевъ съ знакъ за предупреждение.

Тихо,¹⁾

Днесъ нж пуснаха за Коледа и азъ захванахъ да ти пишж да не рѣчешъ че не съмъ ти писалъ и пр. Послѣднѣото ми писмо което бѣхъ ти пратилъ и което ми върнж, незнаж по коя причинж, спорѣдъ Тома ли спорѣдъ кого било нейсе, ама азъ сега са прѣдудардювамъ, да не би пакъ да стане таквось нѣщо, || какво има на Русчукъ? Има ли студъ, има ли лакерда? Тука е много студено. Има ли въ русчукъ пѣвачки дружества, има ли голчювци? Има ли безъ работж хора, които като Сърби тѣ като си платжтъ малкія данѣкъ надигжтъ си краката и пѣжтъ и прокарвжтъ тѣй врѣмято си? Има ли безъ работж хора, които отъ мжрзель проповѣдватъ просвѣщеніе за пары. Михалъ Митевъ отъ Русчукъ писалъ тука че народъ тѣ много напрѣдва. Имахъ случай да прочетж нѣколко и почти сички тѣ ти писма и ти не пишешъ че народа напрѣдва или пакъ че има надѣжда за да напрѣд-

не, нѣ ти билъ не казвашъ че има въ Русчукъ Бжлгарски народъ или по-добрѣ Бжлгаре. Тѣ трѣбва да сж са измѣнили. Има ли въ Русчукъ солена риба? Женжтъ ли сж стари-тѣ моми или сж принудени да са турчжтъ. Напрѣдва ли тжрговіж тж въ Русчукъ, богатѣжтъ ли Бжлгаритѣ? Балове вѣрвамъ да сж изрѣдни, цѣли, пжлни, хубави и пр. Напълно изгубили ли сж Бжлгаритѣ Бжлгарскж-тж наруживость, имали училище Бжлгарско, какво е? Нѣкое ново ли е?

Отъ нашія Таборъ азъ нѣмамъ нищо ново да ти кажж освѣнъ че Бжлгарчета мжрджтъ, 2—3 са замѣтохж въ Пролж. Чехитѣ гладни за пары и за нищо отъ малко до голѣмо отъ богатъ до сиромашъ, отъ голѣмецъ и народенъ патриотъ до най долнія и прѣдатель се за пары мислжтъ, За пари сичко и душжтж си давжтъ.

Поздрави сички тѣ пріятели въ Русчукъ ако ги има. Какво прави Ганчо, кани ли са да мж бійка гато додж?

Много здрави на сичкитѣ. Ангелъ тж поздравлява и много здрави отъ него да не вѣрвашъ, каза, сичко туй което ти са пиши защото подъ боядисано. . . ко (скжсано) са кріяло и друго.

Портрета си на кого го прощашъ? В. Читалище за насъ отъ Русчукъ дѣто сме ли го пращашъ или за сичкитѣ Бжлгарчета въ Таборъ? 4 брое додохж надписани: за Н. Т. Обретеновъ. Писалъ си да го надписвжтъ на У. М. С. Но тѣ надписали едно чит. за У. М. С. и твоето за Н. Т. О. пакъ го пращжтъ. Дай вниманіе да тж не накаржтъ за 2 да платишъ.

Толкосъ и сбогомъ

Твоятъ

Въ Таборъ $\frac{23}{12}$ 1870

Василъ Христовъ

Ти са смѣеше но пишишъ

Много здрави отъ Куна

каквото ти даде $\frac{7}{8} \frac{1}{2}$

и отъ Янаке

Въ Таборъ 23 Декемвріа 1870

Н. Б. П. В. п. 1, № 12.

Арх. Обретеновъ.

¹⁾ Отбелязано горе надъ писмото: Издадено 1870 10/вріе 11 получено 21, отговорено 29.

№ 408.

Филипъ Тотю до Ив. Кършовски.

Болка отъ нѣкои неоправдани слухове по неговъ адресъ. Не дошълъ въ Русия да се продаде за интересъ, а остава българинъ като всѣкога. Излага условията, при които могатъ българчета да следватъ въ Руското военно училище. Скептицизмъ относително военного образование. Не трѣбва всички да сме офицери. Да не чакаме чужда държава да ни изучи и освободи, ще минемъ отъ единъ тиранинъ подъ другъ. Исторически примѣри. За Панайота и сръбската политика. За независими народни действия. Иска да поведе до три хиляди души въ България. Неясность по отношение на революционното дѣло, което предстои на България.

28-ий Дек. 1870 Одесса.

Господинъ Иванъ Кършовскій

Здравствуй!

Писмото вы получено и писаното разумѣхъ, въ кое-то срѣщамъ голѣми противоположности, нѣ силно мя удивлява, коя и по каква причина вый тъй недовѣрчиво мы пишете. Не, брате, вый не трѣбува тъй да мыслите, защото причината е друга и ази ни сѣки му можъ да изкажѣмъ какво ми лежи въ средѣтъ на сърце то. Азъ, драгій ми пріятеле ни можяхъ да живѣя въ Влахія, защо-то отъ четьрь-тѣхъ страны правительство-то мя прислѣдваше. Кажете ми сега, дѣ азъ да намѣря мѣсто дѣто и азъ като секи чловѣкъ да си приклонѣмъ гла-вѣтъ? Дѣ можяхъ азъ да си почина? Разумѣва сж сърдцето мы днесъ за днесъ като сж намира въ едно кърваво сжстояніе и тѣжко и горко но оныи брате Българы, които мислѣтъ, че азъ толко за единъ интересъ съмъ сж преселилъ или подобръ като чловѣкъ отъ нуждѣ съмъ дошелъ въ Россія. Но азъ сѣкога съмъ былъ Българинъ и вѣчно ще си останѣмъ Българинъ. Азъ чувствувалъ съмъ и сѣкога ще чувствувамъ това, което трѣбува секій единъ отъ насъ да чувствава.

Въ писмо-то си пишишь: трѣбува ли да сидимъ съ сгърнати рѣцѣ въ тія размирны врѣмена? Е, брате, като ми казвашъ тоя въпросъ да ты отвѣти противното. — Ный трѣбува да изритаме дѣтински-тѣ пелены и синца като единъ чловѣкъ да станимъ, да си отарвемъ драгоцѣнната свобода. Съ-

кій единъ честенъ и благороденъ Българинъ никога не трѣбува да мысли, че като сж изучимъ въ военно искусство тогава да трѣгнемъ и фанимъ оружіе да сж освободимъ. Не, не брате, днесъ му е врѣмя-то, а не да чакаме да дойдатъ да ни освободатъ други-тѣ държави. Кой то чака да доиди едикой си царъ да ни освободи, той ни желай да е свободенъ, нѣ желай да промѣни господаретъ си на другъ тиранинъ. Ето програмата на военното училище: правата на военното училище сж четьри годишны, на свой счетъ трѣбува да си направишь дрѣхы и сѣки единъ мѣсяцъ трѣбува да си имашъ най-малко четьри рубли. Ако издържишь слѣдъ четири години экзаменъ ще излѣзишь офицеринъ. Това училище е полезно за насъ Българитѣ, нѣ ный ако чакаме синца да излѣземъ офицеры, то ный чрѣзъ сто години нѣма можимъ да сж освободимъ. Земете днешна Франція, погледнете що сж тамъ върши: Наполеоновата войска пропадна защото и тя като насъ мыслеше да става офицеры, Нѣ земете сега народа французскія кой то станалъ хжшь като мене и тебе и мжжи сж държи противу прусацѣты. Погледнете вокругъ себе си какво сме и що сме, ный ако чувствуваме чловѣчески нѣма да стоимъ съ сгърнати рѣцѣ като буковы дърветѣ. Ами да ся стегниме юнашки па да ся хопниме исполински и да хукнеме въ душманска та тѣла въ заключеніе.

Вашъ мылость все малко много отбирате да четете отъ исторія. Занимавайта ся и въ кои исторіи выи ще намѣрите гдѣто сж были въ бѣдность и иго тиранско и тѣ сж ся отнеели въ странна земя да ся учатъ военно изкуство и съ сжщитѣ пушки да земѣтъ и да отидатъ да освободятъ своятъ си народъ. Не, не то ные было никѣга и нище бѣди; само той народъ кой то се подъ иго (намира б. р.) друго нему спасеніе нѣма освѣтъ да станы хжшовскы и тогава свобода топла да добіе.

Питамта зарадъ Панаіотъ войвода дѣ и кждѣ сж намира сега. На мене нидайте сж сърди че азъ ни съмъ вы писалъ, защото вый знаете сичко защо азъ ни можяхъ да сж събирамъ. Какво стана съ него че не сж чува, || по едно врѣме чухъ че е на мушията на Николаки Балканскы. На 68 г. азъ го видѣхъ въ Сърбія || казваше, че ще сж пита отъ него и водѣши сж по сръбската политика || и то знайное ако сж ный водиме по чуждите политики то ный секога на дирѣ ще

оставаме и нищо нѣма да свършиме. Право брате, ако сж водимъ, каквото ни казватъ и той щеши да бжди гоненъ изъ Влахія като мене.

Тези горѣказанните да ги оставимъ на стърнж, нѣ азъ вы питамъ: молж ви кажи ми има ли тамъ у васъ около двѣ или три хиляди души, който да чувствуватъ днесъ да вървимъ да ги калимъ. Не да чувствуватъ съ кисии тѣ като нѣ кои нѣ да жертвоваме най-драгоценното си въ свѣта, защото много пжти ставж чувствуватъ нѣкой съ пары и не ни трѣбува да чувствоваме другояче т. е. челоуѣчески, а не по говѣжды || всѣкій честенъ хжшъ да прижалеи живота си па и ный да бждимъ хора и да живеимъ по човѣшки, а не да чувствоваме на слова, а на дѣла да покажимъ че ный сме способни достойни за свобода.

Като поздравете сички пріатели отъ наша стърна сжщо поздравети и Панаіотъ войвода.

Като мы получите писмото и прочетете го трѣбува да мы сж отговорите. Кога ще мы пишете, Адресътъ е: въ канторътъ на Николай Мироновича или въ кантора та на Рашеева. И задължавате мя ако мы отговорите съ второ и съ другы писма по на пространно ще си откриемъ сърдца та защото и азъ да зная какво сж върши у васъ, защото то нужное отъ моя странж да зная

Сбогомъ Филипъ Тотю войвода.

Изъ Миналото — подъ редакцията
на П. С. Кършовски кн. I, № 2, стр. 16.

№ 409.

Привременното правителство въ Балкана до нѣкои имотни българи.

Следъ много опити отъ преди, измислили сега истинското срдѣство, за да се освободи Бѣлг. народъ отъ робство. Това срдѣство иска пари. Ако лицето не внесе доброволно опредѣлената сума, която му се опредѣля и не се обяви на страната на народното дѣло, чака го смъртъ заедно съ цѣлото му домородство.

Стара Планина 1871 Януарій 1-й.¹⁾

Г-не . . .

Въ

Както въобще всичкыты Бѣлгари желаятъ освобождението си отъ несносното варварско иго на агаряниты, тъй и

¹⁾ Първообразъ на окръжното отъ мартъ 1871 г.

вѣй върваме да чювствувате отъ все сърце това. А за да ся здобиемъ съ такова нѣщо трѣбва да измислимъ срдѣство, чрѣзъ което да постигнемъ желанието си. При толкова опити едва сполучхмѣ да измислимъ реченното срдѣство, и то вечъ ся осжществи до колкото го изискваше нуждата, || нѣ работата е, че друго още едно ся явява, безъ което ся още повече неможе; то е пари, пари и пари!!! || ви като сте единъ отъ родолюбивитѣ и здравомислящи Бѣлгари още и като ны е познато състоянието Ви идемъ съ настоящето си да Ви молимъ да благоволитѣ да пожертвувате за народній ни жертвенникъ . . . за които ще Ви ся даде единъ билетъ отъ Приврѣменното Бѣлгарско Правителство, което ще и отговаря за тѣхъ . . . Г-не . . . Това и ненадейно предложение ще Ви ся види твърде чюдно! || нѣ да ся чудите врѣме не остава, || пакъ и никому дору и на най-вѣрній си пріатель нѣма да обаждате, || ако ли въ противенъ случай недай Боже! да сте отъ лошитѣ и народоубійци хора идитѣ и обадете нѣкому не добръ чюуѣкъ или ся сторитѣ добри та обадите на турското правителство писмото ни или чюуѣкътъ който ще Ви ся представи за решителній Ви отговоръ го предадете, въобразетѣ си каква мѣзда ще Ви ся въздаде, || нѣма и да ся осетитѣ кога ще сте лишени отъ животъ и то не само Ви нѣ и цѣлото Ви домородство. Ако ли пакъ дай Боже! ни ся отговоритѣ съ приличнійтъ и патриотически отговоръ и испълнитѣ длѣжността си като добръ Бѣлгаринъ ще можитѣ подирѣ да научитѣ коренно цѣльта ни защо са нуждни тія пари.

Пребързайте та съобщетѣ първий си и послѣденъ отговоръ на чюуѣка когото Ви пращаме, защото 100,000 Бѣлгарски юнаци чакатъ съ нетърпение отговора Ви.

Пріймете братскитѣ ни поздравлѣнія.

Отъ приврѣменното
Бѣлгарско Правителство
въ Балкана.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 60, № 8007.
Арх. т. I, № 1, стр. 241.

¹⁾ Оригиналтътъ се намира у В. Платнаровъ.

Привременното правителство въ Балкана до нѣкои поимотни хора отъ Българския народъ.

Отредени лица сж натоварени да събератъ пари отъ народа и пакъ за народа. Ако тѣ бждатъ предадени и пострадатъ, ще бждатъ заменени съ нови събирачи. Привременното правителство ще издаде разписки срещу внесената сума. Правителството на освободена вече България ще вземе смѣтка отъ Привременното правителство, както ще сжди, кой колко е внесълъ, доброволно ли е внесълъ и пр. Тѣзи, които съставляватъ сега Привременното правителство въ България, не се бои отъ никакво заплашване или наказание на турската властъ.

Въ Българ. 1871 февр. 6-й.

Въобще всѣки Българинъ иска вече освобождението си отъ несносното иго агарянско; Тѣй и вѣй мислимъ да чувствуваме отъ все сърце това. А да Ви имаме за истинѣй такъвъ Зългаринъ и чювѣкъ, ще ся забѣлежитъ действително както Ви бѣлжимъ по доло и тогава ще бждите равно съ всичкитъ прѣдъ свѣтата ни Р(еволюция) || ако ли не? То пакъ сами не сте, имате дружина съ които ще Ви пратимъ тамъ ??? || Три чернаго Бота. Съ това ти добро или зло? Ще са забѣлежитъ въ продължението на исторіята ни съ златни или черни слова съ което като заслужитъ не само на отечеството ни въ което си ся родилъ и носишъ славното му имѣ Българинъ? Нъ оставяшъ сжщитъ надписъ и на фамилията си прѣдъ окото на златната ни свобода. Ето г-не зимае опитни срѣдства чрѣзъ които ще ся освободимъ вече || то са отъ тѣхъ двѣ най главнитъ питанія: Имаме ли хора па и пари? на тия питанія сме готови за първото че имаме, и то е най-главния материалъ? || а второто нѣмаме иоще, || отъ днесъ туря са първото и ще (ся) намѣри второто. Ето какъ: нѣй отрѣденихъ отъ главното число ще събираме вторитъ материалъ, || ако ли нѣй умрѣмъ то други са преготвени на мѣстото ни чакъ до като са испълни суммата и то сме вече готови. А отъ гдѣ ли ще ги събираме? || отъ Българитъ за въ Българско. || така са правила и другитъ народи които са днесъ свободни. || така и нѣй щемъ. || Ето предлагаме, както по всичкитъ градове на хората по възможность, така и въ тоя градъ не само на Вазъ нъ и на по горня па и по-долня ржка ще

дадять вѣднажъ за всѣки пжтъ. || всѣки спорѣдъ колкото го виждаме че може. || за които пари на всѣкиго ще са даде по единъ билетъ печатанъ отъ приврѣменното ни Правителство, който ще отговаря за даденитъ му. прѣдъ цѣлѣйтъ народъ || па чакъ тогавашното ни свободно правителство ще търси смѣтка отъ днешното ни приврѣменно. отъ гдѣ е земало имено || па гдѣ и за какво е давало? || по кой начинъ е захващало и глѣ и съ кого какво е работило па гдѣ е свършвало, || колко юнаци е загубило и причината за смъртъта имъ? || именно и отъ кой градъ отъ кое село са? || то за всичко ще са предава смѣтка, отъ тукъ ще са разбирае всѣкому и наградата; кой съ каквото е заслужилъ, || едни ще са радватъ и ще пеятъ благодарителни песни Богу и на умирающитъ днесъ кой на вжже, кой посеченъ, кой въ затворъ предалъ духъ за свободата. а други ще плачатъ и оплакватъ днитъ си и честъта си щжтъ кълнатъ бащитъ си за прѣдателство което са правили днесъ на народнитъ ни дейци. Г-не нѣй имаме да Ви казваме много нъ за сега стига. || чакъ тогава? като Ви видимъ какъ ще са представитъ прѣдъ народнитъ ни жертвеникъ. || отъ горе като прочете(те) съ внимание до тукъ ще Ви ся види чюдно това ненадейно прѣдложение? || нъ да ся чудитъ врѣме Ви не остая па и никому дору и на най вѣрнитъ си прѣятель нѣма да обаждате || то е нашата работа || нѣй позна(ва)ме всичкитъ хора отъ единъ до край и въ състоянието имъ, па и духатъ.

Вѣй остая за вазе си да глѣдате и отговарятъ, да не би казали отъ послѣ че азъ искахъ, а нѣмаше отъ гдѣ да ся науча на вѣрно, и да ми ся покаже пжтъ-тъ къмъ гдѣ да вървя. На Ви пжтътъ: намираме Ви по възможность (въ състояние б. р.) да дадете . . . Нъ ще кажитъ нѣмаме готови? подъ лихва са или въ стока то, и Вѣй трѣбва да земе съ лихва, или продайте стока на какжвто и да е начинъ, та да платитъ първитъ си дългъ Богу, и на отечеството си, за които ще получатъ горнитъ билетъ, и единъ знакъ когото ще криетъ па като доде часътъ на вѣстанието ни ще Ви ся иска тоя знакъ подъ байрякътъ, || че у когото нѣма или билетъ баръ да покаже? тежко и горко томува ??? || па и фамилията ще бжде укорѣна прѣдъ свѣтата ни Р. . . . || сега вече съ свирка и съ тжпанъ нѣма да Ви расправяме. || ако дадетъ доброволно което Ви искаме, ще бждетъ честитъ

всички, и ще бждетъ подъ защита съ всичкото си домохазейство въ нашитѣ рѣцѣ, и подъ наша грижа чакъ до оня день? Ако ли бждете инакви и постѣпите варварски т. е. трѣсите причини каквото да не даватъ които Ви ся иска, или покажете писмото ни на правителството, и станите прѣдатели на човекътъ ни когото Ви пращаме да са разбѣгне, или пуснете приказки на вжнъ изъ мѣжду таквизъ изродници бѣлгарски? тогава земете на уматъ си ще глѣдатъ и съ очите си, че които съставляваме днѣшното привременно Правителство, въ Бѣлгарія не ся бои вече и не иска да глѣда бѣззаконното и варварско гнило правителство? || всичките негови заплашвания, мжки, бѣсилници, пращания въ Деаръ бекиръ, сж прѣдъ Бѣлгарското юнашко око днесъ нищо. всѣки юнакъ има предначертания отъ привременното ни правителство въ главата си, съ което да преваря всѣко зло, и награжда всѣко добро. Той носи на челото си свобода чиста, или смъртъ. || рѣшавайте сега по скоро първий си и послѣденъ отговоръ на човекътъ когото Ви пращаме, защото хиляди Бѣлгарски юнаци чакатъ съ нитѣрпение отговорътъ Ви, Тия сж ¹⁾

Отъ Привременното
Бѣлгарско правителство.²⁾

Н. Б. II. А. п. 60, № 8008.
Арх. т. I, № 2, стр. 242.

№ 411.

Привременното правителство до нѣкои имотни бѣлгари.

Сжщото заплашително писмо стилизирано окончателно отъ Любенъ Каравеловъ и отпечатано въ неговата печатница въ Букурещъ. Привременното Правителство въ Балкана е замѣстено съ Главенъ Народенъ Революционенъ комитетъ, а последния е натоварилъ лицата, които ще събератъ нужните пари. Привременното правителство като изпълнител на решенията на Революционния комитетъ ще издава билети срещу всѣка внесена сума. Комитетътъ дължи да даде смѣтка предъ бѣдащото бѣлгарско свободно правителство.

¹⁾ Оригиналътъ се намира въ В. Платнаровъ.

²⁾ Приспособено за опредѣлено лице, редактирано и разширено отъ Левски, възъ основа на предишния първообразъ на печатното окръжно.

Господине !

Въ

Сѣки вжобще бѣлгаринъ иска днесъ своето добро, и желае да са освободи отъ агарянското робство, слѣдователно и вие, ако сте само бѣлгаринъ и честитъ човѣкъ и ако желаете добро на отечеството си, трѣба да са предадете съ сичкото си сжрце и душа на народното дѣло, и да покажете, че сте достоенъ синъ на Бѣлгария и свободолюбивъ човѣкъ. Повтаряме, ако сте вие родолюбецъ, христиенинъ и мжжъ, то трѣба да изпълните долежанните наши, и на сичка Бѣлгария, желанія; а ако ли не, то честните и родолюбивите бѣлгари ще да ви прокълнатъ и твжрде скоро ще да ви испроводатъ при . . . Същайте са. Предателите, чорбаджиите, изѣдниците и турските подлизурки ще да висатъ на едно джрво съ нашите неприятели, — страшно ще бжде народното отмщение. Койти днесъ не желае да бжде свободенъ, той не е бѣлгаринъ и не е човѣкъ! И така, вие сте свободни да изберете за себѣ си пжтъ и да вървите по него, т. е. или съ назе или съ народътъ, или съ турските джеляте и кржвопийци. Прибжрзайте да запишете името си на страниците исторически съ златни или съ черни думи, и постаарайте са да явите по-скоро: черно робство ли искате, или златна свобода.

Нашите желанія сж вамъ извѣстни, но ние пакъ трѣба да повторимъ. Ние желаеме да са освободиме изъ подъ турското иго и да бждеме хора, Пригответа са и вие и очѣквайте оная минута, която ще твжрде скоро да избие. Но за да извжршиме това велико дѣло, намъ сж потрѣбни двѣ нѣща хора и пари. Хора ние имаме, а пари нѣмаме; но съ божията помощъ ще да найдемe твжрде скоро и тѣхъ. Нашиятъ главни народни комитетъ е избралъ насъ да сжбереме потрѣбните за нашето освобождение пари, и ние ще да ги сжбереме. А отъ дѣ? — Ние ще да ги събереме отъ тамъ, отъ дѣто сж ги събирале и другите народности, т. е. отъ самиятъ народъ. И така, ние предлагаме, и вамъ да пожертвувате веднашъ за сѣкога щото можете и колкото можете. Сѣкиму изъ васъ ще

бжде даденъ билетъ отъ бжлгарското привременно правителство; а това правителство ще да отговаря за дадената му сума предъ народътъ, т. е. предъ бжлгарскитъ народни революционни комитетъ, който така сжщо ще да отговаря предъ бжджщето бжлгарско свободно правителство. Привременото бжлгарско правителство ще да държи подробни смѣтки отъ дека колко е земало, дека ги е употребило, колко бжлгаре сж пошнале, какъ сж пошнале и пр. Щастливи сж ония наши народолюбци, които повдигнатъ ржка за своята свобода, — тѣхнитъ имена ще да са славатъ вѣчно; а страшливите, изѣдниците и хладнокржвните ще бждатъ проклѣти во вѣки вѣковъ. Който е бжлгаринъ, когото бжлгарка е родила, и който не иска да бжде турски робъ, той трѣба да жертвува всичко, за да може послѣ да добие много. „Да продадеме имането си, заложиме жените си, и дѣцата си, и да откупиме отечеството си“, рѣкалъ Мининъ.

Господине! Ние искиме да ви кажеме много, но за сега стига и толкова, — отъ васъ самите зависи да притурите това, щото ние не сме изказале.

Вамъ ще да се покаже чудно нашето предложение, защото то ще да дойде до васъ ненадѣйно; но за чудене време не остава, — историята насъ не ще да чѣка да се чудиме. Сичкото това вие трѣба да държите тайно, — и вашите найближни приятели не трѣба нищо до знаятъ. Вие трѣба да отговаряте семи за себѣ си. Гледайте да не кажете послѣ: „азъ искахъ да помогна, но нѣмаше отъ дѣ да са науча навѣрно кому да дамъ и какъ да дамъ“. Ние имаме хора на сѣмаде, и познаваме сѣкиго изъ васъ, познаваме състоянието ви и даже духътъ ви, слѣдователно ние ще да намѣриме възможность да ви явиме . . . Но вие може да кажете: „нѣмаме пари“. — „Земете назаемъ, продайте стока, заложете кжщата си, и дайте пжрвиятъ си длжгъ на отечеството, на свободата и на Бога. Който помогне съ що и да е, той ще да има отъ насъ, освѣнъ гореказаниятъ билетъ, единъ знакъ, а тоя знакъ ще бжде неговото спасение. Когато нашите юнаци станатъ подъ байракъ (а това ще да бжде твжрде скоро), то тѣшко томува, който имъ не покаже билетътъ и знакътъ си! Който не приѣме участие въ нашето народно движение, то ще да се счита за прѣдатель и за неприятель на народътъ ни, и ще да са расплати за грѣховетъ си; фа-

милията му ще бжде укорѣна прѣдъ свѣтътъ. Повтаряме, ако дадете доброволно щото сте длжжни да дадете, то ще бждете честити, и заедно съ вашето домоцадие, ще бждете подъ нашата защита чакъ до онзи день . . . А ако постжпите съ насъ варварски, т. е. ако предадете писмото ни, или човѣкътъ ни, когото ви пращаме да се разберете; ако изнесете навжнъ нашите желаня и ги разкажете на нѣкои наши бжлгарски изроди, или, ако тжрсите причина, за да не дадете това, щото искатъ отъ васъ, съ една дума, ако злоупотрѣбите нашето довѣрие, то страшно ще да ви са отмжсти. Земете си на умътъ, че ония мжже, които стоятъ като главатаре въ народното движение и които сжставляватъ врѣменното правителство, не се боятъ вече отъ никого, и рѣшили сж са да вжрватъ напредъ, безъ да са обжрщатъ назадъ. Ние са не боиме вече нито отъ турското беззаконие, нито отъ турските меке-рета! Сичките турски мжжи, бѣсилници, пращания въ Деари-бикиръ и пр. сж прѣдъ око̀то на бжлгарските юнаци нищо. Сѣки юнакъ има своето предназначение въ главата си; а народниятъ комитетъ и приврѣменното правителство ще да предварятъ сѣко зло и ще да награждаватъ сѣко добро. На нашето чело е написано: „чиста свобода или юнашка смъртъ“.

Рѣшавайте са сега по-скоро да ни кажете „съ нази ли сте“ или „противъ насъ“, защото хилѣди юнаци очѣкватъ отговорътъ ви

(?) 1871 г. Мартъ 10.

Иотд. отъ Б. Р. Ц. К.
Привременното правителство
въ Бжлгария.

Н. Б. II. А. п. 66, № 9171.
Арх. т. I, № 3, стр. 244.

№ 4'2.

Филипъ Тотю до Ив. П. Х. Кършовски.

За пушкитъ които трѣбва да се пренесатъ. На 23 мартъ получилъ писмото на Левски. Възхвалява дейността му. Трѣбва да го държатъ въ течение на неговата сждба, за да помогне, кога се наложи. Да се опредѣли презъ кжде и какъ да се пренесатъ пушкитъ.

Господинъ Иванчо

Днесъ заднесъ сж случи въ Одесъ тѣзъ страшна революція ни можяхъ да ся распорядж за испращаніе-то на стока-та, за коя-то съ предпоследното си бѣхъ вы извѣстилъ. Прочее като глѣдамъ че отъ ваша странж нѣма никакво начертаніе за приношеніе-то на стоката зехъ да ся сумнѣвамъ за ваше-то хладнокровно участіе въ това благодатно дѣло. Трѣбува отъ вашж странж рѣшителио да ми кажите, ако ще ся, трудите за преносеніе-то, то трѣбува да не глѣдаме на препятствіята, зашто-то безъ препятствія нищо не ставж.

Писмо-то на Львскій получихъ на 23 Марта, кой-то като го прочетохъ сичко точно разумѣхъ. Радвамъ ся на Львскій че той неуморно сж труди за общо-то благоденствіе. Моляж Бога да но му Господъ подѣри дълги дни и го запазва отъ неприятели.

1-й Апрель 1871

За скоро отговоръ

Филипъ-Тотю

Р. С. Истена какъ-то пиши Львскій работа-та е добра. Ако има нѣкои опасни извѣстія отъ Львскій извѣстети ми, за да ся съобразявамъ съ моитѣ предначертанія

С ж щ и

Поздравете сички пріятели, а осебно на г-на Д. Попова. Като намѣритѣ мѣсто прѣзъ кадѣ и какъ да ги прехвърлимъ. Съ една рѣчь трѣбува умно да действува, разумѣвася вий ще ся старайте или на нѣкое скеля или на нѣкоя болта да ся истоварятъ. Какъто намѣритѣ за подобръ.

Чакамъ съ нетерпеніе отговоръ

С ж щ и

Н. Б. II. Б. п. 102, № 60.

№ 413.

Филипъ Тотю до Ив. Кършовски и Д. Хр. Поповъ.

Съмнява се, доколко Сръбското правителство ще поиска да помогне народното ни дѣло. Имали сме примѣри, че то не желае нашата свобода. Не захваля дето отлагатъ пренасянето на пушкитѣ. Не е

разговарялъ съ одескитѣ българи за едно споразумение съ Сръбското или Влашкото правителства. Писмото му, въ което има важна тайна да се предаде по-скоро на Левски. Да му кажатъ че иска бързъ отговоръ.

Г-да Иванчо и Д. Попова!

Послѣдне-то вы писмо получихъ на 3-й Априля и като го прочетохъ разбрахъ съчиненіе-то. Не знаж до колко Сръбско-то правителство можи да ни помогни въ народно-то движеніе май малко нѣщо съмнително, зашто Сръбско-то правителство е извѣстно на сички-тѣ наши Българи до колко то ни съчувствова, до колко казвамъ искатъ Свободата, Имаме примѣри очевидни предъ насъ.

Понадоло въ писмо-то си пишете, че да можѣтъ тукашниты дейцы да хвлязатъ въ споразумѣніе или съ Сръбско-то правителство или съ Влашко-то. Затова истена не съмъ подробно разговарялъ съ тукашнитѣ родолюбцы.

Колко-то за пушки-тѣ пишете, що съ никакъвъ начинъ не можѣтъ сж принеся въ Влашко по причина, че Влашко-то правителство и пишете да имамъ търпеніе.¹⁾ Твърдѣ добръ брате да търпж само търпеніе-то ми да не остане напрасно.

Приключено-то писмо постарайте ся много бройно да го испратите до діякона, зашто-то въ него писмо ама такава тайна която ако удобрятъ сичкитѣ българи ще извлечемъ много голѣма полза и ще можимъ да дѣйствуваме въ народното движеніе сигорно.

За сега толкова вы пишж съ второ писмо по пространно. Щомъ го испроводите пишете му да ся поскоро отговори за да знаемъ какъ и що да правимъ.

Вашъ искреній пріятель

8 Апр. 1871

Филипъ-Тотю-войвода²⁾

¹⁾ Преписътъ е точенъ. Въ текста личи недовършена мисль която — впрочемъ — се разбира отъ само себе си: пушкитѣ не могатъ да се пренесатъ поради бдителнитѣ мѣрки на Влашкото правителство.

²⁾ Филипъ Тотю е само подписалъ писмото, а самото то е писано съ другъ почеркъ.

Адресъ. Отъ вѣнъ на пликотъ ще пишете Николай М. Тошковъ, а вѣтрѣ на друго пликотъ Филипъ-Тотю, защо май малко нѣщо опасно, по тѣжъ причинъ тѣ е по сигорно,

С ж щ и й

Р. С. Тезы пушки, азъ да бѣхъ на вашето мѣсто вѣрвайте бога, че щѣхъ да гы принесъ съ какъвто да е начинъ въ нѣкоя болта.

С ж щ и й

Р. С. Щомъ получите тѣ мои писма, какъ може по скоро да мисъ отговорите, защо да не съмъ въ сумнѣніе и тайно да гы испроводите приключены-ти писма.

С ж щ и й

Н. Б. II. В. п. 102, № 61.

№ 414.

Ив. Драсовъ до Д. Хр. Поповъ.

Смѣтка срещу получено и очаквано да се получи окръжж. За кое е платено и за кое остава да се плати още, ако се получи.

Г-не Азисъ Рушидоолу!

Въ Никополъ¹⁾

Въ онова писмо Вы е белѣжено всичко подробно Азъ Вы белѣжя само за смѣтж.

Първый пѣтъ Вы пратихмы Наполеоны	33
второй — 6 минца и " "	38 $\frac{1}{2}$
Сега ще пріемете пакъ	46 $\frac{1}{2}$ и
2 минца, които ще белѣжите на смѣтжжж ми	

Думата Вы съ М. е да дадемъ на брата Вы 3 наполеоня. Те ся дадохж. Които напол. ще минете на моя-та смѣт. . . .

Освѣнъ това думата ны бѣше за 50 Р.²⁾ а те струватъ

¹⁾ Адресъ на писмото: Азисъ Рушидоглу на Компанията на Ханътъ въ Никополъ.

²⁾ Революери.

150 нап. Ный до сега Вы прашами горніото число, а то число като е недостаточно уможваме Вы ако бы да дойде стокжтж до дѣ още несме Вы подплнили целата, дайте Вы, че поподиръ щемъ Вы гы проводи.

Здравствуйте

Вашъ

Муратоолу Ибрахимъ
Търновалж¹⁾

Н. Б. II. В. п. 4, № 417.

№ 415.

Панайотъ Хитовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

За поисканото оржие. Трѣбва нѣкой лично да дойде въ Бѣлградъ за споразумение. Само тѣй ще може да се направи каквото може. И то по-скоро, защото може той да застане нѣкжде. Обажда си адреса, иска да се пази тайна.

Белград

Господинъ данаил мене ми показва господин Юрдан що ще мо писали || урожия то семожи ама брате нимогат ви описа сас писмо || от миналоти времена колко сам са засрамил пет света когато нема сас кого да са спразумеш || ас сам ву вас уверен Чис ти искрен Син на отечесто си || ако е таи както пишиш ас ва моле на правети трот до тока²⁾ то ест до белграт да са разговорим осмено³⁾ и дати раскаже сичко кое са из изсква от нас || но ній видими чи не можими да направими сичко колкото са иска от нас ама барим ни на правими и колкото можими || и то ако додоти не кои до тока нека по

¹⁾ Бележки на Д. Хр. Поповъ къмъ писмото: а) Това писмо ми е проведено отъ Ив. Драсовъ, Членъ Комитета Ловченски — въ год. 1871 април. 13 — Д. Хр. Поповъ Т. Магурелле. б) Бехменарочно наредили, чи всекое писмо за мене, да ся адресува като за въ Никополъ, а чи ако би да са случеше да се улови, дане ся знае отъ гдѣ е, и дане ся знае чи е заменѣ тука, въ Т. Магурелле, та за това и имената си бехме опредѣлили като за Турци.

Д. Хр. Поповъ

²⁾ трудъ до тука.

³⁾ устно.

скоро зашто то времето е такос което и яс сам нимога да знаи како можѣ да са слочи || ако знаити де е декона кажети мо да са бодни¹⁾ чи ни един не ше ознаи кога са дигни прах от ветира || молеви отговоретими чириз настаса фотографо Анастас фотографъ стоянович от бел град при старото зда- ния || приими братски поздрав

год 1871 мая 17

Панаіот Хитіовъ

Семо ви моле да ни пишиш на ни кого замене ништо || ништа дама знаат каде хода.

Н. Б. П. Б. п. 102. № 35.

№ 416.

Ю. Н. Поповъ до Д. Хр. Поповъ.

Отсжстувалъ и заварилъ писмото му да го чака. Може и повече пушки да се намѣрятъ, но трѣбва нѣкой лично да се яви за споразуме- ние. П. Хитовъ ще се заеме съ работата, пъкъ и той е готовъ да помогне.

Бялград 18 Маия 1871

Господ. Д. Хр. Поповъ у Т. Могорелле

Ази бех на поста²⁾ и преди 4 дена има от като сам ду- шел и писмотови от 4 текушня Месец преди 6 дена душло е дубихгу и дубря гу распозумях дето ми пишете за пушките || можат и помлогу от колко пишете ама за това ви пиша на ново || наи дубря ще бади като доиди идин или двама от вази || защото тези риботи ние възможно без лично разговор да са сваршат || за това гледаити приятели колко по скоро, ази хуртувах сас Господ П. Хитова заради тази работа и тоє сас свєм задоволен || и му казувах случайно ако нисам у дума за- щото са надявам пак за 2 Недели да патуем и ако ни сам тука то ще надявамса да сварши тази работа и без мене.

Приятели ази млогу сам са трудил за наще работи до сега както и мислим давие познато || можах до сега цела исто-

¹⁾ Да сж будни (да се пазятъ).

²⁾ напустналъ (отпжтувалъ).

рия да изваде, || и за това както ви казувах све можѣ сас распоризумоени даса сварши || она маш сас кого, надявамса ако даде господъ даса видими скоро и даса распоразумоеми ако можѣ нящо да сваршими ако не тогава трябва и аза даса зафана у някоя работа защото така ни можѣ даса жувоа

ваш приятель

Йорданъ Н. Поповъ

Н. Б. П. Б. п. 102. № 36.

№ 417.

Ив. Драсовъ до Д. Хр. Поповъ.

Да побърза макаръ на части да препрати револверитъ, сжщо и печата. Очакватъ да се върне Левски. За скарването между Ценовичъ и Л. Каравеловъ и спиране на в. С в о б о д а. Непременно да се почне новъ вестникъ. За малка чета въ Еленско. Пречи на дѣлото. Увеличена опас- ность за Левски. Теофилъ Райновъ се сърдилъ на Левски. Пристигнало писмо отъ Кършовски, но не смѣяли да го разпечататъ преди да стигне Левски. Голѣма потеря въ Балкана. Хаджи Димитъръ билъ живъ.

1871 год. 7 Юний

Г-не Азисъ Рушидоолу.

Въ Никополь.

Разбрахмы коя е причина-та гдѣто ся е забавила до сега стокжтж ны. Но, ви пакъ ся потрудете дано поскоричко ся внесеше, зачтото мущерій-ты ся притѣсняватъ. Ако всич- кж-тж изведнъжъ неможе, то глѣдайте за поскоро та испра- тети макаръ половинж-тж, зачто-то нѣколцина си понакупиха отъ другадъ [като ся поусумнихж да не бжде лъжа] та за расправяніе-то на нашж-тж ще бжде малко трудничко. Сжщо и кръсть-тъ¹⁾ испратете зачтото слѣдъ 10—15 дни може да ся завърне В. (Левски). Та ще е нужденъ.

Ами какво е станжло съ Д. Ц(еновичъ) и Л. К(араве- ловъ) та дырный-тъ заминжлъ за Нови-Садъ? Ами листъ-тъ

¹⁾ Печатътъ.

престанжлъ ли е?¹⁾ Ако е престанжлъ потрудете се дано другъ поченеше. На това причината коя е? незнаемъ. Нъ както ся научихмы отъ Н.²⁾ тѣ помѣжду си ся скарали нѣщо. Ако е истина това, жалко! и жално? и никога горкый-тъ ни народецъ неще отдѣхне?! Кога-то най патриотиты още и начело на работж-тж не можтъ да ся споразумѣжтъ?!... То вѣчь на насъ како остава? Нъ что ли ще каже и по простый народъ!?

Байчо! Всичкѣжтж ни надѣждж сега на Васъ остава. Да Ви съвѣтваемы ный отъ тукъ то е излишно. Остава Ви сами да сж сжвѣтвате и водите по здравіи разумъ и отъ собственото си народно чувство. Наистена че работжтж Ви ся сега удвоява и е отвжнъ силѣтъ Ви; но Ви бързайте! до гдѣ-то ся ный отъ тукъ поулѣснимъ, та тогава и Ви ще ся поусвободите и ный...

Има 10—15 дни какъ сме ся научили, че нѣколцина не знаемъ отъ где преминжли отсамъ и близо при Елена [Тър. окржжіе] нападнали нѣкой пжтници и имъ зели близо двѣстѣ хыледы гроша.³⁾ Подыря имъ има сега потерж, нъ до днесъ нигдѣ не сж можели да ги нападнжтъ и сега не сж знаятъ на кдѣ сж. Ако сте извѣстни отъ това потрудете ся та дано ся развѣрнжтъ зачто-то голѣмж прѣчкж причиняватъ на работж-тж ны. Ный ще пишемъ и въ Тър⁴⁾ дано ги развѣрняхж...⁵⁾

Райновъ говорилъ сума прикаскы на нашій Н. сѣрдилъ сж, че В. Л(евски) му писалъ противното и съ думы-ты си побезсѣрчилъ момчето. Отъ Кжршо(вски) има до В. Л. писмо, какво му пише незнаемъ... кога-то си доди В. ще видимъ тогава, сега несмѣемъ да го разпечатаме.

При това като Ви поздравяваемы всички оставемы вы крайно признателны. Поздравете Анг(ела) и прочіи.

Вашъ

Мурадоолу Ибрахимъ⁶⁾

¹⁾ Вестникъ С в о б о д а.

²⁾ Н. Хитровъ фотографъ.

³⁾ Липсватъ сведения за подобна чета.

⁴⁾ Търново.

⁵⁾ Да ги придуматъ, четата да се върне задъ Дунава, да не продължава нападенията си.

⁶⁾ Ив. Т. Драсовъ отъ страна на Ловченския комитетъ.

П. П. забравихъ да Ви наумя за праховете¹⁾ гдѣ-то щѣхте да ны прашате какво стана. Нуждны сж пратете ги. Ами за малкиты²⁾ пратеты само еднж за да ги видимъ, че после щемъ Ви каза колко да пратити.

С ж щ и й.

(Прибавка). Свършилъ бѣхъ горнето когато сж предизвестихме отъ врѣдъ че потерж страшнж завладѣла всички балканскы тесни патеки може отъ 20,000 души да има повече потерж опасно е за горни-тѣ дваждъ по опасно е за В. (Левски) че днесъ е пжтешественикъ и ни го знаемъ гдѣ се намира сега. Богъ да е на помощъ на всички!!

Наистина ли е Хаджи Димитъръ въ Галацъ и Гюргево былъ, зачто-то наши хора ни казаха, че го виждали...³⁾

Сега вѣчь ако имж да ни пишите нѣщо пишете ни прѣзъ оня листъ кой-то сте ни дали⁴⁾ и съ твърдѣ върни хора...

Н. Б. П. А. п. 62, № 8475.

Арх. т. I, № 1, стр. 681.

№ 418.

Ив. Драсовъ до Д. Хр. Поповъ.

За сѣрдията на Ан. п. Хиновъ. Щѣлъ да mine въ Влашко. Съвети какъ Д. Хр. Поповъ да го придобри. Новъ посрѣдственикъ, вмѣсто Анд. Х. Защо се забави приготвянето на печата. За писмото отъ Райчо, Живковъ, Т. Райновъ и пр. Забелязали противоречия. Викали Левски да се спора зумеятъ. Левски съгласенъ съ Д. Хр. Поповъ, защо не се споразумеятъ съ последния. Писмото се изпратило до Левски. Сава Младеновъ пристигналъ, пратетъ отъ Левски и заминалъ за Плѣвень. Приети били петтѣ книги. Дали Д. Общи да дойде, или да не дойде, ще се произнесе Левски. Какъ да се пренесе оржжието. Нароченъ човѣкъ още не могатъ издѣржа.

¹⁾ Барутъ.

²⁾ Картуши.

³⁾ Известно е, че дълги години следъ като Х. Димитъръ падна убитъ въ 1868 год. на Бузлуджа, слухове се разнасяха, че е билъ още живъ.

⁴⁾ Шифъръ чрезъ изрѣзанъ листъ.

1871 Юния 9-ый.

Г-не Азисе

Оня денъ на 7-ый того Ви писахмы и нарочно пратихмы човѣкъ до родный Ви градъ¹⁾ да го занесе и да разгледа отъ близо работж-тж каква е гдѣ-то братъ Ви ся е толкова разсърдилъ. Нъ за жалость ако (човѣкъ-тъ ны) и да употребилъ всичкы-ты си силы и краснорѣчіе; пакъ неможемъ да го отвърне отъ това му мнѣніе, особно и писмо му писахмы насърдително, нъ той пакъ той, пакъ той. Той казалъ прѣдъ човѣкъ-тъ ны, че тыя дни щѣлъ да доде при васъ [за това пребръзва-мы, дано приемише да Ви го донесе (писмото) и да пренесе кръстътъ] Ви ся трудете та дано ся придобряше защото той бѣше най верный ны посрѣдственникъ. Чякъ толкова противно му не говорете нъ съ кротость и снисходительность, защото знаете, че винагы поумныйтъ трѣба да ся покори ако иска да му ся неповряжда търговіята. Наистена, че той не е отъ онѣзи да прави предателство, нъ жалното е защото единъ отъ най-дѣятелни-ти членове да ся отчае и на послѣднѣ врѣме отрече, за еднж ничдожня още и злѣ, разбранж причинж?! Толкосъ отъ насъ, и Ви пакъ както знаете...

Писмата Ви отъ 25-ый маія получихмы на 4-ый того вечеръ тж (кои-то нашій нарочно пратенъ човѣкъ донесе) и особнж-тж Ви забѣлежка по новый ны посрѣдственникъ за кръстътъ прочетохме, и доста ся зарадвахмы, че е излѣзалъ на бѣлъ свѣтъ ако и кжсно!... Сега щете ни расправите подробно коя е била причина-та за забавяніето му и на Л. К.²⁾ за отсъствие-то сжщо и за спирание-то на листъ-тъ³⁾ Съ еднж думж за всичко какво и какъ вършатъ тамошны-ты ны първи... защ-то ный тукъ колко-то и какви-то извѣстія сме получили виждатъ ни сж противоположни на мнѣніе-то. Сжщо и въ сегашно-то Райчево писмо срѣщамъ друго мнѣніе, или подобръ да кажемъ: мнѣніе на Живкова, Райнова и дружіе.

¹⁾ Плѣвень.²⁾ Л. Каравеловъ.³⁾ Вестникъ Свобода.

Призоваватъ го¹⁾ да си доди както и да е, че имали неznamъ какво да ся споразумѣватъ. Ный до колко-то сме познали В. Левскій той е съвършенно на ваше-то мнѣніе,²⁾ нека иматъ добринж-тж тия съ Васъ да ся споразумѣятъ за сега; защото той скоро имъ не може отговори зачто-то не е тукъ. Явете имъ да иматъ малко търпѣніе за отговоръ. Писмо-то ся испрати до него...

Радостны сж и много радостни извѣстія то кои-то тая зранъ получихмы отъ човѣкъ-тъ на В. Левскій, който пжтува заедно съ него по нѣколко градове и села. До днесъ всичко благополучно и той е днесъ въ безопасность. По тоя сжщи човѣкъ Ви и пишемъ кой-то днесъ заминава за родный Ви градъ. Той е Сав.³⁾ той ще ся побави тамъ догдѣ съ върне В. Л. ...

Петтѣхъ книги сж приети бждете спокойни.

За Дим.⁴⁾ да доди или да не доди остава В. Л. да отговори... Байчо! ще Ви молимъ ако е възможно да позабавите майкж си и сестрж си при Васъ до гдѣ-то пристигне стокжтж ни; и щомъ пристигне явете ни поскоро, та да пратиме и с.⁵⁾ да пренесжтъ колко-то можятъ и колко-то останжтъ да ся споразумѣете какъ и по кой начинъ да ся принесжтъ⁶⁾. Само Ви ся потрудете дано по скоричко стигнехж стокыты. За нароченъ човѣкъ брате неможемъ още издържа, затова ни сж нуждни посрѣдственицы. Че като ся поосвободимъ отъ къмъ матеріялецъ и него щемъ направи. Потерж-тж до сега и отъ сега ще гоне все вѣтръ-тъ...

Вашъ Ибр. Мехмедъ⁷⁾.

Н. Б. II. А. п. 62, № 8476.
Арх. т. I, № 2, стр. 183.

¹⁾ Левски.²⁾ Отъ страни Дан. Хр. Поповъ бележи: забележете това, отъ което трѣбва да сждимъ, че настоящето писмо е препращано до нѣкои заинтересовани да го прочетатъ.³⁾ Сава Младеновъ, революционенъ пошайлонъ отъ Тетевенъ.⁴⁾ Димитъръ Общи.⁵⁾ стойността.⁶⁾ Въпросътъ е за оржие.⁷⁾ Ив. Т. Драсовъ отъ страна на Ловченския комитетъ.

№ 419.

Филипъ Тотю до Данаилъ Хр. Поповъ.

Пита за отговоръ отъ Левски. Не познава добре Д. Общи, за когото узналъ, че е вече вжтре.

Драгий ми пріятелю

Г-нъ Д. Хр. Поповъ.

Въ Турно Могуреле,

Днесъ вашето писмо получихъ и съдържаніето му точно разбрахъ. Първите писма, които ви бѣхъ пратилъ за Дякончиту тѣхнія отговоръ не съмъ получавалъ. Моля ва Г. Поповъ, като ми получатъ писмото отговоре ти ми са или пишети нѣкой новини, защото до сега нищо не съмъ са научилъ отъ нигде. За Панаіота дѣто ми пишеть и него разбрахъ, и въ писмото си ми пишеть за Димитра македончиту което отишло при Дякончиту да вършатъ работа; радвамъ сж на такива народни поборници, които са решаватъ да вършатъ полезни работи за народа си, поздравети тогова пріятеля и отъ моя страна, защото азъ отъ близо не мож да го твърде познавамъ. Поздраветъ тоже и сичкитъ мои верни пріятели отъ моя странж.

Оставамъ за всегда вашъ доброжелателнѣй пріятель.

Одесса 14 Юнія 1871 г.

Ф. І. Войвода.

Адресата ми е така: Господина Николай

Мероновичу Тошкова въ Кантора

за

Г. Филиппа Т. Войвода въ Одесса

Н. Б. II. В. п. 4. № 423.

№ 420.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Д. Общи стигналъ въ Ловечъ. Донесълъ писма и печата. Левски го нѣма. Д. Об. се връща, но ще дойде пакъ, за да се видятъ съ Левски.

За неполучени писма. Липса на пари за да се подържа постояненъ пощалионъ. За емигрирането на Т. Живковъ отъ Търново въ Влашко. Нѣкой шумненецъ събира момци и моми за драматическа група.

1871 Юній 17 ый

Г. Азисъ Рушидоолу!

На 16 Юнія дойде тукъ общій Д. когото ни препоржчихте и ны донесе 2 писма за насъ и за В. Л. друго още едно отъ П. Х. донесе и кръсть-тъ. Сега ся пакъ връща. Сегашното Ви писмо за насъ е безъ столѣтіе и дата; още и препоржчка та Ви не е добра защото възраст и лицето нѣни явявате: нъ това може да бжде за безопасность. Бѣдете спокойни първы ты Вы писма ся пріети и испратете ни за мѣстото имъ. За злж честь В. Л. го нѣма още и неможѣхъ да ся видятъ съ Д. Нъ може бы съ второ дохожданіе да ся видятъ, за что-то той (Д.) каза, че ще пакъ да ся върне.

Въ удивленіе останахъ като ны белѣжите, че не сте пріемали отъ насъ писма?! на 7 ый и 9 ый того Ви писахъ първото чрѣзъ А. М. М. второто съ брата Ви. Тѣя писма ако несте ги получили още явете ни да ги диримъ

Добрѣ говорите да си нарѣдимъ човѣкъ нъ пусти пары нѣмамы още. Сега като доди В. Л. ще видимъ какво е извършилъ пакъ и съ Кръстьтъ сме въ надѣжда да земемъ нѣкоя услѣпа! *) Глѣдайте за принасянето на стокж-тж да е сигоръ както Ви и бѣлзахмы съ жени. Сжщо и прахътъ и масата испратете ако сте намѣрили.

Отъ Търново ны белѣжатъ за нѣкой си полякъ живковъ Т. Магурелле а ужененъ въ търново, че щелъ да фалира ако отъ нашиты нѣкой иматъ земани давани да глѣдатъ да ся разправатъ предварително. Сжщо и за нѣкой си шумналия билъ събиралъ въ търново момчета и момичета да ги води въ Влашко при войникова да сж учатъ за актиори че послѣ да ходятъ изъ Българско да представляватъ театра. За всичко това питайтъ и ни явете, че сж ни задължили...

*) Услѣпа или услѣпка е обяснено въ речника на Найдень Геровъ въ смисълъ на залггалка. Текстътъ е ясенъ, не буди двусмислие: Ив. Драсовъ е искалъ да каже услѣпа и не е мислилъ нѣщо друго.

За сега сбогомъ, че вѣрѣме нѣмамъ. като си доди В. ще Ви явимъ всичко подробно. Спомогнахмы на Д. отъ тукъ 2—3 жълтици.

Вашъ

Муратоолу Ибрахымъ.¹⁾

Н. Б. II Б. п. 102, № 38.

№ 421.

Отъ Ангелъ Кънчевъ за Панайотъ Хитовъ.

Взелъ въ заемъ пари, за да продължи пжтя си отъ Таборъ за въ България.

Крайна нужда ма накара да са одбж въ Біалград и да тжрсьж помош за да мож да си отидж в Бжлгарско. Господин Панаіот Хитов ми даде 2 Австрійски жжлтици

Ангел Кжнчев

Біалград 3 іулій 1871 год. ученик от Таборското економно училище.

Н. Б. II Б. п. 63, № 8636.

№ 422.

Хр. Ивановъ Книговезеца до Н. Т. Обретеновъ.

Не му вѣрвалъ досега, но увѣрилъ се въ постоянството му и иска да си кореспондиратъ. Да стане посрѣдникъ за кореспонденции. Припомня му срещата имъ въ Русе, за да се сѣти кой е.

Господинъ Никола!

Отъ много време са каня дави пиша задави поздрава съ искрено-то сърце но дависа ни види некакъ криво, защото не ви веровахъ на младите години, но сига като ма увери В. Г. Абаджиефъ за вази честе следовали по младия духъ, и нима стърпе за дави не пиша и дави помоля акое възможно

¹⁾ Адресъ: За Азисъ Рушидоолу Ефенди Неболу въ Плѣвень на (Гегата на Ханатъ).

за дами станишъ вѣренъ корісподентинъ акосте за помного въ стoenитоси въ руссе, но и то требува да вардите добре и пазите тайната си, защото имамъ коресподентинъ но на далечъ и много мачноса споразумевамъ но отъ тукъ презъ руссе е по скоро некакси и по добре ми са види || така също и данони снабдявате съ новини поскоро както и ни(е) можимъ отъ тука дави снабдимъ. Ви можи дамасте заборавиле но ази щави-ся ява, || наумлвие когито стоехъ на мануловото кафіне-преззимата и довфаждахъ да са разговаряхми съ вази въ читалището, туй самъ ази то! за сига ща прикасна долгитеси разговори додетоса сздобия съ вашите отговори на постоянството ви!

Вашъ както щешъ Хр. Ив. Книговезецъ

Въ Търнуву 1871 Јуніа 7-и.

Поздравете Панайота Семерджиевъ
Търновчито нарочно

Поздравете Манола Мартиновъ нарочно защото искамъ даму пиша но като ниго зная далие тамъ иліе по-наванъ нему пиша по причина чи приехъ едно писмо отъ него и му писахъ отговора на писмото немамъ известие даліое приелъ или пропаднало неиди и затуваму не писувамъ чи немамъ отговоръ

С жщий

Поздравете сички приятели нарочно.

Н. Б. II Б. п. 11, № 23.

Арх. Обретеновъ.

№ 423.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Препраща писма отъ Левски. Писмата до Плоещчани ще задържи комитета въ Ловечъ. Решили да не кореспондиратъ повече съ тѣхъ. Ще съобщатъ решението си и на Левски. Д. Общи имъ донесълъ пари и оржжие и сжщия день заминалъ за Тракия. Занесълъ писмата и печата. За смълчаването на Филипъ Тотю. Пита кой е писалъ въ Вандереръ. Да нумерува писмата си, да личи, кога се изгуби нѣкое. Ще купятъ машинка за снемане копие отъ кореспонденцията. Иска по-подробни сведения за военното училище въ Одеса. Билъ посрещналъ доста недружно брата си. Този се поусмирилъ и ще се върне

пакъ на работа. Да вземе бележка отъ тѣхния печать, който за напредъ редовно ще скрепва писмата имъ. Не знаятъ, кога ще се върне Левски: имало доста работа въ Тракия.

№ 1-во

1871 Юлія 11 ый

Г-не Азисъ Рушидоолу!

Приключены-ты писма сж получили тукъ още на 27 ый Юнія, причина та гдѣ то ся толкова забавихъ е: нѣманіе човѣкъ. С. былъ дохождалъ при Васъ безъ да ни ся обади и тѣй остахъ до тоя день.

Писма та за Райч. и др. слѣдъ като ги прочетете задръжете ги, зашто то ній тукъ видѣхмы за ненуждно да имъ ся пише вѣче, нъ веднъжъ за винагы да ся прекратжтъ кореспонденций-ты съ тѣхъ като знаемъ, че оннаржнь баджанданъ чяржкъ чикмась ній сжщо-то писахмы и на В. Л. че съ второ ще Ви съобщимъ и негово то мнѣніе за това.

Отъ Д. общ. получихмы 2½ нап. и 2 ре. заедно съ 150 кор. Чудно ни ся види зашто сега ни явявате по-скжпж цѣнж-тж имъ?! ній спорѣдъ първо-то Ви писмо сме явили на всички цѣнжтж-имъ, та сега незнаемъ какво да имъ говоримъ...

Д. още въ сжщій день заміна за Тракия и сега трѣба да ся е настанилъ на нѣкоя работж. Той занесе и писмата и кръсть-тъ на В. Л. понеже нарочно пратенный ны човѣкъ до него като ся завърна ни обади, че го иска, сжщій ны донесе радостни вѣсти, отъ тамо.

Какъ то ній тукъ отварямы всѣко писмо; тѣй сжщо и Ви тамо трѣба да отваряте, зашто-то може бы да стане нѣкога нужда за поскоро да ся отговори на нѣкое писмо. Какво ли ся замълча Ф. Т. та неотговори на първото писмо кое то му ся прати въ отговоръ на исканы ты отъ тамо надписы и печати!

Ами кой ли ще бжде писалъ въ „Вандереръ“, това? дали неще бы Райч. или отъ тѣхны ты нѣкой? Отъ тія извѣстія не е липсало нито едно, какъ може да бжде то отъ Руссе? Това е все отъ Влашко явно а не отъ Българско. Трудете ся та ся научете кой е?!

Писма вѣче колко-то пишете отъ днесъ послѣ назначавайте ги съ № за по сигоръ, зашто то ако бы ся изгубило

нѣкое — лесно ся познава. Още по добрѣ ще бжде ако изваждамы отъ всички ты си писма копіе... Ній ще ся потрудимъ дано си купимъ еднж машинкж за да си вадимъ копіе на писмата които пишимъ.

Добрѣ ще бжде ако день напредъ ся пренесеше стокж-тж, зашто-то глѣдамъ, че балладиса тукъ и по евтенж. Колко то за маски ты, тѣ ни ся нуждны за ношя, кога имамы нѣкоя работж, много добре щеше бжде ако ся намѣреше отъ оня прахъ.

За военно то училище въ Одесса Ви молимъ да ни явите напространно за програмата му. Дрѣхы яденіе отъ гдѣ? и тыя пары кои то ни пишете да си има едно момче зашто му ся нуждны и пр. пр. зашто-то тукъ има нѣколцина които желаятъ да отидатъ нъ ги е страхъ дане бжде животъ тѣ тамо трудень.

Отъ брата Ви приехъ на 4 ый того писмо, въ което ми ся доста жолува, че Ви несте ся никакъ обжрнали къмъ него като былъ при Васъ и много още || той виждамы, че ще пакъ да захвани работж, Вы му пишете ако обычате и ся примирете вѣчь...

Съ слѣдний печать вѣчь ща подпечатвамы писма та Ви припознайте го...

Кога ще ся завърне В. Л. незнаемъ зашто то тамо си има работж доста

Вашъ Муратоолу Ибрахимъ

Н. Б. П. Б. п. 102, № 39.

№ 424.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Заповѣдъ отъ Левски да не се задържатъ писмата до Пloedщани. Комитета отъ Ловечъ се съгласява. Сава Младеновъ отказва да циркулира повече като поща до Т.-Магурели, сжщо и да съдействува за пренасяне на пушкитъ и пр. Липса на пари. Заплашителното писмо, разпратено въ Ловечъ, не дало резултатъ. За С. М. да намѣри Д. Хр. П. за търговска работа отъ тамъ, та покрай нея да се пренасятъ мунционитъ покупки. Анастась п. Хиновъ искалъ разноскитъ, които направила досега по комитета. Левски обаденъ на властѣта. Неясность по поведението на дейцитъ въ Влашко. Искать квитанции.

871 г. Юлий 21-ый

Г-не Азисел!

На 11 Юлія пріехми тѣя писма, нѣ като човѣкъ-тѣ бѣше заминжлъ за кждѣ Васѣ останжж за до сега.

На В. Л.(евски) мнѣніето е да ся дадатъ на Райча и др. писма-та (както Ви и белѣжи самъ). На това негово предложение, не можемъ да ся противимъ, като той ни белѣжи особно въ едно (за насѣ) писмо, че гы познава отъ близо и има доста факты, за тѣхны-ты работы и проч. съ еднж думж. Ви ще направите какво-то Ви белѣжи.

На 18-ый сѣщаго пріехмы Ваши-ты писма съ прибавкы и отъ Вашій братъ сѣщо и отъ Сав(ата). Нека Ви съобщж вкратцѣ и тѣхното възраженіе: С(ава) ни бележи, чи былъ безъ работж и че щѣлъ да влѣзе въ подозрѣніе ако доди още нѣкой пжтъ при Васѣ, и за пренасяніе-го на стокж-тж ни белѣжатъ да му диримъ колая. Съ еднж думж той не може. Причина-та съ която ся извинява е: че безъ работж като ходи и дохожда непременно ще влѣзе въ подозрѣніе; наистена това си е така, нѣ що брате и ный отъ тукъ да сторимъ, не сме слънце за да огрѣемъ всичкий-тѣ Българскы народецъ, нѣмами днесъ нито аспра, за да му дадемъ нѣколко за да купи нѣщо да прекара и да донесе отъ стокж-тж ни. А пжкъ за жалость още неможихмы отъ нигдѣ да ископчимъ нито една парж; само сми въ надеждж, че кога и въ кой день ще ся усжществи тая надѣждж незнамъ!! Съ една рѣчь планове доста сми си предначѣртили и всѣкы день почти ся опитвами, нѣ още нѣма нищо. Отъ писмата¹⁾ ній тукъ дадохмы на двоица троица, нѣ удовлетворителенъ отговоръ нѣмамы. Ще Ви ся молимъ пакъ Вамъ дано Ви огъ тамо имъ намѣряхте нѣкоя работж тадано покрай нея ся принесеше и стокж-тж ни зачто-то ни е много нужна. Сав. като бѣше прѣди тукъ ни говореше, че нѣкой си търговецъ искалъ да Ви даде пары за да му купите стокж отъ тукъ, вижете дано направите за сега такова нѣщо, та дано имъ се улѣснеше пжтъ-тѣ. Братъ Ви пжкъ ни белѣжи, че былъ похарчилъ повече отъ колко-то сме дали отъ тукъ на Сав. и иска да му гы пратимъ, незнаемъ вѣчь какво да имъ отговарямы. ній отъ тукъ давахмы и давахми, тѣ пжкъ отъ тамо зачто ли непо-

¹⁾ Поднесли заплашително печатно писмо, за да внесе кѣй колкото може.

жертвувать нещичко. незнаемъ. Тѣ всичкы отъ тамо ся свили и чакатъ всичко отъ насѣ, всичко всичко! пустити пары не ни даватъ да вървимъ по-скоро, но добѣръ е Богъ! Тѣя дни ще ударимъ яйца на масло, пакъ какво-то ще да става¹⁾

За прахъ-тѣ кой-то ни белѣжите че былъ отъ веднѣж ній отъ него си имаме, намъ ни е нуженъ отъ она кой-то наималко въ разтоянїе въ еднж 7 (седмица) поне да подѣйствува. Потрудете ся дано отъ него ни намѣрите, той ся намира у докторы-ты, поискайте отъ нѣкой докторъ ако сте ближни прїатели съ нѣкого... Има за много и много работы още да ся говори, нѣ пары-ты ни пречать чтомъ ся сдобїемъ съ колко годѣ ще прескоче единъ отъ насѣ, и тогава щемъ ся разговоримъ напространно.

За жалость въ еднж прїателскж забелѣжка срѣщами че В. Л(евски) го обадили на Тур. прав(ителство) незнаемъ дали ся тржгнали да го дирятъ, нѣ пакъ невѣрвами да можятъ да го хванатъ понеже навредъ пжтъ-тѣ му е отворенъ...

Отъ писма-та на Райч. и др. сѣщо и отъ сегашно-то до Цен. извадете копїе...

Дали ся не може случи нѣкога да ся съберете съ Ваши-ты тамо синковцы да си поговорите лично и открито само да видите напоследѣкъ какво ще говорятъ и мнѣніе-то имъ на кѣдѣ клони: на развала ли или на управа?! Зачто-то отъ тѣхны-ты писма не може да ся разбере нищо освѣнь да си доди В. Л.

Чтомъ пристигне стокж-тж ни; явете ни въ сѣщый чясъ (в)кратцѣ само за нея, ако бы ся случилъ нѣкой вѣренъ то по кого-то ще ни явите за нея; че и ній отъ тукъ незабавно да му диримъ колая та да пратимъ хора да ѣж принесжтъ.

Дано ся напечатахж билетите,²⁾ че отъ сеги станаха нуждни; дали сме на нѣколко.³⁾ Нѣ ако бы дали пары неще има да имъ дадемъ потрѣбній-тѣ белеть.

Сбогомъ.

Ваши

Муратоглу Ибрахимъ

Н. Б. II. А. п. 62, № 8477.

Арх. т. I, № 3, стр. 184.

¹⁾ Намекъ да се извадятъ пари съ терористични срѣдства.

²⁾ квитанции.

³⁾ Поднесли заплашително печатно писмо.

Българският Революционен Централен комитет до Българския народъ.

Пръв дебютъ на новооснования Б. Р. Ц. комитетъ. Прокламация къмъ Българския народъ. Турското правителство решило да наложи нови данъци, да изпродаде горитъ, лозята, овощнитъ дървета. Турцитъ хранятъ хареми, олани, слуги . . . добруватъ и веселятъ се, а българинътъ плаща и се мъчи. И за благодарностъ ограбватъ, безчестятъ, избиватъ българскитъ семейства. Намъсто пари и данъци, на турчина дай куршумъ и брадва по главата . . . Турското царство ще издъхне безъ пари (ако не му плащатъ данъци). Англия, Франция и Австрия не искали, или не могли повече да помагатъ на Турция. Българинътъ да не слуша чорбаджитъ. Геновичъ, Арнаузовъ, хаджи Иванчо ефенди, Доротея — продаватъ народа си за своя джебъ. Нашитъ дъди продали свободата, синоветъ, унукитъ си, надъ насъ лежи Божие проклетие . . . Увардена е вѣрата ни, съвестта ни и домашния ни законъ, нека ги пазиме, да не се турчимъ, както искатъ чорбаджитъ. Да не слушаме хора, които гледатъ да ни смразятъ единъ съ други, съ сърби, руси, ромъни и пр. Ако нѣкой русинъ, сърбинъ или гръцки фанариотъ ни е направилъ зло, трѣбва него да гонимъ, а не руския, сръбския, гръцкия и пр. народи. Нашитъ български фанариоти сжко ни правятъ зло, но народа не е кривъ за това. Русия не могла да иска да ни пороби, защото получила урокъ отъ поляцитъ. Сърбия безъ насъ, ние безъ Сърбия не можемъ: ние отдѣлно сме малки и слаби, неприятелитъ ни сж силни, а заедно и ний ще станемъ силни. Днесъ е друго време. Ни едно племе не може да седи на шията на друго племе. Ний сме по-многочислени отъ гърци, сърби и пр. и не сме разцепени по между си по вѣра, а сме едно цѣло и тѣ не сж опасни. Предстои ни братски съюзъ, една държава. Швейцария обединява три народа. Примѣри още: Америка, Италия, обединена отъ Гарибалди . . . Подробности върху единството ни съ Сърбия, може да сме едно и пакъ всѣкой — тѣ и ний да се управляваме по нашия си народенъ законъ. Да се молимъ на св. Кирила и Методия и да се готвимъ за бой. Българи и сърби, словенци и хървати, босняци и херцеговинци, черногорци и словаци, поляци и чехи, ромъни и гърци, да забравятъ враждитъ и да се пригърнатъ братски.

Братия Бжлгари!

Турското правителство е намислило да положи на шията на своитъ подданици и други нови даноци, безъ да помисли могатъ ли тие да ги плащатъ, когато сж и сами сжвсемъ оголѣли и обосѣле, и когато умиратъ отъ гладъ. Отъ друга страна ние видиме, че великиятъ глупецъ Али-паша и свинската сѣнка сж намислили да продадатъ и да осѣкатъ горитъ, да унищожатъ лозята и да изтрѣбятъ плодовитите овощки. А какво мисли да добие чрезъ това дебѣлата

сѣнка? — Нищо друго, освѣнъ да ни осиромаша да ни направи неспособни за нищо и за никакво. А трѣбва ли ние днесъ да се покориме и да позволимe на глупавитъ читаци да са подиграватъ съ назе и да ни са смѣятъ въ очите? — Срамота е и грѣхота е.

Братия бжлгаре! Време е вече дошло да бждеме и ние хора, каквито са и другитъ народи на свѣтътъ, и да вардиме това щото сме изработили съ толкова тѣшки мъжи и съ такъвъ кржжавъ потъ! Питаме ви, за кого ние работиме? за кого печѣлимe и събираме? за кого са мъчиме и потиме? — Сѣки изъ насъ работи като волъ, потѣе и дене и ноше, пролива кржжави сълзи; а не може да охрани жената си, дрѣбните си дѣчица и остарѣлитъ си баща и майка. Бжлгаринътъ копнѣе и дене и ноше подъ ралото, надъ мотиката и надъ косата: а нѣма съ какво да помѣне умрѣлите си родители и съ какво да кржсти новорожденитъ си дѣца и унучета. Агата сичко пояда, дебелата сѣнка сичко испива! А кажете ни защо бжлгарете да работятъ и да плащатъ, а турците да лочатъ на готово? кажете ни защо бжлгарете и другите християне да са мъчатъ и да потѣятъ; а султанътъ, пашите, кадиете и въобще секи турчинъ да живѣятъ да се веселятъ и да хранятъ съ бжлгарската кржвъ цѣло стадо хареми, олани, аджми, софти, а най послѣ и цариградските кучета? А каква благодарностъ за нашите пожертвования ние видиме отъ пашите, гнуснави, развратни и проклѣти господари? Намъсто благодарностъ и съчувствие султанътъ, везирътъ му, пашите, кадиете и моллите газатъ сичко, щото е за насъ свѣто чисто и честно: обиратъ черковите ни и манастирите ни палатъ къщите ни, прашатъ братята ни въ заточение, безчестятъ се-стрите ни, турчатъ децата ни, затварятъ училищата ни, ограбватъ имането ни и пиятъ кржвта ни като пиявици!

Братия бжлгаре! Ние трѣба твѣрде добре да примислимe защо и за какво турцитъ искатъ днесъ отъ насъ и други новъ данокъ, и трѣба ли ние да имъ го дадемe или не. Трѣба ли ние да имъ позволимe да ни осѣкатъ горите и да ни унищожатъ лозята и овощките? — Не трѣба, защото за нашите собствени пари турците ще да си купатъ барутъ, куршуме и камшици, и пакъ за нашите гжрбове. Не давайте, братия, пари ако и да имате; не давайте сега бедель-парасж имда-дие-парасж харачъ-парасж и пр. за да не поискатъ отъ васъ слѣдъ месѣцъ или два, ешекъ-парасж и кйопекъ-парасж; не

давайте на неприятелът си камжне, за да ви бие съ тях! Намъсто пари и данаци дайте им куршумъ и брадва по главата; намъсто приятелство и дружба, накарайте ги да изблватъ оная свѣта кръвъ която тие сж изсмукале изъ жилитѣ на нашите бащи и майки изъ жилитѣ на нашитѣ братия и сестри и изъ жилитѣ на нашитѣ дрѣбни дѣчица. Не вѣрвайте за нищо на султанътъ и на неговите кржвожадни паши тия ви лжжатъ. Никога вжлкътъ не може да бжде братъ на ъгнето. Я припомнѣте си колка пжти ви сж обѣщали и колко пжти ви сж излггали! Отъ турчинъ да очѣква добро може само безумниятъ и народниятъ предателъ.

Братия бжлгаре! Не давайте на нашите неприятели помощъ и поддржка: „Турското царство безъ пари ще да издъхне и само отъ себе си, и бжлгарыте ако желаятъ да бждатъ свободни и щастливи, то трѣбва да му не плащжтъ вече данокъ, защото тоя данокъ ще да го сжживи и ще да му даде сила още на нѣколко години“, казва единъ твърде уменъ човекъ, Англия днесъ са е отказала вече да поддржава турската империя. Франция е длжна да поддржава сама себѣ си, а Австрия нѣма съ какво да и помогне, следователно ако и ние са откажме да плащаме данокъ, то агите ще да изпукатъ отъ гладъ.

Не слушайте нашите предатели юди, които ви продаватъ на османлийте. Ние казваме за Геновича, за Арнаудова за хаджи Иванча-ефенди, за Доротей и много други, които за свойжтъ собственъ джебъ и за своето нечисто гжрло искатъ да ни разврататъ и отурчатъ. Братия, нашите дѣдове продадоха на турцитѣ своята свобода и своите синове и унуки, надъ насъ и до днесъ виси божие то проклѣтие и ние сме длжни да страдаме и да искупуваме тѣхните грѣхове, нѣка не кажатъ синовете ни и унуките ни, че и ние сме продаде комуто и да е своятъ богъ, своята вѣра, законъ и съвѣсть. Вардете това щото сж увардили бащите ни съ толкова мжки. Нека сж проклѣти ония хора които продаватъ бащината си кръвъ и майчиното си млѣко! Въ нашето отечество са намиратъ и такива хора, които гледатъ да посѣжтъ вражда и несъгласие между назе и сжрбите, между назе и русите, между ромжните и сѣрбете, между сѣрбете и харватите, между балгарете и гжрците. Тия гнуснави проповѣдници и вѣрни слуги на Али-паша и на Андрашиѣ ефенди ни казватъ, че Россия иска да забие свойжтъ байракъ на нашата земя и

да ни направи свои робове, че Сжрбия иска да владѣе надъ назе, или, че сжрбското правителство е намѣрено да ни джржи въ робство и неволя, и че за тая цѣль то са било подружило съ турското правителство. Сичко това е лжжа, и лжжа най-безсовѣстна. Така могатъ да минатъ и да позоратъ само ония хора които сж хранатъ изъ чужда кесия, или ония, които нѣматъ въ главата си нито за двѣ пари мозжкъ. Който познава добре сжрбете и русите, той трѣба да са смѣе и да презира нашитѣ учители. Но тука трѣба да забѣлѣжме, че ако нѣкой сѣрбинъ, нѣкой ромжнинъ или нѣкой русинъ ни е направилъ до днесъ нѣкое зло, то ние трѣба да окривяваме него, а не сичкия народъ. Така сжщо, ако гжрцките фанариоти ни сж правиле до сега зло, то ни сж правиле такова сжщо зло, и нашите бжлгарски фанариоти, и за това ние не трѣба да ненавиждаме сичкиятъ гжрчки народъ който е готовъ сѣкога да извади ножътъ си противъ турските капасжзе. Не може еднороденъ или едновѣренъ братъ да желае зло на брата си, както не може и единъ чуждъ човѣкъ да желае добро на чуждиятъ, — това явление е твжрде природно. Россия е до толкова голѣма и силна джржава, щото за нея нѣколко милиона сжрбе или бжлгаре сж капка въ морето. Какво сж мислиле и работиле до днесъ русите (т. е. руското правителство) ние това трѣба да оставимъ на страна; а сега ние свободно можеме каза че Россия са е убѣдила, щото ако ни покори то ние ще да ѣ принесемъ вѣрда, а не полза, зло, а не добро. Поляцитѣ бѣха за Россия добра школа, изъ която тя вече са е поучила памѣтъ, и отъ сега ще гледа да добие приятели, а не неприятели. За Сжрбия ние ще да кажемъ слѣдующето. Ни съ едно племе бжлгаритѣ нѣматъ такова естествено родство и до толкова общи интереси, отъ колкото сж сжрбете. Както Сжрбия безъ насъ, така и ние безъ Сжрбия нищо не можеме направи. Неприятелите ни сж силни, а ние единъ бзъ други сме малки. Но нашите неприятели ни казватъ, че Сжрбия иска да ни осѣрби. Ромжния да ни овласи, а гжрцетѣ да ни огжрчатъ. Който има въ главата си баремъ малко умъ и разумъ, той не трѣба да вѣрва на тия лжжи; изпжрво, днесъ сж настанале вече такива времена въ които ни едно племе не може да седи на шията на друго: второ, бжлгарете сж много по многочисленни отъ сжрбете, отъ гжрците и даже отъ ромжните; третѣ, ние сички сме едновѣрни, еднородни и заедно сме страдале въ продълже-

нието на петъ столѣтия, и за това между нас не може да бжде нищо друго освѣнъ братски съюзъ, любовъ и дружба. Тука нѣма нито бжлгарете да бждатъ робове, нито гжрцете нито сжрбете; а братия предъ бога и предъ хората. Които е челъ землеописанието той знае, че въ Швейцария живѣятъ немци, французе и италиянци: сѣки изъ тия народи си има свой закони и своя вѣра; но сичките тия иматъ едно дружно господарство. Така сжщо е и въ Америка. Италия около хилядо и петстотинъ години са дробѣше на малки господарства: на княжества на кралсѣтва, на херцогства, на републики и на папства и робуваше ту на нѣмците, ту на французите, ту на тжлстите папи и езуите; но появи си Гарибалди. Сжедини я въ едно цѣло, и тя днесъ стана една отъ пжрвитѣ джржави.

Но за Сжрбия ние трѣбва да поговориме повече, защото, както казахме по-горе, съ нея ние сме свѣзани и нравстенно и материално: изпжрво насъ сближава нашата народностъ, второ — нашата вѣра, а третио — нашитѣ общи интереси. Но нашите неприятели ни казватъ, че Сжрбия иска да ни усвои и да ни бжде господаръ. Тука ние сме длжжни да почитаме сами себе си, що има въ Сжрбия, което би могло да се нарече насилие ако ние го приемемъ. Първата сила която сближава народите е вѣрата, а нашата вѣра е една, слѣдователно Сжрбия нѣма нито да ни отурчи, нито да ни очафути, така сжщо и ние нея. Втората сила, която свѣзва хората е народността, а нашата народностъ е една т. е. тя е славянска народностъ. Освѣнъ това сѣки изъ насъ трѣба да остане свой: бжлгаринътъ — бжлгаринъ, сжрбина — сжрбинъ, тжрновченинътъ — тжрновченинъ, а мостарецътъ — мостарецъ. Третио наше родство е езикътъ. Но бжлгаринътъ се размѣва съ сжрбинътъ, а сжрбинътъ разбира що говори бжлгаринътъ, защото — двата езика, или, по-правилно да кажиме, нашите нарѣчия сж произлѣзле отъ единъ славянски корѣнъ, слѣдователно нито сжрбинътъ има нужда да са обжлгари, нито бжлгаринътъ да са осжрби, — сѣки трѣба да уварди своето, както сме биле и до днесъ. Ние знаемъ, че Сжрбите въ Сжрбия говорятъ едно нарѣчие, а сжрбете въ Харватско — друго; така сжщо Бжлгарете въ Тракия и въ Македония не говорятъ едно нарѣчие; а ни единъ отъ насъ не желае насила да накара карловецътъ да говори шуменски колкото за нашитѣ нрави и обичаи, то и тия сж у насъ едни.

исти: Кралевичъ Марко е нашъ общи юнакъ, сжрбинътъ пѣе бжлгарски пѣсни, а бжлгаринътъ сжрбски и пр.

Най-послѣ, както сжрбете, така и ние желаемъ да бждимъ свободни люде и да се управляваме по ония закони които сжздаде самиятъ народъ, а тия закони не могатъ да бждатъ неприятни нито за сжрбете, нито за бжлгарете. Сжрбия нѣма аристократия, и ние я нещеме, въ Сжрбия е търговията свободна, и ние това искаме, въ Сжрбия сждътъ е единъ за сѣки човѣкъ, и ние това търсимъ и най послѣ въ Сжрбия данокътъ е по малкъ отъ данокътъ въ Австрия, въ Ромжния, въ Россия, и катъ рѣчи отъ всички Европа а това тжрси сѣки човѣкъ. И така ние питаме още веднашъ: що има въ Сжрбия, което би ние непожелале да имаме? А що има въ бжлгарскиятъ народъ отъ което би са отказале сжрбете? Това щото е мило на бжлгаринътъ, мило е и на сжрбинътъ; а това щото ненавижда сжрбинътъ, него ненавижда и бжлгаринътъ. А когато е така, то намъ не остава нищо друго освенъ да са сжединими и да са постарее да освѣтлимъ лицата си и да добиеме най-скжпото за сѣки човѣкъ доброто т. е. своята свобода и самоуправление. Освѣнъ това, когато ние достигнемъ своята свобода, то нека самиятъ народъ рѣшава своята сждба както иска и както му са вижда за по-добре; а нашата днесъ свѣта обязаностъ е да са освободиме колкото са може по-скоро. Али пашовиятъ шпионинъ Бедискини рѣкалъ, дорде бжлгарете, сжрбете и гжците са каратъ за магарешката сѣнка до тогава и Али паша и Андрашия и Вайстъ ще да пушатъ чубуците си. Бедискини е правъ.

И така сѣкому свое, а за синца ни едно общо. Който тжрси свобода, той не може да бжде деспотъ. Когато ние съставихме своята джржава по волята на самия народъ, то сѣки деспотизмъ губи своето значение.

Намиратъ са между насъ и такива приятели, които ни пращатъ да търсимъ помощъ отъ Францъ Иосифа, отъ Виктория, отъ Вилхелма, и отъ папата; но тия тирани до толкова са грижатъ за насъ, колкото и персидския шахъ. Нашата помощъ е въ нашите собствени сили; а нашите приятели сж нашите пушки, и нашите мишници.

Братия Бжлгаре! Молете са на нашите свѣтли равноапостолни братия Кирила и Методия и приготвявайте са за бой! Нека солунските братия ни дойдатъ на помощъ, нека

ни покриватъ съ своите крила и нека ни научатъ щото е за насъ добро и полезно! — Братство и дружба, правда и любовъ, искреностъ и топлосърдечие, споразумѣние и свободлюбие.

Бжлгаре и сжрбе, словенци и хорватъ. бошняци и херцеговци, черногорци и словаци, поляци и чехи, ромжне и гжрци, прегжрнете са между себе си и заборавете вече ония дѣтински и нещастни вражди, които ни са гризле до сега сърцата. Петстотинъ-годишното робство, мжки и неволи трѣба да бждатъ наши учители и да ни научатъ това, щото е за насъ полезно и свѣто, да ни покажатъ пжтъ, по който трѣба да вжрвиме, за да достигнемъ до нашето общо щастие, и да ни служатъ като пжтеводители въ сичките наши предприятия. Ако да бѣха нашите дѣди и прадѣди живѣле братски и любовно, то не щехме и ние днесъ да бждеме робъ на турците, на немците, на маджарете и на циганете; не щѣха нашите бащи и майки да проливатъ горчиви сжлзи и да носатъ черно за погиналите си дѣца; не щеха нашите сестри да бждатъ въ харемете на развратните паши и кадие; не щеха нашите дѣца да бждатъ пашове олане и чубукчие; не щеха нашите братя да гниятъ въ диари-бекиръ; не щеха маджарете да псуватъ нашия богъ, не щеха съ синджире на шийте и съ букаи на краката.

Хайдете сега да си подадеме единъ другиму братски ржка и да гледаме да искупиме грѣхове на нашите пра-дѣди, които ни продадоха на турци и на немци. Хайдете, братия, на оръжие, и дано са заборавятъ старите срамотни години, и нека оживѣе нашата свѣта слава, — слава бжлгарска, сжрбска, хорватска, ромжнска и пр. и ние сички да бждеме свободни хора.

Прегжрнете са мили братия, и на оръжие, на оръжие! Смъртъ на нашите тирани!

1871 г. Юлия 23.

Отъ Бжлгарскитъ
Революционни Централни
комитетъ¹⁾

Изъ Миналото — подъ редакцията
на П. С. Кършовски кн. I, № 51, стр. 239.

№ 426.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

По-точна смѣтка какво дължатъ за пристигналиѣ при Д. Хр. П. пушки. Да отпустне половината на вѣра.

1871 г. Юлій 29 ѳй.

Г-не Азисе!

На 25-ѳй того получихме отъ брата Ви писмата Ви въ кои-то му белѣжите: колкото е възможно по-скоро да ни яви че стокж-тж ни пристигнала, и, че непрѣменно трѣба единъ отъ насъ да доди за да си уравнимъ смѣткж-тж; като земе съ себѣ си отъ 100 и по вѣче наполеона, чи и другж стокж. Ви была пристигнжла, та е неизбѣжимо нужно да си купимъ и отъ неж. Прибавяте още что-то безъ пары да не дохождами зачто-то Ви несте бйле сега въ състояніе да ѳж предплатите, а пжкж търговецъ-тъ ѳж неосвобождавалъ до гдѣ-то му ся незаплати. Правитѣ ни още смѣткж колко Ви дълж-неемъ, кои-то възкачвате на 100 напал(иона)!

Байчо! отъ таж Ви смѣткж неможихме да разберемъ ничто. Нйи сме Ви поржчали за 50 топа щамби²⁾ кои-то щжтъ бжджтъ заедно съ 15,000 картуши а тѣ чинятъ спорѣдъ договоръ-тъ ни 150 нап(олиона) нйи сме Ви пратили до сега 130 нап. дължнемъ Ви още 20 нап. Тукъ сега нйи неможемъ да разбереме отъ що ся вѣскачватъ на 100 нап. . . !

Най убѣдително Ви молимъ да ни направите еднж точнж смѣткж: колко наполеона сте пріели? колко е поржчена-та ни стока? и защо ся нуждни още пары?!?

При това Ви явявами, зачто нйи днесъ сме съвсѣмъ безъ пары! что-то пакъ Вамъ ще ся молимъ да ѳж издължите и ни пратите макаръ половинж-тж отъ нея, та въ малко врѣме, като ѳж похарчимъ ще Ви ся издължимъ съвършенно и до тогава може бы надѣждата ни за пары да ся осжществи та щемъ до тогава единъ отъ насъ да ся споразумеемъ на дълго и за много още работи.

¹⁾ Тоя позивъ е намѣренъ въ скривалището на църквата „Св. Димитрий“ въ родното село на Бачо Киро Петровъ — Бѣла Черкова отъ другаря м Петко Тодоровъ, сега известния свещеникъ Франговъ. (Бележка на П. С. К.).

²⁾ Петдесетъ пушки.

(П. П.) Въ едно отъ първы-ты си писма ни явихте да дадемъ вмѣсто Васъ на брата Ви три напол. и тѣхъ ще мините на смѣткж-тж ни

Вашъ Морагоолу Ибрахымъ.

Н. Б. II. А. п. 62, № 8478.
Арх. т. I, № 4, стр. 187.

№ 427.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Допълнение къмъ съобщението отъ по предния день. Получили писма отъ Левски и ги препращатъ. Левски имъ явилъ, че и самъ е базъ пари.

1871 г. Юлій 30-ый.

Г-не Азисе;

Вчера чтомъ замина човѣкъ-тъ съ писмото което бѣше въ отговоръ на пратените Ви чрѣзъ брата Ви за насъ писма, въ сжщж-тж вѣчеръ доде отгорѣ нарочно пратеный ни човѣкъ, който донеси тѣя писма кои-то Ви и приключвами. Отъ сждържяніе-то имъ ще разберете въ какво сми полуженіе днесъ (безъ пари!!) . . . Повторително Ви умолявами да ни преплатите стокж-тж и да ни пратите макаръ половина тж че въ малко врѣме ще ви ги внесемъ. Направете ни е еднж точнж смѣтка за колко стокж сте поржчали и колко пары сте приели отъ насъ и прочіе. Прѣемете поздравъ. Сбогомъ че време нѣмами за повѣче понеже лжтникъ-тъ трѣгва.

Ваши Муратооглуларъ.

Н. Б. II. А. п. 62, № 8479.
Арх. т. I, № 5, стр. 188.

№ 428.

Ангелъ Кънченъ до Панайотъ Хитовъ.

Взелъ рекомандации отъ Д. Хр. Поповъ въ Т.-Магурели. Въ недѣля заминава за вжтрешността. Поздравлява Л. Каравеловъ (въ Бѣлградъ). Моли да съдействува за три бѣлгарчета, които сж трѣгнали да дойдатъ и да следватъ богословіе тамъ.

Бай Панаіоте,

В Турно са одбих, с Данаила са намѣрих, работата му саобштых и потребните рекомандации за въ Бѣлгарско зех. В неделіа шж замина за в вжтрешността на Бѣлгарско да захвана и извжршж мисіата си.

Руссе 17/8 71 год.

Ваш А. Кжнчевъ.

Поздрави Бай Каравелова, Бай Цека и Бай Михалиа. Препоржчвам ти тези три Бѣлгарчета шж влизат в Богословіята. помогни им да са настанѣт. Добри и распалени бѣлгарчета сж.

пак А. Кжнчевъ.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8637.

№ 429.

Ученикъ отъ семинарія въ Бѣлградъ до Н. Т. Обретеновъ.

Среща съ Панайота Русофобскитѣ агитации на последния. Налѣто ще премине въ Бѣлгария. Да си приготвятъ оржжие Обретеновъ както и А. Кънчевъ. Шифъръ за писмо.

Г-не Н. Т. Обретеновъ

Поздрави А. Кънчова и му кажи какъ писмата му расправихъ. Първото, което бѣше за Хитова, като отидохъ тамъ заедно съ сичкитѣ бѣлгарчета, двата калугери: Рилски и дѣдо Зиновій, заварихме старитѣ войводи: Цека, Иля и други. — Хитовъ изъ най-напредъ на попита секи отъ де е. Едни се казаха отъ Русе, други изъ Елена, а трети изъ Прилепъ, най сетнѣ попита и мене отъ де самъ; казахъ му че трима се Русчуклій. Попитама „Какъ сж турцитѣ“, и азъ му казахъ: „Турцитѣ съ каквито идеи, съ каквито нрави, съ каквито обичаи сж биле преди дѣдо адамово време таквисъ сж и днесъ“, а той стана горѣ на крака и отвори предметъ върхо похода ни за на лѣто, за освобождението ни отъ турцитѣ и какъ мисли Россія за насъ Бѣлгаритѣ да на рзздои на части: Бѣлг. Тракия и Македония; да на раздѣли на три части, та да може послѣ лесно да на подчини подъ себе си. „За това“, прѣпоржчвамъ Ви думитѣ на Хитова „нѣма вече лжжа братия бѣлгарчета, на лято готвимъ походъ противъ турцитѣ“. И ти Тихо приготи царвулитѣ, отрий оржжието и бжди готовъ. Тѣй яви и на Ангела.

Второто писмо го предадохъ на Коста Радославлевичъ. Той ми обеща да ми издействува за въ гимназіята но какво да направи, като се записахъ вече въ Семинаріята. Ама че бе(з)божникъ билъ ха, критикуваме Богъ отъ колко думи е произлязълъ.

Туй писмо го чети съ Ангела заедно

27 Августъ 1871 год.

Белградъ

Твой искренъ

Иванъ Н. Поповъ¹⁾

Н. Б. II. В. п. I, № 28.

Арх. Обретеноевъ.

№ 430.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Получили писмо отъ П. Хитовъ, Ценовичъ и др. Левски още не пристигналъ, за да обсъдятъ общо и да отговорятъ. Изпратили му кореспонденцията, съ поръчка да си дойде. Левски билъ съгласенъ Ценовичъ да иде делегатъ въ Черна Гора за споразумение, но за претставителъ отъ тукъ оставало Комитета въ Ловечъ да се произнесе. А. Кънчевъ пристигналъ. По заповѣдъ на Левски за напредъ не се кореспондира безъ общия печать.

Въ Ловечъ 1871 Августъ 28-ый

Г-не Азисе!

Отъ П. Х. и Ваши-ты писма получихми, чрѣзъ брата ви подыръ два дни получихми и отъ Д. Ц. и вашо-то, на всички-ты писма съдържаніе то разбрахми. Чяхахми нѣколко дни дано додеше В. Л. че съ него заедно да отговоримъ на сички-ты, нѣ той ся забави и до днесъ, нарочно пратихми до него човѣкъ да му занесе писма-та и да му каже да си доди зашто-то има и други работы тукъ да ся разгледватъ които безъ него неможатъ ся рѣши. Нѣ той си ималъ тамо още работж, та слѣдъ 2—3 дена щѣлъ да доди Явява ни да ви съобщимъ, че всички-ты горѣ речени писма оставатъ на разгледваніе, та за това за сега нѣ може да имъ ся отговори положително, нѣговото мнѣніе да отиде Цен. въ Ч-гора нѣ, да бжде ограниченъ въ думы-ты си само-да види сърдечно ли желаятъ сдружяваніе-то; а за отъ тукъ да ся прати прѣдставителъ нищо не казва. Явете по-скоро на Д. Ц. вкратцѣ това и слѣдъ малко врѣме ще му ся отговори, на писмо-то сжщо и на П. Х.

Ангелъ доде вчера (на 27-Августъ) и е тукъ дано до-
деше и В. отгорѣ та да ся немае човѣкъ-тъ тукъ напразно

¹⁾ Това писмо е шифровано съ следната азбука: А, Б, В, Г, Д,
ж я ю ъ ѣ
Е Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы,
ш ш ч ц х ф у т с р п о н м л к и з ж с д г
Ю, Я, Ж.

в б а

Вижте та да но принесяхж повѣчко отъ стокж-тж, тѣя кои-то ги нарочно прашами съ брата ви. А колко-то за отъ насъ да доди нѣкой зада си свършимъ смѣтж-тж и да прѣгледаме и другжтж стокж остава кога си доди В. Л. та като разгледами нѣкой и други тукъ подробности, тогава ще додимъ може бы иза другаде заминемъ.

Писма безъ общій-тъ печать ще ся считатъ лъжовни така ни бѣлежи да ви явимъ, че безъ печатъ общій нѣма да ви пише вѣче.

Брате! бавяніе-то лутаніе-то на горѣ та долу безъ ползж; е причина та пары-ты! ах! тѣзи пусти пари! мжчно ся днесъ събиратъ

Ваши Муратоолу Ибрахимъ

Н. Б. II. А. п. 102, № 40.

№ 431.

Н. Т. Обретеноевъ до Ангелъ Кънчевъ.

Иска му печатни (заплащителни) писма. Известия отъ Бѣлградъ.

Бачо Ангиле,

Писмото-ти приѣхъ, || питахъ какво права, || азъ съмъ добре и си следвамъ проповядваніята, || на когото кажа този отговоръ получавамъ, || каквото желашъ ти таквози и ни, || но ти глѣдай както хортувахме да ме сдобишъ отъ нейде съ нѣколко обевленіе, защото съ тяхъ става по голямъ напредакъ и по голѣма распалителность даватъ на човека, чи друго здраве и надѣжда за напредъ.

Иванъ¹⁾ ми пише съ новите букви отъ Б²⁾ и ми пиши да ти кажа чи писмата които си моги далъ, сичките ги расправелъ || тжй сжщо и на Х. този послѣдніе много распалително хортувалъ за Приимни писмото които ти проважда Юрданъ³⁾ споредъ поречките писахъ на Василе⁴⁾, но нѣмамъ никакъвъ отговоръ, || тѣзъ дни са кана пакъ да му пиша, || тжй сжщо и на другите ще известна натписаи.

За сига сбогомъ желаеви добри успехи.

хемъ на писмата си тури дата.

1871 7-вріе 15

Твой Тиховъ⁵⁾

Въ Руссе

¹⁾ Ив. п. Николовъ — ученикъ.²⁾ Бѣлградъ.³⁾ Юрд. Симеоновъ ученикъ въ Таборъ.⁴⁾ В. Христовъ ученикъ въ Мюнхенъ.⁵⁾ Н. Т. Обретеноевъ. (Тѣзи бележки сж направени отъ г. Н. Т. Обретеноевъ върху самото писмо б. р.).

Ако си въ Плевенъ поздрави ивана,¹⁾ несторовъ шуре
|| тѣй и баща му на първие

с щии²⁾

Н. Б. II. В. п. I, № 25.

Арх. Обретеноеъ.

№ 432.

Ив. Драсовъ до Д. Хр. Поповъ.

Подробни смѣтки за получено оржие и предадени пари.

871 Септем. 28-ый

Г-не Азисе!

Пары ты Ви брате забавихмы, нъ причинѣтъ на забавата имъ е тая, че: хора та отъ кои то мисляхмы на чясътъ да земемъ и да Ви ги пратимъ ся случиха на Узунджеово. Ний знаемъ, че и голѣма щета Ви причинихмы въ земаніе то Ви и даваніето; като толкова врѣме го бавихмы, (на които и лихва сте плащали!?) нъ рано или късно било! все щемъ Ви сж исплати двойно и тройно. Стига до тукъ. Нека Ви явимъ сега какво сме приели до днесъ, и какво има още да диримъ: Отъ Д. Общ. прѣди приехми 2 Р. и 150 к. . . . и въ брой гроша 135. всичко гроша Влащ. = 416³⁾₄. Сега пакъ пріяхми 46 Р. и 2400 к. зачото 3 тѣхъ бра(тъ) ви ги оставилъ въ градъ уча в . . . и единыйтъ за жалость ся изгубилъ. Сега на Септем. 21-ый пріяхми отъ другий Ви братъ 1400 кар. всички 3800. диримъ отъ Васъ спорѣдъ смѣткж-тж Ви 6200 кар. Ха! Спорѣдъ белѣжка та Ви 35 тѣхъ Р. иматъ всекъ единъ по 300 к. тѣ трѣба да иматъ всички ты 10500 к. Ви ни бѣлѣжите 10,000. нъ това може бы: зашто то кар. ся земани особно.

Ето Ви и пары ты: 13 минца отъ 32 416

6¹/₂ лиры тур. 62 403

3 наполеона злат. 55 162

2 Рускы званчета 1³/₄ 3¹/₂

Толкова дирите отъ стокж-тж 984¹/₂

За Період. Списание 1 наполеонъ 54

1038—20

Подырь остава да Ви ся даджтъ за печатѣтъ 160

М. Поп(ъ Лукановъ) " " " 56—12

И на брата Ви съмъ далъ вмѣсто Васъ 3 нап. " 54—162

толкова и Ви дирити 1416 32

¹⁾ х. Костадиновъ, баща му х. Костадинъ х. Паковъ.

²⁾ Адресъ на писмото: За Ангела бр. 66. Въ Плевенъ.

Уравненіе на смѣткж-тж ни:

35 — Р¹⁾ и 10 хыл. к. и тѣхни разноска 5626³/₄

15 — Р. и разноска " " 1430

гроша

2 — Р. и 150 — к.²⁾ и 135 — пріети отъ Д. Общ. 416³/₄
7773¹/₂

Приели сте — 6524

Апр. 12 вмѣсто Васъ на брата Ви 3 нап.³⁾ 162 6789

Всичкий борчъ ние тай 984¹/₂

Печать-тъ и на М. П.⁴⁾ смѣткж-тж е особнж: за печатѣтъ остава да отговаря Ц. Ком. а М.⁵⁾ ще Ви внесе особно пары-ты: Само отъ Мар. смѣткж ще извадите 1 нап. за Пер. Списание зашто ви⁶⁾ внасямы сега за него пары-ты. Глѣдай-те дано редовно ни ся пращатъ, до сега сме приели само 2 броя отъ него . . .⁷⁾

Н. Б. II. В. п. I, № 424.

Арх. Обретеноеъ.

№ 433.

Ангелъ Кънчевъ до Н. Т. Обретеноеъ.

Пристигнахъ въ Ловечъ. Не се срещнали още съ Левски. Кореспонденция съ приятели — чрезъ Д. Хр. П. въ Т.-Магурели.

Бай Колио,

На 29/9⁸⁾ пристигнахъ в Ловеч, с неколко души са намерих, но не сжм са юште видел с оногос, за когото додох, зашто го нѣма тука. Тез дни го чакам да доди. Какво то свжршіа шжти явжж.

¹⁾ Револвери.

²⁾ куршуми.

³⁾ наполеони.

⁴⁾ Маринъ Поповъ.

⁵⁾ Маринъ.

⁶⁾ Мариновата.

⁷⁾ Безъ подписъ. Данаилъ Хр. Поповъ бележи върху свободното поле на писмото: И това писмо е отъ Ив. Драсовъ до Мене.

⁸⁾ Противоречие съ писмото на Ив. Драсовъ отъ 28.VIII № 430, стр. 509, който съобщава, че Ангелъ Кънчевъ е пристигналъ въ Ловечъ на 27 августъ.

Ако ie дошло някое писмо за мене в Руссе проводими го и ми яви какво правиш на тази адреса:

Danail Hr. Popoff
in
Turno Mogorele

а вжтре въ други плик напиши

за А. Кжччева. Само толкос.

Поздрави и кажи на нашите башибозуци в Табор, в Лайпциг, в Минхен и в Прага да ми адресират и те тжй писмата си, но недей им казва определено въ кой град сжм.

Твой

Ан. Кжччевъ

Поздрави Тома, Радя, Ганча и други¹⁾

Н. Б. II. В. п. 1, № 24.

№ 434.

Райчо Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Оплаква се, че рѣдко получава отговоръ отъ него. Иска да работи съ Панайота по народното дѣло, ако той обича. За газѣта Петралионъ. За съдружника му, който презъ Виена ще се отбие и ще дойде въ Бѣлградъ да се види съ Панайота. Скоро ще трѣгнатъ много хора на възстание въ България.

Плоещъ 1871 октомври 2-ый.

Любезнеи мьи Баи Панаеоте Въ

Белградъ.

Сасъ настоящето си бързамъ да ви са отговоря чи второ едно ваше писмо пріехъ вчера на 1-ый сего чрезъ коетуми явявате цената на кожите по писамце отъ 8-ый юніе итъи време мина за събиране, саму устава аку са намиратъ въ некого Сабрани готови и то сосъ умерена цена куяту вамъ е позната, но знаете какту сам ви казалъ чи кожи такива щоту за измет нити да са ни помисля, ане да са отбира и забавно ми са отговорете || по добре и проба акуе възможно да ни проводите, || мущерьи са намиратъ за таквази стока но време мина, || надявамса дано са отвори по добра Епоха за

¹⁾ Писмото е безъ дата, както много често въ кореспонденцията на Ангелъ Кжччевъ, за което съгражданина и приятеля му Н. Т. Обретеновъ му прави бележка (вж. по-предното по реда си тукъ писмо). Въ всѣкой случай, то датува нѣколко дни следъ 29 септември 1871 г.

напретъ, но търгувие има доста, || Бае Панаеоте! ними пишишъ нищо заради Газа Петралионъ || ни знамъ забравихтели какту ви бехъ пуръчалъ ачи всяку мои писмо севи поменувахъ да са научите добре за ценитему, || сасъ тува става 4 писмо какви пиша и въ сяку сева питамъ за Газа Петралионъ. убърни¹⁾

но кату вие никакъ нимиса отговаряте идими да вярвамъ на два ума първу чи можи да ни сте пулучили ниедно отъ моите писма второ чи можи да нивиса ще даже и да немате дързностъ сосъ мене за да вършимъ; дету никакъ нимиса отговаряте. Но ази ва моля за сичку тува колку по скору да сторите трудъ да ми са отговорите куиса спънките дету тьи малчите, но сму (едно б. р.) ази вам казвам Баи Панаеоте! вие колкуту щете да мълчите но ази ма бори сувеста за общу добро иза таргувията кояту тама яде отъ детински години куяту и щема изяде, дани малча доде усещамъ чи още имамъ малку сирмища || но колкуту за сношителни писма сосъ вази слетъ тува ще видя акумиса оговорите на питаніятами ще следувамъ или аку не още едно сиречъ и напусто щевии пиша па после ще ся замалча и ще прикъсна сички снушенія. И тогива други трудъ за да ся залавямъ сасъ други щеса мѣча дано утворя тая заназии свята търговія, защотуе доста дубра за нази || саму уртаци верни да има чувекъ. Асамъ вече решенъ за тоя кяръ споретъ какту ти казахъ и устно; но желаяхъ сосъ вази защото повече мисляхъ чи вие сте са трудили за доброто на народа || но имаси кои дати уцени тува добро и мисляхъ за тува даса заловимъ на търговія но вамъ кату аресува въ Сърбія, Стоите и таму, || таму е обърни доста добра търговія какту сосъ кожи и сосъ петролионъ || но колкуто за Петролионъ трябва перво да доидете ду тука да пригледате какса резервите за такава стока || защотуе многу ужасна и ще си направиме контрактите помежду си и сосъ Бога напретъ тугива. Чи пакъ ти вижъ какту тье богъ научилъ, тьи прѣви! . . .

Баи Пънаіоте! Моя уртакъ на цѣните чинимиса дагу пузнавашъ, || знаишли коие акутіе на ума отъ коготу купихъ казанятъ рѣкянъ || тоіе заминалъ приди неколку време за

¹⁾ Нова страница въ писмото.

Віена || ималъ единъ братъ дагу види, чи ми казваше чи на връщане щему са да мини презъ Бели гратъ и дагу види и ніегу виждалъ, || но ази му казахъ аку да са улучи да мини да пита за вази || и той ва пузнава || и презъ негу пружадамъ устно поздравленіе и дави разкажи за някуиси неща и за търговіята детуви пиша || ачи и той беше сосъ се сърце муса ще да влезе сосъ нази уртакъ, || аку да са видите молема кажетимо да побръзва акуе възможно да сани бави защото после малку време ще вкараме въ захланата да колиме увните || чи знае чи въ захлана тряватъ хора многу || пакъ ази самъ самъ кажиму чи зехъ унази горичка има и други ощи за проданъ аку ще да бърза; . . И кату самъ уверенъ чи нище са замалчите и този ретъ пуздрави. сички пріятели куйту питатъ за мене ази самъ здравъ и весялъ Твои Искрененъ

Пріятель и Братъ Раичу Поповъ¹⁾

Н. Б. П. А. п. 61. № 8240.

№ 435.

Цв. х. Павловъ отъ Ловечъ до В. Бочовъ въ Троянъ.

Препоръчително за Ангелъ Кънчевъ, който пжтува заедно съ Левски и Д. Обши.

1871, Октомври 7: Ловечъ

Василь Бочовъ, въ Троенъ,

Съ приносящето си кратко писамце, ида да ви поздравя¹⁾ и да ви получа въ доброто ви здравіе, как сме живо и здраво и Моля бога за вази.

Фторо, внимавайте добре съ негова милось който ви принесе писмото. Той е личень, брадж черна гжстж. Щж можишъ да говоришъ прѣдъ него свободно. Той ніе самси но можи и да ни видишъ други-те, но и да ги видишъ нема да сж откривашъ придъ техъ. То ніе нищо чи си сж открилъ но ниможишъ приказува що-ту ни приказуватъ български. Тебъ ни ти-трѣба други, само приносящиятъ на писмото, съ него можишъ свободно, но колкото можишъ по умничко щото е достж ученъ человекъ. Можи би да полиратъ нешто та да имъ намѣришъ. На тосъ часъ, той е човекъ нашъ, (общи). Аку имашъ некого твой верны можи ти сж збра на вечертж при техъ сички. Друго нема.

Оставеми въ обще. Ц. Х. Павловъ Ловечъ.

Спомени и очерки—М. Ив. Марковски
кн. I, стр. 30.

¹⁾ Адресъ: Господинъ Панаеотъ Хитовъ Въ Бел-Гратъ.

№ 436.

Любенъ Каравеловъ до Панайотъ Хитовъ.

Събрали се преди три дни между себе си и решили да го викатъ. Писалъ въ България, за дето се гласятъ да го изпроводятъ.

Байо Панайоте!

Преди три деня са сжбрахме между себѣ си и рѣшихме да та повикаме тука: дорде ти не дойдешъ, то нищо не може да са работи. Азъ писахъ тамо дека трѣба да та изпроводятъ по-скоро¹⁾ Пари още не сжмъ можалъ да сжбера, защото едвамъ тия дни съмъ захваналъ да работа. Иди при Райчевича въ типографіята и кажи му да прибърза да ми испрати ония слова, за които му телеграфирахъ и за които му писахъ.

Букурещъ 1871 Октом. 12.

Вашъ Л. Каравеловъ

Н. Б. П. А. п. 60, № 7989.

Арх. т. I, № 3, стр. 4.

№ 437.

Филипъ Тотю до Данаилъ Хр. Поповъ.

Пушкитѣ билъ купилъ самъ Н. М. Тошковъ. Ф. Тотю билъ готовъ презъ май месецъ да ги пренесе отсамъ, но отложилъ по тѣхна заповѣдъ. Подробности по силистренската случка. Недовѣрие на Тошковъ къмъ българитѣ. Ф. Тотю гордостъ на българитѣ въ Одеса. Не го пушатъ да рискува живота си напраздно. Но той е готовъ всѣкой часъ.

Господинъ Д. Хр. Поповъ!

Здрастуйте! писмата вы три-тѣ сжмъ получилъ има сж зарадвали || сждержаніе-то имъ разбрахъ сичко точно.

Писахтеми въ пжрвите вы писма да наченвамъ да изпроводамъ проби-те железа, || ась ѣще пролетись когито вы писахъ презъ Мая месецъ щяхъ да сж изпроводятъ, нж вый ми казахте че неможе по унуй време. Пъкъ тугись ми бѣше нж сигуръ времето защо-то и бяхъ намерилъ отъ тука хора и тайно ми са даде отъ тука даже и отъ правителството само да можа да ги искрія, но вый като ми писахте че нѣможе, ась почakahъ послѣ единъ месецъ но ась останахъ въ не-

¹⁾ Неясна мисль. Не се разбира, кои ще го изпроводятъ: вътрешнитѣ ли, или тѣзи които го викатъ. Не личи сжщо, дали Каравеловъ е искалъ да каже, че просто отправилъ писмо, за да предупреди хората въ вътрешността, за взетото въ Букурещъ решение да имъ изпатятъ Панайотъ Хитова, та да поведе тамъ по-опитно работата, или имъ е фиксиралъ даже и мѣстото за работа, дето трѣба да стои П. Хитовъ, като стигне тамъ. Това писмо изобщо не само характеризира, но и излага Каравелова съ липсата на всѣкаквъ организационенъ духъ.

търпение || потрудихся и стигнахъ самъ да ги натоваря и да дода безъ да знае никой и да ги стоваря въ една нощъ и пакъ да съ вжрна безъ да знае никой, и азъ въ сжщото време отидохъ при Г-нъ Николай Мироновичъ което тои самъ гие купимъ и ми ги далъ намене.

Но ась му казжхъ да сж приносятъ тамъ и малко и въ Балгарія, но негова милосъ ни адобри да ида сжмси, || и казж тжй ась адобрявамъ, тжй може да изгубишъ себеси даже и и Бжлгарите сетне да ни работятъ ништо, и въ торо ако ваша милосъ да тржгните трябж да имате до най малко до 200: Австрійски желтици да плжтишъ налвуту да плжтишъ на хората дето да носятъ железото на шайката и на хората дето ще го изваждатъ да го искриятъ.

Действително ась жертвамъ тези пушки на името за Отецеството ни на ли салъ тяхъ може да дамъ и помлого а само да знамъ че Бжлгарите ще направятъ туй дело, защото вярвамъ че нашто Отечество няма да са освободи само съсь перо и сжсъ хурата доде ни проливани кржвъ и да давами пари защото сичките правителства съсь пера и съсь политика работятъ но помлого харчатъ и правятъ силни оръжие за Отецеството си;

А! ній колко системи пушки приготвями за нашето Отечество. Сега ась жертвамъ туй оръжие и още може да жертвамъ на петъ места още по толкози но да вида само да са работи, т. е. ась нж този въпросъ нямамъ какво да му говоря но ась флязахъ въ разговоръ съ него и му казахъ че Бжлгарите искатъ да вжршатъ и ша свжршатъ, нжли вий искате деломъ да видете че Бжлгарите и последнжтж хапжж отъ устата си и сжмички ши сж жертватъ, ето ась днесъ ще пиша въ Бжлгарія едно писмо и то ще видете и ще са уверите, но ась да не пиша Бжлгарія а само да држпна една полица и вий ще са уверите че туй е нжистена, || ась Брате мой въ сжщото време на писахъ на някой си Бжлгари приятели въ Силистра тій съ народни ни само съ парити ми но и съ себеси но само да видятъ тия неща, и те таксахжми са че искатъ да правятъ, и даже колкото поскоро да са свжрши работата кога-то имъ писахъ имъ ризиснихъ работа теса зарадвахж и 150. лири турски гутони кога-то имъ потрябжтъ за тжкжвъ случай гутони сж за 150 лири да ги жертватъ.

А съ сжщото писмо дето ще вънесжтъ 150 ли. ась поднесохъ писмото нж Г-нъ Николай Мироновичъ и му казахъ

виште Г-не че Бжлгарите сжживи и той много сж зарадва ась му казахъ тегли имъ отъ ваша страна една полица де да вънесатъ парите, Н. Мироновичъ имъ писа едно писмо и имъ ризисни и даже и писмото имъ проводи въ Силистра, а полица-та да въ нисжтъ въ Галацъ те припознахж сичкото и проводихж писмо назадъ нему и мене, въ писма-та химъ пишихж тжй не за 150 лири турски но и за 1,000, и за 2,000 готови съ да джджтъ, а за сега за полицата за 150. лири за онужденіе на тжзи работж за поветжви шиги въ несемъ, и то тези чи нисми тукъ синца а то кога-то съ сжбиржтъ по богати-те ни тжрговци тугисъ ній можемъ и помного биля А то тезе съсь въ торій параходъ ще ги въ несемъ.

Сега Брате да са разговарями и днесъ ни сж въ несли ниту нищо сега бива ли да лжжимъ като негова милосъ единъ. чиякъ Богатъ и народинъ кога той 80,000 хиляди или 40,000 хиляди карбоници, готовъ и ёще по нагоре както рекохме да жертва, и то туй да ричемъ чи ние нищо но ась мойти хурати чи ида сякашъ съсь тяхъ на разговоръ за което ній желаеми той ми рече видишли сега Тотю, нили ти казвахъ ась че Бжлгарите по малко правятъ и помлого лжжатъ, то право трябж лжжа но ній нищо ни сме направили колко годи малко и тугисъ да лжжимъ . . .

Ась бяхъ гутонъ да отпусна разноските да идешъ съ оръжие то и да искрийшъ но ти вярвай дето пишатъ чи 150. лири съ въ такса а да ги въ несжтъ и неможихъ да ги избиржтъ помежду си и да ги въ несжтъ то сж дума чи тия нямжтъ согласие || теса по скоро согласни кога идешъ тамъ съ оръжието да тж огадятъ и да земжтъ 100. лири отъ турци-те и да тж преджджтъ, || но гледай дж ни нж изиграятъ съ глупостъ || защото да ни изгубимъ и тебе на празно || защото и ній тука колко годи как-то съ кардисами на Руссите съсь единъ Бжлгаринъ кога-то да му ричемъ и той готовъ да жертва себе си за Отечество-то ни, какво-то сми борчліе синца и сички-те хора не испжлняватъ словото си на света даже и самите Русси вы ся рапватъ.

За сега сички-те разговори да оставимъ на стржна но за вътори пжтъ ще вы пиша по на пространо за сега Господа ась ще вы моля дето ми пишете отъ Ц. Б. К. моля ви въ неговото име да ми испроводите закона, или единъ человекъ отъ Ле-вскій или отъ стржната отъ ваша милосъ или даже ако е вжзможно Г-нъ Д. Хр. Поповъ ако е вжзможно по тру-

детиса и плати сами и то ако сж согласите вуй или други някой да изпроводите някой отъ комите-та то трѣба да му пишете непременно.

Удивляватъ мж вашете писма де то мж пита-те нж кж-кжвъ сжмъ умъ. Брате! ась никой пжтъ словото нисжмъ изминилъ които Богъ знае може да сжмъ гришилъ нейде си, и ни мисли никой пжтъ че асьмъ интиришчѣ || ась мисля че вашето сумненіе и Филипъ утиде въ Руссия и получава 75 р. въ месеца и той веке ни май мисли за своето Отечество, || но не Брате тжй! но ась както вуй желайте за Отецеството и ась тоже тжй, какво-то вуй удобрявати тжй и ась. Поздрави Г-нъ Ле-вскій отъ моя страна и сички пріатели отъ моя страна и сички наши Братя Бжлгари дето согласни да излязатъ противъ врагж съсъ острите сабій и съсъ острите ножови сжщо вы поздравлява и Г-нъ Н. М. Тошковъ за вашите успехи

Оставамъ вашъ пріатель.

1871 год.

Ф. Тотю Войвода

24 октомврие.

Брате!

2. и 2-4 двама согласни да гонимъ варварина и ась сжмъ третія || аче други някой не билъ согласенъ той да прави какво ще || той може да чака политика || за зелето политика няма || неговата политика на зелето е ножа.

Брате ась ви чакжмъ съ нетжрпеніе вашія отговоръ. Ф. Тотю. Войвода. Моля вы Брате пишете ми и Г-нъ Иванчу Пишмища какъ е той, защо то отъ много време ни мѣ писалъ и низнамъ какъ е живо и здраво ли и поздравете го отъ моя стржна вашъ пріатель¹⁾.

24 октомврие. 1871

Н. Б. II. Б. п. 102. № 62.

№ 438.

Панайотъ Хитовъ до своята дружина въ Сливенъ.

Лѣтоска имъ писалъ, искалъ да изпратятъ свои представители при него и да се уговорятъ за общо възстание, но тѣ само отговорили по пратеника, че сж готови, а то не било достатъчно. Трѣба да се събератъ и да се уговорятъ съ ония, които ще имъ донесатъ писмото му и да се постигне общо съгласие. Подробень планъ за военни действия. Трѣба предварително всѣкой да си приготви оржжие и припаси, да се упражнява и пр. Да подготвятъ граждани и селяни. Да се подготви отъ

¹⁾ Бележка отъ Д. Хр. Поповъ: Пріетѣ тукъ 12 Ноември 1871 г.

всички други градове най-напредъ Шуменъ. Той ще се погрижи да стори това и въ Битоля. Описание на обстоятелствата въ 1828 г. За нехайството на българитъ да се сдобиятъ съ свобода. Поправка на едно мнение на Раковски.

брате мои идрожина у сливен ас тои лето ви писах и писмото ви мое бех замолил да до дити и сас приносящия писмото ми наено от вас когото ви намерити за способен и да са договорити и да ми отговорити намоего питания || а ви нажалос само сти казали чи сте готови || то азъ зная даеаи амато неможи таи || ами траба да са саберети даса договорити заенно сас унези които ви донисат писмо томи и за ено сас тех да кажити чи склоневати сички на енно мнения || мене ми доде за чудо като ми казаха чи нисте дошле ности казали чи ас ви знам || тое таи чи ас сам уверен чи ви сте секога били готови || само треба сега на дроги начин да са работи ако исками посигорно дадостигними челта си || ви знаити сами чи затова нес не можили да направими ништо заштото касабити¹⁾ несабили сапоразумени енни сас дрога || вии знаити чи на 67 искаhti дазафаним работа ама ас несклоних || зашто несклоних || затова чи виждах чи ви от сливен мислехтѣ като земими сливена чи ште бади победено торското царство || ние братае мои таи || ами треба на един пат и сливен и тарнову и виден и софия и филибе и анбол и проче и прочее || затова ви мола да бадити юнаци как то ви зная чисте били искрени синове на милата ни майка балгария || до сага от нашият славни град сливен никако изданству ние станало и яс у толкос ростояния времи като приживзх по нашти мили предели то ест наиякатами надежда е била се у коло сливен || и дади бог и зиме и лете както знаити сас малко дрожина пет шеш години ниможиха торцити несас низами несас казаци не сас дигани селата сас торци и балгари на потера ништо неможиха да направат зашто имах добри пріатели както знаити || и яс са пазих добре || но да оставим ветото адавидим даса зафани наздраву || ето ви казвам читраба да отберети от сливен един или двама ида додат сас приносящият тои писмо наено които ще ви раскажи усмено де щеви заведе ида са договорити || и яс ще у чеквам от говурат ви ако кажити сички заенно да дода ас щедода || аколи не ас ще гледам да са залова надрога работа || брате гледаи ти как треба да саработи || треба план да са направи

¹⁾ Касаба — градъ.

за сабирани пари и хора атова ни е мачно нешто като има достойни мажие то ест юнаци || ето как треба дабади тос план || парву траба секи юнак да си копи пошка ибарют ида си направи фишеци дабадат измерени на пошката мо и дроги пот ребни за един воиник || сетне даса гледа как сите сасаби-рат наенно место || ето как това е наи лесно да гледати тас работа да бади || наи е полезно около петровден заштото е пална планината сас стока || а ви сливнени траба да гледати да но направити панаире дастава двапате как тое погергивден и юшти веннашъ на петровден наи лесно можии даса сабирами напанаире и можими от фрит¹⁾ да повиками хора да додате сас конети си сас урожиетоси таи сашто ще нари-дими и подроги места ете брате като би имало достойни синови нашито премило отечество сичко е лесно то ест таки-ва които ни им са свиди жиота и имота си тоие ва састоя-ния сичко да направи братея сливнени вии трябва добре даса запознаити сас шомналиити зада может и тии да помогнатъ заштото шомене наи опасен град занашто ослободения тос грат шомен траба даимами у него таквес досто-ни хора зада может да го запалат да изгори топоната сас колета наенно²⁾ || ако можии да са намери иош леснина да са запали и же-пането³⁾ приди дазафаним боят то ще бади голема полза занас || а имами юшти един таквози град опасен за нас тои е битола у македония || ама ас ще гледам дано намера и за него досто инни мажи насаштия начин да са оптреби || ас като сам уверен чии вии сами подобри планови знаите да скроити ама ниможих та замалча⁴⁾ извинети ма || ништа даговура веч като знамъ чии вии знаити как ще пригответи селачити и проче || идроги ви катови искарват полов траба даса убучеват ни ни-шан и да си приговити фишеци || сетне траба дагледати шлитра ито корт⁵⁾ да има секи наш чито лесно става набарот || да даде Богъ тои мое писмо да ви намери ва юнашко здрави и сас весели сарца || юнака никогии ни трябва дасачеива || заштото у юнашки ат закон кога са (не) учея юнака тои то-гава добива дерзос и левско сарце и излиза противф неприя-телеси яросен и побезда неприятели || ваш саутечественик

¹⁾ отвредъ.

²⁾ топханата (артилерийския арсеналъ) съ колята заедно.

³⁾ погребъ съ муниции.

⁴⁾ да замълча.

⁵⁾ силитра и сфра.

и гражданин Панаиот Хитовъ щеви продължа наколко речи отъ миналити времина || на 1828 година като додаха роскити оиски доедерне и имаши са тех около 20 хиледи балгари олентири колаха торци распареха кадани иедеха i пияха сас гаиди || и роскити уиски седеха цела зима по балгария дето имаши чеорбажи и отидаха при роскити големци даискат да закоповат моши ида печелат пари || а башибозоцити олентири като хажии александрия които мисля чии и сега е жи у сливен и дроги много таквези зимаха торскити кадани ихдиха сас тех у банета || а никомо недохож даши наума да кажи хади давиди брате накако устава нашият нарот || като видеха чии росити щеса варнат тогава им доде на ума да плачет на роскити големци ама веч беши касно уговура беши савар-шен || а дето пиши ракоски чии искал дибич да убарни топо-вити даги бии то ни е истена || само немам времи да ви разе-снявам || никои ни ни е крив на(съ) балгари осом ни сами чии ниса тредим¹⁾ за милото си ослободения || очек вам от вас юнашки ятви от говор

Панаиот Хитовъ

а ви и гледаи ти сега ас ви казвам чии ако не гледати зас-пасения вашти синови щя ви калнат || то ас ви казвам чии сега е времето и има леснина за нашето избавления || ний треба дамислим като сниса родили и ще умреми || а що оставеми на нашти синови || оставеми им (не) дроги осом ропство || не ама ще кажити немакакву да направим || неетаи || има ко-гато е человек решен да по жертва и жиот и имот тои можии сичко да направи || вии помислети чии ас сас по 20 или по 30 дрожина колко години ходих ис торско || акогато сотра ще имам 5 или 10 хиледи какво мога да направа²⁾

Н. Б. П. А. п. 61, № 8400.

¹⁾ не се трудимъ.

²⁾ Това е оригинала — черновка на писмото на П. Хитовъ до Сли-венци отъ 23.XI.1871 год., което следъ като е било преписано отъ друга ржка и приподписано отъ П. Хитова е изпратено въ Сливенъ и което следва тукъ. Ние предаваме оригинала, не само защото ни говори по-ярко за начина на мисленето въобще у стария воевода, който и до край остана на страна отъ идейтъ и дѣлото на Левски, но защото има и нѣ-кои отдѣлни мисли, които сж по-точно изразени. Освенъ това и послед-ниятъ пасажъ тукъ не е включенъ въ отправеното на чисто писмо, а въ него сжщо не липсватъ нѣкои нѣща за подчертаване.

Панайотъ Хитовъ до своята дружина въ Сливенъ.

Сжщата по предна черновка, стилизувана отъ друго лице и написана на чисто, за да бжде отпратена по адреса. Къмъ текста, доколкото е предаденъ, не личи никаква прибавка. И нито отдѣлнитѣ мисли отъ черновката сж прѣтърпѣли нѣкжде чувствителна промѣна.

Любезній ми братія и дружинъ

въ Сливенъ!

Лѣтось ви писахъ, че въ писмо-то Ви моляхъ да проводите съ приносящій-тъ на писмо-то ми наедно отъ Васъ одного, когото Вий намѣрите за способенъ, за да ся договоримъ за моето питаніе; но вы нажалость само ми казахте че сте говорили и повече нищо! Това и азъ го знаѣхъ, че е тъй, но не е възможно тъй да бжде. Вий трѣбва да ся съберете и да ся договорите заедно съ онѣзи, които Ви донасятъ писмо-то ми и съ тѣхъ заедно да кажете, че сте съгласни на едно мнѣніе. Бѣше ми много чудно, като ми казаха, че не сте дошли, но сте казали че азъ Ви знамъ: то е тъй и азъ съмъ увѣренъ че Ви всѣкога сте били готови, но сега трѣба на други начинъ да ся работи, ако искамы по-сигорно да постигнемъ цѣль-тж си. За това не смы могли да напреднимъ, зашто-то градоветѣ не сж были въ споразумѣніе по между си. Знаете че на 67 лѣто искахте да захванемъ работа-та, но азъ не склонихъ затова, зашто видѣхъ, че вий отъ Сливенъ мысляхте че щомъ вземемъ Сливенъ ще падне Турското царство! Но не тъй братія; трѣбва за едиинъ пжтъ и Сливенъ и Търново и Видинъ и София, Филибе, Габрово и Ямболъ и пр. и пр. да ся подигнжтъ за едиинъ пжтъ. Затова ви моля да сте юнаци и както Ви знамъ че сте были искренни сынове на мыло-то ны отечество. До сега отъ нашый-тъ славни градъ Сливенъ никакво издѣйство и прѣдѣтелство не е станало и азъ въ толкова растояніе (врѣме) като приживѣхъ сѣ около Сливенъ и даде Богъ и зимѣ и летѣ по тѣхъ мыли прѣдѣли както Ви е познато съ малка дружинкж петь-шесть години не можихъ турцы-тѣ не съ нимами, нити съ казаки и потери — отъ турцы и Българи нищо казвамъ не можихъ да ми сторятъ, и то зашто имахъ добри пріятели а и добръ ся чувахъ, както и сами знаете..... Но да оставимъ старото и да се захванемъ и да глѣдаме по

здраво и по юнашкы. Затуй, ето сега Ви казвамъ че трѣбва да отберете отъ Сливенъ одного или двама и да доджтъ, съ приносящій-тъ на това писмо, заедно, кой-то устно ще да Ви разкаже гдѣ ще Ви заведе и да ся договорите, азъ ще очаквамъ отговорътъ Ви, ако кажѣте всички заедно да дойджъ — азъ щж доджъ, ако ли не, ще глѣдамъ да ся захванж на друга работж...

Братія! глѣдайте, както трѣба да ся работи, трѣба планъ да ся направи за събираніе на пари и хора, а това лесно може да бжде, като имамы достойни мжжѣ т.е. юнацы. То можѣ ето какъ: първо и първо всѣкой юнакъ трѣба да си купи пушкж и баруть и да си направи фишеци, да бжджтъ измѣрени на пушкж-тж му и други войнишкы потрѣбности да има. Подиръ това да ся глѣда какъ ще да ся сбержтъ на едно мѣсто. А ето какъ най-лесно: да гледате около петровъ-день зашто е тогази пълнж планинж-тж съ стокж, а вий Сливнелій-тѣ да гледате да оправите да става панаиря два пжти, както е и по Георгіевъ-день да бжде и на Петровъ-день, пакъ тъй на панаирьтъ най-лѣсно можемъ да ся сберемъ и можемъ отъ всѣко мѣсто да повикамы хора да дойджтъ съ коне-тѣ си и съ оржжіе-то си, тъй ще нарѣдимъ и по другы мѣста. Ето тъй братія, като имамы достойни синове на отечество-то всичкото е лесно т.е. такыва хора кой-то освѣнъ отечеството да не жалжтъ нито животъ нито имотъ! зашто кой-то това прежали той е готовъ да направи всичко. Братія сливненцы! Вий трябва да ся запознаете съ Шуменъ, кой-то е най опасенъ градъ за нашето освобожденіе. Въ него трѣба да имамы достойни хора, за да могатъ да го запалжтъ и да изгори топхана-та съ топове-тѣ а и жепхането, и то прѣди да захванемъ бойтъ, и туй ще бжде голѣма полза за насъ. Още едиинъ такъвзи градъ има а той е Бытоля (въ Македония) но и за него ще приготвимъ хора, та да постжпжтъ по сжщій-тъ начинъ. Увѣренъ съмъ че Ви и по добри планове знаете, но не мож да замжлчж и да Ви ненапоменж — извинете! Тъй сжщо съмъ увѣренъ че знаете какъ ще пригответе селачи-тѣ и пр. и пр. — Друго като Ви искараватъ по ловъ трѣба да ся обучавате на нишанъ и да си правите фишеци, послѣ трѣба да глѣдате силитра и тукюртъ да имате всѣкой пжтъ, че то лесно ще направимъ баруть. Да даде Богъ това мое писмо

да Ви намѣри здрави и весели и съ распалени сърдца. Юнакъ никога не трѣбва да ся отчайва, защото въ юнашкѣй-тъ законъ казва: че кога-то ся не ѳтчайва юнакъ-тъ, той тогава добива дързость и левско сърдце и излѣзва противъ неприятели-тъ си свободенъ и побѣждава го.

Да Ви кажѣ още нѣколко рѣчи отъ минжлы-тъ врѣмена, На 1828 год. като дохождаха рускы-тъ войски до Едрене, съ тѣхъ имаше и Българи волентири около 20,000 кои то коляха турцы распирахъ каджни и гощаваха ся съ гайды. Рускы-тъ войски сѣдехъ цѣлж зимж въ Българіѣ. Гдѣ-то имаше чю-рбаджій отидоха при турскы-тъ голѣмцы да искатъ да купуватъ мушіи и да печелѣтъ пары, а башибозуцы-тъ волентири, като хаджи Александрія, който е и сега (мыслиж живѣ въ Сливенъ) и други съ него взимахъ турскы-тъ каджни и ходихъ съ тѣхъ по баны-тъ, но за жалость! никому не доде на умъ-тъ и да каже: хайде да отидемъ братія, на какво-остана нашійтъ народъ, и като видѣхъ че Руситѣ ся връщатъ, тогава имъ доиде на умъ-тъ да плачѣтъ и да молиѣтъ Рускы-тъ голѣмцы, но всичко бѣше вече напразно — зашто-то уговоръ-тъ бѣше свършенъ... А гдѣто пише Раковски че Дибичъ (Рускы генералъ) искалъ да обърне топови-тъ да ги бие то не е истина, само нѣмамъ врѣме да Ви пишѣмъ опространно: намъ никой не е ни кривъ освѣнъ ній сами Българи-тъ, зашто-то нещемъ да станемъ и да освободимъ отечество-то си мыла Българія. Отъ това ся види че ній нетрѣба да губимъ врѣме; и всичко-то зависи отъ Васъ, само гледайте да ся приготвите.

Като Вы поздравлявамъ най-искренно желяж Ви добро здравіе.

Вашъ съотечественникъ Панаіотъ Хитовъ.

Бѣлградъ, 23 ноемврий 1871 год.

Н. Б. П. А. п. 61, № 8242.
Арх. т. I, № 1, стр. 97.

№ 440.

Данаилъ Хр. Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Получилъ писмата по К. Пасковъ и отправилъ ги въ Букурещъ по назначение. Далъ на приносителя нужния знакъ (лозунгъ), за да може въ Българія да предаде на Ангелъ Кънчевъ лично писмото, което

носи за него. Ангелъ Кънчевъ е въ обиколка заедно съ Левски и Д. Общи и не може да се намѣри безъ лозинка. Карантината се дигнала въ Турско и може вече да се пжтува.

Господ. П. Хитовъ

Днѣсь пристигна тука Г-нъ К. Пасковъ даде ми Писмата за Д. Ценовъ, и за Л. Каравелова, Които и Проводихъ въ Сжщійтъ день, || взехъ отъ Него ѣ писмото което е за А. Кжнчова, и го Проводихъ и него на Мѣсто то му, Понеже Ангелъ не е въ Руссе, но е заедно съ В. Л. и съ Димитра Македонца, които сж намиратъ Отсрѣща при Ц. Б. Р. К. — и ходятъ на горе Надолу, Гдѣто Иматъ потрѣба. — На К. Паскова му дадохъ Нужныйтъ знакъ съ когото Може да Ги Намѣри, и да разговаря съ Тѣхъ, а Иначе Неможе да ги намѣри Нигдѣ Гдѣ то и да бы отишелъ. — Ако бы да Приемна Нѣкое Писмо за Васъ, то ще да побжрзамъ да Вы го Проведа.

Едва днесъ ся Отвориха карантините Отсрѣща, и почнаха да Минуватъ хората; но Много хорѣца Измрѣха по пжтищата Тадява, зашто не приемаха на друга Скеля, Освѣнъ който иска да мине Отсрѣща, Трѣбва да Отиде въ Руссе да прави 11 дене карантина безъ друго, здравствуйте — 1)

9 10-врія 1871. Т. Мжгуреле.

Д. Хр. Поповъ

Н. Б. П. А. п. 63, № 8920.

№ 441.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Получени писма и в. Свобода. Ангелъ Кънчевъ е въ Ловечъ, но Левски го нѣма. Мнението на Д. Хр. Поповъ да отиде Ангелъ Кънчевъ при Каравелова, не е могло да се осжществи поради карантината. Даже и нѣкои писма останали на пжтъ. Хвали се съ добрия вървежъ на организацията.

Г-не —

Завчера получихмы писма та и 2 бр. „С. а Ви ни белѣжите, че пращате 3 бр. нѣ може единый да ѣ осталь въ Брата Ви.

Адресъ: А. У. Stoinovits Photograph in Belgrad за Господ. П. Хитова Белградъ.

Човѣкъ тѣ го още нѣма за когото ни пратихте белеть нѣ може да доди. А. К. е тукъ а В. К. и др. гы нѣма нѣ и тѣмъ ся надѣвамъ тыя дни да доджь. Мнѣнието Ви да отиде А. К. при К. В. на пълно сподѣлямы, и прѣди 20 дни го бѣхмы пратили упълномощень сжщо и писма имаше до разны лица, нѣ мишкж-тж каквото мисли по нѣкогашь котка та го разваля тѣй и то ся развали и А. К. ся върна безъ да може да отиде тамъ, сжщо и писмата до Васъ ниможихж да дойджть по причинж на карантинж-тж. Сега кат ся завърнжть и оныя; ще ся нарѣдять нѣкои нужны работы и ще ся пише до нуждны ты мѣста (лица), а тыя готовиты писма (които щѣхмы да Вы пратимъ или по добрѣ кои то Ви пращяхмы пакъ по горѣказанж тж причинж неможихж въ нужно то врѣме да пристигнжть ще останжть. Дружество то ни се урѣжда отъ день на день по добрѣ и ный сме увѣрени, че на всѣко нѣщо ще ся отговаря на чясь-тѣ, тѣй сжщо и за всѣка работа, само остава тосъ пжть да ся съберемъ ирѣшимъ.

Вашъ Мур. Ибрахымъ...

871 Декем. 14-ый

Н. Б. II. Б. п. 102, № 41.

№ 442.

Анастасъ п. Хиновъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Поржчки отъ домашень характеръ. Въ недѣля пристигналъ Левски самъ, ношувалъ дома му. Двама плѣзненци обещали да дойдатъ и да се разговарять съ Левски, но не дошли. Левски изпратимъ Д. Общи въ София. Къмъ двамата помощници на Левски: А. Кънчевъ и Д. Общи се присъединилъ още единъ (името му неизвестно). Апостолитѣ станали четворица.

Плевень. 1871 10 врия. 28.

гос. а. драги М. брат. х — Попови.

въ тур-магоре ли.

Приехме йспровѣденнатави рѣклж приѣхми отъ косто нашъ йж харѣсаха сички || ако има михалакува скасани чорѣпе да ги даде катарина на хажйиката да ги донесѣ, || едно топче кадафилуца дай на хажйиката за тодорйцината рѣклж, || единъ прасъ да е ширѣка || й единъ топъ гайтанъ за по полите за роклжта, || бѣхъ далъ на кирица единъ свѣнецъ да ти далѣ дами йспратишъ. 2. кутйки хѣпове даи ги и техъ да миги до-

несѣ || в неделж вечерта пристигна, в града ни гос. в. л. самичекъ й тасъ вечеръ е у дома, || ще ши да доде гос. ма петро; й. К. х. Н. да са разговоратъ, || гос. д. общий го испратилъ за Софиж. || содружниците ставатъ отъ день на день повече, || сега щомъ пристигна А.) 4. души са сдружиха || и като нѣма друго що да ти пиша, сичкисме живо й здраво и самъ вашъ братъ завсегда. а. Х. Поповъ.)

Н. Б. II. А. п. 60, № 8021.

№ 443.

Русенци по общото дѣло чрезъ тѣхния протоколъ.

Изъ дейността на Ч. Р. комитетъ. Протоколи отъ 10, 13, 17, 18, 24 и 28 декемврий 1871 г. Подробности върху протоколъ отъ 17 декемвр.

**Рѣшенія на Чіастн. Рев. Бѣлг. Комитет
В Руссе.**

10 Декемврий 1871

Въ сжбраніето си от днѣс рѣшиаваме:

- 1-о Да поканимъ лицата И. и К. за съучастници В дѣлото ни, като имъ сжобщимъ и нужните докумемти,
- 2-о Всіако лице което ще сіа поканва за сжучастник въ дѣлото ни ще сіа вика сѣкій въ особно сжбраніе. —
- 3-о Въ понеделник вечеръ ще имаме сжбраніе. —

потвърждавася с подписите:

(следватъ подписитѣ въ шрифтъ)

Въ сжбраніето отъ 13. Декемврий 1871 рѣшавася:

- 1-о Приема сіа за помощникъ въ работата ни К.
- 2-о Въ слѣдующето засѣданіе ще сіа повика и И.
- 3-о Въ петак вечеръ ще имаме сжбраніе. . на 17 т. м.

(следватъ подписитѣ въ шрифтъ).

1) Ангелъ Кънчевъ заедно съ Д. Общи, Христо Ивановъ Книго-везеца отъ Търново и Левски ставатъ четворица.

2) Къмъ това писмо стои специална преписка на Левски. В ж. отд. II, № 38, стр. 86.

Въ събраніето отъ 17 Декемврий¹⁾ сіа рѣшава:

- 1-о Защото главната длъжностъ на Ч. К. е да са доставятъ хора за въ работа рѣшава сіа от сега дѣствующите членове да започнатъ да убѣждаватъ Пріятели, познайници и пр. и да ги приготвятъ за въ сѣкій случай помощници на народното освобождение, и Балканската Република.
- 2-о Начинътъ по когото всѣкій отъ насъ ще съобщава на повѣрените си дѣлото, ще става тѣй:
 - а) Дѣлото ще ся повѣрѣва отъ насъ само на по отблизо познатите ни лица, и то слѣдъ едно здраво опитване на съвестѣтъ му.
 - б) на лица които не сж познати отблизо на насъ ще имъ сж съобщава посредствомъ поверените ни, на които ще сж забрани строго да не откриватъ имената ни.
 - в) Сѣкій отъ насъ ще яви въ събраніето ни, кому има да повѣри дѣлото за да не бы двѣ личности да сж явятъ прѣдъ одного.
 - г) Слѣдъ крайното повѣреніе на дѣлото, комуто и дае ще сж явява името му въ събраніето и ще сж записва на особната книга

¹⁾ Пълниятъ текстъ на този протоколъ не притежаваме, затова помѣстѣме тукъ този откъслекъ, който не е лишенъ отъ интересъ поне въ идейна посока. З. Стояновъ го е придружилъ съ следната бележка: За бжджщата форма на управление въ Бжлгария, най-много е говорѣлъ А. Кжнчевъ. Насѣкждѣ той е говорѣлъ и писалъ, че Бжлгария ще да са именува Балканска Република. Въ едно засѣдание на комитетътъ въ Русчукъ, гдѣто е участвувалъ и самъ Кжнчевъ е, протоколирано и пр. (Биографията на В. Левски отъ З. Стояновъ стр. 75, 1884 г.). — Че за Балканска република е говорилъ „най-много“ Ангелъ Кжнчевъ е едно субективно заключение, което изразява впечатлението и преценката на З. С. лично по отношение на Ангелъ Кжнчевъ. Исторически трѣбва да се приеме, че А. К. е повтарѣлъ една идея, установена още по-рано отъ други: отъ Ц. Т. комитетъ въ Букурещъ презъ 1868 г. и отъ Ц. Революц. ком., пакъ тамъ, подъ водителството на Каравеловъ, Левски и др. отъ 1869 и 1870, додето А. К. влиза въ дѣлото едвамъ въ 1871 г.

д) Никой отъ хората не ще познава друго отъ насъ освенъ оногози който му е съобщилъ дѣлото.

3-о Числото на дѣйствующитѣ членове, които сжставляватъ Частнія Революціонаренъ Комитетъ въ Руссе, за сега не ще възлиза повече отъ седемъ души, които помѣжду си сіа броятъ за съзаклетници, и отговарятъ за всичко споредъ Привременіа законъ, който е нарѣденъ и повѣренъ отъ Центр. Комитетъ.

4-о Защото И. сж обѣща съ извиненіе че ще доди сутре вечеръ рѣшава сіа да имаме и тогазъ събраніе. —

(следватъ подписитѣ въ шрифтъ).

18 Декемврий. 1871.

Въ събраніето ни отъ днѣсъ сж рѣши:

1-о Зехме за съучастникъ въ дѣлото си и И.

2-о Въ Вторникъ вечеръ на 21. того ще имаме събраніе.

(следватъ подписитѣ въ шрифтъ)

24. Декемвр. 1871.

Защото на 21. неможя да стане събраніе попричина на законни извиненія то въ сегашното си събраніе рѣшаваме

1-о Парите ще са поверѣватъ на 91-ий

2-о За писаръ сж назначава 80-ий

3-о За повѣрителъ на дѣлото 54-ий

4-о За Членове 104-ий и 114-ий

5-о Като са показаха лица, които искатъ да принесатъ парична помощъ рѣшаваса да сж даде документътъ на 54-ий който ще е отговоренъ за него до второ събрание, когато ще му сж иска отчетъ.

054, 80, 00104 — (шрифтъ).

28. Декемврий 1871.

По разни не предвидини причини документътъ сж зем отъ 54-ий и сж повѣрѣва на 80-ий, който въ идущето събрание ще си даде отчетътъ.

054 80 91 — 00105

№ 444.

Любенъ Каравеловъ до Райчо Поповъ.

Иска му паспортъ съ описание на лице прилично на Левски. Увѣ-
рява го, че нѣма особенъ рискъ.

Райчо,

Пашапортътъ вие трѣба да ми испроводите въ Букурещъ,
и азъ да го испрата за дѣто трѣба. Азъ ти вече казахъ, че
тоя пашапортъ не е за Панайота; а за едно момче руссо, ви-
соко, на 26 години, очи има руси, мустаки малки, разбрали
сега? Ако Райчо са бои да не отговаря, то не трѣба да ми
испращате гореказаниятъ пашапортъ, защото азъ намѣрихъ
тука гръцки, за когото трѣба да са заплататъ само малко
пари, но никой нѣма да рискува въ това дѣло. Трѣбало би
да имаме повече повѣрение единъ къмъ други, защото дру-
го-яче нищо не бива.

Твой Л. Каравеловъ

Букурещъ 1872, Януар. 1.

Както Райчо е гарантиралъ предъ власите, така и азъ
гарантирамъ, че Райчо нѣма да отговаря за нищо, защото
азъ отблизо познавамъ оная работа, за която се иска тоя па-
шапортъ. Пакъ повтарямъ. Ако райчо се бои то нека скъса
тоя пашапортъ, а азъ ще да намѣра други.

Н. Б. Арх. Гораздъ Стойчевъ.

№ 445.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Л. Каравеловъ билъ писалъ на Д. Хр. Поповъ, че Левски само-
волствувалъ. Левски предлагалъ въпросътъ да се разгледа въ едно
събрание. Нѣмало защо троицата да отиватъ, както отъ тамъ поискали.
Д. Общи билъ подозрѣнъ тамъ. А. Кънчева изпратили, и сега го чакатъ
да се върне. Да се препише уставопроекта за П. Хитовъ.

1872 Януарий 10-ти

Господине!

Писмото Ви получихмы и разбрахмы кар. В.) какво е пи-
салъ за Васъ, и че В. Л. въ нѣкой отношения билъ свое-
волствувалъ. Всичко това е намъ непонятно, ще ся разберемъ
тогава кога-то стане събранието спорѣдъ какъ-то мисли бай
Л-вски че било нужно да стане.

') Каравеловъ.

Троицата¹⁾ които Ви бѣхте видѣли за благословено да
доджтъ при Васъ за²⁾ ни не виждамы за нужно || пакъ още
и Д. Общій неможе дадоде че былъ тамо компрометиранъ,
стига да сме способни та и тукъ ги намирамы³⁾ . . .

Отъ писмата П. Хитовъ и Ф(отюви) ще разберете какво
са мисли, || за сега повѣче врѣме нѣмамы . . . Ви какъ-то и
да е трѣбва да препишите единъ отъ законы-ти и да му го
пратите на П. Хит(овъ) зашто-то бѣлжимъ че ще му го пратите:

А. К(жнчевъ) пратихми за тамъ и тай неделя го учакваме
да ся завърне.

Ваши Мур. Ибрахимъ

Н. Б. П. А. п. 62, № 8480.

Арх. т. I, № 6, стр. 128.

№ 446.

Данаилъ Хр. Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Да направи своитѣ бележки върху уставопроекта, който му и
изпраща. Съобщение че неговиятъ пратеникъ отъ изтеклата есенъ К.
Пасковъ, за пристигането на когото въ Т. Магурели му бѣ писалъ по-
напредъ, е успѣлъ да мине въ България.

Притварямъ Вы тукъ Законаите Преписаны отъ Оригиналны те,
които като Приглѣдате, Можете да направите разны бѣлѣж-
ки, т. е, Ако виждате Чи Има нѣщо за прибавка направете
знакове на Оное Мѣсто, и кажете какво то Можете. Мисля
чѣ е за общо добро да сж прибави, || Сжщо тжй, ако виждате
Чи Има нѣщо което е нужно да ся извади Пакъ Тжй Напра-
вете пакъ други знакове на оныя Мѣста, и напишете чѣ Еди
Кой сѣ Артыколъ е нужно да ся извади. Тези бѣлѣжки ще
да-ги Правите на половинія не написанъ Листъ, който е на-
рочно за това тжй Оставенъ — || и безъ Много забавж трѣбва
да Ми Го върнете мен тука за да Имъ го провода, || Чи послѣ
като Стане общо Събрание ще да сж Извлѣче Една здрава
Идея отъ всички те такива законы кои то сж распродованы

¹⁾ В. Левски, Д. Общи и Ан. п. Хиновъ отъ Плѣвенъ.

²⁾ За разяснение на възникнали недоразумения.

³⁾ Недоисказана и замѣглена мисль, която се отнася все още
до въпроса, какъ да се изглади възникналото несъгласие. Отхвърля се
предложението да се викатъ отвждъ Дунавъ. Може и тукъ да се събе-
ратъ тримата, стига да има способни хора да ги изслушатъ и помиратъ.

по всичките дѣйствиущи Лица, || и тѣй Като сж потвърди-
ще сж напечатати || Тогава и ще да сж туры въ дѣйстви-
е всичко, Споредъ законны те Съдържания || — въ прочемъ-
виждь те Чи не го забавяйте — Много у Вас —

На 9 10/врия 1871 Вы писахъ Д. Хр. Попповъ
за Минуванието на К. Паскова
вѣрвамъ да сте Го приели
18 Януарія 1872 г- Т. Мжгур.¹⁾

Н. Б. II. А. п. 60, № 8026.

№ 447.

Решение на Ч. Б. Р. комитетъ въ Русе.

Протоколъ отъ 21 януарий, 3, 9, 11, 15 февруарий, 28 априлъ, 7
и 11 май, 27 августъ. Решение да се премахне шпионинъ — предви-
дени разности за изпълнение. Левски идва до Гюргево, призовали чо-
вѣкъ отъ Русе и го изпроводи до Търново.

Януарий 21 1872.

Документътъ, който сж бѣше повѣрилъ на 54-ий сж
взема назадъ и сж повѣрява на 91-ий

054 80 00104 0091

Февруарий — 3. 1872

Документътъ, който сж бѣше повѣрилъ на 91-ий като
дава отчетътъ си точно спорѣдъ нарѣдата вземаса назадъ и
сж повѣрява на 104-ий който тѣй сжщо ще си даде отчетъ
въ идущето събрание. Повѣряватъ сж отъ 91-ий гроша 208.—

054 80 9190 00104

Февруарий 9. 1872

Документътъ, който ся бѣше повѣрилъ на 104-ий вземе
ся назадъ и ся повѣрява на 81-ий, който въ идущето събра-
ние ще си даде отчетътъ. По извънрѣдны причини 91-ий и
и 114-ий отсътствуватъ.

054 80 0010416

¹⁾ Приписка отъ Д. Хр. Поповъ къмъ писмото отъ Привременното
правителство въ България до П. Хитовъ отъ 10. I. 1872. (Вж. отд. I, писмо
№ 40, стр. 88).

Февруарий 11 1872

Рѣшаваме да дадемъ на познатиятъ ни агентъ двѣ лири
турски отпаритѣ, които имаме сжбрани срѣщу расписката,
която дава.

Приехме обща Расписка срѣщу даденитѣ отъ 11-ий ми-
налія мѣсець —

054 80 001046

Февруарий 15 1872

1-во Рѣшава сж: по причина на препятствіята, които сж пред-
видѣха отъ дохожданието въ града ны на познато едно
лице което по подлото си повѣденіе турж въ опасностъ
народното дѣло, да сж изтрѣби часъ по-скоро ако и
безъ знаніето на Ц. Б. р. К.

2-ро По необходима нужда позволѣвася за всѣки, и за испри-
варване на всѣко зло, да сж разнесатъ отъ кассата
около 500 гр.

за 80 54 054 0091 00104

Априлий 28. 1870

Рѣшаваса да отиде 54 за поща до търново за споразу-
меніе врахъ важни нѣкои работи съ Ц. Б. р. К. съ разности
отъ касата.

054 0091 00104 16

1872 — май 7

Като неможиме да сж споразумѣймы съ търново, то въ
днешното си събрание рѣшаваме да отиде 54-ий въ Букурещъ
а за да сж споразумѣй лично, да занесе рапортатъ на рабо-
тити тѣ ны до сега б да предложи за набавжніето и на други
ище сътрудницы за тука и 2 да земе участие въ народното
събрание.

954 0091 00104

1872 Май 11. —

По изискване на нуждата, повѣрява ся дѣлото и на 45^{1/2},
който ся позна за добъръ, и сега ся опълномощава за прѣд-
ставитель въ Народното събрание у Букурещъ, а 54 ся назна-
чява, освѣнь за прѣдставитель

054 45^{1/2}, 00104 0091

1872 Авг. 27.

По причини разни които сж принудиха да оставимъ за
нѣколко врѣме събранията си а имено: нѣманіе на новия

уставъ, както и други нови нѣща които ни ся набавиха наскоро отъ Ц. К. иоще отсѣтствието на нѣкои отъ сътрудниците ни, сега пакъ като захващаме работитѣ рѣдовно, и за извършинитѣ прѣзъ туй врѣме кмквото за ходеніто на 54 въ Гюргево по призованіе на кжджелж Аслан-Олу Дервишъ и за отиваніето му въ Търново съ поща, и понежи като тѣзи рѣшеніе не ся сж протоколирали, то днесъ слѣдъ едно точно приглѣждане удобраватъ ся съ направенитѣ разноски: за Гюргево гроша 19 и за Търново гр. 325

— За напредъ като са туря вече въ точно изпълненіе новій уставъ, за рѣдовното и неотложно изпълненіе на длѣжности-тѣ, наложени на тукашній Ч. К. — рѣшава са, да са повѣри дѣлото на още нѣкои пріатели, а съ врѣменно отъ сега измѣнява са тѣзи система за бѣлѣзане на решеніята, както и имената на дѣйцитѣ са назначава въ инакъ. И тѣи именат на досегашнитѣ: 54-й замѣнява са съ Кжвржковъ, 91-ый съ Аспарухъ 104-ый съ Твердо; 45^{1/2} — съ Бериславъ; а новопріетія са именува Динсизъ.

80-ый си даде оставката, която са пріе за законна; а С. помина са прѣди врѣме.

За второто събраніе ще са размысли и рѣши за останалитѣ потрѣбни.

Твердо. Аспарухъ. Кжвраковъ Динсизъ

Берисловъ,

Н. Б. II. В. п. 1, № 27.

№ 448.

Сливенци до Панайотъ Хитовъ.

Да се съобрази съ Устава и съ разпоредбитѣ на Ц. Р. к., на който сж подчинени всички и писмено да заяви, че се присъединява къмъ революционната организация. Само тѣи ще могатъ да кореспондиратъ съ него. Писано му е отъ Ц. Р. к. да си дойде въ България, нека дойде. Но тѣ го молятъ да избере Сливенъ. Тукъ вѣрватъ на него повече отколкото на всѣкой другъ воевода. Къмъ Д. Топаловъ изобщо да не се обръща за съдействие.

Сливенъ 27. януарія 1872.

Любезный друже П. Х.

Въ Бѣлградъ.

За всичко що ни пишешъ, тое работа на Ц. К. и съ него трѣбва да се проумѣйте, отъ гдѣто зависимъ както ний, тѣи

и всички част. комит. водими по единъ законъ, който по вышегласіето на всичките ни е нарѣденъ || и докѣтъ ся не съобразите съ законъ-тъ и поднесете писменно вашето участіе членъ на Ц. К. и всички твой писма ще бждѣтъ напразно, защото не смеемъ да имъ отговоримъ. Приключеното Ви за Г-нъ Н. Д. Т-глу предадохме, но приключените отъ сестренъ то ви дѣте тукъ до нѣкой, и други въобще за всичкитѣ въ града ги изгорихме и Ви напомняме иоще веднѣждъ даго преглѣждате кога пише инакакви хора пише.

Въ това сжщото писмо отъ 23 9 вр. отъ миналатъ година пишите за дохождане. Ный мыслимъ че Ц. К. вѣе писалъ вече нѣколко пѣтя да додите, защото Войводи ще трѣбватъ, спорѣдъ както ся работи. Ный сме намненіе да додите тукъ, защото нашите тукъ имѣтъ на Васъ по голѣмо довѣріе отколкото на други войводж.

Отъ Част. Б. Р. Комитетъ

П. Р. до Д. Топаловъ вече недѣйте управя никой пйзма, защото освѣнъ че нѣма що да Ви помогне, но може иоще да уврѣди всѣкоя работж..

Сжщитѣ.

Н. Б. II. А. п. 68, № 9127.

№ 449.

Ангелъ Кънчевъ до Комитета въ Русе.

Издадена квитанция срещу получена комитетска сума.

Ц. Б. Р. К.

Българско февруар. 11. 1872 г.

за расписката частна ст. 11/1 72.

въ

Българско

Брой 2-й

Приехме отъ Ч. Б. Р. К. въ Русе 1000 гр. т. п. (хиляда гр. т. п.)¹⁾

Приети чрѣзъ

Привременното Правителство

А. К. Борил ...²⁾

Въ Бжлгария

І отд. отъ Б. Р. Ц. К.

(печать)

Н. Б. II. В. п. 1, № 29.

¹⁾ Т. п. — турски пари.

²⁾ Подпись на Ан. Кънчевъ.

№ 450.

Ангелъ Кънчевъ до Комитета въ Русе.

Издадена квитанция срещу получена комитетска вноска.

Ц. Б. Р. К. Българско февруар. 11 1872.

въ

Българско

Брой 3-й

Приехме отъ Ч. Б. Р. К. въ Русе две лири т. п.

Приети чръзъ

А. К. Борил... Привременното правителство

въ България

1 отд. отъ Б. Р. Ц. К.

(печать)

Н. Б. П. В. п. 1, № 80.

№ 451.

Данаилъ Хр. Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Получилъ назадъ устава и писмото му. Препраща му писмо дошло за него изъ България. Отворилъ го, защото му е дадено това право. За Левски и А. Кънчевъ не знае точно, кога ще минатъ въ Влашко и точно — кой ще мине отъ двамата.

Т. Мжгорели. 21^а) Февр(уарий) 1872 год.

Господ. П. Хитовъ!

Приехъ писмо-то Вы отъ 8^а) т. м. вчера на 20 т. м. заедно съ законы-те, и видѣхъ съдържаніе-то му. Днесъ приехъ отъ наши-те отъ Срѣща писма, въ които намѣрихъ и едно за Васъ, което Ви и притварямъ тука. Ако и да съмъ гоотворилъ, то това право азъ го имамъ върху всички-те писма които минаватъ чръзъ мене да ги отварямъ, и послѣ да ги проваждамъ на мѣста-та имъ.

Пишатъ ми чи В. Львскій и А. Кжнчовъ ще мѣнатъ за тука но защо не зная, а още не сж знае на сйгуръ, кога, и кой отъ тѣхъ ще ся опредѣлий да дойде.

Безъ друго за сега като Ви поздравлявамъ ѝ съмъ

Вашъ пріятель

Д. Хр. Попповъ.

Н. Б. П. А. п. 63, № 8521.
Арх. т. I, № 4, стр. 155.

¹⁾ Въ „Арх. на Възраждането“, т. I, стр. 155 стои погрѣшно 11 февр.

²⁾ Пакъ тамъ е изпущната датата 8 февр.

№ 452.

Панайотъ Хитовъ до Н. Балкански.

Поради схващане на дѣсия му кракъ, не може да доде. Пренесли го въ спиталъ. Трѣбва да иде на бани. Състоянието на частнитъ му смѣтки. Въ Влашко ималъ освенъ личнитъ си дѣла още и други важни работи да урежда и му е мжка, дето не може да дойде. Скърбта му за смъртъта на А. Кънчевъ.

Г-нъ Николаки Балкански!

Приехъ ви писмото, въ което ма поздравлявате ими пишете да ви испрата 4 пушки, а не ми пишете трѣбали на твой адресъ или на чаушовю на адреса. За това трѣба да ми одговоришъ на кой адресъ да ги провода. Ви въ първото си писмо бѣхте ми писали макаръ на ваши разноски, да дода тамъ да ся видимъ, но злохчастіе десніятъ ми кракъ става 4 мѣсеца немога да Стапа на него. Сега подиръ дълго болуване докторите ришиха та ся приселахъ въ шпнтала, за щото веки немамъ да плащамъ визити, и така днесъ ся намервамъ въ Шпитала. А азъ мисляхъ като за есенихъ тука вѣки, а пролета баримъ да бъда въ Букурещъ, но по тасъ причина не е възможно. Вий нищо неми пишете въ писмото си, тюнджите тамли са и извадиха ли парите що ги бѣхми љоложали, или направиха зараръ. Само ми пиши Стефанъ, че е при васъ на мушіята, а не ми пиши друго нищо дето е раненъ, или той мисли, че азъ незнамъ. Асъ самъ помного длаженъ детоса е задлажилъ Стефанъ на солените, но ако ще Богъ да ся дигна, тогази ще гледамъ да ся наплата, защото самъ на мнозина длажанъ. Но сега самъ въ шпитала подобре и затова мисла ако уздрава каде Гиргоденъ, ще ида празо на баните, Има едни бани въ Сърбія срещу Груя Тиухарувата мушія идинъ день на ватра по суху. Но за това всичко менъ ми трѣбать пари, || асъ отъ тука изгубихъ срѣдство отъ парити. За това ви моля ако са онези нешто отъ тютюня ущетяли какото самъ са общалъ у фатили мой тоестъ на моя смятка. Асъ мисла по моя смѣтка, че има още 35 лири мой у васъ а ти гледаи || те бѣха всичкити 60, вии ми пратихти 25 по димитровденъ и оставатъ още 35. || ако има що да ся плаща на мои сметки ти ги плати. Ако остани отъ тѣхъ нешто за меня на прави добро и миги испрати. Молята да ми отговоришъ имали нешто да пратишъ или не за

щото да траса сретство да ида на банити. А Асъ имамъ и други важни работи въ Влашко. Но позлохчастіе, илие за зло, илие за добро моето болуваніе то незнамъ.

Кога ми пратишъ писмо тъй да го адресирашъ:

Иванъ Г. Сапуновъ дуванджія на варушъ капія. За Панайотъ Х.

или писмо, или пари се до него и то рогамандувани на пощата || като не мога да ви утиша жалосното състояние днесъ, което ма наскарбава, ино¹⁾ за булястами а друго за нѣкой най-добъръ момъкъ, който си изгуби живота за своето отечество.²⁾ Многома е нажалило, защото малко ся раждатъ достойни хора за Отецеството си. За сега като немога ви описа всичкитъ работи до дето не ся видимъ, примети пріятелски искрени поздравъ и поздравете домочадіето си молимъ бога да ви свара во добро здрави Ваш Бр. П. Х.³⁾

Н. Б. II. А. п. 61, № 8403^а

№ 453.

Панайотъ Хитовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

За самоубйството на А. К. на 6/II. се известилъ на 12 с. м. Моли Бога да оздравя, та да отплати за смъртта на тази ангелска душа. Безпокои се, да не би следъ това събитіе да се е расплелъ чорапа нѣкъде. За писмото (отговорътъ) изпратено му отъ Сливенъ не било отъ познатъ нему човѣкъ. Обещава, че ще мълчи и нѣма повече да пише нийде никому, доде не оздравя.

Г-нъ Д. П.!

Приехъ писмото ви отъ 21 февруа. и разбрахъ сждаржаніетому съ приключаното писмо за едно. Но за жалостъ извинетима дето ни можихъ на скоро да ви ся одговора прѣзъ боласта, която ма е до толкосъ убила || не самъ въ състояние да диктуамъ || и двама сега самъ ся на канилъ като ся видехъ малко добре и то ся намирамъ въ шпитала. Но на жалостъ на 12 марта извѣстихъ ся да е на 6 то Марто пострадалъ || единъ отъ нашите търговци, въ когото имахъ много

¹⁾ едно.

²⁾ Ан. Кънчевъ.

³⁾ Писмото е безъ дата. Запазено е като черновка върху единъ и сжи листъ съ следващото писмо № 8403б, което еднакво е безъ дата. Дветъ сж писани въ едно и сжице време: втората половина на мартъ 1872 г.

надежда. Много ся ускорбихъ защото асъ му рекохъ да мини презъ този пжтъ, а не самъ въ састояніе днесъ да ида да ся одмаста спорѣтъ тежката боластъ, която векъ почева петйитъ месецъ, па пакъ имамъ надежда да оздрава и за тазика свѣта Ангалска душа, неща да остана дължанъ и ще ся отъплата и то ако ми Богъ само здравито укрепи. Но нѣмамъ добро извѣстіе до кой степенъ ся дошле работите, после това сабитіе, да ли са е расплелъ жорапа неиди. Но сега ся одаличавамъ отъ този предметъ и мола поздрави Т. К. В. въ Б. || дето ми питашъ да ни пиша ниде нищо и туй писмо, което сами проводели чрезъ васъ отъ варгушъ, то виждамъ, че не е отъ мой познатъ човекъ Споредъ техното зайсване уверявамъ ги, че отъ туга нататакъ никому нищо нема да пиша до когато са вида въ предишното си здрави и въ Отецеството си.

А асъ инакъ (имамъ б. р.) много да имъ пиша, по причина отъ тази боластъ немога.

За сега самоги поздравлявамъ и да бадатъ юнаци па ниде никому да са не буижтъ

Вашъ искренъ пріятель: ¹⁾

Н. Б. II. А. п. 62, № 8403.

№ 454.

Панайотъ Хитовъ до Ст. В. Софийски въ Букурещъ.

Боленъ отъ 9 месеци сваналъ му се дѣсния кракъ. Не може да дойде въ Букурещъ. Да не идва въ Бѣлградъ, не може да му помогне Ако желае да мине въ Турско, да се отпрати при Левски. За да го на мѣри, трѣбва да отиде при Д. Хр. Поповъ въ Турно-Магурели.

Любѣзный мой Стояне!

Приехъ ви писмото отъ 21 мар. 1872 г. и разомъхъ всичко, що ми пишешъ.

Азъ мислѣхъ сѣга да бжда въ Букурѣщъ, но по злочасіе на буляста си не можихъ. Още тѣзъ есенъ щяхъ да бжда тамъ, но додяло ми се да бжда падаръ по чуждитъ муший.

¹⁾ Безъ дата. Навѣрно презъ мартъ или априлъ 1872 г. И безъ подписъ. Писмото притежаваме като черновка. Съ другъ почеркъ е отбелязанъ адреса върху свободното поле: Въ Турно Мугурели Господ. Д. Поповъ.

Азъ като незнайхъ голѣмо зло одъ где ще ма намери ето става 9 мѣсеци отъ както съмъ болянъ. Хванал ми са кърка деснийтъ и неможахъ никако да го излѣча. Както виждамъ въ писмототи, че искашъ да додешъ туко, но туко нема, що да правишъ щото азъ немога да ви дамъ никаква помощъ спорѣдъ боляста си. Ако желаетъ да отидешъ въ турско, то са отрави при Дякона, защото и Димитаръ общый е тамъ. Ако искашъ да ги на меришъ, то иди въ Т. Мугорели, при Г-нъ Д. Поповъ и да му покажишъ туй писмо.

вашъ добро желателъ¹⁾

П. И. Хитовъ

Н. Б. II. А. п. 61, № 8265.

№ 455.

Христо Ивановъ Книговезеца до Ц. Р. к. въ Ловечъ.

Задържа чуждия револверъ, който му искатъ. Сто гроша изгубилъ съ покупката на по-първия, и не дава този, доде си не купи другъ. И той е работникъ. Ангелъ Кънчевъ умрѣлъ отъ лошъ револверъ, като нѣмалъ по-добъръ, но не го чули. Чулъ, че хората въ Ловечъ истинали отъ работата. Сега било време най-строго да се работи.

Братія.

Приехмиви писмата и разбрахми. Сторихми дланостаси споредъ заповѣтави, за това ви явявамъ въ кратку, || работниците снабдявайте съ нуждите добре да ни стани нѣкой като по някой. Ази самъ безъ револверъ и негудувамъ за сега до деса неснабдя съ друти; || отъ вѣхтия истеглихъ сто гроша, чи сига да устана безъ никакъвъ то нема да баде. Малку или много и ази самъ работникъ, за това нема да направи като кокошка, въ противенъ случай да . . . Тай също и други който испраца по работа снабдяваитего съ добри оржжия, а не като покойниѣ,²⁾ || той мѣса уплакова чиму небилъ добаръ и ази му казахъ да го промени а вѣя нисте зели вѣнимание въ това. Слушамъ чи работниците тамъ истинали || за какво има да истиватъ, въ такова време най-строго требу-

¹⁾ Писмото е писано съ другъ почеркъ, а подписано отъ самия П. И. Хитовъ.

²⁾ Ангелъ Кънчевъ.

ва да са работи. Какво има || неліе една смь,¹⁾ || но и тя трябва да стане чесна и почтенна, || не нѣкакъ напредъ²⁾ || само здрава и сигорна да е?

Въ Тър. 1872 Мар.³⁾

Вашъ М. Драгановъ.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8644.
Арх. т. I, № 1, стр. 275.

№ 456.

Д. П. Топаловъ до Сава Кършовски.

За тръгналия отъ Русе шпионинъ за Сливенъ. Дѣдо Духовникъ разказалъ за идването на Левски и Ангелъ Кънчевъ въ Елена. Да пише на брата си Иванъ въ Влашко да обади Панайотъ Хитову, че Сливенци го очакватъ. Искане да знае де е Левски. Да му кажатъ да дойде въ Сливенъ. Кършовски да дойде заедно. Писмо за Маринъ Станчевъ въ Лѣсковецъ.

Сливенъ 12.IV 1872.

Савичка! въ Елена.

Пратеното ви писмо съ дѣда Духовника⁴⁾ приехъ на здраво || приехъ и копіето отъ писмото на Русчюшкия комитетъ за заминалия шпионинъ за Сливенъ. Злото се привари. Дѣдо Духовникъ ми разправи много работи а за идването на Левскій Дякона и покойниѣ Ан. Кънчевъ въ Елена, за ходеніето имъ въ конака и за събраніето ви. И много работи ще ви разправи като стигни въ Елена. Ако е възможно явете на батя си Ивана⁵⁾ да кажи на Панайотъ Хитова, че народа твърдѣ горѣщо и разпалено го чака за да го посрѣщни съ златни вѣнци на глава, и нѣй сме пакъ, като Сливенци, се по приготвени. Ако е възможно също явете ни за Левскій Дякона кждѣ е днесъ? Явете ни нѣкои по нови новини, но съ вѣренъ човѣкъ направо до мене въ Сливенъ. Какъ са Еленскитѣ чорбаджии, прѣчатъ ли на дѣлото? Другото писмо до бае Маринъ Станчевъ въ Лѣсковецъ ще предадете или испратите направо до него съ вѣренъ човѣкъ. И Нему пиша за

¹⁾ смъртъ.

²⁾ Неясно. Искане да каже: при тоя редъ на нѣщата не се отива напредъ.

³⁾ Зачеркнато и прибавено: Априлъ 2.

⁴⁾ Архимандритъ Галиктионъ Хилендарецъ.

⁵⁾ Ив. П. Хр. Кършовски.

Панаіота и Дякончето. Ако той тръгни за Сливенъ илате съ него и вие. За сега на кжсо ви поздравляваме и Робова и сми доброжелателитъ за добрія успѣхъ.

Д. П. Топаловъ.¹⁾

Изъ Миналото — подъ редакцията на
П. С. Кършовски кн. I, № 11, стр. 49.

№ 457.

Данаилъ Хр. Поповъ до Филипъ Тотю.

Да дойде на общото събрание въ Букурещъ, както е обещалъ. Да пази тайна. Въ Галацъ и Браила да не се явява при никого. Тошкова въ Одеса да съобщи датата на събранието, защо не е осведоменъ.

Т. Мжгур. 13/25 Априлія 1872.

Господ(инъ) Ф. Тотю

Въ Одесса.

Споредъ как-то Вы е вече познато, чи ще да ся състави едно Събрание отъ повече дѣйствителны лица, отъ Т. Б. Комитетъ, за разглѣждане-то и пълното удобрение на уставътъ, (или Закона), по които ще да слѣдватъ за напрѣдъ дѣйствія-та, отъ лица отсрѣщны и тукашны, || и понеже днѣсь вече почнаха и да отиватъ въ Букурещъ, проведенныте отсрѣщны прѣдставители, за това споредъ обещание-то Вы, и споредъ длѣжностъ-тъ която Вы приканва, гледайте и вый колкото е възможно по скоро да тржнете, и дойдете въ Букурещъ. Но при всичко това гледайте що-то трѣгване-то Вы да бжде тайно, сжщо и дохажданіето Вы тука въ Влашко, за да не се издава гласъ какъ чи сте дошле. Като пристигнете въ Галацъ, не се явявайте никому, атжй сжщо и въ Браила отъ гдѣто ще да тржнете съ желѣзницата право за Букурещъ.

Въ прочемъ, за сега безъ друго като вѣрваме чи нече намѣрите никаква причина за отлагане, Вы поздравлявалъ и съмъ Вашъ приятель.

Д. Хр. Поповъ

¹⁾ Авторътъ на Изъ Миналото бележи за Д. П. Топаловъ подъ страницата виденъ комитетски членъ, което не се потвърждава отъ писмото на Сливенския комитетъ до П. Хитовъ отъ 27 януарий № 448, което дадохме малко по-напредъ.

П. П. Имайте наумътъ си да явите на Г-на Н. М. Тошкова какъ чи трѣгвате за тая цѣль за въ Букурещъ, понеже и Г-ому (господство му) е извѣстенъ за това, но не знае де-нь-тъ кога за-то добре е да знае.¹⁾

Истиятъ.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8623.
Арх. т. I, № 6, стр. 156.

№ 458.

Данаилъ Хр. Поповъ до П. Хитовъ.

Заседанията на Общото събрание въ Букурещъ ще почнатъ веднага следъ великденскитъ празници, затова да побърза да дойде. Левски току що пристигналъ и ще трѣгва за тамъ.

Т. Мжгур. 13-25 Априлія 1872.

Господ. П. Хитовъ.

Белградъ.

Писмо то Вы отъ 26 конч. Мартія пріехъ и видѣхъ съдържаніето му; цѣль-тъ на писмото ми е тая: понеже споредъ какъ-то Вы е вече извѣстно съ врѣме чи ще да съставиме едно събрание тука въ Букурещъ, отъ тукашны и отсрешны дѣйствителни членове отъ Т. Б. Комитетъ за пълното разглѣждане и удобрение на законите и прочая и понеже почнаха вече и да сж събиратъ отъ врѣдомъ проводены-те представители, зато бързае да явиме и вамъ, за да побързате и доидете и Вы и колкото е възможно по скоро въ Букурещъ, гдѣ-то после празници-те, ще да почнатъ безъ друго да ставатъ Събрания-та, за да ся свърши и нарѣди поскоро, защото отсрѣщны-те Прѣдставители немогтъ да ся бавятъ повече врѣме; въ прочемъ, като вѣрвамъ, чи споредъ обѣщание-то Ви и длѣжностъ-та която Вы приканва не ще да намѣрите никакви причини за отложеніе или отричаніе, но ще да глѣдате поскоро да слѣзете; за сега безъ друго като Ви поздравляваме и сме

Ваши пріатели

Д. Хр. Попповъ

(П. П.). Господинъ В. Лѣвскій днесъ пристигна благополучно тука и трѣгва за Букурещъ и тамъ Ви учаква.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8622.
Арх. т. I, № 5, стр. 155.

¹⁾ Къмъ това писмо е приписката отъ Левски, която дадохме по-напредъ: Днесъ пристигнахъ благополучно и утри трѣгвамъ. Гледай да додишъ и ти поскоро. В. Л-кій (Отд. I, № 62, стр. 121).

№ 459.

Панайотъ Хитовъ до Данаилъ Хр. Поповъ

Отъ петъ месеца е на легло и не може да дойде. Приема всичко, каквото решатъ другитѣ делегати.

копия отъ писмо до комитета
въ Букуреш¹⁾

Г-да Д. Х. Поповъ!

Приехъ писмото Ви отъ 13/25 и разбрахъ всичко, що ми пишишъ.

Вый по-прѣди бѣхте ми писали, че трѣба да дода въ Букурешъ и да ся намера мѣжду онѣя почтени лица, които ще сж събератъ. Вый твърде добръ знайте спорѣдъ първото ми писмо, че азъ ся намервамъ въ болясть, която ма владей отъ 5 мѣсяци насамъ и не съмъ въ състояніе да ся дигна отъ криветѣтъ си. Азъ на драго сърце приемамъ това, което ми излагашъ въ писмото си и мислѣхъ до сѣга да бждж тамъ, но по причина на болястж си, не можахъ, а за диганіе отъ болястж си, нѣма никакавъ знакъ още. Но отъ моя стрѣнж азъ приемамъ всичко, което решжтъ почтенитѣ членовы въ събраніето.

Оставамъ Вашъ искреный пріятель:

Априлий 22 1872 год.

П. И. Х.

Бѣлградъ.²⁾

Н. Б. П. А. п. 60, № 8251.

№ 460.

Общото събрание въ Букурешъ. Протоколъ.

Псевдонимни имена на всички представени, отъ специални делегати мѣста. Единадесетъ вмѣсто дванадесетъ села отъ Орханійско представени заедно съ три града. Левски представяль — Карлово, Сливень и Ст.-Загора. Външнитѣ рев. комитети представени безъ псевдоними.

Протоколъ

Рѣшеніята на засѣданията на Ц. Б. Р. комитетъ. Априлія: 29-й прѣгледаха сж пжлноощните писма на прѣдставителите: испроводени отъ частнитѣ Р. Б. комитети изъ Българско.

1-й прѣдставитель Т. П-въ³⁾ 11 гласа, а именно:

Отъ Ч. Р. Б. Ком.

Елесъ Джутовъ

¹⁾ Собственоржчна бележка отъ П. Хитовъ.

²⁾ Писмото е писано съ другъ почеркъ, а подписано отъ самия П. Хитовъ. Това е чернова на писмото, която той е задържалъ за себе си.

³⁾ Тодоръ Пѣевъ.

Решидъ Ходжоглу
Скендеръ Дервишоглу
Иллирический
Сулейманъ-оглу Даудъ
Бучюкоглу
Джамбазъ-Али
Узунъ-Хасанъ
Мехмедъ-Ходжовъ
Исаакъ Хаимъ
Грошонъ Давичонъ

2-й Прѣдставитель . . . 3 гласа отъ Ч. Р. Б. Ком.

Дервишъ-оглу Мехмедъ Кжрджала
Хасанъ-Касанъ
Искендеръ Ефенди

3-й Прѣдставитель. . . 2 гласа отъ Ч. Р. Б. Ком.

Лѣсковецъ
Тжрново

4-й Прѣдставитель. . . 2 гласа отъ Ч. Р. Б. К.

Мурадъ оглу (Ловечъ)
Хаджи Хасанъ
Карловалж (Троянъ)

5-й Прѣдставитель съ 10 гласа отъ Ч. Р. Б. ком.

Стамбоглу Мехмедъ
Ефенди и околността му.

6-й Прѣдставитель В. Л-кий¹⁾ 3 гласа отъ Ч. Б. Р. ком. въ

Карлово
Захра
Сливень

заедно съ околнитѣ имъ частни комитети

7-й Прѣдставитель Х. Иванъ Ивановъ 1 гласъ
Отъ Ч. Б. Р. ком. въ Болградъ

8-й Прѣдставитель Димитъръ Ивановъ Горовъ
1 гласъ Отъ Ч. Б. Р. ком. въ Гюргево

9-й Представитель Райчо Гжрблевъ 1 гласъ Отъ
Ч. Б. Р. ком. въ Плоещъ

¹⁾ В. Левски.

10-й Прѣдставитель Илия Широковъ 1 гласъ Отъ Ч. Б. Р. Ком. въ Александрия

11-й Прѣдставитель Вѣнко Наботковъ и Т. Алтѣновъ. Отъ Ч. Б. Р. Ком. въ Зимничъ.

12-й Прѣдставитель Павелъ Икономовъ 1 гласъ Отъ Ч. Б. Р. Ком. въ Браила.

13-й Прѣдставитель Любенъ Каравеловъ 3 гласа Отъ Ч. Р. Б. Ком. въ Краиова Турну Северинъ Калафатъ.

14-й Прѣдставитель Д. Ценовичъ 1 гласъ Отъ Ч. Р. Б. Ком. въ Букурещъ.

15-й Прѣдставитель за Данаѣйла Попова — А. Брашляновъ Отъ Ч. Р. Б. Ком. въ Турно Могурели.

16-й Прѣдставитель Иларионъ Драгостиновъ 1 гласъ Отъ Ч. Р. Б. Ком. въ Русчукъ.

17-й Прѣдставитель Г. Карловски и П. Манасфоровъ Отъ Ч. Р. Б. Ком. въ Галацъ.

18-й Прѣдставитель П. Иордановъ изъ Бекетъ.

Засѣдания на комитета.

Априлия 29-й. Състависа комисия отъ четири члена: Л. Каравеловъ, Ячо (кириакъ) Цанковъ, В. Лжвски и Т. П-въ за да напише програмътъ и да прегледа уставътъ на Б.Р.Ц.К.

Маия 1-й. Комисията написа програмътъ и уставътъ и ги прочете въ сѣщиятъ день прѣдъ прѣдставителите и членовете отъ Ц. Р. Б. ком. които нарочно за това направихъ второ засѣдание.

Маия 2-й. Трето засѣдание отъ членовете на комисията и на прѣдставителитѣ, които прѣгледахъ уставътъ до IX глава и направихъ приличнитѣ забѣлѣжки по вишегласие.

Маия 3-й. 4-то засѣдание отъ членовете на комисията и на прѣдставителите които прѣгледахъ уставътъ отъ IX глава до свършуванието му, като направихъ бѣлѣжките си по вишегласие. На това засѣдание са рѣши да се начне напечатванието на уставътъ и да се пристѣпи до избиранieto на дѣйствующите напрѣдъ членове въ Цент. Бѣлг. Рев. ком.

Маия 4-й. 5-то засѣдание отъ членоветѣ на комисията и на прѣдставителите, които зиматъ оставката на досегашниятъ централенъ комитетъ и пристѣпватъ до избиранieto на новиятъ Цент. Револ. Бѣл комитетъ. Причината

на това променяване се извърши по общето желаніе на прѣдставителитѣ отъ частнитѣ комитети въ Бѣлг. и Влашко. Преработихъ уставътъ на досегашниятъ Ц. Р. Б. Ком. И така по единогласното удобреніе на всичките прѣдставители отъ частнитѣ комитети въ Бѣлгария и Влашко избра са за главно лице въ новиятъ Цент. Рев. Бѣлг. комитетъ Г-нъ Любенъ Каравеловъ, когото опълномощяваме да избере и другите членове, които сѣ потребни споредъ гл. III та чл. 1-й на уставътъ.

(подписи):

Т. Пѣевъ	Маринъ Х. Цонзоровъ
Райчо П. Грѣблѣвъ	Д. Цѣновичъ
М. Ивановъ	К. Цанковъ
Павелъ Икономовъ	Димитъръ Ив. Горовъ
Т. Алтѣновъ	за Данаѣйла попъ Христовъ
Вѣнко Наботковъ	А. Брашляновъ
Илия А. Широковъ	Ив. Т. Драсовъ
Гжабъ (Олимпій) Пановъ	Хр. Поповъ
В. Л-кій	Никола Т. Обретеновъ
В. Јонковъ Гложански	В. С. Котелски
Маринъ П. Лукановъ	П. Н. Јордановъ

Букурещъ Апри. 29 1872 год.

Привременото правителство въ Бѣлгария.

1 огд. отъ Б. Р. Ц. К.

(печать)

Изъ Миналото — подъ редакцията на П. С. Кършовски
кн. I, № 41, стр. 215, по преписъ на Ив. П. Хр. Кършовски.

№ 461.

С. В. Софійски до Панайотъ Хитовъ.

Искалъ да дойде въ Бѣлградъ споредъ заповѣдта, но задържалъ го Каравеловъ въ Букурещъ доде пристигне Левски. На 12 априлъ пристигналъ Левски и очаквали го много да пристигне и той (П. Х-въ). Да пише ясно, ако не може да дойде, за да не го чака въ напрѣдно. Моли да го препорѣча на Левски и Каравеловъ, тѣзи да се увѣрятъ въ него и да разпорѣдятъ, за да мине и той въ Бѣлгария.

Букурещъ. Априлия 30 1872.

Господинъ Панайоте,

Ида дави поздрава и желаеме вашето здраве. Споредъ вашето писмо и вашета заповѣдъ коѣта ма бехте определили въ вашето доброжелателно писмо коѣто бехте ми писали отъ 30 мартія. Азъ бехъ готовъ да тѣрѣна още вофъ сущото

време на априлия 12 доде и диякона и още неколко лица отъ Българія и много отчакуватъ да пристигнете по-скоро въ Букурешъ защото виса писали още отъ Българія и пакъ отъ Турно-суверинъ ви писалъ диякона за да додете по-скору || така отговоръ още неса приели. А ваша милость ако не можете да додете пишете имъ поиявно и на диякона и до цало опщество и до Каравеловъ за да чапратъ едно сретство да мина въ Българія защото и асъ желайя като секи единъ чистъ българинъ. Господинъ Панайоте, мола ви да имъ пишете поиявно заради менъ, защото човекъ човека когато незнае то е мжно даса увери въ него. Има още да са маіетъ 10 дена. Както нема вече що да ви пища оставамъ вашъ покорни.

С. В. Софійскій.¹⁾

(П. П.) Поздравете и Атанаса Петровъ.

Н. Б. П. А. п. 67, № 8934.
Арх. т. 1, № 2, стр. 441.

№ 462.

Единъ хжшъ до Панайотъ Хитовъ.

Нѣкои отъ тѣхна срѣда хжшове (навѣрно Левски и негови другари) се показвали предъ народа за народни и недовѣрявали на другитѣ заслужили хжшове. Нарекли се народни предводители и капитани. Зна, ели да лъжатъ. Такъвъ билъ Стоилко, бившъ кавалеристъ. Казалъ се че е шопъ, а билъ нишлия. Всички нишлии били шпиони. Въ 68 г. тѣ предали 13 хжшове. Тѣзи били спечелили нѣкоя пара въ скитанията си, а ония имъ поискали една часть, и като не получили нищо, предали ги на правителството. Иса да знае, оздравѣлъ ли е П. Хитовъ. По-напредъ го помолили да ги прибере при себе си на поминѣкъ, но ако не може, ще се обърнатъ вече къмъ Иля воевода.

Г-не

М-цъ май 9.

Перво ви, поздравлявамъ какъ сме живо издрово и молимъ всевишнаго бога завашето добро здраве.

В-ро. Вы, приехмы драгоценно-то въ писмо съсъ неизбежна драгость. и разумехме що ни се отговаре-тѣ. || научавамысе зарѣди некой нашы народны показватъ предъ народа чи са народны || оны са сега предъ народа || тый первы о ищо кажатъ то быва || и се казва че тыя были народны предводители лы, и бѣлканскы предводители и капетаны. Защо-то знаятъ

¹⁾ Сравни биографически сведения отъ Панайотъ Хитовъ за лицето въ следващия отдѣлъ: Мемоари.

да лъжатъ. || а оны които са заслужили защото низнаятъ тыя нисса верветъ¹⁾ атоса тыи господинъ стоилко който е служилъ въ сѣрбско каваларинъ 7 годинъ || онъ се каза чисшоп (а онъ) || а ныйсе научаваме чие нишлия || както знайте че всички нишлия се шпионы. || аныясе научаваме отъ едного нашъ веренъ пріятель че на шейсето и осьмо лето са предали съсъ господинъ тассо на господинъ хилю сестрича който са намерва сега намушія Гжрла близо при турно-северинъ || не само ный видимъ, но всички хжшовы са узнали че са тыя шпионы да предаватъ народа.

на 1868 лѣто са предали 13 души за нѣкои работа които са заслужили. || послѣ са дошли оны въ града. || но попереди са ги заповедали до отидатъ съсъ тый заедно. || зашто-то ниса были достойны зарѣды тая работж итѣй ныса отишле, послѣ оны били вредны зелиса колко-то са зели, (дайтѣ инасъ) послѣ са ги намѣрели имъ казали дайтѣ и нанасъ или ако не ще вы предадемъ на правительството || а оны нисаимъ дали нищо || и тѣй са ги предали на правительство-то тж саги уловѣли и са ги за прели въ хапусъ. || половината отѣхса измрели а половината сега въ окната, а! какво очекуватъ братя, отъ такыва народны човѣцы добро. Освѣнъ да прѣдава правѣд-ный народъ.

И се научаваме че е погиналъ единъ офицеръ на сѣрбскы границы, на! низнаемы отъ сѣрбска страна лие (граница лие) или отъ турска. || нисме извѣстны. || Иви умолявами даны си отговорытѣ по добрѣ листѣ отъ болкатж си, за което бехвы молилъ да се потрудитѣ ипакъ ви се молимъ отъ все сѣрцѣ да се потрудитѣ, || отъ колкото са може, || ако не! да помолитѣ господинъ Хилю да се потруде за хжшове коит сме покрусаны отъ всички || и вы умоляваемы да поздравытѣ всички оный които бѣханы поздравилы, отъ наша страна

Оставамъ въ надѣжда заотговоръ вашъ покорный състечественикъ

Надѣлко Стояновъ
българско читалище
Краіова²⁾

Н. Б. П. А. п. 61, № 8252.

¹⁾ На тѣхъ не довѣряватъ.

²⁾ Адресъ: Г-нъ панайотъ Хитіевъ въ Бѣль-градъ

Данаилъ Хр. Поповъ до Панайотъ Хитовъ.

Общото събрание въ Букурещъ се разотишло. Той не можелъ да присъствува. Сжщо явилъ о време, че и Панайотъ не ще може да бжде тамъ, и че е съгласенъ съ всички решения, които зематъ. Преди три дена Левски му писалъ (отъ Букурещъ), че ще се печати уставъ, и че следъ нѣколко дни ще мине презъ Т.-Магурели. Препоръчва му приносителя на писмото — единъ младежъ отъ Плѣвненъ — да пристои предъ Сръбскитъ власти да го приематъ тамъ въ нѣкое училище да се изучи въ полза на отечеството си.

Т. Мжгу(рели) 18 Маія 1872.

Господ. П. Хитовъ!

Въ Бѣлградъ

Писмо-то Вы отъ 24 кончавшаго Априлія приехъ на врѣме, и съдържаніе-то му видѣхъ; || а понеже събрание-то бѣше почнало въ Букурещъ, дѣто присъствуваха повече народны прѣдставители, отсрѣщны и тукашны, отъ които само азъ липсвахъ, по причина, чи бѣхъ осталъ саминъ въ диугенъ-тъ си, и никакъ не могахъ да оставя за да отида, ако и да ми телеграфира Г-нъ Каравеловъ, понеже бѣше нужда за да ся намѣра тамо лично, || но азъ имъ отговорихъ, и доказахъ причината, и тѣй увѣрихъ ги, чи щото рѣши Събрание-то по вышегласіе, и азъ одобрявамъ, || а послѣ това, случи сж чи подиръ 5—6 дена отиде за тамо братовче-то ми Г-нъ Ангели Брашляновъ, кого-то имъ препоръчихъ, и тѣй той подписахъ протоколъ-тъ ради мене, || сжщо незабавихъ, но щомъ приехъ Вашето, явихъ имъ мнѣніе-то Вы, какъ чи по причина на болѣсть-тъ Вы, неможете да отидете, и тѣй одобрявате рѣшеніята имъ. Прѣди 3 дена приехъ отъ В. Львскаго писмо, въ което на кжсо ми казва чи всичко станало добро, || и тѣй по общо вышегласіе, рѣшило се да ся напечатжтъ законы-те || и подиръ нѣкой и другъ день, като дойде той сжщія пакъ тука, тогава ще ми раскаже всичко подробно що ся е изработило. Събрание-то сж разишло.

Тукъ пакъ идж въ другъ прѣдмѣтъ, || и като на познать ми родолюбецъ, дързнувамъ, и препоръчвамъ Ви приноситель-тъ на настояще-то ми. Това момче е отъ сжщитъ ми рожденъ градъ Плѣвненъ, което понеже желае да влѣзе въ нѣкое полѣзно като за насъ училище правителствено, за то моля ви отъ странж-тъ си, бждете добры, и за доброто на народность-тъ ни постарайте се дано го настаните, въ нѣкое:

такова ползувателно Правителствено училище, за да може да сж възползува и то покрай ваши-те посрѣдства, и за въ слѣдущемъ като си свърши курсъ-тъ, да бжде за въ ползж на Отецеството ны. Момчето как-то го виждате, е отворено и тѣй вѣрвамъ че ще може да отиде напрѣдъ въ кжсо врѣме, стига само щото Ваша Милость споредъ познайнствата които имате, съ высшите правителствены лица, да му пристоите, за да може да влѣзе въ нѣкое такова заведение, || и съ това на вѣрно ще да заслужите, освѣнъ одному бѣдному еднородцу, нъ още повече и на Отецеството ны, което се лишава отъ такива възпытаници. На конецъ, като остоямъ въ пълно увѣреніе какъ чи не ще пренебрѣжите, както моята молба, а още повече и желаніето на младецъ-тъ, понеже познавамъ вашето родолюбіе, и тѣй за сега безъ друго, като Вж поздравлявамъ оставамъ вашъ пріятель

Д. Хр. Поповъ

Н. Б. II. А. п. 63, № 8625.
Арх. т. I, № 8, стр. 158.

№ 464.

Часть отъ приготвения за печатане ржкопись на
Револуционния уставъ.

Изъ глава II на Устава, продължение отъ чл. 2, цѣлитъ 3 и 4 членове, засѣгащи устройството на комитетското управление: мѣстопребиваніе на Ц. к., устройство на Частнитъ Р. комитети и за наказанията на провинили се чрезъ тайната рев. полиция.

4.

1) бжде може да прѣдставлява сичкиятъ централенъ комитетъ, (ако само има въ ржцете си)²⁾ пжлномошно писмо, (за каквито работи и да е) отъ него.

3) За изпжлнение на предначертанната си цѣль, Централниятъ комитетъ съставлява и частни революцио-

¹⁾ Цѣлиятъ този откъсъ е писанъ върху тѣсна печатарска изрѣзка отъ хартия, съ непознатъ почеркъ, но съ поправки отъ Л. Каравеловъ. Личи си, че при разискванията, които сж станали въ Общото събрание, когато се е разглеждалъ основния текстъ на уставопроекта, съ предварителнитъ бележки върху него отъ разни комитети, проектътъ е изцѣло преписанъ въ духа на взетитъ решения и сложенъ въ окончателна форма за печатъ. И върху този готовъ за печатане текстъ — отъ който е горния откъслекъ, Л. Каравеловъ все още е прибавилъ свои стилистични поправки. Документътъ има важность въ свѣрзка съ стария споръ, кому принадлежи първообраза, на уставопроекта и кому окончателния текстъ, по който е отпечатанъ устава на Р. к. Вж. и специално факсимиле въ края на тома.

²⁾ Поставения въ скоби текстъ означава поправкитъ и допълненіята, носящи почерка на Л. Каравеловъ.

нарни Български комитети, които (щатъ да) са устройватъ и управляватъ (така) сжщо, както и централниятъ.

4) За наказание на престъпленията и за нагледване на работите (на) частните комитети, Централниятъ комитетъ (има) и една тайна полиция отъ избра(н)ни, юнаци, рѣшителни, вѣрни и постоянни (люде).

Н. Б. II. А. п. 60, № 8108.

№ 465.

Бележка отъ Н. Т. Обретеновъ.

Сведения за общото събрание отъ края на априлъ и началото на май 1872 г. и за присъстващитъ тамъ делегати. Отъ кого е билъ писанъ Уставътъ, който разглеждаха и приеха въ Събранието.

на 1872 г. Май 1 стана първото събрание въ Букур. подъ председателството на Л. Каравеловъ и въ неговата кжща страда Верголуи № 32. Представителите отъ България бѣха Василъ Левски който представляваше цѣла тракия. Маринъ П. Лукансвъ представлѣваше Ловичъ съ околността Тодоръ Пеевъ, Етрополе, Орхание, София, Тетевенъ Златица съ околностите. Големи Маринъ отъ Лѣсковецъ, Търново, Горне и долне Рѣховица, Лѣсковецъ и околностите. Никола Т. Обретеновъ и Ив. Драгостиновъ Русчукъ, Шуменъ, Разградъ Джумая съ околностите, останалите отъ влашко които сички бѣха на брой около 80—45 души, въ това събрание сж потвърди устава, назначи се Каравеловъ за председателъ на комитета въ влашко и са потвърди Левски за да бжди главенъ апостолъ на цѣла България тракия и Македония, а центрътъ комитета са назначи да бжде въ Ловечъ.

2) Събранието трая отъ 1—18 май 1872 уставътъ беши написанъ отъ А. Кжнчева и са прие съ малко изминение отъ събранието.

Н. Т. Обретеновъ

Н. Б. II. В. п. 2, № 42.

№ 466.

Централниятъ Р. комитетъ до всички Частни Р. комитети.

Окржжно печатно писмо. Общото събрание прегледало Устава и дало му по-добра наредба. По общо желание сжщиятъ се напечаталятъ и ще се разпрати по всички Ч. Р. комитети, да се съобразяватъ съ него. Никой нѣма право да го измѣни и да отстѣпи отъ него. Левски се опълноначава отново за ръководителъ и ще си служи съ новия печатъ, като и стариятъ не губи значение. Той ще се яви при Ч. Р. комитети да имъ донесе Устава и да имъ даде нужднитъ наставления. Тайната полиция ще надзирава всѣкиго.

Окржжно писмо до частниятъ революционни комитетъ въ

Братия членове!

По желанието на сичките български частни революционни комитети, събрахаса представители отъ сичките български страни, прегледаха уставътъ и дадоха му по-добра наредба. Представителите пожелаха да са напечата новиятъ уставъ и да са раздаде на частните комитети, и Централниятъ комитетъ изпълни желанието ви. Трѣба да ви забѣлѣжиме тука, че тоя уставъ са одобри по вишегласие, слѣдователно никой нѣма право да измѣнява въ него ни най-малката точка. Вашата най-първа обязаность е да изучите сжджржанието на тоя уставъ и да изпълнявате буквално неговите заповѣди.

Лицето, което бѣше упълномощено до сега отъ централниятъ революционни комитетъ са упълномощава и за напредъ да продължава своите обязанности до извѣстно време, и ще да са служи съ ново повѣренниятъ му печатъ, безъ да изгуби ни най-малко уважение въхтиятъ печатъ въ досегашните работи. Това лице да дойде при васъ само (или ще да испроводи свои човѣкъ съ нужните знакове), зада ви даде смѣтка за доходите и расходите на българскиятъ революционни комитетъ, да ви донесе уставътъ и да ви даде нужните наставления

Централниятъ комитетъ, въ името на народътъ, ви повѣлява да уважавате приказванията на неговите упълномощени членове и да изпълнявате уставътъ буквално. Тайната полиция ще слѣди за дѣйствиата на сѣкиго.

Нашето дѣло вжрви напредъ, и ще са надѣяме, че, съ божиеото име, за насъ ще да настанатъ ония щастливи минути, които очѣква сѣко българско сжрце.

България 1872 г. Юния 14.

№ 2

Н. Б. II. А. п. 102, № 32.
Арх. т. I, № 4, стр. 247.

№ 467.

Христо Ивановъ Книговезеца до Николчо Сирковъ Халачѣтъ.

Препорѣча му Отецъ Матей Преображенски Миткалото, да приематъ отъ него писмата и уставитъ (Хр. Ив. задържалъ единъ). Като си дойде Левски, ще му ги предадатъ. Исква квитанции за Русе и Лѣсковецъ. Щѣлъ самъ да дойде, но очаквалъ Левски да го вика за работа, та отложилъ сега. Псевдонима му за напредъ.

Търнову 1872 Јуни 27

Батю Николчо С.

Катови поздравлявамъ нарочно съ булкататі безценна иви моля да приемните този калугеръ на име оче матея и ще земите отъ него писмото и ще са потрудите на рочно да приберите сичко отъ него по тънку и щего скриете чи като доди братми ще му придадети нему и ще му кажите чисамъ зель само единъ законъ и него щамуго провода. Кажетему да проводи по скору за русе и за Лесковицъ и за тука белетите¹⁾ чиги искатъ, и другиму нема да казовате нищо чи имало нещо у вази и немало. Ази щехъ даси дода но мисля за понататакъ чимиса струва, чи щема вика братми за работа, за това останахъ за по подира даси дода даси видя хемъ работата съ брата си В. Л. и за мойта. За сига като та поздравлявамъ искрено съ фамілиятати, оставамъ вашъ братъ Х. Ив. Книговезецъ. Променявамъ си името, Дели Христиемага и катоми пишите тай щечи натписовате името отъ горе. Като приемните едно друго отъ оче матея щечи одарите телеграфъ, телеграфа щечи тай подписа са полицата и приехъ парите. Да са ослободя отъ мисалъ. Зато ви моля потродетисъ ж и катови желая добаръ напредокъ оставамъ Вашъ?

Дели Христиемага

Христо Ив.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8646.

Арх. т. I, № 3, стр. 277.

№ 468.

Данаилъ Хр. Поповъ до Любенъ Каравеловъ.

За пренасяне на в. Свобода въ България. Левски поржчалъ да се прашатъ чрезъ Руското консулство въ Русе, отъ дето имало леснина какъ да се взематъ и разпратятъ въ вътрешността. Срещалъ затруднения и предлагалъ отъ Букурещъ сами да се потрудятъ и да ги прехвърлятъ до Русе. Въ Т. Магурели образували Ч. Р. к., иска устав и квитанции.

Бае Каравеловъ!

Приехъ 10 Листове отъ „Свобода“ 1-й брой за Наши те отсрѣщны || за тѣхъ ми ка(за) Львскій чи сте ся Споразумѣли да Имъ ги провоздате прѣзъ Русе, чрѣзъ Русско то Консулство, защото отъ тамо Иматъ какъ да ги зематъ на вѣр-

¹⁾ квитанции.

но- Казвамъ Ви да не ми ги провоздате вече Мене зашто то нѣмамъ какъ да Имъ ги провоздамъ, || първо имъ съмъ провоздалъ Мой те всички броеве, рѣдовно, но все съ Мжчно- тій, || за што то пѣтниците ся страхуватъ да ги взематъ || а сега по 10 броя нѣмамъ какъ и кому да ги давамъ, и това въ- знание Вы.

Вѣрвамъ да Сте приели писмото ми отъ миналата 7-ца. Василь като бѣше тука и на тржгваніето си писа Г-ну Сп. Константинову зада ны проводи отъ устави те, и отъ расписки те, зашто то Съставихме вече и тука Ч. Р. К. — но до днѣсъ още нѣмаме нищо- || попитай те го зашто, Хората които зематъ участіе трѣбва да Имъ сж дава и по Единъ Уставъ, защото Тогава работа та си Има повече то значение

Вы Поздравлявамъ Д. Хр. Поповъ¹⁾

12 Јулія 1872 Турно

Н. Б. II. А. п. 102, № 42.

№ 469.

Бочукоглу до Иллерически.

Левски миналъ презъ селото имъ. Купена комитетска кола. Противъ плана на Левски за общо събрание (на Вътрешната организация). Трѣбва разширение на агитацията и събиране пари. Пролѣтъ ще дойде и нѣма да има готови Поздравлява попа на Иллерически. Етрополе не е удобно за общо събрание.

Юлія 29. 1872 г.

Баювиятъ мой Иллерически!²⁾

Писмото ти приехъ, радувамъ са за срѣщата ви съ... Добро е станало дето се е видело благословно купуванието на Каруца. За депутати сега никакъ не е време. Прочети приключеното и ще разумѣеш причините. А като го прочетеш, запечати го и го прати въ Кжрклия спореѣ надписатъ.³⁾

А зашто ли ни е сега Сабраніе, когато секой има поверіе на работата и не е ли по-добрѣ да се гледа распростра- нението на цѣльта и сжбираніето на пари? Тованашата ра-

¹⁾ Адресъ: Господъ Л. Каравелову Букурещъ²⁾ Настоящото писмо е било предназначено да се поднесе на Левски като препоръчително къмъ писмо или приписка отъ 1 августъ с. г. (вж: отд. IV, № 334, стр. 368).³⁾ Вж. писмото отъ Бочукоглу до Левски отд. IV, № 332, стр. 365, отъ 29 юлий 1872 г.

бота; за това пиши на лицето и искай му пстрелните пжлно-
мощия по-скоро да се дадат, за да са подпали и оня плам-
никъ, че врѣмето заминува; Дохожда есень, ще падна слана.
а подиръ нея зима, слѣдъ която като утрѣ ще настигне и
пролѣтъта и ще да ни застигне пакъ такива, се на сжщото
мѣсто. Напрѣдъ! поскоро напрѣдъ!!

Човѣкатъ ви ма пита бива ли у насъ да стане собра-
нието. Причината, поради която не бива, ще разберете отъ
приключеното.

Добро видение и поздравете попатъ.

Вашъ едномисленикъ Бучукоглу.

(П. П.) Приключвамъ ви погрѣшеното окръжно заедно
съ единъ уставъ, една учернена разписка и 16 бѣлы.

(П. П.) Добрѣ са пазете . . .

С ж щ и й.

Н. Б. П. А. п. 62, № 3537.

№ 470.

Ив. Драсовъ до Д. Хр. Поповъ.

Пратени лица да пренесатъ оржие и др. Пренасянето да стане
съ лодкари, които наредилъ Левски.

Ловичъ 1872 Августъ 2.

Г-не Данаыле!

Приносящій съ дружини-ти си иди да имъ прѣдадети
останалата стока¹⁾ нъ Ви моля потрудете ся дано ся прене-
сеше съ варкаджий-ты. за които ни казва В. Л(евс)кий че
били и тѣ въ работж²⁾ зашто-то инѣкъ не можатъ гы прине-
си всички-ты.

Отъ другы-тѣ писма ще ся увѣдомити по-ясно.

Приемете поздрав(ление) и пр.

Вашъ Мур. Ибрахимъ.

Н. Б. П. А. п. 62, № 8481,
Арх. г. I, № 7, стр. 189.

№ 471.

Хр. Ивановъ до Н. Т. Обретеновъ.

Късенъ отговоръ поради липса на вѣрно лице за поща. Такова да
дирятъ и тѣ. Получилъ пълномощно отъ Левски за организаторъ на

¹⁾ оржие.

²⁾ съзаклятници.

оня край. Викалъ хора да имъ го покаже. Наставления за счетоводство.
Полиция се наредила. Да не престѣпватъ Устава, за да не се накаже
нѣкой. Шпионуване единъ-други и донесения(!)

Търново 1/16 Августъ 1872 г.

Г-нъ П.

Въ Руссе.

Испратеннитѣ Ви неща сичкитѣ сме приели а дето не ви
отговарями на време причината е че неможимъ винаги да на-
меримъ сигорни хора за да ви отговоримъ. Завчера ти отго-
ворихъ за испратенитѣ 25 книги. Мислимъ да са намери
някое сигурно лице за да можи да ни принася сигорно пис-
мата но и вѣй гледайтѣ дано са намери това лице, та да мо-
жимъ по добря да работимъ. На писмата ще държитѣ нумеро
отъ сега нататакъ както гледатъ горя № 1/16 тжй натакъ. ||
дето ги викахми отъ търново да додитѣ причинатъ е тжзи
за да видитѣ пълномощното ми писмо съ което мя опжлно-
мощява Ц. К. да сж внасятъ на мени колкото пари сж сжби-
реть отъ назначенитѣ чясни к. като имъ давамъ насреща
разписка за внесеното ми количество, Лафся¹⁾ ще гледатѣ
сретства както и да е || да сж сбиратъ пари съ сѣко срѣд-
ство || дето да сж набави нужното количество било съ кражби
обири съ сичко което можи да сж извърши || белитѣ ще ста-
ватъ съ № както съ билетитѣ тжй и съ кютюка.²⁾ Пазете
строго правилатъ на законника (устава б. р.) зацо полициятъ
сж нареди да ходи на сякаде да не би да пострада нѣкои, ||
ще сж шпионуватѣ единъ други и ще ми явяватъ за да прид-
варвами злото което може да произлезе, || за весницитѣ, кни-
гитѣ стойностъ тж имъ наскоро ще ви внесемъ а за портре-
титѣ ако искатъ да ви ги пратимъ зашто не сж сж иоще
продали || . . . се пусна а другитѣ 6 мина сж затворени 40
(дни? б. р.) отъ тѣхъ тримата можи и тѣ наскоро да ся осво-
бодеть но следъ нѣколко време понеже тримата сж издадохъ а
триматъ постомянствуватъ. Писмата си нема да приключватъ
съ пликъ || за сякой случай като прочидни може да се ко-
пира и да ми сж придаде || за това ще сж приключватъ съ
книгата си ще сж туря малка чертица на вжнкашня пликъ

¹⁾ лафса — което ще рече.

²⁾ Билети ще се даватъ съ нумера — (вмѣсто името на вносителъ
на сумата ще се означа нумера му), който да се отбелязва на самия би-
летъ (квитанция). Тжй и на контра-квитанцията, кочана.

за да ся познава кога припадне писмото то и ви ся поднася за да знайтѣ да сж дървандисватѣ за предпазваніе || туи земетѣ подѣ забилежка за винаги чиртичката която гледатѣ отъ вѣнъ на писмото; въ пликатѣ т. е. въ Вътрешния пликъ нищо нѣма да билежитѣ. Отъ сега на татакъ писмата ми ще сж надписватѣ отъ вѣнъ да Вази а вътрешното до П. а нашитѣ до Ст. безъ да сж казва вжтрѣ придайтѣ писмото споредъ надписа му и тѣзи митода ще бжди наидобратѣ.

За сега имаитѣ добринатѣ да приемиѣ братскитѣ ни поздравленія кѣмъ синца ви Вашѣ пріятель

за Ст. Карагѣзовѣ
Къвржковлу¹⁾

Последното ви писмо отъ 14 того пріесж.

Н. Б. II. В. п. 1, № 32.
Арх. Обретеновъ.

№ 472.

Хр. Ивановѣ Книговезеца до Н. Т. Обретеновъ.

Тома Бричкаджията се опредѣля за поща. За шпионина Симеоновѣ. Да очистятѣ тѣхнитѣ двама шпиони. Обяснение на инициали А. Т. С. К.

Търново 2/21 Август. 1872
Г-нъ П. Златевъ!

Въ Руссе.

(Отговоръ на — б. р.) Писмото ни 1/15^а) нямами. Съмненіе че сте пріели || въ него ви расправихмѣ нужнитѣ за тогазѣ.

Днесъ ви явимъ че отъ сега нататѣкъ ще даватѣ писма и други рабути на Х. Тома бричкарина || той е нашъ човѣкъ и нѣма да сж боитѣ отъ него. Определете му мѣсто дето ще приемате и давате съ него.

Гледайтѣ вече рабути тѣ да върватѣ редовно споредъ както ви сж писа въ предитовашното ни. Величко Симеоновѣ е въ редъ и скоро ще отиде да сж посрешне съ дваматѣ си братя които придаде. Вій гледайтѣ да учиститѣ вашитѣ двамина тѣ²⁾ ако неможе то и тѣмъ ще сж пратятѣ единъ двама пріятели да имъ видятѣ рабутѣтѣ

¹⁾ Ив. х. Димитровъ.

²⁾ Погрѣшка: вм. 1/16.

³⁾ Петъръ Златевъ отъ Русе и Спасовъ отъ Габрово. (Обяснението е дадено подѣ писмото отъ самия Н. Т. Обретеновъ б. р.)

Земетѣ подѣ забилежка този знакъ които ще го познаватѣ нашитѣ хора: А. Т. С. К. значи азъ ти сме отъ единъ ком. та когато нѣкои иска да сж прикажи съ васъ то може да ви нареди таза буква.

Има нѣкои и други неща да ви испращатѣ отъ среща като ги приематѣ побързувайтѣ за испращаніето имъ.

И тѣй като принасямъ пріятелскитѣ си поздравленія

Вашѣ пріятель

Ст. Карагѣзовѣ.

П. П. Поздрави отъ странатѣ ни (заличено)

Натписж па писматѣ ще сж държи а писмата ще сж скѣсватѣ щомъ сж отговорятѣ. Името на нашатѣ и тѣй нататакъ Т. Ч.

1/15

Н. Б. II. В. п. 1, № 34.

2/21

Арх. Обретеновъ.

№ 473.

Н. Т. Обретеновъ до Д. Горовѣ.

Нѣщата пренесени благополучно отъ Гюргево. Левски известенъ да пише въ Гюргево, какъ да работятѣ. Революеръ да купи и да го изпрати.

Бай Димитре,

Бждети, спокоини || пощаждѣките пристигнаха благополучно, оставиха нещата и отидоха въ роднините си, || кажети на чувекатни дѣ да внесемъ пушката и отъ кого е, || тѣй сжщо и весниците кому ще ги проводимъ, || отъ Търново ни ни евиха какъ сж пріели сичките неща дето гѣимъ провождали до сега. Азъ имъ писахъ да еватъ на Левски за да ви пиши какво трѣба да правити(ти) и съ кого да работити сѣга || чякамъ за отговор || щомъ го получа ще ти пишѣ || гледайте да събирати пари щото сж много нужни, || вардети добре редатѣ на остава, щото таината пулиціе вече ся нареди за да ны подпаднати потѣ отговорностъ, || печята гледайте да го испроводити, || тѣй сжщо и революерчето, ако нисте зели отъ Букурещъ то копете отъ Гюргево и ги придаити на чувекатни. || колкото пари кажети му за дави ги проводимъ. Поздравленіе отъ сичките.

Поздравленіе отъ сичките.

Августъ 28 1872.

Къвржка

Въ Руссе.

П. П. Куршумите нѣка бждѣтъ 50.

Н. Б. II. А. п. 69, № 9320.

Арх. т. I, № 2, стр. 111.

№ 474.

Хр. Ивановъ Книговезеца до Н. Т. Обретеновъ.

Изпратенитѣ нѣща получени. Обяснение за ношното пѣтуване на Бричкаджията, поради което не можалъ да имъ се обади. За унищоване на кореспонденцията, щомъ се отговори.

Търново 3/4 7/врія 1872

Г - нъ

Въ Руссе.

Писмото ви отъ 30 того пріехъ заедно съ испратенитѣ ми неща || бадетѣ спокоеини, на писанитѣ ви сутра или въ срѣда ще отговоримъ имаитѣ търпение.

За бричкарина причината е тѣзи че като намярва кирія презъ нуща излизатъ за това не ви сж е обадиль. Той е на Свищовъ || като си доди съ него ще ви пишимъ и ще испратитѣ нещатаж.

Писмата както и други пѣтъ ви сжмъ писалъ не ги задържаитѣ като отговоритѣ || туй на много трябва да пазитѣ.¹⁾

Ви поздравлявамъ братски

Ст. Карагеозоглу

Н. Б. II. В. п. 1, № 36.
Арх. Обретеновъ.

№ 475.

Н. Т. Обретеновъ до Хр. Ивановъ Книговезеца.

Всички пратени имъ до сега писма получени. Препорѣченъ човѣкъ, който изчезналъ. Пратили 30 книги отъ драмата Хаджи Димитъръ и 20 вестника за Левски. Да пратятъ отъ Търново хора да изпълнятъ смъртното наказание върху известень шпионинъ. Не сж богати да правятъ харчове, за да видятъ пълномощното му. Да се яви на Левски, да пише на лицето въ Гюргево. Като центъръ на вилаета, въ Русе има много шпиони. Тѣ пречатъ за по-точно изпълнение на Устава.

Отговоръ на писмата отъ 1/16 Авг. и 2/21 Августъ
1/4 7/врія 872.

Отговаряме на писмата ви отъ 1/16 и 2/21, на които съдържаніе то добре проумѣхме — бждити спокоеини. Прѣпорѣчаниый тѣ Ви х. . . . (заличено) следъ като ми са прѣдстави, назначихме му мѣсто за да му дадемъ да ви донесе

¹⁾ Тази негова порѣчка трѣбва строго да пазятъ. Една неумѣстна мѣрка, отъ която се оплаква Левски като страхопѣзлювска.

надлѣжниятъ отговоръ но въ трѣгваніе то си както и до сега не ни се яви, което ни кара да са сжмняваме, че не ще може да ни върши работа. Чрѣзъ . . . (заличено) кираджията Ви пратихмы едно сънджче съ 30 книги Х. Димитрова Драма, 20 Вѣстници за Львскій за приемането на които очаквами отговоръ. Вый като познавате по добрѣ кираджия тѣ, назначети ни нѣкого за въ работа като го снабдите съ нужнй-тѣ знакъ, ако е потрѣбно. Колкото за моята работа и за. . . (заличено) мойтъ другаръ за сега като нѣма хора, които да я извършатъ. добрѣ быхти направили ако ни пратяхте отъ тамъ хора защото по разни причини не ни допушаватъ срѣдствата за сега. Колкото за да прѣгледаме опълномощеното Ви писмо остават за посетнѣ, защото пары май немами. За тріончето сми писали врѣменно но нѣмами отговоръ още сжщо и за другитѣ нѣща. Евете на Львскій че челѣкътъ въ Гюргево е останалъ самъ да работи нѣка му пише спорѣдъ както му се е обѣщаль.

Колкото за насъ, ный тукъ като смы въ центрѣтъ на Веляетѣтъ и са заобикаляме сѣкога отъ разни шпіоне срѣщаме спѣнки за скорошното и на пълно туреніе въ дѣйствиѣ уставѣтъ, но при все туй ще са трудиме колкото е възможно и Ви поздравлявами

Вашъ пріятель

. . . (заличено) & Cie¹⁾

Н. Б. II. В. п. 1, № 35.
Арх. Обретеновъ.

№ 476.

Орханийци до Радомирци, Кюстендилци и пр.

Временна препорѣчка за Т. Пѣевъ, — Фердинандъ . . . който трѣбва да замине като организаторъ въ Радомирско, Кюстендилско и Македония. Левски отсѣгствуваль да го снабди съ форменно пълномощно, което остава да извърши по-подиръ. Снабденъ е съ прокламации, окръжни писма, уставы, квитанции и пр. Даватъ му се всички нуждни права: да съставя Ч. Р. комитети, да устройва тайни пощи, да избира тайни скривалища да получава, напѣтва и пр.

¹⁾ Писмото е писано на гърба на писмото на Хр. Ив. Книговезеца отъ 21.VIII., № 34, което показва, че е чернова, или копие на испратения оригиналъ.

Братия Единородци!

Въ окръжията Сливенско и Османъ-Пазарско.¹⁾

Доносителятъ на настоящето ни е единъ отъ работниците за народното ни освобождение. Той са именува Фердинандъ²⁾ и са прѣпоръчва до В. Л-ий и Д. Общій, сжщо така дѣйци за сжщата цѣль.

Отъ тие двѣ лица едното, у което за сега се намираше печатътъ, сирѣчь В. Л-скій, отсѣтствува отъ тукашните страни и като не е познато скоро ли ще дойде, то за да са не губи време въ народното ни сжбуждание, испраща ми въ вашитѣ страни Г-нъ Фердинанда съ цѣль да отвори частни революционни комитети, да устрои тайни пощи, да избере тайни кжщи за скривание на гоними лица отъ неприятелите ни, и да даде всичките нужни наставления за освобождението на милото ни отечество, разбира са спорѣдъ сжджржанието на Уставатъ.

Г-нъ Фердинандъ ще Ви принесе и прокламацій, окръжни писма и устави на Българския Револуционни Централни комитетъ. Сжщо така отъ него ще приемнете и расписка за волни помощи. Народното ни освобождение ви налага длъжностъ да употребите въ полза всичките тие писменни наставления и колкото назидания би ви направилъ устно Г-нъ Фердинандъ.

Настоящото ще има важностъ до тогава, до когато са снабди Г-нъ Фердинандъ съ друго пълномощие, потвърдено и съ печатътъ на Ц. Р. Б. Комитетъ.

Въ вашите страни са е работило и по-испрѣди за тая цѣль. Вие ще запознаете Г-на Фердинанда съ досегашните ваши работници и съ тѣхните лозинки. Здравейте!

Ваши едномисленици: Окръжний центъръ Сюлейманъ-оглу Даудъ, Частенъ Б. Р. К. Бучукоглу.

Нагледни(къ) на окръжния центъръ въ Сюлейманъ-оглу Даудъ:

Д. Общій.³⁾

Н. Б. II. А. п. 62, № 8588.

Арх. т. I, № 3, стр. 344.

¹⁾ Трѣбва да се разбира: Радомирско, Кюстендилско, Македония и пр.

²⁾ Т. Пѣевъ.

³⁾ Това писмо е безъ дата. Отнася се къмъ есенята 1872 г. следъ като Левски бѣше обиколил Орханйско и замина за къмъ Тракия.

№ 477.

Панайотъ Хитовъ до Любенъ Каравеловъ.

Получилъ незаслужено посветената нему драма Хаджи Димитъръ. Трѣвало да я посвети на подръжниците на Хаджи Димитра, самъ той билъ противъ минаването му въ България. Или на Левски, че работи, а той отъ 5 години не вършилъ нищо. Прочелъ обявление, че ще издава книги за пътуваната на Панайотъ Хитовъ по Балкана и за живота на стари воевода. Да не пише нищо за живота на Панайота, че щѣли да пострадатъ много хора. Да пише само за умрѣли. Но книгата щѣла да ползува младежта.

Господин Каравеловъ приех книшките драма хаджи димитар и видех да е посветена на мене || но ас низасложвам това || заштото ас бех коитомо говурих да не минава у балкана || но са намериха дроги братия коитомо казаха да ми ни || имо помогнаха || затова мисла чи трабаши да са посвети на тех или от тех на некои лице || илинаи сетне дае си посветил на в левски || заштото тои бари работи || а ас стана 5 години ништо не сам направел || и за това мисла чи даже и ще расарди от тес лица некои || но както знаити || дрого || прочетох обевлението укоето казваш чи ще пичетиш потованието на панаіота хитовъ постара планина и жиото писания на некои стари и нови воиводи и географически и статистически || то е добро но само да гледаш дани пишиш за моят жиот нешто за сега чи ще ком-промитирами много хора || а колкото за измрелите нови или стари воиводи тое добро || и ще распали младежити || и географическите зобилежки ще им по казват пате || за сега немам дрого що да ви пише оставам ваш приятел и ви поздравем || и дапоздравиш госпожя ната и дроги приятели кои питат за нас || ас слава бога оздравех || юш малкома наболева крокат ама мисла чи ще са вида пот полно здравъ

белград септември 17

Панаіот Хитовъ

1872

Н. Б. II. А. п. 61, № 8260.

№ 478.

Н. Т. Обретеновъ до Хр. Ив. Книговезеца.

Препращатъ 12, 13 и 20-тия брой на Свобода, за да се дадатъ на Левски. Човѣкътъ — известенъ на последния — пристигналъ отъ Букурещъ и чака разпоредба отъ него какво да прави.

Баи Стефане Карагѣзовъ

Въ Търново

Пращамви 20 весника отъ вестникъ Свобода отъ 12 брой и 20 отъ 13 брой отъ тези по три задржшти за вази а оста-

налите пратете на Васила, ако знайти Василь на кждѣ е,
|| евети му чи познатие му човекъ които беши въ Букурещъ
на Гротата, сига е тука и очаква отговоръ отъ него, нека му
еви по-скоро какво трябва да прави. Нищо ново нѣма за сига
въ градини.

1872 7-ври 28 Руссе

Вашъ пріятель

П. С. Златевъ

Н. Б. II. А. п. 59, № 9321.

Арх. т. I, № 1, стр. 111.

№ 479.

Данаилъ Хр. Поповъ до Любенъ Каравеловъ.

Констатира неразбории изъ кореспонденцията на Левски. Получилъ сведения отъ разни мѣста, че Левски своеволствува. Не се допитва и не слуша никого. Не гледа вишегласие. Но сжщо — всички само него слушатъ, което е противно на Устава. Д. Общи заслужилъ, а Левски го билъ укорявалъ. Брата му Анастасъ сжщо укорявалъ. То било само защото оня се опиталъ да го критикува за неправилнитъ му действия. Всичко произлизло отъ заповѣдничество и отъ страсть, мисленето му — криво или право — да се слуша. Каравеловъ трѣбвало да го обуздае, иначе своеволията му ще разстроятъ дѣлото. Анастасъ П. Хиновъ се отказва занаяпредъ да взема участие въ работитъ, та дано така да се поправятъ. Да прегледа писмата (обясненията) на Анастаса и да отговори, но да не затваря писмото си, та и той самъ ще присѣдини къмъ него свое писмо. Въ Ловечъ сжщо и Д. Пъшковъ се отказалъ да участвува въ дѣлото.

Г-нъ Л. Каравеловъ

Притворени те писма днесъ пріехъ, || парите още не съмъ пріелъ, || като ги пріемна отъ човека съ идущата поща щж. Вы ги провадите; || Отъ всичко що ми пише и мене В. Л. виждамъ едни неразборій, на който би трѣбало да сж даде единъ край, || азъ какъ то, сж научавамъ отъ повече лица, които казватъ ча В. Л. Съвсемъ своевалствува, безъ да сж допитва до Никого за нищо, Ний знаеме чи каквото и да би трѣбало да сж извърши, трѣбва да сж свика събраніе, и споредъ Вишегласіе то да става всичко, а това той никакъ не считалъ за Нищо, || а Пакъ отъ друга Странж глѣдамъ чи сж уплаква чи не биле го Слушале, чи какъ ще да Слушатъ. Само Него, когато Това нито Уставътъ не го Гласи, || защото ли не пріема той да сж споразумѣва съ другите около Него Членове, а ми върши всичко по Свое си Миѣніе? За Д. Общій всички ми казватъ чи е заслужилъ и чи заслужва Гдето и да отиде, а той пакъ стои чи го укорява, || тжй сжщо и съ А. Хр. Поповъ т. е. съ брата ми, защото той Искалъ да му до-

каже за Нѣкой си Неправилности които послѣдвалу отъ Странж тж на В. Л. а той Обърналъ друго яче работата, || всичко е чи Той Иска Само Неговйтъ Гласъ да сж чува и Неговите Мненія криви прави да сж удобряватъ. || това Мисля чи не е тжй, както той го Иска — зато не трѣбва никакъ да му даватъ Поводъ за такива Своеволия, защото тѣзи Нѣгови Своеволия, ще прінесятъ голѣми растройства на Много мѣста, които после неще бжде Никой въ Състояніе да ги поправи. Зато какъ то азъ тука тжй и Вый пишете му, и на правете му забелѣжваніе, да сж остави отъ тия безрѣдици догдѣто е още рано. Братъ ми А. Хр. Поповъ за напредъ нема да приемава ни Най Малко Участіе въ Нар. работи. Само е Само да сж угасятъ тия неспоразумѣніж — Като приглѣдате писмата му, проводете Отговоръ тъ му до мене Отворенъ, чи и азъ ще Му пишж.

И въ Ловечъ Единъ отъ Най-добрите работници Д. Пжшковъ все за тия Негови Своеволия, отказалъ сж е вече отъ работата, а пакъ то тжй не сж вършатъ Такива работи, || Ний вмѣсто да гледаме да привличаме Повече дѣйци, а то Напротивъ Споредъ Своеволията си отпжждаме и най добрите —

Въ поздравъ Д. Хр. Поповъ

3. oct. 1872 (печать)

Н. Б. II. А. п. 102, № 43.

№ 480.

Министерътъ на Вътрешнитѣ дѣла въ Цариградъ до Великия везиръ.

Дунавския валия донесълъ за бунтовнитѣ агитации между българитъ въ неговия вилаетъ. Съучастницитѣ брояли около 400—500 души. Начело на движението стояли кметовѣтъ, чорбаджиитѣ и даскалитѣ на Орханійската касаба и селата Къкринъ и Г.-Изворъ. Непосрѣдственитѣ органи на рев. комитетъ трѣбва да се изловятъ и накажатъ, за да се умири областъта. Предлага да се изпрати специална комисія въ София отъ военни и граждански лица за всестранна анкета и подвеждане подъ отговор ость съ съставъ: председателъ Али Саибъ паша и членове: Иванчо ефенди отъ Върховния сждебенъ съветъ и Шакиръ бей ефенди бившъ помощникъ валия въ Багдадъ. Назначената досега специална комисія отъ мѣстни дейци: мюсюлмани и християни въ София не е могла да внуши довѣріе на тамошното население, защото била и обвинителъ и сждия. Опредѣля се въз-аграждението имъ. На началника на втория корпусъ е дадена заповѣдь. Биле дадени инструкции да бжде готовъ при всѣко поискване на военна помощъ.

Ваше Превъзходителство,

Донесено е било напоследъкъ до знанието на Негово Величество Султана рапорта на дунавския валия, съ който той ни съобщава по какъвъ начинъ нѣкои отъ превържени-

цитѣ на Букурешкия бунтовнически комитетъ сж попаднали въ ржцетѣ на властѣта и какъ останалитѣ сж се прѣснали на малки части. Водителитѣ на този възстаналъ противъ отоманската държава комитетъ сж коджабашиитѣ, чорбаджиитѣ и даскалитѣ отъ орханийската касаба и селата Къркина (Къркекѣ) и Изворѣ, а тѣхнитѣ съучастници възлизатъ на 400—500 души. Това явствува отъ последното писмо на въпросния валия, съ което той се отнесе до насъ за упжтвания и наставления. Министерскитѣ съветъ се събра на заседание, по този случай, Въ Високата порта (Бабѣ-Али), въ петѣкъ вечерѣта на текущия месецъ, за да обсжди и размѣни мисли по въпроса. Отъ сведенията, съ които разполагаме, известно ни е, че непосредственитѣ органи на революционния комитетъ отъ Дунавската област сж повече отъ 20-тина души и вършатъ една превратна агитация, на която трѣбва да се тури край, като се арестуватъ и унищожатъ (изкоренятъ) главнитѣ имъ агитатори. Отъ известно време насамъ едни неблагонадежди хора, избрали България за арена на революционни опити и, чрезъ пари и други срѣдства, залѣгватъ и разтревожватъ населението. Отъ опитъ е известно, че колкото по-ненаказани оставатъ подобни хора, толкова по-дрѣзки тѣ ставатъ въ своитѣ предателски деяния. Следователно, за да покаже своята мощъ и своето решение да не търпи подобни нѣща, държавата трѣбва да накажи тѣзи, които сж въ нейнитѣ ржце, чрезъ една специална комисиия, която да се избере и изпрати немедленно въ София съставена отъ военни и граждански лица, съ задача да произведе всестранна анкета и подведе подъ отговорностъ провинилитѣ се. Образуваната за тази целъ въ София специална комисиия не може да внуши довѣрие на мѣстното население, защото тя става и обвинителъ и сждия. Избраната отъ тукъ комисиия да се председателствува отъ Али Саибѣ-паша, а за членове: Иванчо ефенди — членъ отъ Върховния сждебенъ съветъ и Шакирѣ Бей ефенди — бившъ помощникъ валия въ Багдадѣ.

На тия сжщитѣ се предоставя правото да избиратъ измежду мѣстното мохамеданско и християнско население, ако се укаже нужда, и допълнителни членове за тази комисиия. На горепоменатитѣ трима сановници, известни по своя безукоризненъ и правдивъ характеръ да се дадатъ наравно по

15,000 гроша пжтни пари. На Негово Превъзходителство Али Саибѣ-паша, като председателъ да се плаща и по 5,000 гроша месечна заплата, понеже е на действаща служба, а на Шакирѣ-бей ще се дава временно по 10,000 гроша месечно, като чиновникъ безъ редовна служба. Очевидно, въпросната специална комисиия, при изпълнение на своята задача, не ще има нужда отъ войскова помощъ; безсѣмненъ е фактѣтъ, че военната сила при подобни обстоятелства оказва голѣмъ ефектъ. За това, дадени сж нуждитѣ инструкции на началника на втория корпусъ, Абди паша, да бжде готовъ при всѣко поискване на помощъ. Настоящето ни тескере, съдържаще тѣзи наши мнения и мѣрки, ще бжде изпълнено щомъ получи одобрението на Негово Величество Султана.

29 Нисанъ 1289 г. Египта

29 априлъ 1873 година.)

№ 481.

Котленци до Сливенци.

Изгубили се пратенитѣ имъ квитанции. Подробности какъ сж издѣдени отъ мишкитѣ. Членѣтъ на организацията, който се поболѣлъ. Липсватъ имъ други членове.

№ 6

Бр. чл. на Ч. Б. Р. К.

Въ Стамб. Мехмедѣ Ефенди

На честното ви придружено съ три устава едвამъ днесъ спешимъ да ви отговоримъ. Причината на това е че единъ отъ насъ отсждствова почти два мѣсеци врѣме. — Този ни

*) Запазихме датата, съ която управляющитѣ Ориенталския отдѣлъ при Нар. библиотека ни предаде този документъ. Тази дата не може да бжде вѣрна. Презъ ноемврий 1872 назначената отъ Цариградъ чрезвычайна комисиия, за да сжди виновнитѣ по Арабаконашкия обиръ е вече стѣпила на българска земя. Да се мисли, че тя е получила назначението си едвამъ въ априлъ 1873 е недопустимо. Ние провѣрихме сжщо превода на датата отъ турско на европейско лѣточисление чрезъ добъръ превода на датата отъ турско на европейско лѣточисление чрезъ добъръ специалистъ и преводѣтъ е вѣренъ. Остава да приемемъ, че преписвача, съ който библиотечния нашъ чиновникъ си е служилъ въ Цариградъ, е направилъ грѣшка при копирането. Преводѣтъ на цѣлия документъ, е билъ свѣршилъ, или не е забелязалъ още въ Цариградъ противоречието въ преписа спрямо оригиналния текстъ, тъй и тукъ въ София, когато вече превеждаше самъ документа, не се е сътилъ, или не е знаелъ да се замисли, за да ни даде нѣкое по-възможно обяснение върху грубата грѣшка — още повече, че ний му обрѣнахме вниманието върху изникващото противоречие. Ние поставихме, прочее, документа по хронологически редъ на мѣстото, което му се пада по съдържание. Чиновникѣтъ не е достатъчно само да знае чуждия езикъ, но още да има самъ наученъ интересъ и да е предварително подготвенъ по съдържанието и значението на ония документи, които събира.

братъ е още былъ пропаднълъ въ тѣжка болѣсть гдѣто съ помощта на лекарътъ и на Бога едвамъ е можалъ да живѣе и да си дойде; той е днесъ тукъ нѣ още не може да дойде на себе си.

При отсждствието на този братъ ные почти нищо не сме направили; нѣ ето че ны ся прилучи една жалостна случка! Братътъ що отсждствова по своя си работа, който попричина на болѣстѣта си ся забави толкосъ, безъ да ся ненадява на правилъ една погрѣшка, която и ний не одобряваме, нѣ нѣма що да сторимъ, когато той съ сълзы на очитѣ си и съ страшно заклѣваніе въ честныя кръстъ и св. Евангеліе исповѣда си погрѣшката, за която и ний го простихме, нѣ съ много напomniaнiя за други пжтъ да внимава добръ.

Погрѣшката на този братъ е тѣзи: като го знаяхме че той е най-вѣренъ въ изпълненіето на длѣжноститѣ си предали му бѣхме сичкитѣ белети да стоятъ у него ведно съ другитѣ писма, || той обаче лѣтосъ при трѣгваніето си като му дострашало да ги държи на свободно мѣсто, рѣкалъ да ги скрие на безопасно мѣсто, като ги и обивилъ въ други книги, || нѣ за голѣма жалость сега като си дойде и ги потърсилъ на сжщото мѣсто нѣ не ги намѣрилъ вече, || и спорѣдъ разказваніето му вижда ся че мышкитѣ ся ги завлѣкли и раскжсали тѣй, што днесъ ные нѣмаме нито единъ билетъ. Отъ тѣхъ билети бѣхме распорѣдили само 4 на които Вы бѣхме внесли стойността 10 л., а за жалость нито расписката срѣщу тяхъ съществува нито на на 4-тѣ билети кочанътъ имъ има, сичко е унищожено отъ проклѣтитѣ му мышкы!!

Братътъ отъ жалость и скѣрбъ че ся е показалъ въ тѣзи случка като недостоенъ и неспособенъ, колкото бѣше болѣнъ още повече ся поврѣди отъ мысляніе и скѣрбъ; || ный обаче го утѣшихме че станалото ся невраца, нѣ занепрѣдъ строго да глѣда, и добръ да пази всичко що му ся повѣри.

Прочее милы братія, ные всичкы ся сматраме като виновати бързае да Вы извѣстимъ часъ на прѣдъ и да Вы по молимъ и по просимъ прощеніе, || да ны простите, понеже ные още като новы въ тѣзи работы, та не е възможно до дѣ не прѣгрѣшимъ нѣщо.

Прочее молимъ Вы братія, ако е възможно вмѣсто онѣзъ билѣти да ни проводятъ други такива, защото отъ сега на татѣкъ ще хванжтъ да ни трѣбватъ.

Милы братія, наистина че много е трудно и мжно работяніето по тѣзи идея, нѣ нѣма що, трѣба да ся работи полѣка лѣка што да о кивлява и напрѣдва дѣлото. Наистина че ные още не сме намѣрили онѣзи лица които ни сж нужны за настоятелство, нѣ тѣ чакъ тогава може да ся избержтъ когато ся умножатъ другитѣ члѣнове.

Наистина че до сега, ако бѣше ся извършело очистяніето на онѣзи черни души, за които Вы явихме, много щеше да ни помогне въ дѣлото, нѣ да но поне сега да ся извършаше това по за скоро.

Ахъ! Милы братія, ные ся пакъ повращае на жалостната случка. — Вые може да кажите че да не бы да сме нѣщо злоупотрѣбили и да Вы ласкаемъ! Не братія не; || това недѣйте прекарва презъ умѣтъ си никога. Ные сме увѣрены, въ сичко на този ны братъ и го даже съжеляваме като го глѣдаме толкосъ огорченъ самъ на себе си за погрѣшката, што то ва му побърка повече здравіето, || а и ные Вы ся заклѣваме въ имято Божіе, че сме готови всичко да жертвуваме за милото си отечество и самыйси животъ, а камоли да помислимъ за злоупотрѣбленіа! Недай Боже!

Както и да е станалото ся невраца, || ные ся обѣщаваме че занепрѣдъ ще глѣдаме строго да изпълняваме длѣжноститѣ си спорѣдъ уставътъ. А колкото за сега пакъ припадаме на молба и Вы молимъ да ни простите, и часъ на прѣдъ да ни ся отговорите за да ся успокой и братътъ за да може по скоро да оздравѣе и да ни помагъ въ дѣлото, защо сме сами; нѣ да (но б. р.) съ Божіята воля да ся умножимъ много. Дай Боже!

Поздравляеме Вы отъ най-искренно сѣрдце и сме Вашитѣ братія отъ Ч. Б. Р. К.

Въ Едренели Бохуръ Несимъ.

18 8|рiй 872

Н. Б. II А. п. 68, № 9163.

№ 482.

Христо Ивановъ Книговезеца до Н. Т. Обретеновъ.

Бърза да имъ извести, че нѣкои комитетски хора паднали въ турски рѣце, оказали се слаби и издали се единъ другъ. Предупреждава да унищожатъ кореспонденцията и всичко друго. Да не прашатъ писма повече.

Търново 30 октомври 1872

Г. (скжсано)

въ Руссе.

Този часъ приехъ известіе че отъ братиятъ паднали нѣкои и други въ неприятелски раце || земете нужнитѣ мерки за сякои случаи || писма и други рабути пригледайтѣ и скжсайтѣ защото излезли нѣкои и други слаби въ прикаскитѣ си, || сношеніята прикжсне(те б. р.) за временно, до като ся известиме за сичко || съ 1 речъ нищо недейтъ праща до като не ви известимъ, || ако сте пратели нещо то прибързайтъ да ми явитѣ || но дано не сте пратели.

Безъ повече за сега ви поздравямъ

Вашіятъ Христема

... (скжсано) Ст. ...¹⁾

Много мина отъ хората ни сж оловили и самъ Димитръ падналъ въ ржцете имъ сж щитѣ.

Н. Б. П. В. п. 1, № 33.

Арх. Обретеновъ.

483.

Хр. Ив. Книговезеца до Н. Т. Обретеновъ.

Сжщото по-предно писмо подъ редакцията на З. Стояновъ, съ характернитѣ прибавки и тълкования на автора.

Господине Петръ Златевъ²⁾

въ Руссе.

Тоя часъ приехъ извѣстие, че отъ братията паднали нѣкои и други въ неприятелски ржцѣ. Земете нуждните мѣрки за сѣки случай; писма и други работи преглѣдайте и кжсайте, защото излѣзли нѣколко момчета слаби въ прикаскитѣ си (истиндаците). Прекжсайте сношенията приврѣменно, до като извѣстиме за сичко, съ една рѣчь, нищо недейте праща дордѣто не ви разяснимъ работата. Ако сте пратели нѣщо на скоро, то побързайте да ни явите, но дано не сте. Много отъ момчетата сж хванати и спорѣдъ слухове, и самъ Общиятъ е падналъ въ ржцѣ.

Търново 30 Октомври 1872 год.

Безъ повече за сега ви поздравлявамъ

Ст. Карагйозовъ

Биографията на В. Левски отъ

З. Стояновъ стр. 86, 1884 г.

¹⁾ Навѣрно — новиятъ псевдонимъ Христемага, допълненъ съ стария — Ст. Карагйозовъ, който е билъ изличенъ, или скжсанъ.

²⁾ Н. Т. Обретеновъ—Русе.

№ 484

Любенъ Каравеловъ до Г. Живковъ.

Арести и издательства въ България. Ако не минатъ дейци отъ Влашъко да дигнатъ народа, всичко ще влѣзе въ ржцетѣ на врага. Загубва се навсѣгда довѣрието на народа, Европа се разочаровава, нашето дѣло се прославя пакъ като нѣщо просто. Въ 1867 и 1868 сме се прославили безъ народа. Сега има подготвенъ народъ. Да събере колкото може дружина и да мине насреща. Сжщото писалъ на Левски.

Брате Георги!

въ Гюргево.

Всичко, което осигуряваше еднж пжлна бждща революция, са е оловило: писма, уставы, окржжните и пр. всичко е въ турски ржце.

Едно нѣщо само ни остоя: то сж нѣколко хиляди юнаци, които имаме въ Бжлгария. Но като сж хванжти нѣколцина отъ тѣхъ, то сж зеле да откриватъ и прѣдаватъ на турците своите другаре. Съ тоя начинъ неприятелятъ ще изжрже сичките и ще ги кара кждѣто иска като овце.

Ако наши отъ тука не минатъ и не дигнатъ народатъ, който е отчасти готовъ, но безъ заповѣдъ не смѣе нищо да направи, то нашите неприятели ще мжчатъ, ще сждатъ и на-казуватъ свѣтатъ не като политически престжпници. а като прости хайдуци.

Това е едно нещастіе, но има и други още двѣ: второто е че ние на всегда за губваме довѣрието на народатъ, кого веке неможемъ на никакавъ начинъ да вкараме въ революция; третото е, че Европа неще да земе никакво участие въ разглежданието на сждатъ на толкова си нещастни работници и ще мисли че ние сме далѣче отъ да бждеме способни за граждански права, и тогава ето ти Бжлгарската работа искарана пакъ проста, а Бжлгарете мжчени до неизвѣстенъ степенъ.

За да не бжде сичко това така, то трѣбва да се подигне народатъ и да покаже колко годѣ негодование камъ прѣзрителниятъ си тиранинъ.

Въ 1867 и 68 Бжлгарското оржжие са прослави чрѣзъ малцина юнаци и безъ народното сжчювствие. Но сега, когато почти въ цѣла Бжлгария сжществуватъ комитети; работата ще е много по силна, по-велика.

За това, брате, вие безъ да губите ни минута, сжбирайте колкото можете повече дружина и минувайте отсрѣща.

да дигнете народатъ срѣщу сегашните прислѣдувания и да избавите страждущите.

Сжщото писахме и за Лжвски.¹⁾ Той не е паднълъ въ неприятелски ржце. Здравѣйте!

Вашъ

Кара Мустафа.

1872

Ноемврія 2

П. П. Приключеното часть по-напрѣдъ испроводете спорѣдъ надписатъ.

Н. Б. II. А. п. 60, № 7-90.

Арх. т. I, № 6, стр. 6.

№ 485.

Сливенци до Любенъ Каравеловъ.

Отговарятъ на писмото му отъ 1 ноемврий до Левски, препратено имъ отъ Старозагорци. Отказватъ. Мотивитъ сжщи, както и ония въ отказа на Ст.-загорци, продиктувани отъ Левски и изпратени имъ почти текстуално съ заповѣдъ отъ сжщия.

1872. 24. 9/врий

№ 22

Ч. Б. Р. К.

Братія!

въ Кара-Мустафа Бучукооглу.

Получихме едно писмо отъ наши брѣтия въ Едирнели Афузаи,¹⁾ заедно съ копията на онова писмо което проводихте до Асланъ Д-оглу. Въ това ваше писмо извиквате всичкы-ты юнацы които се намиратъ тука да дигнатъ прѣпорецъ-тъ и съ този начинъ да избухне революція-та за освобождение-то на милото ны отечество, нъ ные ще попитаме васъ: знаете ли въ кое положеніе ся намира нашж-та свѣта работа, что-то тѣй нечякано проводите извѣстіе за възстаніе-то? Ако не-знаете то трѣбва да вы опишемъ положеніе-то си и тогыва вѣрно да си правите смѣткы-ты си: Ные нѣмаме, може да сж каже нито една нова пушка, а всичкы-ты ны които сж намиратъ тука сж стари полвина френскы (съ капсулъ) и полвина съ кремацы, които сж най лоши и най незгодны за въ тая работа, второ пары нѣмаме и трето свѣстны началници ни липсватъ. Ако ны проводите първы-ты и третите то ще можемъ да извадимъ до 500—1000 души подъ оржжіе; сѣтнѣ казвате че сж надѣвате за помощъ отъ Сърбія и Черна гора да ви кажемъ, че нья не трѣбва отъ никого да сж надѣваме

¹⁾ Вж. отд. IV. писмо отъ 1 ноемврий, № 348, стр. 384.

а само на дѣсница-та си, тя ще ны избави. Додѣ-то не видимъ, че Сърбія и Черна гора сж залови съ Непріятель-тъ, до тогива нито (стжпка) не правиме, тѣй неприготвени както сме сега. Нека сж заловатъ напредъ тѣ, а сѣтне като гы видимъ че ся сбиха веднаждъ дваждъ, ще сж дигнемъ и ные, макаръ съ сопы, съ косы и съ брадвы.

Братыя ные не знаемъ, кое ва е накарало толкозъ бързо да ны извѣстявате и да искате да станемъ на кракы, нъ ако има нѣкоя положителна причина и толкозъ силна что-то да може да оничтожи сила-та на уставъ-тъ, то ные сме готовы да подадемъ ржка и да сж біемъ до гдѣ-то имаме въ телото си и една капка кръвь и най малко сила. Бждете увѣрены че и Българина знае да умыра на бойно-то поле за отечество-то си, нъ не е право на празно да сж лѣй кръвь-тж ни.

Най малко най малко, иска още една цѣла година, за да сж готвиме, да събирате пушки пары и началници, безъ пары, пушки и началници нищо нѣма да стане.

Щомъ получихме горнето ные членове-ты сж сбрахме и слѣдъ едно дълго и серіозно разискваніе рѣшихме да вы напишемъ слѣдующето.

Това е нашето положеніе и мнѣніе, другы-те мѣста не знаеме, ако тѣ сж готовы да трѣгнатъ, то на драго сърдце ще гы сподыримъ и ще имъ дадемъ братска ржка въ тая свѣта работа.

Н. Б. II. А. п. 68, № 9128.

№ 486.

Хр. Ив. Книговезеца до Н. Т. Обретенонъ.

За приети и разпратени книги. По-точни сведения за приключеніето още нѣматъ. Намѣрили Левски въ Ст.-Загора. Тѣзи дни ще пристигне въ Търново. Да пишатъ на Каравеловъ за печатитѣ. Прилага писма до него отъ Левски и отъ Ст.-загорци, донесени до тукъ отъ Отецъ Матей.

Търново 25 9/врий 1872

..... (Обръщението заличено)

Въ Руссе.

Писмото ви отъ 20 того на време пріехъ заедно съ качето.

Отъ геометрійтѣ 25-тѣ сме продали и за които ви внесжхме стойностж. Отъ последнитѣ 30—20 тѣ пратихме въ Загоре а 10-тѣхъ въ Ловичъ но не сме имъ събрали юще паритѣ. Нѣмами точни свиденія-тж юще за приключеніето. Тези

дни ще доди главният книжарь когото намерихме въ Захра и като сж споразумеимъ ще ви пишимъ наподобно за сичко.

Пишете на Г. Петковъ въ Букурешъ за печатитъ дето му поржчихме нека ги направи и ни ги прати ето ви приключвемъ писмо до него.¹⁾

Н. Б. II. В. п. 1, № 137.
Арх. Обретенъ.

№ 487.

Панайотъ Хитовъ до Българския Ц. Р. комитетъ.

Въ Сърбия забѣгналь игумена на Драгалевския манастиръ от. Генадия, бившъ другарь на Левски въ бѣгството му въ 1862 презъ Нишъ за Бѣлградъ. Той дошълъ при Панайота и му разказалъ за Орханийската случка. Подробности по хващането на Д. Общи за издайствата си подученъ отъ Гръцкия консулъ въ Пловдивъ, дето ходилъ лѣтоска. Описва портрета на Генадия. Праща го на Ц. Р. к. и имъ го рекомандува.

Господа членове б. р. ц. т. к. отъ софия доди единъ калогер които е бил Ягомен на драгалеския манастир || тое манастир е близо до софия един сохат || тос калогер имито мое генадия || тои казва чее бил член на Софишкия комитетъ и като са уловил димитаръ општи утетевенъ и го докарали у софия и искажал на колко хора от софия и отъ селата || и пратили отъ софия жандари да оловат и ягомена генадия от монастира || а генадия доспѣл та са метналъ на конет си и побегнал || и дошел у Сърбия || и доде при мене ими разказа за работата како са е случило || и колкото е можил да узнае от издаванието на работата казвами чи димитар е уловен утетевен и го е крила енна жена довица || иреченя димитар когото са дошле да головат той са приоблекал сас женски дрехи и натоварел на един кон нешто парталак и ено дете сас него || божи чие жена и шеиди по тарлити как то имат обичеи тете венкити та ходат та носат хлѣп на охцярити || и тай го видели торцити и го фанали || сормах димитар || то савиди чее забравел чи носи леорвер за ножно времи || или е дрога пирчина || ас сум нем катое ходил летос у Пловдиф та у променевал пашепопрататси да ни е мо дал тос план грачкият консол || но било какомо драго || ас вижам ча нема практични хора || нема ни согласия измежду левски и дими ра || но горе реченият генадия ма пита дамо каже де е кометете и иска да доди у бокорет и да тарси комитет || но

¹⁾ Писмо огъ Ст. Карагѣзовъ.

ас мо казвам чи яс не зная ништо || както е и праву чи не зная || както несам познавал досега и речения генадия егомен || но сасичко че нисам познавал до сега генадия сега вижам че генадия на истена е бил помесен у работата || сега очекам от вас от говур що да права сас генадия || сашто питам и за мене ако намеравати вии за ножно да дода при вос вии ми пишети

Физогономията наречениятъ генадия години 40 возрастъ среден снага омерена коса черна малко пробелела лица чорвено очи черни лик валчес нос омерен коса гаста на сарци здравъ || разговор сарчен || има глет храбаръ¹⁾

Н. Б. II. А. п. 61, № 8263.

¹⁾ Писмото е безъ дата. Трѣбва да го поставимъ въ втората половина на ноемврий 1872 г. Къмъ него се отнася следната бележка на Панайотъ Хитовъ съ дата 28 ноемврий с.г., която въ Народната библиотека носи еднаква сигнатура:

„Година 1872: ас панаіот хитиовъ като седех у бел град и се слохех що ще да са слочи по беднотони отечество ништо са нечуваши ето из венас че доди единъ калогер от София побегнал от манастирѣтъ то ест от манастирѣтъ драгалески тос манастир са намира блосо софия един сахат расстояния пот планичата витосе калогере имито мое генадия този калогер катоми расказа чее бил у мешенъ ународ нитини работи то ст у кометета но комитетата таман са беши малко торил нарет ето чи ми каза егомен генадия чи са уловили около 50 човеци от тетивени и от орхание и от софишкити села ими изказа чи на това излавене е била пирчина хазната която е от нели очесницити на кометета на тес очесници поглаваръ е бил Димитар општи като ми каза чие димитар општи ас познава-*) тогова димира варло добре заштото речения димитар општи 68 година доди из гирит тои беши очесникъ у гиритската бона и понапрет е бил у чесник из италия сас гари балди то ст на 1866 като доди речения димитар ис гирит има намери у бел град има замоли да им дам среству да идат у торско като хаидоти и да на сарчават народа и яс приставах и им дадох пошки и дроги потреби и отидоха но нешта да исповедам на сино що са е случило сас техното ходени това беши 69 лето като им дадох среству та утидоха и им показвах сас кого даидат да не пострадат ас им показвах коста от влашко село които беши 1864 лето сас мене им показвах тодора от Чипровци но коста не е мо испило зарака да иди сас тех а тодор у тиди и както беши познат тодор по беркоската област и ас мислех че ще направат работа но несогласието ни им дало дабадат дрожина както е богдал ами са скарали и са разделили и таи тодор сас своити момчета зел понешто и са варнал у сарбия а реченият димитар општи и христо от пазаржикъ касап велиоло и михаил от самоховъ са отделили от тодора и ходили по беркоската планина и пиротската и ги опколева една потера у пиротската планина горе на соватити баш пот три чуки дето савзема реката па отива у село доинкинци избиват христа и михаила а димитар општи побегва и доде у белград и ми каза чи мо избили дрогарити

и таи стана и замина за ибраил и тако по димитровден и яс у тидох у ибраила и са варнах та отидох на мошията содица при николаки балкански около колада еточи доди и димитар општи и седе до марта

*) Пренесалъ думата, безъ обаче да я довърши на новия редъ: „познавахъ.“

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

Пристигналъ тетевенецъ и разказалъ подробности по Софийското приключение... Д. Общи не предавалъ. Показалъ се сърбинъ съ гръцки и италиански паспорти Само това казалъ: биле трима—Ангелъ Кънчевъ, Левски и той. Левски билъ напусналъ страната преди два месеца. У Анастасъ п. Хиновъ намѣрили 2—3 револвера — само това било злото. Слухътъ, че Д. Общи държали свободенъ въ конака, не билъ вѣренъ. Другитъ, заедно съ нѣкои жени били изтезавани. Дошли четворица консули отъ Русе и положението се смекчило. Подробности какъ станало разкриването на тайната по обира. Ареститъ въ Тетевенъ и Орхане. Въ Ловечъ хванали двамата (за които въ Букурещъ знаели) и единъ попъ. Чувало се, че ще ловатъ и въ Враца. За комитетъ турцитъ избѣгвали да говорятъ. Арестували хайдуци и обирачи. За добрия арменецъ Ованезъ Аладжаджиянъ, познатъ на комитета. Отказа на плѣвенскиятъ чорбаджия да се застъпятъ за Ан. п. Хиновъ. Отказа сжщо на чорбаджиятъ отъ Русе, защото били виждали Ан. п. Х. често да ходи въ Влашко. Случката въ 1863—64 какъ единъ русенски чорбаджия Таке Х. п. Георгиевъ предалъ нѣколко души чрезъ владиката за пренесенъ брой отъ вестникъ на Раковски За шпионина Симеонъ Кушинъ и Теодоръ Вацовъ (отъ рода Кучовци).

принас и пакъ заиска да го помагам даиди у балкана но ас нештехъ вече да модамъ ништо итай той стана и отиди у ибраил и сабралъ десетина момка които имали по 15 или 20 желтици и ще ги оди у балкана и така им казалъ че ще ги заведе у сарбия и от там ще ги изведе у балкана и таи завелъ го белград и им зелъ парицити да им копова ножните потреби и фанал да са крии от тех и таи тии като фанали да го тарсатъ той побегналъ у смедереву и от там заминалъ за у атина и есента пакъ сидоди итоди праву при мене ими са оплака чидро гаритимо които щел да оди опланината гоизлагали инирачили да идатъ и той от затова побегналъ от тех и отишелъ у смедереву и продалъ от пошкити които билъ копелъ сас техните пари и отишелъ у грачко и санамерелъ сас леониди които гобеа оловили чини миса 66 година о единъ манастир и го беа закарали у цариградъ тос манастир у които беши уловенъ леониди е около серес миса строа и таи мои димитар ми разказа че сае виждалъ и сас короневу и сас иошти дроги капитани но аз не вярвахъ дащеда бадъ грачки шпионенъ (гръцки шпионинъ б. р.) но мислехъ гоче ходи да лажи да са храни и таи приседе принас и тас зима пролетъ та ас заминахъ за у сарбия а него оставихъ при николаки балкански да помага на мошията и даса храни но подир мене два месеца ето че ми пиши господинъ данаилъ попо (Данаилъ Хр. Поповъ, б. р.) из турна могорелъ чие дошелъ општи у могилица и иска даиди при декона но питатъ мене ас како щерека ас помислехъ и им отгоорихъ че димитар е добаръ амае инатъ и сардитъ ное малко практиченъ у тес работи ако ще декона некаго прибере тое на комитета знанието както ще декона но сетне добихъ отговоръ че е отишелъ придекона“.

Подъ № 8263 имаме въ Н. библиотека три листовъ. Тука е написанъ първия листъ, изписанъ и на дветъ страници, които бихме отбелязали подъ № 8263-а. На втория листъ следва копие отъ писмо до Ц. Р. комитетъ безъ дата, но отговаряще по време и по съдържание на тукъ даденитъ бележки. Това копие дадохме и трѣбва да се смѣта № 8263-б. Третиятъ листъ съдържа копие отъ писмо съ интименъ характеръ — разбира се, всичко писано съ ржката на Панайота.

Господа!

Вчера дойде човекъ отъ Тетевене, и ни разказва слѣдущето: за Димитра Общій гдѣто бѣхме чули че отъ какъто го хванале него, ушъ той билъ предавалъ, искалъ всичко, не е истинна, Тоя човекъ е билъ очевидецъ тамо, защото и неговыйтъ братъ е уловенъ. — Димитръ казалъ самъ, че той е сжщійтъ когото търсятъ и че пары-те той е взелъ за народна цѣль, показалъ сж че е сърбинъ, посочилъ два пашапорти гръцки и италиански, за съдружници-те свои той казалъ, ный бѣхме трима души върху тая работа, единия съ уби въ Русе, втория съмъ азъ, а третия го нѣма тадева, т. е. за Левский, той казалъ се е отдалечилъ отъ тия страны прѣди два мѣсеца, и незная го гдѣ е, || за брата ми като го питале познавалиго той казалъ че никакъ не го познава, || тжй сжщо казалъ и братъ ми — || а всичкото зло което е сполѣтело братъ ми, е това, защото у него нашле 2 или 3 револвере новы — за които го попитале чий сж, а той казалъ, мои сж и ги имамъ за проданъ защото азъ съмъ търговецъ човекъ. Питале го за билетите имъ, атой казалъ, че ги има у тѣхъ си въ диугеня си, итжй го оставиле на странж, сега защото е боленъ || той съ х. Иванова сынъ — малкия, държтъ ги въ спиталь-тъ. Нѣколко отъ тѣхъ държатъ въ единъ ханъ подъ приглѣдъ и нѣколко сж въ затворъ. Гдѣто казвахме за Димитра ушъ че билъ свободенъ въ конакътъ, не е истинна, || той билъ най строго вързанъ и повечето хора отъ тѣхъ, че две три жены много сж мжчени, но отъ какъто ходили тамо 4-ца души консуле отъ Русе, по отслабнали испитите имъ, и мжките имъ || — а всичкото т. е. главныйтъ источникъ на започеваніе-то на работата е, отъ тука. Двама души отъ онія които сж биле въ обирање-то на поща-та, една вечеръ като сѣделе въ кжщата си, хортувале за търсеніе-то, което ставало отъ странж на турците, за обирање-то, тжй казвале тжй помежду си, нека тжй да търсятъ колкото и да щжтъ, неможятъ отъ насъ извади нищо, само да не бы да уловатъ еди кое си овчарче, което знаело работата, че тогива може да излѣзе нѣщо. — Въ това врѣме отъ турцитъ двама души прислушвале на вратата имъ, и кото чуле това, изведнжжъ ис тропале да имъ отворжтъ, || тжй отвориле, и щомъ влѣзле, хванале да ги распитватъ за какво хортувале, тжй

казале, чи си хортувале за свои си работи по мѣжду си, || тогава ги улавятъ, почватъ да ги мжчатъ и биятъ звѣрски — а тѣй все не казвале нищо, до вторія день. Тогава на едного-то жена му като видѣла чи горели мжжъ ѝ съ нагорещены жилѣза врѣдомъ по тѣлото, тѣй щото было вече на смъртъ, тя тогава захванала да вика да го оставятъ да го немжчжтъ, защото той не е кривъ, ама онези които сж я накарале нея да имъ мѣси 36 хлѣбове. Мжжтъ ѝ като чулъ това извикалъ ѝ да мълчи, но тя не престала, || и [тѣй турцытъ вече сж увѣриле, и като чуле чи онія които сж ги накарале да мѣсатъ хлѣбове было отъ х. Ивановите синове отъ Тетевене, отиватъ и бастисватъ тамо. Въ кжщи была само старата имъ майка, тя казала чи не знае нищо, нито познава Димитре за когото тѣй сж питале, защо-то оная жена казала чи хлѣбовете ги приелъ нѣкой си Димитръ гаватаръ тѣхень. Турцыте отиватъ послѣ ги излавятъ синове х. Иванови, и х. Ивана, докарватъ ги у дома имъ за да разпитватъ за Димитра и проч. Мжжете ако ида отказвале съ рѣшителность чи не познаватъ такъвъ чловѣкъ, а една отъ жените имъ, т. е. на по младія сынъ х. Ивановъ като видѣла чи ги биятъ страшно, тя прилошела, хванала да вика защо не го кажжтъ, защо казватъ чи не го познаватъ, || тогава мжжтъ ѝ полѣтель на нея да я съсѣче съ ножъ, а турцыте го въспрѣле и закрилиле нея || вързватъ ги и ги затварятъ, || сжщо и старата имъ майка много сж я мжчиле защото тя никакъ нищо не казала ако и да знаела, || а на жената млада дали 20—30 лири зада се не бои и да имъ изказва всичко || отъ което като узнале чи и конѣтъ Димитровъ е на тѣхныйтъ ханъ, и чи Димитра го е завела еди коя си жена за въ Гложене, тогава улавятъ и оная жена и я подкарватъ съ себе си къмто Гложене. Тя казала чи отистина имало съ нея единъ човекъ когото тя не познавала защото тя си отивала тамо по своя си работа, които като стигнале край Гложене, тя се отдѣлила отъ него, и незная той човекъ гдѣ е отишелъ. Нея жена твърде много я мжчиле и было но тя не казала нищо, || тогава отиватъ при Василь Јонковъ, улавятъ да го питатъ за Димитра. Той като видѣлъ чи е злѣ работата, потеглилъ съ револверъ-тъ си на тѣхъ, но пустытъ револверъ не хваналъ, потеглилъ повторанъ на себе си, той пакъ не хваналъ, || тогава го улавятъ, вързватъ и го били страшно || отъ тамо тръгнале

за Димитра, кого-то стигнале въ Черѣково, || и той като видѣлъ чи е навѣрно предаденъ, турцыте го обыколиле съ пушки опречени у него, || той ако и да ималъ у себе си револверъ, но не былъ на лѣснаина защото той былъ облѣченъ въ селски дрѣхы и ишелъ за тука, || тогава той казалъ кого търсите, тѣй казале Димитра, и той имъ отговорилъ чи е той сжщійтъ. Тогава свалятъ го долу за да го биятъ, той имъ казалъ да не мж біете ако ищете да узнаете нѣщо, ако ли мж біете нищо нещѣ Вы кажж. При всичко това не му было напраздно, || и тѣй вързватъ го добре въ жилѣза и го закарватъ въ Тетевени, || но той не искалъ никого, освѣнъ чи той е на тая работа, и чи тѣй сж трима души както по горе казахъ. После това почнале врѣдомъ да ловятъ хората, когато бастисале у едного който былъ касіеринъ инашле вътре въ парите му и билети расписки, то той казалъ чи тая работа той я е свжршилъ съ Малъ-Миддіуру турчинъ нѣкой си изедникъ, и съ други още нѣколко души турци отъ Орханието, || тогава улавятъ и тѣхъ, които сж смазани отъ бой и мжки. Ето всичкжтъ истинна на почетакътъ на тая работа.

Въ Ловечъ какъ-то Ви бѣхъ казалъ уловиле само онія двамата и едного попа който е былъ въ истыте дѣйствія, чуваме ги почнале да търсятъ и въ Враца, но никакъ не подъ име на комитетски работи, това нигдѣ не сж чува — а ми чи търсятъ хайдуците които обрали пощата. Презъ денеси бѣше тукъ познатыйтъ Вы ерменецъ г-нъ Ованезъ Аладжаджіанъ, чловѣкъ Добъръ, и съ патриотически чувства, който съчувствува и на нашж-тж народность, || и ето какво ми каза: той ходилъ казва прѣди нѣколко дена въ Плевенъ, и тамо сж научилъ за братъ ми. Една вечеръ свикалъ нѣколко души отъ по първенците Българе на разговоръ, и помежду другите, отваря речъ за това, и предлага имъ да направятъ едно прошеніе до правителство-то, въ което да го увѣржтъ за брата ми чи е човекъ чистъ отъ тыя работи, || и тѣй той ще посрѣдствува при мѣстното Плевненско Правителство, да потвърди прошеніето имъ, и тѣй да проведатъ въ Софія или Руссе до Паша та, зада го пустнатъ, || тѣй изедници отказале сж натова прѣдложеніе, и рекли чи какво-то си е търсилъ, той го е и намѣрилъ. Тогава единъ отъ Ерменците, който сж былъ малко по кефлендисалъ, започналъ да ги псува и укорява като едни магарета, като ги наричалъ всякакъ вече, и

ги испъдилъ изъ кжщата си. Навторытъ день, рѣченныйтъ ерменецъ който бѣше съ мене у Васъ, отива при каймамина който е неговъ ближенъ пріятель, и отваря рѣчь и успѣва чи го увѣрява, чи той не е такъвъ човекъ, защото казалъ азъ познавамъ отъ близо твърде добре всичкѣтъ имъ фамилія и го молилъ да пише той отъ странѣтъ си една мазбатъ до пашата, и да го увѣри за това, || и тѣй споредъ неговото доказателство, каймаминъ-тъ сж увѣрилъ, и писалъ за това на пашата, а чи какъщеда стане още незнаеме. Той г-нъ Ованезъ отиде за Руссе, и пакъ ны сж обѣща, чи ще да глѣда съ всякой начинъ, и отъ тамо да посрѣдствува за това. Когато разказвалъ на каймамина въ Плевенъ за брата ми, казалъ му и това: трѣбва да знаете и това, чи тукашните чорбаджии, които сж най-паче въ мезличътъ тѣй всичките сж гонители на тая фамилія, (намъ), и тѣй азъ зная добре чи ако ги питате тѣхъ за него, тѣй ще Ви говорятъ противното, || това и станало тѣй, || на вторийтъ день, свикалъ мезличътъ, и при други-те, отворилъ хортъ и за това, и тѣй нашите кучета, говорили много противно, той каймамина имъ казалъ, ако го познавате чи е човекъ добъръ направете една мазбатъ, дайте ми я да я потвърдя, и да я проводиме за да се пустне човекъ-тъ, || а тѣй отговориле, че тѣй не искатъ да ся мѣшатъ въ такива работи, и чи не го познаватъ какъвъ човекъ е той, най много защото го были виждали чи всякогашъ и често идвалъ тука въ Влашко затова незнаятъ какво е работилъ, и немогатъ да отговарятъ за него, || тогава каймаминъ-тъ сж увѣрилъ въ рѣчите на г-на Ованеза, и съобщилъ му всичкото щото тия кучета говорили. Господ. Ованезъ увѣрилъ пакъ каймаминъ-тъ, чи братово ми тукъ дохажданіе, не е било за друго, само защото половината нашъ фамилія е тука, затова всякогашъ е дохождалъ при насъ, и е доносвалъ и заносвалъ по нѣкой си нѣща за проданъ за да си изважда разносите. Наконецъ турчинъ-тъ останалъ увѣренъ въ това, и казалъ чи и писалъ на пашата, || отъ друга страна и сжщійтъ г-нъ Ованезъ знаите че ще може да издѣйствува нѣщо въ Руссе, защото тамо е познатъ съ всички-те първенци турци — чи дано станеше нѣщо да го извадятъ. Вище сега до колко сж кучета нашите кръстени турци, чужденците да ся стараятъ за нашето добро, а тѣй да гледатъ още да угнетяватъ. Тѣй магарета сж слѣдуиущите:

х. Константинъ х. Паковъ — най първо турски мекере, Пеко х, п. Георгіевъ отъ сжщѣтъ фамилія, турски бліудолізець, братъ му Таки х. п. Георгіевъ, който въ 1863—64 прѣдаде едного Плевнелія, който бѣше принесълъ единъ вестникъ отъ покойнаго Г. С. Раковски и тѣй на връхъ Распети пѣтъкъ, изловиха 10-тина души, и ги закараха пешащи въ Ловечъ. Отъ тамъ въ Видинъ, отъ които единія умрѣ тамо въ затворъ-тъ, и и остави 5—6 дрѣбни сирачета, вторъ единъ младежъ на име Константинъ Юрдановъ изумѣ, аднесъ слава Богу добре е и се намира въ Віена, комисионеринъ — а други-те едва пустнаха подиръ много мжка. Това прѣдателство той направи чрезъ Владиката Пали-Свѣта, || четвърти отъ тѣзи магарета е Симеонъ Кушинъ едно диво магаре, което не знае нито името си да запише, и когто го иматъ турцыте въ конакътъ, зада имъ носи огънь на чубуци-те а пѣкъ той се мисли чи е ааза въ въ мезличътъ, || петія отъ тѣзи звѣрове е Теодоръ Вацовъ върлъ непріятель на Българите, а върлъ пріятель турски, който почти всякогашъ води Турците у дома си и туря жените си да имъ слугуватъ, и да имъ поливатъ водъ на рѣцете, когато сж вржцатъ отъ пиканіе-то си. — Тоя пѣсъ е отъ такава фамилія, която сж нарича Кучовци по това, защото-то негови-те дѣди и бащи сж испояли свѣтъ, въ времето си — тѣй сжщо и вуйка му Христо Кучоолу който е краставо мекере, и кой-то продавъ честь-тъ на дѣщерите си на турцы-те, за едно аферинъ Христо Чорбаджи — и прочая. — Безъ повече като Ви поздравлявамъ остаямъ Вашъ

2-14 (Декемврия) 1872 г.

Драгомировъ

На по първото ми писмо не ми отговорихте еще — незная защо.

Н. Б. П. А. п. 63, № 8527.

Арх. т. I, № 10, стр. 160.

№ 489.

Н. Т. Обретеновъ до Д. Горовъ.

Специалната сждебна комисија отъ Цариградъ минала последния петѣкъ 1 декемврий презъ Русе и въ недѣля отпътувала съ парахода презъ Ломъ за София. Въ Русе запрѣнъ Догановъ. Комисията се занимавала съ неговото дѣло и го пустнала. Търсили Г. Живковъ. Запрещаніе да се представи драмата Крумъ Страшни.

Баи Димитре.

Попреди бѣхъ ви явилъ за доганова чіе оловенъ отъ правителството и е затворенъ, || вии знайти веки, чи отъ цар-

градъ ся определи комисія зада отиди въ Софія и разгледатъ нѣкакви си работи, || тоестъ споретъ писаніето на вестниците, тя, (комисіята). Миналіе петакъ пристигна отъ Цар-градъ въ градани и въ ниделе съ особенъ вапоръ замина за Ломъ отъ дето ще замини за определеното си мѣсто || въ тѣзи комисіе е и хаджи Иванчу, || тя като слези въ градани разгледатъ дѣлата на доганова и като не го намери за виноватъ, (а само просто предаденъ) пуснаго, || следъ два дни отъ неговото за-пиране, се тѣрси и георги живковъ, но понѣже той го нѣ-маши тука и низнай ни какво са е случило съ клетія!... за-сига нѣма ми нищо, освенъ да ся озжртами като истжрвани зайци и да глѣдами отдѣ щѣ доди ловецътъ.

Тятрото Крумъ ся забрани отъ правителството, || макаръ и читалището дае дало жалба, но пакъ имъ ся казало чи ни-бива, || сига ниостава друго освенъ да ся пристави хаджи ай-ватъ и карагіоза турска комедіе, || поповъ е знаи, нека вие-кажи каква е морална. холанъ Карагіозъ бурда бакъ, сенда буна бакъ нео ингилисъ чякж сж...

Научява ми сж нѣщо за чіобска, ако сте известни и добре-светини но съ скарата дето печети рибата.

Ами братми поповъ какъ е? оздравили и какво прави, || какъ си бе братче скачешли скачешли, ніосъ ба кукуллу, || живеи брате и се пачи строго дани ся повредишъ пакъ, || ни-деи ходе ниде, освенъ гледаи въ гіоргево да ся заловишъ на някои работа, || за сига толкосъ || и като ся видимъ ще ся-разговареми надълго, || поздрави сичките пріятели, и пріятелки, утре вечеръ пакъ ще сж наказвами съ винцувата майка, ако-щети біоіоріонусъ оннжджмъ му навжнъ, туй тука ние кжр-хама аннжджмъ || и тжи целувамъ синцави братски.

Баи Димитре азъ ся научвамъ чити било името христу, дето ще ся каже за рождество ще едемъ прасе, и тжи збо-гомъ останетиси

1872. Декември 5.

Вашъ Кжвржкъ.

На Попова батіо му си доди завчера.¹⁾

Н. Б. П. А. п. 69, № 9429.

№ 490.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

Сведения на Ованесъ Аладжиянъ за заминаване на специалната-сѣдебна комисія презъ Русе. Съставътъ ѝ. Мисията на х. Иванчо Пен-

¹⁾ Писмото носи адресъ: Димитаръ Ивановъ мумджі въ Гіоргево.

чевичъ, на пашата, на единъ габровецъ и пр. Слухъ, че Комитета е от-редилъ човѣкъ да убие х. Иванча. Турската властъ много търсила Т. Пѣевъ. На день 20—30 телеграми за Левски да се залови. Правителството притежава портрета. Ованесъ видѣлъ у Д. Хр. Поповъ портрета на Левски въ униформа и казалъ, че прилича на лицето, което Турското правител-ство е търсило да го залови по портретъ. За нередовно пристигане на в. Свобода. Какъ Ованесъ спасилъ единъ пжтъ Раковски въ Шуменъ. За шпиони изпратени въ Влашко, гърци и българи, да узнаятъ за Ко-митета. Безуспѣшно. Съмнение въ Русия. Д. Общи не обадилъ нищо за Революционния комитетъ въ Букурещъ. Въ Силистра заловени двама руски шпиони.

7 Декември 1872 г.

Господа!

Съ миналата поща Вы писахъ вѣрвамъ да сте по прі-ели — днесъ тукъ дойде Г-нъ Ованезъ Аладжаджиянъ; Ерменецътъ, за когото Вы писахъ; чи той сж е турилъ да посрѣдствува за брата ми, и ето що ми казва: Презъ дене си като дошле отъ Цариградъ въ Руссе, тримата души които сж провождатъ отъ за Софія, за да разгледатъ какъ стои работа-та на вѣрно съ изловените, отъ тези трима души два-мата сж Турци, единія Шакиръ бей, когото и азъ познавамъ, за твърде добръ човекъ, вторія единъ други Паша, и третія краставото куче х. Иванчо. Тый като стигнале въ Руссе, Г-нъ Ованезъ защото има добро познайинство съ Шакиръ бея, без-забавно отишелъ при него, и по край другите, разказалъ му за брата ми, като напълно го увѣрилъ чи е на виновенъ, и чи всичката му винж е тая, зашто-то имало у него само два револвера, || по тоя начинъ, той му ся обѣщаль навѣрно, чи като отидатъ тамо ще го освободи; || за х. Иванчо казва тѣй-|| той за да сж покаже на Българи-тъ даже и Турци-те та-мошны, чи заслужва много [при Правителство-то, хората та-мошны] които искале да отидатъ да го посѣтжтъ, не ги прие-малъ, но съ призрѣніе казвалъ, чи нѣма врѣме сега, и тѣй ги вржщаль, || въ [Пашинскія конакъ въ Мезличатъ самія Ваалія като разговаряле другите Ази по между си за него гдѣто былъ присѣтствуваль и Г-нъ Ованезъ, чи като хорту-вале за х. Ефенди Пашата сж обѣрналъ и рѣкаль, тоя чо-векъ ако да бѣше човекъ совестенъ, той нещеше да глѣда за една заплата която му дава въ Царъ градъ, да прави тол-кова си кіутулуци [лошавины] на народность-тж си, такъвъ човекъ казалъ не трѣбва да се счита за нищо. — Освѣнъ това, единъ българинъ Габровецъ. добре ученъ, който е на жилъзница-та, казалъ, прѣдъ повече души чи него х.

Ефендія-та, кото отиде сега на горе за Софія, безъ друго подиръ нѣкой день ще сж чуе че сж го убили. Той казалъ чи загова има нарочно отрѣденъ човекъ, но доколко е това вѣрно незная. Сега за сега съ тѣя бъркотий не бы было добре да го убиватъ — ако е това тѣй приготвено; || сжщія ми каза още чи едного Даскала каза много го търсятъ на всѣкжде, по е явно чи е за бае Пѣва, || тѣй сжщо още повече търсятъ казва съвсѣмъ много, и едного другого който е былъ казва другаръ на Димитра, т. е. В. Львскаго, || казва чи на день по 20—30 депеший идатъ въ Руссе, и отъ тамо пакъ повече біятъ за повѣнъ вѣдомъ, все за него, || иматъ му и портретътъ; случи сж чи виде у мене единъ неговъ портретъ който е съ униформа, въ голѣмъ форматъ и като го пригледѣла добре, каза чи тогова когото търсятъ, комуто и портретътъ иматъ, прилача на тогова, т. е. прилача на сжщія него. Тогава азъ му казахъ чи тоя е единъ мой пріятель влахъ офицеринъ и тѣй сж замаза работата. Той днесъ замина за Плевенъ, и като отиде тамо ще накара каймакамина който е неговъ човекъ почти, зада пише пакъ на Софія за брата ми, ачи вѣрвамъ чи съ това негово посрѣдствуваніе отистина пріятелско и патриотическо, ще може да сж отърве братъ ми; — Подиръ нѣкой день пакъ ще да дойде той тука, и ще видиме що е станало — Писащъ Вы пакъ.

Съ вѣстника незнаеме какъ отивати. Прѣди една 7-ца (седмица) недоде въ Срѣда какъто трѣбва да идва и сега пакъ тѣй, незная защо не отдавате на това внимание — вѣстникътъ излиза въ Сжбота и тука можеше да го приемаме въ Понедѣлникъ, а тої едва идва въ Срѣда, а сега пакъ чакъ подиръ една 7-ца — това не е отъ малкъ значителность — Пишете Василию да има въ прѣдвидъ това щото Ви явихъ това е отъ най вѣренъ изворъ — каза ми още чи прѣди 1—2 7-ци, а и сега може — вѣдомъ по всѣе тукашны градища сж проводиле много души гърци шпіоне, и българе нѣколко зада разгледатъ дано можтъ да узнаятъ дали отистина отъ тука сж испроводени изловенны те Комитетски хора. Въ Букурещъ имало нѣколко души гърци, добре облечени като търговци, едни играле роля картофорска, други друга, но отъ тѣхъ повечето сж върнале, и казале чи нищо такова не сжществува въ Влашко || — за тука Турно, саміитъ Валія пыталъ Г-на Ованеза, зашто-то той му казалъ чи бѣше

дохождалъ тука, какъ стоятъ тука работи-те, имали нѣкоя такава миризма, а той го убѣдилъ тѣй, азъ колкото за Турно, можъ съ главатъ си да Вы увѣрж чи съвсѣмъ нищо не сжществува, зашто казалъ, азъ имамъ такъва пріятель ближень тамо, т. е. мене, който не бы ми скрилъ нищо, и който отистина чи е познатъ какъ чи е добъръ патриотинъ българинъ, но увѣрвамъ Вы чи не сжществува нищо такова — [охъ-охъ — незнаешъ побратиме Ованезе съ кого имашъ да правишъ, и незнаешъ въ коя кжща спишъ — мислехъ си азъ, когато той ми разказваше това]. Но както и да е, а азъ го познавамъ тогова човека отъ много вѣме за твърде добръ и съ патриотически чувства човекъ — който ако и да е отъ чужда народность, но азъ съмъ увѣренъ чи той намъ на българите не ни мисли злото. — Той е избавилъ покрилъ въ кжщата си единъ пжтъ покойниятъ Раковски, това въ Шуменъ, гдѣто безъ малко ще ли да го уловятъ — и после го прѣobleкълъ чи го проводилъ за въ Влашко, Той ми каза още чи Тур. Правительство зашто вижда чи не може да узнае до сега отъ гдѣ е тая работа, съставили си сж идеж чи безъ друго е отъ Руссія, зашто Димитръ Общій никакъ не е казалъ отъ гдѣ сж нагъкмени, само казалъ чи нашето наумѣваніе е отъ Бога, зада си отървеме нашето право отъ Турци-те — съ които не можеме вече да живѣемъ. — Въ Силистра казва уловени сж двама Руски шпіоне, съ некой си хартіи — затоза повече нищо.

Драгомировъ.

Н. Б. II. А. п. 63, № 8623.

Арх. т. I, № 11, стр. 165.

№ 491.

Г. Т. Икономовъ до Кирякъ Цанковъ.

Извѣстие отъ пжтници, че Стоянъ Пиндура отъ Орхание не билъ заловенъ, избѣгалъ въ Сърбія съ обранитѣ пари отъ пощата. Ханджия отъ околностьта на София, който застрелялъ жена си, за да не издава. За състава на сждебната комисия, която минала презъ Русе (единъ руски посланикъ въ нея!). За Догановъ и Г. Жизковъ Протестъ отъ графъ Игнатіевъ и отъ Екзарха. Комисията въ Никополь и въ Плевенъ.

Гюргево 9 декемврий 1872

Бай Цанковъ!

Въ Букурещъ

Научавами са тука отъ едни пжтници софійци и казватъ че стоянъ пандура който беше обралъ пощата-ж не билъ хванатъ а избѣгналъ въ сжрбія заедно съ другарите си и съ

земените отъ поща-тж пари, || научавамиса още че нѣкой хан-
джія отъ вѣнь софія като го мжчиле за да кажи нещо и же-
натж му като гледала че до толкова злѣ го мжчатъ и почнала
защо не кажишъ бре да та на мжчатъ съ кои сж разгова-
ряше онзи день: послѣ мажа като видѣлъ каква е работжтж
и казалъ на неприятелиѣ оставете ма да кажа какво е
и тѣй като го освободиле подърпа сж малко назатъ изважда
отъ джеба си единъ малакъ револверъ померилъ жена си въ
гърдитъ която въ сжщо-то време пада мъртва на земятж и
пакъ неможле да испитатъ нещо отъ него, ами защо уби-
жената си, обихъ я защо то можела направедно да накладе
на оганя единъ цѣлъ народъ.

Комисіятж заминала презъ Русчукъ миналатж сжбботж
и пресидели единъ день, въ комисіятж хаджи Иванчу, нѣколко
зелени, и единъ Руски посланикъ ||, хаджи Иванчо като билъ
въ Руссе и като распиталъ за доганова че билъ просто пре-
даденъ пуца го, подиръ него търсиле георги Живковъ нѣ-
ниможали да го намератъ и до сега незная какво е случило
съ него, комисіятж са посрешнала на никополскатж скеля отъ
100 души войскари || за тжзи работж протестиралъ Егнатіевъ
и Егзарха, || комисіятж заминала за Плевѣнъ още нѣмаме от-
говоръ какъ са постжпиле.

бай цанковъ вѣрвамъ да стеса потрудиле заради приема-
ніето на момчетата което беше съ меня дошло въ Букурещъ
|| ако несте говорили още, ще ви мола да сж потрудите да
ми направите едно добро съ което крайно щема задължите,
|| очаквамъ отговора ви съ нетърпеніе и вѣрвамъ че ще ма
зарадвате съ писмото си което очаквамъ, || за сега като та
поздравлявамъ и оставамъ въ здравіе твой Кара Георги.

Слѣдъ пуцаніето на доганова, заpires вѣ Руссе нѣ-
колко момчета за сжщатж работж и като не испитали нещо
пуснали ги. сбгомъ сжщи Георг. Т.

Икономовъ

Н. Б. II. А. п. 102, № 44.

№ 492.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

За дописката отъ Русе въ ромѣнския вестникъ „Ромжнулъ“ отъ
9 декемврий, заета отъ нѣмски вестникъ. (Въ Русе било станало рево-
люция, подпалена отъ хора, изпратени отъ Букурещъ). Да отговорятъ
достойно на тия клевети. Пита за новини отъ Левски.

Господа!

Това е третіо писмо какъ Ви пиша, || вѣрвамъ да сте
приели другите две които бѣха адресирани до Гос. Сп. К. —
Настоящитѣ ми не е задруго, само да ви кажж да видите въ
Влашкіе Вѣстникъ — Ромжнулъ отъ 9 т. м. Каква дописка е
завзѣлъ отъ вдинъ Нѣмски Вѣстникъ, която е проведена отъ
Руссе, разбира са отъ некое краставо Паликаре

Тж носи заглавіе „Бѣлг—черков—Вѣпросъ“ Той ще ви-
дите ви казва чи въ Руссе станало Револуція отъ Млади Бѣл-
гаре проводени нарочно отъ Градѣтъ Ви за това, у които сж
и нашле Много Прокламацій къмъто Бѣлгар. Народъ за общо
Политическо Вѣстаніе. На това не трѣбва да се замълчи
мысля, но да му отговорите както му прилича, на такова ма-
гаре каквото е онова гдѣто е писало такива бѣлвоче въ оня
Немски — Вѣстникъ — Отговорете ми какви извѣстія имате отъ
Василя —

Здравѣйти Драгомировъ¹⁾

12/12 72

Н. Б. II. А. п. 103, № 45.

№ 493.

Али Саибъ паша отъ София до Великия везиръ
въ Цариградъ.

Текстъ на изпратената отъ председателя на специалната сждебна
комисия до Великия везиръ телеграма. Праща съ първа поща книжата
по смъртната присжда на Д. Общи. Доброволно призналъ деяніята си:
пратенъ отъ Бѣлградския рев. комитетъ до Браилския и отъ този до
Ловченския да събира пари за комитета и да въоржжи хора противъ
царството. Убилъ дякона, обралъ пощата. Моли за утвърждение на
смъртната присжда.

Изпращатъ Ви се, по първа поща, книжата по смърт-
ната присжда на Дяковалж Димитъръ, издадена днесъ на
законно основание. Вѣпросното лице доброволно се е при-
знало да е пратено отъ Бѣлградския бунтовнически комитетъ,
който го е препорчалъ на Браилския, а този последния пъкъ
го опредѣлилъ да бжде въ услуга на Ловченския такъвъ —
да обикаля бѣлгарскитѣ села и да събира пари за комитета,
сжщо така и да въоржжи комитетскитѣ членове противъ

¹⁾ Адресъ: За Л. К. въ Bucarest.

турската държава. Въпросният Димитър умишлено убилъ съ пушка въ Орхание дякона — замѣстникъ на Ловченския владика, по заповѣдъ на комитета отъ този градъ. На чело на голѣма тѣлпа, сжщиятъ съ пушка въ ржка, разграбилъ конвоираната отъ трима войници държавна хазна на пжтъ отъ Орхание за София.

По тия причини, моля да се издаде Височайшето Султанско Ираде за немедленно изпълнение на произнесената смъртна присжда.

София

Теввалъ 1288 г. отъ Егира

14 декемврий 1872 г.

Изъ Цариградския архивъ побира на Орханийската поща.

№ 494.

Министерскиятъ съветъ въ Цариградъ до Султана.

Министерскиятъ съветъ въ Цариградъ съ тескере до Султана моли утвърдението на издадената отъ Извънредната комисия въ София смъртна присжда спрѣмо Димитъръ Общи. Изброяватъ се престѣпленията, които е извършилъ.

Ваше Превъзходителство¹⁾

Министерскиятъ съветъ се е занимавалъ съ телеграмата председателя на Софийската извънредна комисия, Негово Превъзходителство Али Саибъ паша, относно арестувания Дековалж Димитъръ, членъ на Бѣлградския бунтовнически комитетъ, образуванъ съ задача да се внесе смутъ въсредъ населението. Както явствува отъ съдържанието на вътрешната телеграма, Дяковалж Димитъръ самъ се призналъ за единъ отъ водителитъ на размирницитъ. Сжщиятъ умишлено убилъ въ Орхание дякона — замѣстникъ на Ловченския владика и обралъ, съ оржие въ ржка, държавната хазна по пжтя Орхание — София. Комисията го е осждила на смъртъ въз основа на не принудието му самопризнание. Дѣлото заедно съ обвинителния актъ и присждата сж препратени въ криминалното отдѣление на Министерството на правосждието, гдето както си е реда, ще бждатъ прегледани. Предвидъ обаче на обстоятелството, че въпросната организация е образувана съ цель да се вдигне революция въ Румелия (Румили) и, че тя е пристѣпила къмъ изпълнение на своитъ замисли,

¹⁾ Министерскиятъ съветъ употребява тука израза „Превъзходителство“, а не „Величество“, понеже писмото е отправено до първия секретаръ на Султана.

едно спешно изпълнение на издаденото спрямо главнитъ смутители наказание, не ще съмнение, ще послужи, въ сегашния моментъ и положение на нѣщата, за добъръ примѣръ на всички членове на горепоменатата революционна организация. Комисията моли телеграфически да се приведе въ изпълнение наказанието на Дяковалж Димитъръ, понеже самъ се е призналъ за авторъ на приписанитъ му злодеяния. Каквото обаче, заповѣда въ случая Н. В. Султана ще бжде изпълнено. По смъртнитъ присжди на другитъ членове на комитета, които Софийската комисия ще издаде въз основа на закона, ще се произнесемъ последователно, при получаването на нужнитъ донесения

29 Теввалъ 1289 отъ Егира.

18 декемврий 1872 г. Р. Хр.

Изъ Цариградския архивъ.

№ 495.

Първиятъ секретаръ на Султана до Великото везирство.

Известие, че Султанътъ е подписалъ ираде, съ което се утвърждава смъртната присжда на Д. Общи.

Честъ ни е да Ви доложимъ смирено следното.

Вашето тескере, заедно съ приложената къмъ него телеграма, сж поднесени на Н. В. Султана, който благоволи да заповѣда да се издаде утвърдително Ираде по съдържанието на Вашия докладъ.

30 Теввалъ 1289 год. отъ Егира

19 декемврий 1872 год. Р. Хр.

Изъ Цариградския архивъ.

№ 496.

Али Саибъ паша до Великото везирство.

Телеграма. Искане за утвърждение смъртната присжда на Левски. Изброяватъ се престѣпнитъ му дѣла. Мазбатата на Чрезвычайния сждъ въ София по издадената противъ Левски смъртна присжда е била по-рано изпратена по пощата.

Понеже се е установило, че арестуваниятъ напоследъкъ въ Ловечъ — водителъ и инициаторъ на размирието Василь Дяконъ Левски е подбуждалъ турскитъ подданици да възставатъ съ оржие противъ държавата, че въ замисленитъ смутове е билъ подстрекателъ и ржководителъ, че произнесенитъ отъ него речи и публикувани книжа сж дали конкретни по-

следствия и че, когато въ Ловечъ навлизалъ насилствено по кжщата, убилъ, за да не бжде заловенъ, единъ слуга. За всичко туй той е осъденъ, съгласно имперския законъ, на смъртъ. — Мазбазата, която съдържа издадената противъ него присжда, Ви е изпратена по поща. Молимъ издаването на султанско ираде за привеждането ѝ въ изпълнение.

София

14 Кянун-и-сани 1288 г. отъ Египта

14 януарий 1873 г.

Изъ Цариградския архивъ.

№ 497.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

Опровержение отъ плъвненецъ, че ужъ презъ града прекарвали Левски. Съобщение отъ Никополъ, че Д. Общи ще бжде обесенъ въ София. Решено е 16 души да се закаратъ въ Цариградъ. Въ Сливенски балканъ заловени 30-40 души отъ х. Димитровата чета.

Господа!

Писмото Ви отъ т. м. приехъ, и съдържаніето му видѣхъ; При всичко чи презъ дене си Ви телеграфирахъ какъ чи ся научихме за В. Л. чи е уловенъ, но вчера доиде човѣкъ отъ Плевенъ който познава Лъвскаго твърде добре, и ны каза чи не е былъ той, || тоя човекъ ны каза чи нарочно отишелъ два пжти за да види съ очите си и да сж увѣри да ли е той, но като го виделъ твърде, узналъ веча чи не е Той, а единъ съвсѣмъ непознатъ човекъ, облеченъ като въ Дервишки дрехи — който былъ много свързанъ въ жилѣза, и имало съ него до 15-го души запіета, които го завождали за въ Софія. Днѣсъ пакъ дойде тука човекъ отъ Никополъ, които ны казва чи Д. Общій ще го обѣсятъ въ — Софія други 16 душъ рѣшили да ги закаратъ въ Царьградъ, а отъ тамо на заточение, || а пакъ другите еще които имало изловени ще ги пустнатъ — Ачи незнаеме братъ ми по между койе — Друго еще казва чи въ Сливенскія Балканъ уловили го 30—40 души — които казале чй тѣй сж изъ балканете еще отъ врѣмето на х. Димитра || ты сж обрали тогавашната поща, по причина на неправдите които Тур-Правител. правы Ежедневно на Българите, и не ны дава правдыните, || тѣхъ ги закарале за въ Царьградъ — Това до колко е вѣрно незная, той казва чй и Вѣстникъ — „Дунавъ“ го пише това тѣй — За Сега като съмъ безъ повече, Ви поздра и съмъ

18 януаръ 1873 т. м.

Драгомировъ

Н. Б. II. А. п. 102, № 48.

№ 498.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

Известие отъ единъ свищовецъ, че Левски е заловенъ по пжтъ. Убилъ бинбашия и други още турци и падналъ раненъ. Сведения отъ другъ свищовецъ: хванатъ въ Ловечъ.

Господа!

При всичко чи Ви писахъ все подъ днешна дата въ което Ви казахъ чи извѣстіето по заулавяніето на В. Л. не е вѣрно ето що ны казва: Казва чи въ Ловченскатаж казж уловенъ Дякона; подъ тоя видъ, || узнали турците чи такъва Единъ човекъ сж намиралъ тамо, излизатъ подира му, и като видѣли вече незнаеме въ село ли или на Пжтъ, пустнали сж подира му, || той пустналъ чи убилъ първенецътъ имъ, т. е. Единъ Бимбашія, || тѣй ны казва тое човекъ, || послѣ ударилъ еще и други некой отъ Турците, || и като бѣгалъ, Единъ Българинъ който былъ съ турците, хвърлилъ чи го ударилъ въ рамото, || и тогава той падналъ чи тѣй го уловили, || „Дай Боже Лжжа да е“. || Единъ вторы все Свищовлія казва все днесъ чи не въ казжтж, но кжрж вътре въ Ловечъ сж го усѣтили, || и тѣй като отишле да го бастисатъ, той убилъ двама трима, и после го ранили него, и тѣй го уловили || Но дано не бждеше тѣй и дано бжде другъ нѣкой, а не той; || Тесъ дене ако това е истина, то трѣбва да имаме еще идруги извѣстия — Здравѣйте

Д. Драгомировъ¹⁾

18 януар 1873

Н. Б. II. Б. п. 102, № 49.

№ 499.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букурещъ.

Сведения още отъ свищовски, русенски и търновски пжтници за залавянето на Левски. На ханъ въ Ловечъ. Стоялъ по-длъжко време. Глупости! Влѣзли нощемъ въ стаята му. Самозащита съ кама. Единъ ловченски попъ го предалъ. Получилъ пари отъ правителството. Юзбашия убилъ. Още двама и други ранени. Избѣгалъ въ едно село. Единъ българинъ го ранилъ задъ ухото. Замаанъ, уловили го. Поведенъ до Търново. Българитѣ готови да го отнематъ. Заведенъ въ Пловдивъ и София. Рускиятъ консулъ отъ Пловдивъ въ София сжщо. Сигурно убеденъ че е хванатъ. Пита за Любенъ Каравеловъ, дошелъ ли си е. Какво се случило съ него.

¹⁾ Писмото е адресувано: Spiro Constantinov Hanu Si-meon Bucurest.

Т. М. 25 Януар. 873

Господа!

Писмото ми ѿ 18 т. м. вѣрвамъ да сте приели; днесъ идж да Ви съобщж злощастни вѣсти, които тесъ дене до-
бихме, чрѣзъ пжтници тукъ дошли, отъ Свищовъ, Русе и Тър-
ново. Тий казватъ чи В. Львскій е уловенъ навѣрно и Ето
какъ: Той былъ въ Ловечъ на Единъ ханъ, въ когото всич-
ките нашенци теглеха, защото този ханъ е въ махлжтж, и го
държи Нашенецъ; — Тамо той вижда сж чи е пристоелъ
повече врѣме, и това е голѣма глупость, споредъ Моето мнѣ-
ние, защото, какъ може да ся стои въ Такъва единъ градь,
гдѣто е най-голѣмата опасность, но Сега вече всичко е излишно
за критикуваніе; казватъ чи Единъ Тамошенъ Попъ узналъ,
отишелъ чи го обадилъ на правителството, когото и награ-
диде съ пары — Но когато дошле да го уловжтъ нощемъ,
щомъ бутнали вратата и влѣзли, той хрипналъ дръпналъ ка-
мжтж си, и я забилъ въ ребрата на попьрвія юзбашія, тжй
и на вторія. и на третія, които останале на мѣстата си, още
двама други ранени злѣ — Отъ тамъ побѣгва вѣнъ отъ гра-
дътъ, къмъ едно село, подира му рукнале да го гонятъ, и
край Едно Село, Единъ Българинъ хвърга, и го ударя задъ
ухото съ пушка, който и падва замаянъ, и тогава пристигватъ
Турците, улавятъ и го вързватъ—; Казватъ едни чи го зака-
рале въ Търново, гдѣто ако да быле го подържале тамо и
на вторій день, Българите били готови да даджтъ огнь на
конака — но това не станало защото го позеле за Филибе,
а защо тамо незная. Отъ тамо го завели за Софія Казватъ
ужъ чи и Рускія Консулъ ѿ Филибе отишелъ въ Софія затова,
доколко сж вѣрни тия всите незнаеме, а чи той е уловенъ,
то е вѣрно: — Ето тѣзи ни сж за Сега извѣстіята, които сж
твърде злощастни за Насъ — Но какво да кажеме, Това мо-
же да е отрѣдено тжй ѿ Провиденіето, а пакъ Ній Остана-
лите нетрѣбва да ся обезкоражаваме, ами да си глѣдаме
Своята длѣжностъ, а чи що Богъ даде

Ви поздравлявамъ и съмъ

Вашенецъ

Драгомировъ

Бай Либенъ Дойде ли си? Какво стана съ него? Моля
явете ми. —

Н. Б. II. В. п. 102, № 47.

№ 500.

Данаилъ Хр. Поповъ до Любенъ Каравеловъ.

Д. Общи обесенъ миналия вторникъ Сжщия день 60 души отъ
затворницитѣ наши изпратени въ Цариградъ Видѣли Левски, като го
карали презъ Плѣвень! Заловенъ не въ Ловечъ, а въ едно село. Пре-
даденъ Взелъ отрова. Наливали му млѣко въ устата. Повърналъ. Всички
паши, каймаками и пр. го закарали отново презъ Плѣвень и Русе за
Цариградъ. Иванчо Пенчовичъ тайно казалъ на затворницитѣ да не се
признаватъ, но тѣ издали всичко отъ игла до конецъ. Голѣма простот-
ия. Издали пощата отъ Букурещъ презъ Т.-Магурели и чрезъ брата му
въ Плѣвень и т. н. Анастасъ п. Хиновъ самъ издалъ всички. Изказвалъ
и други лица. Братъ му издалъ брата си. (Глупци съ кучи гла-
ви нека теглятъ веригитѣ вѣчно!) Високо мнение за Левски.
Защо робуваме.

Турно Магурели отъ 26-ый Јеноварій!).

Байно.)

Всичко е свършено! Никакви вече надѣжды! Ето защо:
Вчера на 25 т. м. си доиде сестра ми отъ Плѣвень, ето що
ми разказва: Д. Общый обѣсенъ въ Софія, миналия втор-
никъ. Нашитѣ всички до 60 души въ сжщиятъ день сж гы
проводили въ Цариградъ, а че отъ тамо ще имъ сж рѣши
кой защо и — за гдѣ е. В. Львскій, Славный ни Българинъ,
е истина уловенъ, защото го видѣли вече съ очитѣ си, ко-
гато го прѣкарали прѣзъ Плѣвень, въ каруцж съ други
двама, той подигналъ перде-то, и характерисалъ нашитѣ,
кои-то стоели на портж-тж. Той е уловенъ не въ Ловечъ
както Ви писахъ съ мыналж-тж пощж, нъ въ село... у
коего той прѣстоялъ повече врѣме, и пакъ, и пакъ нькой си
проклетъ българинъ го прѣдалъ, той убылъ отъ турцы-тѣ,
нъ пакъ българинъ го ударилъ съ куршумъ задъ ухото, то-
гава падналъ, изялъ утровж-тж, нъ прѣстигнали наливали му
млѣко въ устатж и той гж избѣлвалъ, закарали го въ Софіж;
отъ тамъ съ всичкитѣ паши, каймаками дошле пакъ въ Плѣ-
вень, и заедно и комисари-тѣ закарали го въ Руссе а отъ
тамъ за Ц(ари)градъ — Голѣмо злощастіе! Нъ ето пакъ друго,
кое-то завършва всичко, Нашитѣ, като быле още въ Софіж,
проводенитѣ комисари, а най-повѣче х. Иванчо проводилъ ха-
беръ на уловени-тѣ, тайнимъ образомъ, да не изказватъ нищо
отъ щото знажтъ ако искатъ да ся освободжтъ, нъ тѣ съ

) 1873 год.

) Л. Каравеловъ.

свои-тъ прѣголъми простотии, неприели да държѣтъ и да не изказватъ нищо, нѣ изказали всичко отъ иглж до конецъ, защо като видѣли наши-тъ че тѣ изказватъ всичко нѣмали що да правѣтъ, освѣнъ да явѣтъ това въ Цариградъ; Помыслете си до каквѣ степенъ е была тажъ тѣхнѣ голѣмѣ простотѣ, щото гы заслѣпила злѣ-тѣ имъ честь, че неприели предложението и укораването Хаджи Иванчово за да мжлчѣтъ, а мы отъ като изказали себѣ си въ всичко, казва ли още че отъ Букорещъ всичко е проваждано до менѣ, и азъ съмъ го проваждалъ брату си и тѣй напрѣдъ —; Граждане-тъ отъ Плѣвенъ направили харзуалъ съ довольно много подписи, и го проводили въ Софіѣ, за да изможѣтъ брата ми нѣ когато го приели тамо, казали че нее полѣзно тогава арзухалъ когато той самъ вече изказва явно всичко че е истинно. Сжщо тѣй казали когато дошле и въ Плѣвенъ, и каймакамина Плѣвенскы и другы ходили у дома за да приговаржѣтъ нашите нѣ пакъ тѣй казали: Нии не сме криви, нѣ криви сж тѣ сами — защото незнажли да ся възползуватъ отъ срѣдството, което имъ се прѣдставило, за да можѣтъ да се избавятъ || освѣнъ това, амы още изказватъ и другы лица, както самъ той т. е. братъ ми казалъ че всичко е прѣзъ менѣ, проваждано, а че освѣнъ гдѣто не сж было въ състояние да се упажѣтъ сами себѣ си, но сж турили въ подозрѣние и онѣ, които сж останали, и които спорѣдъ тѣхнѣ-тъ доказателства нече можѣтъ за напрѣдъ да работѣтъ, || защо на такыва глубци, азъ не можъ да съжелявамъ, амы ще кажж: Нека теглѣтъ вѣчно веригы-тъ, когато сж было хоржъ съ кучи глави, нѣ отъ всичко най много съжелявамъ бѣднѣтъ В. Львскы, кой-то спорѣдъ тѣхнѣ-тъ простотии пропадва и той самъ т. е. изгубвамы едното рѣдко находящаго ся помѣжду насъ Българина, и желанъ му отъ дѣнъ сърце Божіѣ-тѣ всесилнѣ помощъ, а другы-тъ нека гы намѣри онова, което имъ трѣбува, когато сж тѣй прости и не ся знажли да ся ползувѣтъ отъ обстоятелството горѣказано съ една речъ, всичко е отъ нази си, а не отъ Турцы-тъ защо-то тѣ ето че понеже неискажъ да сж изказвахъ на вѣнъ че тѣя работы сж отистенѣ Комитетскы, прѣдложили и сами на нашѣ-тъ глубци да мжлчѣтъ ако искатъ да бждѣтъ освобождени. — На конецъ никакви сжщества сме за това и робуваме — Недей разказва на другѣ-тъ за да гы необезкуражавашъ — знай си Самъ.

Тамамъ що пишехъ това, приехъ и писмо-то Ви отъ 18 т. м. Видѣхъ съдържанието му. — За сега още стоиме въ недоумѣние — писащъ Вы пакъ — Имамъ твърдѣ много занятие съ писаніе.¹⁾

Здравѣйте.

Н. Б. П. А. п. 63, № 8629.

Арх. т. I, № 12, стр. 168.

№ 501.

Данаилъ Хр. Поповъ до Ц. Р. комитетъ въ Букорещъ.

Сжщото предно писмо съ нѣкои по-подробни указания, и съ особена точностъ въ сжжденията за собствения му братъ и за Левски. Цинцарѣтъ, дошѣлъ отъ Никополь съобщилъ, че Турското правителство ще иска отъ Ромѣнското да се хванатъ 36 души българи, живуци въ Ромѣния.

Господа!

Всичко е свършено; Сестра ми която бѣше отишла на Плевенъ още на 7—10|врія, вчера си дойде. Ето що ни разказва: Нашите прокопсани народни дѣйци, до 60 души проводени сж вече въ Цариградъ, още миналий Вторникъ и чи отъ тамо ще имъ сж рѣшава кой за що е врѣденъ. Бѣднѣтъ В. Левскій отистина уловенъ, не въ Ловечъ, какъ то Ви писахъ, но въ село Какрина, близо до Ловечъ, който стоелъ тамо у свой човѣкъ, но пакъ други Бѣлг. проклѣтъ го узналъ, и продалъ, той убилъ отъ турци те, но и него Пакъ Бѣлгаринъ го ударилъ задъ ухото съ куршумъ, и тѣй го уловили, и когато го прекарале презъ Плевенъ, съ множество турци заграденъ, Той като сж приближилъ до нашъ тѣ порта тамо, подигналъ пердето на каруцата, и поздравилъ нашите които стоели на вратницата, съ него имало еще двама души — види сж чи е билъ газдата му — закарале го до Софіѣ, и пакъ го върнале за Руссе, а отъ тамъ за Цариградъ съ него дошле въ Плевенъ всички те Паши и комисарите Царьградски Д. Общій убѣсенъ миналий вторникъ въ Софіѣ — нашите всички глупци имале добръ Случай за да ся избавятъ, но тѣй Споредъ Глупостите си неприели, и тѣй сега желая имъ и азъ Сжщій-а вѣчни вериги — а става Ето защо: Правителството Турско какъто ся виждаше още отъ Начало, неискало да ся разознава на вѣнъ чи тѣя работы сж комитетски и тѣй, комисарите проводени въ Софіѣ като стигнале тамо, тайнимъ образомъ проводиле до изловените хаберъ тѣй: да държѣтъ крайно отказваніе, да не изказватъ Нищо щото и да знаятъ

¹⁾ Това писмо притежаваме само въ копие.

защото ако държатъ тѣй, ще бждѣтъ освободени, но тѣй като хора съ Праздни Глави, които незнайтъ какъ да принесѣтъ полза на Отечеството си, а ми вместо полза, Стократна врѣда отказале сѣ да приѣматъ Това тѣхно укоражаваніе, ами сѣ рѣшили да исказватъ всичко, кое какъ то е послѣдвало, отъ иглж до конецъ, а чи, отъ както тий сами за себе си не имъ родиле главите, да ся възползуватъ отъ тоя добръ Случай, и да сѣ избавятъ, та послѣ пакъ да можѣтъ да дѣйствуватъ за Народното добро, но еще Глупостѣтъ имъ до тамо ги хласнала, що то исказали, чи всичко имъ е внасяно отъ Букурешъ презъ мене, и тѣй сѣ слѣдвале да работѣтъ — помислете си до коя степенъ е тая тѣхна Глупостъ, щото отъ какъ то не сѣ биле въ сѣстояніе да увардятъ себе си, а ми поврѣждатъ и останалите, които мжно ще можѣтъ вече да работѣтъ — това Самъ братъ ми е доказалъ, защото когато Гражденете ѿ Плевенъ Проводиле Арзухолѣтъ сѣдоволне подписа за да го молятъ него, то правителство то таи казало, всичко вече е напраздно, когато тий Сами всичко исказватъ и нищо не искатъ да крѣятъ — тий глупците тѣй сѣ споразумѣли помежду си, щото да не крѣятъ, ами доказватъ чи отистина сѣ работили за въстаніе и прч. Покрай тѣзи тѣхни простотій, за които явно казвамъ вече чи не ги съжелявамъ за Нищо а ми отиде и най добрий тѣ ни Българинъ В. Львскій, комуто желая отъ дѣнь Сърце, дано той може нѣкакъ да сѣ отърве; Ето що е казалъ Самъ Плевенскій каймакаминъ у дома, като ходилъ за да преговаря Старата ми майка, и Съпругата му братовами, — (никой не е кривъ, той Самъ е кривъ защото какъ то му сѣ е казало да държи да не казва нищо ако ще да го пустнатъ но той освѣнъ гдѣто чи нещялъ да запази Себе си, но още турилъ въ Поголѣмо подозрѣніе, и Малкій си братъ т. е. мене, като казалъ чи всичко презъ мене му е Проваждано), Ето ти догдѣ била безмѣрна тамо глупостъ, зато стократно повече съжелявамъ Львскаго, не него. — За х. Иванча, въ тоя Случай вече доказва ся, чи е показалъ добросклонностъ къмъ Нашенцытѣ, като повече знае ся чи отъ Негова Странж е било това укоражаваніе, което имъ е предложено, за да държатъ да не сѣ исказватъ, но когато тий сами незаслужавале за такава подпорка, то нѣмало вече какво да имъ прави човекѣтъ, и тѣй пакъ ще кажж чи каквото зло и да имъ сѣ наложи за напредъ отъ Правителство

то, какъ имъ е, да го теглятъ. — За сега толкова Имамъ, а това вече завърши всичко то, да видимъ какво подѣйствува пакъ за насъ Тур. Правителство, дали не ще ни поиска отъ тука? Вчера бѣше тука Единъ отъ Никополь, който тур. мекере, Цѣнцаринъ, който казалъ прѣдъ Едного ми приятеля, чи и отъ Влашко ще са искатъ до 36 души които сѣ доказани, чи и тѣй сѣ съучастници въ Срѣщните работи — а чи видедемъ — Богъ да ни закрили —

Здравѣйте
26 Январъ 1873 — Драгомиреску
Какво стана съ Карамустафа — моля явете ми —

Н. Б. II. А. п. 102, № 64.

№ 502.

Ив. Драсовъ до Данаилъ Хр. Поповъ.

Срещналъ се съ Каравеловъ въ Бѣлградъ. Този не потвърдилъ залавянето на Левски и ще се върне скоро въ Букурешъ, отдето получилъ нѣколко телеграми да си дойде. Общо събрание и възстание на пролѣтъ и пр.

Бѣлградъ 1873 Ян. 31

Господине Владимировъ,

Въ Никополь

Стигнѣхъ вчера тукъ заранѣтъ се намѣрихъ съ Карамустафа, при дългы-ты ми разговори ми каза, че ималъ отъ В. Львскій писмо отъ 6 Януария, а спорѣдъ Вашето писмо она човѣкъ е уловенъ още на свѣршяни декемврий, сега незнамъ какъ (да) мисля, дето то и тукъ се разчуло, че былъ уловенъ. Отъ Търново дошълъ единъ челѣкъ нарочно който и той былъ каранъ по сжщѣтъ работѣ въ Софія вързанъ нѣ по щастіе негово освободили го. Той казвалъ че Львскій като былъ въ Какрина 3 часа далечъ отъ Ловичъ и както спѣлъ издалъ го единъ та го бастисали той сполучилъ та убилъ двама и като търтилъ да бѣга единъ грѣмнѣлъ слѣдъ него та го ударилъ въ ухото, той замаянъ отъ куршума пакъ като былъ съненъ паднѣлъ и тѣ (джандары-ты) сполучили та го хванали и завели го най напредъ въ Търново по послѣ въ Софія когото затворили въ кашлѣти. Тѣй ся говори. Другы пжкъ говорятъ че быле го хванали въ Никополь, || сѣ една думѣ различни дрънканици ся чуватъ всичко това до колко е истена ни знамъ. Каравеловъ утрѣ ще трѣгне за мѣстото си и ми ся обѣща, че за всичко ще ми събщи подробно, ||

той получилъ отъ Букур. нѣколко телеграфа съ които го викахъ да си отиде отъ това заключавамъ, че трѣбва да има доста важна работа. Спорѣдъ уговорити имъ было назначено да се събере общо събрание на първи мартъ || трудете ся дано стане по пълно, и дано ся рѣшеше за въстание! Вѣрвамъ сестра Ви да ся е върнала, явете ми какво е подробно работата.

Димитра обѣсили и то нощя, а пжкъ 15 души сж въ Диарбекиръ отсждени и други 4—5 по на малко, друго ся слуша че 64 души пратени за въ Цариградъ незнамъ кое да вѣрвамъ. Панайотъ ще иде при Карамустава.

Азъ днесъ тръгамъ за мѣсто то си пишете ми по-скоро. ще ся трудя да скопча всички ты ученици и дано съберехме помощъ да ся испратеше и отъ насъ единъ за събранието.

Като Ви поздравлявамъ съмъ

Д. Ясеновъ

Н. Б. П. А. п. 102, № 43.

№ 503.

Панайотъ Хитовъ до Ц. Р. комитетъ.

Жалба за нещастieto вжтре. (Софийската случка). Намекъ за Ангелъ Кънчевъ. Оплаква се отъ Левски, че го не слушалъ. Защищава идейтъ си. Ново устройство. Седемъ месеци боленъ.

Драгий ми братія и родолюбци!

Приехъ ви писмото отъ Яноария и разомехъ точно сжджжанието му. Жално е братъж за страдающите, но погрѣшката никой не я направи, освенъ нашата неопитностъ неспоразумение единъ помежду другиго.

Ахъ братія! азъ сжмъ много пжтя говорилъ, че трѣба работите строго да сж джржатъ, || но никой не обржщаше внимание на моите сжвети. Когато проводихъ покойния ангелъ при васъ поржчахъ му пакъ да додхожда при менъ да сж договаряме, но прочети го вече невидеха. Така сжщо сж на девахъ и на Дякона, че нече да ма забрави, но негова милость нещеше нито да чуъ за менъ и за моите сжвети. Азъ са осждихъ и писахъ нѣколко пжтя да зема участие въ работите бѣзъ дозволеніето отъ Ц. Б. К. защото мисляхъ въ себѣ, че 15 годишната ми брактика нещеше да бжде безполезна за премилото ни отечество. Но на жалость, че моите сжвети строго сж отбиха отъ Ц. Б. К. Но менъ ма пакъ же-

жаше сжрцето, че неопитността ще докара припетствие на с(в)етата бждущность, но немаше какво да права.

Може да сте исвѣстни за джлгото ми болуване което ма неостави да могахъ да дойда и тжй при 7. месечното си болуване, никой ми нищо не писа. Азъ знаяхъ, че за моето мнение и строги те ми сжвети всѣки мо укоряваше, но азъ немаше що да права освенъ тжрпение. И тжй както ви и горѣ споменахъ, че послѣ 7 мѣсеца като оздравехъ, получихъ за Октомврия 1872 година едно писмо и единъ уставъ отъ Ц. Б. К. и пишаха въ писмото си, че до сега (не могли) да ми яватъ нищо и сега като турили работата въ по добъръ рѣдъ, писали ми и ма избрали за членъ на Ц. Б. К. и азъ имъ отговорихъ, че сжмъ на тѣхно разположение. Но азъ пакъ са сумнясанъ кояли ги е причина накарала да ми пишатъ? Но ето, че слѣдъ 20 дена са научихъ че ги излувили и тогава дошло на ума на Ц. Б. К. да ми пиши и да ма избере за членъ. Но азъ пакъ нищо не ма е повредило, само ма е жалъ, че народните ни работи оставатъ назатъ. Приносяще я писмото ви ми разказа всичко тоестъ Черната шапка и азъ ви отговарямъ на писмото отъ 16 Яноария. Отъ тука братія нищо не очаквайте. Азъ отъ моя страна ви сжветвамъ като немаше приготвено, да сж сжбереме въ Букурещъ и да сж опрѣдѣлятъ хора за всѣка работа и случай. Азъ не са отказвамъ отъ работата, която ми са опрѣдели. Но азъ пакъ оставамъ на ваше разположение както удобрите. Ако ли пакъ кажите, че трѣба отчаяна борба непрѣмено, то азъ и на това сжмъ готовъ, само стига вий да сж сжгласите три, или четири града помежду си тжй, щото въ 10 дни да станатъ на оръжие 10 хиляди души. А колко за отъ вжнъ какъ стоятъ работите, ще ви ги извѣста точно ако са сжберемъ въ Букурещъ. Сега остава вий да ми отговорите, на кое приставате? да сж сжбереме ли или да дига ме баираците на пролятъ. Азъ приставамъ и на двѣте прѣдложения

П. Х.

Н. Б. П. А. п. 61, № 8405.

№ 504.

Любенъ Каравеловъ за предателството.

Съобщение, че Левски е билъ предаденъ отъ Пано Петковъ Бонджора и Добре Механджия.

Български извѣстия.

— Научаваме са изъ дооствѣренъ источникъ, че покойни Василь Левски е предаденъ отъ двама Ловчелие. Единъ изъ тѣхъ, по име Добре, е механджия; а другиятъ, по име Пано Петковъ, е обявленъ чапкжнинъ. Това извѣстие са потвърждава съ множество факти. Тука е помѣшанъ и единъ попъ; но ние и до днесъ още не сме извѣстени до колко е голѣмо неговото предателство.

в. Независимостъ № 38, стр. 301, III г. 1873 г.

№ 505.

Любенъ Каравеловъ за предателството.

Опровергава по-раншното съобщение. Предателството на попъ Кръстя. Причини. Колко комитетски пари имало у п. Кръстя. Подробности върху убиването на п. Кръстевия братъ отъ черкези. Сравнение между турци и българи.

Български извѣстия.

Плевенъ, 2. Августа. Позитивно вече са знае, че Василь Левски е предаденъ отъ попъ Кръстя. Василь е далъ на тоя попъ малко парици и нѣкои други нѣща да ги скрие; а тие парици и тие нѣща сж биле най-главната причина, която е накарала черковниятъ служителъ да продаде една християнска душа на турскитъ джеляте. Нѣколко честни бжлгаре сжвѣтовале Василя да не ходи при попъ Кръстя; но той ги не послушалъ, защото попъ Кръстйю е билъ председателъ на единъ отъ частнитъ комитети. Когато Василь излѣзалъ изъ попъ Кръстевата кжща, то билъ хванатъ отъ заптиете. На попъ Кръстя далъ едно „аферимъ“, едно горчиво кафе, сто лири и единъ хатъ, и обѣщале му са да го не преслѣдватъ за неговитъ стари грѣхове. У попъ Кръстя има около 100 лири Василеви пари. Сега-за-сега почти сѣки бжлгаринъ са гнуси отъ попа Кръстя. Сѣки бжлгаринъ го нарича Юда и презира го. Презиратъ го даже и турцитъ. „Ако тоя попъ да би билъ човѣкъ, то не би издавалъ своитъ братя“, говорятъ турцитъ. Тоя предателъ бѣше дошелъ преди малко време въ градътъ ни; но нашите граждане го приѣха така, както не сж приемале и най-гнуснавитъ гадове. Братътъ на попъ Кръстя бѣше нападнатъ между селата Нетрополия и Тръстеникъ отъ десетина души черкези. Той са

даврандисалъ, ранилъ троица и мислилъ да побѣгне; но множеството му надвило и изсѣкло го на парчета. Черкезите му сж земале около 10 хилѣди гроша. Попъ Кръстйю бѣше дошѣлъ въ градътъ ни като давалджия. Преди да убиятъ попъ Кръстйювиятъ братъ, сжщите черкезе бѣха обрале пощата, която отивала изъ Плевенъ въ Видинъ. Пощата нѣмала пари. Разбойниците земале отъ куриеринътъ единъ сахатъ и около 2 хиляди гроша; а отъ братътъ на попъ Кръстя една дрѣха и единъ револверъ. Когато са уловиха черкезите, то тия нѣща са намѣриха у тѣхъ. Най-напредъ правителството говореше, че братътъ на попъ Кръстя е убиенъ отъ кометата и захвало бѣше да върлува изново, но когато неговите нѣща са намѣриха у оние исти разбойници, които бѣха обрале и пощата и които познаваше куриеринътъ, то са умири и напусна своите прислѣдования. Разбира са, че черкезите иматъ пжлно право да праватъ всевъзможни насилия. Правителството ги не прислѣдова. Една черкезка чета са разхожда между никополската и плевненската каза; но мѣстните власти дѣлатъ съ нея награбенното, слѣдователно разбойниците дѣйствуватъ сжвсѣмъ независимо. Когато са мислѣше, че разбойниците сж бжлгаре, които носятъ название „комета“, то мѣстните власти бѣха повдигнале сичкитъ селѣне да ги гонатъ; а когато са откри, че тие чети сж черкезски, то каймаките захванаха изново да пушатъ наргилета си и да дрѣматъ отъ пиянство. Когато изъ гореказаната чета бѣха наранени двамина отъ попъ Кръстйювиятъ братъ, то четата си отмжстила надъ двѣ бжлгарчета-овчарчата. Тие дѣца бѣха заклани близо до Плевенъ. Да ви разкажа и едно твжрде чудно нѣщо. Нѣколко турчина са сбиле между себѣ си, и двамина са нараниле тѣшко. Правителството хвана ранените, но тие не пожелаха да кажатъ кой ги е наранилъ. Помислете си сега, какви турците и какви сме ние! Турците защищаватъ даже и своите убийци: а ние са издаваме, като бабички.

в. Независимостъ № 47, стр. 375, III г. 1873 г.

МЕМОАРИ И БЕЛЕЖКИ ОТЪ СЪВРЕМЕННИЦИ.

Бележнице на Ив. П. Х. Кършовски.¹⁾

Смѣтка въ която, като личенъ секретаръ (писарь) и касиеръ на воеводата, както и на четата, авторътъ означава, колко пари е далъ, кому, кога и за какво.

1866 декември 14

давамъ на Господинъ панаята Гроша 416: 15 (пари)
давамъ гр. 347 24

764 00
давамъ 320 27

1084 27
308 24

1393: 11

февроари 1867

стр. 2.

II.

Съкратенъ дневникъ за движението на четата отъ 28 априль до 13 май 1867 г. Отдѣлни случки по пътъ.

Въ кой день що ся случавъ

Отъ какъ тръгнахме въ похода съ народн. Българ. чѣти 1867

Априли 28.

28 Освобод. ни Немцолу пушката и стояхме безъ вода.

29. Олувихме 1, зелка.²⁾

30. Освободи ся пакъ 1, пушка.

Mala

1. Срѣзахме зелката, удари ся вой. дн.

2. Хванахме 1, чѣрк. освоб. пушкѣ

3. Отырвахме чѣркезето.

4. Зехме хлѣбъ и вода. . .

5. Освободи ся пушка —

6. Обрахме бея. . .

7. Олувихме 2 зелки

8. Срѣзахме 2 зелки

9. Нищо

10. Олувихме и одушихме 1 зелка

11. Изядъхме 1, ере при. . .

12. . . . Цонко Ваевода.

13.

стр. 3.

III.

Депутация отъ Варна (отъ руския консулъ тамъ—Н. Даскаловъ). Четворица. 24 май. Разни случки съ четата до 15 августъ.

¹⁾ Откъснати и случайно нашарени листчета изъ начертано съ сини и червени линии тевтерче, безъ корици. Безъ строга, или последователна връзка въ съдържанието. Страницитъ сж обозначени съ цифри отъ насъ за по-лесна справка.

²⁾ Единъ турчинъ.

На 24-й Маия испроводихме писма за въ Букурещъ и Пловдивъ, за дѣто че не може да ся удържи народа безъ да ся побунуи. Въ сжщія день дойдоха 4 момцы отъ Варна при насъ на имя Иванъ Колювъ род. отъ Желѣзникъ, Иванъ Русевъ Бачоваръ отъ Желѣзн. село... Черпанъ и Иванъ Г. Сапуновъ родъ отъ Казанлъжъ, испроводени отъ Варна отъ Консолскія намѣстникъ Николай Даскаловъ за въ Планинж тж, безъ никакво приготовленіе, като имъ доказалъ че всичко е готово въ Планинж тж н. п. пушки ножови и Прахъ че ся работи непрѣстанно тамъ, и че было пълно съ юмаци тамъ. За увѣреніе ся подписвагъ¹⁾

На 27 Маия прѣзъ деня побѣгна Иванъ Колювъ отъ Желѣзникъ.

На 19-й зехме 150 глави кашкавалъ

На 21 Юніи ся отдѣли Дѣдо желіо съ 17 момка отъ Гл. Воевода безъ дозволеніе.

На 22 сжщии тржгнахме за прибѣжище прѣзъ С. Пл.

На 7 улій 7 ми. Испрѣгна ся на Дянка Шипчанчето пушката, и зърно то удари до Г-нъ П. Хитова и за малко щѣше да го убіе като спѣше.

Въ Карловскитж планинж.

На Юліи 11 ударихме ся съ 3-ма Турцы прѣоблѣчени въ Влашки Кара-каченскы-дрѣхы; 3 часа растояніе отъ Троянскія Манастирь къмъ былото.

На 18 умрѣ Ива Капетанъ отъ Търново отъ Народ. Бѣлг. чѣти, въ планинж тж мѣжду Тетевенъ, и Златица, До Братанца на мѣсто то Голѣмо селище е трупа му; а главата му е заровена на лѣво отъ пжте-ка та, що иде (отъ) Тетювени, като отивашъ къмъ Златица, до 1, Букъ и е записано и деня и год.: на Бука; а то мѣсто ся нарича Срѣднето почивало.

На 20-и Св. Ілія. Сбрахме ся съ Тотя, на 1 мандра между Софиш-ко и Златишко на билото, съ 4, души и Тотю 5 ма.

На 21-й ся ударихме съ 1, билюкъ-башия въ Срѣдешко то окрж-жіе, на 1, мандра

На 24-й Взѣхме отъ 1, Пант,²⁾ Иванча Зуцева³⁾ 1, Ножъ 1, пищовъ и 600 минц.

На 26-й Юлій

Испрегна ся пушката на Христо (Х. Санда) Градесчанина,⁴⁾ и удари Ив. Сапунова Железничанина въ деснитж ржж, и прѣчупи кокола Въ сжщія день вечерта прѣминахме Искаръ рѣка, и ся разминахме съ потерата.

На 3-й Август Дѣто чърни Врѣхъ Пир.

Изгуби ся Христо Градесчанина — Вечерьта вървѣхме, и прѣдъ зора срѣщу 4 Авг. влѣзѣхме въ Сърбія прѣзъ границата прѣзъ Иваново ливада.

На 8-и Испроводихме писмо за въ Влашко на Г-нъ Н. Балканскы, въ Циганкж.

На 15 Св. Богородица друго писмо на Г. Н. Балканскы.

стр. 4.

IV

Среща съ потера въ Софийско. Отнети трофеи. Отнети нѣща отъ едно панагюрче.

1867. Юлій 25 й

Ударихме ся съ потирата въ Срѣдешко окржжіе. и взѣхме отъ тѣхъ:

¹⁾ Следватъ саморжчни подписи: Иванчу Г. Сапуновъ, Иванъ Колювъ, Иванчу Русиовъ. 1867. м. 24-й.

²⁾ панта — скитникъ.

³⁾ Името е по-късна прибавка съ моравъ моливъ. Цѣлото бележ-ниче е писано съ черно мастило и отчасти съ черъ моливъ.

⁴⁾ Отъ Градецъ, Котленско.

- 3, пищова
- 2, пушкы
- 1, ножъ съ сребрна държ.
- 1, Гржднякъ отъ, конь
- 2, зарка сребрны¹⁾
- 2, таса за вода.

Отъ Панагюрчето

2. Лири	204
1, Полъ	90
3, Минца	52
1, Антика	52
1, ¹ / ₂ мека махмудія	
Бѣли пари	25 ¹ / ₂
1, ножъ съ бѣлъ чернь	
1, Пищовъ	

V

Обща смѣтка какво е харчила четата отъ 28 априлъ до 22 юлій. Дадени пари отъ Панайотъ Хитовъ на Дѣда Желя, на Дякона В. Лев-ски и пр.

1867 г. Апри. 28 й

Що разнасяме въ похода

28 1, двадесетакъ на кор. ²⁾ Кжршовс.	20
маи	
3 й 1 ¹ / ₂ лира за хлѣбъ П. Х.	154 ¹ / ₂
— 6 лири на кор. П. Х.	618
11, На шопитъ за хлѣбъ П. Х.	45
12 За сирение	35
— 4 ¹ / ₂ шакера	32
— Соль и пиперъ	3 ¹ / ₂
	908 ¹ / ₂
— 1 ¹ / ₂ ока сланина	12

дава Кжршовскы

22 1, бѣлъ двадес. за царв.	20
24 Дава Хр. Дряновски за т. ³⁾ и риб. и др.	47 ¹ / ₂
26 даде Г. П. Хит. за кирія	10
28 на чел. за брашно сжщій	100
20, на Бача Желя сжщій	100
Юній	
22 за брашно и тют. даде Г. П. Х.	45
22 Савва Ат. Свищ.	10 ³ / ₄
— Дякона В. Лѣвскы	

1253³/₄

стр. 9.

VI

Цифрени смѣтки и пресмѣтания за сторени разходи.

¹⁾ Сребърни зарове за табла.

²⁾ Представлява известни затруднения да се обясни, какво може да значи тази съкратена дума. Кжршовски минава за по-грамотенъ човѣкъ въ четата, и такъвъ си е въ действителность. Панайотъ го наричаше писаръ, както Левски бѣше байрактаръ на четата. Възможно е самъ да иска да се величае като „кореспондентъ“ (съкратено — кор.).

³⁾ тютюнъ.

1393: 11	1394: 11	424
424	424	1393
969	969	1031
		200

стр. 13.

VII.

Отде взели хлѣбъ на 3 май. Обрани жени въ Русе отъ низамитѣ на Митхатъ паша.

1867 Maia 3 ий

Maia

3. Зехме хлѣбъ отъ Грамада отъ „ноне и еводорѣт ум.“ Митхатъ паша проваждалъ, низами тѣ си да обирахъ изъ Русчукъ жени — заклали. 1 Българка 1 кжджна а пакъ 1 кадъна като клали не можили да ѿ заколж(тъ) и тя ся сторила на умрѣла, и когато излѣзли низамитѣ, тя хвѣнала да вика, и гы излувили 12 души и тѣ си казали. Послѣ 4 дни пустили 8-души; но и другитѣ щѣли да пузнатъ.

стр. 14.

VIII.

Запознали се съ началника и кмета въ Княжевацъ.

1867 | Юлій,

Упознахме ся съ Началникъ Жоца Наумовичъ Кметъ Мито Яношевичъ.

стр. 15.

IX.

Бележка за четата на Иеремия Петровъ въ помощъ на четитѣ въ планината.

Княжевецъ,

1867 г. Августа 20 ий

На 20 ий Юліе Јереміе Петровъ отъ Ломъ-Паланка събралъ 4—500 души Българи съ Дѣда Ивана отъ Видинско за да доди на помощъ на Бѣлг. народны чѣти въ Старж-планинж.

стр. 18.

X.

Обозначени кореспонденции до Н. Балкански, Г. С. Раковски и др. Заминалъ отъ Княжевацъ за Бѣлградъ.

До Родолубивы тѣ Букур. Българи; и до Г. Раковскы.

На 18-ий До Г. Балканскы и Н. В. Чаушовъ да му явиме да приема пис.)-ны що идатъ отъ Вла. и др. мѣста.

— 20-ий Отидѣхме за въ Бѣлградъ отъ Княжевицъ.

26 до Г. Н. Балканскы

27 до Ника Стотиновъ и газда Добря въ Чачакъ.

стр. 19.

Изъ частния архивъ на г. М. Д.

) писмата.

№ 507.

Бележникъ на Ив. П. Х. Кършовски презъ време на похода въ 1867.

I.

Отъ кжде потегля четата въ начало на похода. Кратко описание на нѣкои преминати мѣстности. Обозначение географскитѣ имена по пѣтя на движението отъ 28. IV до края на месеца.

Походъ на народнытѣ чѣти изъ Бѣлг.

1867 Апр. 28, Петакъ.

Изъ подъ Българско Сливово, два часа разстояніе отъ Т-анъ,¹⁾ къмъ истокъ ся простира гора се покрай Дунава ¹/₂ чась отъ рѣчено-то село лѣшъ Ис. прѣзъ два брѣга-ржта, спахме въ горж-тж. Отъ тамъ ся види Влашко и Т-анъ Олца.²⁾ Мѣсто безводно. На сутриньта тржгнахме отъ тамъ и въ рѣченото село на къмъ пладнѣ слязохме на една локва и тамъ пихме водж || олувихме 1 зелка || отъ тамъ ся опжихме, и на западъ отъ селото, влѣзохме въ горж-тж, дѣто като вървѣхме се на западъ, и се надоло въ дърварскія пѣтж, намѣрихме сладка вода, и кладенецъ 1 часъ отъ рѣченото село. Отъ тамъ се пакъ къмъ западъ излѣзохме право на горѣ въ еднж пѣтека на припѣка спахме. || На утрѣна 30 Апр. въ недѣля прѣсѣдѣхме до пладнѣ || тржгнахме се по щцото направление. И се възъ дола къмъ югозападъ, и отъ тамъ като излѣзѣхме, хванахме къмъ село Писанца 1 часъ разстояніе, и хванахме отъ лѣво рѣченото село, се по дола, излѣзѣхме на село Бѣлица 1 часъ разстояніе отъ рѣченото село къмъ югозап.

И като сж навалихме въ селото отдѣсно имаше два кладенца на лѣво отъ пѣтж. Отъ тамъ излѣзѣхме минахме покрай една корія, що е на югъ — Пладнѣ отъ реч. село. На дѣсно отъ тамъ ¹/₄ ч. отъ рѣч. мѣсто ся удари Ст. съ пушката си като бѣше на стража. Слѣзѣхме въ единъ долъ се въ пѣтж, и единъ пѣтж не твърдѣ работенъ отива на лѣво въ 1 усой малъкъ гжстакъ. Други пѣтж върви се издола, и излѣзва прѣзъ нивята и ся извива къмъ югъ че влѣзва въ Дели Ормана.

II.

Убиватъ хванатия турчинъ. Върватъ изъ Дели-Ормана. Хващатъ едно черкезче.

1 маія сутр.

Тукъ срѣзахме зелката — дотука отъ рѣченото село Бѣлица е разстояніе 2 часа. Отъ тамъ хванахме, се къмъ западъ изъ гора дрѣвна, и прѣзъ нивя отъ нѣгдѣ: и слѣзѣхме пакъ въ Дели-Ормана на една голѣма локва, 3 часа разстояніе. Отъ тамъ тржгнахме къмъ западъ до ¹/₂ часъ ся завърнахме къмъ югъ и вървахме се изъ дели-ормана и хванахме 1 черкезче.

III.

Стигатъ до село Грамада (Дикили-ташъ). Край Разградъ до рѣка Ломъ. Черкезчето успѣло да избѣга. Край село Кжзъ-Муратъ къмъ Балкана. На 3 V. спятъ въ една градина.

2 маія.

Отъ вървѣхме 2 часа и додѣхме на село Грамада и зехме хлѣбъ. На 3 маія испустихме чъркезчето. Отъ тамъ излѣзѣхме помѣжду Грамада³⁾ и долното село и поехме възъ единъ баиръ и като вървѣхме къмъ югъ два часа додѣхме до желѣзнія пѣтж отъ дѣсно Р-дѣ⁴⁾ 1 часъ

1) Тутраканъ.

2) Тутраканъ — Олтеница.

3) Дикили-ташъ.

4) Разградъ.

отъ тамъ вървѣхме гжстакъ — дрѣвна гора, и слѣзѣхме на Лома, и срѣщъ него на дѣсно въ устѣто спяхме. 3 маѣ 1, часъ подъ Р-дъ.

Отъ тамъ излѣзѣхме право къмъ югъ и се прѣзъ дребенъ гжстакъ, вървѣхме до 1¹/₂ часа и влѣзѣхме въ едно устѣ въ пѣтя, който отива къмъ Каз-Мурагъ. Тука ся почеватъ гранкитѣ на Стара-Планина. И въ туй устѣ 4-5 истъчници съ добра студена вода. Отъ тамъ прѣминахме на лево горнето село а на десно лозята. Послѣ поехме работния пѣтъ се на лѣво, къмъ югъ; и слѣдъ 2 часа ходѣ, навалихме ся до друго едно село, и тука има вода източници; на лѣво отъ туй село олувихме пѣтя, и се навалихме въ едно малко равнище, отъ тамъ прѣкосихме и олувихме пѣтя на отсрѣщния брѣгъ къмъ югозападъ, и слѣдъ 1 часъ влѣзѣхме въ единъ гжстакъ рѣдъкъ на дѣсно отъ пѣтя и прѣспяхме въ една градина, право къмъ западъ.

IV.

Обрали единъ керванъ. Вървятъ все край Лома. Хващатъ двама турци. На 7 май спѣли въ единъ проходъ.

4-й маѣ.

Отъ тамъ излѣзѣхме, и до 1¹/₂ ч. къмъ и. излѣзѣхме върхъ едно, село, и отлѣво отъ селото, поѣхме възъ 1, Баиръ, и вървѣхме се къмъ 3-2 ч. растојаніе и спяхме тука въ 5 маѣ на утрѣ вечеръ слѣзѣхме на къ ю. въ полето на една градина и зехме лукъ; и обрахме 1 керванъ и хлѣба имъ зехме. Отъ тамъ прѣкосихме прѣзъ полето 2 ч. къ ю, и като вървѣхме възъ Лома по воденицѣтъ, олувихме отсрѣщния баиръ, гора и вървѣхме се покрай гората 4—3, 1 ч. И тука спяхме отъ лѣво въ гората 6-й маѣ. Отъ тамъ хванахме къмъ ю. и слѣзѣхме презъ 1 голѣмъ баиръ и ся спуснахме по дупито, защото бѣше много стрѣмно. И слѣдъ 1 ч. растојаніе слѣзѣхме пакъ на Лома, и олувихме 2 зелки. Отъ тамъ трѣгнахме къмъ югъ въ 1 голѣмъ Дървенгъ, дѣто като вървѣхме 2 ч. спяхме отдѣсна страна въ него 7 маѣ.

V.

Заклали двамата турци. Слѣзли къмъ Османъ-пазаръ. Покрай Твърдица. До Тича хващатъ турчинъ, убиватъ го. На 10 май се надвесватъ надъ Котелъ. Кжде Ломи-дѣлъ при Момитѣ.

На 8 маѣ се на туй мѣсто срѣзахме 2-тѣ зелки. Отъ тамъ хванахме и слѣдъ 3¹/₂ ч. стигнахме отсамъ О.-Паз. прѣзъ 1 долъ подобенъ на корито, и презъ него къмъ Югъ спяхме. Вечѣрта на 9-й маѣ отъ тамъ слѣзѣхме презъ баиръ направо и ся навалихме прѣзъ лозята въ 1, долъ отдѣсно Ос. Пазаръ. Отъ тамъ олувихме 1 пѣтъ изъ лозята и минахме призь Ос.-Пазаръ на дѣсно. Отъ тамъ олувихме гредата додохми на 10-й маѣ на разсѣжане въ Тича, и отъ лѣво подъ Т. прѣминахме до воденицата, прѣзъ дола, и хванахме 1 пѣтека, изъ 1 устѣ — Тукъ олувихме 1, зелка, и я срѣзахме и излѣзѣхме право надъ Кот. На 11 маѣ ся въртѣхме около Кот., и слѣзѣхме кжде Ломи-дѣлъ при Момитѣ дѣто ядѣхме Ере и зехме хлѣбъ.

VI.

Цонко войвода се отдѣлилъ въ лѣво отъ Котелъ съ 9 момци. До Стражата надъ Жеравна. Къмъ Нейково. По Ичерянската рѣка. Къмъ Дебела могила. На Синитѣ камъни надъ Сливенъ.

На 10-й м. ся върнахме пакъ назадъ къмъ К. и на ист. отъ него ся отдѣли Цонко Воевода II ст. съ 9 души. Отъ тамъ слѣзѣхме на тепавицѣтъ — дѣждъ. На 13-й бѣхме въ пѣши долъ до стражата, отсамъ Жеравна на западъ и заклахме 1 даначе отъ говедаритѣ Жѣр. и рѣхме брашно. Послѣ се навалихме право надоло къмъ Нейково, и минахме Ж. рѣка поѣхме прѣзъ 1 баиръ до нѣидѣ рѣдакъ гжстакъ, а повѣрха полѣна и оттамъ ся навалихме въ Ичерянскѣтъ рѣка и като вървѣхме

се по рѣката до 3 ч. отбихме ся на дѣсно въ устѣто, и тамъ опекохме месото и хлѣба, на 14-й м. отъ тамъ поѣхме голѣмия рѣтъ къмъ Дебела могила и като излѣзѣхме на върха, вървѣхме се назападъ и слѣзѣхме на камънетѣ срѣщо Сл. Отъ тамъ ся повърнахме назадъ къмъ Сл. и ся навалихме въ конс. пѣтека, що иде отъ Н. село — Сливенъ, и до 1 ч. разст. спяхме въ долъ, на 15-ия м. на сутрента на 16-ия м. ся върнахме пакъ назадъ въ сѣщѣтъ пѣтека слѣзѣхме срѣщо Сл. въ Камънетѣ отъ дѣто ся веде Круцухордъ.

VII.

Разноски за кираджий и хлѣбъ презъ първия день отъ похода.

1867 Априль 28-й

Що имаме разноски

8 1, двадесетакъ на кирижаритѣ Кжрш.

маѣ 1¹/₂ лира за хлѣбъ село грамада

3—6, лири пакъ на кирижаритѣ

VIII.

Изброени нѣща, които сж взели отъ заклания турчинъ на четвъртия день отъ похода. Поименно кому сж раздадени.

1 Mala 1867

1, Въ пондѣлникъ сутринта прѣдъ слънце срѣзахме зелката, що бѣхме ѿ зѣли отъ селото Т. Сливово, и зехме отъ неѣж нѣща, и сж у Войводата 1, сах¹) шалъ и турски гроша 26, 1, чикія у писаря — 1, аба у Теодоръ Чърноватъ 2 кис. 1, салтамарка у Хр. Х. Юрдан, 1 ножче, прѣстенъ. У Дим. Димовъ — ударъ съ пушката си.

3 Извѣстѣя ны отъ Градатъ: че Митхатъ-паша провождалъ низамитѣ си въ русч².) да колятъ женитѣ, и ги обирагъ

И отъ тѣхъ³.) като уловили 12 души; тѣ сж исказали и подиръ 3. дни пуснаха 8-тѣ, нѣ и другитѣ щж да пуснатъ.

IX.

Отдѣлна команда дири хлѣбъ. Непослушность предъ закона.

6. маѣ

Що щжтъ да са дѣлжтъ отъ четата да дыратъ хлѣбъ || Христемаа съ закона си трие гжа.

X.

Имена на момци отъ четата на Цонко войвода. Чѣрти на отдѣлни лица.

Прибавка на рапорта. 1867 г. Маѣ 13

Съ Цонка Воевода момцы:

Писаръ на Цонка: Савва А. Славчевъ Свищовъ год. 24

Възраст високъ пари има 150 турски

Коса цѣрна

Вѣжди —

очи —

носъ — обыченъ

Мустаци чѣрни

уста обична

брада нѣма

Вратъ обиченъ

бѣлѣгъ —

Х. Георги Тулчалія

год. 27

пари нѣма

мустаки чѣрни

¹) сахатъ (часовникъ).

²) Русчукъ.

³) женитѣ.

Възрастъ высокъ
Коса чърна
Вежди —
Очи —
носъ широкъ.

брада —
вратъ умѣренъ
Бѣл. на дѣсно на врата.

XI

Четирима българи, които Сърбия е предала на турцитѣ. Причини за предаването.

Сърбія прѣдаде на Турція въ 1867 год.

Милошъ Пиротчанина || той е былъ жандармъ предаденъ Септ. 16
Ив. Вучковъ село Влахово Авг. 12

Ив. Видинлія
Петръ Нишлія

Последнитѣ защото ходиха прѣзъ граница да ся бѣжтъ съ Турцитѣ въ 1867 г. Тѣхъ ги срѣзнахме на Иванова ливада, гдѣто ги оловиха граничаритѣ, взѣха имъ оржіето и ги закахъ въ Княжевацъ а послѣ ги прѣдадохъ.¹⁾

Кършовски.

Изъ частния архивъ на г. М. Д.

№ 508.

Другъ бележникъ на Ив. П. Х. Кършовски.

Име на хотелъ и съдържателъ (патронъ) въ Крайова.

I.

Въ Крайова Г-нъ Ангелъ Бего Батронъ на Хотелъ Веронъ.

II.

Списъкъ на малка група легионери отъ Бѣлградъ, стигнали въ Крайова.

Атанасъ Клисуровъ Калоф(ерецъ)

Кочо С. Костадиновъ

И. Ацовъ въ Крайова

Г. Ангелъ Вечо т. г.

Г. Савва — Т. Северинъ

Г. Христо Бурмовъ — Габрово.

Петъръ Дянковъ Крайова.

III.

Неизплатена бележка за вино.

1867 г. Априль

Лазаръ Казалъ на Иванча шнайдера на момчето, че команд. ще наля 5 оки вино. Симо има и ще го испита.

IV.

Синътъ на единъ дворцовъ въ Бѣлградъ оприличенъ на български принцъ.

¹⁾ Братанецътъ на автора, публикува други по-пространни дневници по движението на четитѣ въ 1867 г. пакъ отъ Ив. п. Хр. Кършовски, види се, преработени и допълнени отъ сжщия, малко въ по-късно време и открити сега въ унаследенитѣ отъ него книги. (Вж. „Еленска Защита“, г. II. 1927, ред. П. С. Кършовски, въ Елена. Вестникътъ продължава да излиза още).

1868 февр. 18.

Г. Ивановиъ Апостоличъ говорилъ на Г. Анаст. Ивановичъ управителъ Княжевъ на момчето му да не е нѣкой Българ. принцъ.

V.

Изброени разноси по пжтъ за Базящъ.

Що потрошавамъ

За квартира въ Бѣл-градъ дадохъ на наполеона	232:
за билети на вапора	129:
за пашпорти билети	16:
за кола за калабал. (багажъ, б. р.)	2:
на Мжнзова	198:
Крайцари на Смед.	6:30
на базяшъ за пикетъ ?	24:
на Базяшъ за 4 бери (бири, б. р.)	6:
на наполеона 1 зв.	4:
за билети от Базящъ	152:
за носенъе санджии	2
	770:30
за гузба от капро	1
за кафе и вино	8
за 2 (пжти) 100 др. вино	2
за билети	90
за пива	4
	871

VI.

Размѣръ на общитѣ пари и отъ кого сж събрани.

14 лири отъ Муст.	1624
Общи пари у мене	Отъ Стояновъ $\frac{1}{2}$ нап. 5

VII.

Разноси по пжтъ презъ Турно-Северинъ. Разни пера отъ ежедневъ характеръ.

Пренесени	875
на Наполеона	5
на Т. Северинъ на полиц.	1
на каруцата за дрех.	4
за пива	4
за пива и циголари	4
„ вечерта кафе	5
	898
За свирачи	2
на киражия 1 лир.	116
за квартира и еден.	80
	1096
За сечми $\frac{1}{2}$ цван.	2
за ракия	3
	1101

VIII.

Приети за Мънзовъ и за пжтни разноси пари.

Приехъ отъ наполе.	20
За Мжнзова	10
за вапора	10
пренесени	1101

IX.

Разноски на път два часа до Крайова.

За стфари разни (сърбизмъ: ствари — разни нѣща б. р.)	25
на пътя за ракия	4
на рѣката Жи . .	8
на механа 2 ч(аса) до Край(ова)	7

Събрани 1145

X.

Дадени пари на Левски и на други легионери.

на Крайова	12
на Василъ Ивановъ	17
на Петръ Пант.')	28
на Мишайковъ	6
	1208

XI.

Обозначени отдѣлни разходи въ Крайова.

	Пренесени	1208
6	на Каруцаря	344
60		1552
366	на телеграфа	25
	за салами	4
	за смръзнато	4
		1583
	за тютюнъ	12
	за кварт. на Крайово	151 ¹ / ₂
		1746 ¹ / ₂

XII.

Подробни цифри отъ приети суми

Дава наполеонъ		
на мѣнзова.	20	
685	232	4
173	129	4
106	16	4
104	2	5
73	198	2
77	4	80
1118	24	2
360	6	3
1478	4	25 104
	152	4
	2	8
	1	7
	8	12
	2	17
	90	28 173
	4	6
	5	25
	1	4
	4	2
		12
	106	

') Пантелеевъ.

5	24	30	
32	2	2:10	
160	48	1467	34
32	6	3	27
9	54	42	2:10
288	3	2	54
	162	84	6:30
		10	60:30
		94	10
			10

вадимъ	280:38	имахме влаш. разноски
	83:15	
	197:23	
	197:20	на каруцата
	3	

XIII.

Съ колко пари трѣгватъ отъ Крайова. Направенъ заемъ.

Отъ Крайова колко пари имаме:

3 пола × 24 цв.	162
1 лира × 27 цв.	60:30
10 цванца	22:20
6 по 22	3:12
4 цванца × 2:10	9
3 руски цванца	5:16
	262:38
изгубени	18:
	280:38
Заемнахме 5 ж.	160
	440:38

XIV.

Отдѣлни разходи отъ Крайова нататѣкъ за шестима.

Що сме потрошили отъ Крайова 1868. Апр. 18.

Готова имаме	потрошени
гр. 280:30	по пътя 83:15
на заемъ	на 6-ма по цв. 67:20
5 жѣлт. 160:	на бирж. да. . 2:10
всичко 440:30	за кир. 9 ж. 288 . . .
вадиме раз. 441: 5	
	вадиме 441: 5
	440:30
	000:15

XV.

Отъ Букурещъ 27 априлъ 1868 г. писмо до Панайота.

Проводамъ писмо за въ Бѣлградъ на 1868 г. Апр. 27-й до Г. П. Хитова отъ Букурещъ.

XVI.

Приема помощъ отъ Хр. Георгиевъ отъ Букурещъ и Райчо Поповъ отъ Плоещъ.

Пріямке отъ Христа Георгіева и дадѣхъ записъ за 6 ж. и 20 лир. т. грошови струва 310.

10	жълтици	
5	врѣщаме	
5		
3	отъ Райча Попова	
8	жълтици	— 252

XVII.

Бележка отнасяща се до събиране на легионери нъ Бѣлградъ. Зимата 1867 г. Какви легионери очаквалъ Сръбскіятъ воененъ министръ. Хули къмъ Мънзовъ и Кършовски.

1867 Дек. 6-й

Когато дохождаха момчетата отъ Влашко въ Б-градъ Воен. министръ, казва на Цека да не му води хора Бозажіи и халважіи (прости) нъ хора учени.

(1868 г. Марта 6.) Казва му пакъ че не му трѣбать адвокати т. е. Бозажіи а халважіи неще, адвокати неще; нъ никакви.

XVIII.

Български надписи отъ Музея въ Букурешъ.

Въ Букурешкия музеумъ ся намѣрватъ едни двери отъ олтарь на които има надписъ

Доло на дѣснитъ врати е надписъ: славъ воевода. . . въ сей земле.

Също доло на лѣвытъ врата е надписъ: . . . ѿ влахинскои влѣто = 961.

Околоврѣстъ на двѣритъ има изрѣзани на вѣнъ букви, както и тѣзи; нъ освѣнъ тѣзи другитъ не ся познаватъ добръ защото сж изпочупени.

XIX.

Сѣбитията отъ 4 мартъ 1868 г. въ Българската легия въ Бѣлградъ. Несправедливости на сръбскитъ начальници спрямо отдѣлни легионери-българи. Особена военна наредба. Какво говорили сръбскитъ военни преподаватели за българитъ. Неправди по Великденъ.

Бѣлѣжки.

4. Отъ 1868 г. Мартъ 4-й. Запрѣха 5 Българчета като изключиха сѣрбитъ които бѣха въ сѣщо обвинени.

10. Бѣха запрѣли Ив. Молерова, Македонца че билъ въ града и то за 6 дена, другитъ по 48 ч. Тукъ билъ барутя който ся запали и щѣха да изгорѣтъ ако не бѣше съмнано и не бѣ единъ робяшъ да строши кофара и имъ отвори.

13. вика командиря Ефр. Марк. да му държимъ страна за извинение (да го оправдаиме)

14. Чети ся наредба отъ Министра чрѣзъ командиря 1-во; че трѣба да гледаме полит на Сръбското правит. 2; да изпълняме военния законъ спорѣдъ духа на Сръбс. правит. 3; И да не ходи никои да бунѣ Българитъ да бѣе Турцитъ и да пали безъ дозволеніето на Сръбското правителство (!?) И който е пакъ ходилъ безъ дозволеніе тѣхно 1867 г. да бунѣ Българитъ, да ся изключи отъ дружеството; а за примѣръ на това ся изпѣжда Еремия Петровъ и Найдѣнъ Пешовъ, като участници на това дѣло.

16; Командиря вика Кършовски да не говори никои че е тои като виновенъ просилъ извинение.

19; Вика Кършовски и Мънзова и като ги хули съ най-безчестни думи, каза имъ че ще си даде оставката или че ще употрѣбя дървенъ господъ!

Причината на туй бѣше че Кършовски бѣше взѣлъ отъ командиря дозволеніе (безъ да пита), да ходи при доктора до гдѣ ся изцѣри. И защото е ходилъ при доктора и като боленъ осжди го съ Мънзова по 8 дни затворѣ въ вторникъ по 6 ч.

Шпионитъ на командиря научени отъ него му казватъ че ужъ рѣкли Българитъ че Бѣлг. Комитетъ обдържалъ тѣзи чѣта! и за туй и тѣхъ запрѣха 2-ца по 6 дни.

20. Г. Ефр. Марк. въ предаваніето на обща исторія въ военж-тж Академія си дозволилъ да говори че Бѣлгари не следъ много врѣме, а даже и днесъ не (ще) съществуватъ (!?)

24. Запрѣха Ивана Попова защото говори че онуй което е право ще изпълняваме, а което не е право не ще го изпълняваме.

31. на Въскресеніе запрѣха Михаила Танасова за нищо и никакво Че ужъ рѣкли: днѣсъ и Богъ не може да сѣди а не пакъ други! И като ходиха онези сѣщи т. е. Иванъ Цанкова и Желѣзко Петровъ, които бѣха съучастници въ това дѣло и помолиха да ги оставятъ днесъ на този празникъ, и ако е кривъ, да го запрѣтъ послѣ праздничитъ: нъ тѣ бѣха отблѣснати отъ командиря съ хули и бунтовници. И маршъ на полѣ.

XX.

Заплашвания въ свѣзка съ подадената оставка на легионеритъ. Бѣдаши планове на сѣрбитъ за посѣрбване на Тракия, Македония и България. Военниятъ министръ се съгласява да уволни легионеритъ на малки групи по 5—6 души. Първо пустнали 7 души. Запрещение да не минаватъ въ България.

Априлий.

4 Каза Командиря като отидоха дружината при него да питатъ що стана за оставката? Вие сте бунтовници и за васъ ще е куршумъ въ челото и на 5 одного ще стрѣлямъ.

Слѣдъ 2 ч. събра всичкитъ чинове и имъ каза че всѣкого одного безъ разлика, който сж осжди да му иска оставка като куче въ минута ще го обие.

5. Казалъ на Г. Н. че проводилъ 10 души мѣжду насъ да ни шпиониратъ що говориме; нъ много тайно сме държели, и неможилъ нищо да извлѣче.

6. Г. Драгашевичъ и Е. Марковичъ ся разговаряли съ писаря на Славковичъ го говорилъ въ одаята съ Хесерича като мислели че Пантели Вълневъ спи. Че Сърбія да може за сега да земе Босна и Херцеговина, друго нищо не и е нужно, освѣнъ да чѣка 50 год. да ся осигури и послѣ лесно помалко помалко ще може да завладѣе Македония, Тракия и България!

7. Отъ вѣренъ источникъ казва се за ще отиде Христичъ въ Парижъ да ся договара за Босна и Херцеговина да ся даде на Сърбія.

8. Говори ся че Турція дала на Сърбія една часть отъ Босна съ договоръ таенъ и да ся прѣсѣлятъ въ Бѣлградъ 150 фамилии турци, и да имъ ся отвори една жамия. Въ сѣщо врѣмя и ще да ся оправя Байракъ жамія за това.

Подадохме причинитъ на Г-на Министра за дѣто оставяме отъ войнството. Нъ всичко той отрѣче, и като свѣрши, каза че ще ни отпусни, нъ не изведнѣжъ а по 5—6. За първитъ ны пусна 7-мина. И каза че добръ да помниме, да не бы нѣкой да мине прѣзъ граница, защо ще бжде стрѣлянъ. И сега ще издамъ законъ на офицеритъ които имамъ изъ България на всѣки... (не се чете) щомъ вы видѣтъ да вы стрѣлятъ.

XXI.

Пакъ за наредбата на Военния министеръ. Изпъждатъ се ония, които въ 1867 г. били минали съ чета въ България.

Заповѣдъ отъ воен. мин, Блазнавца чрѣзъ Ефр. Марковичъ:

- 1) Да се гледа политиката на Сърб. прав.
- 2) Да се изпълнява сп. законъ по духа на Сърб. Правит.
- 3) Който е ходилъ въ 1867 год. да буну Бѣлг. и да убива Турци да се испъди и за примѣръ ся изпъжда Ерем. Петровъ и Найдень Пешевъ, като участници на това.

Тѣй пишаше наредбата,

XXII.

Имената на запрянитѣ момчета въ крепостта, когато избухналъ пожаръ. Две категории безъ хлѣбъ и съ $\frac{1}{4}$ хлѣбъ.

На 16 марта бѣхъ запряни въ Бѣлградъ въ крѣпостнитѣ дупки, гдѣто ся запали барутя безъ хлѣбъ Ат. Найденовъ Крушево. Желѣзко Петковъ Желѣзн. Сотиръ Пѣвевъ Велесъ

По $\frac{1}{4}$ хлѣбъ на день —

Ив. Поповъ Горни Матеевци, Ив. Магденовъ Прилѣпъ, Ст. Цаневъ Лѣсковецъ.

Изъ частния Архивъ на г. М. Д.

№ 509.

Спомени на Ив. П. Хършовски по дветѣ легии въ Бѣлградъ.

I.

Невѣрността на сърбитѣ спрямо първата легия на Раковски. Голѣмитѣ надежди на Раковски и приготвленията му още отъ 1860 г. Ауденция при сръбския князь Михаилъ III. Обреновичъ и предложение да събере български доброволци въ Сърбия. Бомбардирането на Бѣлградъ отъ крепостта. Възторга на сърбитѣ отъ Българския легионъ. Най-опасната позиция срещу врага турена подъ българска защита. Българска стража около града да не бѣгатъ сърбитѣ.

Погледъ на Сърбско то Гостопріемство и братство, къмъ братята Българи.)

1-й листъ.

Всѣкому е вече извѣстно лукавство то и небратство то на Сърбія както и нейно то правителство. Много пжти е казвано, и много ся е писало за това; нѣ има още мнозина отъ наши тѣ братя Българи, които не искаха да повѣрватъ, това и са колебавяха още въ законѣнитѣ си предразсѣдъци, които бѣха добили мѣсто на гражданство въ главитѣ имъ и затѣпяваха здравия имъ разумъ, и по тоя начинъ тѣ са мѣчѣхъ,

1) Безъ да се гледа на това заглавие, съ което самиятъ авторъ е надписалъ работата си, като по тоя начинъ ѝ дава характеръ на статия, помѣстваме я въ този отдѣлъ за мемоари, защото мимо всичко, цѣлата работа носи характеръ всепакъ на лични спомени. Ив. П. Хършовски участвува и въ дветѣ легии отъ 1862 и 1867 г., както и Левски. Ценнитѣ сведения, които Хършовски ни дава, засѣгатъ преживяванията на Апостола и обясняватъ по-къснитѣ му идеи. Освенъ това, много отъ подробеноститѣ, дадени тукъ, не познаваме въ никой известенъ досега

а и сега са мѣчатъ да убѣждаватъ всѣкого въ лъжливитѣ си надѣжди. Тѣзи наши братя бѣха и сж са заблудели до такава степенъ, щото бѣха изгубили правий пѣтъ, и никое доказателство не бѣше въ състояние да ги убѣди, че тѣ криво мислѣтъ, и че пѣтъ който тѣ слѣдватъ не излѣзва — нѣма изходъ, освѣтъ горчивий опитъ, който хиляди подобни заблудени бѣше довелъ въ съзнание и свѣстяване: Този опитъ бѣше неизбѣженъ за тѣзи нѣколко наши заблудени братя защото само слѣдъ неговото окусване и тѣ щѣха да узнаѣтъ голата истина, така каквато тя си бѣше въ сжщностъ.

Прѣди да почнемъ да говориме и излагаме произшествията които породиха неизбѣжний опитъ, които трѣбаше да окусиме юще единъ, и то дай Боже послѣденъ пѣтъ за всѣкого за да са искоренятъ прѣдубѣжденията отъ сърдцата на крайно заблудени тѣ и захласнати, наши Братя, ний ще да говориме по напредъ, за не отдавнашното гостопріемство, на братята Сърби т. е. отъ забѣлжителната дата: Бомбардирането на Бѣляо-градъ отъ Турцитѣ (1862 г.) несамо като очевидци, нѣ и нѣщо повече: пишуштий е вземалъ живо участие въ ужаснитѣ битки при защитата на Сърбската столица, отъ нападенията на Турцитѣ и е билъ раненъ. Още 1860 г. покойний нашъ патриотъ Г. С. Раковски бѣше са установилъ въ Бѣлградъ — столица на Сърбія, гдѣто той почна да издава извѣстний революционеренъ в. „Дунавски Лебедъ“. Раковски че като прѣдвѣждаше ще да ся породѣ сваждане между Турци и Сърби, той поиска да са възползува отъ случая и обстоятелствата, та по тоя начинъ да може да принесе нѣкоя ползъ и на своето поробено отечество, както и на своятъ народъ лежащъ въ робство. За тая цѣль той почна да разбужда духоветѣ на Българитѣ и да ги приготвя за едно въстание и съвременно почна да дири и събира срѣдства за купуване на оружѣе.

Въ туй врѣмя Сърбското правителство искаше както всѣкога да изиграе и пакъ една отъ своитѣ лукави роли; за да сполучи, то позѣва пок. Раковски на една аудиенция, при Князь Михаила Обреновича. Слѣдъ тая аудиенция която са даде въ двореца на Раковски дозволи да събира самоволци (волантири) Българи и съвременно му са дадохъ голѣми надѣжди, и още по голѣми обѣщания, невѣрността на които не закѣснѣ да излѣзне на яве.

Сега Раковски безъ да губи врѣмя турна са на работа и почна мжжки да действува. На неговиятъ позивъ са отзѣваха отъ всѣкадъ Българи родолюбци и богаташи. Не слѣдъ много врѣмя дойдохъ отъ врѣдъ български младежи распалени момци съ които ся образуваша: „Българска чета“. Който виждаше Всички тѣзи движѣния, неможеше, да не повѣрва, че тукъ има да ся върши твърдъ сериозна работа. Всичко са вършеше съ трѣскава дѣятелностъ и нищо не са жалеше за общото народно дѣло, за да можеше да са подготви потребното за едно сериозно въстание. Всичко отиваше успѣшно, и не са чѣкаше освѣтъ да доди пролѣтъ и даса разелени шумата. И наистина съ идването на пролѣтъта, всичкитѣ колебания и съмнения трѣбаше да прѣстанатъ отъ да сжществуватъ. Бомбардирането на Бѣлградъ бѣше достатъчно да убѣди

източникъ. Предполагаме да съкратимъ умозрителната частъ отъ изложението, но при първия още опитъ трѣбваше да почувствуваме, колко едноно е органически свързано съ другото. Итъкато наистина умозрителния елементъ и споменитѣ образуватъ едно органическо цѣло, решимъ накрай, тѣ да вървятъ заедно. Още повече, че тѣзи умозрения сж отъ онова време, което ни занимава, и сж оригинални сами по себе. Тѣ ни идатъ отъ единъ другаръ на Левски и до известна степенъ ни даватъ предпоставки за възгледитѣ на последния. Прочее, писмата на Левски, помѣстени тукъ въ тоя томъ, въ които ярко сж формулирани отрицателнитѣ възгледи на Апостола, по отношение на Сърбія, се изясняватъ и се мотивиратъ фактически съ мислитѣ и вдъхновението на Хършовски.

всѣкого, че разрѣшението на вѣсточний въпросъ вече е въ надвечеріето си, и че и за Българский народъ щѣтъ да дойдатъ по свѣтли дни, и че деньтъ за раскжсванието на неговитѣ тѣжки робски петъ вѣковни синджирѣ са приближава — Едва сега можеше да са предполага вече че Сърбитѣ щѣтъ да изпълнятъ свято своето дадено обѣщаніе и само сега, само въ тоя часъ и въ тѣзи критически минути Сърбія позна, че има нужда, както е имала и други пѣтъ отъ братята Българи, които всѣкога драговоно сѣ проливали своята крѣвъ за свободата на Сърбитѣ. Сега Хиляди уста выкаха: „Живили; браќа Бугари! (живѣятъ братя българи!) небойте ся вѣче днѣсь-ся отвара и за васъ поприще за да ся стрѣшатъ рѣждивитѣ тѣ вериги неприятелиски, въ които отъ 4 1/2 вѣка е окована милжтж, вы майка Българііж. Хайде, братя дрѣжте да испждиме единъ пѣтъ турцитѣ отъ тука, и шомъ свѣршиме ще вървиме за въ Българііж“

Всѣки единъ си мисляше: че е дошълъ вѣче часа който всѣки единъ Българичъ съ нетѣрпѣніе чѣка отъ 4 1/2 вѣка. Нѣ отъ всички тѣзи хиляди уста които выкаха въ тѣзи минута: на да-ли имаше поне единъ която да бѣше изговорила отъ чистосърдечіе и съ искреностъ, тѣзи сладки чарни рѣчи.

Сега всички Българи събрани подъ прѣдводителството на Раковски, въоржжени, напълниха всички тѣ Бѣлградскы улици, залувиха всички тѣсни мѣста, и даваха страшенъ отпоръ на неприятеля, който опсипваше града отъ бѣлградската крѣпостъ съ гюллета и карташи¹⁾ отъ Стотини топовни уста.

На най-страшната оппозиция која то бѣше на пѣтя на всички топовни уста, при Хотела Сърбска корона, бѣха зеловили нашитѣ Българи, подъ заповѣдта на Раковски и Иля Маркова.

Въ мыгновение на срѣдъ ся подыгнаха обкопи, осьъ всички тѣ найзначителенъ бѣше този обкопъ който отбиваше най много неприятелскытѣ зърна. Една частъ пакъ бѣше поставена като авангарда и бѣше прѣсната отъ вѣнъ Бѣл-градъ околорѣсть, за да връща Сърбитѣ — граждани които бѣгаха на вѣнъ. Чудно бѣше а и смѣшно, да погледнете нѣкой когато почнаха да гжрміжтъ топови тѣ отъ крѣпостта и да свиріжтъ гюлетата изъ града, какъ братята Сърби, прѣхвалени тѣ юнацы! въоржже и отъ пѣти до глава(та), оставили кжщата си бѣгатъ на вратъ на носъ кой на кждѣ-то види. Българитѣ пакъ кои то бѣха обградили околорѣсть града спорѣдъ заповѣдта която имъ бѣше дадена, бѣха длѣжни шото всѣкого безъ разлика да връщатъ назадъ. Които пакъ нещеше ла ся върне, да му възмнатъ оржжіето и тогава да върви гдѣ-ще.

Всѣки който бѣше сторилъ намѣреніе да излѣзне изъ вѣнъ опрѣдѣлената линія т. е. да избѣгне; той за срамъ и пониженіе като жена си полагаше доло оржжіе то и отиваше съ голи ржцѣ. Въ града неостана никой който трѣбаше да остане, отсвѣнъ Бекеритѣ т. е. Българитѣ и жандаритѣ.²⁾

II.

Случки съ бѣгълцитѣ сърби въ Топчи дере. Интригитѣ на Сърбското правителство срещу главното командуване на Раковски. Отцепването на Илю войвода.

2-ій листъ

Слѣдъ като сѣкна гърмилъ на топови тѣ, заповѣдъ сж издаде: да ся върни всѣки въ града; но кой да ся върне, никого нѣма. Правителството за да тури заповѣдъ та си въ дѣйствиѣ, испроводи жандари нѣколко души въ околността на Бѣл. градъ, да върнатъ избѣгали тѣ жители Сърби — юнацы! Нѣкой си Вѣлко жандаринъ Българинъ, отъ Клисурса Пловдивско окржжіе съ юще 3-ма друга: се Българи, като оти-

ватъ въ Топчидере, за да връщатъ гражданытѣ въ града. виждатъ нѣколко сърби които сѣдѣжтъ и ся разговарятъ, отъ които почти повѣчето лично твърдѣ добрѣ познавали. До гдѣ рѣченитѣ жандари да ся приближатъ до то мѣсто Сърбитѣ ся изгубватъ А защо то гора та околоне е толкова близо за да могжтъ за въ минутъ да ся скрѣжтъ; Жандаритѣ влѣзватъ въ съмнѣніе, идаже въ удивленіе за тѣзи случка. Отъ любопитство за да узнажтъ тово тѣхно магическо прѣдставленіе, тѣ ако по напрѣдъ и да нешѣха нищо да направіжтъ, нѣ сега ся зовѣжа мжжи за работа таси Тѣ почнаха да питатъ господжитѣ жѣнитѣ имъ които бѣха тамъ, и стояха прави: а не сѣднали както напрѣдъ. Гдѣ сж онези хора кои то прѣди пѣтъ минути бѣха при тѣхъ, и кои бѣха? на това отговора бѣше само мълчаніе. Рѣченія Вѣлко поогледва ся на около на горѣ, на доло и незнамъ какъ мѣрва му ся на окоото нѣщо, подъ малакофа на едната господжа. Сега той издава заповѣтъ на дружи а та си да обиколіжтъ тѣзи господжици; а той остава посрѣдъ Той измысли едно за да не го държѣжтъ за простъ и будала; а друго срѣдство, за да не бы отговарялъ на закона Подъ който подлежи, той нерачи нищо да прави; нѣ само въ това ся ограничи; да сѣдне и попуши една цыгара пушакъ.

Въ това врѣмя другитѣ му дружина стояха прави. Слѣдъ сѣданіето си, той каза на Господжицитѣ, да заповѣдатъ да сѣднатъ; Нѣ тѣ на това благодариха и нерачиха да сѣднатъ, защото неможеха.

Вѣлко като си направи цыгара та, ако и да имаше пали-дървце (кибритѣ, праханъ); нѣ той замоли Господжици тѣ ако позволяватъ да му даджтъ огжнъ; Нѣ ни една отъ тѣхъ като не смѣяше да ся помѣсти отъ мѣстото си, отговорила че нѣматъ. Всичко шото имъ ся прѣдлагаше, или искаше отъ страна на жандаритѣ, господжицитѣ отговаряха: или незнаме или немаме. Сега друго нищо не оставаше на Вѣлка и дружината му: отсвѣнъ да играіжтъ вражеска роля, за постигане цѣлта си. За това Вѣлко скочи ненадѣно правъ и извика: Ето турци тѣ! гдѣ иджтъ? Сега госпджицитѣ ся уплашиха. Тѣ забравиха че нетрѣбаше да ся мѣрдатъ отъ мѣста та си и почнаха коя кждѣ може да бѣгатъ. Въ това сжщо время т. е. въ минута та въ която ся размѣрдаха госпдж. ся появиха пакъ прѣвитѣ лица, изъ подъ малакофѣ тѣ имъ гдѣто бѣха ся скрили като идяха жандаритѣ малко по напрѣдъ. И тѣй Вѣлко си сполучи желаніето. Той подбра тѣзи господиновцы съ дружината си заедно и ги закара въ Бѣл градъ, гдѣто изказа всичко шото му ся случи.

Да додимъ сега пакъ на рѣчъ та си, която бѣше да докажеме гостоприемството и братството, на братята Сърби къмъ Българи тѣ.

Слѣдъ прѣміріе то което стана послѣ Бомбрдираніето на Бѣлградъ. Сърбитѣ, този изхвъргъ (избишка) на Славянскія народъ, даде свобода да ся сбиратъ и още Волинтири, и въ сжщо то врѣмя и да ся обучаватъ (ерзекциратъ). Всѣки единъ отъ братята сърби като дигаше полиция или пишола съ шливовица та, не забравяше да каже: ако Богъ да! оѣмо у Балкано (Ако даде Богъ щемъ въ Стара-планинж)¹⁾ и живими браќия Бугари; (?!?!). Но Това тѣхно лицемѣрие излѣзна на видѣло.

Слѣдъ връщаніе то на Князь М. О. Т., отъ пжтуваніето си по Сърбія, който бѣше отишълъ прѣди Бомбардираніето то на Бѣлградъ. почнаха да ся вършіжтъ ужъ серіозни работи. Всичко бѣше на рѣдъ. Оржжіе: пушки, пишови, ножови. Прахъ, олово и др. т. ся вѣчъ готвяха.

Въ единъ день когато Сърбія щеше вѣче да почне да ся играй ролата съ Братя-та Българи, издаде единъ указъ който щеше да ся прочете на Българи тѣ — волинтиритѣ. — Въ него бѣше назначено отъ освѣнъ всички други тѣхни лицемѣрия и лѣскателства и това: „да бжди Г. Г. С. Раковскы главнокомандующій надъ всички тѣ Българи — волинтири за презъ граница. Прѣди да ся прочетеше този указъ Сърбііж имаше нжжда да посѣе раздоръ мѣжду Българитѣ, което съ лѣжливитѣ си обѣщанія сполучи.

¹⁾ Това ся говоряше само за едно лицемѣрие. (б. на Ив. П. Х. К.).

¹⁾ картечи.

²⁾ Почти всички жандари бѣха Българи и извѣнъ Сърбія (б. на Ив. П. К.)

Илия (Илю) Марковъ, който до него вѣрѣмъ бѣше въ сичко съгласенъ съ Раковски, като простъ челѣкъ, защото неможи да узнае лукавщината на Сърбитѣ по причина че бѣ дошълъ отъ скоро (отъ 6 м.) въ Сърбіѣ, послуша имъ съвѣтитѣ повѣрва обѣщаніята и ся склонилъ да ся отдѣли отъ Раковски. За да сполучи това трѣбаше му да ся склонилъ момцы тѣ да напустнатъ Раковски. Това бѣше ся турило въ дѣйствиѣ.

Раковски за всички тѣзи работи вѣче бѣше извѣстенъ, и за да прѣдвари злото; той събра нѣколко отъ момцитѣ позрѣлитѣ да ся разговори, и имъ докаже що мисли Сърбіѣ.

III.

Съветитѣ на Раковски за единодушие. Легията събрана подѣ знаме съ български левъ на Билна вода край Дунава подѣ общо воеводство на Раковски. Четене указа за главно командуване. Протеста на нѣкои доброволци. Сръбска разпоредба за раздѣление на четата подѣ Раковски и Илю воевода. Илю и момчетата му изпратени въ Крагуевацъ подѣ предлогъ, че тамъ ще ги въоръжатъ, за да минатъ въ България. Четата на Раковски въ Бѣлградъ. Обносикитѣ на сърби къмъ четниците въ Крагуевацъ. Отчаяние и общъ вѣкъ да бждатъ разпуснати. Бѣгството на нѣколцина. Хващането и арестуването имъ. Намѣрение да бждатъ предадени на турцитѣ. Общо възмущение. Делегация да се иска освобождение на заперенитѣ. Пустнати. Разпуснати всички голи, боси и изпждени на разни страни.

3-й листъ

Слѣдъ дългия разговоръ въ който Раковски доказваше всички тѣ тайни мисли на Сърбіѣ, тои каза че: „семето на раздора и несъгласіето е вѣкъ посѣяно помѣжду, и е хванало корень“ И повторително пакъ каза: „За насъ никакво спасение нѣма и не остава; отсвѣнъ съгласно да ся държиме; А въ сѣщото вѣрѣмъ да молиме правителството да ни дозволи; да отидеме на границата въ Княжевицъ или Зайчаръ, гдѣ то ще сѣдиме да ся приготвяме, и чѣкаме згодно вѣрѣмъ. Въ тоза вѣрѣмъ ако дойде на Сърбіѣ въ смѣтка, тя ще ни дозволи да прѣминеме; ако ли пакъ видиме че Сърбіѣ ще ся примири съ Турчина, което е по вѣроятнотъ отъ първото, тогава, за насъ нише друго не остава отсвѣнъ еднѣж ноцъ да прѣминеме границѣта, и да почнемъ нашето свято дѣло.

Слѣдъ нѣколко дни разнесе ся гласъ че ще да ся чете указа когото споманяхме по горѣ. Издаде ся заповѣтъ да ся събержт сичкитѣ волентери на едно мѣсто. Тѣ ся събраха въ равнинѣ тѣж покрай Дунава, на Сѣверъ отъ Бѣлградъ, на мѣстото Хладна вода или Вилна вода. Тукъ ся поби народниѣ Бѣлг. лѣвъ. Провождениѣ отъ страна на правителството офицеръ и Раковски дойдяха тамъ, и указа взѣ да ся прочита.

Като почна да ся свършва прочитаніето на указа, и ся спомяна че Р. ще бжде главнокомандующъ; ненадейно ся счю глъчка, мълва и негледуване. Нѣколко гласове прѣжгнаха четеніето на указа съ думы тѣ: „Ны нещемъ Раковски за главнокомандующъ!?!“

Тука ся отвори разискване, за коя е причина та на това неблагодадение отъ Раковски. Отговоръ на това неможеше да ся намѣри; Отсвѣнъ че нещѣтъ Раковски. Въ този часъ ся отвори засѣданіе въ което ся рѣши ца ся отдѣлижт на еднѣж страна които нещѣтъ Раковски. Отдѣлиха ся половината отъ момцитѣ съ Илия (Иля) Маркова; а половината останаха при Раковски. Това бѣше основата или по добръ плода отъ раздора и интригитѣ които посѣа Сърбіѣ за да си изиграй ролата. Не ся мина много, излѣзна рѣшеніе што едната половина която бѣше подѣ командата на Иля да отиди въ Крагуевацъ, и тамъ ще да взѣмни оржжіе¹⁾ и като ся приготви ще заминува за прѣзъ граница. Съ тѣзи

¹⁾ Забѣлежете че първото имъ оржжіе което имаха въ Бомбардиранието бѣше го обрало правителството. (Бел. на Ив. П. Хр. Кършовски б. р.).

лъжа ся изпроводиша тѣ въ Крагуевицъ, гдѣ то ги намѣстиха подѣ шатри и имъ ся каза че само да си отпочинатъ, ще пріематъ оржжіе да вървѣжт, за прѣзъ граница. Останалитѣ пакъ подѣ командата на Раковски ся останаха въ Бѣлградъ.

Първата половина съ Иля що отиди въ Крагуевицъ очакваше отъ день на день кой часъ да пріемне оржжіе спорѣдъ обѣщаніето на Сърбското правителство и да пжтуза. Мина ся день-два, три, недѣля двѣ, три, мина ся 1½ мес. надѣжджж ся изгуби; защо бѣше вѣче Петровденъ.

Всѣки единъ позна че е билъ излѣганъ! нѣ нѣмаше какво да прави, защо бѣше обвѣрзанъ и подхвърленъ, подѣ военниѣ законъ. Едно най малко противаніе, въ онова критическо положение — бойно-время — ся наказваше съ смъртъ.¹⁾ Всѣки единъ безусловно, бѣше принуденъ слѣпо да ся покорява на Старейшината си, а най вѣче на закона.

Хлѣбъ който ядѣха до сега тѣзи свободолубци, трѣбаше и да го заплакижт. Тука небѣше работа и мисаль да ся заплати хлѣба кой сѣжѣли тѣзи волентери; нѣ главно бѣше да ся изнамѣри срѣдство, какъ да ся развали и распржсни тѣзи чѣта. За това Сърб. правит. накара волентиритѣ да ходѣтъ да косѣжт сѣно, за военни конѣ, да го събиратъ, возѣжт и др. т. съ което да ги докаратъ въ отчааніе за да ся иска оставка — да ги разпуснатъ. Като косиха единъ мѣс. нарѣдъ сѣно и друга работа като вършиха, доидяха въ несносно положеніе и отчаяване: нѣ никой пакъ не смѣяше да ся подаде първи гласъ, защото знаѣше що го чѣка. Нѣколцина които не можеха да търпѣжт вѣче това тиранство договарѣтъ ся да побѣгнатъ. И прѣзъ една ноцъ когато бѣше оставени да пазѣжт сѣното, въоръжаватъ ся съ собственото си оржжіе, което имали отъ по-напрѣдъ приготвено скрито и побѣгватъ.

Подиръ двадни търсенье, олавѣтъ ги на граница та, взѣматъ имъ оржжіето и ги туриатъ въ затворъ, съ намѣрение да ги прѣдаджт на Турцитѣ. Като ся разнесе този гласъ голѣмо вълнение стана помѣжду останалитѣ, и ся прѣдставѣтъ нѣколцина, отъ страна на сичкитѣ да молижт да ся пустнатъ заперѣни тѣ; защо въ противанъ случай ще да ся пороуди по-голѣмо зло.

Правителството Сърб. пустна заперѣнитѣ. Въ сѣщо то вѣрѣмъ пакъ распусна и тѣзи чѣта, що бѣше подѣ команда та на Иля Маркова. Всѣки единъ излѣзна голъ и босъ. Всѣкому ся дади по единъ прогоненъ листъ (протеренъ пасомъ). И ги приводиха; единъ на една страна, а други на друга.

IV.

Раковски разпуска самъ четата си. По два минца разноси да идатъ въ Влашко. Раненитѣ бѣлгари въ военната болница и възклицианіето на княза Михаила при едно посѣщение. Двама сърби обиратъ сестрѣника на Раковски. Задѣлжение отъ Сърб. правителство да брои 1200 жѣлтици на Раковски. Последния се връща слѣдъ шесть месеци отъ Влашко да ги търси. Отказватъ му. Огорчениѣта на Раковски, който напуска за всегда Сърбіѣ. За измамническото позивване на Раковски въ Бѣлградъ прѣзъ 1854. Вечерѣ и нападение. Раковски по чудо спасенъ. Поржжката на Раковски да не се издава тази тайна.

4-й листъ

Втората пакъ половина отъ тѣзи волентери която остана въ Бѣлградъ, не бѣше толкова честита като Първата, да коси сѣно и др., него пакъ бой твърдъ видѣ; нѣ само до гдѣ то назначаше какъ прѣминуваше първата половина въ Крагуевицъ, за виждаше че е добръ и най-повече че ще отива за въ Старѣ-планинѣ.

¹⁾ Колкото за просто наказаніе като затворъ бой (батимъ) то вѣче бѣше почти всѣки часъ. Станало бѣше обичай (мода). (Бел. на Ив. П. Хр. К. — б. р.).

Единъ день Раковски, като бѣше ся увѣрилъ вѣче че нѣма никаква надѣжда отъ Сърбіи, събра неговитѣ момци, и имъ каза че зашто неше бѣди нищо, подобръ е да имъ извади паши порти и имъ даде разноски и да отидѣтъ въ Влашко; да ся заловѣтъ на работа; И да не сѣдѣтъ вѣче въ Сърбіи, зашто Сърбскитѣ батини сж много ефтини. Почти всички на това склониха, и слѣдъ двадни ся распустина и тѣзи чѣта и като си взѣ сѣки пашипорта и по два минца за разноски и царвули излѣзѣха изъ Сърбіи. Които пакъ останаха тамъ бѣха честити да окусятъ сладостта на сѣрб. батини и по други пѣтъ.

До като въ врѣмѣто на бомбардиране то ся говорѣше „живили браѣа Бугари! (живѣйте братя Българи!) и други таквызи; напротивъ сега Братята Българи почнаха да се укоряватъ и хулѣтъ, съ всѣкакви неприлични рѣчи. Тука забѣлѣжваме само една отъ тѣзи хулни думи като по добра и по примяна, за да види и познае всѣки единъ искрѣнността и братството на . . . „Бугари лопови дохоше и оплячкаше вароше“ (Българи тѣ злочинцы доидоха и оплячкаха града) (!) Това почти всѣкоги ся говорѣше отъ много Сърбски уста; даже и отъ сами офицери.

Не бы било злѣ да напомниме и слѣднето кое то потвърждава прижтвѣе то на не малко количество Българи въ Бѣлградъ въ врѣмѣ то на бѣлградско то бомбардиране.

Слѣдъ врѣщаніе то на князь М. О. III,¹⁾ отъ пжтуваніе то си което и по горѣ спомянахме, той отиди да обиколи болницы тѣ гдѣ то имаше толкова ранени, отъ които и азъ единъ бѣхъ. Като доди въ воен. болницѣ почна да припитва ранени тѣ кои отъ гдѣ е родомъ. И когато чу отъ стотини уста че сж Българи и отъ Българіи родомъ; той ся намѣри въ голѣмо чудо. А най-голѣмо впечатлѣніе му направи и това; когато видѣ, че ни ти единъ Сърбинъ нѣмаше раненъ, отсвѣнъ нѣколцина които лѣжаха въ Болницѣтъ и отъ прѣди бомбардираніе то: отъ жѣнски (свѣтовни) болести. !!!

Въ това си поражение той като смаянъ ся спрѣ, на срѣдъ въ еднѣ отъ одаитѣ и слѣдъ като склочи рѣцѣ си каза: „што ѣете реѣи! Бугари по барикадѣма, Бугари у патрули, Бугари ранѣни Бугари и — ? . . . Заръ нѣмамъ я овде ни едногъ Србина, ко да е бранио своју милу отачину? тежко теби Србино! кодъ овакихо твоихъ синовѣ ! !

Забравихме да напомниме и това: че въ врѣмѣто на бомбардиране то двама Сърби които идяха отъ селата за да бѣѣтъ Турцитѣ! при влѣзваніе то въ Бѣлградски тѣ улици, като срѣщатъ на Раковски сестрина синъ Кирила въ пѣтъ, който носѣше въ една чанта 2000 жл.²⁾ и повѣче, кои бѣше му далъ Раковски да ги пази и съ една пушка на рамо, тѣзи двама Сърбы юнаци (!?) посрѣдъ пладнѣ на улицата; въ сѣрб. столица му взѣха паритѣ съ чантата заедно какъ и пушката. Кирилъ си дохожда и явява на Раковски случката. Раковски става съ сжѣция Кирила сестрина си синъ, взѣма и отъ двама души, по бържи вазсѣдѣтъ на конѣ отидѣха да търсѣтъ тѣзи, които бяха взѣли 2 00 златици. Като минаватъ покрай една крѣпча и то вѣнъ отъ Бѣлградъ, чуватъ викъ и пѣніе. Отбиватъ ся тука и намѣрватъ, едного то отъ онези двама юнаци Сърби които сѣди, пѣе и пѣе. Като го олавятъ намѣрватъ въ него близо 800 златици. Останали тѣ пакъ 1200 злат. ги взѣлѣ другія му другарѣ, който и побѣгналѣ въ Австріи. Като доведѣха тогава съ 800. златици прѣдодоха го правителство то. 800 зл. ся дадѣха на Раковски на минута; а за останѣли тѣ 1200 зл. правителството въ този часъ гарантира (!) и слѣдъ два дни стрѣляха тогава що го хванаха съ 800 зл.; а Раковски остана давѣма отъ правителст., което ся обѣща да ги заплати слѣдъ три мѣсяци.

Раковски бѣши ходилъ въ Влашко, и като се завърна, слѣдъ 6 и повѣче мѣсяци, въ Бѣлградъ той поиска тѣзи 1200 зл. отъ Сърбското

¹⁾ Михаилъ Обреновичъ III.

²⁾ Австрийски жѣлтици — минцовѣ.

правит.; нѣ то отказа да му ги даде. Съ изговоръ, че тѣзи сж народни пари! и че кога то Стани нѣжда за народни работи: само тогава ще ги дадѣтъ. Тази постѣпка много огорчи Раковски; нѣ нѣмаше що да стори: Съ едно правителство на глава не ся излѣзва. И Раковски отиди въ Влашко.

Близо пролѣтъ 1864 г. Раковски чрѣзъ едно частно лице ся повика да отиди въ Бѣлградъ; за да си взѣмне ужъ 1200 злат. Той стана отъ Букурѣщъ и отиди въ Бѣлградъ; нѣ всичко бѣше само гола лѣжа. Повикваніе то му въ Бѣлградъ било друго. Писмото отъ прѣятеля (непрѣятеля) му имало задни мысли! които ако затаиме ще да е голѣмъ грѣхъ отъ Бога; а голѣмъ срамъ отъ хората.

Една вечеръ призоваватъ Раковски на вечеря (угощеніе) въ кѣшѣтъ на единъ отъ чиновници тѣ Сърбски. Той безъ никакво сжмнѣніе отива. На вечеря сж были и отъ три лица, които сж сжѣци тѣ мисли съ угостителя. Слѣдъ разговоръ при свѣршваніе то на вечерята, скачатъ тѣзи четворица души върху Раковски хващатъ го за гушѣтъ съ намѣреніе да го убѣѣтъ: нѣ той като узнава намѣреніе то имъ, скача на крака, распрѣсва ги единъ по единъ изъ стаѣтъ, и потѣрси срѣдство да ся брани; нѣ нѣмаше съ какво. Камѣта си и пищовѣто съ двѣтъ цѣви, което почти всѣки пѣтъ съ себе носѣше, сега за зла чѣсть като нѣмалъ отъ кого да се бои, понеже отива на гости оставилъ ги въ стаѣтъ та си. Сега друго нищо не му остава отсвѣнъ съ голи рѣцѣ да ся брани, отъ четирма. Тѣзи четирма Г-цы,¹⁾ уплашени и отъ първото похващанѣ на Раковски, като ся бояха че ще ги надвлада; хвърлиха ся като рисови върху му и отъ единъ пѣтъ, на което той пакъ щѣше да сполучи да ги отбѣсни отъ себе си; нѣ по-злополучие или благополучие, като бѣха го притиснали, до прозореца който гледаше къмъ единъ малѣкъ дворъ, заграденъ съ дѣски, жамовитѣ му ся отвориха, и Раковски пада отъ този прозорецъ доло, отъ вторія катъ на кѣща та, като ся удара на лѣвѣтъ тѣ странѣ въ ребрата, на една греда, която и была права. Отъ тамъ послѣ малко лѣжаніе, той става и си отива на квартира: И това бѣше едно угощеніе отъ страна на четворица бѣлградски чиновници, което отсвѣнъ гдѣ то покоіи Раковски никога въ живота си не забрави; нѣ и отъ то (угощеніе) и самія му животъ скрати.²⁾

V.

Разказъ, какъ ранения на позицията въ 1862 г. Ив. П. Хр. Кършовски е сурово третиранъ отъ сѣрбитѣ. Какъ се препитава презъ зимата 1873—4 г.

5-й листъ.

Отъ всичко до тука що говорихме бѣше само да докажеме на Българския народъ, какъ ся отнасятъ хората когато иматъ нѣжда отъ нѣкого, и какъ когато нѣматъ.

Всичко това гостопримство и братство на сѣрбс. пр.³⁾ ны показва явно какво трѣба да мислиме за него и какво пакъ мысли то сънасъ Българитѣ.

¹⁾ Господиновци.

²⁾ Всичко това сѣмъ слушалъ отъ устата на покойни Раковски. Само лицата кои бѣха на това дѣло, не ми откри да знамъ. И за това колкото мы откри мя заклѣ въ имя то на народността; до гдѣ то тои е живъ никому да не явявамъ нищо отъ това (Пояснение на Ив. П. Х. К. — бр.).

³⁾ Сърбското правителство.

Единъ отъ Българитѣ волентери, Ив. П. Хр. Кжршовски който бѣше раненъ въ крака на барикадитѣ при Сърбска круна; пролѣжа 1½ година въ болницѣ тж, и като ся по продигна малко, отпуснаха го съ патерици изъ болница та. Той съ двѣ (патерици) тояги, като ся подпираше ходѣше, на горѣ, на доло, по бѣлградскитѣ улици да прося за да ся храни. Единъждъ единъ прѣятедь го съвѣтвѣ, да подаде едно прошение на министра на вжтрѣшны тѣ дѣла, Г. Гарашнина, въ кое то, като му изяви причина та на болестъ та си да го моли за помощъ. И то не за пари; нѣ само да има като единъ войникъ 1, ока хлѣбъ и друго нищо на день. А защо то бѣше зимно врѣмя, а имаше тогава турски кжши стотини празди; сжшо и дърва и дрѣхи; да го моли да му ся даде и една одая нѣгдѣ да сѣди малко дърва да ся топли неиж зима една дрѣшка да ся покрыва, и одного робяша¹⁾ отъ свободнитѣ който да сѣди при него и му послужва що му е нужно. Та Такова едно прошение ся направи отъ страната на болнѣя, и ся подаде на министра Г. Гарашнина, въ министерството вжтрѣш. работи. Министра като прочита това прошение, излѣзва вьнъ отъ стаѣта си, и прѣзрително като изгледва болнѣя, който стоѣше подпрѣнъ подъ мышцы тѣ си съ двѣ тоеги гологлавъ, и умилно къмъ него си бѣше обърналъ погледа, каза му: „що щешъ ты? и гдѣ си былъ когато си ся разболѣлъ“. Болнѣя му каза: „азъ съмъ: Българинъ, и бѣхъ на барикада та (обкопа) при сѣрбска корона, подъ команда та на Г. Раковс. Тамъ ся разболѣхъ, и отъ тамъ мя проводиха въ болницѣ тж, гдѣ то и лѣжахъ до сега. И сега като мя отпустна доктора изъ болница та, а нѣмамъ нигдѣ никого; то азъ вы молижъ най-покорно Г. Министре, да ся смилите за меня и ми спомогнете“.

На тѣя рѣчи отгорѣ, министра му отговаря: „Ты ако си былъ на барикады (окопи) тѣ, и азъ бѣхъ. И тѣй ако бѣхъ азъ ся ранилъ и падналъ боленъ, мене кой щеше да погледне, и кой щеше да ми даде пари? ты ся благодари, че правителството ти е сторило толкова добро, гдѣ то тя е държало до сега, Спорѣдъ както казвашъ почти 1½ въ болницѣ тж. Какво искашъ юще? Хайде иди си отъ тука“. И съ таквизи рѣчи Г. мин. исплди този боленъ; който всичката зима: ни милъ, ни драгъ ся е скиталъ тукъ тамъ по бѣлградскитѣ улици, и е вѣрзалъ тествия (стомна)та съ кжрпа на время, да носи чакъ отъ Дунава, на тогозъ, на оногозъ кавезѣя вода за да му даджъ едно парче хлѣбъ и го прибержъ да спи подъ потозитѣ на кавенетата, за да ся запази отъ студа на зимата.

Всичко до тука забѣлжано ся е случило отъ 1862—1864 год. за врѣмя догдѣ ся исплдиша Турцитѣ изъ градищата въ крепости тѣ.

Да доидеме сега и поговориме за опыта, за който казахме въ началото на прѣдмета си, че трѣбаше да стане за да свѣсти за спали тѣ нѣколко наши брата българи отъ джлбокижъ сънь да докара въ съзнание заблждени тѣ въ криви тѣ си убѣжденія да разумѣжъ, че криво мислѣжъ, и че неотивать въ пжтѣж който води къмъ спасение то; нѣ — къмъ упропастяванію.

VI.

За четитѣ въ 1867 г. Мемоарѣтъ. Надеждитѣ на сѣрбитѣ поджосени. Българитѣ се движатъ безъ инициатива отъ сѣрбска страна.

Пакъ излѣгани въ надѣждытѣ си отъ Сѣрбското правителство.

Въ Пролѣтъ та на 1867 г. съставяніе то на единъ таенъ Бѣлг. комитетъ въ Букурещъ издаде „мемоара“ който всѣкому е познатъ. Този мемоаръ искаше праведнитѣ правдини на Българитѣ отъ Султана.

¹⁾ Прислужникъ, вестовой.

Въ туй сжщо врѣмя съ издаваніе на Мемоара, Сѣрбія¹⁾ заловиха енергически да иска да излѣзатъ Турцитѣ изъ крѣпоститѣ. За това бѣше много лесно; защо то имаше съ какво да плаши Султана. тя взѣ мемоара за орждые и при всѣко едно отнасаніе къмъ Високата порта, показва мемоара, съ заканваніе юще, че ако не и даде Султана това и това кое тя искаше, тозъ часъ ще подпали огъня да букни революцижъ въ Българіи; и че всичко това отъ неиж зависи и въ неинитѣ ржцѣ е. Само ако тя иска, Българіижъ ще мирува, и ако тя пакъ ще Българіижъ ще ся побунуи.?? Турція съ простота та си, оплаши ся отъ това и бѣше принждена да имъ отстѣпи крѣпосты тѣ. Само и само то (!?) Сѣрбското правит. да за държи Българитѣ да ся не побунѣжъ. Щомъ исдадохъ крепоститѣ, Сѣрб. пр. вѣче сънуваше златни гори изъ Старж планинж. Старопланинскія полжостровъ вече бѣше въ ржцѣ му. То сънуваше че вѣче владѣе надъ този най-прѣкрасенъ прѣдѣлъ ка Европа и ся наслаждава отъ неговитѣ неисчерпими плодове и богатства.

Нѣ о чудо! езденаждъ тя ся стрѣсна, и пробуди отъ този нейнъ мечтателенъ Сънь; когато почна да ся разнася гласъ, и почнаха да пишжтъ вѣстници тѣ, че Българитѣ ся побунуили! Особно биткы тѣ; при вѣрбовка, Карлово²⁾, Златица.

VII.

Четитѣ на хайдутѣ Герго, дѣдо Иванъ Кулинъ, Еремия Петровъ и Найденъ Пешовъ подкрелени отъ Сѣрбското правителство съ цель да се демонстрира предъ турцитѣ, но издадени подиръ, за да се угоди на сжшитѣ. Промѣкването на Еремия Петровъ съ 40—50 души въ България. Какъ сѣрбитѣ го примамватъ да се вѣрне. Арестуване на предводителитѣ. Доказаното двоеличие на сѣрбитѣ.

6-ий листъ

³⁾ Принждиха Сѣрб. прав. да не мисли както е мислило и както мисляше че: Българи тѣ безъ негова помощъ нищо не можжъ направи. Сега трѣбаше пакъ да играе своитѣ роли. За да се подмаже пакъ на Българитѣ и ги изиграи; то направи едно малко вълнение въ вжтрешността на Сѣрбия. Свика нѣколко и други рѣшителни и распалени нѣ не опитни въ тѣзи работи Българи и имъ каза: да сбиржтъ волинтири Българи отъ които да ся образувать чѣти и да излѣзнатъ прѣзъ границата, и иджтъ на помощъ на братѣжта си които ся бѣжха съ Турцы тѣ въ старж-планинж.

Всичко това ся положи твърдѣ скоро въ дѣйствіе, народа като народъ не позна лукавството, всѣки ся трудяше кой съ що може да спомогне. До 800 души сж събраха за това дѣдо, на чело сж постави причютия дѣдо Иванъ⁴⁾ и Хайдутѣ Герго юще отъ 49 год. и Еремия Петровъ и Найденъ Пешовъ Ломпаланчани. Правителството имъ бѣше тайно на ржа т. е. помагаше имъ. Тѣ бѣха по граница та около Княжевицъ и Зайчаиръ, се пакъ мѣжджъ братята си Българи, и бѣха готови да прѣминуватъ. Въ денѣж въ който имъ бѣше опрѣдѣлено прѣминувание то; Сѣрбското правит. чрѣзъ началныцѣтъ Княжевички и Зайчарски вдигнаха една часть отъ народна войска и ги обградиха въ горж тж, имъ взѣха амуницията. Тукъ вѣче на волинтиритѣ не оставаше да вършжтъ нищо друго; Отсвѣнъ или да ся бѣжъ съ народа и да пролѣжжъ

¹⁾ Отъ начало писано „сѣрбитѣ“.

²⁾ Погрѣшка: при Карлово битки между турци и бѣлгарски чети не е имало презъ 1867 г.

³⁾ Самостоятелнитѣ четни дѣйствия отъ бѣлгарска страна принудиха —

⁴⁾ Кулинъ.

братска невинна кръв да вземат амуницията и да отидат прѣзъ Гриница или пакъ да си положатъ оржіето и ся прѣдадъжъ.

Нашитѣ Българи волантири не имъ бѣше мжно да направятъ първото, нито пакъ ги бѣше страхъ; нѣ здравия разумъ и съвѣсть та не имъ допустна да направятъ това, защото щѣха да проливатъ невинна кръвъ пакъ Българска¹⁾. За това тѣ избраха послѣдното: По благополучно, кога вѣче щѣха да се прѣдадъжъ оржіето, народната войска ся отгѣгли на страна и ся отвори мѣсто за да могатъ да ся промъкнатъ нѣколко души чрѣзъ шумата въ Българіѣ. Това и стана. Дѣдо Иванъ, Хайдутъ Герго, Еремія и Найдень Пешовъ, съ юще 40—50 души сполучиха де ся измъкнатъ чрѣзъ шумата на което имъ спомогна и нощната тъмнота, която не бѣше далечъ защото бѣше вѣтърь. Като съ възъ оржіето на останаленѣ закараха ги едни въ Зайчаръ други пакъ въ Княжевицъ, гдѣто и ги запрѣха. Нѣ само съ това Сърб. прав. не бѣше задоволено; то искаше да върни и онѣзи юнаци които бѣха прѣминали, за да не ся побунти народа и да не почне да върши самси онова за което е способено и което Сърб. прав. мисляше и мисли че само то е въ състояние да направи; а безъ него нищо. (?) За това то трѣбаше за да си сполучи цѣльта да лъскае тѣзи, които бѣха прѣминали граница, за дано ги тури на ржка, което и направи съ своитѣ лѣжи, които то има въ по голѣма избилностъ; отъ колкото сливи и свинѣе.

Тѣзи 40—50 души които бѣха прѣминали граница, почнаха под командата на Еремія Петровъ да вършатъ всичко що имъ ся заповѣдаше. Тѣ удариха на една кула дѣто имаше 100 души Турски войници които пазаха тукъ границата; и Турцы тѣ избѣгаха. Като не можиха нищо друго да направятъ запалиха кулата и ся тѣглиха назадъ. Татарите и черкези отъ околнитѣ села исплашени, запалиха си кѣщата, натовариха парцали (калабалжка) тѣ и избѣгнаха въ Видинъ.

Еремія като ся оттегли съ дружина та си на едно високо мѣсто въ планинѣтъ, на едно широко равнище, отгорѣ Бѣлградчикъ, почна да си упражнява дружината, въ Екзерцирь. На това мѣсто, той стоя 3—4 дни, гдѣто и Турцы тѣ го знаяха; нѣ не смѣиха да отидатъ върху му защото ся бояха отъ общо вѣстаніе. Само провозждаха въ Сърбіѣ и пятаха: „Що е това“? Но Сърбското правителство имъ отговори: „Не дѣйте ся боя! нѣма нищо; тѣ сж хайдутѣ бѣженцы отъ Сърбіѣ; нѣ нѣще ги изловиме, както и изловихме по многото отъ тѣхъ и сж сега запрѣни.

Тукъ сега явно ся види двоеличіето на Сърб. прав. То искаше да бжди добръ и съ еднитѣ и съ другитѣ за негова полза.

Сърбско то прав. да докажеше сега на Турція че не само словомъ; нѣ и дѣлому е привързано на Султана трѣбаше какъ и да е, да върни тѣзи, които, то понапрѣдъ само подбуди въоръжи и проводи да прѣминатъ. За това то проводи Княжевичкия началн. да отиди на граница (на плета), и да гледа както може да прѣлжжи тѣзи да ся върнатъ. Началника като отиди тамъ, проводи да викнатъ Еремія, да доиди да ся разговорятъ нѣщо важно(!). Като дохожда Еремія, началника му прѣдставя че трѣба, да ся върнатъ за да ся нарѣди работа та както трѣба, и като ся приготвятъ подиръ тогава да излѣзнатъ съ по голѣма сила. Това и съ клѣтва потвърди началника, само и само да може да ги привлече и да ся придадъжъ. Никой не склоняваше на тѣзи голи лѣжи, особито Дѣдо Иванъ и Хайдутъ Герго, които познаваха твърдѣ добръ Сърб. пр. и бѣха имали и други пжтъ работа съ него, а то бѣше въ 1848—9 годъ затова тѣ несклониха ся; нѣ върнаха пакъ назадъ. Слѣдъ

¹⁾ Тука трѣба да забѣлѣжиме че всички народна войска която бѣше дошла да луви волантиритѣ, бѣше съставена само отъ чисти Българи. А и всички сега що сж на Истокъ отъ Сърбіѣ които отгѣля природна граница Българска Моравъ (Бугаръ Мораво) сж се съ чисти Българи насѣлени. (Пояснения на Ив. п. Хр. К. — б. р.).

това началника пакъ проводи да вика Еремія и като доде при него, предложи му пакъ сжщото. Той като неопигенъ въ политич. работи не може да узнае задни тѣ мисли на началника и ся обща да ся върнатъ. Като отиди при дружината си, той имъ каза всичко; На това отгорѣ и пакъ не щѣха да склонятъ; нѣ нуждата: нѣманіе амуниція (барутъ) ги принуди да ся върни. Съ надѣждъ че ще бждатъ свободни за да могатъ да си набавятъ амуниція и като ся приготвятъ да излѣзнатъ пакъ тайно. Нѣ тѣ ся излѣгаха въ надѣжди тѣ си. Щомъ ся върнаха и прѣкращиха плета тѣ вѣче ся каяха; нѣ бѣше късно. Като токо дойдѣха въ Сърбіѣ, вжтрѣ границата тозъ часъ ги заобиколи народната войска, която бѣше скрита изъ гората и ги присилиха да ся дадъжъ оржіето.

VIII.

Появяването на Панайотъ Хитовъ съ 24 четници въ Сърбия. Редътъ по който сж пустнати да идатъ въ Бѣлградъ. Опитътъ воеводата и Кършовски да минатъ на правителствена сръбска издрѣжка. Първитѣ легионери въ Бѣлградъ. Особено тълкование за тѣхния произходъ. Откриване на специалетъ офицерски курсъ за български легионери. Първитѣ два изпита. За преподавателя капитанъ Драгашевичъ. Промѣни въ настрояването на сърбитѣ следъ третия изпитъ. Смѣняване на началника Драгашевичъ.

7-й листъ.

Слѣдъ като имъ взѣха оржіето закараха ги и тѣхъ въ Княжевицъ и ги запрѣха. Не послѣ много дни, пустнаха всички други; отъ свѣнь Дѣда Ивана¹⁾ Хайдутъ Герго и Еремія, които и държаха въ строгъ затворъ, повѣче отъ Осемъ мѣсаци.

Въ това сжщо врѣмя ся появи и прочіотѣ Български главенъ воевода П. И. Хитовъ съ 24 юнаци отъ своята чета съ когото бѣше и Ив. П. Хр. Кършовски, които и му бѣше писаръ. Той доиде прѣзъ границата на Агуста 4. 1867 г. Тука го пріяха най-добръ. Княжевичкия Началникъ шомъ ся извѣсти, за неговото дохажданіе въ часа бързо яви (телеграфира) на Министра въ Бѣлградъ. На границата пакъ проводи Капетана Княжевички да отиди при П. Хитова. Капетанина отиди на границата гдѣто занесе и хлѣбъ и ѣденія.

Единъ день слѣдъ пристиганіе на Хитова, ся появили 4 момцы въоръжени съ намѣреніе, да прѣминатъ границѣтъ, за въ Българіѣ; нѣ позволастіе като не можиха да ся укрыйтъ, хванаха ги сърбски тѣ пандури, които пазятъ границата взѣха имъ оржіето то и ги задържаха тамъ, гдѣто бѣше и дружината на Хитова на Иванова ливада.

На другия день, слѣдъ дохожданіе на Капетанина трѣгнаха за Княжевицъ Хитовъ съ дружината си и съ него заедно и другитѣ, 4, които горѣ спомянѣхме. Като пристигнаха въ Княжевицъ испроводиха ги на Болницата, гдѣ то имъ съ даде 1—2 стай та стояха почти 20 дни до като доиди рѣшеніе отъ Министерството какво да ся прави съ тѣхъ. Другитѣ пакъ четворица Българи запрѣха на Началничеството.

Слѣдъ 3 дни отъ дохожданіето на Хитова и дружината му въ Княжевицъ, Началника повиква Хитова и писаря му Кършовски на кѣща та си. Послѣ дългия разговоръ, които имаха Началника каза: „Г. Ми истрѣ ми явява да ви кажа отъ негова страна че за васъ двоица ще ся погрижи, и ще иматъ мѣсячно издѣржаніе“. На това отгорѣ Хитовъ и Кършовски като познаваха твърдѣ добръ намѣреніето и цѣль та на

¹⁾ Този дѣда Иванъ бѣше затварянъ въ Сърбіѣ четирѣ пжти до това врѣмя а този бѣше пети пжтъ сѣ за таквизи обще народни работи. (Бел. на Ив. П. Хр. Кършовски — б. р.).

Сърб. прав. за което имъ обѣщаваше това издържаніе; тѣ ако е да нѣмаха ни една пукна та пара, нѣ благодарѣтъ че нѣматъ нѣжда; и нѣ въсприѣха.

Тука чистичко и явно ся види кое бѣше намѣреніето на Сърб. правит. То ся мѣчаше, какъ да може да взѣме на рѣка тѣя двоица по първи, а чрѣзъ тѣхъ и всички други. Спорѣдъ както направи и съ Иля Маркова когото издържава и има само за едно орѣдіе, а за нищо друго.

Слѣдъ 15 дни доди извѣстіе отъ Бѣлградъ за, че ся дава волѣж на Хытова да може да иди гдѣ то ще. Хытовъ дади на момцы тѣ си разноски и като имъ извади и пашипорти, распустна ги, кой за кѣдѣ шѣше да отиди. Той пакъ съ писаря си и юще едно момче И. Зерделійски отидѣха въ Бѣлградъ. Тукъ тѣ завариха 10—12 момчета Бѣлгарчета кое отъ Свищовъ кое отъ други мѣста, които бѣха избѣгнали отъ турското бѣсило. Тѣхъ бѣха испроводили букурешкитѣ Бѣлгари търговци — членов. отъ комитета¹⁾, който ся състави послѣ случка та на сбианіе при Върбовка които бѣха вързали нѣкакъвъ си уговоръ съ сѣрб. правит.²⁾ Какъвъ бѣше този уговоръ? ако и да не е извѣстно; нѣ отъ само себѣ-си е познато, че е былъ повѣче за въ ползъ на Сѣрбско то правителство, отъ колкото на Бѣлгаритѣ. Тука: то е въ сѣдържаніе на тоя уговоръ нищо нѣмаше искрено, отъ колкото лицемѣрие и лѣскателство. Намѣреніе то на сѣрб. пр. небѣше за да направи; добро на Бѣлгаритѣ; нѣ да уплете неговата си кошница и послѣ да каже, както и е казвало: „политика та ся сега промѣни! не е сега врѣмя, и трѣба да чѣкаме сгодно врѣме(!) а то нищо друго не значи; отсвѣнчистичко Бѣлгарска пословица: „Истакахъ си платното да ти сера въ бърдото“.

Да додѣме сега и да видиме какъ направи сѣрб. прав. за достиганіе на цѣльта си? Като токо дойдѣха тѣя бѣлгарски младежи които бѣха рѣкомандувани отъ Букуреш. Бѣлгари, членове отъ комитета чрѣзъ сѣрбс. посланикъ въ Букурешъ до сѣрб. пр. въ Бѣлградъ; Военія министаръ извѣстенъ за дохожданіе то имъ чрѣзъ едно писмо отъ агента му въ Букурешъ, проводи единъ Адютантинъ, да види одѣ сж и да ги повика да ся явятъ прѣдъ Военія министръ. Адютантина ходи, намѣри ги и ги доведи при Министра.

Слѣдъ дълги и широки разговори врѣхъ всѣкакви прѣдметни, най послѣ воен. Мин. имъ прѣдложи, че: ще ся постарѣе да ся отвори едно ново — заведение — военно училище — Академія, гдѣто за малко врѣмя ще ся полжи трудъ, за да можѣтъ да излѣзатъ нѣколко бѣлгари офицери; и то най-делечъ до Марта, кои то да можѣтъ да прѣдвождатъ поне една чѣта (120 чел.). И че тѣзи Бѣлгарчета които ще, ся учѣтъ въ това училище не ще бѣждатъ като прости войници нѣ ще иматъ сжѣция животъ като Академици тѣ, както н. п.: за ѣденіе ще иматъ особенъ готвачъ, мѣсячна плата по 3 талира т. е 72 цванца нѣмски, и други такъизи. Слѣдъ 2—3 дена имъ ся даде мѣсто за живѣніе, квартири добри дрѣхы всѣкому ся мѣриха и скроиха все нови, отвори ся училището и почнаха да ся прѣдаватъ прѣдметитѣ, които бѣха нѣждни; а въ сжѣщо врѣмя и практично ся упражняваха т. е. правяха Екзерцирь.

Надъ тѣзи новостъставена чѣта която доби имя Бѣлгарска самоволска чѣта (Бугарска легія), ся опрѣдѣли за командиръ професоръ и Офицеръ Капетанъ Драгашевичъ (Драгашъ-Евичъ). Той съ своя трудъ и добро обхожданіе къмъ Бѣлг. младѣжи; придоби много почетъ и уваженіе отъ тѣхъ. Подъ негова команда училището ако и да не бѣше

¹⁾ Не е точно.

²⁾ Тѣя указанія на Ив. П. Хр. К. че първитѣ легионери изпратени въ Бѣлградъ отъ Комитета, както и за основаването на Комитета, че е станало при преминаване на четитѣ въ Бѣлгари презъ пролѣтъта 1867 г. не отговарятъ на историческата действителностъ.

се нарѣдило както трѣбаше; нѣ всѣки бѣше съ надѣжда че, скоро ще ся нарѣдѣтъ. Като ся нарѣди училището, точно да ся говори че трѣба въ 1½ мѣсецъ отгорѣ да ся положи испитъ и затуй(и) всѣки трѣбаше да ся готви за него врѣмя. Труда който полагаха тѣзи Бѣлгарчета бѣше извѣнрѣденъ. Слѣдъ два м. ся направи испитъ, гдѣто присѣдствуваха нѣколко офицери отъ всѣки родъ на войската. Сами тѣ: полковникъ Ив. Георгіевичъ, и подполковникъ Јоксичъ и застѣпника на военния Министаръ Блазнавца, казаха че този успѣхъ въ това кратко врѣме е извѣнрѣденъ; и похвалиха твърдѣ добрѣ всички Бѣлгарчета. На по първи тѣ пакъ отъ тѣхъ дадѣха чиновни (Каплари), като имъ пришиха по една звѣзда на якъ тѣж.

Послѣ 15 дни ся направи и втори испитъ. Подиръ други 15 дни ся направи и трѣти испитъ. И въ послѣдены тѣ испити както и въ първѣи отличіе то на Бѣлг. бѣше похвалено, и всѣкому почетъ и уваженіе ся даваше; Нѣ за зла чѣсть съ съ свѣршваніе то на третія испитъ, професоритѣ прѣстанаха да дохождатъ рѣдовно въ училището то, научитѣ ся прѣкъснаха и училището ся развали; И Командиръ Капет. Драгошевичъ ся промѣни, и на негово мѣсто дойде противниъ на Бѣлгарщина та Ефр. Марковичъ. Съ негово то дохожданіе заедно, дойде и нещастіе по мѣждъ бѣлг. младѣжи. По добрѣ бѣше да дойдѣше холерата да бѣди командиръ надъ тѣзи бѣл. млад.; отъ колкото Е. Марковичъ. Защото холерата ако и да заразеше нѣкой и други, нещеше толкова врѣда да принесе; отъ колкото Е. С. Марковичъ, който отвори смъртнѣ ранѣ въ сѣрдцето на вѣчки Бѣлгари въобщо чрѣзъ сѣрдцата ни тѣзи Бѣлгари кой бѣха честити да бѣждѣтъ подъ негово управленіе, отъ тогава до распущаніе то на тѣзи чѣта,

IX.

Опитъ за курсъ на нисши чинове. Неудобствата при преподаване. Разпредѣленіе на повечето четници като прости войници изъ казармитѣ. Произволи на сѣрбското началство и лошо третиране на бѣлгарскитѣ легионери. Негодуванията отъ тѣхна страна. М. Колони и М. Бенли въ Бѣлградъ — като пратеници на Комитета на Старитѣ въ Букурешъ. Старото положеніе непременно. Пристигането на Киселски изъ Русія. Обещаніе да се създадатъ редовни курсове. Петиция съ исканіята на легионеритѣ въ точки, подадена отъ легионеритѣ (бѣлгарско военно дружество). Неизпълнение. Изостряне на положеніето.

8-й листъ.

Да додѣме сега и видиме що би съ училище то което вѣче ся бѣше развалило.

Слѣдъ затваряніе то на първото училище, което бѣше въ горнѣтѣхъ прѣградѣж на крѣпостъ тѣж въ сжѣщото здание, що бѣше турска болница, като обитаваха Турцы въ Бѣлградъ, и гдѣто сѣдѣхѣ и ны; то тя прѣнесе въ долнѣж тѣхъ прѣградѣж въ една отъ турски тѣхъ касарни¹⁾, въ една голѣмѣж салѣ, дълга близо 60 разкрача а широка 20 р. Първото до сага училище ся прѣпороди. Столови табли, книги, мастило, пера и друго тѣмъ подобни вѣче исчезнаха. До гдѣто въ първото училище ся прѣдаваха прѣдмети тѣ всѣки единъ ги прѣписваше, отъ расказваніе то на професоритѣ; сега напротивъ нищо нѣмаше да ся пише. Само когато додѣше часа на прѣдаваніето, една цѣла чѣта отъ 150 души, отиваше съ маршираніе отъ горнѣж тѣхъ крѣпостъ въ долнѣж тѣхъ да слуша прѣдмети въ училището. И не бѣше само тя доста; нѣ дохождаха и

¹⁾ Казарми.

още до 150 отъ проститъ сърбски нижи чиновни¹⁾ долни чиновни, и до 20 души жандари да слушатъ и тѣ тѣзи науки. Тѣзи не бѣха прости солдати, нѣ каплари поднаредниции и наредниции, и всички тѣ бѣха учени, едвамъ можеха да си записватъ името.

За да дадемъ по понятни свѣдѣнія за това послѣдне училище на читателя трѣба по другаче да му го опишемъ. Въ това училище столови за сѣданіе маси за писаніе и др. т. не ся помянуваше. Нека си прѣдстави всѣки единъ една голѣма одая (сала) спорѣдъ както по-горѣ имъ описахме, въ коіжто стоіжтъ повѣчь отъ 300 души (прави като конѣе) единъ професоръ сѣди на столъ въ едно кюше прѣдава нѣкой прѣдметъ, като порасказва, като нѣкой Старж бабж кога приказва нѣкой басна. Прѣднинж тж отъ тѣзи слушатели (ученицы!) стои будна, онѣзи слѣдъ тѣхъ едни дремјжтъ, едни спіжтъ други пакъ ся смѣжтъ съ тѣхъ, като ги закатъ; онези пакъ послѣдни тѣ които сж най отзадъ тѣ пакъ запалили цигари тѣ и пушіжтъ. Така вѣче воліж тж (ищаха) за слушаніе на прѣдмети тѣ ся изгубваше вѣче мѣждж Българчетата. Всѣки видяше че такова учение е съвсѣмъ безполезно, и полаганіе трудъ е напраздно.

Трѣба да спомянемъ и това. Като ся дади чинъ на нѣколко отъ Българчета та, което направиха само за лицемѣрие, колкото бѣха по сабудени, които на Сърбс. пр. бѣха влѣзли въ око-то, тѣхъ ги извадиха отъ новообразуваната чѣта и ги прѣснаха мѣждж тѣхны тѣ войници въ Сърбс. войскж съ намѣреніе: не да ся упражняватъ спорѣдъ както ся говореше; нѣ да имъ убіжтъ съвсѣмъ джха който тѣ имаха И то бѣ еднж политика!

Тѣзи които пріяха чинъ особито онези които бѣха честити да ги испроводіжтъ и прѣснатъ по четитъ въ Сърб. войскж, за тѣхъ вѣче училището бѣше странно нѣщо; тѣ трѣбаше вѣче да го забравіжтъ да не мисліжтъ за него. Произвола на нѣкои и други сърбски прости офицери, които имаха вѣче власт надъ онѣзи Българчета, почна отъ день на день да ся разширява и да имъ убива духа. Това ги докара въ нетърпимо положеніе. Отъ мисль тѣ почти всички ся поболѣха и едни отъ тѣхъ ся държаха на кракъ; други пакъ като неможяха вѣче да вършіжтъ длѣжноститѣ които имъ ся налагаха принждиха ся да отиджтъ въ болницж тж. Нѣколцина си останаха неизцѣрими безъ да можтъ да си поправіжтъ здравіето, като придобиха грждо-болъ, щото даже, и кръвь пліојжа. Тѣзи нѣща станаха причина да ся роди най лошото нѣщо помѣждж Българчета та, а то бѣше отчаяваніето, кое то вѣче пушаше мѣждж имъ корень. Всѣки му сърдцето истина, всѣки гледаше какъ по-скоро да ся прѣминувахе врѣмя то и да додеше единъ пжтъ Марта. Братство и любовь, които по-напрѣдъ бѣха ся заявили мѣждж Българи и Сърби тѣ сега хванаха да ся изгубватъ. Сърбина гледаше Българина съ прѣзрително око, Българина пакъ напротивъ съ равнодушіе и съжаленіе гледаше на всичко що ся вършаше за него и за Негова рода отъ брата Сърбина. Той нищо друго неговоряше; отсвѣнъ съ мълчєніе и искренны въздишки съжаляваше брата Сърбина за простотата и кжсогледството му, които не му допушаха да види подалець отъ носа си.

Положеніе то на училище то което по горѣ спомянахъ, си остана сж щото, близо два мѣсяца и повѣче. По това врѣмя доидѣха двоицж Българи М. Колони и М. Бенли отъ букурещъ. И като членове на Бълг. комитетъ, събощи имъ ся всичко това. Тѣ ходиха при Воен. министръ и му събощиха всичко това, нѣ той знае твърдъ добръ да имъ ся подмажи съ неговото бѣло кафе и сладкодумни рѣчи, като ся извини прѣдъ тѣхъ, че той ужъ нищо отъ това незнаилъ (?). И че всичко ще ся поправи и ще доди на първія си редъ, и то не за много врѣмя. Излѣгани

¹⁾ Нижи чиновни казватъ на всички които сж по-долни отъ офицери; т. е. Нарѣдникъ, поднаредникъ и Капларъ. За отличіе на чина, 1-вія; носи 3 звѣзди на яка си 2-ія; 2, а 2-ія 1 звѣзда. (Пояснение отъ Ив. П. Х. К. — б. р.).

тѣзи двоица, които като неопитни непознаваха добръ лѣскателствата на Сърб. пр. и неговитѣ министри: увѣряваха Българчета та че нетрѣба да иматъ грыжіж, и че това ся случило безъ извѣстіе на министра и до нѣкой день ще ся поправи Тѣзи двоица като увѣриха Българчетата, че всичко ще ся оправи отидѣха за въ Австріјж. Като се завърнаха следъ единъ мѣсяцъ, и доидѣха въ Бѣлградъ, тѣ намѣриха, че несамо небѣше ся нищо наредило, и поправило; нѣ и много на противъ и на развала бѣше всичко отишло, а Бѣл. бѣха дошли въ несносно положеніе.

Като имъ ся прѣдстави пакъ отъ страна на Българчета та че нищо не ся е поправило; нѣ напротивъ всичко е станало позлѣ, до толкова щото ги бѣха карали даже и заходи тѣ да чистіжтъ (!). Съ това искаха да докажіжтъ; че войника трѣба на всичко да на викне и всичко да знае. Тѣзи господиновцы ходиха пакъ при министра и като муговориха, — види ся по серіозно, прѣмѣсти ся пакъ училището въ горнето отдѣленіе на крепостъ, гдѣто бѣше и по първо и криво—лѣво ся наредди, на вратитѣ ся залѣпиха расписи на предаваемитѣ науки отъ най добритѣ предмети; нѣ тѣ расписи бѣха само чѣрно на бѣло. Да ся изяснимъ подобръ: тѣ бѣха сжщо като турскія хати хумаюнъ. и нищо повѣче. Колко то за длѣжноститѣ, тѣ ся вършяха съ най-голѣма тъчностъ. А какви бѣха длѣжноститѣ? не ще е злѣ ако помянемъ поне нѣколко отъ тѣхъ, да ги узнајжтъ и читатели тѣ. Ето ги:

1) Да ходіжтъ съ робитѣ (запрѣнитѣ) да ги пазіжтъ когато ходіжтъ на работа: да метжтъ, да копајжтъ да чистіжтъ заходитѣ, да сѣкжтъ дърва, да ги носіжтъ и др. т.

2) Да отиватъ посилни¹⁾ въ Канцеларіјжж.

3) Да метжтъ училището, да чистіжтъ ламбитѣ, да кладжтъ огнь на собитѣ и др. т.

4) Като отиджтъ на стражіж, ако нѣкой гражданинъ (войникъ не смѣе) по случай нѣгдѣ опогани; да ставатъ сутринъ рано, и като взѣме единъ метлж, други ибрика, да отиватъ да го чистіжтъ; и тѣй единъ по-лива, а други пакъ мете до гдѣ ся очисти.

Двамата Букурешки Българи си бѣха отишли; а работи тѣ се тѣй си вървѣха. Въ послѣдніжж половинжж на февруарія доде други единъ родолюбець, който и той бѣше дошълъ се по тѣзи работа; Той бѣше Госп. Киселски. Като туку доде и видѣ работитѣ какъ отиватъ, той прѣдвидѣ, че не ще произлѣзатъ добри слѣдствія; затова пожела да ся потруди дано ся поправіжтъ работитѣ. На това отгорѣ Българчетата му подадѣха писменно осьмъ бѣлѣжки (точки) които жєлаєха да ся изпълніжтъ. Бѣлѣжки (точки) тѣ бѣха следнитѣ:

1) училището, да ся наредди по такъвъ начинъ; щото наукитѣ, които се прѣдаватъ теорично да ся прѣдаватъ и практично.

2) Да ся събержтъ всичкитѣ Българ; които сж разпржснати по чѣтитъ на едно мѣсто мѣждж които, да ся отбержтъ поспособни тѣ щото да слѣдватъ и тѣ онези науки, които ще ся прѣдаватъ въ училище то; А отъ останжли тѣ пакъ да ся образова еднж чѣтж, на която да ся прѣдава практично, всичко онова, което е най нждно, да знае единъ добаръ войникъ.

3) Онези които учіжтъ въ училище да не вършіжтъ никакви длѣжности въ горни зона; Тѣй сжщо и новсъставената чѣта, за коіжто спомѣнахъ въ 2 точкж, съ исключеніе; да ходи само единъ пжтъ въ недѣлжж на стражіж, и то догдѣ научи този порѣдѣкъ

4) Защо то онези които учіжтъ въ училище то, ще ся считатъ като Академци то тѣхния животъ въ всѣко отношеніе да бжде, като на Академци тѣ.

¹⁾ Посилни е слуга който чисти канцеларіјжж, мете носи водж разнася писма чисти кундуритѣ на писаритѣ и др.т. (Пояснение на Ив. П. Хр. Кършовски — б. р.).

5) Никакъ не сме задоволни отъ днѣшнія командири Г. поручникъ Ефрема Марковича на когото сме повѣрени; Сжщо и отъ Г. подпоручника Мирка Савича и Г. Нарѣдника М. Карановича, защото тѣхното обхождание съ насъ ны убива и умствено и физично.

6) Желателно би било, щото да не ся приематъ въ дружество то таквизи хора, които съвсѣмъ неотговарятъ на нашѣтъ цѣль.

7) Желателно би било, да ся взѣмнатъ прилични мѣрки за грубото поведѣние и отнасяние на слѣднитѣ лица което имѣтъ къмъ дружеството; Христифора Стефановича. Панча Дасюва, Лазаря Костица, Коста Кыпровскы, Тодора Мжндринова и Никола Георчева настоящи чѣтни писарь; защото докарватъ дружеството въ несносно положение и отчайване, Въ противянь случай можѣтъ произлѣзи зли слѣдствия.

8) Дружество то когато види изъ мѣждж себѣ-си, че има хора съ лошеви наклонности, да има право, да подава жалба противъ тѣхъ за да ся испѣдѣтъ; като непоправими.

Ако тѣзи горѣозначени осемъ точки ся взѣмнатъ въ внимание за да ся удовлетвориѣтъ; тогава дружеството би имало най прѣтенъ изгледъ, би съотвѣтствовало на задатъка, кого то има прѣдъ очи си, и не би имало занепрѣдъ причина за оплакване

Бѣлградъ Българско военно дружество.
1868 г. февр. 28-ий

Г. Киселски¹⁾ прѣя тѣзи осемъ точки, и ги прѣдложи на военния министаръ. Той му ся обѣща, както и първо бѣ ся обѣщавалъ, че за 4-5 дена всичко това ще ся положи въ желанния рѣдъ. Нѣ всичко това бѣше само голо обѣщание и лъжа, и нищо друго. Минаха ся тѣзи 4—5 дни нѣма нищо. Минаха ся 14—15 и нѣма нищо, минаха ся 24 и 25 — и пакъ нѣмаше нищо. Отъ една страна обѣщанията бѣха голѣми; но праздни. Отъ друга пакъ грубото обясняние на сѣрбскитѣ чиновници, на които бѣха подчинени наши тѣ Българчета, бѣха съвсѣмъ несносни. И истина кой можеше търпѣ това: Като додеше полковника да прави смотря (прѣгледъ) никой пѣтъ не забравяше да ги исхока съ всѣкакви непристойни рѣчи и безчѣстни думы: като ги олавяше за ржкава и говоряще: „видите ли тѣзи дрѣхи съ които сте облѣчени сж купувани съ пота на нашия селянинъ, който ходи съ съдрана риза на гърба си да работи, и хлѣба когото ядете го купува сжщия селянинъ; а пакъ той яде мамалига. Вы не сте врѣдни нити за хлѣба шо го ядете, и дрѣхы тѣ шо ги носите. Само за гдѣто вы е прибрало правит. да ви храни и то вы е много.

Изъ частния архивъ на г. М. Д.

№ 510.

Бележки на Д. Пъшковъ.

Епизодъ. Великденъ въ Ловечъ. Левски на хорото. Среща съ Али чаушъ — полицейски старши.]

(Спомени на Димитр Н. Пъшков от дейността на Васил Левски).

1.

Васил Левски беше смел и неустрашим. В най критически времена на живота му той не губѣше присѣствие на духа.

По Великденските празници Ловчанци излизаха да се веселятъ в махлата „Држстяне“, край града на „островчето“.

¹⁾ Приписка къмъ сжщата страница.

Васил Левски пожела да отидемъ заедно на Великденското хоро. Веселбата бѣше в своя разгар, тжпани, зурли, гайди свиреха сред хорото, около него множество мжже, жени, деца се любуваха на хорото всички весело настроени, особено момите и ергените. Ние с Левски обикаляйки из множеството срещнахме полицейския старши сражар — Али чаушъ с двама стражари, който обикаляше и бдеше за запазването на мира и спокойствието на празнуващите Великдена, обжрна се къмъ мене, понеже бехме познати и ме запита другаря Ви отъ кжде е? Левски изведажж ме превари и каза че е Свищовски тжрговецъ. — По каква работа сте тукъ в тия празници го запита Али чаушъ — Левски отговори — Известно Ви е че ние Свищовци тжргуваме съ Ловеч, дойдох да са видя съ мишуриите си и посжбера от вересите които ми длжатъ. Али чаушъ каза хубаво и си замина.

За купуване пушки отъ Швейцария. Липса на пари. Въпросъ за тероръ. Ловчанския комитетъ противъ. Нападение въ кжщата на Тодоръ Халача. Убийство на слугата.

От Букурещъ имаше от Л. Каравеловъ писмо, че Букурешкия Б. Ц. Р. комитетъ е условил пушки в Швейцария от една фабрика за готвящата се Бжлгарска революция и настояваше да се сжбиратъ пари за изплащане на пушките, но пари мжчно се сжбираха, особено от тия които бежа против революцията, па бе и рисковано да се излагаме. По повод на това Левски предложи в Ловешкия Централен Революционен Комитетъ да се нападнатъ богатите тжрговци за пари, като се посочи първи да бжде нападнатъ Тодоръ Халача и се взема една по-голема сума от него, комисията обаче с болшинство отхвърли това искане на Левски понеже бе рисковано. Левски без да сжбощи на комитета скришом нарежда да нападнатъ кжщата на Тодоръ Халача с Вуто от село Видраре — един смел и неустрашим момакъ, на 14 августъ 1870 год. когато всички тжрговци и една голема част от гражданите бежа семейно на Троянския манастир на храма панаиря Св. Богородица между които бе отишал и Тодоръ Халача. Сжщия ден след пладня Левски и Вуто облечени в червени дрехи влизатъ в кжщата на Тодоръ Халача, слугата който бил оставен да пазѣ кжщата, като ги видялъ уплашил се и почнал да вика за помощ. Левски се помжчил да го застави да млжкне като го уверявал че нему нищо зло нема да сторятъ, но слугата не се разбираше и почнал още по силно да вика, тогава Левски виждайки се в опасност забива камата си в гърдите му и го простира мжртва. Вследствие виковете на слугата настава суматоха в махлата научава за това и полицията и след малко се явиле нѣколко стражари и запазили изходите на улицата. Левски видялъ че се намира въ опасно положение напуща кжщата отваря портата и излиза на улицата с другаря си. Стражарите като ги видяли и двамата с червени дрехи и добре вжоржжени изплашили се и избегали, а Левски и Вуто избегватъ из града и отиватъ в лозята на лозето на Хашновъ, обличатъ си обикновените дрехи. Вуто заминалъ за Видраре. а Левски напжлнил с трева гашите си и надвечеръ взел гашите с тревата и мотика на рамо по бели гашѣ и бос като прост работникъ влиза в града, дето присрещалъ край града Ловчанската полиция, която се раздвижила да тжрси хайдутите с червените дрехи, а Левски спокойно миналъ презъ полиците без да го подозиратъ че това е лицецо с червените дрехи което нападнало кжщата на Ловчанския тжрговецъ Тодоръ Халача. За големо сжжаление тоя смел опит на Левски излезе несполучлив и не е можал да постигне целта си.

След като Левски премина без опасност стражарската потеря влезе в града и се настани в тайната кжща на комитета на Никола Сирковъ.

III.

Левски по обиколка заедно с Маринъ п. Лукановъ въ западна България.

Въ 1871 год. Левски замина с Марин Луканов на коне да обикалят западна България по ревизия и подканят комитетите да усилят събирането на пари за условените в Швейцария пушки. Като посетили много градове и села стигнали в гр. Видин дето отседнали в комитетския хан. Ханджията който познавал Левски му съобщил че го търси пед лист полицията. Левски дал нареждане на ханджията относително полицейското дирене и излезли заедно с Марина из пазаря, съвършено спокоен, отива въ една книжарница и си набавил разни книжки за прочет на децата от училището и ги нарежда в една стая на хана. След малко дохожда. . .¹⁾

стр. 4.

IV.

Първа среща на Левски с бждащи другари и поборници въ Ловечъ. Кои сж присъствували.

Намерихъ за умесно да напиша по обстоятелствено и с доказателства за да се истжнни самата истина. На 1 Януари срѣщу Нова година 1869 г. стана събрание, въ това събрание присъстваха Маринъ п. Лукановъ, Иванъ Драсовъ, Димитръ Пъшковъ, попъ Кръстю, Анастасъ Цочовъ Хитровъ, Никола Сираковъ, Изанчо Колевъ, Пано. . . Бояджи Драгановъ, Василь Йонковъ, Анастасъ п. Хиновъ, Михаль и Цвятко ханджи Павлови, Христо Йовковъ, Тодоръ и Диме Драсови, Денчо Хашовъ Дйковъ и други, избра се комитетъ отъ Маринъ п. Лукановъ, Иванъ Драсовъ, попъ Кръстю, Д. Пъшковъ и Анастасъ Цочовъ Хитровъ. Въ това събрание стана и клетвата отъ попъ Кръстя съставена отъ Ангелъ Кжнчевъ и В. Левски. Всякой цалуна на масата евангелието, реворверъ и кжма поставени кръстомъ. Слѣдъ това Левски, Маринъ п. Лукановъ и Василь Йонковъ заминаха за Тетевене дѣто съставиха въ Тетевене и Гложене комитети и додоха въ Ловечъ. Отъ тукъ заминаха Търново и околноститѣ.

стр. 6.

V.

Писмо отъ В. Йонковъ за ареститѣ въ Тетевенъ. Съвещание с Маринъ п. Лукановъ.

На 27 октомври 1872 год. получихъ писмо отъ Василь Йонковъ отъ Гложене с комитетския кориеръ, той ми описва за разкрития и ареститѣ въ Тетевене отъ Махзаръ Паша, Софийски Вице губернаторъ. — Това съобщение отъ В. Йонковъ за много смоти, потърсихъ Маринъ Лукановъ да му съобща, но не го намерихъ. На 28 окт. се срѣснахъ, прочетохъ писмото отъ В. . .²⁾

¹⁾ Тоя епизодъ отъ споменитѣ на покойния Д. Пъшковъ е останалъ недовършенъ. До тукъ спеменихъ сж диктувани отъ Пъшковъ, а отъ тукъ нататъкъ той ги пише саморжчно, отъ дето произлиза и разликата въ езика имъ.

²⁾ Тѣзи записки на стария другаръ на Левски отъ Ловчанския Ц. комитетъ, писани, всѣкой случай, въ по-ново време, почватъ откъслечно, като нахвърлени бележки сж отдѣлни за себе си мотиви, отъ които ние даваме по-значителнитѣ тукъ. Както ще види читателътъ, тѣ даже се повтарятъ донѣкжде въ цѣлостното изложение, което следва.

VI.

Пътътъ на революционната поща отъ Букурещъ презъ Т.-Магурели и Плѣвненъ до Ловечъ. Отворени отъ Ан. п. Хиновъ писма. За скарването между него и Левски.

На Левски писмата отъ Любенъ Каравеловъ пър. минуваха чрѣзъ Данаилъ попъ Хиновъ въ Турно-Магуреле отъ тамъ до брата му Анастасъ попъ Хиновъ въ Плѣв. Чрѣзъ него (Анастаса) Левски си получаваше писмата, обаче разпечатани. За тая му непочтена дързостъ Левски му бѣше направилъ строго мѣмрене и пр. Ат. попъ Хиновъ отговорилъ на Левски доста сърдито и не въздържано. Въ писмото е имало едно заканително изражение, а именно: не ми стѣпай на опашката, защото ще се исправа да те клацна въ самото чело. Това ми каза Маринъ попъ Лукановъ, писмото не сѣмъ чель. Това писмо въ кореспонденцията на Левски не се намѣри въ самара, трѣбва да го е пратилъ Лев. на Каравелова въ Букурещъ.

Отъ тогава Ан. попъ Хиновъ прѣкъсна сношенията си съ Левски и Ловчанския комитетъ и се присъедини къмъ Димитръ Общи и Тетевенския комитетъ и почна да интригува прѣдъ Общи срѣщу Левски.

стр. 7.

VII.

За своеволнитѣ действия на Д. Общи по обира. Тетевенъ солидаренъ сж него. Ловчанския комитетъ противъ решението на Левски да убие Д. Общи. Противъ твърденията на единъ по-късенъ хроникьоръ. Споменъ за лъжливи твърдения на Д. Общи.

Общи се объяви самостоятеленъ организаторъ и бѣ прикжсалъ сношенията си съ Левски. За тѣзи нетактичностъ и подготвянето му на хора да обере пощата, Левски ходи два пѣти до въ Тетевенъ да убие самъ Общи, обаче Тетевенския комитетъ скри Общи и Левски не можѣ да изпълни заповѣтъта на Любенъ Каравеловъ. Ловчанския комитетъ не бѣше съгласенъ да се обере пощата, вслѣдствие на което Левски ходи два пѣти да убие Общи. Тома Василевъ пише въ списанието демократия год. 1922 г. страница 382 споменъ арабонашкото приключение, че обираването на пощата билъ съгласенъ и Ловчанския комитетъ, това а твърдялъ Общи за да убеди Тетевенския комитетъ и хората, които щя му помагатъ за обираване пощата, това твърди Тодоръ Бръмба и Маринъ Николовъ, първия отъ Тетевене съочастникъ по обираването на пощата съ Общи, втория Маринъ Николовъ отъ Орхание, касиеръ държавенъ въ Орхание, заточени въ Анадода въ града Аданамадени.

стр. 8.

VIII.

Противъ твърдението на Симидовъ, че Книговезеца билъ пратенъ отъ Левски като езекуторъ на Д. Общи. Защо не е билъ убитъ последния.

Г-нъ Ф. Симидовъ твърди, че Левски пратилъ езекутора на комитета Христо Ивановъ отъ Търново, комитета не е ималъ никакви сношения съ Христо Ивановъ и да го третира като езекуторъ, понеже нѣмаше нужда отъ такъвъ; Христо Ивановъ не бѣше посветенъ въ работитѣ на Ловчанския комитетъ, тѣй щото Левски не е го пращаль въ Орхание да убие Общи, Общи постоянно живѣше въ Тетевене, Тетевенъ бѣше неговата резиденция и тамъ бѣха неговитѣ тайни скрива-

лиша (кжши), вслѣдствие на което Левски неможи да го убие при двукратното му ходене въ Тетевенъ, понеже комитета подозираше по внушение на Общи, че Левски ще го убие. Тетевенския комитетъ не откри скривалището на Д. Общи и Левски не можи да изпълни заповѣтъта на Любенъ Каравеловъ.

стр. 9.

IX.

Какъ е билъ откритъ обира. Начало на ареститѣ.

Д. Общи следъ като обра пощата на Арабаконакъ съ своитѣ другари отъ Тетевенскитѣ колиби, слѣдъ единъ мѣсецъ Турската властъ откри кои се обрали пощата разкри се и комитета тетевенски секретаря на комитета Иванъ Фурнаджиевъ учителъ въ Тетевенъ подъ тежкитѣ изтезания не може да издържи, вслѣдствие на което разкри всичко и прѣдаде архивата на Махзаръ паша.

Аристуваха първенцитѣ Хаджи Станчо Врабевски, Петко Милевъ, Иванъ Ибришимовъ, Иванъ Фурнаджиевъ, учителя Пупешковъ и други около 25 души. Левски бѣше организиралъ всички села и паланки въ Орханійско и Тетевенско.

X.

Следъ издаване на Тетевенския архивъ отъ учителя Фурнаджиевъ. Д. Общи при В. Йонковъ въ Гложене.

Слѣдъ тия разкрития на комитета отъ секретара Ив. Фурнаджиевъ, като прѣдаде и цѣлата архива, Махзаръ паша се стресна и уплаши отъ тия разкрития, които Левски бѣше организиралъ всички села паланки Орханійско и Тетевенско, изиска едно отдѣление редовна войска отъ София, събра башибозуци голѣмо множество отъ селата Помашка Лѣшница, Турски Изворъ, Галата и Градешница и заедно съ редовнитѣ войски и башибозуцитѣ блокира цѣло Тетевене, щото отъ Тетевене навнъ, бѣше невъзможно човѣкъ да излѣзе.

Махзаръ паша нареди да се обискиратъ подозрителнитѣ кжши и да се намѣри Общи. Посветената Ненка Павлова въ тайнитѣ на комитета, облича Общи въ кжджнски дрехи, които земала отъ една циганка Тетевенска жителка, забрала го по кжджнски добре, щото само очитѣ му виждали, натоварватъ се и двамата по единъ цедилникъ съ жито въ цѣдила на кжрбоветѣ си, по Тетевенски обичай, и заминаватъ, като стигнали на поста питале ги кждѣ утиватъ смѣлата Ненка Павлова отговорила на воденица.

Поста ги пустилъ и като преминали едно расстояние, което имъ трѣбвало да се невиджатъ отиватъ въ с. Гложене при Василъ Йонковъ, Общи обяснява въ какво положение се намира Тетевене и тъй че е рѣшилъ да замине прѣзъ Турно-Магорели за Романия.

XI.

Застигане и хващане на Д. Общи въ Чериково. Срещу кои турски обещания Д. Общи е взелъ да издава комитетскитѣ тайни.

Василъ Йонковъ веднага испраща Общи съ Дако Диковъ отъ Гложене съ два коня за Никополъ. Разкритията въ Тетевенъ продължаватъ и като се открило, че Н. Павлова е извѣла Общи отъ Тетевенъ, испраща Махзаръ паша потера, която застига Общи въ с. Чериково.

улавя го и го връща въ Тетевенъ. Димитъръ Общи прѣдъ Махзаръ паша безъ стеснение е почналъ да разкрива всичко подробно и обстоятелствено. Византиеца Махзаръ паша е уверилъ Общи, че ще го назначи кжр-а-гасж (полски началникъ) за да залови всички комити. Общи поласканъ отъ пашата раскри всички организации въ Ловечъ, Орханійско и Тетевенско, откаралъ за София Орханійчени и Тетевенци около 80 души оковани въ железа, между които и Общи, който ги увещава изъ пжтя да изказватъ всички замесени въ комитетскитѣ работи. Да оставимъ Тетевене и Орханіе и да се върнемъ въ Ловечъ.

XII.

Какъ сж били арестувани членоветѣ на Централния комитетъ въ Ловечъ: Маринъ п. Лукановъ и Д. Пышковъ. Разпита въ полицията. Опитътъ на каймакина да предразположи арестуванитѣ къмъ самопризнание.

На 30 Октомври 1872 год. часа кждѣ 8 по Европейски излязохъ отъ кжщата на Герганъ Изаювъ подъ наемъ отправихъ се къмъ чаршията, като стигнахъ до 7 елимата илтя олуку (сега подъ Арменското училище) сжщата чаршия. При чешмата стоеше Бошнакъ Юсинъ Чаушъ (полицейски старши). Поздравихъ го и си заминахъ, обаче той ми последва съ младши полицейски стражаръ, запита мя баща ми дохождалъ ли е скоро отъ село, на въпроса защо тие, отговори ми, че хади юзъ баши (сотникъ на полицейската стража) поржчалъ да му прате масло, та ако го е пратилъ да му се отнесе, отговорихъ му че нищо неznamъ. Тѣй като нищо не знаещъ, заповядай да идемъ при хаджи юзъ баши да се обясните. Доближихъ до конаха, хаджи юзъ баши като ме съгледа отъ стаята си, срѣсна ни и трима ни съ двамъ стражари и мя запита по въпроса за маслото, отговорихъ, че нищо неznamъ. Покани мя доста любезно да отидемъ горѣ въ кжнцаларията му, покани мя да сѣдна и ми сложи котия съ папироти и кибритъ да запуща, слѣдъ това излезе, като ми каза да го почакамъ. Слѣдъ неговото излизане отъ канцеларията се исправиха двама души стражари съ пушки. Почувствахъ, че съмъ арестуванъ. Прѣди три дена комитетския кориеръ донесе отъ Гложене писмо въ което подробно описва събитията въ Тетевене и че Димитъръ Общи си е развързалъ языка. Пристояхъ въ канцеларията на юзъ башията около 2 часа.

Слѣдъ това доде Бошнакъ Юсинъ чаушъ и съ двамата стражари заведоха мя при каймакина, тамъ беше донесенъ отъ кжщи сжнджка ми и единъ човаль съ книги за прочитъ. Каймакина мя попита твой ли е тозъ сжнджка и какво има въ него, казахъ му си джржа тевтеритъ, записи и разни расписки, контракти, търговски писма и пари. По искането на каймакина отворихъ сжнджка и преводчикъ Турчинъ почна да прѣгледва, книгитѣ, тевтеритъ и пр. въ сжнджка, прѣброиха паритѣ които се намериха въ сжнджка и ги прѣдадоха на касиера, който ми даде квитанция срѣцу сумата съ обозначение и монетитѣ.

Прѣво(д)чикътъ, трѣбваше да бжде потурченъ Ерменецъ или Евреинъ. Прѣво(д)чикътъ се взря въ една квитанция получена отъ читалашния касиеръ попъ Тодоръ Мишаковъ(?) на зададенитѣ въпроси, отъ какво учреждение е тая квитанция и колко пари си внелъ, и кое е управителъ, обяснихъ му това е читалище получената квитанция ми е дадена отъ касиера Попъ Тодоръ Мишаковъ за внесенитѣ отъ менъ членски вносъ. Слѣдъ това влязохмъ съ каймакина въ друга стая, а прѣводчика прати стражаръ за попъ Тодоръ Мишаковъ, който като удостоверилъ истиността на квитанцията освободиле го.

Останахме двама съ каймакина подаде ми цигара и кибритъ да запала. Слѣдъ това почна да мя запита за нѣща, които нѣматъ нищо общо съ комитетскитѣ работи, отъ това разбрахъ, че каймакина нищо

незнае за станалото разкритие въ Тетевенъ, бѣхъ спокоенъ. Доде Бошнакъ Юсинъ Чаушъ прѣдадема нему и ми каза не се стеснявай ти ще бждишъ у насъ на гостъ за сега. Бошнакъ Юсинъ мя остави отвѣнъ въ кѣве отджа (стая гдѣто си варатъ ключаритъ на затвора кафе). Прѣзъ нощта кждѣ 10 часа заведоха ма въ идире мезлиси (окръжния съвѣтъ) подѣ прѣдсѣдателството на каймакамина подложиха ме на испитъ, които трая оноло два часа. Испита изобщо се въртеше около комитетитъ и Левски, обаче азъ всичко отказвахъ, като увѣрявахъ членоветъ (на) съвѣта това е клевета отъ неприятелитъ. Прѣдъ Васъ бейветъ на града Ловечъ и негово превъзходителство каймакамина стоятъ на масата моитъ тевтери, въ тяхъ ще видите, че азъ се занимавамъ съ ярешки и агнешки кожи и коприна при това още зелъ съмъ десѣтъка на двѣ села Сопотъ и Микре и това е подигнало завистъта на моите неприятели да ма сасипатъ и оничтозатъ. Слѣдъ като ми прочете секретаратъ казания Мехмедъ бей Черибашиолу попита мя върно ли се записали показанята, отговорихме му върно, подписахъ ги.

Следъ това заведоха мя пакъ. Отъ този распитъ разбрахъ че сме прѣдпадени, отъ душевни мжки и терзания цѣла нощъ неможехъ да заспя. Бошнакъ Юсина всѣка сутренъ ма пушуше отъ затвора въ кафе отджа да си пиемъ заедно съ него кафето, преди да се пустатъ арестантитъ изъ двора, че бѣше още рано, съгледахъ Маринъ Лука овъ че утива съ Речепъ чаушъ за въ нужника, помолихъ Бошнакъ Юсина да ма прѣда на Реджебъ чаушъ да ида по нужду, че имамъ диария. Съ реджебъ бѣхъ познатъ отъ близо, че ми длѣже, като стигнахме до нужника успѣхъ да му спусна въ ржката единъ напалеонъ, той се спря до вратнта на нужника и си запуши цигарата. Тукъ нужника е съ 4—5 отдѣления на около са оградени съ доваръ около 2 метра отгоре покрити съ плочи, тъй шото вътре като влѣзе човѣкъ отъ вънъ не се вижда. Казахъ на Марина прѣдпадени сме горчивата чаша намъ се бждна съ тебъ да я испиемъ, пази се да не изпаднемъ въ малодушие, за насъ не остава друго освенъ да държимъ, че незнаемъ нищо, тамъ е нашето спасение устафатъ гласи, че който издаде наказанието смъртно. Исусъ Христосъ който притърпе до край тъй бжде спасенъ. Ще притърпимъ всички мжки само да запазимъ Ловечъ и последователитъ идѣята нѣма да пропадне. Заклехме се и двама, че нѣма да изкажиге нищо цѣлунахме и се раздѣлихме.

стр. 11.

XIII.

Отвеждане на Ловченскитъ затворници въ София. Очна ставка между тѣхъ и Д. Общи. Погрѣшно хванатия п. Луканъ върнатъ. Д. Общииска п. Кръстя.

На 13-ый Ноемврій.

На 13 Ноември 1872 г. прѣзъ нощта Бошнакъ Юсинъ чаушъ мя заведе при каймакамина въ частната му кжша (харема му), която е задъ конака въ самия дворъ, прѣди да стигнемъ въ кжшата на каймакамина, казахъ на Бошнакъ Юсинъ, да не е наредилъ да ма изтезаватъ нощесъ. Закле ми се въ Мохамедъ, че нищо подобно нѣма да стане, виждалъ съмъ добрини отъ тебъ, вървай мя нѣма небой се. Влязохме при каймакамина, при него бѣше Али бей, единъ отъ влиятелнитъ големици и членъ въ идарето — окръжния съвѣтъ — каймакамина мя покани да сѣдна на противния столъ близо срѣщу него, покани ма съ цигара, слѣдъ малко слугата донесе на черпня три кафета, които по напрѣдъ поднесе менъ, казахъ на слугата по-напрѣдъ поднеси на негово прѣвъзходителство и бейтъ, каймакамина веднага каза Ви сте гостъ въ мойта кжша моля заповядайте Ви понапрѣдъ, слѣдъ половинъ часъ сжщия слуга донесе на черпня три голѣми стъкленни чаши съ шербетъ и поднесе по сжщия начинъ както и кафета, както каймакамина така и Али бей бѣха много любезни къмъ менъ. Слѣдъ тия гошавки Али бей

мя запита за баща ми какъ е той дохождалъ ли е скоро отъ село, тие тукашнитъ граждани отъ идире мезлиси — окр. съвѣтъ — се събрахме и решихме да туримъ край на тая работа, да та освободимъ да си гледашъ работити едно, че се нанаса позоръ на града и друго, че и насъ ще обвинятъ по-голямитъ власти че сме биле невнимателни и пр. Слѣдъ Али бей, започна каймакамина. Той бѣше много любезенъ къмъ менъ. Ти трѣба да се откриешъ прѣдъ насъ тукъ, кълнемъ ти се въ нашата вяра въ дѣцата си че дума отъ насъ нѣма да излезе да ни съобщишъ кждѣ се крие тукъ въ Ловечъ Дяконъ Василъ Левски и какъ можимъ да го уловимъ, ти ще получишъ опрощение и ще тя пустимъ на свобода да не гниешъ по затворитъ¹⁾ и 2000 гроша, а пакъ азъ ще получа декорация и повишение. На тия увещания отговорихъ му, че Ви сте мя распитвале нѣколко пжти, и сега Ви заявявамъ, чи непознавамъ такъвъ човѣкъ на име Василъ Левски (да) зная та да Ви услуша, а той употреби всичкото си Византийско умение за да ма убеди. Той произнасяше турскитъ като гржкъ; трѣба да бѣше потурченъ гржкъ или гржкъ отъ островитъ. Това увещание трая около 3 часа. Слѣдъ това каймакамина позвани съ стоящия прѣдъ него на масата званецъ, влезе Бошнакъ Юсинъ и мя сведе въ затвора и каза на ухото днесъ зами авате за София. Слѣдъ като престояхъ въ затвора да си поотпочина, оморенъ отъ душевното терзание на каймакамина съ продължителнитъ распити и увещания, отвори Юсинъ затвора и ми каза излезъ, всичко е готово, помислихъ, че бесилката е готова, ще ма убесатъ ли — казахъ ти прѣди малко, че ще заминете за София. Азъ съмъ само по чорапи, — всичко още снощи земахъ отъ твоята кжша кълцуне и пълтонъ, подарихъ му 2 наполеона и му казахъ мене ще ма обесатъ, копи си нѣщо за споменъ ти много ми услужи Излезохме двама на двора тамъ ма чяхаха Маринъ Лукановъ и попъ Луканъ на коне оковани съ железа качихъ и азъ на празния конъ, оковаха мя съ железа у коня и тръгнахме по пжта за Микре съ 3 стражари и 1 поручикъ и за 3 дена стигнахме въ София. Веднага ни изкараха прѣдъ Махзаръ паша по негово нареждане доде Дим. Общи окованъ въ железа на десния кракъ, попита го пашата познавашъ ли тия хора, общи отговори двамата са мои хора, попа не е тозъ когото искамъ, онзи попъ е младъ въздебелъ и нискъ Пашата още прѣдъ насъ освободи попъ Лукана и заповѣда на полициа да му даджтъ стражаръ до Ловечъ съ писмо, че се освобождава.

XIV.

Двамата ловченци представени по отдѣлно. Разпити предъ сжда. Предателски показания на Д. Общи, В. Бушарановъ и Ан. п. Хиновъ.

Насъ ни арестуваха отдѣлно съ Марина, мене оставиха въ затвора дѣто бѣше затворенъ Д. Общи. Затвора бѣше на два етажа, Общи бѣше на долния етажъ а ази на горния етажъ. Слѣдъ нѣколко дена пристигна чрѣзвычайния сждъ състоящъ се: Али саидъ паша Генералъ свършилъ въ Парижъ за Прѣдсѣдатель, Хаджи Иванчо Пенчовичъ отъ Русе членъ въ Държавния съвѣтъ въ Цариградъ, Шакиръ Ефенди и единъ Турчинъ слѣдователъ.

Слѣдъ два дена повикама въ чрѣзвычайния сждъ, почна прѣдсѣдателя да ми задава въпроси: съ какво се занимавамъ, жененъ ли съмъ,¹⁾ ти се обвинявашъ че си членъ въ комитета организиранъ отъ дякона Василъ Левски въ Ловечъ, я ни разкажи из колко години е В. Левски, кжде живѣе тоя човѣкъ въ Ловечъ, въ коя кжша, какво мислехте да

¹⁾ Ще те избавимъ отъ бесилката — (Бел. на Д. Пъшкоть).

²⁾ Отъ какво въроисповедание съмъ

правите. Азъ по това нищо незная, въ Ловечъ на име Василъ Левски незнамъ да има нито пъкъ нѣкакъвъ комитетъ да има въ Ловечъ.

Д. Общи познавашъ, не познавамъ, въ градината на Якимъ Шишковъ ходилъ ли си, срѣщалъ ли си се съ него и да говорите за политически работи, съ такъвъ човѣкъ, съ непознатъ човѣкъ въ Якимовата градина не съмъ се срещалъ. Ходилъ ли си въ Романия и защо? ходилъ съмъ да купувамъ агнешки кожи, съ туй се занимавамъ. Познавашъ ли Анастасъ попъ Хиновъ отъ Плѣвентъ, познавамъ го, познавашъ ли Маринъ попъ Лукановъ и Ив. Драсовъ, познавамъ, я ми раскажи защо са ходиле въ Романия, незнамъ да се ходиле въ Романия. По нареждане на пашата Общи доде. На зададени въпроси, той каза, че само два пѣти е ималъ съ ме е срѣща въ градината на Якимъ Шишковъ и въ дома на Ив. Драсовъ и сме разговаряли за комитетски работи, но той каза че положително знае че съмъ членъ въ комитета. Това е главата или пакъ се припознава за нѣкого. Подлецъ, шарлатанинъ, лжеецъ и го заплюхъ! Той неможи да установи гдѣ живѣя и съ какво се занимавамъ, отъ това се разбра, че е шарлатанинъ и си дава значение на великъ човѣкъ. Съ Якимъ Шишковъ съмъ съдружникъ въ закупуване вино и ракия за това често отивамъ въ градинитѣ кждето ни е склада, съ какво ще удостовѣришъ съдружието си съ Шишковъ, съ самитѣ ми тевтери, които стоятъ прѣдъ почитаемия сждъ сложени на масата Слѣдъ това доде Василь Бушарановъ, той твърди, че съ Левски заедно съмъ ходилъ въ Орхание и по селата да организирамъ комитети.

Слѣдъ него влезе и се распита Анастасъ п. Хиновъ, който сждото потвърди и той потвърди, че азъ съмъ членъ въ комитета, обърна се къмъ (менъ) и каза защо не кажимъ самата истина. Той бѣше много обширенъ и дори злобенъ противъ Ловчанския комитетъ въ който влизамъ като членъ управителъ и често съмъ придружавалъ Левски до Плѣвентъ и по селата.

XV.

Въпроси зададени отъ х. Иванчо Пенчовичъ. Отговори.

Хаджи Иванчо Пенчовичъ мя запита — въ Ловечъ се е подвизавалъ дълго врѣмя Ангелъ Кжичовъ, запознали бе се съ него и нѣкаква търговска сделка правилъ ли си съ него, когато Ангелъ Кжичовъ се застрѣля въ Русе у него се намѣри контрактъ за ярешки кожи подписанъ отъ тебъ, обаче ние тогава не искахме да подигаме такъвъ въпросъ. — Такъвъ човѣкъ не познавамъ, нито съмъ подписвалъ контрактъ за ярешки кожи. Това е уйдорма (на) нѣкой мой неприятелъ, който ги имамъ изобилно въ Ловечъ. х. Иванчо Пенчовичъ каза: влизамъ въ 40 улици въ Ловечъ и се тебъ намирамъ въ тая работа, покая се и раскажи какво искате, който се покае и раскаже своитѣ прѣстѣпления спрямо закона, по закона една сто му се прощаза, който не се раскае за своитѣ прѣстѣпления, наказза се най-строго, помисли си и утрѣ ела ни кажи. Азъ нѣма повѣче какво да кажа азъ съмъ наклеветенъ, клеветниците ми завиждатъ за моето материално положение, съ своя трудъ, честность и коректность си пробихъ пътъ въ Търговския свѣтъ, занимавамъ съ копуванъ ерешки и агнешки кожи, пашкуле и коприна, зель съмъ т. г. десятъка на двѣ села Сопотъ и Микре. Тевтеритѣ ми и търговскитѣ ми писма са на масата прѣдъ почитаеми сждъ отъ които сждътъ ще се удостовѣри за моитѣ търговски сдѣлки. Прѣдставителя на една богата сфейцарска търговска кжша Леонидъ ми е открилъ кредитъ за който съмъ заслужилъ своята честность въ това ще се удостовѣри почит. сждъ отъ неговитѣ писма и тевтеритѣ ми. Относително

клеве(ти)тъ на Общи и Анастасъ попъ Хиновъ върху менъ, невѣрвамъ почит. сждъ да имъ даде добра оцѣнка понеже и двама се опорочени въ обирачето на пощата у които се намериха обранитѣ пари у А. П. Хиновъ 4,000 гроша.

XVI.

Разпити отъ втория день. Особени въпроси отъ председателя Али Сайбъ паша. Докарзането на Левски. Арестувани въ казармата, а не при тѣхъ въ затвора. Н. Цвѣтковъ арестуванъ при тѣхъ.

На втория день стражара мя заведе въ сждътъ. Али Сайбъ паша се обърна къмъ менъ, вѣрвамъ, че сега ще улеснишъ и сждътъ съ своитѣ признания. Вчера сждътъ се занима съ твойтъ распитъ цѣли 3 часа, расправи сега въ коя година доде Левски, кога съставихте комитета и кои се членове въ комитета. Азъ и вчера заявихъ прѣдъ сждътъ, че не познавамъ такъвъ човѣкъ на имя Левски да живѣе въ Ловечъ, незнамъ да има комитетъ въ Ловечъ. Познавашъ ли Патю Чорбаджи, познавамъ, отъ кждѣ е, отъ Видраре, по какъвъ случай се запозна съ него, копувалъ съмъ отъ него ерешки и агнешки кожи и коприна.

Х. Иванчо Пенчовичъ ми каза, че Орханийци и Тетевенци твърдятъ, че ти заедно съ В. Левски сте обиколили по селата и сте съставили комитети, казахъ и вчера, че човѣкъ на имя В. Левски не познавамъ нито зная да има нѣкакъви комитети, това го потвърдихъ нѣколко пѣти прѣдъ каймакамина въ Ловечъ и прѣдъ сждътъ. Въ това врѣмя до гдѣто мя распитваше Х. И. Пенчовичъ, Али Сайбъ паша четеше фр. вѣстникъ. Слѣдъ това мя отведоха въ затвора. Сждътъ се държеше прилично въ врѣмя на слѣдствието.

Слѣдъ нѣколко дена докараха Левски и Никола Цвѣтковъ, Левски бѣше арестуванъ въ казармата, а Никола Цвѣтковъ при менъ въ 4 отдѣление на затвора.

стр. 22.

XVII.

Съ кого Левски е изваденъ на очна ставка. Предателството на В. Бошарановъ.

Г-нъ Д-ръ Стояновъ пише въ книгата си „Градътъ Ловечъ“ на стр. 43, че Маринъ попъ Лукановъ и Димитъръ Пжшковъ затворени заедно съ Левски, тоза е погрѣшно прѣдадено на Д-ръ Стоянова. Левски бѣше затворенъ въ казармата самъ. Между Левски и Димитъръ Пжшковъ, очна ставка не е имало. В. Бушарановъ е виканъ прѣдъ сжда да узнае дали е сжция Лезски и той потвърдилъ тозъ, и Левски прѣзрително го пронизалъ съ поглѣда си. Азъ (Д. Пжшковъ) не съмъ присѣствувалъ на спора Лезски съ Пенчовичъ, който хвалилъ Султана, че далъ екзархия и училища.

XVIII.

Разказъ на Н. Цвѣтковъ за хващането на Левски. Пѣтътъ отъ Ловечъ до Кърпина. Левски смутенъ. Случката съ сгражарина [на] „Пазимостъ“.

Никола Цвѣтковъ, както казахъ по-горѣ, бѣше затворенъ при менъ, за улавянето на Левски ми расправи слѣдующето: Никола Сирковъ съ Левски бѣха натуряли книгата на Левски въ сламата на самара

на коня на пайстрога ми. Сутрѣната, 26 Декемврий 1872 год. Никола Цвятковъ трѣгналъ отъ дрѣстене отъ кѣшата на пайстрога ми съ негова конь въ самара на който бѣха зашити книжата и тевтерчето на Левски. Прѣзъ пчелинска стена изъ пѣтеката, като се нагосрили съ Левски да се срещнатъ на кръстомъ пѣтъ на Севлиево шосе, а Левски въ сѣшото време трѣгналъ прѣзъ Стратишъ по шосето пѣши, като пратилъ Христа Лукановъ съ нѣколко момчета напредъ да провѣрятъ да нѣма нѣкоя засада наредени отъ турцитѣ, а Левски вървялъ слѣдъ тѣхъ на нѣколко раскрача. Левски изминалъ опаснитѣ мѣста по Севлиево шосе благополучно и като се събрали на кръстомъ пѣтъ съ Никола Цвятковъ и се раздѣлили съ Христа, обаче Левски билъ много неспокоенъ. Като се събрали на кръстомъ пѣтъ Никола Цвятковъ се качилъ на коня, а Левски трѣгналъ пѣши и заминали по Севлийското шосе, като наближили „Пази мостъ“. Никола съгледалъ отдалечъ единъ стражаръ на конь и обадилен на Левски, Левски се отбилъ къмъ лозята; кждѣ чешмата срѣшнали се съ стражара, който запиталъ Никола кждѣ утива и кой е другаря му. Никола казалъ че него познавалъ сега го стигналъ на пѣтя. Запитето запиталъ Левски кой е и за кждѣ отива, отивамъ казалъ Левски на лозето си, азъ съмъ отъ Ловечъ, да видя колко кола боклукъ се докарали кираджиитѣ, Стражара заминалъ по шосето кждѣ Ловечъ, а Левски изъ пѣтеката утишалъ на горѣ изъ лозята и стигналъ Никола на шосето до самия гйолъ. Левски се качилъ на коня и по мръкнало стигналъ въ селото Какрина и слезли на комитетското ханче при Христа Латинеца, комитетски човѣкъ и познатъ съ Левски и Никола Цвятковъ. Левски още вечерята поржчалъ на Христа Латинеца като полѣятъ първи петли да иде да намѣри конь за до Севлиево и ще додишъ съ насъ да ни покажишъ пѣтеката за Севлиево да неминуваме по шосето, зашто постоянно стражари кръстосватъ по шосето. Като заплѣли петлитѣ Христа Латинеца отишелъ да търси конь за Левски. Слѣдъ излизането на Латинеца минало се нѣколко врѣмя потропале се външнитѣ врати на ханчето, Никола помислилъ че се върналъ Хр. Латинеца и поискалъ да иде да му отвори, въ тови врѣмя почукало се втори пѣтъ по силно и извикалъ на Турски отвори бе ханджи, тогасъ Никола се връща при Левски и му казалъ заградени сме отъ много стражари и познахъ по гласа вчерашния стражаръ, който ни срѣшна вчера на шосето. Левски грабва своя револверъ и на Латинеца¹⁾, като казалъ на Никола да каже че го не познава.

стр. 22.

XIX.

Подробности върху последния моментъ отъ хващането на Левски.

Левски излязалъ прѣзъ малкитѣ врати на яхъра на двора и отишалъ къмъ вратника на Денча, като мислялъ че тамъ нѣмало никой. Безъ да отвори вратника за да не скърца, прискочилъ го, гашитѣ му се закачили на вратника и той заедно съ вратника падналъ по лицето си на земята. Тамъ имало скрити трима стражари, които той въ тъмнината не съгледалъ, които веднага го натиснали на земята. Левски ги отхвърля, става и стрѣля върху имъ и наранява едного отъ тѣхъ. Наранения билъ Бошнакъ Юсинъ Чаушъ. Въ тази шашърма, тримата стражари извикале на другаритѣ си тичайте, че ще го опустимъ, всичкитѣ около 12 души съ пушки стрѣляли въ залпъ, единъ коршумъ само ударилъ Левски надъ лѣвото ухо, а единъ стражаръ го ударилъ съ тесака и му отрѣзалъ горната половина на ухото. Въ това врѣме Никола билъ въ стаята, а вънъ всичко утихнало, помислилъ, че Левски е избягалъ и се успо-

¹⁾ „Предадень съмъ казалъ“ — стоятъ думитѣ на Левски въ черновката на споменитѣ на Д. Пышковъ.

коилъ. Прибралъ всички нѣща на Левски и ги натрупалъ на леглото гдѣто спялъ Левски. Стражаритѣ почнали да блѣска въ вратата да имъ се отвори, Никола се присторилъ че спи, въ това врѣмя се връща Христо Латинеца, Турцитѣ го хващатъ, той казва че е ханджията, потропалъ, Никола се обадилен и отворилъ вратата. Влизатъ нѣколко стражари въ ханчето, питатъ кой кждѣ е спалъ. Никола показалъ на стражаритѣ кждѣ е спалъ непознатия и стражаритѣ му прибрали нѣщата. Слѣдъ това довели непознатъ, гологлавъ, безъ поесъ, съ паднали гащи, вързани назадъ ржце, потъналъ въ кръзъ, първоначално Никола немоялъ да го познае. Като го изправили той извикалъ „прощавайте братя и ти мило отечество, за тебъ азъ отивамъ“. . . . Тогава Никола по гласа го позналъ че е Левски. Стражаритѣ накарали Никола да му вдигне и върже гашитѣ Левски качиле на кола заедно съ ранения стражаръ и други стражари, а Никола и Латинеца вързалъ съ едно вжже съ ржцѣтъ назадъ и трѣгнали. Като изминали отъ Какрина едно значително разстояние седнали да чакатъ колата съ Левски. Като стигнали колата, Никола и Христо Латинеца качиле въ друга кола, а Левски останалъ съ ранения стражаръ и трѣгнали за Лозечъ, по пѣтя Никола и Христо сж бити съ сопи до забравяне да кажатъ този ли е Левски, но тѣ и двамата казвали че не го познаватъ. Като стигнали до Стратишъ вмѣсто изъ шосето да влѣзатъ, слѣзли напразо изъ баиря пѣша, минали реката Осъмъ прѣзъ пѣшия мостъ и влѣзли въ Конаха. Левски затворили въ стаята на стражаритѣ, а Никола и Христа затвориле по отдѣлно. Никола ми каза, че щомъ пристигнали наскоро влѣзе попъ Кръсто въ конаха и отиде напразо въ стаята при Левски. Никола послѣ изъ пѣтя като отивале за София, Левски му казалъ, че попъ Кръсто като влѣзалъ при него попиталъ го: какъ стана тая работа, Левски му отговорилъ: „Стана каквато стана то се мина вече“. Каза ми Никола, че каймакамина слѣдъ като се увѣрилъ отъ попъ Кръста, че заловения е сжция Левски, тогава чакъ телеграфиралъ въ Търново на мютасерифина (окр. управителъ) и последния е поискалъ Левски. Тоза Никола чулъ отъ ключара на затвора, който разправялъ прѣдъ арестантитѣ съ голѣмо възхищение и радостъ, че уловенъ главния комита.

Казахъ на Никола, нашата участъ съ Марина не сж ни съобщили още, може да ни обесатъ или испрататъ по Анадолскитѣ зандани да оставимъ коститѣ си, но тебе и Латинеца вързамъ сждѣтъ да ви освободи, щомъ не сте признали че познавате Левски. Като се завърнишъ, да запазишъ книжата на Левски зашити въ самара на коня. Бждете бодри сѣмъто което посѣя Левски ще изникне, макаръ по-късно, но ще даде добъръ плодъ. Никола се оплакова, че до София много зле са ги третирали.

стр. 24.

XX.

Бележка за пристигането въ София. Дата за арестуването на п Кръста.

Д. Пышковъ съ Маринъ П. Лукановъ и попъ Луканъ пристигнали въ София на 17 ноември 1872 г., въ сжция день при очна сазка съ Д. Общи въ София т. е. на 17 ноември 1872 год., е билъ арестуванъ Попъ Кръсто и на 18 ноември 1872 год. билъ освободенъ. Тоза обстоятелство ми разказаха: Христо попъ Лукановъ, Анастасъ Хитровъ, Калю Борозъ и други членове отъ рев. комитетъ.

стр. 29.

XXI.

За фалшивитѣ подхвърлени писма въ двора на Величка Хашнова Три писма съ подражание на почерка и съ подписа на Левски. Хашнова

и мжжът ѝ отиват на назначеното място въ лозето имъ. Преоблечените полицаи. Попъ Кръстю въ горичката.

Величка по баща попъ Луканова, а по мжжъ Хашнова разказа, че слѣдъ освобождението на попъ Кръстя отъ затвора на 18 ноември 1872 год. получила на 3 пжти писма послѣдователно хвърляни нощно-врѣмя въ двора ѝ, на нейнъ адресъ съ подписъ на Левски, съ съдържание да занесе кореспонденцията му на нейното лозе и той (Левски) ще се яви да си я земе. Обаче тя подозирала, че въ тия писма съ крие прѣдателство, защото познала почерка на попъ Кръстя.

Като получила слѣдъ нѣколко дена и третото писмо хвърлено прѣзъ нощта въ двора ѝ съ подписъ Левски и съ същото съдържание, убѣдила мжжа си да отидатъ на лозе да опитатъ да ли ще се яви Левски, като взели съ себе си само мотики и лукъ да посѣятъ, за да маскиратъ утиването си. Тамъ на лозето почнали съ мжжа си да копаятъ и сждятъ лукъ. Въ това врѣмя видѣли, че къмъ тѣхъ иджтъ нѣколко души селени съ Горно-Павликнско облекло. Като дошле при Величка и мжжа ѝ тия въображаеми селени, познали началника на полицията и нѣкои отъ полицейскитѣ стражари, въоръжени подъ селскитѣ дрѣхы. Обискирале ги и като ненамерили нищо подозрително казали имъ да си отидатъ. Като минавали по край близката горица до лозето, съгледали попъ Кръстя въ горицата.

стр. 29.

XXII.

Разказъ на баба Марийка Николчова (жена на Николча Сирковъ, а по-късно на Николча Цвѣтковъ). За срещата между Левски и п. Кръстя въ нейната кжща на Дръстене въ Ловечъ. Заповѣдъ на Левски п. Кръстю да се яви въ Кърчинското ханче и да даде смѣтка.

Баба Марийка Николчова, нейната кжща бѣше една отъ тайните кжщи въ които се криеше Левски, разказа ми, че слѣдъ като ни арестуваха съ Маринъ попъ Лукановъ и откараха въ София да ни сждятъ, Левски се завърналъ отъ Стара Загора въ Ловечъ и се остановилъ въ нейната кжща въ Дръстене, въ която ималъ срѣща съ попъ Кръстя. Разговорътъ имъ билъ доста разпаленъ и на двамата, тя баба Марийка дочула, че Левски му казалъ на попъ Кръстя да додишъ утрѣ вечеръ въ Какрина при Христа Латинеца да си разчистимъ смѣтките. По улицата кръстосвали стражари по край кжщата на баба Марийка Николчова, когато попъ Кръстю и Левски биле въ кжщата ѝ, баба Марийка замолила подъ Кръстя да се отстранатъ съ Левски да не би стражаритѣ да доятъ да ги арестуватъ. Попъ Кръстю казалъ да не се бои нѣма да стане нищо. Обаче Левски е билъ доста разтревоженъ, каза баба Марийка.

Христо се казваше Латинеца, който държеше ханчето комитетско въ с. Какрина за пренощуване на апостолитѣ.

стр. 30.

XXIII.

За срещането на Д. Пъшковъ и Бошнакъ Чаушъ скоро следъ освобождението. Показания на Бошнакъ Чаушъ (предводител на потерата) върху хващането на Левски. По въпросъ кой е съобщилъ, че нея вечеръ Левски ще бжде въ Кърчинското ханче.

Николчо Цвѣтковъ освободиха, защото Д. Общи не го познаваше. За улавянето на Левски билъ пратенъ старшия полицейски стражаръ Бошнакъ Юсинъ Чаушъ. Като се завърна отъ бѣгството въ Руско-

Турската война въ 1877 г. утидохме при него: Иванъ Драсовъ, Маринъ Лукановъ и Д. Пъшковъ. Запитахме го да ни разкаже какъ е уловенъ Левски и отъ кждѣ знаеше, че Левски ще бжде тѣзи вечеръ на Какринското ханче. Бошнакъ Юсинъ каза, че го повикалъ каймакамина и му заповѣдалъ да земе съ себе си 10 души полицейски стражари и да отидатъ въ Какрина на ханчето да уловатъ Левски, като имъ далъ строго нареждане да пазятъ да не го убиятъ. На въпроса отъ кждѣ знае каймакамина че Левски тая вечеръ ще бжде въ Какрина на ханчето. Юсинъ Чаушъ каза, че каймакамина нищо не казалъ отъ кжде знае че Левски ще бжде въ Какрина тази вечеръ, обаче бейоветѣ отъ идаре мезлиши (окр. съвѣтъ) говореле, че попъ Кръстю съобщилъ за това.

стр. 32, 33.

№ 511.

Дневникъ на Д. Н. Пъшковъ държанъ въ Диаръ-Бекиръ.¹⁾

I.

Дата и обстановка на арестуването на Маринъ п. Лукановъ председател и Д. Пъшковъ виденъ членъ на Ловченския Ц. Р. комитетъ. Разпитъ въ конака и др. подробности. Стариатъ попъ Луканъ, баща на председателя, сжщо арестуванъ.

Дневникъ въ пжтуваніе-то ми отъ Ловечъ до въ Диаръ-Бекиръ (т. е. до гр. София и отъ София за Диаръ-Бекиръ 1873 10-ври 3-и Диаръ-Бекиръ).

На 30-и ОктOMBpия 1872 година чяса по два сутрѣнь-тж, като излизахъ отъ кжщи (на Гегана Ивановъ отъ кжщж-тж въ коѣ-то живѣехъ поднаемъ) у пжтихъ ся къмъ пазарь-тж и щомъ додохъ до чешмата (кладенець-тж) (Алж-Олукъ), съгледахъ запліе-то Юсинъ он-Баши, кой-то бѣ ся исправилъ до чешма-та, и, като го доближихъ поздравима съ едно необикновено, сабахлиръ хаиръ-Олсунъ и ми каза: буюрунъ юз Баши чаріоръ сени. Попытахъ го, гдѣ е? на конака е, отговори. Азъ са упжтихъ къмъ конакъ-тж, заедно съ рѣченно-то запліе, придруженъ още съ едно запліе, кое-то стоеше прѣдъ фурна-та, когато излизахъ отъ кжщи, и то нарочно испратено за менъ.

Щомъ стигнахме до конака юз-баши-тж ны присрѣщнахъ вънъ до порта-та и мя запита веднаги: бабанъ Бурдамджрѣ? юкъ, отговорихъ му; бенъ она смарлджмѣ тере ягъ ичюнъ аджеба вакжтъ гюндереджекъ хиберимъ юкъ, му казахъ, Това като свърши върнахъ ся изведнѣждъ и мя заповѣда учтиво да иджъ съ него въ стаіж-тж му; азъ тукъ имахъ честь-тж да ся поканжъ отъ сжщи ѝ-тж да сѣднж на мендеръ-тж. Сѣде іето ся продължи і чясъ безъ да ми каже защо мя е выкалъ, послѣ той излезе навънъ и веднага ся исправи вооружена стража на вратж-тж. Като стояхъ подъ стражіж до единъ чясъ, завѣдохъ мя въ стаіж-тж на томрукъ агасж, дѣто като сѣдѣхъ около два часа, извѣдохъ ма прѣдъ каймакамина въ идаре-мезличка-та стая, кой-то бѣше самъ, и като мя заповѣда да сѣднж; захванжъ да мя запыта какъ съмъ, що ми е занаятіе-то и другы такыва въпроси, нъ най-чюденъ бѣше въпросъ-тж: одилъ ли съмъ въ Търново, да, отговорихъ му; „тамъ има хубавы момиче-та, каза каймакамина, ты нѣмашъ

¹⁾ Тѣзи записки помѣстяме поради фактическата имъ важность. Тѣ ни сж ценни не само въ началото си, но и до край, въ свързка съ подигнатитѣ въпроси за предаването на Левски отъ попъ Кръстя.

ли нѣкоіж любовница? азъ не му отговорихъ нищо, само ꙗко по позасмѣхъ. При тѣя разговори донесохъ ми сжиджѣ, и като мя накара да го отворѣ, захванахъ да търся и пригледоватъ книги-ти; слѣдъ като пригледа добръ всичко, Турчина що знаеше да чете Български, натурияхъ пакъ всички-ты ми нѣща въ сжиджѣ, освѣнь билетъ-тъ отъ дружеството Постоянство и ся вторахъ на печать-тъ, що носеше билетъ-тъ, до толкова, щото не бѣ възможно да имъ ся докажеше истинж-тж, макаръ и да имъ доказвахъ, че това е билетъ издължителенъ, понеже съмъ членъ отъ това дружество, като си платихъ дългъ-тъ дадохъ ми настоящій билетъ, нѣ тѣ пакъ останахъ въ съмненіе до вечер-тж, до дѣто зехъ точни свѣденія за рѣченнъ билетъ. Това, като ся свърши, свалихъ ма пакъ въ томрукъ одаж. Вечерь-та чяса около три, като ся събрахъ членове на идаре мезлеси, извадихъ ма на истинтакъ (испытъ), който трайж около два чяса, и като подписахъ испытъ-тъ си, даде ми заповѣдь да си идж пакъ на сжщо-то мѣсто. Прѣзъ нощъ-тж ма оставихъ въ еднж вонещж, влажнж и съ разваленъ въздухъ стајж, дѣто сичкѣж нощъ стояхъ накрака, защото бѣ пълна съ затворници, та нѣмаше, дѣ да ся сѣдне. И тѣй въ туй положеніе прѣкарахъ цѣли 15 дена и петнадесатъ нощи.

II.

Тримата отведени въ София. Случки по пжтъ. Среца на Д. Пжшковъ съ бащата ум въ с. Сопотъ.

На 13 Ноемврія т. е. въ понделникъ прѣзъ нощъ-тж чяса по 8, като дадохъ пакъ испытъ, кой-то трая около три чяса, свалихъ мя пакъ на сжщо-то мѣсто, дѣто, като по сѣдѣхъ до половинъ чясъ, искарахъ мя надвора, дѣто бѣше попъ Луканъ и сынъ му Маринъ, обыколени съ стража, да не бы да връжнжтъ. Като сѣтихъ, че ще ны откарватъ на нѣкѣдѣ, помолихъ ги да си доставимъ зимни пжтни дрѣхѣ, понеже бѣ студѣно, нѣ гласахъ ни не са послуша и нѣе трѣбваше съ тжнкиты си облѣкла да упорствуваме и на студъ-тж. Слѣдъ малко даде ся заповѣдь и ны ся качихъ на коніегъ, що бѣхъ приготвени нарочно занасъ, и като ны уковахъ въ жилѣза, трѣгнжхъ придружени съ нѣколко заптиета и милизими Мехмеда-а, нѣ за кадѣ? и ныи незнаемъ. Като излѣзохъ при телеграфъ-тъ, възвяхъ къмъ Топускж-тж чешмж и като љж доближихъ, азъ поискахъ да ми даджъ водицж, да си поугжжъ сѣрдцето, кое-то горѣше, като огынь, нѣ вмѣсто водж, азъ извѣдохъ нѣколко попржжни отъ едно заптѣ, що ни карахъ: вѣра, кръсть и прочее.

Излѣзохъ отъ Ловечъ и като ся упростихъ съ него, упжтихъ ся къмъ Юго-Западъ въ пжтъ-тъ, който води къмъ Микре, и безъ да ся спрѣмъ никадѣ, осмынжхъ край Топузовж-тж коря, и тѣй като вървехъ безъ да ся спрѣмъ нѣкадѣ, за обѣдъ стигнжхъ на Микренскитѣ ханове, дѣто, като по убѣдовахъ надвѣ-натри; трѣгнжхъ и вечеръ-тж стигнжхъ по 11 чяса въ Турскы Изворъ, дѣто ны затворихъ въ общійтъ конакъ подъ селскж стражж.

Прѣзъ нощъ-тж пристигнж баща ми съ Вжля Стояновъ, (кому-то бѣхъ пратилъ извѣстіе съ едно Турче,) баща ми, като мя видѣ въ укузи заплака, и менъ дожаля, очитѣ ми ся налѣхъ съ сълзи, нѣ вѣтрешенъ гласъ ми каза: плачь-тъ е за жены-тъ...

азъ ся въздържахъ отъ плачь-тъ, нѣ буцж ми сѣднж на гжрло-то и не можихъ да продумахъ нищо на баща си, само пряхъ малко паричи отъ него, и си отидѣ, безъ да можимъ да си рѣчемъ баре сбогомъ.

На 15-и тогъ трѣгнжхъ прѣди да ся съмне два чяса, кждѣ пладнѣ стигнжхъ на Видарскитѣ ханове, дѣто Тодоръ Бояджія-та (Видарецъ) ны гости съ топалѣ бобъ, отъ тамъ като трѣгнжхъ вечеръ-тж чяса по 10 стигнжхъ въ Орханіе-то, дѣто ны затворихъ и триманы въ

еднж тѣснж и влажнж затворж. Вечерь-тж чяса по три ны извѣдохъ (и тѣма ны) при каймакамина, кой-то. ны по запята по нѣщо, нѣ като не получи удовлетворителенъ отговоръ даде заповѣдь да ны отвѣдѣтъ пакъ на сжщо-то мѣсто; тукъ приминжхъ много неспокойно, както тѣлесно тѣй и душевно. Сутрѣнь-тж на 16-ого, като уковахъ само менъ и съ великчета, подкарахъ ны Орханійски заптиета, нѣ очювай Боже! въ пжтъ-тъ прѣтрпѣхъ най-бестидни попржжни: вѣра, кръсть, майка и пр. На ташъ-Кесенъ чаушь-тъ, що ны караше, като видѣ, че ржцѣ-тъ ми бѣхъ утѣкле отъ студъ-тъ, откова белекчета, дѣто почивахъ около единъ чясъ. подиръ пакъ ма укова и трѣгнжхъ, дѣто вечеръж по 10 чяса стигнжхъ на горня Малинж. Тукъ приношувахъ на еднж Българскж кжша, подъ стражж отъ Българе (Ихтиаръ-мезл.). Сутрѣнь-та на 17-и докарахъ отъ село-то мекерета, менъ са падна на дѣлѣ еднж бѣлж кобилж за прѣла съсѣмъ, съ самаръ голъ и безъ люлки, рѣкохъ това ми е на касметъ и ся качихъ. Студъ-тж бѣще чрѣзмѣрнж, нѣ великчета-та украсявахъ ржцѣтъ ми. Въ този деъ вѣше насрѣща ны студень вѣтъръ, който ни прониззаше чякъ въ сѣрдцата.

III.

Очна ставка съ Д. Общи въ София. Стариятъ попъ Луканъ освободень. Срокъ на разпититѣ и ареститѣ въ София.

Въ Софііж стигнжхъ чяса по 7, дѣто, като ны извѣдохъ прѣдъ Махзаръ паша. Поржча до доведжтъ Димитръ Общи, той доде бѣ окованъ въ желѣза. Махзаръ паша го запита познавашъ ли тия хора, Общи отговори двамата са мои хора, а поа когото искамъ той е младѣ, нискъ въздебелъ, него искамъ. На попъ Лукана, ся дозволъ да ся върне свободень въ Ловечъ съ стражаръ, а насъ съ Марина (сынъ му) оставихъ въ дворъ-тъ на тъмницж-тж, дѣто ны държахъ 5—6 дена на студъ-тж безъ огынь и безъ постелка; послѣ, като ны направихъ истинтакъ-испытъ, менъ турихъ въ четвърто-то отдѣленіе на затвора, а Марина въ трете-то отдѣленіе. Отъ тукъ нататѣкъ захватѣтъ истинтаци-тъ ни дѣто лаша-та въ единъ испытъ, дѣто бѣхъ членове и той (Масхаръ паша) разбрено мя напоржжа на вѣрж, безъ да ся срамува отъ членове-тъ на мезлиса, че не щж да признаѣ онова, що ми стоварятъ мюзевирѣ-тъ. Тукъ стоимъ подъ затворъ въ тжмницж отъ 18 Ноемврія 1872 г. до 18 Яннуарій 1873 год. Като ся свършихъ истинтаци-тъ, каза ни ся да ся пригтовимъ, че ще идемъ на заточеніе.

IV.

На заточение. Пжтътъ презъ Ихтиманъ, Вѣтрень, Пловдивъ и Одринъ. Особени случки отъ Одринъ до Цариградъ. Вестъта за утвърждение на смъртната присжда на Левски.

На 1873 година 18 Януарій. Осемнадесатъ души трѣгнжхъ отъ Софііжъ затворъ пѣши до казарма-тж, шомъ влѣзохъ въ дворъ-тъ на казарм. бурія-та за свирѣ и ми ся заобиколихъ съ вѣоржжени войни, които държахъ пушки-тъ посочени върху насъ, като че чяхахъ заповѣдь за да ни застрѣлятъ; нѣ бѣхъ въ голѣмо отчаяніе-то, нѣ слѣдъ малко чохме радостнѣй-тъ гласъ „бининъ“ и мы ся навѣзохъ на 6 брички нарочно приготвени за насъ и вечеръ-та спажхъ на новы ханъ отъ дѣто утрѣнь-тж на 19-и съ затворени ржцѣ въ великчета трѣгнжхъ и стигнжхъ въ Ихтиманъ, дѣто всички спажхъ съ укуви-тъ си. На 10-и стигнжхъ въ Вѣтрень, гдѣто съ затворени ржцѣ въ жилѣза, прѣспажхъ въ еднж кжщж окржженъ отъ черкези. По пжтъ-тъ на 21 на Бошюля (село)

мюлюзмина Ибрахимъ, псува най-безстыдно и би безъ да има вина селскиятъ попъ, който поработж-тж си заминуваше по край кола-та, дѣ-то ся бѣхмѣ спрѣли на пжть-тѣ предъ кръчмж-тж на Атанаса попчото. Отъ тамъ часа по осемъ стигнжхмѣ въ Пазарджикскыи-тѣ правителственъ конакъ, дѣто въ еднж тжмнж, нечистж и много студенж тжмнищж, прѣспяхмѣ много безпокойно. Отъ Пазарджикъ на 27-и I стигнжхмѣ въ Пловдивскыи-тѣ правителственъ конакъ въ присждствіе-то на много народъ и ны затвориха въ еднж добрж стаѣж, т. е. въ тайж въ койж бѣхж прѣсѣдѣли и наши-тѣ прѣдшественици Орханѣици, Тетевенци и Видрариѣи. Тукъ прѣсѣдѣхмѣ двѣ нощи и единъ день на 24. I ся качихмѣ на кола въ конака, отидохмѣ на жилѣзницж-тж, отъ дѣто за осемъ чяса стигнжхмѣ въ Едрене. Тукъ всички ны оставихж въ хамбаръ-тѣ уковани въ жилѣза, освѣнж Ковачевъ, кой-то бѣше отдѣленъ отъ насъ въ II класъ. Въ Едрене стигнжхмѣ вечеръ-тж чясъ-тѣ на два на станѣж-тж, отъ дѣто, ако и да искахмѣ да си хванимъ брички да не ходимъ пѣши до града, кой-то е близо до $\frac{1}{2}$ чясъ далечъ отъ станѣж-тж, не ни дадохж, и пѣши изморени ни закарахж въ градскж-тж терсанж. Тукашната терсана е много лоша, защото е отъ гяйгырь и затворницитѣ прѣблѣднѣли и исжхнали. Тукъ като прѣспяхмѣ, на утрѣнъ-тж чясъ-тѣ на 7 ся навезохмѣ въ срѣдъ конака на петь красни брички при присждствіе-то на много множество людеи, пазеха ни Казац и Българи; както и прѣзъ чаршія-та едвямъ ся промжнжхмѣ между хора-та, които ся бѣхж нарочно стекли да гледать. Вечеръ-тж стигнжхмѣ на Хапса; дѣто ни затворихж въ два затвора толкова лоши, щото хората и свиніе-тѣ си незатварять въ подобни затвори. Тукашни-тѣ заптіе-та ся показахж много лоши и безчеловѣчни. Единъ сухъ съ бѣли мустаци чернѣ, заптіе ны псува; а пакъ чяушь-тѣ не даде ми да си зема симидъ, кой-то ся продаваше въ дворѣ-тѣ; псува най-бестидно симедчія-та и го испжди. Отъ тукъ на 24 испратени, вечеръ-тж стигнжхмѣ въ Баба Ескы, дѣто ны прѣяхж и испратихж много добрѣ. Прѣзъ день-тѣ (курбатъ байржмж) дойдохмѣ въ Люле-Бургасъ. Тукъ ны посрѣщнжхж хора много, както и каймакамина по любопытствовалъ бѣше за да ны види. Затворихж ны на едно мѣсто, отъ дѣто послѣ ны извадихж и затворихж на друго по-лоше отъ Хапсанскж-тж тѣмнищж, мѣсто въ кое-то прѣспяхмѣ безпокойно, колко-то може да прѣмысле челоуѣкъ. Не 28-и I. отъ тамъ трѣгнжхмѣ и стигнжхмѣ въ Чорла и тукъ прѣспяхмѣ безпокойно. На 29-и I. отъ тамъ стигнжхмѣ на Силиврія и тука прѣминжхмѣ добрѣ. На 30-и I. отъ тамъ трѣгнжхмѣ и откакъ прѣминжхмѣ прѣзъ Чыталджа¹⁾, и отъ какъ прѣцапахмѣ пѣши азмаци-тѣ при жилѣзницатж и ся укаляхмѣ до уши, качихмѣ ся на жилѣзницж-тж (азъ и Ковачевъ бѣхмѣ въ третій класъ, а другы-ты въ амбара) и чясъ-тѣ на единъ пристигнжхмѣ въ Цариградъ на Сиркеджи скелеси. Тукъ заобыколени отъ купъ заптіета, трѣгнжхмѣ пѣша и стигнжхмѣ на Баба-заптіе (Централенъ затворъ), гдѣто прѣкарани отъ врата, въ врата, ны затворихж при наши-тѣ прѣдшественици, на 30-и I въ Вторникъ вечеръ.

V.

На парахода „Туна“ отъ Цариградъ презъ Босфора и Черно-море до Ираклия и Самсунъ на Малоазійскыи брѣгъ. Подробности на пжть по сухо презъ турски, кюрдски и арменски покрайнини до Диаръ-бекиръ. Змиѣи и скорпиони въ затвора — вжтре въ крепостъта. Смекчение на сждбата имъ по намѣса на арменската община.

¹⁾ Въ Чыталджа прѣстоехмѣ 3 чяса на почивка. Въ това врѣме офицера, който ни конвоираше имъ срѣща съ каймакамина, отъ когото узналъ, че солтана потвърдилъ смъртната присжда на Левски, съобщилъ като новина.

Тукъ (въ Цариградъ, б. р.) присѣдѣхмѣ единъ мѣсець и половина, сирѣчь на 14 Мартъ ны искарахж изъ затворъ-тѣ и като дадохж на сѣ-кого по едно заптіе слѣдъ него, слѣздохмѣ на Сиркеджи скелеси, дѣто ся навезохмѣ на Турскыи-тѣ вапоръ Туна, който прѣсѣдѣ на скел-ята прѣзъ ношъ-тж и сутрѣнъ-тж на 15-и I. чяса по 11 трѣгнж, дѣто като минжхмѣ бухиза, влѣздохмѣ въ Черно море, кое-то извѣднжжъ по боли всички ны, и като ся люляхмѣ болни день и ношъ, между разя-рени тѣ вълны, стигнжхмѣ въ лимана срѣщу Иракліж, дѣто присѣдѣхмѣ два дни, защото море-то ся разигра много¹⁾. Тукъ излязохмѣ въ града на расходка, дѣто намѣрихмѣ и единъ Българинъ абаджія, който стои 11 год., но сиромехъ доста. На 18-и I Мартъ напустнахмѣ пристанището. трѣгнжхмѣ, нѣ врѣме-то бѣше много лошо и морскыи-тѣ вълни, до толкова блѣскахж вапора, щото бѣдствоваше да потжне и мы бѣхмѣ изгубили всяка надѣжда за спасеніе, нѣ Богъ кой-то си има грижж-тж за всякого, избави ны, и като прѣминжхмѣ край градове-тѣ: Амасра, Неболъ и Синапъ, дѣто вапора ся спря за малко врѣме; На вапора ся видѣхмѣ съ единъ нашъ лѣненъ (познатъ) на име Стоянъ Камеляжъ, който живѣе въ Синапъ отъ 14 год. съ камелячиликъ, Излѣздохмѣ на Самсонъ на 20-и I Мартъ чяса по единъ утрѣнъ-тж, посрѣщнати отъ единъ купъ заптіе-та, дѣто ни затворихж въ еднж много тѣмнж (безъ прозорци) затворка.

Утрѣнъ-тж на 21 Мартъ, като ся накачихмѣ на катжре съ голи самаре, трѣгнжхмѣ, обиколени съ много войска, койж-то, като допжтсвува съ насъ до половинъ чясъ отъ града, върна ся, а мы съ единъ милизминъ и нѣколко войни, като притѣрпѣхмѣ доста мжчноти въ пжть-тѣ, вечеръ-тж едвямъ стигнжхмѣ на Чякалж ханъ (село-то ся выка така, че и хана носи това имя), дѣто, като приношувахмѣ доста добрѣ, защото ны дозволи милизмина, та ся по начюкахмѣ), утрѣнъ-тж на 23-и I. като пжтовахмѣ три чяса, стигнжхмѣ на Каваклж, село отъ 70 кжщи, нѣ стои мюдюринъ, дѣто ны вкарахж въ правителственый-тѣ домъ, и докато по стоехмѣ до половинъ чясъ на двора, дѣто и обѣдовахмѣ на крака, трѣгнжхмѣ; тукъ ны залови единъ силенъ дѣждъ, дѣто измокрени и окаляни едвямъ вечеръ-та по 12 чяса стигнжхмѣ на Турско-Караманлійско-то село Ала-Юртъ, дѣто приношувахмѣ много безпокойно у попъ Левтерюви, понеже и попъ-тѣ много сиромехъ, та нѣма какво да ни постели, нѣ кални и мокри спяхмѣ на гола-тж земѣж. Утрѣнъ-тж на 23 Мартъ като трѣгнжхмѣ завала много студенъ снѣгъ, нѣ по пладне врѣмя-то ся управи и ны съ благодареніе слѣдоваме пжть-тѣ си, дѣто чяса по 10 вечеръ-тж, стигнжхмѣ на Турско-то село Луренъ и ни затворихж въ еднж селска стаѣж. На 24-и I. стигнжхмѣ въ градъ-тѣ Амасія, който е мѣжду двѣ скали, и прѣзъ него тече рѣка Тукатъ. Тамъ ны затворихж въ много тѣмнж затворка. Тукашнитѣ затворници страшно ся наказватъ съ по 30—40 оки пранга нѣ крака му.

¹⁾ Въ Ираклия стана една неприятность, между офицера и каймакамина на града, щото шѣхмѣ да идемъ въ затвора. На пристанището се качихмѣ на Гръцка лотка да ни закара до парахода. Подкаджията настоява да се качимъ всинца, обаче ние и офицера настояваме да ни закара на два пжти до парахода, защото се боехмѣ да не потжне лотката, че бѣхмѣ съ матрозитѣ 30 души, да се извадимъ. Постоянството на Гърка лодкажия, извика да го набиемъ добрѣ, той избяга и се оплака на каймакамина и додохъ съ нѣколко стражари. Гърка посочи кои сж го биле. Каймакамина поиска да ги арестува, обаче ние се воспротивихмѣ, и не ги дадохмѣ на стражаритѣ да зематъ другаритѣ ни. Офицера кой-то ни конвоираше извади саблята и заяви на Каймака. Тези хора са менъ прѣдадени, тѣ са като агнета и азъ отговарямъ за тѣхъ. Каймакамина се разбра и накара лоткаджията да ни закара на парахода на два пжти.

Въ Амасіж има много вѣхти зданія и стара твърдинъ срѣщу града на скалж-тж. Отъ вѣстокъ по край пѣтъ-тъ иде подземенъ водо-проводъ правенъ отъ Римленитѣ, нѣ сега разваленъ и присъхналъ. За него разказватъ, че го е правилъ Ферад-Шеринъ. На 25-ый III. утрѣнъ-тж трѣгнѣхме само съ 8 души войни и единъ сотникъ, кой-то бѣше доста добъръ човѣкъ; този день валя дѣждъ, дѣто по измокреніи за 7 часа стигнѣхме въ Турското село Хениске, дѣто ни оставихъ въ селскж-тж стаіж. Селенитѣ ни посрѣщнахъ учтиво и ни нагостихъ съ селскы прости ястїета: Чорба отъ болгуръ, пивавъ отъ жито и спанакъ съ болгуръ. Тукъ бѣ ни доста топло, нѣ селска-та стража, до толкова мя беспокои цѣла нощъ съ галчава-тж си, щото никакъ неможихъ да заспж. На 26-ы III. като трѣгнѣхме за 5 часа стигнѣхме на Турхалъ Турски градецъ, дѣто ни оставихъ въ едно кафене. Надъ града отъ кѣмъ Истокъ има стара твърдинъ.

На 27-ый III. трѣгнѣхме за Тукатъ дѣто стигнѣхме съ много мжкы, защото заптїе-то, кой-то трѣгнѣхъ отъ Турхалъ да ни прѣдводи, караше ны на мензилъ (лингъ); Той насърдчаше и войни-тѣ, като имъ говореше, за такыва като насъ трѣбва „изетъ“ и тѣй утrophени стигнѣхме въ Тукатъ, дѣто, като минувахме прѣзъ срѣдъ чяршія-та множество хора отъ всякаквж народностъ, ся трупахъ на купове, купове, за да ны гледатъ; като стигнѣхме въ правителствени-тъ ко акъ, ны затворихъ въ една много тѣмнж и нечистж стаіж; щомъ слѣзохме, посѣтихъ ны единъ Круатецъ и единъ Гръкъ отъ Западно вѣро-исповѣданіе. Надъ града въ скалж-тж има стара твърдинъ, казватъ да е правена отъ Римляне-тѣ. Сутрѣнъ-тж ся расходихме изъ града съ едно заптїе, придружени отъ Круатеца Андона. Утрѣнъ-тж на 28 III. като трѣгнѣхме за 6 часа стигнѣхме въ Ерменско-то село Ятмжшъ, дѣто селени-тѣ ны гостихъ съ селскы прости ястїета и ся показахъ доста състрадателни кѣмъ насъ. На 29-ый III. прѣзъ дня минѣхме доста високи и балканисти мѣста, дѣто за 7 часа стигнѣхме на Ени-ханъ, село смѣсно отъ Турци и Ерменци. Тукъ прѣношувахме добрѣ, нѣ домакыня (Арменецъ) не бѣше толко благодаренъ, и особно жена му, коя-то и изѣде нѣколко тоеги отъ чаушина, що ны караше, че ны не приема да прѣношуваме въ кж-щж-тж ѱ.

На 30-ый III. прѣзъ дня на пѣтъ-тъ намѣрихмѣ минералнж водж (Борфесъ) отъ коя-то, като пїйнѣхме по малко, трѣгнѣхме и за 4 часа стигнѣхме въ Турското село Кжлжнъ, дѣто прѣспяхме въ еднж много хубава подземнж стаіж. Вечеръ-тж притежатель-тъ на стаіж-тж, ны гости съ проста Булгуревж чорбж и съ тѣнки петуркы, кои-то имъ служятъ вмѣсто хлѣбъ, нѣ ни не можихмы да гы ѣдемъ защото бѣха сурови (неопечени добрѣ).

На 31-ый III. трѣгнѣхме, дѣто за 5 часа стигнѣхме въ Сивасъ, нѣ и тукъ оставихме много хора безъ работж, които бѣхж ся натрупали прѣдъ Празителствени-тъ домъ за да ны гледатъ; а назъ вмѣсто да ны вкаржтъ въ конака, закарахъ ны въ едны вѣхти затвори, дѣто, като минѣхме прѣзъ чатыри врати, затворихъ ны въ еднж тѣснж, водещж и безъ прозорци хапсана, освѣтъ еднж малка дупкж на тавана (тукашнитѣ кжщи ся равни и покрити съ прѣстъ, не като по насъ). Вжздухъ-тъ бѣше разваленъ до най-высока стѣпень, освѣтъ това, що бѣхме 20 души въ такавж тѣснж затворкж, нѣ имаше и трима тамошни болни затворници, които съ кашленїе-то си вонещи-тѣ храчки, ми покарахъ най-голѣмо безспокойствїе и гнусота, толкова доколко-то може да си вообрази чилѣхъ; Това положенїе ми докара голѣмо отчаянїе, нѣ като гледахъ тамъ въ затворъ-тъ имаше по-злощастни отъ менъ, дадохъ си малко утѣшенїе. Тукъ прѣсѣдѣхмѣ два дни и три нощи дѣто приминѣхме съ много голѣмы мжкы отъ горѣщинж и отъ разваленїи-тъ въздухъ. Утрѣнъ-тж на 3-ый Априлїй съ петъ войни и петъ заптїета трѣгнѣхме, и като минѣхме прѣзъ планинж Теджеръ, която бѣ покрита съ снѣгъ, дѣто за 7 часа стигнѣхме въ Ерменско-то село Улашъ. Въ този день много силепъ и студень вѣтъръ вѣеше срѣщу насъ. На 4-ый IV. трѣг-

нѣхме утрѣнъ-тж много рано, защото пѣтъ-тъ ни бѣше длжжж дѣто като извѣрвѣхмѣ 4 часа стигнахмѣ въ Турското село Диликлиташъ, дѣто и обѣдовахмѣ. Въ това село Турскы-тѣ жени ходжтъ открити безъ никакво пазенїе; дрѣхы-тѣ имъ сж сжщо, като на наши-тѣ челенгиркы; на главы-тѣ си носжтъ сукла; момытѣ и млды-тѣ булки носжтъ на носовѣтъ си обици или брѣмкы. По тѣя села и Арменкы-тѣ носжтъ такава сжщо облѣкло. Отъ тамъ за 4 часа стигнѣхме въ Кашалъ, сирѣчь паланка, дѣто сѣди мюдюринъ, кое-то е смѣсено съ Турци и Арменци. Отъ Улашъ до Кангалъ е осемъ часа. Тамъ приношувахмѣ не толко добрѣ, защото стражя-та селска, що бѣ оставена за да ны пазе, прави ни много досажданїе съ разговорѣтъ си. На 5-ый IV. за петъ часа, стигнѣхме въ Турско-то село Аладжа-ханъ, тукъ стаія-та, дѣто ны затвориха: като неможи да ны събере, нѣколко души спяхме въ конюшницж-тж (ехаръ), дѣто стражата селска съ многото си галчава не ны остави спокойни цѣла нощъ да заспимъ. Утрѣнъ-та на 6-ый IV. додохмѣ за 5 часа въ Турското село Асанъ-Челеби), дѣто като бѣхмѣ свѣршили хлѣба си зехме брашно отъ домакыня и си мѣсихме хлѣбъ; (защото по тѣзи страны хора-та незнаятъ да мѣсжтъ хлѣбъ, като по насъ, нѣ печать тѣнки питкы на връшникъ железенъ, расточени съ махалкж). Този хлѣбъ бѣ ичименикъ, нѣ ныи ся благодарихме и отъ него, като нѣма по-добрѣ. На 7-ый минѣхме прѣзъ много бези плодни мѣста и голи връхове; минѣхмѣ и прѣзъ паланкж-тж Хекынъ ханъ, дѣто искахмѣ да си земемъ отъ фурни-тѣ хлѣбъ, нѣ меемурина, що бѣ съ насъ, не ни даде да си земемъ. Въ този день зехме 12 часа пѣтъ, дѣто додохмѣ на Кюртското село Кжржнъ, отъ десетина кжщи; мжже-тѣ нѣмаше, а жени-тѣ не ни прїяхж, можеше да ся породе и бой, ако бѣха поискали войници-тѣ да останжтъ тамъ, защото Кюрткыни-тѣ ся готови на всякой случай за бой. Отамъ, като извѣрвѣхмѣ още 2 1/2 часа съ много мжчнотїи, съ въскачванїе и слизанїе по високи-тѣ и не проходимы бърда, едвамъ по мръкнало стигнѣхме въ казлбашко-то село Кжнакъ, дѣто ны затворихъ въ единъ ехжръ пѣлнъ съ лайна и бѣлхы. Темъ прѣношувахмѣ много злѣ, дѣто посрѣщнахмѣ и въскрєсенїе (Вѣлигденъ) въ реченїи-тъ кабинетъ.

Утрѣнъ-тж на връхъ Велигденъ, като се поздравихме единъ други съ обикновенното Христосъ въскрєсна, по ядохмѣ млѣкце съ ичименъ-сухъ лѣбецъ, кой-то и тѣй не бѣ толко въ изобилїе за да ни насити. както трѣбва. Отъ тамъ на 8-ый Апр. като трѣгнѣхме минѣхмѣ прѣзъ сел-ата Кжзалбашки: Девели, (дѣто ны прѣвари една бабичка и ны питаше съ плачь за сына си, кой-то былъ воинъ въ Еменскж-тж биткж, защото-то тя ны мислеше, че ся връщаме отъ войнж-тж.) Ахъ! да ли не прѣварятъ и наши-тѣ майки чужденци-тѣ и да гы запытоватъ за насъ?) и Мешейдъ, въ това село почивахмѣ около единъ чясъ, дѣто единъ отъ селени-тѣ ни каза, че въ тѣзи околности продумалъ единъ овенъ на овчаря; овчарь-тъ отстрахъ на вторїи-тъ день не смѣилъ да иде съ

1) Тукъ събрахмѣ по между си по 50 гроша, които дадохмѣ на офицера, на конвоя, за да ни даде писмото отъ Великия Везиръ до Диар-Бекирския валия. Христо П. Ковачевъ, кой-то знаеше писмениа Турски языкъ прочете писмото въ което бѣха написани присждитѣ на всички осждени по „Араба-конаското приключенїе“. За насъ съ Маринъ П. Лукановъ Великия везиръ пише на Валията да ни пазатъ добре, да не избѣгаме, защото за тяхъ Д. Н. Пжшковъ и М. П. Лукановъ — присжди не е произнесена отъ Чрѣзвичайния сждъ, понеже, отказвали да се съчастници въ комитета, а по свидѣтелскитѣ показанїя на Димитра Обши, Анастасъ попъ Хиновъ, Бошарановъ и други безъ кѣлѣтви отъ другаритѣ, испрашатъ се на заточенїе до животъ въ Диари-Бекирската крепость. Писахмѣ до Дунавския валия да разслѣдва отново за тѣхното участие въ тая организация и допълнително ще ви съобщимъ тѣхнитѣ наказания.

овцетѣ, нѣ господарь-тъ му ся усмѣлилъ и като отишелъ съ овцетѣ, овень-тъ му казалъ: „вчера овчара, ако бѣше ми отговорилъ на 1-ый пѣтъ, щѣхъ да потопа всичко, на 2-ый пѣтъ, ако бѣ отговорилъ, щѣхъ да захвана голѣмо сраженіе между народите, на 3-ый пѣтъ — щѣхъ да направя всичкий-тъ свѣтъ въ миръ и благоденствие“.

Този день пѣтовахме 5 чяса, дѣто стигнахме Кюртското село Хорамъ и приношувахме на еднѣ бейскѣ стаѣ много добръ. Тукъ видѣхме въ еднѣ градина ѣколко дървета до коя-то минаваше една долчинѣ съ бистра водицѣ, коя-то ѣ правеше да прилича на нашенска градина. На 9-ый IV. като прѣминѣхме доста баири и долини, за 5 чяса додохме до рѣкѣ Ефрадъ, коя-то минѣхме съ каикъ и като ся накачихме пакъ на катарѣ-тъ, за 10 минути влѣзохме въ града Гюмюшъ Мадени. Тукъ има фабрика за срѣбро, което копаѣтъ по околности-тъ на града. Утрѣнь-тъ на 10-ый IV., като минѣхме покрай срѣбърнѣ-тъ фабрикѣ (срѣброто се обработва премитивно и се праща въ Европа), отбыхме ся да ѣ видимъ, и оттамъ като трѣгнахме за 6 чяса додохме въ Арменско-то село Арпаудъ, дѣто ны затворихъ въ единъ зимникъ при добитѣка въ миризливѣтъ лайна, дѣто отъ меризмѣ-тъ на лайна-та отъ дѣхѣтъ на говедата и на стражѣ-тъ, коя-то ся състоеше отъ 15 души, произлизахъ смърто-носни меризми, дѣто съ голѣми мѣки едвамъ усмѣнахме здрави. На 11-ый IV. за 4 чяса стигнахме въ Арпутъ, дѣто, като постоехме, на катжретѣ прѣдъ правителственѣ-тъ домъ до 1 1/4 чяса, отведохъ ны и ни затворихъ въ еднѣ широка затворѣ. Този градъ се нарича и Мезре и е приселенъ отъ вѣхтѣ-тъ градъ Арпутъ прѣди 30 години, кой-то е на единъ высокъ връхъ, и новѣ-тъ Арпутъ, е на равно мѣсто и е далечъ отъ старѣ-тъ 1 1/2 чяса. Тукъ сѣди и паши-та на управленіе-то. Еже-годно ся приселяватъ въ новѣ-тъ градъ и може въ продълженіе 50 години старѣ-тъ градъ да запустее. На 12. IV. утрѣнь-тъ трѣгнахме и обѣдовахме на Турско-то село Ого, оттамъ като трѣгнахме, минѣхме покрай езеро-то Гюлджикъ, дѣто си купихме и рыбѣ отъ рыбо-ловци-тъ, що ловѣхъ съ каикъ. Това езеро не ся истича наникъдѣ; простира ся надлѣжъ 6 чяса, а на ширъ 2 чяса, въ него има островъ, на кого-то има останки отъ чърковѣ. Разказватъ, че на мѣсто-то на езеро-то имало село христѣанско; прѣди 100 г. избухнала ненадѣйно водж-тъ и го потопила, за което свѣдѣлствоватъ и черковни-тъ останки. Вечеръ-тъ стигнахме въ Кюртско-то село Кезикъ, дѣто ны затворихъ въ единъ зимникъ при добитѣка. Кезикъ е далечъ 6 чяса отъ Арпутъ.

На 13-ый Апр. за 6 чяса стигнахме въ Арганскѣ-тъ Мадемъ (Аргана-Мадеми), дѣто ны затворихъ въ едно кафене, и като щомъ слѣзохме, отдѣлихъ отъ насъ Василя Јонковъ отъ Гложене и Цвятка Вълчовъ отъ Правецъ и ги затворихъ въ терсена-та Мадемска съ по два-та крака уковани въ железа¹⁾

Въ сѣшѣ-тъ день посѣтихме терсената въ коѣ-то бѣхъ затворени оше 17 души Българе, (онѣа що бѣхъ убрали хазната на Араба Конакъ), които злѣ стенѣхъ подъ тѣжки-тъ укови на желѣза-та. Тукъ има родница бжжрена) На 14-ый IV. за 10 чяса стигнахме въ Кюртско-то село

¹⁾ Василь Іонковъ, Атанасъ Узунъ и други, слѣдъ като увѣриха каймакамиа съ своето добро поведение въ затвора, сваля имъ желѣзата и почна да ги праща изъ града на работа. Тѣ спечелиха довѣрието на каймакамина, кой-то ги пушаше да работятъ на държавното шосе само съ единъ стражаръ. Бабицката Ерменка, коя-то ги перяла, имала кѣщичка, коя-то капела. Василь Іонковъ и Ат. Узунъ съ нѣколко души отъ другаритѣ си, земагъ единъ стражаръ съ себе си по разрѣшеніе отъ директора на Затвора и утиватъ да направятъ кѣщичката на своята перачка. Свалили покрива на кѣщата, поне(же) мръкнало, оставили на другѣ (день) да ѣ покрѣятъ. Пратиле стражара да имъ купи тютюнъ и избѣгали всички, като оставили кѣщата непокрита. (Прибавка отъ по-късно време — б. р.).

Тилхаранъ. Вечеръ-тъ ны затворихъ въ еднѣ тѣснѣ и безъ прозорци стаѣ, дѣто отъ дышаніе-то ны, ся развали въздухѣтъ, та цѣла ношъ минѣхме въ мѣки. Тукъ заклахме едно ере. На 15-ый IV. утрѣнь-тъ трѣгнахме рано, дѣто, като извървехме около 5 чяса, стигнахме въ Діар-і-бекиръ, дѣто ны спрѣхъ вънъ отъ калето на новѣ-тъ сарай (дѣто сѣди валия-та) кой-то е далечъ отъ градъ-тъ 1/4 чяса: тукъ стоиме на дворѣ-тъ до единъ чясъ, послѣ единъ сотникъ ны нарѣди, като войни по двама и за обыколени съ нѣколко запіета съ баюнети, откарахъ ны пѣши до въ вѣхтѣ-тъ сарай, кой-то е чякъ въ вѣтрѣшно-то кале, дѣто, като ны притѣрсиха хубаво за ножове, тѣкнахъ ны въ единъ затворъ много влаженъ и пълнъ съ зми и скорпиѣ, дѣто прикарахме цѣли 15 (петнадесѣтъ) дни въ голѣмо отчаяніе, нѣ Богъ, кой-то никога не забравя онѣа, кои-то страда-тъ правди ради, ето че праща тукашнѣ-тъ Православнѣ Арабскѣ общинѣ, коѣ-то съ ходатайството и съ порачителство-то си прѣдъ мѣстно-то правителство, извади ны изъ прочутѣ-тъ Діар-бекирскѣ терсенѣ на 1 май 1873 година, и тѣй ны ся видѣхмы вече свободни въ града Діар-і-бекиръ, дѣто наши-тъ вѣхти Българе, ны завѣдохъ на черкѣ-тъ св. Козма за да приношуваме.

Д. Н. Пжсковъ

отъ Сопотъ Ловчански.

Едн. ока сено	1036—10 (паспортъ)
За др.	207—10 (патрони)
Две малки сжд.	6
Голѣмо-то сжд.	10
писмо до Цар. гр.	6
Кырія за Скендерунъ	10

1275 1/2 гроша.

Горнитѣ нѣща приготвени за пѣгане (бѣгане) отъ Діар-Бекиръ въ 1876 6 Юлий.

№ 512.

Бележникъ на Маринъ п. Лукановъ държанъ въ Диаръ-Бекиръ.

Факти и случки изъ живота на заточенитѣ въ Диаръ-Бекиръ. Думи изъ кюрдскѣа езикъ, напомнящи български. Списъкъ на умрѣли и живи заточеници.

Разни Бѣлѣжки 1875 Априль 1-ый Діар-бекиръ.¹⁾

Кюрдскѣ думы.

Бра (братъ), мыкъ (мышка), бука (булка), мака (майка), кучикъ (куче), чель (чело), вѣре (вѣрви), куда (къдѣ), ту (ты), езь (азъ), жѣны (женѣ), езь занимъ (азъ зная), ту зани (ты знаешъ), азъ ну-занимъ (азъ не зная), ту ну зани (ты незнаешъ), не дае (не дава, трето лице), кійже кій (чій, кой), на-дамъ (недавамъ) — авай чій льо (тѣзи кои сѣ бе) — мри (умрѣлъ).

¹⁾ Бележникътъ на Маринъ п. Лукановъ, за жалость, не е запазень цѣлъ.

Априлий 1-ы телеграфирахме до В. Везиръ да ны пустжтъ отъ затвора.

На 28-ы Мартъ дожда Алия и ны дозволи да одимъ по 2 часа на день да ся разходжаме, нъ железаря пакъ не ны дозволи — единъ день бѣхмѣ нѣколко души вѣнь той извика на вардачитъ удрете и всичкы-тѣ вжтрѣ.

Съ Берковский ний сме вардени отъ единъ вардачъ, Ний го пустихме да докара железаря.

Апр. 25 — Нѣколко души отъ страна на мѣстнитѣ българи помолиха валията да ни пустни съ Ив. (не се чете). Азъ съ Ив. от(п)устна¹⁾.

На 3 юний изведохъ ны изъ затвора и ны оставихъ въ единъ каушъ на заптѣтата, като дадохме 3 лири; въ сжщій-тъ день доде отъ Цар-дѣ Яверина на Великий Везиръ, да прегледа нѣкои градскы работы.

На 30-ый юний яверина съ съвѣта (мезлича) заедно доде на затвора и пригледа всичкы-тѣ затворници, както и настъ, и направи забѣлежка на мезлича, че нѣматъ пригводины.

На 28-ый мая втрѣсе съ една силна горѣщина, която трая 24 часа.

1-ый Юлій ся сбихме съ Ап. Хр.

Августъ 8-ый телеграфирахме на В. В. Есатъ Паша да яви на Мюфетишина да ни разглѣда работата.

Затварятъ, когато не е имъ заповѣдано отъ Цариградъ.

Стоянъ Заимовъ, като побѣгна на 13 Декем. 1874 год. ны затворихъ (62) души — страшна-та недѣля за Българете, а на 20-ый того ны пустихъ, като ни зехъ новы поржчителы.

Като побѣгна и Тане Стояновъ отъ Сливенъ пакъ ны затворихъ на 19 Ян. 1875 г. въ единъ гывгирлъ заандамъ.

На 1 февр. телеграфирахме до В. Везиръ за положеніе-то си.

На 4-ый февр. ны извадихъ отъ заанда и ны затворихъ въ единъ Суварийскы каушъ.

На 6-ый февр. ся раздаде слухъ, че ще ны вдигнатъ за Дигизра (градъ съ много лошъ климатъ; Діярбекурско окръжје¹⁾).

На 12 ферв. пакъ телегр.(афирахме) до В. Везиръ да искаме да ны пустнат.

1) Писано е съ моливъ, буквитѣ сж зацапани напълно и не се четатъ.

На 21 февр. ны примѣстиха въ другъ единъ затворъ не по-добъръ отъ заанда, съ разлика само, че ни дозволихъ да са расходжаме де-немъ по двора.

На 18-ый май 1876 г. часаъ по 7 ся извѣстихъ, че ся въскачилъ на прѣстола Морадъ.

Умрѣли.

Иванъ Николовъ ѿ (отъ) Троянъ 1862 г. умрѣлъ на 1866 г.

Тодоръ отъ село Бѣлица (Рылскы монастырь — б. р.) 1862 г. умрѣлъ — 1866 г.

Стефанъ Бошнака

Раму Бошнака

Георги (Битола) 1862 умрѣлъ 1862 г.

Христо Тулчялія (Жеравна) 1862 умрѣлъ 1863

Петко Паша ѿ село Грамада (Видинско) 1862 умрѣлъ 1863

Дѣдо Нино ѿ село Бранковица (Видинско) 1862 г. ум. 1863 г.

Иванъ Лаоторъ ѿ село Гръцко (Видинско) 1862 г. ум. 1863 г.

Петъръ Павловъ ѿ Пловдивъ окр. Бѣло(во) другаръ на Хрулевъ (Тодоръ Хрулевъ отъ Свищовъ б. р.)

Иванъ Рачевъ ѿ Габрово 1862 г. ум. 1866 г.

Дядо Иванікія Величко ѿ Софія 1862 умр. 1855

Савва Бошняка ѿ Бая-Лука

Мито Юнковъ отъ Свищовъ 1867 г. ум. 1867 г.

Никола Шопа (Врачанско) 1867 г. ум. 1868 г.

Колю Копойчето " 1867 г. ум. 1867 "

Кара Иванъ Касапина " 1867 г. ум. 1868 "

Бождаръ Петковъ (въ Арпутъ) (Врачанско) 1867 г. ум. 1867 г. въ Арпутъ.

Симеонъ Лицовъ 1867 г. ум. въ Мадена

Андрея Петровъ 1867 г. ум. 1867

Дѣдо Стоянъ Мечка ѿ с. Желява (Софійско) на 27-ый 8-врія умрѣ въ сжбота 1873 г.

Василь Петровъ ѿ Тетевенъ на 5. 7-врія 1873 часа по 12 вечера.

Дидю Пеювъ ѿ Г. Изворъ (Орхан.)

Дико Беровъ " " "

Станю Х. Ивановъ ѿ Тетевенъ " " "

Тодоръ Хрулевъ ѿ Свищовъ

попъ Димитъръ ѿ Габрово — нарочно утровенъ въ Царигр. болница отъ Доктора, кой-то е былъ сродникъ на Григори Тър. митроп. Гръкъ 1862

Гачо Казанджи ѿ Стара Загора 1862 ум. въ терсаната Цариградъ.

Пенчо Панталонджи — б. р.) 1862 г. ум. въ терс. Цариградска.

Панаіотъ Николовъ Бжлжичия-та отъ Арбанасе-то Търновско 1862 г. въ тер. Цариград.

х. Петъръ Муткурчето ѿ Търново 1862 ум. въ тер. Цариградска.

Иларіонъ Хайверко-оглу 1862 умр. въ терс. Цариградска.

Симеонъ — 1862 г.

Въ Мадена.

Вълко Цоловъ ѿ село Правецъ (Орханійско).

Живи заточеници

Отъ 1862 Юнія 24

Бр. х. П. Теодосій и Јосифъ Иноци ѿ Лѣсковскій мон. (Търновско).
 Дончо Ивановъ 15 г.
 Никола Кр. Кыселовъ 15 г. отъ Беброво (Джомайско — б. р.).

1860 Юнія 8 (Паша Пет. . .)

Стоянъ Ювковъ ѿ село Гръцко (Видинско)
 Иванъ Марковъ "

г. 1872 г. 15 октом.

10 Маринъ Николовъ ѿ Орханіе-то
 Гавріилъ Генчовъ бр. "
 3 Мито Петковъ ѿ Враца "
 3 Стоянъ Стамен. ѿ Орханіе-то
 3 Христо Цвѣтковъ ѿ село Койнаре (Орѣховско)
 10 Попъ Георги Диковъ ѿ Видраре (Орханійско)
 Бр. Филу и Јосефъ п. Петрови 6
 Иванъ Ветевъ ѿ Видраре (Орханійско) 6
 Вуте Ветевъ " 7
 Вуте Пеиовъ " 6
 Дико Тодоровъ ѿ г. Изворъ (Орханійско) 4
 Василъ Бушарановъ "
 х. Станю х. Станчевъ ѿ Тетевенъ (Орхан.)
 Петъръ М. Берковскы ѿ Ломъ Палан. (ка)
 Мирчо Петковъ Поповъ ѿ Казанл. (жк)
 Кырйакъ В. Сербезовъ ѿ Черпанъ
 х. п. Димитъръ Ивановъ ѿ "
 Янко Т. Кочевъ "
 Георги Данчевъ "
 Стефанъ П. Сливковъ ѿ Ст. Загора
 Георги х. Дечевъ ѿ Стара-Загора
 х. Минчо Кжнчовъ (попъ Минчо) ѿ село Арабаджиево (С. Загорск о
 Еню х. Димитровъ
 Станчо Петровъ ѿ Джембазе-то (Ст. Загорско)
 Бойчо Русевъ ѿ село Гюрעדжій "
 Дойчо Димовъ ѿ село Сейменъ "
 Христо Иличъ ѿ Пловдивъ
 Костадинъ Дугановъ ѿ Копр. (ивщица)
 Стоянъ П. Заимовъ ѿ Чирпанъ
 ѿ тюркмишли
 Тане Стояновъ ѿ Сливенъ

Въ Ангора (Енгюръ)

10 Димитъръ Крачуновъ ѿ село Г. Изворъ (Орханійско)
 Георги Стайковъ
 Маринъ п. Димитр. (овъ)

Петко Милуевъ ѿ Тетевенъ (Орхан.)

3 Марко Юнчовъ "
 5 Лало Пеювъ "
 3 Петъръ Цаковъ "
 8 Дочо М. Мръвковъ "
 3 Станю х. Ивановъ "
 3 Иванъ Петковъ "
 8 Иванъ Стояновъ "
 10 Иванъ Лилловъ ѿ село Сопотъ (Пловдйско)
 10 Илия Костовъ "
 5 Х. П. Ковачевъ "
 3 х. Стоянъ п. Пенкозъ ѿ с. Желява (Софійско)
 3 Тане И. Крайчевъ "
 Маринъ п. Лукановъ ѿ Ловечъ
 Д. Н. Пжшковъ ѿ село Сопотъ (Ловчан.)
 Анастасъ п. Христовъ¹⁾ ѿ Плевенъ
 3 Станчо х. Николовъ ѿ село Лопянъ (Орханійско)
 4 Петко Диковъ ѿ село Осиковица "
 6 В. Ц. Пупешковъ ѿ Тетевенъ "

1873 г. 14 май

Бр. Георги и Михо х. П. Минчевъ отъ Хаской (Пловдивско)
 Костадинъ Тодевъ "
 Янко Таневъ "
 Димитъръ п. Стефан. "

№ 513.

Списъкъ отъ Анастасъ п. Хиновъ на заточеници въ Мала Азия.²⁾

I.

Отъ Софійс. приключение.

1. Василь Ивановъ „Левский—Дякона“ Отъ г. Карлово—Убѣсенъ на 6 февр. 1873 г. въ г. София
2. Димитъръ Николовъ „Общій“ Отъ с. Дяково (Албанско окр.) Убѣсенъ на 10 Януар. 1873 г. въ г. София.
3. Ненка Павловица³⁾ отъ г. Тетевене Държена е въ г. София 3 1/2 м-ца подъ арестъ и освобождена.

¹⁾ Ан. п. Хиновъ.²⁾ Сведенията сж събирани и списъкътъ стѣкменъ още отъ Диаръ-Бекиръ презъ 1873—78 отъ Анастасъ Хр. Поповъ — братъ на Данаилъ Хр. Поповъ отъ Турно-Магурели. Първоначално — презъ време на другаруването му съ Левски — той бѣ известенъ подъ име Анастасъ попъ Хиновъ. Фигурира въ настоящия списъкъ: IV, № 1. Списъкътъ ни е доставенъ отъ сина му Мих. Ан. Поповъ, живущъ въ Плевенъ.³⁾ Тя е която изведе Д. Общій преоблеченъ въ женски дрѣхы посрѣдъ множество Тур. войска, която бѣше обсадила Тетевене и не пушаше никого нито да влиза, нито да излиза изъ градътъ и търсеха Общій, тя го завѣде до с. Гложене гдѣто го предаде на В. Јонковъ—съучастникъ въ народнитѣ движения (Бел. отъ Ан. п. Хиновъ).

II.

[Отъ Софийс. приключение.

а) Въ Бакържия — Мадемъ.)

1. Стоянъ Костовъ Пандурина отъ г. Тетевене	
2. Лечо Николовъ	" " " умрѣлъ въ Бакжр.
3. Атанасъ Толовъ	" " "
4. Вжло Станчовъ	" " "
5. Маринъ Станчовъ	" " "
6. Јото Тенковъ	" " "
7. Цако Генчовъ	" " "
8. Найдень Вълковъ	" " "
9. Павелъ Лалювъ	" " "
10. Тодоръ Кръстивъ	" " "
11. Маринъ Павловъ	" " "
12. Василъ Јонковъ	отъ с. Гложене
13. Велчо Јотовъ	отъ г. Орхание
14. Божилъ Генчовъ	" " "
15. Никола Цвѣтковъ	" с. Правецъ
16. Васиѣ Цоловъ	" " " Умрѣлъ на 8 юний
1874 въ Бак.-Мадемъ.	
17. Цвѣтко Вълчовъ	" " " Умрѣлъ на 2 май
1874 г. въ Бак.-Мадемъ.	
18. Доко Сѣиковъ	" с. Г.-Изворъ
19. Вутю Ниновъ	" " "

III.

б) Въ г. Енгюръ (Ангора).

1. Димитръ Крачуновъ отъ с. Г.-Изворъ
2. Георги Стойковъ " " "
3. Маринъ П. Димитровъ " " "

IV.

в) Въ г. Деяръ-Бекиръ.

1. Анастасъ Хр. Попповъ (попъ Хиновъ) отъ г. Плѣвень Амни-
стиранъ прѣзъ 1878 год. и на 14 май с. г. се завърна въ Плѣв.
2. Гаврилъ Генчовъ Брънбаровъ отъ г. Орхание избѣгалъ на 25-
юнии 1876 год.
3. Маринъ Николовъ " " "
4. Стоянъ Стаменовъ " " "
5. Димитръ Петковъ Бояджи " г. Вратца
6. п. Георги Д. Тутманиковъ отъ с. Видраре
7. Филу п. Петровъ " " "
8. Јосифъ п. Петровъ " " "
9. Иванъ Ветювъ " " "
10. Вутю Ветювъ " " "
11. Вутю Пеловъ " " "
12. Христо Цвѣтковъ Гашовъ отъ с. Койнаре.
13. Илия Костовъ " г. Сопотъ
14. Гюндузовъ (учитель)

1) Бакжржия-Мадемъ е главната терсина на Дияръ-Бекиръ (Бел. на Ан. п. Х.).

15. Христо Петровъ Ковачовъ (учитель) отъ г. Сопотъ
16. Иванъ Лиловъ Фурнаджиевъ (учитель) " " "
17. Василъ Бушарановъ отъ с. Г.-Изворъ
18. Дико Тодоровъ " " "
19. Дидю Пѣевъ " " " Умрѣлъ на 14 октомвр.
- 1874 г. въ Д.-Бекиръ
20. Дико Беровъ " " " Умрѣлъ на 14 марта
- 1875 г. въ Д.-Бекиръ.
21. Станчо п. Николовъ " с. Лупень
22. Петко Даковъ " Осиковица
23. Маринъ п. Лукановъ " г. Ловечъ. Избѣгалъ на 25 юний
- 1876 г.
24. Димитъръ п. Николовъ Пжшковъ отъ с. Сопотъ (Ловч. окр.)
Избѣгалъ на 25 юний 1876 г.
25. х. Станю х. Станчовъ отъ гр. Тетевенъ Избѣгалъ на 25 юний
- 1876 г.
26. Станчо х. Ивановъ " " " Умрѣлъ въ Д. Бекиръ
27. Станю х. Ивановъ " " "
28. Лало Пѣовъ " " " Умрѣлъ въ Д. Бекиръ
29. Петко Милювъ " " " избѣгалъ на 25 юний
- 1876 г.
30. Марко Јончовъ " " "
31. Иванъ Стояновъ (лѣкарь) " " "
32. Дочо Мариновъ Мржковъ " " "
33. Иванъ Петковъ отъ " " "
34. Стоянъ Костовъ пандуръ " " "
35. Петръ Цаковъ отъ " " "
36. Василъ Петровъ " " " Умрѣлъ въ Д. Бекиръ
37. Василъ Цвѣтковъ Пупешковъ (учитель) отъ г. Тетевенъ
38. Попъ Стоянъ п. Пенковъ отъ с. Жилиява (Соф. окр.)
39. Тоне Ивановъ " " " "
40. Стоянъ Младеновъ мечката " " " " Умрѣлъ на
- 27 октомври 1873 г. въ Д. Бекиръ

V.

Отъ Шуменското приключение

а) Въ г. Мусулъ¹⁾

1. Танасъ Стойковъ Ковачевъ отъ г. Шуменъ
2. Танасъ Жечевъ Преславски " " "
3. Злати Велчевъ Ченгелски " " "
4. Георги Никовъ абаджи " " "
5. Тодоръ Мариновъ учителъ " г. Русе
6. Василъ Станчевъ Дилковъ отъ гр. Шуменъ
7. Рафаилъ Гергевъ Машевъ " " "

VI.

б) Въ Д.-Бекиръ.

1. Таню Стояновъ²⁾ Уйгунсуза отъ гр. Сливенъ — избѣгалъ на
14 Януар. 1875 г.
2. Христо Гжлѣба Сарневъ³⁾ отъ г. Калоферъ — Стоелъ 5 1/2 год.
въ Цариг. затвори и 2 год. въ Д.-Бекиръ.

¹⁾ Престигнали въ Д. Бекиръ на 17 октомври 1876 г., и на 20 октом. с. г. заминали за г. Мусулъ.

²⁾ Докаранъ самъ, който стоелъ само 3—4 месеца и избѣгналъ.

³⁾ На 23 марта 1875 г. престигналъ въ Д. Бекиръ. (Бележки на Ан. п. Хиновъ).

XV.

Имената на заточеници отъ разни приключения, умрѣли въ Д.-Бекиръ и други градове на Азия.

1. Георги (Дедовъ Хилуовъ другаръ)	отъ гр. Манастиръ
2. Тодоръ	" с. Белица (Разлошко окр.)
3. Паша Петко	" " Грамадове (Видин. ")
4. Дедо Нено Найденовъ	" " Бранковецъ (Видин. ")
5. Иванъ Радаговъ	" " Гржцко (" ")
6. Стефанъ	отъ Сараевското окръжие
7. Ралчо	" " " "
8. Савва	" Банялука
9. Иванъ Рачовъ	" г. Габрово
10. Иванъ Найденовъ	" г. Троянъ
11. Јеромонахъ дедо Јовсиникия	" " София
12. Христо	" " Жеравна
13. Петръ Павловъ (ножаръ)	" с. Белово (Пазардж. окр.)
14. Тодоръ Хрулевъ (учителъ-книжовникъ)	отъ гр. Свищовъ
15. Митю Юнката	" " " "
16. Никола Копювъ	" " " "
17. Николай Врачановъ	" " " "
18. Кара — Иванъ	" " " "

XVI.

Въ гр. Мезре.

1. Симеонъ Влаха отъ г. Свищовъ

XVII.

Въ Бакържия-Мадемъ.

1. Тодоръ Бождаровъ (учителъ) отъ г. Свищовъ.

№ 514.

Бележки на Панайотъ Хитовъ за Ст. В. Софийски.

Родно мѣсто, детство, образование. Ученичество и чиракуване при чорбаджии въ Русе. Емигриране въ Влашко. При предводителитѣ на емиграцията: Раковски и Панайотъ Хитовъ. Временно занимание на мушията на Н. Балкански. Нощно нападение на трима разбойници. Излекуване отъ тежкитѣ рани. Другаруване съ Панайота и Левски по Балкана. Пакъ частни занимания въ Влашко. Предводителъ на самостоятелна малка чета по планината. Избиване на четата въ Софийско.

Стоянъ велковъ Софийски)

Родомъ отъ с. Желява Софийску окрожие на поножиету Моргаш-планина.

въ малу летиету си Стоянъ билъ даденъ абажия при единъ българенъ коиту ходи по селата да шиу дрехи на селенитѣ но младиятъ

!) Тѣзи бележки на мустакатия воевода притежаваме отъ неговитѣ наследници. Тѣ не сж довършени. Твърде колоритни споредъ разсѣя-

Стоянъ кату нему, се харесвалу тосъ занаятъ побегва отъ мастуратъ си и сасъ некои патници кирижии дошелъ въ г. русчукъ не повня сичку шо, ми е приказвалъ Стоянъ но само тоие желаялъ да ходи на училище и самъ забравелъ каке станалу и тогавашнитѣ русчушки чурбажии кактуги наричете вй сега кметуви или притседатели на гратскитѣ совети.

А тогава наречени чорбажии и турски мекерета па и придатели кои са биле неговреме русчушки чурбажии незная но това е билу приди 26 или 27 години можи би и 31 години точно неповна но дадоимъ на предмета на младия Стоянъ кату са намерелу таковено (едно — б. р.) момче ст(р)анну въ г. ресе и сжсъ желанія да са учи да чате и пиши разбира са чи стоянъ е расказалъ на тогавашнитѣ чорбажии отъ де е родомъ и отъ какви родители и чурбажии те му исполнили желаниету на местели гу да има седалистити и въ черковата и да ходи даса учи въ въ гратскоту училишти тане следвалъ Стоянъ Сафински но и тука негу сдражялу как е станалу неповна но тоие минал дунава и е дошел романия въ г. букуреш исие избрал занаят даса учи табак ие утишел при един немец катуе изучил табаклака донеиде попричина на ракоскиуту прибивания (на Раковски) въ букуреш и влашкити движения испажданието на княза куза прис 1866 година и моегу дохождание въ Букуреш дошло доушити на младият стояна моргашкият патник табак въ табашката махала въ букуреш кату му дошло дуушити чи ракоски и некои си панают воиеда щели да сабират юнаци и да варват за въ балгария тоина постна табаклака потарсва каштата на ракоски но понегу време ракоски поразни причини и гонения биши на поснал г. букуреш и сас панают хитовъ бежа на мушията синешти или наречена циганка при никола балкански но стоян като на душава дирити накадеса заминали тосчас улавя патя и етугу на мушията и са притставя па 2 мата емигранти и исказва своету жилиания чи иска да си пролеи кравта за свободата на своету заробенну отечеству и посоветати на двамата имигранти младия Стоян чи ние време сега за въ балгария идаяка за по загодну време стоян нае енна крачма от Н. балкански въ полету на букурешкият пат за полувеш (Плоещъ, б. р.) и остана да таргува дордеса варни панают и ракоски и са устанувиха при н. балкански и стоян веч беши известен от сичко чи настояштата пролет ще варви сас воеодата на балкана и са обучяваши на искусство упражнения вауружия и тамам уколу 21 или 22 годишен рас (ръсть — б. р.) саварзан як очи сиви коса плава гаста от наякити натури но мо беши зарачену от воеодата щом мракни да запасва камата и пиштофити да са на поясят мо заштоту крачмата е срет полету можи да са слочи дагу на паднат некои итуг убират и убият за пари и Стоян следваши наставленията от воеодата.

а крачмата беши на един красто пат дету са слочваши честу да замракват и понекои и пиша хора уморени от далгият пат итаи един вечер приз зимата дохождат трима патници власи и замракват на крачмата и стоян по привычката кату залезе сланци запасва камата за подва (забодва — б. р.) пиштофа на пояса си и гостити вечерели станало време веч за легани и стоян оставил гостити даси лягат и тои утишел въ другата стая даспи и са расуружи и легнал || но слет полвин чяс извикали гостити илани даи юшти енна ока вину идати платим чи сутра рану ще варвим || и стоян какту бил легнал става без да земи уружия въ себя си и утишел да им дава вину и тии извадели пари да им даде сметка даму платат || утува време катуе правел сметка тиса (тѣ се — б. р.) фаргат от горему олаветгу и тримата за да гу варжат || но стоян са залава сас тях || итаи далгу време е траяла борбата || най сетне един

нитѣ изъ тѣхъ оригинални възгледи на стария хайдутинъ върху духа на епохата, тѣ ни даватъ приблизително портретъ на единъ отъ съвършнитѣ и съратницитѣ на Левски, и представляватъ интересъ като проба на тъмния фонъ отъ онова врѣме, надъ който се възпроя свѣтлия и гениаленъ образъ на Левски.

от тримата сполучва и зема топора тоест бравата и другите двама са даржат сас стояна а третия удри сас бравата дету заварни поглавата по гарба наи сетне сполучели тагу свалили на земята и за фанали сас един нош дагу колет но Стоян кату са бранел сас голи раце изрязали му бяха рацети и от елната страна доспели са ножа до врата му иму бяха отрязали чини ми са дяснута ухо чякъ до чулуста но стоян като са уплашил веч чешезагини сабирал си силити изнову и става са двамата на гарба му и третия гу коли и са утарва от рацетии и сваре та влазе въ своята стая к право на уружието но немаши уружиету веч на мястуту му само намери единат пиштоф подвъзглавницата се усашту време подирему влязаха и разбоиницити а стоян грамва вас тях и ранява енуго въ дебелината въ крака и другия ударе са пиштофа у главата и пиштофа беши станал на парчета и усашту време харсазита грамватъ вас стояна сас негувата пушка кояту бежа зели от по напрегт но нигу сапулучили стоян тогава извикал на влашки ох умрех и са чатнал на земята и са сторил умрял атииси пригоорели повлашки брей ако сторения толкос удари неумира ни от како лие душята едвам го уморих ми беше но Стоян се слушел що са гоори и един казал от тримата явиш дание жиф чи ако стани избива ни тука като котки.

и зел топора и му ударил 4—5 топора подирнишаго но Стоян не-мраднал кату са стувал на умрел и убирачители обрали шо намерили и си утишле стоян слет кату си утишле идвам можал да са качи на патат си иси легнал но веч на умирани Сутрента рану на рассамнани минава един попу от близкату селу и влазе у крачмата шода види стоян на пата едвам гоори и му казал убиха ме молета иди и кажи на мушията ету попа дошел и казал на Н. Балкански балкански вика мене тичеи виш панаюте стояна гу убили поскуру аз утивим намирам стояна у краф потанал едвам мож да си отвари челестите (челюстите — б. р.) да гоори саму учитиму са палнат сас салзи но не плачи и учитиму станали малки адаята въ куятусе борели и четирити кушета стени залети сас краф сякаш чи си заклал бивол зех да гу разглеждам раката прирязана от горе приз жилата врата прирязан на три места по малку еноту ухо прис полвината и смакнату до чулуста и висе кату селска мусима гердане даржиса нажомета аз гу отрязах игу зафарлих гледам главата му гастата и плава коса сякаш каносана за горяла краф та додоха и слугити от мушията накарахги да за палат собата турих ода да са стопли на мокрих главата остригах карвавата глава шо да вида тя удрена сас чука на бравата и рассечена на три места от чука на са потлипила от кокола мислехъ сега акугу натоваримъ на кола и гу носим за мушията то ще истини и ще умре но намерих за добре на местуту да го лекуваме дорде са посаживи тос чяс зарацах да заколет 4—5 овена от офцети на Н. Балкански и гу сабляках гол увих гу у преснители кожи то горбому беши исписан от чука на бравата и по чернел и ас сам са сумнявах дали ще мож да издаржи тас яка снага на тес тешки удари и ако мож да извадим на седналата краф наван и таи стоян идвам подир 4 дена мож да подоиди въ себе си и мож хапни ас са турих сас мому знание за рани и фитили въ главата едвам за 40 дена стоян беши веч на крака но главата у студену време гу набуляваши нииде не му остана кусур освин ухоту остана савсям малку от ухоту му.

оздрави добре и пролетта прис 1867 год. стоян доди сас моята чета и един ден като бяхми минали дунава пот тотракан помежду селуту белица и караач гу бях наредилъ накараул подир малку грамна ена пошка и са издаде един глас яоллили раскачехаса момчетата са-поснахса и ас каккое Стоян са даржи сас енна рака за челото и дума удареха ма гледам гу куршума му разрязал кожата на челото от долу нагоре. Питам коита удари незнай даи си пошката ету тоита пошка шешенету сас остар коршум испразнена и гу галях и гу варзахме призлатуту ходи сас мене и есанта кату распоснах момчету у сарбия въ кня живац и стоян отиде пак въ романия при Н. Балкански и балкански

са приместил на друга мишия въ барагана и стоян сас негу пак му дал ена крачма въ селуту судици и стоян продалява това занятие до 1869 дорде доди Любенъ Каравелуф сас печат ницата въ букуреш каравелуф кату немаши срещва Стоян наи напрегт му са притечи у помош заштоту беши на поснал крачмарлака и наи напрегт тои е дал пара на каравелува дакупи бакрач затоплени ода ие помагал на машията но сетне понекои причини тои ненавиждаши каравелува наи многу по причина на каравелуоуца незнай и сам забравел причинити

ас кату са разбулях въ белград стоян кату са научил етугу чидоди дамавиди и пакса варна за у романия прис 1873 година кату ми пишешти честу и ас му отговарях тои знаяши чи ас ще утивам за въ русия сабрахмиса въ букуреш и тои ма придружи за у росия кату за биколихми одеса кишнову и прочие и са варнахми въ романия въ г. плуешт (Плюешт б. р.)

но стоян придварително беши ришил юшти приз зимата сас юрдана на ракоски сестрен син да сабират ена четица и да варват за ва балгария ас неможях да одобра тос тебен план кату им расказвах чи нее време чи дякона урежда у балгария комитети какту знаити веч сичко но почякаити юшти някоя година дано докараме време та сичко-ма ше иди(мъ) но моити думи неможиха да обидатъ стояна и юрдана стоян си обарна наи сетне ими каза чии сам бил не каииль (не се съгласявалъ) да са прославелу другу ими натова ас му отгоорих чи ас желая да има чети но нема такива опетни да ги придждат иму рекоч невидех тили чи дету имаши по опетни веч не останаха ше се изгубити и ви а кату стане нужда нема кои да излезе но какво ми от гоори стоян асналибях сас тебе нализнае балканити ас санадявам чи ще мога да придждам ена чета и ше са намера сас дякона е сас општи и пак ще дода при тебе въ сарбия само ми даи малко пари и припорака от ток да ми са помогни да изляза чи за балкана ас са небуя аз му казах кату нема слюшати нати 15 лири нати припорака и дададе госпот да са видим живу издраву и таи са разделихми сас стояна въ полувеш стоян утиде въ галас при Г. рафаила танасуф и тои гу пригответъ и ги испрател прис сакче ас нечух ништу затях сетне чух чиса пуявила въ осман пазар и от там какво са правели несазнае но по писмата от рафаил танасуф у галац коиту ги испрати ми пиши чи ти чякъ въ котленския балкан едвам уредили четата си и от там потеглели по балкана кам софия разбираса чи потерити саги следвали ас бях писал и на някои мои приятели по балканските места да имъ помагат въ случаи акуса появат при тях но нииде не ги видели и наи сетне са научих чи тии пристигнали до моргаш планина и там ги издали и избити сичките и от само единса отарвал жиф и раненъ и дошел при рафаила въ галац и му расказал сичко за коету имам писмо от р. танасуфъ но . . .)

1) Запазена е по-късно писана бележка отъ домашния архивъ на Панайота, която закръгля съдбата на Стоянъ Велковъ. Тя гласи:

помоити заключения тос коиту е бил ранен и е расказалт че бил сас стояна ни е вярну и по расказвание ту а христа донуф наречен голап (гължбъ б. р.) воеода коиту кату бивши началник въ орхание и минавал потес места по планината моргаш и по селата ми расказвачие избита такава ена чета близу селоту желява при монастыре св богородица и на вярну ше бадитасаштата стоян и юрдан нешин и таи ас изгубих юшти един добарихрабар и млат юнак но шо даправя като нема слюшат но ми казват чини сам бил каил.

г. русчук 15 май 1889 год. написал Па. Хитов.

По допълнителни сведения отъ живи съвременници, четата е слѣзла отъ планината, за да мине по лесно Искъра, но била издебната като е

Бележки на Панайотъ Хитовъ за Левски.

Левски презъ 1862 г. билъ въ Бѣлградъ... По-подиръ станалъ учителъ въ Добруджа. Въ 1867 дошълъ чри Панайота заедно съ Бойко Нешевъ изъ Копривщица. Раковски му го препоръчалъ за байрактаръ, но Левски не билъ достатъчно опитенъ. Панайотъ ималъ за помощникъ дѣдо Желя, затова приелъ Левски за байрактаръ. Въ 1868 г. Левски не е сполучилъ да мине съ Хаджи Димитра, по неизвестни за Панайота причини. Поискалъ да влѣзе въ България отъ Зайчаръ, но обстоятелствата не му помогнали. Въ Влашко получилъ подкрепа отъ Данаилъ Хр. Поповъ и миналъ въ България за комитетска дейность. Панайотъ не билъ съучастникъ въ тази работа. Държалъ писмата на Левски. Не знае какъ Левски е билъ хванатъ въ Кържина. Имало надежда въ дѣлото на Левски и гледалъ да му помага. На 1871 го викали въ Букурещъ, но билъ боленъ и не дошълъ. Следъ смъртъта на Левски, въ 1873 г. дошълъ въ Букурещъ на събрание. Някои общи бележки за понататъшното развитие на комитетското дѣло. Пътуване съ Стояна Софийски до Русия.

Забелешка за василе декона.

ас нимога дазная подробну сичкити действия на декона || но ще забележа само толкос колкото ас имам известия || Васил декон родум ис карлуу на 62 година кату чул чи ще има война сарбия сас торци ти става от карлуу идухожда у сарбия у белград и са записва при раковски само олник || и там подир кату ни-стана лу ништу тои са врашта пак у торско и незная как са е от гоорел прит торскоту правителству || и таи сетне е утишел по доброженската страна и е бил учител по баба дааскити села || и таи кату прибавил времету си потес страни сас учителствания до 67 година на 67 година кату чул чи ще минават чети из влашко ету чидоде декона и бойко нешив ис коприщица коиту ас и непознавах до негу време || и таи покоиният раковски ми припораче декона какгу знаи че билъ при негу само олиц (доброволецъ, б. р.) и сошти ми придлужи чи треба да гу от редим за байрактар || на коету помоету мнения ниможиши да бади || но прочее ас имам деда желе когуту бех веч наредил да ми бади помагач || изатува приех декона да бади байрактар при мене || заштоту не беши прекитчен за да можи дамаса повери чета дая приджда || и таи кату у парвата си книга веч казах как са саварши 67 година на 68 година като са распоснаха момчета избел град у коиту беши и декона || декона кату несполучи даизлези сас хажи димитра тои искаши да излези приз заичер || но несполучи || заштоту ено чи немаше пари даса(с)набди момчета сас потребити им дрогу заштоту губеха намирисали у заичер чи е и тои от бонтовницити || и таи тои утива у влашко || но покаква причина нее можил даиди сас х дими(т)ра незная || и таи тои са бавил по влашко 68 година наи повичи при Г. данаила попова у торно могорелъ || и таи декона от 68 год. сас поддаржаниету на Г. данаила зафана да работи кату приминаваши честу ту у торскоту у влашко || и оспе да направи комитети из балгария || но ас затува нимога да упише ништу подробну заштоту не сам би(л) учестник у работата || затова са надея на унези братия коиту са били у работата да опишет подробну || и таи кату и по напрег казах чи даража писмата които имам от декона и от комитете и от чесни лица и пак ще каже и моле секигу прятеле и народу (б.) Лубица (народолюбеца б. р.) на коготу попаднат писмата ми у раце некаги придаде на некои учена дро-

спѣла край брѣга безъ оржие, което сж скрили, за да минатъ незабелязано въ Сърбия и избити. Навѣрно имаме пакъ единъ случай на предателство отъ нечия страна изъ самия народъ.

жина даги пригледа и напечети за помен на потомствуту балгарско || и таи декона кату са улуви блозу ловач у селу какрена коету ас незная подробну как е станалъ и нимога ништу подробну да на пиша наработата са нанеси голем одар || аз дорде работиши декона ако и да ни земах учестия но и пак гледах дету са можи да им са помага и се имам надежда || но като изгубих и тас малка надежда ету чифанаха да ми пишет от комитетити да са гледа даса саберем и данаредим работата пак дасаработи кату ми беха писали и 71 година дадода у бокарест дето са беха сабрали || но ас сапоради чи бех болен насмарт ниможих дадода || и таи сега 73 година станъх от белград и додох у бокореш дету беха ми писали и от букорешт и от балгария дасаса берели у букорешт и да видим даса поправи работата беши разгоор по писмата нидас са саберем на 20 априлия 73 година || ас шом стигнах у букреш и видех чи работае савсем слепа но ипак помислих чи нетреба да са оставе || намислихми у букуреш кату са сабрахми нас пет шест || тобехми един беши каравелув дрогийт димитар ченув. третият ячу цанков четвартият спире костандинув бакален иедин ученик из болград поими панов и стоян софишки || кату са разгуюрехми и видими чи наипре требат пари на мислех ми да напечатами белети от по енна немска желтица и от 2 и от 5 и таи касиер да бади д. ценув || и кату сабрахми поимжду си нешту околу 20 митма и ас зех у мене близу за 2000 минца билети и дамина приз полувешт и ибраила и галас белград кату ми беха казали от бокореш и ми дадоха от поменатити лица то ест от каравелува от ценува припорака за да разгледам уш на поменатити градове комететити по колко пари са сабрала || но на посту || кату отпатувах от бокореш за полувеш зех и стояна сас мене софишки коиту беши дошел нарочи ис полувеш у букореш за да са види сас мене и като учесник у работата сас мене юшти от 67 година.

и таи кату додахми сас стояна у полувеш шо давидиш || от сичкити полувешки балгари при никогу нибеши възможну да са приближим или да прогуюрим за народна работа || само и само оставам признателен на четири петлица (четири-петъ лица б. р.) които на посрешнаха и от радо сарци би помогнали на бедноту си отечеству || тес лица са поимену Г. раичу поп граблув хаджи парашкива бенув stefan дели минковъ георги занфиров тома хитов хотограв || и дрогиму небеши възможну да са каже || но тес хора небеха богати || ако и да желаяха от сичко сарци ослужождениету на народатси како мога дасторат || но трѣба да знаятъ четитили ти ни чи тое град е заселен от сами балгари варалу (смесено?) малку енна чес власи || но неште никои да чуе за дрогу само да муе как да можи да живее и даса убогати || но кату са разгуюрехми са горе реченити искрене патриоти чи са ниможи ништу заминахми сас стояна за браила || заштоту стоян софишки желаеши да варви сас мене и ас ни мога да си направа остата да му река дани иди сас мене ако и да бех оскоден сас парити || и таи доходахми у браила || но и тока кату из полувеш и юшти по луши (още по-лоши б. р.) до когуту имам припораката тои бил мажет (мжжътъ б. р.) само затова учесник само да узнава работата ида убажда на противната партия кояту беши от богати търговци коиту имат улияния насекаде из влашко кату е саварзана търговията един грат сас дроги || и таи имаши хора коиту неслушеха тас проклета богаташка парпаня но напразну отъ голацити коиту имаха сношения сас богатити ставах у тии техни меке-рета || и таи расказвашми множество ту на малки чести и ништу ниможеши даса направи || ас като видех чи и у ибраила нема ништу заминах за у галас || но и там беши саштуту || саму еди(н) Г. рафаил тана-сов коиту са тродиши сас сарци || но питаме един шо може дастори || и тои небеши толкос богат а секигу помагашми кои от де доди || от там заминахми за болграт || но оболграт небеши кату у горереченити градове || и там ни един от старити и по богатити ни видехми

ама имаши млади тарговци и помлади около 20 доши и сичкоим беши на месту || какова разлика ако беа сичкити влашки балгари както бел-гратските млади коиту ни дадоха вапетления (впечатления б. р.) та балгарија биса ослободила за три месеца || като видехми и болгарстанехми сас стояна и заминахми за у росия || минах ми на кобел и отам за ак керман от ак керман за одеса || додох ми у одеса

Н. Б. П. А. п. 61, № 8424.

№ 516

Бележки на Панайотъ Хитовъ за Д. Общи.

Д. Общи билъ родомъ изъ Ипекъ или изъ Призренъ. На 1862 се записалъ въ легията при Раковски. На 1865 год. участвувалъ въ четицата на Стояна, шурей на Панайотъ Хитовъ. После миналъ въ Италия при Гарибалди, а следъ туй взелъ участие въ Критското възстание. Презъ Ати а и Влашко въ Бѣлградъ въ 1869 г. До тогава Панайотъ само билъ слушалъ за него отъ Раковски. Образуваши четица отъ седемъ души подъ водителството на Тодора Чипровченина и минали въ Бѣлгарија. Трима (заедно съ Д. Общи) се отдѣлили въ Балкана и ударили къмъ Пиротско. Д. Общи се върналъ самъ въ Бѣлградъ, и начесто се срещали съ него въ Браила. Билъ ахчия. Лѣтото искалъ презъ Сърбия да мине отново по Стара-планина, но изневѣрили му неговитъ другари и той ходилъ въ Атина и на новата есенъ се върналъ при Панайота на мушията на Балкански въ Влашко. На 1871 Панайотъ билъ питанъ отъ Т. Магурели, далъ мнение да изпратятъ Общи при дякона, ако последния желае, защото самъ Панайотъ не се месѣлъ въ работитъ на Левски, който билъ противенъ на неговитъ съвети. Вариантъ съ подробности за характера на Д. Общи (и нати) и за сбиването имъ съ Левски. Отъ Нѣмско пристигналъ следъ два месеци и Ангелъ Кънчевъ, поискалъ му препорѣка, за да мине вжтре въ Бѣлгарија при Дякона, но воеводата и нему отговорилъ, че вжтре не го слушатъ. А. Кънчевъ му писалъ изъ Бѣлгарија, че безъ него работитъ не върватъ, но Панайотъ не помнѣлъ, какво му билъ отговорилъ и копие не запазилъ. Есенъта Д. Общи билъ хванатъ отъ турцитъ около Тетевенъ.

забилешка за димитра општи

ас поминах у моету патувани постара планина устраницата 90 чи ми е казал димитар косовски за убиството на шоретми стояна || сега ще забилежа задимитрова жлот отколкото ас знаа || димитар општи или димитар косовски се е едно ими || димитар е родомъ или ис пек или из призрен || той е билъ на 62 година записанъ у белград при ракоски самоолник || сетне десее бавил до 65 година забравилъ сам но на 65 год той са появева у четицата при стояна когато са гу обили || и ако не беши димитар дараскажи то нештеши да са открие убиството || но димитар кату са варнал у влашко и расказал на ракоски за стоянуоту как е станалу и сае изгубил и сетне е утишел у италиа на 66 година || тоие бил самоолник при гариболдивити чети || и като са распоснали италианскити самоолници димитар от там утишел при коронеу у крит || не издаржел додеса придадоха критенити || и от там дошел у атина || от атина у влашко || из влашко у сарбия у белград || и таи това беши 69 година приз марта || ас тогува челувека непознавах до 69 година само бех чул от ракоски за негу || и таи кату доде при мене ими са исказа коие и седе у белград ду гергов ден и имаши иошти един момак поими христу касап велив из татар пазаржик коиту и тои е бил у гирит и са познаха сас димитра || христу беши дошелъ понапрет у белград || и таи

кату са распознаха сас христа и зафанаха дадохождат честу примене и ма замолиха да им дам ножните средства и да ги препорачем на приятели за да са запознат и да излезат постара планина кату народни хайдуты || но ас им казвах чи ни са опитни на местата и ще са изгубат ще ги избият неиди потерити || но ти налегаха иннакву || и таи ас саклоних и им помогнах иги ракомандувах при един мои приятел у княжвиц за да им бади тои прид одител || заштото знаях чи тоие достоен за да подожда ена чета || и таи сас тех са садрожии иошти ено момче поиме михаил родом ис сѣмоков коету и то беши рас палену от патриотически чувства || и ас им дадох ракомандация ду тодора чипровченина коиту живеи у кнеживиц задаиди сас тех и да ги придожда || но правителственити чиновници упазили и ги улувили у кнеживиц иги заторили || и заштото димитар имаши гарцки пашпорт пос али ги и ги варнали на зат || ноти и пак са сабрали и минали приз границата и тодор имъ е станал пред одител || от прилики (най-напредъ б. р.) били са 7 души но увек (сърбизмъ: винаги б. р.) е главната причина не согласието || и таи кату дошли до искара и приседели на враченската планина пет шест деня и минали некои торци по патя но тодор ни им допоснал да излезатъ и да прават сас торцити какоту штат и дроги юшти незнам шу || отделетса от тодора тримата (:) димитар и христу и трагват по планината накаде пирот || забравел сам колко време са ходели сами || един ден било даждовну времету а тии били на планината три чуки от каде селуту доикенци приени охчери || и седели от млогуту дани у колибата || билу денем || и таи заградилаци потерата у колибата и тии убили един от торцити и искочили от колибата уж даса зафанат догората || но торскити пошки ударели христа и михаила || михаил пак побегнал ранен сас димитра || а христу са от делил настрана и ниса сабрал веч сас тех || но михаил нее могал да варви заштото е бил налуши месту ранен и замолил димитра дагу не оставя жив дагу немачет торцити || и димитар му отсекал главата и я зел и побегнал || а заради христа мислил чи ги е ударен и тарсел го дану са сабере сас негу нигу намерел || и таи етоти чидоде пак у белград || но никои незнаши чи е ходил по тас рабута || и ми расказа сичко || подир са известих чи на христа главата отнесли сегменити у пирот || а тодур сас дрогити момци ходил колко ту щел и са варна пак живу и здраву || подир тува димитар замина за влашко уколоу крастовден || ас подимитровден станах от бел град и додах у браила и намерих димитра у ибраил ахчия || ас заминах за мошията сядици при николаки балкански за да приседа тае зима при балкански дету и приседах || ету 70 година приз марта чидоде пак димитар општи на мошията и ми каза чи сабрал седем 8 момчета ише варви пак за у балкана ноше мине прис сарбия || и таи замина || ас прилетото пак останах на мошията *) ето димитар чи пак доде есента ими расказа чиниможил даиди у балкана заштото ушгу излагали дрогарити му и нирачили даидат сас негу || и таи тои ходил у грачку у атина и са варнал ||

*) Въ Народната библиотека притежаваме запазенъ единъ подобенъ вариантъ къмъ следващия тукъ пасажъ — разбира се, пакъ отъ ржката на Панайотъ Хитовъ. Този вариантъ съдържа нѣкои ценни особености и гласи както следва:

есента пакъ доде и ми каза чи уш момчетата гу излагали и нерачили даи идаг и тои сам нимал шодана прави и ходил у атина и саварнал || и приз зимата остана принас намошията пролет та 71 година ас заминах от влашко за у сарбия димитра оставих на мошията но шом додах убелград и са мина месиц и полувина ету ис тарну могурел ену писмо от данаила попов пишими чи дошел димитар општи и иска даиди

и пак тае зима остана при нас на мошията || на 71 год. ас са варнах пак у сарбия у белград а димитар остана при николаки балкански уш да слугова || и там ас кату поседех у белград до петровден ету едну писмо от торну могурели от данаил попов || пиши ми чи димитар општи е дошел и иска даиди придекона || но ас веч знаях димитра иму от гоорех на касу за димитровата история и мо писах чи аки иска декона васил некагу прибере || заштото ас са немеса нанегувата работа || заштото знаях чи васил декона е противен на моити савети || и таи подир малко пак ми от гоори данаил чи гу испратели при декона

подир 2 месеца доде и ангел канчев из немско и ма замоли дагу припорачем на декона василе и да земи и тои учестия у работата || но асмо расказах чи ни са месе заштото ни ма слушет || иму расказах сичко || и мо казах на кои начин ще са намери сас декона и как треба да работат || и му бех порачел дами пиши доколко са напреднали сас успехат си || и ангел ми от гоори чи работатае таи но дорде ни додиш тока ништу нема || но ас ни помна на туи му писмо како сам от гоорил || заштото ни таржа от писмата си копия || на деяса чи дету сам писал засияку акоса са прикрили писмата по касну ще са намерат и ще са напечатат || таи сашту колкото писма сам приел за движениету на (за)риулучиену (революционнитъ б. р.) от нушения даржеги иги катам и подир времи надея са накогуту паднад нарака чи ще са потроди да ги напечети заспомен на потомстуту.

сега пак да продолжа расказатси || приз зимата на 72 година тии работиха но ас тварде малку известия имах от от работата || пролета са уби ангел у рощук || приз есента са улови е димитар у тетевен || посетне са улови и васил декона и таи са нанесе голем удар на работата

Н. Б. II. А. п. 61. № 8424.

№ 517.

Правила върху начина какъ да се ржководятъ горски чети (Отъ П. Хитовъ).

Подробни правила и съвети какъ да се образуватъ и водятъ горски чети. Опредѣлятъ се правата и длъжноститъ на воеводата, както и на замѣстника му — байрактара на четата. Дисциплинарни и практически правила за четниците.

при декона но ась кату знаях димитра писах на данаила чидимитар е добарное инатлия иаку гу расардат ще излези луше работата но инак ас са не месе дякона ако иска некагу прибере заштото от негу завесе сичко || и тои подир пакми пиши данаил чигу испратели || и оттогава насетне ништу ними писаха дордеса ни улови димитар у тетевен но ако иданими пишеха ас семожех даса науча как им утива работата || ас веч бех чул чи димитар и декона имат припірни измижду себе но пот полну незнаях чии е достигнала распрата дозбивани || като са улови димитар општи и предади и дрогити които са земали участия сас негу от софия беши побегнал един калугер поими генадиа кито оправлелъ сас дра галевският манастир и додереchenият калугер гинадия и ми разказа сичко шо са слочило у тетевен и у софия сас излувенити.

сабираниету наена хайдушка чета ножное наи прет тес дрогари които щесаришет да умрат за правдата да са добре примислат дали ще могат да са одостоят даиспалнат обиштанити си думи бескоито не е възможно да са саберат и да трагнат.

Тас дрожина наипре кату са сабере треба даразмисли чи затех || треба поопширен план || тиitreба наипре даимат добар предодител които даможи даги предожда колкото е възможно нашироко за да ни биса задражели се наено месту за да са неотчеза от тех околното население и им узнаи патиштата и местата по които тии прибиват иги издадат или избия сами околното население || или пак аку не(ма) такава человек помижду им които да ги оди на далеко треба да ходат тварде таину и се данагазват по малко у непознати места и пакса врашат на зат у познатото им место || заштото ти е у познатото си место могат да играят ролата си наи добре || заштото там име познато местоту и челувецити || затова треба сека чета даима своити предели у които ще играи наи важната си рола || а колко ту тас чета продажева годинити толкова става по опитна и запознава понашироко пределити || и момцити стават опитни и излазат от тех нови и практични воивуди || и веч им са по(з)нати местата.

1 парву || при парвуту им сабрания треба да помислат и да скороят план за зимовищи деще призмееет || заштоту, нашти места са стодени и падат дебели снегуве || и ниможи зиме да са деиствува сас малко дрогари освин тайну понекои сигорни места дето да са улеснени сас сичко || и пак да имат план за противен слочей за избегвани || и дрогото им место дае веч приготвену.

2. . треба да си оприделет време колко време ще ходат наено и за каква цел || и какав рет ще дражет за добриет си поредак || парву воиводата е далжен сас байрактара си заено да показват на момцити как да си даржети пошкити как да са упасват как да са убуват царвулиди и как да си стегат пот коленети || умерно да си стегат краката зада ни са налива кравта дулу у стапалата им чи им утичет краката а от многуту варвени.

3. . ди им покаже секи момак дазнаи да си разглобива пошката и я причисти и пак на мести сичко на месту.

4. . да ги научет каквето пошки и да имат дамогат сами да си прават фишецити.

5. . да са потродат даснапдат момцити сас сички нож(н)и припаси фишиклии сабли или ятагани кои за коету е способен.

6. . на секи момак торбата дае добре направена задани му додева кату варви || секи треба да има у торбата по един калап сапон и поена риза на гарба си а ена у торбата || кату намерат слободно време да обличет праната а кирливата да упере || таи сашту треба да има секи игли и конци браснич за браснати.

7. да им припомне често за икономия на фишеци и хлеб.

8. когато добави повече барот и мо дозолева место ту даги учи да бият нанишен и баржи да пошкат (да пушкатъ, б. р.)

9. . дето са задаржи денем да денова да ни показва позицията като разгледа от де можи даги нападни неприятела им || като ги распореди да се отморет и им покажи и нареди стражата си.

10. : нарежданието на стражата треба да бади наи искосну на редена спорет местоту ету как || ако е местоту некое високо да можи да са види от далеко || кату им покажи непрестанну да си не от зимат очити от оприделеното место дето ще гледа стражата и му кажи чи несме(е)ни да сазанима у саштото време или даси гледа уружеету или да гу чисти или да са пошти || чи ако са загледа неште види неприятела си на чеса || и като мо заповеда да се пази саштият стражар дае затулен или у шума или зат камак или зат брег или у тревата || да ни

би са слочило таи сашто и неприятеле да гледа от неиди сас далиглет иги види и си направи планат иги приварди на трагвани удари иги разби ни надеину || както нареди тас страже кояту казах ми чи ще гледа надалеко треза да нареди и прога близна стража която ще гледа блоту около дрозината колкото дозоповява местуту дани би са приближел некои ненадеино прис шумата или по некои ниско место от дету ниможи да гу види парвата стража кояту гледа надалеко || за да ни нагази некои у момцити ненадеину иги види и побегни или акое от неприятелска да ги удари подир тува || треба да определи пак дроги коиту ще преглежда стражити да ни заспат и даги промене на оприделеноту им време.

11. . сас парву ту запирани за отмарени или заденовани треба да казва на момцити саму на ено оприделено место даходат пован || дрогу да са кажи на момцити некои да ни излиза бес питани от ватрешната стража на ван за да не би са слочилю некои да побегни некои от момцити || и ватрешната страже без дозопения никогу нетреба дапоската наван от неината линия без знакат които има да и са покажи.

12. . приди даидат стражарити треба даим е прегледану уружието далие чисту и им са пораче ако са появи нинадеину неприятела и немат време коги да известат на секунтата да пошкат (да стрелятъ, б. р.) нанегу || зашто ако са затарчет даяват неприятеле ще ги удари у гарба зашто место е совсем близу || ако стражета наше пошка (стреля) на тех тии ще са смоштат и колко да са са решили данападат сецеса поваспрат и нашта ватора стража ще доиди у помош и момцити колко и да са заспали ще са сабота (ще се събудят, б. р.) пириготват и ще посрешинас неприятела си и ще го разбият || зашто неприятела треба да напада отван а нашту месту секи пат треба да биди избрану || дету ще са запреми даденувами или да отмарени треба (да) избирами ако месту за секи слочен.

13. . дрозината акое малко от 10 или 8 или 12 момка тугава само воиводата сас баирактере са доста дапригледват и на реждат момцити || ако ли са 20 или 25 или 35 или 50 тугава треба насеки пет момка да са опридели по един по практичен да распореджа сас петтех || и катун сенат да отмарет неиди секи сас оприделените си момци да седа от делно || таи сашто катун ще варват треба секи да пази на своити момци || зашто техноту ходене се ношта и местата ниим дозопеват да варват идиндодроги ами варват един подир дроги и са протачат и лесно са изгубват от диряити понекои || затова треба на пет по един да пази.

14. . катун трагнат на пат ни смеет да гуорат да ги ни послуше некои от далеч || или пак ако има нешто блоту тех неште може чуе || треба даим са кажи данаместат оражиетохси дани dranka || акое месичина и са сумневат дагинивиди некои от далеч дадаржет пошкити долу дани са блескат отдалеч.

15. . воиводат(а) секи пат катун ще похожда на пат треба добре да примерва растоиянието додето има да стига да ни би са излагал и ни може да стигни на оприделеноту месту гои мисли и остани на некои слабу и не яку месту и гу намери неприятелетму и тварди лесно ще гу разби катун ни гу помага позицията.

16. . секи пат треба воиводат(а) да гледа да са запира на такова месту дету да има (в)ода и гора || ако са слочи да испанни на безодно месту даказва на момцити да ни едат || само по малко дазакосват за да могат даиздаржет на жедат || да ни ги принуди жада да идат безвреме да тарсат ода чи може да са слочи зло за тех.

17. . далжне воиводат да гледа дани остани бес хлеб || да са дели хлеба и еденити равну на сички || секи пат да приповнува на момцити да имат икономия сас хлеба || дордету ненабават хлеб никако да ни изидат сичкиетси хлеб || само един два залага да изидат || кога приминат

при ода да им недава да пият || зашто жадни могат даварват но гладчине могат || да им кажи да са опасват стегнату и да са задржеват да ни ходат по ван ду колкото е възможно || за да ни им са испразнат стомакити и им прималеи и запрат, || неште могат да варват нити са пак за бои

18. . секи пат катун варват и стигнат до некая ода да искат или да пият или да минат треба да са васпрат малко по назат и да са от делет по-малко от тех спорет множестото им и да утиват да пият ода а дрогити да седат приготвенни сас пошкити на рацети за да ниса слочи местуту за вардену от неприятелет им и ги удари неприготвени || таи треба да вардат енни дроги дордеса на пият ода

аколи пак ще минават некая сомнителна река пак таи сашту ени да вардат приготвенни за бои дрогити да минават || катун мичат отех полвината иса приготват за обрана тугава да минават и дрогити

19. . воиводат е далжен щом са приближи до некои сомнителну месту дету изглежда да може да пази неприятел даса запре по далеко и да покажи на момцити чи тува мѣсту е сомнителну || и да бждат преосторожни || или пак ако е местуту совсем тесну иниможи да са забиколи от големата темнота тогава треба да са запре и таи таину да са т(р)опа (ходи б. р.) и таину || и да пораче на момцити да са пазат и да ни говурат ништу || и да ни кашлат || тутун да ни пият || дорде зослошет добре далищечуе нешту.

20. . иоште никаку панидава на оторену месту да пошет тутун || и да палат киприт чи ги вижда некои нинадеину || или са слочва таи одаре неприятелет || само като са на слободну месту тогава можда са и гоори и пие тутун.

21. . далжен е воиводат да са пази и да ни пие никакво питие за да се намира секуга у бистар памет за да може да опровле другарити си || таи сашту треба дабади и баирактаретму || но у саштуту вгеме треба да пази и на момцити си дани би намерели неиде вину или дрогу питие и сана пият || заштоу затех е сека минута опасна || само кога са некаде на добро усигурену месту тогава може да им дупосни да пият и то сас мерка пак да ни са опият

да са зарикат дани пият ништу дорде ходат похаидутлок то ще биди многу подобре засичкити дрогари

22. . юшти при парвуту сабирани и угуварени воиводат треба да кажи на дрозината чи нисмеет да са карат помижду си занышту || и като ги припита имат ли нешто земани давани измежду себе си и ги изравни данемат ништо което да може да им дава причина да са карат || и като им пораче чи нисмее некои да напцува или окорева другаре си за ништу || или акоса некои осади да на подни некогу от другарити си а другарет му ништу да нимо от говоре само да кажи на дрогити да слошет какгу напада || и катун идат при воиводат дамокажет || а воиводат е далжен да позове унугова които е напсувал другареси имо науми чи у закона е забранену да са напада на другаре си имо кажи чи акоса усади и юшти един патат да направи такава погрешка ще бжде наказан спорет времету || а на дрогийт дакажи чи треба да тарпи и ни са сарди чи ще доид време да са присади сека погрешка || а на писара да кажи да запиши на унугова погрешката кои шо е погрешил.

23. . таи сашту и на секигу погрешкити да са записват треба да пораче воиводат на писара.

24. . воиводате далжен дабади приосторожен да пази да са неслучва никакви разправии мижду момцити || даудошева сека распра || да нисмеет момцити му даса карат занышту || чикого ту имат слободну време и питат о воиводат си и от(в)орат (в)опрос засичко тогава може да са присади сека погрешка по правелну || точе ниможи даса излож(и) никакав закон за наказания || зашто хайтошката чета нема нийде пристаништи || затова треба воиводат дае природну надарен дабади таи тар

пелив за сичко дорде неса увери чи тарпениету му шедокара зло || и таи кату види чи има такива дрожина измежду момцити му които ниможи да ги поправи сас ништу тогава ниму остава дрогу сретству освин да са посоветва сас баирактаре си и сас повернители отъ дрожината иги лиши от жиотат им || и пораче на писара си да запиши зашто са усадени на смарт.

25. . от осаденити какоу идае остагалу пари или уражие треба даса даде на роднинитим || аколи ние възможну тогава саразделе измежду момцити както садели сичку обичну.

26. . какоу варват приз некая гора денем или ноште катуе несичена секои пат треба да са оприделет сапоред мложеството по два или потри момка за да разглеждат сапорет местото прет четата да нема некои посия у дарина четата и я разбии || таи сашу иот подиреа оставет понеколку за да пазат даги непристигни некая потере от подире иги издеби и ги удари у гарба нинадеину.

27. . акое патет савсем сомнителен тогава се отбиват от пате и варват призгората дебишком дорде излезат от самнителниту месту

28. . акоса слочи да менава четата некое поле и има гористи места полето тосазнае чи ще деноват у гората || самонетреба да са отдаличеват от края || заштото местото е равну са нивиди от втре из гората полету || затова треба да са запираат прикрая ида гледат полету приздена коиминава || и да нидоди неприятеле изаварди края и кату излезат даги одари нинадеину || за това треба да са запрат накрая и да гледат приздена полету коикаде отива || ида са сигорни като трагват

29. . акоса слочи даги заградат у равнищата тогава неостава дрого освин дагледат признаш та да подерат от некои позгудну месту да излезат задани доведе неприятеле и поголема сила

30. . акоса пак слочи да останат на некои чисто поле тогава се пак треба да са избира место позгодну зада ниможи да ги зафашта пошка || местото треба да бади бреговиту или даима трапишта за да могат да са запазват || и треба таи да са распоредат дадодат гарп сас гарп да могат да бранат насекаде || и даси ископаят поена долка у кояту да можат да са сложи дасазапавза и понадалеч от течи колко 200 или 250 крачки наоколу || треба даископаят допка колка да можат да са зоира конски крак и да са гледа дабадат подалбочки || и праста да са кара настрана зада са непознава местоту чие копану || заштото това месту е равница пак ще дадат и сас коне данападат || затова допкити ще ни помогнат || коненицити акоса у садат заштотое чиста полена да нападат ти ще си испосакатат конети и нашти пошки неште гармат напразну.

31. . заштотое. (повтаря въ съкратенъ видъ т. 30).

32. . аку ослочеи попадни некои от дрогарити у неприятелски раце даса наложи ништу даказва за неговити си дрогари или задеиствейта на четата или за познати немо лица || само мождо (може да б. р.) лажи както мододи наум || да доказва чи ништо незнаят момцити сичко знаи воиодат на момцити || ништо нееповверено дазнаят || и сас това полесно ще от бегни от сичко

33. . дрожината у таков слочеи като виздат читоиние искажал ништо ти треба даса тродат сас какавту начин могат занегу оту избавление || заштоту тоие бил постоян и таи ти треба да са постараят насеки начин ил дагу извадат или у месту негу нанисат на неприятеле си даквас штета дабади хиледи поти поголема от техната || и тогава и техният дрогар ще бади олсенен или у светен и пак неприятелет ил ще бади принуден от страхот коитомо задава четата да са пазат от секо криву дело.

34. . воиодат е далжен юш катоса сабере четата данабави мехлем зарани и дроги остроменти за вадени коршуми и за разрезвани рани.

35. . като са рани некои от дрожината тосчес даса прива(р)зва раната за да се непотлутева || акоса ранинекои пак опасну тогава даго занисат детоса наисигорни || или дакажи ми раненети и като остават раненити остават при тех момци колкоту да могат да ги варпат и им привазват ранити || а дрогити сас главната чета шеса тродат да са бо-рат сас неприятеле и гледат сретству зараненити.

36. . воиодат е далжен секи пат данаумева на момцити от дето и да зема нешто за иелени или за пини да ни едат дорде ни накарат унугова коиту гуе донесал даеде или пие напрег макар да бади и саму чиста ода || заштото треба да знаят чи неприятелет ще опотребити и наи подлти сретства акоса остават у немарност тогава тварде лесно ще бадат или истровени или упиени и избити бездамогат даса бранат

37. . секи момак треба да има или мошема или некои плат от платну почесту за да можат да го забрани от дажда || и то треба колко са можат даса гледа да бадат леки сичкити ни потреби които тии носат

38. . секи воиода сас другарити си заену треба да са стараят дету ида чуят торска чета дая приследват и като им падни назгода дая избрават

39. . секи нароу придател треба да изтреблезат безникакву измолвания или откопвания

40. . Които са осадни дазакони нешту кату десетак от отоманското правителству и зафани дазиманеправедну от сиромасити и коету немуса пада треба и негу да приследват народните юнаци ама бил тои от коиту и да е рот или народност или вера

41. . треба секи пат кату доди некое от приятели ти обични дохождат при четата ни и показва за народните придатели нетряба отвенаги да са увереват и на кажат унугова за когото имса гуори дордеса неуверат добре за да ни са слочи да опропадат некои праведен и добар человек || заштото са слочва некои са карат помежду си или завижда игу наклеветева кату нароу придател || затова треба добре да са испита и кату сауверат тогава да изваршет унува коету е тои заслужел

42. . секуга треба воиодат да гледа да отбегва да са не отпошта у сражения сас неприятеля си без ножда || заштото четата е малка и бои без мратви реткв са слочва и без рзени || затова треба саму квату веч ние възможну да са избегни тогава да са пошта у сражения || и то да гледа се колкоса можат да избират месту коетое запазчу || и да гледа се изниадну да ударе на противникат си || заштото нашият неприятел ако избоби 10 или 20 или 50 от хората си тои има от леги на мести и акомоса ранат от хората тои има даги гледа || а нии неми ниту енвту нит дрогвту || затова треба да пазим момците си добре чи бестех ништу ниможи направи || акоги непазити ги остави да изгинат или са испоранат тогава остават без напредак

43. . таи сашто момцити треба да пазат воиодат си даму недават даса излага секога сас тех заенно у бои || чи ако слочи дазагини начеса им са усакатва работата

44. . у слочеи смарт навоиодат тос час му застопва местуту баирактара || а за баирактар са избира наи опитният измежду момцити.

45. . денем никакву да са не варви прис голеи места || заштото са види от далеко и таи може да ги види неприятелет им от далеко и са сакрие и им заварди патет и лесну ги разбива || аколи пак е ножда да са варви то треба да са опотребити искоству на варвежа треба да са пошта по един момак напрег колкото достига пошка и добре да разглежда || и поир негу пак са пошатат два ил три момка на саштото растојание да варват подир негу || и четата треба да са раздели на две чети || и да варват пак раздалечина от дрога колкото стига пошка || ако

у случаи са сакрие неприятела от парвити и удари на помного то тогава подирнити и преднити ще могат да избават ударенити си дрогари.

46.. секи пат когато нашта чета ще са удари сас неприятелатси треба дагледа дадоди от кадету дуфа ветерa || зашто то ако доди под ветара ще ударе дима ваз нас и ще ни за темнева очити и неште можим да виждаме де мерима || коли залувим место над ветерa тогава нашия неприятел неште таи сашто да вижда да бие добре и ще изгуби битката си

47.. воиводат треба да гледа акое даждовну времето и е калну местото на което има да патова да ни отива || зашто то ено чи неможи да варват от калта дрогу ще прават дире на кадету идат || на такова време или да седи у месту или да избира песачиви и каменити места за ходени

48.. секога треба (да) пази на времето || и сапорет времето да залове таквес места които ще мо помогнат надеиствията || аковиди чи времето е ветровиту и стодену да ни са задържева у голи места за да са неслучи савсем стодену и ни можи да достигни до онези места които са гористи и опазни (скрити б. р.) места ще примразнат сички и ниса заништу || затова треба добре да мотри (гледа б. р.) воиводат

49.. катое времето даждовну и вижда чи са придошле рикити на такова време ди ни(в)оди момциди на кадето има големи оди чи ни можи да мине || ами дадаржи варховети и да обикале (в)однити места от далеко за да ниса слочи да го загради неприятелат до некая ода чинимогат да отбегнат и щедодат у критическу полужение

членъ 50 ако има некои от наши дрожина у неприятелски раце дае фанат то треба и нашта чета да гледа да улови от неприятелите си неколко доши и тос час да иска ослубождениету на дрогаре си || и кони (ако не б. р.) им го поснат и тии ще са осветат (сърбизмъ: ще отгмъ-стятъ б. р.) на унези които са намират у рацети им

51.. ножни сакровишта || четата по които предели деиствува треба да има на 4 ил на 5 места сакрити за нея ножни потреби или брашну на писмет барот коршум и нешту заедени || наи добре можи да седи-ражену брашну да са неразвали катуе насуфу месту || и малку добре насулелу || и мет || а. зазимну време можи и месо кату е добре насолелу

52(53 у П. X.) наи строуге забранелу коиту са усади да открании нешту измежду дрожината || тос чес са наказва сас смарт

53(55 у П. X.) делбата между четата как трѣба да стани.

Н. Б. II. А. п. 61, № 8424.

№ 518.

Дописка на попъ Кръстя.

Отхвърля обвинението на в. „Славянинъ“, че билъ предаль Левски. Този и другаритъ му отъ Ловечъ сами се били издали единъ други, а издали и н-го. Турцитъ го заловили и изтезавали, но той разумно се спогодилъ съ тѣхъ. Левски билъ убиецъ. Паритъ, които били събирани отъ народа ужъ за освобождението му, били харчени за лична угода. П. Кръстю ако искалъ да предава щѣло да стане много зло: щѣли мнозина да пострадатъ. Но въ споразумението си съ турцитъ той спалилъ ловченци. Песимистична характеристика на поборницитъ отъ Тевенъ, върнали се отъ заточение следъ освобождението. Нападкитъ противъ революционното дѣло въобще.

Помятникътъ на священнодіакона Игнатія Львскы

Дописка

Подъ тоя насловъ въ 2-ры брой на вѣст. Славянинъ отъ тая година, ся излага единъ членъ, който, между другото, говори че, священнодіаконътъ былъ издаденъ отъ попъ Кръстя изъ Ловичъ и, уловенъ, закаранъ въ Софія и пр.

Врѣме ся минува отъ както е обнародванъ тоя членъ, и, читателитъ му, като виждатъ замълчането попъ Кръстиево срѣщу това, не сж изгнани отъ да си съставатъ мнѣние за пълна истина на това, което е обнародвано.

Попъ Кръстие не е ся замълчалъ, нито приема да замълчи да не отговори на клеветитъ на такыва подли хора, които, за да закрыятъ недостойнството си въ добри отношенія, и лошевинитъ които подъ булото на патриотизмътъ и родолюбието вършатъ, и, за да ся прѣпоржчатъ прѣдъ народа като народни труженици, та да можатъ да си играятъ съ проститъ хора както си щѣтъ, изваждатъ срѣщу другитъ такива клевети, които да помогнатъ на злитъ имъ намѣренія. Той е още тогава написалъ отговорътъ си на това, нѣ, по погрѣшка, като го пратилъ на вѣст: Марица за обнародване, останалъ необнародванъ до сега. — Тѣй попъ Кръстие приема повторително да отговори на тия велики труженици въ народното движение, които сж съставили рѣченъ членъ, не за друго, а само за да искатъ да покажатъ прѣдъ свѣта, че, тѣй, а не други, сж причината на освобождението ни, та съ това да можатъ да ся прѣпоржчатъ за по голѣми постове и да ся располагатъ, покрай огромнитъ заплати, които понеразборъ имъ са даватъ, нѣ даже и съ правото на сиротинята, която ужъ управляватъ като родолюбци. — А за да бже поясенъ отговорътъ п. Кръстие вижда за нужно да го разчлени по обширно и, ето какво казва той за това.

Най напредъ казва че, такъвзи священнодіаконъ, съ такова име, въ живота си не е виждалъ, нито го знае, а познава добръ священнодіаконъ Паисія, който гние не въ Софія, а въ Орханіе, убитъ на права Бога отъ ржцѣтъ на несмысленнитъ наши народни двигатели. Да не сж тѣхна милость побъркали името мѣстото!? — Знае още, казва п. Кръстие, и невинното младо момче убито посрѣдъ пладнѣ въ Ловичъ (въ Денчовата кжша) отъ несмыслена ржка, на което кръвта и днесъ выка за отмъщение.

Уловенъ край Ловичъ и закаранъ въ Софія, попъ Кръстие не знае никакъвъ діаконъ, а знае Василия Львски и казва че, не е той причина на улавянето му, нѣ причина сж самитъ тѣ, които клеветятъ нѣго. Който ся гордѣятъ съ онова прѣдъ проститъ хора, което не сж заслужили, а потулятъ това) което сж извършили. — Нѣ каквато имъ бѣше чиста и разумно вършена работата, тѣй иж и доизкарахаж, — А чудното е, дѣто тѣ, при всичко това, прѣхласнати отъ гордостъта си, дѣйстви-телно мыслятъ че сж извършили голѣмо дѣло; даже и дързноватъ да казватъ че тѣй, а не велика Росія сж извършили дѣлото, и съ това като дважди каненени замѣстихъ ся на постове, сжко като онзи добъръ рабъ, комуто рѣкълъ Господарътъ „влѣзни въ радостъта на господаря си“. — Нѣ, п. Кръстие като знае добръ тѣзи работа, уприличява иж на слѣдующата приказка,

„Лъвътъ — Царьтъ звѣрски — еднѣжъ ся нахани

Да иди въ гората лова да си хвани,

И, цѣлътъ си по добръ за да сполучи,

За добро намѣри да не води кучи,

Нѣ поведе с'ебе си едно животно,

Кое то да кажѣ не ще да ѣ срамотно:

Това, дѣто носи на гърба с'товаре,

А името сжко ако искатъ — магаре. —

Той не го поведе нѣщо за прилика,
Нѣ защото може високо да выка;
Животнитѣ то с'гласа си да пропѣжда,
А лъва въ засѣда само да ги хваща. —
Магарето й вездѣ въ гората выкало,
Сички животини с'гласа си дигало:
Отъ нѣговъ ревъ ся сичко поплашило,
Мислили сѣж, Богъ знай какво е страшило.
Лъвътъ е дочаквалъ и рѣдомъ е хващаль,
Безъ да ся е нѣгдѣ на далечъ поклащаль.

Работа ся свърши, лъвътъ си почива,
Ето и магарето къ нѣго отива.
То ся по наблизу до лъва привлѣкло:
Види ловъ грамада и гордо му рѣкло:
„Познавашъ ли ме, о мой Господине,
„Че сичкото това е само отъ мене?“
— „Да тя не познавамъ, о грозота нагла“,
Рѣкълъ лъвътъ „и азъ щѣхъ да ся уплашъ“.

И тъй, попъ Кръстю повторително казва че, не той, нѣ тѣй самитѣ, т. е. Ловчанскитѣ труженици сѣж были издадникитѣ, защото п. Кръстю ако да бѣше такъвъ, той можаше на врѣмето да издаде работа, когато не само Лъвски, не само тѣхна милость, нѣ и мнозина отъ народа имаше да пострадатъ. Какъ тогава той не бѣше издадникъ, а стана такъвъ само за единъ Лъвски и то тогавъ, когато ся обра хазната и ся изловихъ толкова съучастници, които ся изказахъ единъ други? Защо, като ся хванахъ тѣхна милость изъ Ловичъ и ся откарахъ въ Софія, и телеграфатъ пристигна за п. Кръстя? Отъ дѣ знаеше правителството че и той е въ работа? Кой убади на правителството, че п. Кръстю знае всичкитѣ участници по име, както и Лъвски и дѣ ся той намира? Кой стана причина да уловятъ п. Кръстя и сѣ звѣрски начинъ да го принуждаватъ да убади сичко? Ако помянжитѣ труженици сѣж едно заплашваніе изказаха единъ други толкова души, още и невинни хора смѣсихъ въ тѣзи работа, то сѣ какво право и сѣ каква чиста съвѣсть наричатъ другитѣ издадникъ? — Тѣй каго бѣхъ чисти и мѣдри хора и като знаяхъ разумно да вършатъ работата си, защо вършихъ такива глупости и варварства, та доведохъ работата до тамъ? Кой и защо уби диакона Пасія, когато той бѣше невиненъ човѣкъ и, който и при издѣхваніето си че изказа убійцитѣ ако и да ги знаеше кои сѣж? Кой и защо уби невинното младо момче въ Ловичъ (въ Денчовата кѣща) и защо отиде тамъ? Народъ ли да събужда, или кѣща да обира и хора да убива? — Всичкитѣ тѣзи глупости докарахъ работата до тамъ, спорѣдъ Евангелието: „Ѣмже мѣраго мѣрите, возмѣритъ вамъ“ Ако тѣзи народодвигатели ся наемахъ да събуятъ народа на въстаніе, то, сѣ обираніе кѣщи и хазни, и сѣ убиваніе невинни хора ли трябваше да бѣди? Или тѣи мыслехъ че, сѣ това щѣтъ можатъ да набаватъ потребнитѣ на въстаніето? Това може и едно малко дете да разбере че е глупость, или пѣкъ че, подъ булото на народно движѣние, ся криеше нѣщо частно интѣресно, което е и очевидно — благодареніе на кѣсогледството и глупавщината на тогавашното правителство, което не можеше да отличи бѣлото отъ черното, нѣ го разбираше все едно. — Разумныйтъ човѣкъ може да нарѣче народно движѣние, само онія дѣрзновенни юнаци, като х. Димитра, Ботя, Панаіота и др. които ги послѣдвахъ и излизахъ да ся бѣжтъ сѣ тиранското правителство и изгынахъ за отечеството си; както и толкова братя въ Тракія, а не такива съмнителни потайности, които ся вършехъ по явна посока къмъ сѣсипителни слѣдствія — Щѣтъ кажатъ че, така ако не станеше, другояче не можеше да стане. Да, нѣ тогава

невиннитѣ хора каква грѣшка имажъ и, ако и тѣй, но тогава сѣ какво оправданіе другитѣ наричатъ издадникъ?

— Такива глупави работи имажъ, и такъвъ край, и тоя край щеше да бѣде по дебелъ, ако п. Кръстю не постѣпи нѣкакъ разумно, като видѣ че по други начинъ не ще може да ся погаси налѣжащия пожаръ сѣ единъ искусственъ начинъ да убѣди правителството че, не сѣществва такова нѣщо, което ся дири отъ Софія, споредъ доказваніето на Софійскитѣ затворници, т. е. въ Ловечъ каква работа има и кои и колко сѣж участницитѣ. — Ако п. Кръстю бѣше такъвъ, за какъвто го тѣи мыслехъ дали тогава не можеше той да искаже толкова работи и да увлѣче въ примка толкова души спорѣдъ както ѣж карахъ тѣхна милость?

Да, тѣи като го подозрѣвахъ, и той имъ глѣдаше умътъ и си мѣлчеше, мыслехъ че той нищо не знаеше отъ работата, и като бѣхъ глупаво увѣрени въ това, тѣи, спорѣдъ сѣществующиятъ тогава уставъ, опрѣдѣлили бѣхъ и да ся убіе п. Кр. като прѣдатель. Нѣ, както имъ бѣхъ сичкитѣ работи глупави, тѣй и тогава глупаво постѣпихъ, като опрѣдѣлили за убиваніето му одного ничтожнаго пѣяница, когото п. Кр. минутно можеше да го испрати обрѣснатъ отъ тамъ, дѣто бѣше отишелъ да брѣсне, ако искаше. Попъ Кр. и тога прѣгълтна, като виждаше явно че Богъ пази правитѣ отъ погублѣніе!

— Отъ сичко това тѣхна милость не бѣхъ разумни да разбератъ че, п. Кръстю не е такъвъ какъвто го тѣи мыслехъ. — Въ воѣме на Тракийското въстаніе всѣки знае че, правителството бѣше на шрекъ и глѣлаше само да му ся внуши нѣщо. И тогава пакъ дали не можеше п. Кръстю да убади нѣщо? Или той нищо не знаеше, ако и да ся пазахъ тѣи отъ него. Белки той не знаеше попъ Горчо кѣдѣ и защо ходи сѣ другаря си; или Г. Глупчо кѣдѣ шеташе? Нѣ, то ся види че, тѣи ся потрупахъ самички да прѣдварятъ да ся искажатъ едич довги, както въ Софійското приключеніе и да напръвятъ да ги влечатъ на самъ нататѣкъ.

Хей, Господиновици! Шарлатанитѣ ви не минуватъ прѣдъ дѣда ви попа, защото той не е горничански попъ, той отбира до нѣидѣ черното отъ бѣлото и, знай че, пършееніето ви е много голѣмо, а работата ви нищо. Вие на врѣмето сѣ голи рѣцѣ ся каняхте да ся бѣете сѣ непопѣтиела, като ся общавахте да пожертвувате сичко, а въ ностѣдно врѣме шарлатаніята ви излѣзе на лице, защото когато велика Росія кръвъ проливаше зарадъ насъ, вие слѣдъ гърбътъ ѣ тичахте по плячки по грабежи и спекулацій, като продавахте едно пърче хлѣбъ за 1—2 фр. и то на оногova утруденаго рускаго солдатица, който върви на полѣтъ сѣ пушка въ рѣжа и тѣгли най-голѣми трудности, за да ны освобождава? — Кажете ми кой отъ васъ взе участіе въ битката тогава, когато сичко имаше, и пушки, и топове, и пари, безъ да имаше нужда хазчи да разбивате и кѣщи да обирате? Отидохъ, наистина, и взехъ участіе нѣкои Българчета, нѣ кой? Вие тикнахте други да отидатъ да ся бѣжтъ, да страдатъ и да гинатъ; отъ които днесъ живи останалитѣ прѣзирате да ся скитатъ голи и боси, а вие като ся бояхте да не бытѣ новоосвободеното ни отечество да остане безъ управители, държяхте ся за такива и, още ся не освободило едно мѣсто, или градъ, вие ся събирате на тумби задъ гърбътъ на освободителитѣ Руси и правихте съвѣщаніе за кои какъвъ постъ ще замѣсти въ управлѣніето, като ся превземе това, или онова мѣсто. — Сега назлж, назлж, ся гордѣйте сѣ постове и заплати, нѣ я ми кажете, сѣ какъвъ подвигъ придобыхте тѣя постове и заплати? — На простацитѣ можете да докажете сѣкакъ, какъ сте ги придобыли, нѣ кажете, молимъ, и на насъ които знаемъ всичко до

!) П. Кръстю е извѣстенъ че, тѣи и сега сѣж на мнѣніе да извършатъ занята си, нѣ той не туря това въ умътъ си, като знае лично (не) прѣятелитѣ си, и оставя отъ послѣ да ся расправя сѣ тѣхъ за това. (Шел. на п. Кръстю)

колко струвате и доколко сте извършили. — Кажете ни по напредъ, на спроти предишното ви обещание, че ще пожъртовате и живото, и имотъ, и сичко за освобождението на отечеството ни, дѣ остана то? Кажете ни, дѣ остана самоотвържението ви и родолюбieto ви? Кажете ни, дѣ остана желанието ви, да видите добръ урѣдени народнитѣ училища и истинско священство. Кажете ни, дѣ остана желанието ви, да се урѣдѣтъ чърквитѣ; желанието ви, да се прѣзрѣ чорбаджийството и своеволіята; да се уреди източникъ за помаганѣ на бѣднитѣ; да се отвори касса, която поддържа инвалидитѣ на учителството и священството; да се турятъ въ добъръ рѣдъ занаятитѣ и търговіята; да се подкрѣпи земледѣліето и скотовѣдството; да се улучшатъ четалищата; да се съставятъ дружества за разни благотворни прѣдпріятія, и пр. и пр. кажете ни, сичко това дѣ остана, и какво стана?

... Ако вие не сте въ възможность да ни го кажете, то ние не ще се освѣнимъ да го расправимъ на васъ.

Като родолюбиви труженци за освобождението на отечеството ни, вие въ частъ на освобождението му ся заловихте да покажете дѣломъ онова, за което ся напредъ емчахте, обещавахте, пършяхте, кряскахте и наговаряхте. На мѣсто самоотвържението и родолюбieto си, което си приписвахте, вие тичахте слѣдъ освободителитѣ Руси, не съ пушка въ ржка срѣщу неприятеля, нѣ съ разни стоки, да ги продавате на освободителитѣ съ двойна и тройна цѣна, за да печалите още отъ гърба имъ. На мѣсто да жертвовате живото и имотъ въ тоя случай, вие тичахте по плячки и по грабежи, безъ да мислехте на това за сѣтината ¹⁾ Срѣщу желанието и обещанието ви, да видите наредени училища и священство вие, съ първо замѣщаніе на управителнитѣ постове, прѣзрѣхте и училища, и священство, и черква, и вѣра и ся потрусихте само за онова, което да ви прикрѣпа на постовѣтъ и да посрѣща частнитѣ ви интереси.—

Кой е този, който ще отрече; че днешнитѣ училища и чъркви не сж въ много по лоше състояніе, отъ колкото въ миналото врѣме? — Като сте на чело, на власт, обърнахте ли ся до днесъ да ся погрижите за чърква и училище? — На мѣсто желанието ви: да умрѣтъ чорбаджийството и своеволіята, можете ли да отрѣчете вие сами, че не сте по дърти чорбаджии и изедници и, кажете ни, въ какво състои разницата ви отъ бившитѣ чорбаджии? — На мѣсто да ся погрижите за из-

¹⁾ Съ първо завръщанье х. Станю отъ Тетевене като извѣстенъ по Софійското приключение патриотъ, долови ся до управлѣніето въ Тетевене е въ малко врѣме, докато да го усѣти населението, уграби и убра свѣтътъ работи, за да си покаже родолюбieto. Гаврилъ Ленчовъ отъ Орханіе, дѣто и сѣнь го не оставяше отъ ходенье по плячки и по грабежи. Тодоръ Пѣевъ отъ Етрополь, когото просточитѣ много въхваляватъ за добъръ и деятеленъ патриотъ, патриотизмътъ си дѣятелността си въ това показа, дѣто вършеше въ Ловечъ разни търговии и мжжки и женски; особно въ чорбаджійското си управлѣние като бившій окр. прѣдсѣдатель и като настоящій окр. началникъ. А нашитѣ Ловч. подвижници, като имъ ся падна властѣта ржцѣтъ въ Ловичъ изпонапѣлнихъ си домоветѣ съ матеріално родолюбие; съ патриотизмъ на недвижими имоти; сж доброжелателство отъ кжщни украшения; съ самоотвържението отъ свѣтликови полове и нови неистрити рубли и п. — Тѣй трѣбва човѣкъ да е, дѣтеленъ и вреденъ. Видите ли какъ помага родолюбieto на човѣка, който го има? Въ двѣ години отгорѣ, безъ капиталъ и безъ трудъ, дава на човѣка да има всичко: и капиталъ, и недвижими имоти, и чарди, и харгелета и салтанити, даже и лично уваженіе. (Бел. на п. Кр.)

дирване на източници за подкрѣпване бѣднитѣ, кажете ни, какво направихте до сега въ това отношеніе? — На мѣсто да ся потрудете за охваряние каса за поддържаніе инвалидитѣ училищни и чърковни, освенъ дѣто това ни на умъ си не сте турали, за да подкрѣпите каприцитѣ си, не трудихте ли ся да унижите нѣкои по достойни учители, за да подкрѣпите шарлатанитѣ; не трудихте ли ся и не трудите ли ся да поддържате нѣкои безквасни свѣщенници, за да побѣдите онія, които сами знаете какви сж и да побъркате чърквитѣ? — На мѣсто да подкрѣпите и помогнете на земледѣліето и скотовѣдството, какво се погрижвате за това? — На мѣсто да поддържите четалищата и дружествата, дѣ ви читалища и дружества на днешно врѣме? Погрижихте са, помисли ли нѣкой отъ васъ за това, които полагате душу свою за овцы? —

— При тѣя явни шарлатани нашитѣ подвижници, безъ да ги е срамъ; ако не отъ хората, поне отъ съвѣстѣта имъ, и, безъ да помислятъ че, коги да е правото ще излѣзе на лице, позволяватъ са още да говорятъ тукъ тамъ, (между проститѣ хора разбира се, за да потвърдятъ шарлатанитѣ си) че, у п. Кръстя имало не знамъ колко хиляди гроша комитетски пари, които останали тогава у нѣго. Чудно е, защо не обнародвахъ и това, нѣ то ся види, ти, като виждатъ че, прилича да излѣзе наопъко, не ся рѣшаватъ да го обнародватъ, и само дѣто имъ уйдисва го говорятъ.

Както за това, тѣй и за много други работи има ній още да говоримъ, нѣ за сега спираме, за да си починемъ

Ловичъ 1879 Ноемвр. 29.

Н. Б. Архивень отдѣлъ.

Изъ Трѣбника на п. Кръстя.)

¹⁾ Не е сигниранъ още.

Документъ за заточень комитетски членъ.

Лицето Станю х. Ивановъ отъ Тетевень е арестувано на 30. X. 1872 г. Деньтъ на издаване присжда за три години заточение въ Диаръ-Бекиръ. Деньтъ на освобождението следъ като наказанието е било издържано. Описание на лицето. Завърка на превода отъ Българското Министерство на Външнитъ работи.

Преписъ.

Министерство

на

Външнитъ Работи

и

Исповѣданията

Драгоманско Бюро

Освобождава се
отъ герб. сборъ
по бѣдностъ.

Името, прѣзимето и мѣстожителството: Станю Хаджи Ивановъ отъ Селото Тетевень, въ България. на възраст 25 години

Поданство: Османска Империя.

Родътъ на прѣстѣплението и злодѣянieto:

Билъ е съучастникъ въ образовавшия се комитетъ, ржстъ: кжсичъкъ, очи: черни; мустаци: жълти. Брада: нѣма. Лице: Бѣло и валчесто.

Здравъ — телѣсно.

Срокътъ на осжжданието и законния членъ: съобразно съ Императорскй Наказателень законъ, той е осждень на три години въ окови („колай-бендиокъ“).

Датата отъ първоначалното му арестуване: аресту- 30. X. 1872 г. ванъ отъ 10-й день на мѣсець рамазанъ 1289 год. Мѣ- стото гдѣто ще издържи (излежи) наказанието си: въ

7. III. 1873 г. Диар-Бекиръ. Книжата и №-ра на издадената присжда: подъ №-ръ десятый отъ 19-й Мухаремъ 1290 година. Арестуването на горѣпоменатаго Станя Хаджи Ивановъ, на когото мѣсто- жителството, отличителнитъ черти и поданството, както и

30. X. 1872 г. доказаното му престѣпление сж изложени погорѣ сж е за- почнало отъ десетий день на мѣсець рамазанъ 1289 година, осжданъ е билъ на три годишень крѣпостень затворъ въ окови и четей, като такъвъ е билъ записанъ и регистри- ранъ въ специалната кочанна книга. За доказателство, че той си излѣжалъ наказанието си, — то на рѣчението Станю се издаде настоящата расписка (пусула).

3. Юлий. 1875 г. ст. ст.

11-ий Джемази-юн-ахаръ 1292 година (печ.) на Диар-бекирски военень сждъ.

За вѣрността на прѣвода:

(под.) Драгоманинъ: Д. А. Ихчиевъ.

Министерството на Външнитъ Работи и Исповѣданията засвидѣтелствува горѣприложения подписъ на Драгоманина си Д. А. Ихчиевъ.

гр. София 12-й Юний 1893 год.

(под.) за Главень Секретаръ: М. Теодоровъ.

№ 520.

Игуменът на Рилския манастир за идването на Левски
във Копривщица.

Бившият духовник във Копривщица, а по-подирь игумен на Рилския манастир, архимандрит Кесарий, издава свидетелство на клисаря при Копривщенската черква св. Богородица Никола Н. Клисаровъ. Игуменът удостоверява, че по онова време, когато Левски е посещавал във дейността си през 1870—1873 год. Копривщица, билъ слизалъ въ неговия метохъ и клисарьтъ услужвалъ на революционното дѣло.

Свидѣтелство.

Подписанный свидѣтельствуюмъ за Г-на Никола Н. Клисаровъ отъ градѣцата Копривщица, въ качеството си на Духовникъ въ казанния градѣцъ отъ 1870, год. до убѣсванието на Левски, моятъ метохъ служеше за прибѣжище и скривалище на Великиятъ Апостолъ и проповѣдникъ на свободжта, покойний Василь Левский. Казанный Никола въ качеството си на клисарь при Църквата Св. Богородица, служеше ми за расилень и во време на засѣдание като стражарь.

За удостоверение на това, давамъ настоящето свидѣтелство на Никола Н. Клисаровъ, да мо послужи по возможности гдѣто се види за нужно.

8-и Мартъ 1896

Рил. Манастиръ

Игуменъ на Св. Рилска Обитель:

Архимандритъ Кесарий

№ 521.

Данаилъ Хр. Поповъ по 25 годишнината отъ смъртта
на Левски.

Поздравлява комитета „Василь Левски“ по случай освещаване паметника на Левски въ София.

Komiteta Vasil Levski

Sofia

Dushevno jaleia nemoga prisutstvovam Otprazdnuvanieto 25 godischnata muceniceska Smert na istinnia Nasch Sveatetz Vasil Levski.

Molea poclonetesea pred Monumentamu izamene!

data la

6/18 г./98 —

Daniil Popov

Преписъ на български.

Комитета Василь Левски

София

Душевно жаяя немога да присѣтствуюмъ при Отпразднуваніето 25 Годишната мѣченическа смъртъ, на истинния Нашъ Свѣтець, Василь Левски.

Моля Вы, поклонете ся предъ Паметника му и за мене.

Ромъния

Т. Магурелле

6 февруаріе 1898

Данаилъ Хр. Поповъ

№ 522.

Панайотъ Хитовъ до Ив. П. Хр. Кършовски.

Наклеветень въ списанието „Поборникъ-опълченецъ“ по внушеніе отъ Филипъ Тотю. Възстановява истината, дали сж взели пари отъ Хр. П. Дръновски за въоръжаване на четата въ 1867.

г. Русе 22 декемврия 1898 год.

Лубезни ми Иване,

като несамви писал от некогаш но сега имам слочая дави пише издави поздрава сас светлти празници рождесво Христову като молѣ бога даги прикарати здраву и веселу но покрай тува дависа оплаче чисам нападнат отъ редакцияте на поборническият ополченски весник¹⁾ дѣту са издава тукъ въ русе отъ Филипъ семидовъ чѣ ас и покойниятъ балкански²⁾ уш прис 1867 година сми излагали³⁾ христѣ дрянновски⁴⁾ въ румания на мушията циганка да сми му зели 2000 напалеона да уружавѣми четата! а оебратѣ ти нали беши писар на четата нали знаш чѣ христу дрянуски доидѣ принас въ балгария пот котел въ бовача на вичѣ падарифнадолапа⁵⁾ сас иванчѣ телиграфчийотъ Жеравна || и нали знаш чѣти писа писмоту сас хцифри⁶⁾ да пратих ми ивана тагу занеси на Балкански дагу придадѣ на кумитѣта въ букуреш || нали знаш чѣ христу варвя саснас дадѣту расоснахми четата || а пак тѣи казват чѣ дѣт кату смиса сришнали сас тотувата чѣта чѣ дрянуски не варвял сас моята чѣта но отишел сас тотувата || ти знаш чѣ тоту имаши сас негуси саму двама хора ивач пстович чернугориц и милан лапчивич сарбин родом отъ г. крушевиц || сега тес хора зашто лажатъ || какву искат || асса чуда зашто-етува || ас ниискам и немога а ти аку искаш отъ гоорим чѣти си бил писар на четата и си даржал сметки и знаиш подобря отъ секи || и аку можѣши наи добря ще бѣди весник юнак⁷⁾ да са упрувергаи || заштоу товаѣ целата истѣна || но аку неможѣши дагу опрувергаи тогава молѣта варними писмоту назат || чѣ ас ше виде какву шѣправа || ас шѣса струвам чѣ несам чел ништу || та и ми казаха чѣ тоту е казвал || я тоту отъ казва чѣ никеказал || но насеки начин неговѣе рабута || приими сардечниятъ ми поздравления

П. И. Хитовъ

Изъ миналото — подъ редакцията на П. С. Кършовски кн. I, № 35, стр. 196.

¹⁾ „Поборникъ-Опълченецъ“ — биографическо илюстрирано списание излизало въ Русе подъ редакцията на Ф. Симидовъ презъ 1898—1900. Гл. книга 4—6 стр. 20 и книга 7—9 стр. 48.

²⁾ Никола Балкански

³⁾ излъгали

⁴⁾ Христо П. Дръновски.

⁵⁾ На Вичо Падаровъ на долапа (тепавицата).

⁶⁾ Съ шифъръ.

⁷⁾ „Юнакъ“, органъ на поборниците и опълченците, излизалъ въ София, презъ 1898—1900 г.

№ 523.

Д-ръ Рашко Стойчевъ до Ст. Заимовъ.

За запискиѣ, които Д-ръ Рашко щялъ да приготви върху дейността си отъ преди Априлското въстание — още отъ дните на Левски.

Г-не С. Заимовъ

По обиколката Ви за събиране материялъ за Алманахъ-тъ, когото ще издадете азъ не се намѣрихъ въ гр. Копривница за да можа да присъствувамъ въ събирането, а пакъ съмъ отъ главнитѣ дѣйци сжщо отъ моята кжща съ издадоха прокламацій-тъ за въстание т. е. последното събиране, затова моля да ми забѣлежите за биографията ми какъ да бжде само по копришкото въстание или по пространно по-неже съмъ участвувалъ въ време Левски даже по рано въ 1867 год. съмъ билъ въ София и съмъ ималъ кориспонденция съ вратца но трѣбва да стане голѣма статия която може би да не се приеме, а по копришкото въстание може да го направимъ по кратко и по забѣлежително.

При това да ми дадете срокатъ до кога да Ви испрата всичкитѣ съ полтрета за поставяние гдѣто видите че му е мѣстото.

гр. Пловдивъ 15. IX. 1900 год.

Съ поздравъ

Рашко Стойчевъ

№ 524.

За пушката на Левски.

Указания за по-последната сждба на пушката на Ангелъ Кънчевъ и Левски. Подробно описание на сжщата.

М. Н. П.

НАРОДЕНЪ МУЗЕЙ

№ 117

11. III — 1908 г.

София.

До Господина

Данаилъ Хр. Поповъ

въ Турну Магуреле.

Честъ имамъ, Уважаеми Господине, да Ви съобща, че предадената отъ Васъ на Господина Плѣвненския Кметъ пушка, съ която се е обучавалъ революционера А. Кънчевъ и В. Левски, за да се запази въ Плѣвненския музай, се препрати на съхранение въ Народния музей, за което послѣдния Ви изказва най-учтива благодарностъ.

Директоръ: (п.) В. Добруски.)

1) Писмото е придружено съ следната приписка отъ Д. Хр. Поповъ: „Пушката коя-то проводихъ за да ся пастрѣ въ Нар-Музей въ София, е придружена съ слѣдующе-то описание:

„Въ година 1870-та, поржчахъ нарочно и донесохъ две оржжія отъ найусовершенствуванната тогава система, съ цѣлъ, за да ги подарж на нашите Народны Святи Апостоли, В. Левски, и А. Кънчевъ, които

№ 525.

Данаилъ Хр. Поповъ до Министѣра на просвѣщението.

Иска да му се испрати „Архива на Възражданіето“, издаденъ отъ Мин. на просвѣтата. Притежателитѣ на архиви и исторически ценности починли въ по-ново време да спекулиратъ съ сжщитѣ. Посочва Филипъ Симиловъ редакторъ на „Поборникъ Оплъченецъ“ като единъ отъ тѣзи спекуланти. Ласкателствата и лъжливитѣ обещания, чрезъ които Ф. С. придумалъ Д. Хр. П. да тури на разположение на Ф. С. всички документи, които притежава отъ миналото. Условието било, следъ като ги използва за списанието си, оригиналитѣ Ф. С. да предаде въ Народната библиотека, което никакъ не извършилъ. Списанието скоро спрѣло. Малко документи били публикувани, но нищо не се внесло въ Нар. библиотека. Следъ това всички негови писмени настоявания, да му се върнатъ документитѣ, останали безъ отговоръ. За пушката на Левски която останала и до сега въ ржцетѣ на Маринъ п. Лукановъ, а трѣбвало да мине безвъзмездно въ музея.

Високопочитаеми Господинъ

Министѣра на Просвѣщението

— Въ Софія

Понеже тѣ дни идва при мене на посѣщение внукъ ми Мих. А. Попповъ, изъ Плевенъ, кой-то е Синъ на покойния ми братъ — Народенъ Страдалецъ — Анастасъ Хр. Поповъ, кой-то въ слѣдствие откриваніето ъ Турци-те, на комитетски-те нѣ дѣйствія, биде улозенъ и той, и отъ какъ-то ги сждиха въ Софія, заедно съ покойния В. Левски, братъ ми биде осъденъ на вѣчно заточение — въ окови — и проведенъ — съ други още Нар. труженници — въ Д-бехиръ, но благодарение на застъпването на Руското Правит., следъ войнжтж, биде освободенъ и се завърна, чи си свърши дните въ родината ни; Внукъ ми синъ-му, като дойде тука донесе ми неколко бълг. вестници, между които и Нар. Права, брой 149-ти ъ 9 т. м. въ когото съ голѣмо душевно удоволствие видѣхъ, чи Вий Високопочитаеми Г-нъ Министре, взели Сте инициатива чи се е издала вече — книга I-й томъ „Архивъ на възражданіето“ въ която сж описани цѣни документи, по политическо-то ни възраждане, и пере-

тогава ся намирахъ у мене въ домътъ ми, гдѣто преживѣха три цѣли Мѣсеца догдѣто урѣдихме, преходването имъ въ България, за съставяне на тогавашните дѣятелны комитети; Въ всичко това време колкото стоеха тука, и двамата ся обучаваха ежедневно, съ тѣя оржжія; После преминуването на Левски чрезъ Никополъ до Плевенъ, успѣхъ да прекарамъ Едната пушка, която, после откриваніето на Комитетскитѣ нѣ дѣйствія, и улавянето на Левскій, не зная що е станала оная пушка, а втората, която трѣбваше да прекараме, за А. Кънчева, послучай самоубийството му, (въ Руссе) пушката остана, и ся пазѣ у мене и до днесъ; Днесъ, послучай идването тука, на делегацията отъ Плевенъ, за да положатъ вѣнци на признателностъ, къмъ Ромжнския тукашенъ Памятникъ. възползувахсе отъ случая, и я предадохъ Г-ну Кмету отъ Плевенъ, съ молба нарочна за да я вложатъ въ Плевенския музей, гдѣто да ся съхра ява, като важна Реликвія — за Споменъ! — Това описание поржчахъ да ся покачи върху рѣчената пушка за да може всекой посѣтителъ на Музея, да прочете и узнае, каква е тая пушка, и — отъ кого е препратена въ Музея, на съхранение; —

Турну-Магурелле

18-й Ноемврія 1907.

Данаилъ Хр. Попповъ

Ветеранъ-Старъ Нар. Поборникъ.

писки-те на разните Нар. лейци, между които видехъ да се споменува и моето име; Незная до колко е било възможно да ся събератъ поголема частъ на такива документи, защото върху това имамъ убѣдителни и неупорими вече доказателства, като зная чѣ има много много нашенци, кои-то притежаватъ разни важни документи, но за жалостъ, много отъ такива лица, съ цѣлъ може би спекулативна неискатъ да ги даждъ — какъ-то подобава, а ги задържатъ, чи може да имъ се представятъ случаи, чи да ги продаждъ некому си издателю — кои-то би се заелъ съ вписването имъ за обща Нар. Полза; Пиша Въ това тѣй и настоявамъ върху мнѣніето и убѣждението си, защото имамъ достатъчни доказателства въ ржцете си, че дѣйствително има такива хора, съ такива позорни и противопатриотични характери! А зада не би, щото Вий Г-нѣ Министре, да се подвоумите върху моите исказани съ сърдечна горестъ обвинения върху лица отъ такива низки спекулативни характери, но азъ ще да Ви укажа съ пълна откровеностъ такива доказателства, кои-то, отъ какъ-то видите, чи дѣйствително съмъ въ правото си за да ги наричамъ: Злодей на народните ни права! и въ заключение, Вий Г-не Министре, ще да имате вече право да направите такива распорѣженія, щото, волею неволею да се заставятъ тѣ мерзави спекуланти, да прѣдаждъ вече, всичко което имъ е повѣрено, съ цѣлъ, чи да му се даде гласностъ въ печата, за което потомство-то ны да можи да се радва и да исказва свои-те признателности, къмъ оня, кои-то сж се стараели всяческимъ начиномъ, зада се освободи отечеството ни отъ тиранските тогавашни угнѣтѣнія и прч;

Понеже Ви казахъ, че ще да Ви дамъ дѣйствителни доказателства върху обвиненията, кои-то отправямъ къмъ такива недоброжелатели народни, то нека почна да Ви разкажа кой именно лица сж такива, Ето ги: Първия е — Филиппъ Симидовъ изъ — Русе, когото познавате; Тоя Г-нъ понеже ме е зналъ кой съмъ и какво съмъ работилъ, по народното ни възражение, рѣшилъ се да почне да събира, отъ видните Нар. дѣйци, разни свѣдѣнія, писма — биографіи, портрети — и прч. съ цѣлъ зада ги обнародва въ своето Периодическо списание „Поб. Опълченецъ“, което беше почналь да издава въ год. 1899-та, писа ми нѣколко пѣти и най после дойде самъ при мене нарочно и отъкакъ-то ми изложи решението си моли ме до небеса зада му предамъ всичко, щото имамъ запазено по Народните ни дѣйствія; Азъ понеже знамъ що за стока сж народнитѣ ни хора, почти чи му отказахъ, но той не мя остави догдѣто най-после мя убѣди, като ми даде честно слово (такива честни слова като неговите, повече се намиратъ у циганите) чи щомъ се напечати всичко, щото се съдържа въ документитѣ ми, обрѣче се велегласно, чи оригиналите по мое нарочно желаніе и право, ще да ги внесе, въ Нар. библиотека въ Софія, за да стождъ тамо на съхраненіе, за винаги, като цѣнни документи и прч; Рѣшихъ най после и му ги Предахохъ; той възхитенъ, незнаеше какъ да ми изкаже своята благодарностъ, замина си, и почна издаването на периодическото си списаніе; издаваніето ако и да вървеше нѣкакъ-си бавно, но при все това, следва година, азавтората издади Едва до 5-та книжка и спрѣ вече, не зная по какви съображенія; Въ това разстояніе, обнародва се въ книга десѣта — листъ 9-ти, частъ отъ биографіята ми, заедно съ портрета ми, и въ книга 5-та год. — втора — листъ 12-ти, последва съ описание биографіята ми съ частъ ѿ документите ми, и съ снимката на башамита ни кѣща изъ Плевенъ, въ която са е окриваль Покойнія В. Левски, гдето е билъ съставенъ и Първия Плевенски Комитетъ и прч; Съ тая пета книжка се прекрати издаваніето, нареченното списаніе, но отъ поверените ми нему документи. Едва Една твърде малка частъ биде почната да се описва въ списаніето, а Остатъка отъ много-то други важни документи, останаха вече у него и до днешенъ день; Азъ като видехъ, чи нѣма вече да ги описва, писахъ му нѣколко пѣти зада ми ги възвърне, защото тѣйсж мое притежаніе, или-же, споредъ обѣщаніето и задълженіята-си да ги внесе

въ Нар. библиотека въ Софія за съхраненіе, а той отъ какъ-то се измълчва дълго време, най-после отговори, чи ги нема вече, защото сж биле изгубени и работата остана блато и до днесъ; Между многото важни документи ще да Ви укажа и за Единъ, кой-то споредъ моето скромно мнѣніе е отъ голѣма важностъ! Това е, оригинала на клѣтвата, писана на голѣмъ листъ бѣла дебела хартия, въ която е писанъ ѿ мене текста на клѣтвата, и все тамо фигуриратъ — подписите на всекой членъ ѿ комитетата ны, а тѣй сжщо е приложенъ подъ текста и, и печата на Ц. Б. Р. К. — Той — Симидовъ — Самъ казва въ брой 5-ти год. 2-ра листъ 14-ти, чи има въ ржцете си тоя важенъ документъ (кой-то по права смисълъ, може за насъ да се нарича: Една важна Реликвиѣ), и казва, чи въ послѣдующите броеве на списаніето ще да я превадатъ — въ „Фак-Симиле“, а оригинальтъ и, съ други много документи, щеда бждатъ предадени въ Нар. музей — библиотека, за съхраненіе; Освенъ тоя важенъ документъ, предадъ му съмъ и важната книга, издадена отъ Пок. Раковски, (съ когото съмъ работилъ лично) и въ която се описва на Български и на Ромжнски, ходѣтъ на черковнія ны въпросъ; Отъ нея книга нищо не е писано въ списаніето му; Освенъ тѣя до тукъ указани важни документи, далъ съмъ му твърде много писма по народните ны дѣйствія, и все тѣй много писма приемани отъ Д. Бекиръ, отъ мжченика братъ-ми, въ които се описватъ разни интересни неща, за исторіята ны; Всичко на конецъ е у тогова Народенъ Зломислецъ, защото, ако да не бѣше такъвъ, то той требаше да изпълни обещаніята и задълженіята си къмъ мене, и, понеже не е му било възможно да слѣдва съ издаваніето на списаніето, то въ тоя случай длѣженъ беше да ги внесе въ Народната библиотека за пастреніе, а не да ны отговаря, чи ги нѣма вече и чи незнае що сж станали; Хичъ позволено ли е на единъ честечъ человекъ (ако самъ честенъ да е) щото да ми възразява, чи незнае що сж станали, Едни такива важни документи, кои-то му сж поверѣни съ морално задълженіе, че откакто ся послужилъ съ тѣхъ за въ списаніето, да ги внесе веднага за съхраненіе въ обществената Нар. библиотека? такива осждителни постѣпки — не се прощаватъ некому, а още повече на Едного като него, които е писалъ доста писма, съ които не е ималъ достатъчни думи за да ми благодарилъ за доставенитѣ ми нему документи, и тѣ неговии благодарителни заявления сж изказани отъ него къмъ мене въ самото му списаніе и прч; вервамъ прочее Г-не Министре, че отъкакъ-то видѣхте моите до тукъ описани доказателства Сами Вий, ще да ми дадете право, чи дѣйствително справедливо наричамъ, такива хора, Народни злодѣй — и злоупотребителни на Народни правдини! До тукъ за Симидова; —

Сега да Ви разкажа още едно такова сжщо злодѣяніе съ другъ предметъ, кои-то тоже се крие у другиго все така Народенъ злодѣй!

Етого: Още въ год. 1870-та поржчахъ нарочно и донесохъ две Пушки, отъ Една много добреусовершенствувана за тогава система, съ цѣлъ, чи да ги подаря — на В. Левски и на Ангелъ Кжичевъ, които тогава престояха у мене дълго време, догдѣто да успѣя — да нарѣдя — преминаването имъ, въ България за съставеніе — комитетите; Донесохъ пушкитѣ, заплатихъ отъ себе си, 250 лева и имъ ги предадохъ тука, а тѣй въ всичко време почти 2 мес., колкото стояха тука у мене, всѣкой день се обучаваха съ пушки-тѣ; После прекарваніето чрезъ Никополь за Плевенъ, на В. Левски, успѣхъ чи прекарахъ, (ако и съ голѣмъ рискъ), Едната пушка за В. Л. която биде прекарана отъ самата ми майка — баба Попадія, пушката биде разглобена на 2-3 части, — и на конецъ, прекарахме я благополучно и я занесе майка ми въ Плевенъ, и отъ тамъ братъ ми я препроводилъ за Ловечъ гдѣто беше Комитетата; После

жалостното разкриване на Комитетските ни дѣйствия, пушката била прокрита у Едни нашенци Троянци, кои-то най-после сж я предали, по Личното настояване на Маринъ П. Лукановъ — Ловченецъ; това го зная положително! Маринъ П. Лукановъ, какъ-то и Симицовъ, и до сега мълчи и тае пушката, която не е негова, а е Народна, — защото азъ съ тая цѣль съмъ я донесълъ чи да я дамъ на Единъ Нар. поборникъ, съ която да защитава Народнитъ интереси, а не да я задръжа Еди-кой си, съ цѣль може би, за некогажъ да се възползова той лично, отъ цѣнностъ-тж на такава Една Реликвия! Писа му се чи да я внесе въ Нар. Музей за съхранение, но и той се измълча и отказа, нещо много осждително! Ви Г-не Министре, ако обичате, — имате право, защото имате и средство, да разпорѣдите тжй, щото, ще-не-ще — М. П. Лукановъ, да предаде пушката, която да се внесе въ Нар. Музей; той за сега е побаните, Вый можете да нарѣдите, защото — имате право да се направи всичко и да се извади на бѣль свѣтъ Пушката, а тжй сжщо и гореспомѣнжти-тъ ми документи, задържани отъ Симицовъ;

Относително втората пушка, която беше за пок. А. Кжнчевъ тя остана у мене, непроводена, защото Покойния — се самоуби въ Руссе край Дунава — когато видѣлъ чи турските жандари тичали къмъ скелята, за да го уловятъ; Азъ като доблестенъ изпълнител на дългъ-тъ си, поддържахъ рѣченната пушка у дома си дѣли 37 години, а Есенесъ, когато идва тука отъ Плевенъ членна делегация, за да положатъ венецъ на тукашния воененъ монументъ, то възползувахъ се отъ случая, и имъ я предадохъ съ нарочна молба и поржжк, за да-я внесатъ въ Нар. Музей за съхранение, нещо което и стана, защото получихъ даже официално увѣдомление отъ страна на Дирекцията на Музея (писмо № 115 отъ 11-го -1908 г.) че преводената ми пушка, е получена, и вложена въ музея;

Официалното съобщение е отъ 11 мартъ год. 1908-а подъ № 117. — Тя заслужава да се види —; На нея има прекачено описание отъ моя странж, въ което се описва, отъ кого е, и значението й; — На конецъ уважаемй Г-нъ Министре, вѣрвамъ чи Вый, които имате неоспоримо право — да се застъпвате за изследване, изнамѣрване и прибиране всичко, което би послужило за бжджщето наше поколение, за да знае що се е работило нѣкогажъ отъ тѣхните праотци за добиване свободата на Отецтвото ны, ще да се постараете, чи оказаните Лица, да предадѣтъ, първие — документите, които Вы описахъ по-горе, авторите — пушката на покойния В. Левски, заедно съ ятагана й, който служи като баионетъ —; Не трябва да имъ вѣрвате въ никакъвъ видъ техни отказвания или увѣрявания, чи не ги притежаватъ, защото у тия хора нема ни съвѣсть, ни честъ, но сж истински злоупотребители на Народни вещи!

На братовия си синъ, Мих. А. Попповъ поржжчахъ за да внесе право до Васъ — Лева 55% — и позволявамъ си да Вы помоля да дадете распоряжение, за да ми се проводи подъ пощенски бандеролъ книга-та — „Архивъ на възражданіето“, първия томъ, когото отъкакъ прочетж, ще да го подарж на за въ Никополското Гр. Читалище, за съхранение, гдѣто всякогажъ провождамъ даромъ, разни полезни книги: Български, Ромжнски, Руски, Френски и прч. — Такова е било всякогажъ моето душевно стремление!

Моля Вы Высокопочитаемй Г-нъ Министре, благоволите да приемите моите къмъ Васъ най-почтителни Поздрави и благопожелания.

Т. Магуреле 14-и Юлія 1908 год.

Вашъ сънарошничъ
Ветеранъ Д. Хр. Попповъ.
Старъ Нар. поборникъ,
отъ Т. Магурелле.

Р. С. Въ Нар. библиотека вѣрвамъ, чи трябва да иматъ всите броеве отъ списанието на Ф. Симицова, Поборникъ-Опѣлченецъ. Можете ги взе и ще да ви ите, какво именно тжй Симицовъ, пише върху всичко що съмъ ми далъ за въ списанието му; — а тжй сжщо ще да видите и частъ отъ биографията ми

Сжщй

№ 526.

М. Ив. Марковски до Народния комитетъ¹⁾.

За оригиналния текстъ на две писма отъ Левски, които трѣбва да се търсятъ въ едно семейство, живуще въ София. Въпросъ за тржбата на Левски. По спора, кой е авторъ на предателството. Време и мѣсто-произхождение на първитъ умозаклучения на Ст. Заимовъ, че попъ Кръстю не е предателъ. Една статия за началото на апостолската дейность на Левски.

Плевен, 22 Януар. 1923 г.

Много уважаеми Госп. Кацевъ,

Притежавамъ почитаемото Ви писмо с дата 17. I. 1923 г. Благодаря за вниманието Ви върху мойт скромн труд. Относно неиздаването на II книжка „Спомени и очерки“ много правилно сте отгатнали. По големата част отъ материята сжм отпечатжл в списанията „Бжлгар. сбирка“ и Илюстрация „Светлина“.

Отъ въпросните 4 оригинални писма на Левски, споменати в предговора на книгата ми, притежавамъ само две, а другите две се намирахъ у Димитр П. Попов, бивш машинист по железниците, който живееше в София, обаче той се е поминал преди 7—8 години. Жената му беше гжркия и тя се оженила за друг, но незная за кого. Димитр П. Попов е сват на Кръстю Диловски от г. Орхане, който има магазин в София нежде около палатжт. Ако Ви е известна тая фирма, Кр. Диловски, от там ще можете да изучите дали сжпругата на Димитр П. Попов (покойника) е запазила тия оригинални писма на Левски.

Извинявайте моля, че немам възможность да Ви доставя портретите на деятелите от троянски р. к. с кжси биографически бележки, защото нема запазени такива. Сжщо немам възможность да Ви доставя снимки от Какринското ханче, от Троянския мжнастир и от кжщите, дето Левски е спирал, защото в Руско-турската война 1877 година, башибозуците изгориха целият град — Троян, включая и кжщите, дето е спирал Левски. За снимката на Троянския мжнастир, може Ви е да изискате направо от Игумена на сжщия манастир, който вервам, с удоволствие ще Ви услужи. А за снимка на какринското ханче може да поискате от кмета на гр. Ловеч Иван Пжшков, който е син на Димитр Пжшков, бивш другар на Левски. Ако нема готова снимка, помолете го да изпрати с градския фйтон един фотограф в Какрина да направи снимка на ханчето, ако разбира се стои, на общински разноски, и да Ви я препрати.

Тука има един Попов, който е Ловченски зет, ще се среща с него да провера да ли знае нещо за тржбата на Левски, за което ще Ви сжбща допълнително.

¹⁾ Нар. ком. Василь Леѣвски — инициаторъ на настоящето издание и неговъ притежателъ.

²⁾ Секретаръ на Народния комитетъ.

Относно установяването на факта за истинския предател на Левски това немога да проверят, защото трябва да утивам в Ловеч, а пак немам възможност да направя това. И по този въпрос може да замолите Ловчанския кмет да провери и Ви съобщи.

По този въпрос знам, че преди 15—16 години чух от устата на Стоян Заимов, който току що беше дошъл от Ловеч, че там се носела мъгла какво не Поп Кръстю е бил предателят на Левски, а некой си друг. Защото некой си стар ловчанлия, който бил на смъртно легло, отишъл некой си свещеник да го изповеда и да го пречеисти, тогава болника се изповедал, че не поп Кръстю е предал Левски, а той (болния) го е предал.

В списанието „Развитие“, брой II от 1 август 1918 год. — София на стр. 151 е поместена една статия, с която се силее да установи годината, от която Левски е почнал своята деятелност. И намира, че аз съм дал най-точни сведения в моята книга за годината, когато Левски е почнал своята деятелност и тя е 1859 год., а сведенията на биографите на Левски от Ст. Заимов и Захар Стоянов не биле верни.

Приложени тук изпращам Ви двете оригинални писма 1) на Левски, за които се говори по горе, с дати 15 юний 1872 год. (от 1½ стр.) и 18 януари 1872 год. (от 1½ стр.)¹⁾ На първото на гърба има написано с молив: сто лири турски дадох на В. „Левски“.

Това е почерка на касиера на Троянския Р. К. Познавам го много добре

На второто писмо адреса е на гърба — „Махмудая Филибили“, което значи „Васил Спасов Ханджият“, член от Троян. Р. К.

Изпращам Ви и фотографията на трето писмо (без дата), — което го има в факсимиле в книжката ми.

Изпращам Ви също и три оригинални квитанции от три вида, за които се говори в писмото на Левски.

С сърдечен поздрав М. И. Марковски

№ 527.

П. С. Кършовски до Народния комитетъ.

По записките, завещани отъ Сава П. Кършовски. За пристигането на Левски и Ангелъ Кънчевъ въ Елена. Покровителство на турската полиция, за да пътуватъ безопасно до Троянския манастиръ.

гр. В. Търново, 5 февруари 1923.

Уваж. Г-н Кацевъ,

Сведенията за апостолите Левски и Кънчевъ съм черпил от мемоарните-споменните бележки на баща ми. Действително баща ми се поминал през ноща на 26 срещу 27 март 1913 год. след като някой войници му съобщили, че брат ми Рашо — юрист — запасен подпоручик билъ убит при шурмузането на Одрин. По малкия ми брат, — който като зап. подпоручикъ, тоже юрист. при отстъплението отъ Добруджа прѣстина и се помина — ми писа, че баща ми преди да почине, като се почувствалъ зле, му поръчал да запази записките му, които като се завърна да издам. Това писмо пратено в гр. Серес, ме намери в пър-

¹⁾ Тия две оригинални писма Ви изпращам под условие, щото след като си послужите с тях, да ми ги повърните обратно, защото имам и др. истор. документи и предмети. (Бел. на М. Ив. Мар.)

витѣ дни на м. априлий 1913 в гр. Солун. През 1915 г. съжитията преварила и издаването на записките отложих за по благоприятно време. Сега по случай 50 год. юбилей — научих за това преди 15-16 дни — набързо възпроизведох посещението на конака от Левски и Кънчев и пътуването им до манастира под закрилата на турската полиция.

Така, че тези сведения съм черпени отъ записките, които по късно ще видятъ бел свет, както и няколко писма.

С поздрав

П. С. Кършовски.

№ 528.

М. Ив. Марковски до Народния комитетъ.

За оригиналния портретъ на Левски съм лично неговъ подписъ, предаденъ въ музейната сбирка при Ловчанското градско читалище. Поправка на по-ранните биографи относно ханчето, дето е хванатъ Левски. Ханчето не се е намирало на Севлиево, а въ селото Какрина. Съдбата на това ханче. Свещ. Г. Антиповъ като авторъ на версията, че не попъ Кръстю е предалъ Левски.

Плевен, 10 февр. 1923 г.

Много уважаеми Г-н Кацев,

В Плевен има един младъ адвокат, именуем Добри Богданов, родом от г. Ловеч. Научих се че у майка му, която умре преди единъ месецъ в Ловеч, имало запазени некакви предмети от Левски. Срецахъ се с Г-н Д. Богданов и той ми каза, че майка му била запазила един оригинален портрет на Левски, който се бил подписал саморъчно на него. Но тя била предала тоя портрет на Ловчанското читалище.

Г-н Д. Богданов каза, че в писаното до сега за залавянето на Левски има много грешки. А той знае това от баща си, който е бил другар на Левски. Той каза, че Левски не е хванатъ въ това какринско ханче, което се намирало на шосето Ловеч—Севлиево, а въ друго ханче, което се намирало в самото село Какрина, но това ханче от после било развалено и обжрнато въ къща за живение. Той знаел това много добре, защото имали имоти въ с. Какрина и много добре знае как е станало залавянето на Левски и в кое ханче е бил заловен.

И той твърди, че не поп Кръстю е предал Левски, а друг некой си, който, когато на смъртното легло бил изповядан отъ свещ. Г. Антипов, бил казал, че той е предателя на Левски, а не поп Кръстю.

Аз помолих г-н Д. Богданов да Ви пише всичко, каквото знае по това и му дадохъ адреса Ви. Той се задължи, че ще направи това.¹⁾

С сърдечен поздрав:

М. И. Марковски.

¹⁾ Срецахме се лично съ г. Д. Б. въ Плевенъ. Той потвърди съ общеното тукъ. (Б. р.)

№ 529.

П. С. Кършовски до Народния комитетъ.

Запазени писма на Левски въ архивата на С. П. Кършовски. Една част предадена на Захарий Стояновъ и неповърната. Печата на П. Хитовата чета. Малка печатница и медицински инструменти на сжщата чета. Де е публикувана биографията на С. П. Кършовски. За отецъ Галиктионъ Хилендарски, за Робовски и Константиновъ.

Гр. Свищов, 23 февруарий 1923 г.

Уваж. Господин Кацев,

Отговарям на почитаемото Ви писамце от 17 т. м.

Разбрах роднинските връзки с кое семейство в гр. Елена Ви свързват. Когато Вий през 1912 год. сте биле в гр. Елена аз не съм бил там и вероятно за това не съм Ви Видел и не сме се запознали.

В писамцето си от 5 т. м. мисля, че споменах, какво баща ми притежава и писма от Левски, Кжнчев, П. Хитов, Л. Каравелов и др. До колкото зная той е турил в ред тези писма. Една част от тези писма баща ми, малко преди смъртта на Зах. Стоянов, му бе предал по настояването на С. Стамболов, Хр. Иванов и др. в гр. Търново. Положително зная, че тези писма при все, че бе писано след смъртта му на г-жа Стоянова, не сж повърнати.

Независимо от тези писма тати е запазил печата на П. Хитовата чета от 1867 г. В четата на Хитов Левски е бил знаменосец, а чичо ми Иван писар-секретар.

Този печат баща ми възнамеряваше да предаде в Народния Музей, но го задържа до откриването на музея за освобождението ни. До смъртта си той не може да предаде този печат, заедно с печатничката клише — за тескерета и Медицински инструменти на четата. Аз проектирам да изпжля това му намерение в едно недалечно бжджие, както и да издам всичките му споменни бележки. Ако не бе голямата война последните бележки отдавна щяха да видят бел свет.

Биографията и портрета на баща ми сж поместени през 1914 г. в „Бжлгарска илюстрация“ и „Илюстрацията светлина“. Биографията е е написана от г. М. Радивоева.

Обещавам като отида в Елена да Ви изпратя портретите с биографически бележки на тати, чичо Иван, отец Галиктион Хилендарски, учителите Ст. П. Робовски, Н. П. Константинов и др. дейци, както и някои по важни писма.

Желал бих да зная до кога мога да Ви изпратя тези портрети, биографически бележки, писма и пр?

С привет: П. С. Кършовски

П. С. Моля Ви отговорете ми в Плевен, дето утре вечер ще се завърна и ще се бавя няколко дни.

С ж щ и.

№ 530.

Дружество „В. Левски“ отъ Ловечъ [до друж. „В. Левски“ въ Карлово.

За предателството. Доказателствата на свещ. Г. Антиповъ, че попъ Кръстю не е предател, отъ 4—5 години сж популярни въ Ловечъ. За замъснена жена въ предателството. Опитъ за подкупване сина на попъ Г.

Антиповъ. Опасностъ да не се прикрият документитъ при смъртта на свещеника. Мнение да се избъгне публичностъ по предмета. Да се иска отъ Св. Синодъ разрешение свещеникътъ да разкрие изповѣдния документъ, или да го депозира въ Синода на съхранение.

Ловеч, 8.III. 1923 г.

До Ученолюбивото дружество
„Васил Левски“

гр. Карлово

Господа,

Тука се разкриват интересни данни по предаването на Левски. Още отъ 3—4 години се мжлви из града че тукашния свещеник Георги Антипов има сигорни доказателства, че Левски е предаден не от поп Кръжия а от други. Но това бѣха все още мжлви, които можеха само да заинтесуват човѣка, но не и да го уверят. Преди праздненството, обаче, поменатия свещеник Георги Антиповъ е заявил публично, че Левски не е предаден от поп Кръжия, че неговото семейство въобще е сжвсем непричастно към това предателство, че предателите сж други и има замесена и жена. Поканен да разкрие истината, той заявил, че това представлява професионална тайна и ще стане известно след смъртта му. Знае се почти положително, че свещ. Георги Антипов притежава исповед, която разкрива истинските предатели. Но сжществуваша опасност, че ако се чака смъртта на свещеника, може да се прикрие изповедния документ. Жената е умряла, един от предателите сжщо е умрел, а „предполагаемия“ друг участник е още жив; човек е с влияние и сж правени опити да подкупят сина на свещ. Георги Антипов да прикрие документитъ: Свещеникът е доста стар, живее въ уединение и е опасно при смъртта му да не успеят заинтересувани хора да унищожат документите. Сжщият свещеник при един разговор по предаването на Левски е заявил: „и да не беше предаден, той щеше да умре!“

Господа,

Мисля, че на дружеството се налага джлг да се заинтересува по тоя въпрос и направи всичко възможно да се разкрие истината. Требваше да се действа, обаче, предпазливо. Гласност на тая работа чрез печата не требва да се дава. Най-добре ще бжде да се действа пред Св. Синод да разреши на свещеника да разкрие изповедния документ или да го предаде на пазене там. Аз мисля, че в тази работа може да Ви бжде много полезен Минко Генов.

Мисля, че с това изпжлявам джлгата си като сжгражданин и оставам с почит

[(п.) Д-ръ Ив. Недѣлчевъ]

Верно. Преседател на Ученолюб. дружество

„В. Левски“,

Карлово, 24. V. 1923 год.

!) Петдесетгодишнина отъ смъртта на Левски: 6—19 февруарий 1873.

М. Ив. Марковски до Народния комитетъ.

Левчето на Троянското знаме запазено. Къде е публикувана снимка отъ него заедно съ фотография отъ Троянския манастиръ. Оригиналътъ портретъ на отецъ Матей Преображенски.

Плевен, 11 март 1923 г.

Много уваж. Господин Кацев,

Притежавам почитаемото Ви писмо, от 17.II. т. г. Забавих отговора по него, защото бях малко болен, па и сега още не съм толкова добре.

Запитвате ме за левчето на Троянското знаме, то е запазено от домашните ми и сега се намира у мене. Снимката (фотографията) на това лъвче, заедно с едно доста обширно описание и портрета на Марко Иванов (мой брат), който е изработил това лъвче, заедно с знамето, съж поместени в илюстрация „Светлина“ кн. I — 1899 год. стр. 10.

Портретът на троянския манастир, заедно с описанието му е поместен в илюстрация „Светлина“ кн. III, стр. 11—1893 г.

Имам и оригиналния портрет на отец Матей от Преображенския манастир. И той е поместен в ил. „Светлина“, но сега не мога да си спомня в коя книжка и година беше.

Получих своевременно и печатното писмо от комитета.¹⁾ По него се срещнахме с Г-н Кжршовски, фин. инспектор в Плевен. Той — г-н Кжршовски на 10 тога замина за София, дето ще се срещне с Вас и ще Ви обясни какво е направено и какво ще може да се направи в Плевен по това писмо.

С сърдечен поздрав

М. И. Марковски

В. Караивановъ до Народния комитетъ.

Кога Левски отрязалъ калугерската си дълга коса. Къде и какъ замъстване иносчетата калимъвка съ фесъ. Запазенитъ отрязани коси Снимки отъ Карлово и портретъ отъ майката на Левски.

Карлово 19-III 1953.

Уважаеми Г-нъ Станевъ²⁾

Случаино ми пропадна въ ржцете подробно обяснение по отрязването вториятъ път коската на Левски, и счетохъ за допълнение да Ви го съобща.

На първо въскрасение слѣдъ отпуската на църквата св. Богородица-Дяконъ Игнатие съвсемъ спокоенъ билъ даже и веселъ отишълъ съ Хад. Георги попъ Христовъ, Христю Василевъ Пулевъ въ къщата на попъ Христю Хад. Марковъ прекаралъ няколко часове въ забележена радостъ похапналъ даже съ охота, и съ видимо хладнокръвие. Дяконътъ пошѣпналъ на хад. Георги. Хаджи ще вземешъ ножицѣтъ и единъ гре-

¹⁾ Отъ Народния комитетъ „Василъ Левски“ въ София. Поканително печатно окръжно отъ комитета съ отбелязани въпроси, по които да се събиратъ сведения върху живота и дейността на Левски.

²⁾ По-последенъ секретаръ на Народния комитетъ, † ноемв. 1927.

бень, хаджиятъ като познавалъ по отрано решителността на Дяконътъ безъ възражение приелъ да изпълни желанието му.

Попъ Христю като забележилъ приготвинитъ ножици и гребенъ очудено запиталъ, защо Ви съ тези нища и наднешниятъ день сте научили нещъ, ще са приготвимъ за празника ще си поправимъ малко косите отговорили Хаджиятъ и Христо Пулевъ и Дяконътъ, напушатъ домашната веселба, и излизатъ на западната частъ на града въ Алтънъ Чаиръ съ пристигането си Дяконътъ с аля калугерската си шапка оставилъ настрана и са обърналъ къмъ другарите си съ ясень и спокоенъ Гласъ. Другари, отъ днесъ азъ представямъ да нося тѣзи калугерска шапка,

това предисловие не безразбрано за другарите му, но скоро беха избавени отъ нидоумението, когато казалъ: „Хаджи вземи ножиците и отръжи косите ми“, Хаджиятъ и Христо Пулевъ, останали въмечени на местъ таси и чакъ тогава разбрали за какво ще послужатъ ножиците и грѣбенътъ, лицето на Дяконътъ било тихо и спокойно, и са очудили на нерешителността на другарите си,

Не дерзновамъ да стора това Не вземамъ на себе си тѣзи тежка отговорностъ, Дяконе, тази хубава златна коса е превъзходно украшение на челото ти, на службата ти. Немога да изпълна желанието ти съ препаршъ отъ вълнение тонъ произнесълъ тези думи Хаджиятъ.

Хаджи, ти ще отрежешъ косата ми нека всички отговорностъ за тѣзи ти постѣпка която вършишъ по мое желание падне върху ми, и погледатъ му съ срѣщналъ съ Хаджийовиятъ.

Съ разтреперана ръка Хаджиятъ взелъ ножицата и нерешително ся издигналъ да отреже косата, която Дяконътъ бе прибралъ въ ръката си и опрѣделяше где ще са отреже, ръката силно затреперла когато ножицата са опрела до косата, Хаджиятъ са напналъ да надвие силите си, свилъ двата си прѣста и отрезалъ само неколко коса, и ужасно приблѣднелъ свалилъ ножицата, Дяконътъ осжди строго боязливостта на другарятъ си и поканилъ Христо Пулевъ да извърши отрязването. Христо Пулевъ са въспротивилъ и страхливо заявилъ на Дяконътъ чи за нищо неби съгласилъ на това. Дяконътъ решително са обърналъ къмъ техъ и извикалъ, азъ съмъ твърдо решилъ да сваля Косата си и да хвърля Шапката, ако Вия страхливци не дрезните азъ самъ ще извърша това.

Вие ще имате само една длъжностъ да изгладите неравностите на останалата коса.

Като казалъ това, той свилъ отъ ново въ ръка коската си, силно стисналъ ножецата и целиятъ златенъ съопъ коса спокойно показалъ на другарите си, тогава той прибралъ отрезаната коса, навилъ на прѣстите наснопче свилъ я добре въ книга и турилъ въ пазвата си и извикалъ силно, тя ще се пазѣ за вечно въспоминание, единъ крѣхакъ смехъ събуди другаритему и отвърза устата имъ слѣдъ това Дяконътъ разкри горната си дрѣха извади скритиятъ тамъ хубавъ фесъ. Вий са очудватъ казалъ той, не за туй чи отрязалъ косата си, нещели да бъде странно ако азъ слѣдъ този актъ, пакъ да наложя калугерската Шапка.

Господинъ Станевъ,

земенопрѣдъ видъ да се фотографиратъ къщите и местата гдето са скрилъ Левски и гдето е стазало сабирането на комитета та ако са има нужда да Ви са испрати отъ тия снимки съобщете ни; мисла ако мога даизпълна да Ви и испрата и прѣснимка отъ портретътъ на майка му на Левски.

Вашъ В. Караивановъ.

В. Караивановъ до Народния комитетъ.

Разпространения слухъ за единъ портретъ на Левски отъ 1864 отъ Вонягово. Неоснователността на тоя слухъ. Левски фотографира въ Копривщица. Какъ се изгубил оригинала отъ тази фотография. Известно лице разнасяло лика на Левски, то прибрало лика съ обещание да го върне, но не изпълнило обещанието си. — Истинскитъ мѣста въ Карлово, въ свързка съ дейността на Левски. Портрети на действителнитъ членове на Карловския комитетъ. За единъ портретъ на Левски въ форма на легионеръ отъ 1867 г. заедно съ брата му Христо и съ Хр. Ивановъ Книговезеца.

Карлово, 13. IV. 1925 год.

Уважаеми Господинъ Станевъ

Писмото Ви отъ 18/III. притежавамъ на което забавихъ да Ви отговора своевременно, причината е да събера някои още свѣдения за прѣчинителя на тоя Ви трудъ, които Ви приключовамъ при настоящето. Относително за гдето Г-нъ Бъчваровъ Ви съобщилъ чи притежавамъ на Левски портрѣта отъ 1864 год. когато учителствувалъ въ Вонягово, спорѣдъ мене азъ ниможе да вярвамъ да има портретъ отъ Левски отъ това врѣме, зная чи послѣдниятъ му портрѣтъ сниманъ въ Копривщица отъ фотографите Н. Хитровъ и В. Българянки и този портретъ е които са намира за сега въ сестрената му дъщеря, азъ притежавахъ отъ сжщата снимка обаче въ Руско Турската война като избѣгахъ за балкана, Сестрами събоала всичко и гдето е спастрила и до сега ниможе да се намери, всяка вероятностъ трѣбва да е унищожено. Както казваше жената на даскалъ Лило отъ Дъбини чи имало оставени отъ Левски у тяхъ една бохча вързана съ книги и други работи, но менъ е казано да си мжлча за това и ги изгорихъ ме.

Знаите чи съ изминаването на годините отстранява са и мислите и ниможе лесно да си приповня, но азъ ни съмъ давалъ портретъ отъ Левски на никого. Знамъ само това че единъ Господин на когото името ниможе да си приповня, доважда въ Карлово да продава Ликътъ на Раковски, и въ това врѣме отишалъ въ кжщата на Левски у Сестра му и съ каква хитросъ и увещание измжкналъ отъ ржцете имъ Портрета на Левски подъ предлогъ да го приснеме и да имъ гу върне беше са изминало доста врѣме още нибеше имъ са върналъ и прѣдденъ, за което ми са оплакваша неколко пъти чи този Господинъ още неимъ повърналъ Портрета. Отъ после низная да ли е изпълнилъ обещанието си и го е повърналъ.

Азъ сжмъ наредилъ да се направатъ Снимки, на Сопотския Манастиръ Св. Спасъ, килията на Госпожа Христина гдето са е крилъ Левски, дворното мѣсто гдето са е Родилъ, Ханатъ гдето е оставялъ коньтъ си и правено заседание съ члѣновете на Комитета, кжщата гдето са подведени подъ клетва члѣновете на комитета, кжщата на Станю Славчовъ, кжщата на Неда Тачова, Църквата Св. Богородица, зданието ученолюбивага дружина тамка са е решавало подъ ръководството на Левски да се правятъ обиски за добивание срѣдства за разноските на комитета, кжщата на Андрея Начовъ зетъ на Левски, тамъ е докаралъ Левски конятъ на вуича си и отъ тамъ са разделилъ отъ майка си и съ други роднини, кжщата на Гато Маджерицатъ и Местото въ Млати Шумка гдето за пръвъ пжтъ са сформирова Революциониятъ комитетъ, тези работи са наредъ поставени чи ако ни са Ви нуждни то съобщете да Ви ги непращамъ. Ако би да има нужда отъ Портрѣтите на действителните членове отъ Революционния Комитетъ съобщете да са погрижа за да потърса.

Г-жа София Н. Зидароза ми събщи чи тя била дала на Сестриниятъ си Синъ, Бочо Хр. Загорски някои свѣдения за Левски, и Портрѣтъ на Майка му и неговиятъ билъ въ Сестрази, предполагамъ на Загорски у майка му, за това търсете ги тамъ.

Съ поздравъ Вашъ В. Караивановъ

¹⁾ Поискайте отъ Бочо Хр. Загорски да Ви прѣстави портрѣта въ една снимка на Левски въ Легията братъ му Христо и Христо Ивановъ отъ Къкринъ. Тоя портретъ са намираше у дядо Ви му Андрееви и за Сега мисла чи ще дае изъ между тяхъ.

За портретите отъ Революциониятъ Комитетъ (:)
за Стефанъ Странски търсете въ Пловдивъ отъ жена му
за Георги Савовъ Милката той е умрелъ за това отъ дъщерите му — София

за Никола Гичовъ искайте го отъ Синъ му Георги Стояновъ, Търговицъ улица Търговска Пловдивъ

за Петръ Поповъ — София

за останалите азъ ще са погрижа да Ви ги изпратя.

Споредъ oznанието ми²⁾ отъ ескурзияте ученици оригиналенъ портретъ на Левски се намира въ Казанлъжския Музей въ форма на Легионеръ.

№ 534.

Бележка за калугерката Евгения.

Покалугерването на Анка Ив. Бояджиева — монахиня Евгения — свърштина и позната на Левски още отъ Карлово, а сжщо и презъ легионерството на Левски въ 1867 г. въ Бѣлградъ. Ролята на старата калоферска монахиня Евдокия. Покровителството на Бѣлградския митрополитъ.

Бележка

Карлово 15 VI. 1923.

Госпожа Елена В. Патева, сега х. Елена си спомня следното относително покалугеренето и възпитанието на монахинята Евгения Ив. Бояджиева.

В Калоферския женски метох имало една калугерица Евдокия родом отъ Казанлъж, но покалугерена в Калоферския женски манастир (метох.) Кога, как и защо — не се знае, но тя е ходила в Белград при тамошния митрополит. Изпозувала е знакомството си с него и го замолила да изучи 1—2 бжлгарски момичета на четиво. Той се сжгласил да ги изучи на стипендиански условия, обаче съ условие да бжджт тези момичета покалугерени и да немаат повече отъ иззестна възраст, вероятно 14—15—16 години. Иначе не може.

Вероятно Евдокия е взела средства отъ там и се е върнала да дири момичета. В метоха се срещнала с друга Карловска калугерица София, при която се учила и Анна Ив. Бояджиева (Евгения) като нейна (на София, б. р.) племенница.

Понеже Анка Ив. Бояджиева е била развито момиче, решили двете калугерици Евдокия и лелята София: да предложатъ на Анка да се покалугери само и само да се изучи. Тя се сжгласила. Нейните ро-

¹⁾ Приложени бележки отъ сжщия.

²⁾ Споредъ както узналъ отъ ескурзианти ученици — (карловски до Казанлъжъ, или казанлъжки до Карлово не е ясно — но навѣрно е последното).

дители се сжгласили, обаче възраста е била по-голема, та е станало нужда да издават крещелно свидетелство с по-малко години за да отговаря на условията

Покалугеряват я и ѝ дават монахинско име Евгения.

Заедно с една нейна другарка, момиче калоферче, тоже покалугерено, но което в Белград се споминало преди да завърши учението си, те, двете били отведени в Белград от сжщата стара калугерица Евдокия, която е стояла там до като Евгения е завършила курсовете.

Значи, първичната идея, първата инициатива за изпращането на Евгения на учение се дължи, на оная калугерка Евдокия, която е била здрава, едра, умна калугерка и е искала да влее един учен елемент в же-ското общество, въ метоха или гдето и да е за просвета на своя край.

Имало стари жени, които още помнели, коя е тази калугерка Евдокия, как се казвала по преди, как е дошла за калугерене въ Калофер от Казанлък и какви други деятельности и роля е имала в пречиствия тогава женски метох в Калофер.¹⁾

№ 535.

В. Караивановъ до автора.

Какъ е станало подяконването на левски. Кога и къде. Кой го дяконилъ. Точно кога е покалугеренъ. Източници за по-ранна биография на Левски.

Карлово 17. IX, 1923 г.

Уважаеми Байо!

Почитаемото Ви писмо притежавамъ отъ 2. IX. на което отлагахъ отговорътъ та дано Ви пиша нещичко въ допълнение на Грижата Ви, || обаче всичко това остана напраздно, известно Вие чи прекаралата ми възраст пречи на мислите ми да си приповнямъ за миналото отдавна, || знаете чи когато бехте въ Карлово въ Вашите чепкания и зададените Ви въпроси, дава ми улиснение да си приповнямъ, сега мога да Ви уверя че постепенно чувствата ми и мислите ми постепенно затлъпяватъ. Вие изучихте Географията на България нагледно срѣщахте са съ лица за които на ума ти ние доваждало за тяхъ, но съ това Ви пжтувание можа ли да турите що годе въ турбата, вярвамъ чи се ще да сте постигнали целта. Турската пословица казва Чалащанъ куртъ ачъ кагмась. — вълкътъ, който се труди, главенъ не остава.

Обещанието на Синами за да Ви изпрати прѣписъ отъ приготвениятъ му Рефератъ ниможа да са испжлни, || той много пъти ми е казалъ чи ниможа да направи това което Ви са обещалъ по причината на това попречи чи беше неколко врѣме нерасположенъ || и въ тоя случай отъ день на день отлагаше като са подобри ще Ви направи прѣписатъ || и тъй до сега нищо ние сторено но ще са погрижи дано испжлни обещанието си.

По въпроса за Дяконъ Игнатия, тои са е задечилъ въ Сопотския Манастиръ Св. Спасъ презъ 1858 лета 7 декември въ Църквата когато го въведоха за да го покалугерятъ. Василь и вуйчому Архимандритъ х Василий беха покрити двамата съ една черна доста широка мантия прѣзъ главите и като додоха до срѣдъ църквата отъ Царските врата на олтарятъ излезе дедо Кирилъ (калугеръ отъ Рилския манастиръ

¹⁾ Тази бележка принадлежи на семейството на покойната монахиня Евгения въ Карлово. Предадена ми е въ сжщия градъ презъ време на моята обиколка за проучване.

въ Карлово) и дойде при тяхъ и почна Церемонията за калугерованието, || присжтствующите при изжршованието на обредатъ казваха чи дядо Кирилъ билъ станалъ кръстникъ, || следъ постриганието и като се свржи обрядатъ тогава по обичаятъ го исправиха предъ иконите до като се даде отпусна на църквата, || слѣдъ това направи са едно хубаво угощение и прѣзъ денжъ всички присжтствующи отъ Карлово Роднини Приятелите са върнаха || сжщо и Д. Василий дядо Кирилъ и Очето Игнатие (тъи го отрѣкоха при калугяринието) са варнаха въ Карлово. Прѣзъ 1859 лето Пловдивския Митрополитъ Паисия при обиколката изъ Епархията си доважда въ Карлово, и при службата си въ църквата Света Богородица ръкоположи отче Игнатие за дяконъ Игнатие и х. Васили за Архимандритъ и така отъ тогава дяконъ Игнати са обличаше съ стихаръ и араръ и служеше въ църквата като дяконъ.

Никола Станевъ¹⁾ са беше отнесалъ до Огняновъ да го пита за Левски какъ е станалъ дяконъ Понеже Огняновъ и новъ за Карлово то той нищо ни може да знае || за това са отнесе до мене и азъ му разказахъ всичко както сие, като му доплжнихъ чи на връхъ Св. Катерина тоя день го покалугериха. || книгите на оная госпожа са занесоха заедно съ Вашето писмо по Панчо Стефановъ Сестринъ Синъ на тая госпожа и вярвамъ до сега дасте ги получили.

Малко башъ агоросж (главоболие б. р.) ще Ви направи ама курсъ да ние.

Турската поговорка казва Данашанъ дай яшаръ — Съ допитване по-добре се успѣва.

(Писмото свършва съ въпроси отъ личенъ характеръ).

Приемете моите наи сжрдечнъ Приятелски Поздравъ

Вашъ В. Караивановъ

№ 536.

Монахъ Данаилъ отъ Гложенския манастиръ до автора.

Кжде е слизалъ Левски въ Гложене. Посещението му заедно съ Маринъ п. Лукановъ. Членове на комитета отъ Гложенския манастиръ. Съучастници въ Гложене. Какъ е станало издайството. На чий конъ сж пренесени паритъ отъ избраната поща. Съчувственици въ Изворъ. Пжтътъ на Левски презъ манастиря. Какъ е предавалъ Д. Общи. За постоянството на Левски и В. Йонковъ. Какъ се освободили другитъ гложенци отъ арестъ.

1923, година Октомври 12 и отъ манастиря Гложенски Свети Велико мученикъ Георги.

Господинъ Страшимировъ въ София

Дохождалесте въ Гложене да събирате сведения по заклятниците Съ Василь Левски въ турското робство, || Зада узнае гдее пребивал въ селотони Васил Левски въ коя къща и коиса ора биле въ заклятieto || азе получих писмо да слеза но като немаше егуменат ниможах да слеза || ѝ вия ниможехте да додете по пречина на Комуническата революция, то рекох дави напиша неше отъ нашето Гложенско заклятие, ето азе първи койтосам живѣюще и Гецо Нейковъ и тои още живъ които е свирилъ съ гайдата на Левскъ въ нашата къща, и на Марин

¹⁾ Авторъ на една биография на Левски отъ 1923 г.

попъ Лукановъ от гр. Ловеч които придружаваше Левски || тия¹⁾ додоха у нас като търговци купуваче на лисици и заеци като носещи на кочетъ лесици и заеци || Збрахмеса всички заклетници у нас да по пинем и посвири гецо съ гайдата || туга²⁾ имаше турчин, наречен Субаша пратен от ловеч да следи кои дохожда на ановете чужди ора || доде и той запита каквися тези ора || Како Чорбазий, || азему каззам търговци за Дивеч. Купват лесици и заеци и други дивеч || той седна между нас вечерта пихме по една две ракии вино и ядохме па захванахме да пееме Снощи Янка изъгора слязла й други народни песни. Субашата мустафа Чаушъ го викаха са по нап и си утиде, || въ тоза време турското правителство даваше йляди турски лири за главата на Левски. Сутрента заминах³⁾ съ Маринъ попъ Луканов за плевенъ й шеха утидат за романия Че Имаше Сабрание. || туга са само уби Ангелъ-Кънчовъ въ кайк⁴⁾ || освенъ въ наша Къша той е билъ и въ Братоватами Къща на Йована Диковъ Влаховъ а повече у апостола Васил Йонков. Такова Заклятие имаше и в Гюлеми Извор Левски от там през Гложанския манастир Свети В. м. Георги понеже двама от калугерете беха въ заклятието Левски спеше на манастиряни и през горите дохождаше и утиваше за Гложане Гюлеми Извор Че е се гора. || й там въ Извор йма още двама живи които ще ви разправят, ако беше станало това куманска революц.⁵⁾ || освен Левски Димитар Общи е постоянно въ трите къщи. || Васил Йонковъ беше сгоден за Покоината ми сестра Кина Д. Влаховъ но Йонкова като Закараха въ Дияръ Бикиръ Сестрами са ожени за Христо Начовъ Инжето й той покойникъ.

Въ това Заклятие Бехме азе първиятъ Дако Д. Влаховъ а Сера Монахъ Данийлъ Маиками Донз Дикова Влахова Братми Йованъ Д. Влаховъ Зетовете ми Христо Милчовъ Боижиевъ и Христо Начовъ Инжето Димитър Милчовъ Бойжиевъ Васил Йонков апостол маикаму Йонковица Вутюва. Даската Които беше въ Гложене от градъ Етрополе Христо Ценовъ покойникъ Свещениците поп. Никола Цаковъ поп. Михал Стефановъ захаръ попъ Стефановъ Краио Неновъ Йончо Йотовъ Нйкола Йотовъ които беше кмет въ Селотони Гецо Нейковъ Калугерете ажи Евтимий й попъ Кирил тоже калугеръ. Дйко Йотовъ Влаховъ Милчо Драгановъ Боижиата Дако Диковъ Киражиатъ той кара общия съ коняти Спарите на обраната азна || всички покойни освен азе които сам жив и здравъ до сега || и самъ на седемдесетъ и две години || и Гецо Нейковъ които свиреше Съ Гайдата || всички са утишли въ вечният покой || Бог да ги прости и упокои гдето светий неговото Светло лице.

оставамъ Ваш непознат а Челсамъ за вазе въ весниците монах Данийлъ на Гложанския манастиръ Свети Великомученик Георгия.

Заария Стоянов, и Бог да го прости й вйя мисля съ Стоян Займов пак дохождахте по татвене. Следъ освобождението от турското робство ако ся не лъжа а ви Зчат Честе Списател. дано Бог ни сабере живи и Здрави даса Видимъ Лично Че йметозие прочуто — Страшемировъ.

П. П. дави кажа || Йонковъ ймаше Брат Цано Йонков но въ село ймаше спйонин които предаваше каквото се научи за комитетата й го предаваше на турското правителство || той по имамы Брата на Васил Йонков та да предаде документите на турското правителство и тойги

¹⁾ Тия — вмѣсто тѣ.

²⁾ тогава.

³⁾ заминаха.

⁴⁾ въ лодката, (Погрѣшено б. р.).

⁵⁾ Ако не бѣше станала комунистическата революция. Освенъ въ Гложене, комун. революция въ септемвр. 1923 г. се обявя още и въ Видраре, близо до Гол.-Изворъ. Гложене бѣше вече умирено, когато стигнахъ въ него; но революционеритъ отъ Видраре бѣха отстѣпили къмъ манастиря въ планината. Игуменътъ, който бѣше въ Гложене, както и мѣстнитъ власти ме въздържаха да се кача горе.

даде на Мелйзи-лина Които беше Дошъл въ селотонъ по издирване Комитета || но Благодарение на кмета Нйкола Йотов. Стоиановъ го зе въ къщатаси на конак — квартира || напойго че пйеше много и му даде нѣколко турски лири и той са Сгласи та ги изгориха въ огънят || и тѣй останахме не закарани въ София При Левски и Димитра Общи й Васил Йонковъ.

като ги изгориха йскаше да закара само Братами Иван Диков Влаховъ вързан понеже опщи Димитаръ и Василъ Йонков заедно Съ Киражиата Ги докараха въ нашата къща при трима Каймакане Които Чакаха докарванетоим от Селото

гдето беха хванале Димитра Общи и Катого питах(al) въ тази къща Спалиси итой каза че сам Спал неколко пъти а повечето са(мъ) Спал на къщата на синаму Йован Диков Влаховъ || по тази причина йсках(al) да закрат и Братами Йована. || но пак кмета премай мелизмена дади му един конъ и десет турски жълтици и го напойа добре още му дадуха единъ кйлим. За постилане и други неща и така устана незакаранъ и не Съденъ || но много време Са надияхми кога щени вържат и откратъ Защото Общи захзанз да ги казва Сички ора които ги знаеше. || а Левски и Васил Йонков не казаха никого || и тѣй са Спасихме от Важето и Зайвора || името на турският шпионин премълчавамъ защото ако би да е нужен. ще ви кажа по после пак писмено. || ако има нещо дама запитвате то ви моля Запитайтема съ писмо || аще ви отговарямъ пак писмено.

Същй

Монах Даниил от Село Гложане Сера на Гложански Манастир Свети В. М. Георги

№ 537.

В. Караивановъ до автора.

Разговоръ съ Левски въ надвечерие на покалугерването му. Наргилето на архимандритъ Василия.

Карлово 28/X 1923 год.

Уважаеми Байо

Когато заведоха Левски въ Сопотския Манастиръ да го калугярятъ вечерта следъ вечеря вуйчому х. Василие поиска да испуше едно наргеле, въ тоя случай покойниятъ Левски зема тюмбекнжто съ една пачавра за да я умие и приготи за наргелето. Въ тоя случай азъ му поливахъ вода върху тюмбекнжто, и му зададохъ въпросътъ, Василе, не ли тие мило като ще са покалугяришъ на това ми отговори: нема какво да се прави — защото, който е хранинъ съ калугерски хлебъ, непрокопсва, за това йскамъ да Ви кажа чи и съ мене които ся запознае и добие приятелство, ниможе да си утърве отъ главоболие което бързамъ да Ви нанеса съ настоящето си.

На 22/X получихъ писмо отъ А. Н. З. отъ Ст. Зягора...

(Следватъ подробности отъ личенъ характеръ).

В. Караивановъ

В. Караивановъ до Народния комитетъ.

Отговоръ на отдѣлно зададени му отъ секретаря въпроси върху живото на Левски. Идването на Левски въ Карлово заедно съ Ангелъ Кънчевъ и Д. Общи не е последенъ пътъ, а когато е пристигналъ самъ и презъ Пловдивъ. Среща съ майка му. За Карловското знаме при Левски и после при Воловъ отъ 1876 г. Придружава Левски до Сопотъ. Съобщилъ му за разкритията въ сжда отъ страна на уловенитѣ. Съветъ да не ходи въ Ловечъ.

20. XII. Карлово 1925 год.

Господинъ Станевъ

Ето азъ съ големо удоволствие седамъ да Ви направа нуждната корекция на испратеното Ви доменъ ръкописъ, както Слѣдва:

1. дохожданието на Левски въ Карлово като пйонеръ на революцията за да даде и распространи устава на Ц. Р. Комитетъ. беше придруженъ съ Ангелъ Кънчевъ и Димитаръ Общи и то нибещи прѣзъ последното идване на Левски въ Карлово. за последно то му идване беше Самъ, и ни е дошаль прѣзъ Троянъ въ Карлово, той е дошаль отъ Пловдивъ презъ декември въ кжщата на бай Гато, и чрезъ бай Гато съобщи на Костадинъ Поповъ за идването му и желае да се види съ него, така сжщо са съобщи на Мене да бжда готовъ да се срѣщна съ него, обаче врѣмето за срѣщанието са определяше отъ Левски. Въпросжтъ съ Георги Софтолу беше по напръдъ а не прѣзъ последното му идване.

Църквата за която пишете е Св. Богородица да са знае чи Левски служеше въ църквата Св. Богородица.

Начина какъ е станало съобщението на Гина Караиванова за желаяната срѣща отъ Сина и незная защото подобни нѣща са пазяха весма Тайна.

Влизанието на бай Гато съ Дщеря си при Левски ние била Мария но Анка.

Карловското революционно знаме е Шито отъ Мария и други за което Моделатъ е даденъ отъ Левски по-рано. следователно ние 1876 год. тѣи като последното доваждане на Левски е прѣзъ 1872 год. Панайотъ Воловъ като последователъ на Левски, прибежището му беше и въ домжтъ на Бай Гато и като му е съобщено за знамето приготвено отъ Левски, тогава Воловъ нарежда да са приготви и за Панагюрище подобно знаме, което са приготви прѣзъ 1876 г. Понеже Левски въ Карлово излазяше вечеръ, то свижданието му съ Костадинъ Поповъ стана прѣзъ прѣдъ последната вечеръ отъ прѣбиваванието му въ Карлово.

последната вечеръ преди заминаването му прѣзъ денятъ бай Гато ми съобщи: „че „Баю“ ще заминава, та да се приготва и провера пътятъ за вижданието ни, — това стана вечерта, като са видехме || раскрихъ му за слухатъ което са казва за станжлото разкритие на уловените Сжзаклятници и го молихъ да не ходи по този пътъ. Майка му ние била тогава при нази, защото всичко са пазише въ тайно, за това по революцията нищо не сжмъ съобщавалъ.

Слѣдъ това той ма покани да го придружа до Сопотъ за да ние самъ по пътятъ, и това стана тѣи както казвате въ ръкописатъ си.

Името на Майка ми са казваше Ана Генчова Караиванова ученика на Левски; Мария Ив. Фурнаджиева — леля на Левски, Систра на майка; Костадинъ Поповъ беше при брата си, Д-ръ киро Поповъ лекаръ тогава въ Карлово изпълняваше единъ видъ като аптекаръ

Съ поздравъ В. Караивановъ

Вележки на В. Караивановъ по разни въпроси.

I.

К. Поповъ съобщилъ на Левски за разкритията въ сжда. Пътятъ за Ловечъ е затворенъ. Съветъ да мине презъ Цариградъ. Необходимостъ да прибере всичко отъ тукъ и да го отнесе въ Букурещъ. При игумена на Сопотския манастиръ. Защо било безопасно да се пренощува въ манастиря.

Последниятъ пътъ Левски замина презъ Карлово видеса съ Костадинъ Поповъ, Костадинъ разказаль му подробно за случилото са по улавянието на общи и откриванието на всичко сторено, за това пътятъ за него прѣзъ балкана за Троянъ и Ловечъ е затворенъ, за това трѣбва да замине прѣзъ Цариградъ, на това Левски съ единъ твърдъ тонъ отговорилъ какво да правя кога на всяка стѣпка ме преследватъ, но азъ трѣбва дамина отъ тукъ за да прибера всичко и да го отнеса отъ срѣща (Романия). Следъ това Левски доде удома за да се увери за пътятъ кжмъ Сопотъ и ма покани да го придружа по пътятъ за Сопотския манастиръ св. Спасъ, азъ го молихъ да остане да принощува въ Карлово и да измени пътятъ си тои отговори чи ниможе да измени предназначението си, тѣзи вечеръ ще прекарамъ при Дяконъ Богословъ и Дядо Рафаилъ (Игумена на манастиря). Тамъ е спокойно дядо Рафаилъ има въ манастиря Ясакъня, Мустафа ага тои пази отъ опасностъ, и слѣдъ това като гу придружихъ по пътятъ за Сопотъ пристигнахъ ме до рѣката Сопотница (Мурла) тои са обжрна къмъ мене и ми каза сега си свободенъ, върнете са и носете много здраве на всички приятели които са останали, това беше последното ни виждане.

II.

Въ 1867 предаденъ отъ четникъ на Ф. Тотя, арестуванъ и закаранъ въ Търново. Пътятъ презъ планината. Чува свирня съ листъ на патриотически пѣсни. По-късно Левски си спомня случката. Панайотъ воевода и другаритѣ на Левски отъ четата решили да не нападатъ турската стража.

Прѣзъ 1867, бехъ предаденъ отъ уловечите-четници на Филипъ Тотю и Петаръ войняговица. Турскитѣ власт има откараха въ София и оттамъ за Търново по пътятъ (низнатъ какъ са казвашетая местностъ, само чухъ единъ отъ стражарина които ма конвираха съ други още четири други аристанти, като са вгледваше въ околността на гората Казабура сж Карпусъ тепеси дерлеръ, тая мѣстностъ беше въ балкана съ визвишни висоти Могили. Тамъ са чуваше изъ гората да са свиря съ листо въ уста, такава мелодия която по ония затѣнтенъ места по мое мнение ние достойние на тамошни те селени да знаятъ || тя беше, Стани стани ти Юнакъ български отъ Сьнъ дълбокъ са сабуди, и после са за-свири. Ветаръ ечи балканъ стени

Самъ Юнакъ съ конятъ

Това като слушахъ направими големо впечатление дали нещемъ да попаднемъ въ ржцете на горските Юнаци, приминахме тая месностъ и свиринието са отдалечи отъ нази. Когато са видехъ съ Левски въ местността Млати Шумка мѣжду разгозоратъ доде рѣдъ да му съобща тѣзи случка (тогава тои беше съ Панайотъ Хитовъ) тои ми каза че си припомнюва тоя случай но ненаправили постѣпка за освобождението

ни, попричина че щели да повдигнатъ цела зганъ да ги приследва || между това казахъ му защо кату хванехте златишкия каймакаминъ и го пуснахте!) || тамъ имаше едно стадо на паша, и ний мислехме чи?) е Търговецътъ на овните || само Филипъ Тотю му зема чепкеня джамаданъ и потурите, те бежа чулени ушити съ сърмени украшения,

III.

Случки изъ учителствуването на Левски въ Войнягово.

Като учителъ въ Войнягово, тои никога ние искалъ отъ Войняговци храна и до сега останалите живи негови ученици съ учудване разправятъ това, казватъ което и ази зная за верно, чи храна му е носено отъ Карлово отъ самата му майка, обаче ние исклучение на възможността да се срѣщнатъ непреодолими пречки за да му се занесе храна отъ Карлово, тогава отъ каде сае процоovolствувалъ и самите негови ученици ни са знаели и ниса научили. Тия разправятъ съ гордостъ какъ принегово отсъствие, като знаяли отъ личенъ опитъ че учителятъ имъ не са отнисалъ къмъ тяхъ жестоко открадвали му белиятъ и хубавъ Карловски хлебъ.

(Помежду има изгубенъ текстъ).

В. Караивановъ.

IV.

Какъ, като учителъ въ Войнягово, Левски събралъ и дресиралъ куче, котка и ягне да дружатъ заедно.

Къде е ходилъ прѣзъ това врѣме, никои ние знаалъ (подобенъ на Ботева) || разправятъ учениците му чи тои земалъ едно ягне (символъ на смириенето и кротостта) едно куче (символъ на преданността и гордостта) и една котка (символъ на ревнивостта и разногласието) тези три животни отъ начало живеали въ голема вражда по междуси, той като показвалъ на своите си ученици начина на примирението, успелъ да приближи тези животни отъ началото бягали едно отъ друго, толкова сега са зближени, че и трите въ купомъ стояли и ни са разделяли при напушане на учителствуването му. || ягнето далъ на единъ овчаръ и кучето на други а котката на ученикати си Петаръ Стояновъ, || на кучето казалъ Никифоръ, на котката Рисиндра, а на агнето неса знае. Този денъ когато му земаха въ Сопотъ палтото, прѣзъ ноша въ Карлото, са правиха обискъ да търсатъ Левски и като запряха майка му въ къщата на Попъ Христю, следъ малко врѣме Левски са обажда на прозоричатъ кои тое на мутвакатъ и са вижда съ майкаси и другарите въ къщата, изаминалъ за Карлоферъ да обади за станалото и дасезематъ мерки за да се превари опасността за фанатото пѣтно тескере на Иванъ Федфаджиевъ.

В. Караивановъ.

№ 540.

В. Караивановъ до Народния комитетъ.

Епизода съ краденото палто, хванато на гърба на Левски. Кой и какъ го предалъ на турската власть. Арестуване майката на Левски.

На врѣхъ Петровденъ беше Левски излезалъ на западната часть на Сопотъ и клекналъ на единъ чакълъ да чака да му искаратъ конятъ за да замине на друга страна, (конятъ му билъ у Иванъ Илиа Бенчовъ!) той билъ наметнатъ съ едно палто. || въ това врѣме минава отъ тамъ Иванъ х. Цочовъ Сопотненецъ и като виделъ палтото познало чи било неговото, което прѣди неколко врѣме са било изгубило изъ дюкянатъ му, || веднага той са впуска върху Левски и грабва палтото кату му изрекалъ. Господине отъ где си земалъ това палто и побегналъ съ палтото въ градътъ. Левски като чакалъ конятъ той са билъ обърналъ съ гърбомъ къмъ пѣтятъ и клѣкналъ на чакълатъ на нивата гдето чакалъ || ти шото на Ив. х. Цочевъ прилегнало да дръпни палтото на Левски отъ гърбътъ || още повече че по ония места въ това врѣме имало на около работници и Левски ниможа да направи съпротивление, || азъ му говорихъ по тая работа защо ние убилъ причинителя на тая катастрофа, той ми отговори чи като ималъ прѣдъ видъ около него чи са намирали доста работници затова да неоста повече гюрултия. Ив. х. Цочовъ като отнесалъ палтото разбралъ чий ние за шега и отишалъ при Георги Шишиджиевъ таму поверявалъ палтото и му казалъ чи въ него са намирало работи отъ сериозенъ характеръ. На това Шишиджиевъ (францето) го изокалъ като му отговорилъ, ти може да кажешъ чи има въ него жалтици аиди носиготъ отъ тука, || тогава го занаса въ полицейскиятъ участъкъ прѣдава го на Шерифъ Чаушъ стари стражаръ, които заедно съ Иванъ х. Цочовъ донесоха въ Карловскиятъ конакъ на мюдюринатъ. || веднага са распоредили да търсатъ Левски понѣже въ палтото се намерило 3 печата гдето си е каитявалъ пѣтните тескирета, прокламации на Български и Турски языкъ и едно тескире на Иванъ Фетфаджиевъ отъ Калоферъ. Обиски са направени най на прѣдъ въ къщата на Левски, обарнали са всичко наопали даже и по дървета и надъ Лозата, отъ тамъ заминали въ къщата на зетя имъ Андрея Начовъ и тамъ същото притърсуювание, и дирили на майкаму за която казали на мюдюрена чи майката са намира въ къщата на Иванъ Фурнаджиевъ. власта заминала за тая къща земала майката на Левски и я откарвали да я арѣстуватъ, изъ пътатъ катоя карали Мюдюренатъ я ударилъ съ плесница и изрекалъ защо крие синаси таго не прѣдава на власта, || въ това врѣме майката се обърнала срѣщу мюдюрена съ тия думи: азъ искамъ отъ Вазе сина си || вия сте гдето го прокудихте и го направихте да ниможе да се прибере. || кажете кому какво лошо е направилъ, таго прокудихте и сега го иската отъ мене. и съ това говорение прѣстигатъ до къщата на попъ Христо х. Марковъ и я арѣстуватъ тамъ.

№ 541.

Дѣдо П. Стояновъ до Народния комитетъ.

Спомени на ученика на Левски отъ Войнягово (сжция, комуто Левски оставилъ котката си, като напусналъ селото). Запомнени имена на ученици — списъкъ. Кой сж живи сега. Указания какъ живѣе Левски като селски учителъ. Влиянието му.

Бележка на х. В. Караивановъ. Този е пръвъ братовчедъ и почти съврѣстникъ на Левски въ Карлово. Живъ още.

1) Следващото е отговоръ на Левски.

2) Каймакаминътъ е и пр.

Левски е учителствувал в Войнягово близо 2 години отъ Гергевденъ 1864 до мар. месецъ въ началото на 1866 г. е. избяга това го знамъ че десетъжка (запчлжжъ)¹⁾ на посевите на селото ни не беше продаденъ тогасъ таго сѣбираше Дѣдо Добри заралиятъ отъ село и си имаше турчинъ писаръ отъ Карлово името му беше Кондолатъ. Селяните незная покоя причина нямаша доверие на Добри чорбаджи и Кондолата през лѣтото на 65 г. около единъ месецъ училището ни беше на Беглишки харманъ имаше колиба покрита съ раженица въ която пишеха емлякъ четалъ тевтеръ²⁾ турчинатъ по турски а Левски на български, предаде се житото по принадлежностъ, а десетъжка въ пари остана да се сѣбира въ пари презъ зимата до края на годината³⁾ || сабра парите Добри Чорбаджи и неги внесе по принадлежностъ и въ края на февруари месецъ като се изгуби Левски, той (добри чорбаджи) се представи предъ турците и каза че даскала откраднал парите и избягалъ. Селените протестираха чи парите са у дядо добри но той се закле || на онова време клетвата беше доверена || парите останаха у добри чорбаджи съ които си копи една хубаза нива съ 12 уврати а турците почнаха да дирятъ Левски. Тогава като комита затвориша няколко души които другаруваха с него като ангил Брайков, Петко Колюв Грошат, Колю Кжчътъ испитваха ги || те отказаха || низналя че даскала имъ бил комита и се освободиха подъ гаранция || а парите сабраха втори пжтъ отъ длжжниците || по това знаа че до Георгьовденъ тогава се изгуби отъ село и втората година неможи дасвжрши || после 2 години нема в село никжжъ даскалъ || следъ това се потрвдиха и едва въ края на 1868 год. презъ ноември месецъ главиха отъ Сопотъ Иван Симеонов който си имаше Бератъ за даскалъ издаденъ отъ силистрински паша Щото беше учителствувал по рано въ г. Силистра сега Ромжнско || той Иванъ Симеоновъ знаеше и турско писмо малко и много го уважаваха турците || и догдето учителствова той въ село (Симеоновъ учителствувалъ близо две години, б. р.) Левски по никой начинъ ни смееше да се яви въ село. През онова време са беше запозналъ съ джбинските даскали (отъ съседното село Джбене, б. р.) лило и минчо, || минчо после се ракоположи за свещеник. за сега извезтенъ попъ минчо, а лило си остана даскалъ и двамата умрели попъ Минчо убитъ отъ турцитъ а даскалъ лило отъ Българско партизанство (като кметъ-председател на 3-членна комисия).

2. Имената на учениците са следующите:

1. Димитръ добревъ кочанатъ жиз на манастирят Стар. загора
2. Ганчо Иванов Балжковъ е кметовалъ въ село и въ Кури-Химитли
- *) 3. Илия Мичовъ Газиновъ убитъ ср. Бжл. Воина 1885 г.⁴⁾
4. Иванъ Петковъ Тачковъ жиз, но заборавилъ всичко.
5. „ Колевъ Грошевъ умрелъ
6. Ивана Добрева умрела жененъ има и наследници.
8. „ Иванова бжлжкова умр. женена има и наследници.
- *) 8. павли Герговъ живъ заборавилъ.

¹⁾ Запчлжжъ — запчия милтязимъ — закупвачъ на десетъжка.

²⁾ Двѣино смѣтководство.

³⁾ Само данъкъ на житото се събиралъ въ натура, а другитъ данъци — като натр. на овощията — трѣбвало въ пари да се платятъ.

⁴⁾ Снабденитъ отпредъ съ знакъ имена на ученицитъ на Левски отъ Войнягово се срѣщатъ и въ „Спомени по учителствование на В. Левски въ Войнягово“ отъ Г. Станевъ. Въ последнитъ се срѣща и Тоню Пауновъ, преселенъ отпосле въ с. Овчеларе, който липсва въ настоящия списъкъ. Въ „Спомени“... прочее се изброяватъ отъ Г. Станевъ 8 ученика на Левски, къмъ тѣхъ настоящиятъ списъкъ прибавя още 12 души. („Спомени и пр.“ вж. сп. „Сливница“ брой 19 и 20, стр. 3, отъ 18 юний 1910 год.).

- *) 9. Петръ Стояновъ кметовалъ презъ 3 мандата и писаръ презъ годините 1881 до 86 г. 4 год. въ войняго 2 въ синдт. и Хис. Кисилер.
- *) 10. Петръ Раичиновъ пржмовъ умр. Кметозалъ 2 год. въ Войняго.
- *) 11. „ Ниделчевъ пиронковъ „ „ 6 „ с. анево изселенъ.
12. „ Линговъ драгановъ обесенъ отъ турците въ Пловд. Освободителната война.
13. „ Митевъ тирзиски живъ.
- *) 14. Пенчо Колевъ Бююклиски умрелъ пр. 1889 г.
15. Колю Илиновъ Газиновъ „ „ 1876 „
16. Тодоръ Чоновъ Карамачовъ „ „ 1925 „
- *) 17. Янколъ попъ Ивановъ, попъ „ „ 1910 „
18. Ганчо Димитровъ Пиронковъ отъ с. джбини умрелъ.
19. Тинко отъ Карлово на когото бащиното име незная а знамъ само че беше на Левски лелинъ синъ.¹⁾

3: На водиничерите имената, които са седели на Воденицата на която Левски са е крилъ между джбени и войнягово (на х. али агушов) краи реката Срѣма сж: Бечо Ивановъ Беровъ, Бошко Колювъ Котов. Стоянъ Маринъ Петковъ,²⁾ а Иванъ Генчовъ тогава небеше водинчар Баща му Ганчо Ивановъ които седеше на Воденицата на ахмедоларъ въ селото Иванъ Ганчовъ почна да прави воденчарлжжъ презъ 1886 год. и то пакъ на сжщата воденица въ село на която и баща ми, сичкитиса омрели за сега отъ своя смржтъ освенъ Стоянъ Мариновъ Петковъ го убиха турците презъ 1877 год. на овчилерската воденица принадлежаша на х. Паша х. Мустановъ Братовчедъ на х. Али, братъ на Тосунъ бей.

4.— Портрети ниможахъ да намеря на учиниците освенъ единъ въ читалището ни „Левски“ общъ на които има нѣколко отъ учениците фотографирани ако ви заслужава ше ви испрата единъ и азъ се каня да се фотограф. може би и отъ мен да ви пратя.

5 — освенъ Петръ андугинатъ, Петръ Петков Толалов имаше още двама Иванъ Минчовъ Кисювъ и Герги Колюзъ Бузревъ който отъ после бе извезтенъ опълченецъ Герги комитата || петаръ и иванъ дружиха все заедно а Герги се беше запозналъ съ Левски въ Бесарабия Болградъ по разказа на самия, || тоже и Иванъ и Петръ хайдутъови. Иванъ и Петръ били хванати много по-рано. Иванъ избѣгалъ. Заловили на дѣда Пенчо Бухалтъ сина Тоню срещу откупъ. Пакъ го заклали, защото го познали. Работятъ тамка Иванъ от както избегаша съ петъръ отъ пловдивски затворъ 1868 г. живе все въ Болградъ бесарабия до освободителната Война и 77 г. заедно съ русите се завърна въ село, та той ние расправялъ че Левски ги намерилъ тамъ въ някои село съ петъръ и имъ расправилъ за село чиседялъ учителъ и ги канилъ да се вжрнатъ пакъ на андуглукъ въ Турция. Герги комитата и Петръ го послухали и се върнали а той, Иванъ, си останалъ тамъ, догде се почнала войната, || после Петръ се залови около дреневския манастир сжщата година когато се появи тамъ востанието и го докараха сюргюнъ пакъ въ Пловдивски затворъ и по пжрвото имъ пристжпление ни се яви никой даги обвинява то турците го освободиха подъ гаранция която гаранция му се даде отъ х. паша мостанов от увчелари съ условие чи ще му бжди пастиръ на овцете и козите до животъ || презъ февруари го освободиха пасе му кози до юний месецъ сжщата година и като се яви Левски около село и джбини се изгуби отъ мандрата || това го расправяха дружината му деца и сега вече живъ Цвятко Неновъ отъ Войнягово че предъ излиза ходили някои си хора на мандрата но ниможле

¹⁾ Погрѣшно: Тинко е братътъ на Левски, а Начо Андреевъ (сестреникъ) идвали често отъ Карлово да му донасятъ прани долни дрехи, нѣщо за ядене и пр.

²⁾ По събрани отъ насъ сведения този Стоянъ Петковъ е билъ воденичаръ по-късно

да ги видат каквиса за чото петръ имъ заповедалъ още като издоили овцете и козите да си налегатъ поместата а ако и да чуятъ нещо презъ ноша да си спятъ да не ставатъ. Сутринта когато станали една торба съ 2 селски квасника била окачена въ колибата едно шише съ ракия и билникъ съ вино които доста време се боели да ги употребатъ хлебатъ се развалили та нахранили някои кучи и като видели че му нистанало ничто тогава и други хлебъ го дали на кучета а пжкъ виното и ракията испили а отъ порано се боели да не би да се направи съ отроа че турците отъ овчелари се канили на петра да го убиватъ че ги биялъ и псувалъ, || петръ се изгуби, || иванъ живе до 1904 г. и умре || женаму сжшу || има джшери но ничто низнаятъ за него; отъ петръ остана само Петко петровъ когото убиха малжкъ и тои (Петко се надеваше следъ войната че башамои живъ и ходи даго дири кадя Плевенъ ужъ че тамъ се билъ заселилъ но ничто не излезе, || сега синовете на петко ги знаятъ || голъмъ петръ умре въ с. Хвойна секретар бирникъ симо е въ София чиновникъ а митю си работи о техъ. Герги колювъ бузревъ комитата се з върналъ пакъ въ Бесарабия и като почнало да се образова бжлгарското опжлчение презъ 1877 г. въ Кишеневъ въ романия записалъ се войник и още 1-ий денъ въ Боя на шипка понеже билъ въ 1-ва дружина се ранилъ повжрналиго на ликуване въ русия и тамъ бил императора александъръ гуе наградилъ съ орд. геор. кржстъ и умрелъ насл. има малолетному син александър които се роди след освободителната война, откакъ се завърна баша му получаваше Пенсия инвалидна на баша му щото и (баша му) догдето беше живъ я получаваше отъ русия; и те неговити наследници нищо незнаятъ освенъ това което ви пиша.

На последжкъ ме питате дали се е зародило идея за постройка на паметникъ такава въ Войнягово отъ както сме са отказали отъ да се месимъ въ селски и политически работи всичко си замржна и си седи както го завари войната Читалището ни васил-Левски съ 500 тома отбрани книги Библиотека Сидатъ затворени въ кржчмата на братви Стефанъ¹⁾ || на даскалите целта беше такава, отъ кактосе завърнаха отъ войната го удариха на комонизамъ || читалището затвори хая каква друга организация забраниха само и само давирее социализма. Следъ девети юни пакъ се не оставиха догде държавата не положи вржко техъ наи голема строгосъ на законите и ги лиши отъ учителство || за сега се мжчатъ ужъ да работятъ селска работа, но неимъ иди отъ ржце а все се сжрдатъ на своите противници || за сега въ селоса учители Маринови двама синове и вашъ Никола двама отъ Казанлжкъ Братъ и сестра и една калоферка женена въ село || тжи че интегенцията спи спокоино || само гледатъ да доиде месеца за да си получатъ заплатите || тжи че не сега но иследъ година нема да се зароди идея за паметникъ въ с. Войняго на хорището дето заедно съ Левски са играли моми и момци.

Георги извинявай чи неможихъ да ви услужа на ученоото време понеже Берехме гора || апжкъ синатъ герги пострада съ раната отъ едно малко нараняване се възпали и досега не е оздравелъ за това дене ходихъ въ гората а ноше уморенъ неможе да пиша. Чакъ днесъ се по освободихъ и се потрудохъ до колкото си спомнямъ твжрде правилно т. е. неграмотно сжмъ писовалъ но зная чиме ме извините за чото знаите по кое време сме учили и сега де живеемъ.

въ 1-ви 2 листчета сжмъ отговорилъ на 1-вата точка на писмото ви а за последната въ листатъ затова щеги читете както са завързани поредъ страниците.

друго нема що дави пиша то приеете поздравъ отъ менъ — и поздравете се жениви парашкевинъ и петръ поповъ които беше чл. въ софиски окржжен сждъ ако се виждате

С. Войнягово 6-и I. 1826.

С поздра П. Стоян.

Арх. на Нар. комитетъ „В. Левски“.

¹⁾ Писмото си дѣдо Петъръ е отправилъ лично до Георги Станевъ, секретаръ на Нар. комитетъ „Василъ Левски“, покойникъ вече. Братъ му наистина държеше кржча въ Войнягово — и той сжщо покойникъ.

№ 542.

Н. Тодоровъ¹⁾ до автора.

Подробности върху близкото общение на попъ Кръстя съ турцитъ по рѣказа на близки отъ семейството му. Опитъ да се постави предателството въ свръзка съ общия упадъкъ на духоветъ въ Ловечъ. Указание за нѣкои съучастници на п. Кръстя въ предателството.

Стефанъ Джанковъ отъ Ловечъ ми даде слѣднитъ свѣдения за Левски: „Моята майка Натя Томева Джанкова е заведена сестра на попъ Кръстя, тѣй като нейната майка Пауна Тотева е повторила за бащата на попъ Кръстя. Натя е слушала Велика Хашнова да говори, че Левски е билъ противъ и падението върху турската поща, готвено отъ Д. Общи, нѣ послѣдния не послушалъ, а извършилъ нападението, което е дало поводъ на турската властъ да вземе мѣрки и залови Общия и др. който е издалъ комитетскитъ работи въ Ловечъ. Натя е говорила на сина си Стефана, че слѣдъ откарването на Д. Пъшковъ, поп Лукановъ и единъ попъ, попъ Кръстю често обикалялъ конака и станалъ твѣрде близкъ съ турскитъ голѣмци. „заптии често идваха и обикаляха или се криеха у дома“ и говорѣха „небойте се ние не идемъ за Васъ“. Послѣдния пжтъ, когато Левски дошълъ въ Ловечъ Натя слушала отъ Велика Хашнова, че тя е говорила на Левски за попъ Кръстя, че е твѣрде близкъ съ турцитъ, ходи въ конака и готви нѣщо лошо за комитета и Левски, за това да си нѣма работа съ него, а той й отвърналъ: „тази вѣчеръ ще разчистя съ него всички смѣтки.“ Натя твѣрди, че у тѣхъ нея ношъ имало скрити на тавана двама заптии. Когато дошълъ Левски ядовито се разхождалъ и поискалъ смѣтка отъ попъ Кръстя, послѣдния казалъ, че ще донесе и прѣдаде на Левски всичко въ с. Къркина, на което Левски се съгласилъ и си отишълъ. Ний бѣхме много близки съ турцитъ викаха ни и ходѣхме често у тѣхъ на гости, говорѣха много пжти лошо за Левски и други комити. Когато руситъ бѣха минали Дунава, турцитъ говорѣха, псуваха, заканваха се на Московеца. Единъ пжтъ вѣчеръ женитъ бѣхме у единъ бей на гости, чуваше се, че московцитъ били дошли въ Севлиево, турцитъ сѣрдито приказваха за тѣхъ, псуваха, заканваха се, бѣятъ извика заканително и измѣнна ятагана си, азъ се уплашихъ, изпицяхъ и се хвърлихъ въ ржцѣтъ на майка си Пауна, майка ми ме успокоява и ми вика: „що се плашишъ мачедо, тѣ турцитъ се заканватъ на московцитъ на тебе нищо не ще направятъ“, турцитъ сжщо ми викатъ: не бой се къ-

¹⁾ Старъ учителъ въ Ловечъ, сега пенсионеръ.

²⁾ Тѣзи бележки сж придружени отъ слѣдното кратко писмо:

Г-нъ Страшимировъ.

Преди 3—4 дни Г-нъ Димитъръ Пъшковъ ме намѣри и ми съобщи, че Вий сте го замолили да поиска отъ мене извѣстни свѣдения за Левски и Ви съобщи името ми, || ето това извършвамъ като Ви изпращамъ тия свѣдения въ отделни листи. Тия свѣдѣния събрахъ лично отъ Стефанъ Джанковъ, синъ на заведената на попъ Кръстя сестра и можемъ да ги имаме за достовѣрни.

Поздравлявамъ Ви сжщо и отъ страна на зетя си Юрданъ В. Мировъ, съ когото прѣди малко разговаряхме по работата на комитета „Василъ Левски“. (Комитетъ В. Левски въ Ловечъ. Този комитетъ възстанови Кърчинското ханче. Ю. В. Мицовъ, секретаръ на комитета има особени заслуги по това достойно и съ значение за историческата наука дѣло. б. р.)

гр. Ловечъ 19. II. 1926 год. ул. Царъ Шишманъ № 5

Съ поздравъ: Н. Тодоровъ

зъм (коркма къзъм, коркма сенъ). И турцитъ и майка ми и попади-
ята говорятъ лошо за московцитъ, женитъ ги кълнатъ: „Богъ да ги
убий, краката имъ да изсъхнатъ“ и много още клевети издумаха тѣ.

Отъ свѣдѣнията, които ми съобщи Стефанъ нарочно съмъ изо-
ставилъ всичко, което Вий имате и чегоху въ Ловечъ на събранието,
защото то Ви е извѣстно и да не го повтаряме тукъ. Нъ и отъ това
малко изложено тукъ ясно личи че е имало разногласие между Левски
и Общи; че той е издалъ работитъ въ Ловечъ; че следъ откарването
на хората отъ Ловешкия комитетъ, попъ Кръстю не е можелъ вече
да укрие отношенията си съ турцитъ, че се е създадо силно течение
срещу апостола Левски и попъ Кръстю не е можелъ да укрива намѣ-
ренията и действията си къмъ комитетскитъ работи и Левски; че се е
създадо убеждение (обща мѣлва, че Левски трѣбва да се прѣмагне или
прѣдаде на турцитъ, за да се запазятъ много още хора, които щѣха да
станатъ жертва или съ други думи Ловечъ да се спаси съ най-малко
жертви. Тѣй че слѣдъ залавянето на Левски повече жертви не се да-
доха и си отдѣгнаха хората на движението. Всичко това е станало до-
стояние и на жени и дѣца и се е говорило доста открито и ясно кой
и какъ е предалъ Левски. Той е билъ подмаменъ, дошълъ въ Ловечъ,
попа му е казалъ: „утрѣ вечеръ ще ти донеса и прѣдамъ всичко въ
с. Кърпина, сега не съмъ готовъ“; запитетата отъ тазана чуватъ това,
на другия день попа провѣрва заминалъ ли е Левски и обаждатъ въ
конака и всичко наредено. Нъ попа е трѣбвало да се пази и укрие
всички улики и то не отъ ловчали комитетски хора, защото неговото
прѣдателско дѣло и тѣхъ спасило и тѣ съ благодарностъ си отдѣхнали
и въ себе си даже му благодарили нъ гѣхния вжтрѣшенъ миръ силно
е билъ смутенъ, а и разума имъ е подсказвалъ, че това дѣло не е до-
бро и че поколението ще хвърли черната сѣнка на прѣдателството
върху тѣхъ. Смѣлия духъ на Левски и неговата крупна личностъ сж
тѣй завладѣли цѣлото същество на комитетскитъ хора и гѣхнитъ околн-
и, че залавянето на Левски е изпрѣчило страшна празнина и страхъ въ
тѣхнитъ души.

Попа сжщо е билъ овладанъ отъ още по страшни усѣщания, за
това се е боялъ отъ всички, отъ себе си и въ сѣня си. Ето защо той
върши всичко за да прѣкрие улики и сѣмъ да се крие. Сжщитъ чув-
ства сж овладѣли и хората: жени и дѣца въ полското сѣмейство и тѣ
отъ хора на движението сж станали врагове на движението и сж тър-
сили закрила и куражъ въ турскитъ сѣмейства, като станали най-близки
довѣрени тѣхни хора.

№ 543.

Д. Пъшковъ до автора.

I.

Маниери на Ловчанския каймакаминъ при разпита. Данни за гръц-
кото му произхождение.

Ловечъ 4 Априль 1926 г.

Драги ми Д. Страшимировъ,

Писмото Ви отъ 18 Януари т. година до сына ми Ивана, ми се
прѣдаде на врѣме за да Ви отговоря на исканитъ свѣдения, обаче по
здравословни причини и по трудно събираемитъ свѣдения по липса на
лица съврѣменици за онова врѣме, до сега не Ви писахъ и донеса очак-
ваните Ви свѣдения. При конференцията Ви послѣ обѣдъ лицето което
говори, се казва Никола Годоровъ, по мое искане, той Ви писалъ ка-
кво е говорилъ, ако не сте получили нищо отъ него, пишете ми да го
замоля да ми даде тия свѣдения.

Запискитъ ми ще Ви ги пратя, слѣдъ като ги попълна и разширя,
защото тѣ се писани въ конвоирането ми отъ Ловченския затворъ, Со-
фийския и Цариградския до Диар-бекиръ, та са много кратки и непълни.
|| има важни нѣща които не съмъ писалъ отъ страхъ да не се открия,
че съмъ другаръ на Левски, || защото у менъ нищо подозрително не се
улови, нито пѣкъ признахъ, че съмъ съочастникъ въ политическитъ
движения и другаръ на Левски. Мене и Марина попъ Лукановъ ни спаси
отъ бесилката това не признаване. — Инкяръ бабамъ.

Каймакамина по характеръ беше благъ човѣкъ, още отъ първото
ми арестуване на 30 Октомври 1872 год. той почна да мя распитва безъ
да пише отговоритъ ми на питанията му: Отъ кждѣ си, || отъ с. Со-
потъ синъ на свѣщеникъ Никола Дичовъ. || Ходилъ ли си въ Търново?
|| да || Тамъ има хубави момичета, имашъ ли нѣкоя любовница? || нищо
не му отговорихъ, само се позасмѣхъ подъ мостакъ, дѣто го казватъ.
Зададе ми вопроса ходалъ на кафене, играели на табла? || да, || жела-
ешъ ли да изиграемъ една табла, || благодаря Ваше превосходител-
ство, търговскитъ ми работи не ми позволяватъ да се бавя тукъ много.
|| слѣдъ нѣколко минути ще вечеряме заедно, ви тѣзи вечеръ стѣ ми
на гости, || обаче вечерята не се състоя. Въ това врѣме се яви Бошнякъ
Юсинъ-Чаушъ, на когото мя прѣдаде каймакамина съ порѣчки, да ми
услужва, || той е мой гостъ тѣзи вечеръ, каза каймакамина. Азъ спяхъ
при Бошнякъ Юсинъ Чаушъ. Името и происхождението на каймакамина
незная, нито пѣкъ има отъ кого да науча, || той говореше Турски языкъ
като Гръкъ, || или бѣше потурченъ Гръкъ, или Турчинъ отъ Гръцкитъ
острови.¹⁾

II.

Показания на бившъ комитетски куриеръ. Епизодъ съ две коми-
тетски глави, донесени отъ башибозуци. Сждбата на каймакамина.

Вчера бѣхъ при Стянь Стояновъ Златаря 80 годишенъ старецъ
услѣпялъ отъ старостъ, той бѣше куриеръ на комитета. За Ловешкия
каймакаминъ ми каза слѣдующето:

Добри Стояновъ Пѣйковъ отъ Ловечъ, вече покойникъ, членъ въ
идире мезлиши (окръженъ съветъ) при каймакамина По врѣмя Априлското
въстание двама турци башибозуци донесле двѣ (2) глави човѣшки и се
изправили прѣдъ каймакамина, който си пишелъ на масата и не обър-
налъ погледъ къмъ тѣхъ, || следъ малко спрѣлъ писмото и ги запиталъ
какво искате? Отговориле, донесохме двѣ Български глави, || каймака-
мина нищо не имъ казалъ, и почналъ да продължава писмото си, || ка-
то свършилъ писмото си, попиталъ ги, гдѣ сж главитъ, || вѣнъ ги ос-
тавихме, казали, || ами за тия глави кой ще отговаря, казалъ каймака-
мина. За тѣзи сторена постѣпка на каймакамина къмъ башибозуцитъ,
членоветъ Турци отъ мезлича, почнали да роптаятъ противъ каймака-
мина, това се принесло и въ гражданитъ Турци, които почнали да на-
ричатъ каймакамина „мордаръ гевуръ“ — мръсенъ неверникъ. За уча-
стъта на каймакамина тукъ никой не знае, можете да попитате Христа
Лукановъ, който живѣе въ София. Братъ му Луканъ Лукановъ живѣе
на ул. Шипка № 21 отъ него ще узнаешъ адреса на Христа Лукановъ.

III.

Среща следъ освобождението съ Бошнякъ Юсинъ Онбаши. Нѣ-
кои признания на този.

Бошнякъ Юсинъ Онбаши, като се завърна отъ бегството прѣзъ
Руско-турската война разказа ни съ Иванъ Драсовъ, Маринъ Лукановъ

¹⁾ Сравни запискитъ на Д. Пъшковъ — отд. VI, № 510, стр. 639, 641.

и Д. Пъшковъ въ 1877 г. слѣдующето: Повика мѣ началника на джен-дармерията хаджи юзъ-баши (хаджията сотникъ или началникъ на сто души, справе се съ христа Лукановъ за собственото име на хаджи юзъ баши) и ми каза да утида при каймакамина, || явихъ се при него, || той ми каза, тѣзи вечеръ Василъ Левски, когото търсимъ, ще бѣде въ село Какрина ханчето, отбери си нѣколко добри стражари и идете за да го уловите, || но ако стане нужда да стрѣляте, глѣдайте да го запознате живъ, защото много ни трѣбва, || слѣдъ това излѣзохъ отъ кабинета на каймакамина въ коридора срѣщу кабинета му, || бѣха са събрали на крака нѣколко отъ чиновниците и говорѣха, || спрѣхъ се при тѣхъ и чухъ отъ хаджи Мехмеда-а Черибашийски, които каза, че тѣзи вечеръ Левски ще бѣде въ Какрина на ханчето и ще бѣде уловенъ, || запитанъ отъ кѣдѣ знае това, каза прѣди малко говорихъ съ каймакамина, той каза че попъ Кръстю му казалъ, тѣзи вечеръ Левски ще бѣде въ с. Какрина на Ханчето.)

За стражара при този постъ по срѣщата съ Левски, нищо не можихъ да науча. Единствения живъ отъ онова врѣме, е останалъ Христо Лукановъ, който живѣе въ София, справе се съ него, Искахъ да Ви услужа по това важно историческо дѣло, но мѣчно се намиратъ лица, които, се проживѣли тия тъмни врѣмена, всички се изчезнали въ вѣчността.

Ако нѣщо не Ви е ясно отъ даденитѣ ми свѣдения тукъ, пишете ми до Ви повторя това което не ясно съмъ написалъ, за грѣшкитѣ ми прося извинение.

Съ сърдеченъ и приятелски поздравъ

Д. Пъшковъ

№ 544.

Д. Пъшковъ до автора.

Справки за името на Пано Бонджора. Подробности върху Добре механджия. Отъ кого попъ Кръстю е билъ купилъ кѣщата си съ комитетски пари.

Ловечъ 4 Юли 1926 год.

Уважаеми г-нъ Д. Страшимировъ

Забавихъ се доста съ отговора си на писмото Ви отъ 20. VI. т. г. по 3-точки, понеже мѣчно се намиратъ хора да знаятъ нѣщо за старото минало врѣме; всички отъ ония славна епоха заминали въ вѣчността.

1) По прѣкоръ Бонджорио, е сѣция на име Пано Петровъ Бонджора.

2) Добре механджиятъ въ Дръстене, той се е казвалъ Добре Ненчовъ приселенъ отъ Панагюрище. Добре Ненчовъ правеше добри сюджюци (луканки) много вкусни, приготвяше добро вино и мѣстика и това е привличало мнозинството, та се е прочулъ, а особено махалата Дръстене въ онова врѣме бѣше гордостта на Ловечъ. Велигденскитѣ хора и увеселения тамъ се правеха.

3) Попъ Кръстю е купилъ кѣщата си отъ Турчина Идрисъ — Идрисъ Царакчията. За колко е купена обаче кѣщата и при какви условия никой нищо не знае отъ младитѣ хора.

Попъ Кръстю има само единъ синъ живъ и ако узнае кѣдѣ живѣе ще се отнесе и до него за тия важни свѣдения.

*) Ср. запискитѣ на Д. П., отд. VI, № 510, стр. 640.

Тукъ има комитетъ съ название: „Културно просвѣтенъ комитетъ при читалище наука“. Прѣдсѣдателя на тоя комитетъ е учител, бившъ директоръ на тукашната гимназия и мой добъръ приятелъ. Говорихъ съ него за вашето дохождане тукъ да държите своята рѣчь по прѣдательството на Левски, || той съ въсищение прие Вашето желание и обеща да Ви пишате; обаче въ комитета влизатъ повечето учители, които се заняти съ испити и като свършатъ своята работа щя Ви пишате да доидете.

Тези обаче испити шели да продължатъ и слѣдъ Петровденъ.

Азъ ще продължавамъ още по кѣщата на попъ Кръстя дано се добера до сведенията които Ви трѣбватъ.

Много здраве отъ всички отъ дома и отъ менъ.

Вашия уважаващъ Д. Пъшковъ

№ 545.

Ловченецъ — потомъкъ на Сиркови до автора.

Едно претърсване у Сиркови. Левски подъ оцетено буре. Само кои сѣ знаели присѣствието на чуждия човѣкъ. Излизане отъ Ловечъ презъ хорото на Дръстене и по Челинска стена. Закланъ лѣкаръ у Хашнови презъ време на Освободителната война. За колко п. Кръстю си купилъ кѣщата. Какъ е жълтѣлъ и стенѣлъ отъ биене на съвестта. За попъ Георги Антиповъ, защо е билъ отстраненъ отъ енорията си. Слукътъ, че попъ Георги придумалъ п. Кръстя да повърне на Червения кръстъ по време на Освободителната война присвоената отъ него комитетската сума.

Подробности по предаването на Левски, които помня отъ родителите си.

юли 1926 г. София

Тези бележки около последните дни по времето на улавянето на Левски зная по родителите си, вече покойници. Майка ми е по-малката сестра на двамата братя Николчо и Гечо Сиркови. Вуйка ми Николчо е търгувалъ дребна бакалия, памукъ и кожи съ Лом. Вуйка ми Гечо, по думите на майка ми, често ходел въ Лом, но повечето пъти търговията свършвала със загубване даже и на сирмията. Презъ дните, когато е било тършувано за Левски, двете им сестри сѣ били женени, а и двамата братя сѣ липсвали отъ Ловеч. Вуйна ми Марийка е била сама у дома си и Левски се е занимавалъ съ революционата си работа, знае се, че кѣщата е била бастисвана и претърсвана няколко пъти зарадъ бунтовника, но баща ми разказва, че при единъ отъ тези последни обиски, той отишъл, понеже знаелъ, че вуинами е сама въ кѣщи. По онова време обикновено пътните порти сѣ се заключвали. Било вероятно следъ три часа. Вуйна ми била изненадана да отваря на заптиета. Тя се сетила веднага и предупредила Василя, който билъ в мазата на работа. Той веднага прибралъ книжата в гасевото сандѣче и ги затулилъ съ ръкойката сено, служаща за тази цел. Скривова се намиралъ подъ едно оцетено малко бѣдне, дето се е шибуналъ мигновено. Стражарите влезли най-напредъ в мазата. Вуйна ми се движела между тяхъ приближдала, взела на ръце гасевото сандѣче и ги уверявала че сѣ ги заблудили. В този моментъ пристигналъ и баща ми, които пояснилъ на заптиетата, че е зетъ на Николча, отсъствували по търговия въ този моментъ отъ дома си. Стражарите обърнали кѣщата и нищо не открили. Излезли си като изказали съжаление, дето обеспокоили кѣщата на единъ порядъченъ човѣкъ. Това трябва да е последното претърсване. Родителите ми не сѣ знаели, че

Левски през тези дни е бил на ятак там; след улавянето научили това.

Баща ми казва, че Левски казал веднаж на вуйка ми „Пазете ме, че ако ме уловят ще се разнищят един по един“. Майка ми казва, че е пяла на търговци няколко пъти, без да познава някой от тях, които не съ били от Ловеч. Последното излизане от Ловеч е станало по време, когато е играло хорото на поляната срещу къщата на вуйка ми. Минали съ по пътеката над сегашните гробища, по Челинска стена, край кралимарковия калпакъ и поели по шосето кръстопътъ.

За смъртта на вуйка ми баща ми казваше, че издъхнал на дясната му ръка, като блювнал зелено. Всеки път когато кажеше, че върлувала холера, майка ми добавяше: холера имаше за моя брат поп пенка; за един учител и жена му (не помня имената) и още за три четири по ачик българи. След това баща ми добавяше: „Шурека беше по добре, но шом изпи цера и започва да се оплаква, че му прилошава. Гюве!). много лошо ми става, азъ ще умра. И за късо издъхна“.

Когато Осман паша застави да се оттегли малкия казашки отряд от Ловеч и се настани въ града турската власт, през тези дни гражданите българи бяха въ онази бахча, от която падишаха си беше дигнал закрилата и беше решил да я изсече, по думите да турците. През улицката на срещната къща на Хашновъ (и днес дола на Миковци) първия ятак на Левски, е бил намерен лекаря гърк съсечен на късове. Чуло се по това, че „турците“ го заклали, но в размирието не могло да се каже с положителност по-точно кой и как е извършил това.

Попредателството на поп Кръстя баща ми казва: Със 1200 гроша попа си купи къща, но не беше жив да живее дълго въ тази къща. Съвестта му го бори до сетния му час и той умря от угризение на съвестта си. Беше станал жълт като восък. Баща ми като кафеждия на турското кафене не е билъ посветен в комитетските работи. Сам той казваше че отпосле догадил, че съ се пазили отъ него. Тук неговото мнение е и мълвата на ловчалиите българи по предателството на попа.

Родителите ми казват, че брата на поп Кръстя е бил съучастник в една тайфа крадци декинсичани турци (махала) на които скривова е бил открит в месността Печковица; в него намерихме предимно панделки и дребни украшения за млади, крадени от мазите (магазините).

Интересно е да се узнае защо на поп Георги е била отнета енорията му през годините, когато баща ми Цачо Р. Рашев, е бил епитроп на църквата св. Богородица в Ловеч, в която църква е служил и самият поп Георги. Та след това отде тази близост между двамата попове до толкова, че поп Георги да въздействува на поп Кръстя да повърне комитетската сума на червения кръст по време на освободителната война.

Н. Рашевъ.

№ 546.

Д. Пъшковъ до автора.

Препроводително къмъ последващото писмо. Сведения за Бонджора. Относително единъ въпросникъ върху предаването на Левски.

1) Зетко!

Ловечъ 12 Августъ 1926 г.

Уважаеми Г-нъ Д. Страшимировъ

Пращамъ Ви приложено тукъ, писмото на г-нъ Андрей Башевъ¹⁾ отъ 27. II. 1924 год съ доста цѣнно съдържание. Писмото Ви отъ 1 того получихъ, обаче на въпроситъ ще отговоря, като се завърне човѣка отъ банитъ, който е съвременникъ на Бонджора.

Много Ви благодаря за въпроситъ на Кацевъ,²⁾ щя ги пазя като очитъ си. По тѣхъ щя ви напиша доста изобличения за неговитъ измислици, обаче болнитъ ми очи не ми позволяватъ да пиша за сега.

Ако липцога т. е. не ся пълни свѣденията на А. Башевъ пиши ми веднага да ги поискамъ отъ него.

В. Работникъ потърсете въ Русе и въ София, тукъ никадѣ нѣма тоя брой

Съ сърдеченъ поздравъ и довиждане прѣзъ септември

Д. Пъшковъ.

№ 547.

Д. Пъшковъ до Ан. Башевъ.

Иска свѣдения за п. Кръстю. Нѣкои подробности какъ владиката Натанаилъ отстранилъ п. Кръстя отъ съслужение въ черкова. Библиографско указание за това.

Ловечъ 27. II. 1924 год.

Г-не Башевъ,

Писахъ ти прѣди двѣ седмици да ми явите ако знаишъ кога е умрялъ попъ Кръстю, но и до днесъ нищо не ми отговори. Филипъ Симидовъ пише въ списанието сила отъ 24 февруари 1923 г. брой 4, че владиката Натанаилъ единъ день щялъ да служи въ черквата съ попъ Кръстя, Симидовъ узналъ, че нѣколко души се такмели да направятъ скандалъ въ черковата, утишалъ при владиката и му съобщилъ. Владиката веднага отстранилъ попъ Кръстя и го заменилъ съ другъ попъ.

Моля съобщи ми веднага, знаишъ ли подобно нѣщо да е станало въ черковата, въ коя година и мѣсецъ ако е възможно, при това ако знаишъ кога е умрялъ попъ Кръстю, моля съобщими веднага годината въ която е умрялъ.

Съ поздравъ твойтъ Д. Пъшковъ.

1) Известенъ адвокатъ и общественикъ въ Плѣвентъ. Въ началото на освободението секретаръ на Ловченската митрополия. Сега покойникъ вече.

2) Г-нъ Д. Кацевъ бѣше съставилъ единъ дълъгъ списъкъ отъ въпроси отправени до нѣкои ловчаници и придружени съ молба за отговоръ. Тѣзи въпроси засѣгаха дейността на Д. Пъшковъ, да се потвърди версията на попъ Георги Антиповъ, че споредъ предсмъртната изповѣд на нѣкого ловченецъ предъ тоя свещеникъ, той — Д. Пъшковъ — и неговиятъ другаръ Маринъ п. Лукановъ (и главно сестрата на последния Величка Хашнова) били истински предатели на Левски,

Ан. Башевъ до Д. Пъшковъ.¹⁾

I.

Кога е умрѣлъ п. Кръстю и къде е погребанъ.

Попъ Кръстю е умрѣлъ прѣзъ 1882 г.

1-о) можете да провърите въ регистритъ за умириания, които се държеха въ черквата „Успѣние пресвят. Б-ца“ — въ вароша. Тия регистри водеха тогава свещеницитъ.

2-о) Можете също да провърите въ Митрополията въ канцеларско дѣло по даване енории на свещеници и тамъ ще има кога е умрѣлъ и кой свещ., е нареденъ на енорията на попъ Кръстя.

Погребанъ е въ гробищата на Стратешъ.

II.

Благия характеръ на дѣдо Натанаилъ. Странението му отъ п. Кръстя Енорията на последния. Отричане на еноризции отъ него. Начало на атакитъ противъ п. Кръстя въ дневния печатъ.

Дѣдо Натанаилъ глѣдаше недобръ на попъ Кръстя. Той въобще, до колкото азъ помня, не е служилъ съ попъ Кръстя. Ти знаешъ че когато има Архир. служба, трѣбъва да съслужаватъ и свещеници.

Дѣдо Натанаилъ бѣше много мекъ и добродушенъ човѣкъ та не е чудно попъ Кръстя да са е прислабчилъ, въкакъ изъ служи съ Владиката. Това може би да е станало до денътъ въ който, в. Работникъ въ Русе излѣзе съ статия прѣзъ 1881 год., ако се не лъжа, въ която даде нѣколко точки (мотиви) по които се изобличаваше попъ Кръстю въ прѣдательство на Левски: — Попъ Кръстю бѣше енор. свѣщ. на Долно кр.) черква Св. Богородица, но държеше и с. Смочанъ. Обаче слѣдъ статията въ в. Работникъ, той формално съ заявление до Митроп. се отказа отъ с. Смочанъ и тогава доколкото помня с. Смочанъ се даде на попъ Маневъ и по горнитъ обстоятелства — откъза на попъ Кръстя отъ с. Смочанъ — ще намѣрите заявл. му въ канцел²⁾ дѣловъ Митрополията.

Свѣденията че е умрѣлъ попъ Кр. въ 1882 год. и че е погребанъ въ гробищ. на Стратешъ — даде ми синъ му Христо.

III.

Нѣкои характерни постѣпки на п. Кръстя. Взаимнитъ отношения между владика и свещеникъ.

Попъ Кръстю въ Митрополията идваше много рѣдко и то се явяваше при мене (секретаря), а избѣгваше да се срѣща съ дѣдо Натанаила.

¹⁾ Това сж откъслечни белѣжки, носещи едрия оригиналенъ почеркъ на Ан. Башевъ и нах ърленъ съ моливъ върху страницитъ на самото писмо на Д. Пъшковъ.

²⁾ Полнокрайската.

³⁾ въ (съответното) канцеларско дѣло въ Митрополията.

Една отъ причинитъ щото дѣдо Натанаилъ съвсемъ рѣдко да отива въ черквата св. Богородица бѣше, че и попъ Кр. бѣше свѣщ. въ св. Богородица. А дѣдо Натанаилъ всѣки празникъ отиваше въ черквата „Св. Недѣля“.

Добръ ще сторите да прѣгледате въ Митропол. канцелар. дѣло отъ 1880—1882 год. Азъ станехъ секретаръ отъ 1-80 год. 1-и Августъ и дѣлата сж подредени. Освѣтъ това има и Вход. Дневникъ отъ 1 Авг. 1880 год. та по него ще видите прошения или заявл. отъ попъ Кр. — и за какво сж.

Бае Пъшковъ,

Прости, че забавихъ горнитъ свѣдения.

Дадохъ свѣд. устно лѣтосъ или есенесъ и на Димитъръ Страшировъ.

27. II. 924 Плѣвень

Съ поздравъ

Твой А. Башевъ

№ 549.

Д. Пъшковъ до автора.¹⁾

Подробности върху личността на П. П. Бонджора както и на Добря Механджия. Особеното положение на кръчмата на Добря и посещението на сжщата отъ високопоставени турци. Какъ и дали е нападналъ Добри отъ комитетски хора като предателъ на Левски.

1) Петковъ Пано Бонджора е билъ 45 години въ онова врѣме.

2) Пано Петковъ Бонджора е билъ бояджия заедно съ баща си, боядисвали се вълнени преди шаеци и сокмани селски и пр. работиле се самостоятелно, били се иснафъ хора съ средно състояние.

3) Дружилъ е (Пано П. Бонджора) съ Турци на неговата възраст (съвърстници, б. р.), || съ Турцитъ го е обближило пиянството, всѣка вечеръ съ Исмаилъ Назяровъ, Мустафа Назяровъ, Исмаилъ Гърбовъ, Мехмедъ Мехмедовъ и другий, вечеръ са ходиле на кръчмата на даскалъ Ангелъ Ивановъ да пиятъ ракия, на раки-кефи. Кръчмата е била въ Дръстена.

4) Лѣтно врѣме е ходилъ съ Турцитъ на говечъ да голяятъ и развратничатъ по лозята. Баща му го е търпѣлъ защото е билъ добъръ работникъ и страхатъ отъ Турцитъ. Между хората е минавалъ за пияница || безникакво уважение и почитъ.

5) Като се завърналъ отъ Романия поздравлявалъ когото срѣдне съ „бонжуръ“ и отъ тогава му остана името Бонджора като прякоръ.

Добри Ненчовъ Кръчмаря (е, б. р.) отъ Панагюрище, || неговата кръчма се е посещавала и отъ Турци и (отъ, б. р.) Българи. Кръчмата му е въ махалата Дръстене на Десния брѣгъ на р. Осъмъ, || на левия брѣгъ на Осъмъ се извива покрай Осъмъ горица. въ срѣдъ горицата е табашката пещера. Тази мѣстность привличала и Турци и Българи да посетятъ Добрията кръчма, Каймакина и кадията всѣкой Петъкъ посещавале кръчмата на Добря като религиозенъ празникъ да си поотпочинатъ и полюбуватъ на хубавата мѣстность. Понеже не е имало кадѣ да седнатъ отбиватъ се въ кръчмата на Добря и се качатъ горъ на бълкона- който е обвърнатъ къмъ р. Осъмъ и горичката, пиятъ поедно кафе и си отиватъ. Кръчмата въ Петъкъ се е посещавала отъ Турци вечеръ като Исмаилъ Ефенди чиновникъ по Емляка (описване сградитъ), р-чепъ чаушъ, Исивъ (Хюсеинъ б. р.) Чаушъ Бошникъ, Али Чаушъ и много други на които имената не се помнятъ.

¹⁾ Сведения събрани и доставени отъ Д. Пъшковъ.

Кръчмата на Добря и сега стои || тя е старо паянтово здание на два етажа, || въ долния етаж е била кръчмата, а горния етаж е служил за семейството му || там е и балкона || за да се иде на балкона трябва да се мине през двора и се покачи по сълбата за балкона без да се минава през кръчмата. Това обяснение давам да се не помисли, че каймакамина и кадията се минали през кръчмата за балкона, когато тяхното официално положение нямаше да им позволи да минат през кръчмата за балкона.

Дъщерята на Добря Крачмаря Мария Добрева по мъжъ Трифонова 55 годишна расправя, че Гечо Сирковъ, братъ на Никола Сирковъ, въ къщата на когото Левски се е крилъ, утишалъ пръзношъ съ няколко души да убиятъ Добря || пробиватъ стената на спалнята за да влезатъ при сжщия Добря || въ момента когато почнали ди влизатъ стената се разтрусил а и окачената торба — кожена — съ оръжи пада на пода и отъ силното сгромоляване на оръжитъ Добри се сабужда || и, като видълъ пробитата стена почналъ да вика за помощ, че живота му е застрашенъ || надала викъ || Гечо Сирковъ и другаритъ му избгватъ и убийството се усетило. Това е станало въ 1875 г. Пролътъта.

Слѣдъ обесването на Левски работата поелъ Стефанъ Стамболовъ, знае се, че Ст. Стамболовъ е дохождалъ въ Ловечъ въ 1875 г. за да подготви востанието обаче комитета не билъ готовъ')

№ 550.

Петко Тодоровъ отъ Т.-Пазарджикъ до автора.

Нѣкои подробности върху въпроса, колко се е бавилъ Левски въ Т.-Пазарджикъ преди да потегли последенъ път за Ловечъ. За Н. Ръжанковъ. Левски го тъкмѣлъ за свой замѣстникъ.

23.VIII. 926 г. Т. Пазард.

Уважаемъ Г-нъ Страшимиръ

Споредъ нашето знание съ Ражанковъ не е заверване да се бавилъ Левски 15 дена у Стефановъ до пустимое като ходи и дохожда даса набератъ 15 дена и отиваше да забикаля и пакъ доидеше. За другите неща ти расправяхме и вия си взехте белешки. на Комитета бѣше възложено да приготвяля хора и то са разбира че секи дабѣде поведенъ подъ клетва, исабиране пари за пушки които костваха по 11-наполна едната пушка. и друго пари половина лира или черека или мид-

') Следъ освобождението Гечо отишълъ при добри и му се призналъ. Д. Пышковъ мисли, че Ст. Стамболовъ е наредилъ да се убие Добри. Добри е билъ подозранъ отъ комитетски хора, но конкретно не се сочи за какво и изобщо не е доказано това. Презъ перипетиитъ на освободителната война Добри е бѣгалъ отъ Ловечъ, което показва че не е билъ на, особено добра нога съ турцитъ. П. Кръстю следъ освобождението прашалъ два пъти попъ Шока да моли Д. Пышковъ и другаритъ му отъ комитета да приематъ п. Кръстю на лични обяснения по предателството, но Д. Пышковъ и другитъ отказали. Гечо Сирковъ билъ братъ на Никола, но отъ друга майка, билъ по-младия. Д. Пышковъ помни, че видѣлъ Л. Каравеловъ следъ освобождението въ Търново; ходилъ нарочно да го види, Л. Каравеловъ казалъ, че не знае докога ще задържимъ освобождението и дали ще има кой да ни освободи отъ руситъ. Нито Бонджора, нито Добри не сж биле комитетски хора отъ времето на Левски.

жиде на пата искаи колко даде за подръжане расодите Комитетски. Проваждане на главния Комитетъ въ Букурешъ.

Съ последното отиване на Левски за Букурешъ отъ Пазард. Придруженъ Беше отъ Никола Ражанковъ до каде Ловечъ иса повърна а Левски щеше да продължава за Букурешъ, а Ражанковъ щеше да се приготви за пролетъ да отиде въ предлогъ че отвожда ученикъ да се настани на занаятъ, и Левски щеше да го престаи въ централа за неговъ заместникъ даса повърне въ Турско и сабраните пари по комитета даса проваждатъ въ централа за понататъшно нивно распореджане за доставянето и прашането на пушките но Левски хфанаха. и нищо нестана. Но делото незагина. Подиръ се яви Атанасъ узунъ но и него хфанаха пакъ нищо напоследакъ Бековски съ неговата аватюра се превлече европа и са уполномощи русия тани освободи

ако има нещо да намеришъ затвоя потреба избири аконе върлай на Буклука.

Съ почитание Петко Тодоровъ

№ 551.

Ив. Терзиевъ отъ Ловечъ до автора.

I.

Защо билъ осжжданъ попъ Г. Антиповъ. Кжде излежалъ наказанието си.

Отецъ Евстатий') съобщава, че свещ. Г. Антиповъ е осжденъ отъ Ловч. Епарх. Духов. съвѣтъ па 4 мѣсеченъ аргостъ въ Гложенския манастиръ, кадето изгърпалъ наказанието си, за нѣкаква дописка противъ А. Башевъ. Това е било въ врѣмето на дѣда Натанаила, а о. Евстатий е билъ членъ на съвѣта Въ дописката било казно, че Башевъ е билъ все и вся (въ митрополията).

II.

Кога п. Кръстю е изпратенъ въ Орхание.

Въ врѣмето на войната 1876—1877 год. попъ Кръстю е билъ изпратенъ отъ Н. Блаженство за Арх. н-къ въ гр. Орхание.

III.

Отъ кого билъ ржкоположенъ другаря на п. Кръстя, отецъ Евстатий.')

Ржкоположенъ билъ о. Евстатий отъ Митрополитъ Дионисий, а не отъ Н. Блаженство, защото Н. Блаженство замѣсти Дионисия, следъ неговата смъртъ въ 1875 год.

') Дълги години — още отъ турско време — свещеникъ. Почтенъ сериозенъ и скромненъ старецъ, живѣе още въ Ловечъ. Бившъ другаръ и близкъ приятель на п. Кръстя. Тѣзи бележки представляватъ изявление на отецъ Евстатий.

IV.

За Ан. П. Хиновъ. (Опровержение на твърдения отъ сътрудникъ на сп. „Християнка“).

Лицето Анастасъ Поповъ не познавамъ || за него нищо не съмъ спомънявалъ и не знамъ писмото му, за което се пише въ сп. „Християнка“.

V.

За тевтера на Левски.

Тевтеръ за вѣрени отъ Левски съ имената на вносителитъ, азъ не знамъ и такова не съмъ говорилъ, а съмъ говорилъ само, че в. Марица не е напечатала документитъ.

VI.

Относително злоупотрѣбенитъ суми отъ п. Кръстя. Тюхканията му дето в. „Марица“ не напечаталъ неговитъ обяснения по предателството.

За злоупотребиение на 8000 гроша отъ попъ Кръстя, че 500 лири, които имало въ касата сж би-и взети отъ комитета и изобщо, че попъ Кръстю не вземалъ пари отъ други комитети, писано на стр. 25 на сп. Християнка, азъ не съмъ говорилъ, такива показания не съмъ давалъ. Всичкото ми показание се е състояло въ охкането на п. Кръстя, че документитъ му не биле печатани въ в. Марица.

VII.

За поставената отрова въ чашата за причастието.

Израза, че се правило опитъ чръзъ поставяне отрова въ Св. Причастие за отравянето на попъ Кръстя е невѣренъ || такова не съмъ говорилъ, а съмъ казалъ, че мълва, слухъ се е носило за отравянето на попъ Кръстя, чръзъ Св. Причастие, обаче дали е поставяно отрова, или не, азъ не зная.

№ 552.

Роднина на Цвѣтко х. Павловъ до автора.

Биографически сведения за Цвѣтко х. Павловъ, въ печата невѣрно посоченъ отъ нѣкои като подпредседател на Ловченския комитетъ Чифлика въ с. Владия купенъ въ съдружие съ членове отъ Ловченския комитетъ. Трудността да се събератъ подробни сведения.

У-мий Г-нъ Страшимировъ,

При последното Ви идване въ Ловечъ по смъртта на нашия добъръ съгражданинъ — Дим. Пжшковъ, Вий не опуснахте случая и дойдохте при мене за да Ви дамъ нѣкои свѣдения за чича си Цвѣтко х. Павловъ. До колкото знаяхъ отъ баба си и баша си (и двамата умрѣли азъ Ви дадохъ нѣкои свѣдения и останахъ длъженъ за още нѣкои, за които азъ Ви обещахъ, че ще ги събера отъ стари хора, жители на с. Владия, където е билъ чифлика на чича ми, Цвѣтка. Разпитахъ доста стари хора — познати на чича ми и отъ тѣхъ извлѣкохъ слѣднитъ ис-

тински данни и то казвамъ истински за това, защото нѣколцина говорятъ едно и сѣщо.

Истината е това:

1) Билъ е кафанджия (шиене на антерии). Ходилъ е за стока по панаиритъ; въ Джумаята и Удунжисолу (Добруджа). Вземалъ е стоки, като е купувалъ и револвери, които е поставялъ изъ денковитъ и ги е раздавалъ на нему доверени хора.

2) Лично той, за да не бжде подозрѣнъ е купилъ чифликъ въ с. Владия, Ловешко, въ който е наорточилъ: Христо Тюфекчиевъ и Ан. Хитровъ, двамата отъ Ловечъ. Първо сж работили имота сами, а слѣдъ това сж го давали подъ наемъ, като паритъ отъ наема е прибиралъ чича ми (по споразумение) и ги е предавалъ на тогавашния комитетъ въ гр. Ловечъ. Съ чифлика и доходитъ отъ него се е разправялъ само чича ми, който е прокаралъ и повечето отъ врѣмето си въ него. Той отъ врѣме на време е ходилъ и съ Хр. Тюфекчиевъ въ с. Владия, като за другаръ, и е настривалъ населението за революция противъ турската тирания е била голѣма и като по интелигентенъ отъ другаритъ си, е писалъ въ вѣстникъ „Дунавъ“, който билъ издаванъ въ Румжния и въ вѣстникъ „Зорница“, издаванъ въ Цари-градъ. Тия дописки той е изпращалъ вмѣсто стока, като е билъ ималъ свой знаци (шифръ) и изпращани по търговци.

Билъ е доста редовенъ и начетенъ за врѣмето си човѣкъ. Убитъ е въ тавана на Гено Чешнето, заподозрѣнъ отъ пушека на тютюна, който е билъ пушилъ. Напоследъкъ е изпадналъ, защото е изгубилъ и исхабилъ всички материални сръдства. Винаги е билъ ходилъ по съ два револвера и бастунъ, въ който е заврянъ дългъ шишъ съ двѣ остриета въ видъ на кама, само че дългъ почти колкото е билъ бастуна му.

У-ми Г-нъ Страшимировъ, събрахъ свѣдения, че е събиралъ виднитъ селяни въ близката до селото гора подъ предлогъ, че пасътъ добитъкъ, повдигалъ ги е за бунтъ, обаче точно за това никакви свѣдения сега не бихъ Ви далъ, защото добръ не съмъ освѣтленъ. Нуждно е време съ каквото винаги не разполагамъ и ходене, за което сжщо иска врѣме. Въ всѣки случай азъ не ще остана съ това, ще се постарая за още нѣкои разкрития само и само да се послужи на дѣлото. Като завършвамъ настоящето си, което е малко обширничко и съ което може би ще Ви утекча, моля Ви, извинете ме за късното даване на тия свѣдения, като се задоволиете сега съ тѣхъ, при обещанията ми, че ще се постарая и за издирването на онова, за което почертахъ въ III-а страница на настоящето ми и др. нѣкои, каквито бихъ узналъ въ послѣдствие.

Ловечъ 2. III. 1927 г.

Сърдечно Ви поздравявамъ

З. П.

Чиновникъ въ общината.

АЗБУЧНИКЪ

НА СОБСТВЕНИ ЛИЧНИ ИМЕНА:

А.

А. М. М. 491
 А. К. Борилъ 535, 536
 Аврамачо Часовниковъ 261
 Аврамачо Юсификовъ 352, 354, 357, 377
 Аврамовичъ Панталей 11
 Азисъ Рушидооглу (Стамболлу, компания — Ханда Небоолу) 21, 28, 30, 53, 55, 63, 68, 72, 73, 74, 77, 171, 174, 175, 216, 217, 356, 482, 485, 488, 491, 494, 496, 505, 506, 510
 Азисъ Достунузъ Ходжа ефенди 431, 432, 434, 441
 Алладжиянъ Ованезъ 579, 580, 583, 584
 Алекси 428
 Али паша 498, 500, 503
 Али Хаджи 713
 Али Чаушъ 615, 640, 641, 723
 Али Саибъ 567, 588, 641, 642
 Алилаа Селевли 193, 198, 257, 258, 291, 308, 358, 381
 Аликочъ 412
 Алтъновъ Т. 546, 547
 Анастасовъ бай 55
 Анастаса Йорганджията 448
 Анастаса Ст. Фотографа 444, 484
 Ангелъ бай 25, 140
 Андреевичъ Трендафилъ 413
 Андраши 500, 503
 Ангелъ 663
 Антиповъ Г. 697, 698, 699, 720
 Арнаудовъ Николчо 121
 Арнаудовъ 500
 Асанъ Ефенди 341
 Асланъ Дервишооглу Кжрджалж 24, 29, 31, 55, 57, 66, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 90, 99, 100, 104, 107, 108, 109, 110, 112, 114, 115, 119, 121, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 141, 144, 146, 148, 150, 151, 156, 159, 160, 164, 166, 175, 186, 187, 188, 189, 195, 197, 198, 216, 217, 238, 256, 259, 264, 268, 288, 318, 341, 353, 352, 354, 355, 357, 358, 361, 364, 365, 367, 368, 370, 372, 375, 377, 381, 534, 572
 Асланооглу Видинли 100

Асланогу Асланъ 256, 347, 356, 370, 380
 Асланоолу Чифутинатъ 143
 Аспарухъ 534
 Атанасовъ Сава 607
 Афузъ ефенди 438
 Афжъ ефенди 281
 Ацовъ Ив. 612

Б.

Бакаловъ Н. 445
 Бако Бакаловъ Бучуковлу 384
 Балкански Н. 390, 420, 445, 448, 452, 471, 537, 575, 576, 606, 608, 665, 666, 671, 672, 689
 Бальяковъ П. 663
 Башевъ Андр. 725
 Бедискински 503
 Бекиръ Кадриолу 238, 336
 Бенли Маринъ 11, 632
 Бенковски Г. 725
 Бенчо Кр. 664
 Бенефъ Парашкевъ 669
 Бериславъ 534
 Берковски М. 655, 658, 662
 Беровъ Дико 657, 661
 Близнавецъ Милой 371, 375, 376, 545, 556, 562, 613, 618
 Богдановичъ 449
 Богословъ дяк. 709
 Богдановъ Д. 697
 Боровъ К. 645
 Бончовъ Илия И. 711
 Боневъ П. Т. 278
 Бони 289
 Бончовъ х. Ристодоръ 265
 Бору Иленчинецъ 238, 256
 Ботьо 661
 Ботевъ Хр. 680, 710
 Ботю, 329
 Бочевъ Василь 514
 Бочукооглу 109, 137, 143, 168, 259, 298, 310, 329, 334, 348, 352, 357, 361, 362, 364, 367, 368
 Бошнакъ Стеф. 657
 Бошнакъ Раму 657
 Бошнакъ Сава 657
 Бояджиева Ив. Евгения 703, 704

Бояджиева Анка Ив. 703
 Бояджиев Христо Мил 706
 Бояджиев Димитър Мил. 706
 Брашляновъ А. 345, 546, 541, 550
 Брайко Коприщенца 663
 Брайковъ Анг. 712
 Буйновъ Ст. Хр. 390
 Бунеско И. 396
 Бунеско Ганъ 402
 Бурмовъ Хр. Г. 612
 Бушарановъ Василь 643, 658, 661
 Бушнакъ Ив. 270
 Българянски В. 702
 Бъчваровъ 702

В.

В. Т. А. 164
 Вазовъ Минчу 270
 Вайсть 503
 Ванковъ Янко 405, 448
 Василь Гложенчето 25
 Василь Тетевенчето, (—ицатъ) 25,
 229, 232, 243, 315
 Василину Манолу 396
 Василь Карловеца 448
 Василь Плѣвненца 446, 448
 Василий арх. 04, 705, 707
 Василь Чорбаджи 369
 Василевъ Тома 637
 Вацовъ Тодоръ 581
 Величко ефенди, 132, 258
 Величковъ Иванъ 657
 Велковъ Стоянъ Софийски 548, 664,
 665, 666, 667, 669
 Вечо Г. Ангелъ 612
 Веловъ касапъ Христо 670, 671
 Ветевъ Ив. 658, 660
 Виктория 503
 Вилхемъ 503
 Вичо Севлиевца 256
 Владимировъ 597
 Власаки 146
 Влаховъ Дако 706
 Влахова Дона Д. 706
 Влаховъ Д. Иванъ 706, 707
 Влахова Д. Кина 706
 Влаховъ Милчо Др. 706
 Войниковъ Д. 491
 Воловъ П. 708
 Врабевски х. Станчо 638
 Врачановъ Николай 664
 Врачешъ Лезо-оглу 255
 Вторановъ Г. Д. 415
 Вукаловичъ Лука 451
 Вутъовица Йо кова 706
 Вутевъ Ветъо 658
 Ватевъ Ив. 660
 Вуто 635
 Вучковъ Ив. 612
 Вълко жандарина 620

Вълковъ Цвѣтко 660
 Вълковъ Найдень 660
 Вълновъ Панталей 44, 617
 Вълчевъ х. Стаму 265
 Вълчовъ Цв. 660

Г.

Газа Петралионъ 513
 Газда Добря 603
 Гани Маджарецъ 702
 Ганчевъ Драганъ 426
 Ганчо 466, 467, 469, 512
 Ганчевъ Василь 663
 Ганчовъ Иванъ 713
 Гарибалди 502, 575
 Гачо Каланджи 657
 Генадий 574, 575, 672
 Геновичъ 500
 Генчо Чешнето 727
 Генчовъ Цако 660
 Генчовъ Божилъ 660
 Генчовъ Гаврилъ 658, 660
 Генчовъ Минко 699
 Георгиевъ Евлогий Хр. 11, 398, 615
 Георгиевъ Христо 392, 398, 401
 Георги 456
 Георгиевичъ Ив. 631
 Георги 664
 Георчевъ Никола 634
 Герго хайдутъ 628, 629
 Геровъ Найдень 4, 398
 Герговъ Павелъ 712
 Гичевъ Никола 703
 Гичо бакардж. 663
 Григоровъ Петръ 270
 Горовъ Ив. Д. 545, 547, 559, 581, 582
 Грамадовъ Г. 394, 398
 Грозевъ Танасъ 413
 Грошонъ Давичонъ 545
 Грую 165, 459
 Грудовъ И. П. 396
 Гръзлевъ Райчо 545, 547, 669
 Гърбовъ Исмаилъ 723
 Гюндузовъ 660

Д.

Даковъ Петко 661
 Дамяновъ Танчу 270
 Данаила 52, 53, 128, 148, 157
 Данаилъ монахъ 706, 707
 Дановъ Хр. Г. 463
 Данчевъ Георг. 658, 662
 Даскаловъ Н. 606
 Дели Муратъ 238, 240, 241
 Дели Исраима 240, 241
 Дели Христемаага (Дервишъ) 353, 554
 Дели Минковъ Стеф. 667
 Дервишоглу Мехмедъ Кърджала 112,
 234, 237, 257, 259, 310, 335, 336, 349,
 357, 367, 370, 379, 545

Дечевъ Георг. 6^е8, 662
 Джамбазъ Али 545
 Джанковъ Стеф. 715
 Джанкова Натя 716
 Джутовъ 137
 Джуро 30, 215, 216
 Дибицъ 521, 524
 Диковъ Дако 638, 706
 Диковъ Георг. 659
 Диковъ Денчо Хаш. 636
 Диковъ П. 659
 Дилковъ Василь Ст. 661
 Диловски Кр. 695
 Димовъ Г. Ан. 669
 Димитъръ Хаджи 412, 419, 431, 433,
 437, 487, 668, 672, 680
 Димитъръ попъ 657, 663
 Димитровъ Маринъ 658, 660
 Димитровъ Ен. 658, 662
 Димитровъ Ст. 663
 Димитъръ Общи 64, 70, 71, 121, 130, 143,
 152, 153, 154, 155, 162, 167, 169, 170,
 171, 172, 173, 175, 183, 193, 194, 200,
 201, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234,
 235, 237, 239, 240, 241, 243, 258, 259,
 293, 295, 296, 298, 301, 307, 315, 328,
 329, 332, 333, 34, 335, 336, 339, 340,
 341, 342, 347, 348, 349, 350, 357, 358,
 359, 363, 373, 382, 383, 431, 432, 448,
 450, 451, 453, 455, 456, 457, 458, 459,
 489, 490, 491, 494, 510, 511, 525, 527,
 531, 540, 562, 564, 570, 574, 575, 576,
 577, 578, 584, 585, 587, 588, 589, 590,
 593, 595, 598, 67, 638, 639, 640, 641,
 645, 646, 649, 659, 670, 671, 672, 706,
 707, 708, 715, 716
 Димитроолу Ованезъ ефенди 441, 259
 Димовъ Дойчо 653, 662
 Димчевъ Ст. 662
 Динсизовъ 534
 Дионисий митр. 725
 Дичевъ Никола 715
 Добрева Мария 724
 Добрева Ивана 712
 Добревъ Дим. 712
 Добри дѣдо 712
 Добри Нейчовъ Ханджия 600, 717, 723,
 724
 Добруски В. 690
 Догановъ 582
 Дончевъ Петъръ 270
 Доротея 500
 Досювъ Пан. 634
 Дошовъ К. 662
 Драганъ Цанковъ 347
 Драгановъ Досю 286
 Драгановъ 541
 Драгашевичъ 617, 630, 631
 Драгой Стойчевъ 114
 Драгончо Ивановъ 126

Драгомирчу Ивановъ 128, 247
 Драгомирчо 15, 215, 216, 218
 Драго Драгомировъ 16, 585, 587, 590,
 591, 592, 597
 Драгню Костовъ 247
 Драгостиновъ Ил. (Ив.) 125, 546, 552
 Драко 122
 Драсовъ Иванъ 200, 483, 511, 547,
 636, 647, 717
 Драсовъ Тодоръ 636
 Драсовъ Диме 636
 Драсовъ Т. Пет. 218
 Дрянновски Кр. 607, 689
 Дрянъ-Кюху 346
 Дянко Шипченчето 606
 Дянковъ Петъръ 409, 612

Е.

Евдокия 704
 Евстатий от. 725
 Едирнели Бохуръ Несимъ 360, 361, 569
 Едирнели Афжаа 238, 242, 262, 266,
 328, 312, 572
 Едирнели Джумаи 189
 Екатерина (Каравел.) 71, 78
 Елесь Джутовъ 234, 235, 240, 241,
 333, 337, 342, 370, 377, 544
 Елешница Кара ибо 255
 Есатъ паша 656
 Ефтимовъ Коста 405

Ж.

Желя дѣдо 606, 607, 668
 Живковъ Г. 57, 62, 63, 66, 67, 215,
 461, 483, 571, 536
 Жулкекуртъ 450

З.

Загорски Бочо Хр. 703
 Заимовъ Стоянъ 658, 662, 690, 696, 706
 Занфировъ Георги 669
 Зидарова Соф 703
 Зуцевъ Ив. 606

И.

И. 527
 Ибишъ Петко 413
 Ибраимъ Коджа 412
 Ибришимовъ Иванъ 638
 Ибраимолу Мехмедъ Идирнели Ви-
 динде 293
 Ибриама Анадоллу 193, 195, 197, 203
 Иване калеко 37
 Иванъ Муратоглу Афжаа 264
 Иванъ телеграфч. 689
 Иванчо ефенди 500, 582, 583, 586, 593,
 596, 641, 642, 643
 Ива Капетанъ 606
 Иванъ дѣдо 608, 627, 628, 629.

К

К

412

л

л

M

M

Минчовъ Иванъ 662
 Минковъ Кръстю 663
 Минковъ Ст. 662
 Минчо попъ 712
 Мининъ 478
 Минчевъ х. П. Михо 659, 662
 " " Георги 659
 Мирчо 382
 Мирчовъ Доку 255
 Митхатъ Паша 608, 611
 Митевъ Ан. 265
 Митрофанъ свещ. 662
 Митевъ Петъръ 713
 Михайловъ А. 398
 Мишаковъ Тод. 639
 Мичовъ Илия 712
 Мишайковъ П. 126, 401, 428, 447, 449, 614
 Мицовъ Юрданъ 715
 Младеновъ С. 76, 84, 88, 146, 230, 231, 234, 233, 243, 241, 260, 294, 295, 299, 302, 303, 314, 315, 489, 496
 Младеновъ Тома 174
 Младеновъ Ст. 661
 Мололу Юсима 290
 Молеровъ Ив. 616
 Момчевъ Трифунъ 663
 Монилтъ елешъ шехъ 255
 Моткуровъ П. 663
 Мохамедъ 640
 Мръвковъ М. Дочо 659, 661
 Муратъ Видинли 255
 Муратооглу Ибрахимъ (Търновалж) 22, 25, 65, 68, 70, 75, 483, 486, 492, 495, 497, 503, 509, 526, 531, 545, 556
 Муса Кесаджи 240
 Мустафа ага 708
 Мъндринговъ Тод. 534
 Мустаковъ 404, 406
 Мънзовъ Ив. 613, 614, 616

Н.

Наботковъ Б. 546, 547
 Назаровъ Исм. 723
 Назаровъ Муст. 723
 Найденовъ Първанъ 48
 Найденовъ Атан. 618
 Найденовъ Нено 664
 Найденовъ Иванъ 664
 Натанаилъ 3
 Натанаила Митр., 723, 725
 Наумовичъ Йоца 608
 Нетковъ Ив. 270
 Начевъ Т. 174
 Начевъ Гр. Д. 402, 408, 412, 418
 Начовъ Ан. 702
 Начевъ Христо Инжего 706
 Неджипъ Русчукли 354
 Недѣлковъ Маринъ 663

Недѣлчевъ Д-ръ Ив. 699
 Недѣлчевъ Петъръ 713
 Неновъ Иончо 706
 Несторовъ Иванъ 510
 Неновъ Цветко 713
 Нешевъ Бойко 668
 Нейковъ М. 63
 Никовъ Г. 661
 Никола фотографъ 55
 Нейковъ Гецо 703, 706
 Никифоръ 710
 Никифоровъ Христо 288
 Никифоровъ П. 290
 Николитъ 405, 406
 Николовъ Лечо 650
 Николовъ Мар. 637, 658, 660
 Николовъ Ив. 657
 Николовъ Пан. Балъкч. 657
 Нино дѣдо 657
 Никола шопъ 657
 Николовъ х. Станчо 659, 661
 Ниновъ Вутъо 669
 Николовъ Христо 663
 Николчова Марийка 646

О.

Обреновичъ Мих. 618, 619
 Обретеновъ Н. Т. 492, 507, 547, 512
 Огняновъ 705
 Османъ паша 720
 Офенбергъ 449

П.

П. Златевъ 558, 564, 570,
 Павловъ бае 153
 Павловъ Гьока 270
 Павловъ х. Цветко 514, 663
 Павловъ х. Михалъ 636
 Павлова Ненка 638, 659
 Павловъ Петъръ 657, 664
 Павловъ Маринъ 660
 Павелъ тютондж. 662
 Павловичъ Мирчо 218
 Падаровъ Виче 639
 Паисий дяконъ 122, 347, 358, 679, 680
 Паковъ х. Кон. 531
 " " Пеко 581
 " " Таки 581
 Панковъ Димо 290
 Пановъ Олимпий 123, 131, 148, 547, 669
 Пановичъ Вичо 396
 Панталеевъ Петъръ 614
 Панталеевъ Тома 124, 405, 408, 428, 444, 447, 449
 Папазоглу Димитро 96
 Пасковъ К. 235 525
 Патева Елена 703
 Патъо чорбаджи 643

Пейовъ Д. 657
 Пеловъ В. 660
 Пенчо Пантан. 657
 Пенковъ Ст. 657
 Пенчо Бухала 713
 Пенчевъ Ив. Н. 465, 466
 Пенчевъ х. Димитъръ 265
 Петко Па(ж)ровъ 256, 312
 Петко бай 4
 Петко Стоянъ 113
 Петковъ Г. 574
 Петковъ Пано Бонджора 600, 718, 721, 723
 Петковъ М. 658,
 Петковъ Мир. 658,
 Петковъ Иванъ 659, 661
 Петковъ Д. 660
 Петковъ Иванъ Танковъ 712
 Петковъ Стоянъ 713
 Петковъ Петъръ 713, 714
 Петко Паша 657
 Петъръ 37
 Петъръ Муткурчето 657
 Петъръ войняговица 709
 Петровъ Киро 270
 Петровъ Иванъ 270
 Петровъ Василъ 218, 657
 Петровъ х. Власи 230
 Петровъ х. Калчо 290
 Петровъ х. Матей 360
 Петровъ Иеремия 616, 618, 627, 628, 629
 Петровъ Желъз. 617
 Петковъ Бождаръ 657
 Петровъ В. 661
 Петровъ Ат 548
 " Ан. 657
 Петровъ Ст. 658, 660, 662
 Петровъ Фил. 658, 660, 662
 Петровъ Иосифъ 658, 660, 662
 Петровъ п. Филю 660
 Петровъ Симеонъ 662
 Пешовъ Найд. 616, 618, 627, 628, 629
 Пеювъ В. 653 660
 Пеювъ Л. 659
 Пиперковъ Иванъ 270
 Пишмишъ Ив 518
 Поповъ Хр. Данаилъ 13, 18, 52, 61, 62, 66, 81, 83, 85, 90, 123, 126, 129, 131, 145, 215, 216, 217, 247, 249, 252, 345, 383, 397, 451, 480, 481, 483, 484, 490, 506, 512, 515, 517, 525, 526, 532, 536, 538, 539, 540, 542, 543, 544, 546, 547, 551, 555, 565, 576, 668, 671, 672, 688, 690, 694
 Поповъ Йорданъ 53, 408, 425, 431, 437, 439, 485, 669
 Поповъ Райчо 63, 393, 514, 530, 616
 Поповъ П. Димитъръ 695
 Поповъ П. 290
 Поповъ Иванъ Н. 503

Поповъ Ан. Х. 155, 160, 161, 164, 173, 201, 554, 555, 636, 637, 642, 643, 660, 691, 726
 Поповъ Хр. 517
 Поповъ Ив. 617, 618
 Поповъ Мирчо 662
 Поповъ Ат. Мих. 694
 Поповъ п. Димитъръ 658
 Поповъ Петъръ 703
 Поповъ Костадинъ 708, 709
 Поповъ Киро Д-ръ 703
 Преславски Танасъ Ж. 661
 Пулевъ Тинко 203
 Пулевъ Тодоръ 437
 Пулевъ В. Хр. 700, 701
 Пупешковъ 619, 638, 661
 Първовъ Цветко 291
 Първановъ Иванъ—Хр. Георгиевъ 403
 Пышковъ Д. 565, 614, 636, 643, 645, 647, 655, 661, 695, 715, 718, 719, 721, 723, 726
 Пышковъ Иванъ 716
 Пѣевъ Д. 151
 Пѣевъ Тодоръ, 189, 190, 191, 201, 230, 231, 232, 240, 244, 260, 310, 339, 382, 544, 546, 547, 552, 583, 682
 Пѣевъ Сотиръ 618
 Пѣевъ Лало 661
 Р.
 Радка 465
 Ради 512
 Радославевичъ Коста 507
 Радославовъ Михаилъ 663
 Радаговъ Иванъ 664
 Радивоевъ М. 693
 Раженковъ Н. 386, 724, 721
 Раковски С. Г. 3, 390, 392, 394, 521, 524, 581, 585, 608, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 665, 667, 668, 670, 693
 Ранеловъ Н. 281
 Рашко 98
 Ралчо 664
 Рашидъ Ходжоолу 235, 239, 333, 347, 545
 Рашеевъ Н. 720
 Рашеевъ Цачо Р. 720
 Рачевъ Ив. 657, 664
 Рафаилъ дѣдо 708
 Райчо 218, 393, 488, 494, 496, 497
 Райновъ Теоф. 47, 62, 85, 184, 215, 442, 452, 498
 Райновъ М. 444
 Райчиновъ Петъръ 713
 Ристачъ 412
 Режепъ Чаушъ 640, 723
 Репановичъ 401
 Рисандра 710
 Робовски П. Ст. 698
 Рогювъ Димо 662

Росети 412
 Русевъ Ив. 606
 Русевъ Бойчо 658, 662

С.

С. Н. Т. 368
 Савовъ Георги 703
 Савичъ Мар. 34
 Самоилъ Юсафаче 286
 Сапуновъ Г. Ив. 538, 606
 Сериевъ Хр. 661
 Селимъ Муратооглу 247
 Селимъ Мургаши-оглу 363, 370, 377
 Семерджиевъ Пан. 493
 Семедчиевъ Костадинъ Т. 493, 662
 Сербезовъ Кирякъ 658, 662
 Симеонъ ефенди 360
 Симеоновъ Петъръ 663
 Симиловъ Филипъ 637, 689, 692, 694, 691, 696
 Симеоновъ Тодоръ 663
 Симеоновъ Ив. 71
 Симеоновъ Величко 558
 Сирковъ Никол. Алчачъ 308, 554, 635, 636, 643, 719, 724
 Сирковъ Гечо 719
 Скендеръ Дервишооглу 137, 233, 234, 235, 277, 310, 348, 545
 Славовъ Господинъ 265
 Славейковъ П. Р. 415
 Славчевъ Станьо 702
 Славчевъ Сава Ат. 611
 Сливковъ Ст. 658, 662
 Солакъ 432
 Солмонъ 239
 Соломъ Георги 708
 Спиро Константинъ 316, 555
 Спасовъ Василь 696
 Стамбооллу Мехметъ ефенди 115, 120, 184, 187, 189, 238, 239, 262, 264, 266, 545, 567
 Стамболовъ Ст. 698
 Станчевъ Маринъ 12, 214, 232, 369, 541
 Станевъ Г. 701, 702, 708
 " Н. 705
 Стаменовъ 658, 659, 660
 Стаменковичъ Йоца 448
 Станчевъ Х. Стан. 658, 661
 Станчевъ п. Ив. 270
 Стайковъ Георги 658
 Станчовъ Вьло 660
 Стойковъ Георги 660
 Стефанъ 557
 Стефановичъ Зечо 452
 Стефановъ П. Димитъръ 659, 662
 Стефановъ Панчо 705
 Стефановъ Михалъ 706
 " п. Захаръ 706
 Стойковъ Танасъ 661
 Стойчевъ Рашко 690

Стойчевъ Парашкева Ханджийски 214
 Стоянъ войвода 201, 231, 243, 292, 294, 318
 Стояновъ Маню 242
 Стоювъ Стоянъ кираджи 242
 Стояновъ Таню 263, 656, 364, 658, 663
 Стояновъ 410, 417
 Стояновъ Недѣлко 549
 Ст. Карагьозовъ 558, 560, 563, 570
 Стояновъ Пар. Д-ръ 643
 Стояновъ Въл. 648
 Стояновъ Мечка 657
 Стояновъ Тане 661
 Стояновъ Иванъ 663, 659
 Стояновъ Тончо 603
 Стояновъ Георги 703
 Стояновъ Петъръ 710, 713, 714
 Стояновъ Добри 717
 Стояновъ Ст. 717
 Странски Ст. 717
 Страшимировъ Д. 705, 706, 714, 715, 716, 718, 723, 726, 727
 Сѣйковъ Дойко 660
 Скулюманоглу Даудъ 109, 111, 137, 151, 189, 194, 229, 230, 232, 257, 293, 301, 319, 312, 332, 339, 340, 341, 357, 377, 379, 545, 561

Т.

Тайсолъ 239
 Танасовъ Мих. 405, 617
 Танасъ фурандж. 662
 " кундурдж. 662
 Таневъ Янко 659
 Танасовъ Рах. 667, 669
 Тачова Неда 702
 Твердо 166, 534
 Тенковъ Йото 660
 Теодоровъ М. 668
 Теохаровъ 288, 400, 537
 Тихо (Н. Т. Обретенъ) 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 509
 Тиховъ Ангелъ 663
 Тодевъ Костадинъ 659
 Тодоръ 657
 Тодоровъ Кънчо 402
 Тодоръ Халача 635
 Тодоръ Бръмбара 637
 Тодоровъ Д. 658, 661
 Тодоровъ Н. 715, 717
 Толовъ Атанасъ 660
 Тома 405, 406, 464, 465, 466, 468, 469, 512
 Тоньо 713
 Топаловъ Д. 534, 542
 Топаловъ П. П. 713
 Тосунъ бей 713
 Тотева Пауна 715
 Тошковъ Н. М. 11, 26, 84, 389, 394, 396, 399, 414, 454, 455, 472, 482, 490, 516, 517, 518, 543

Трайковичъ Д. 191
 Тропчу 166
 Тулчалията Ст. В. 417
 Тулчалията Хр. Г. 611, 657
 Тутманиковъ п. Георги 660

У.

Узуновъ Атанасъ Ц. 186, 654, 725
 Узунъ Хасанъ 137, 545

Ф.

Фатиме, Шефика, Юсеинъ Анамъ 342
 Федфаджиевъ Ив. 383, 562
 Ферадъ Шеринъ 652
 Филипъ Т. 17, 18, 19, 25, 27, 77, 88, 86, 89, 128, 216, 324, 338, 345, 401, 413, 415, 416, 425, 428, 529, 439, 432, 433, 437, 439, 445, 446, 447, 448, 454, 472, 480, 481, 482, 490, 494, 517, 518, 531, 542, 606, 689, 708, 710
 Фурнаджиева Мария 708
 Фурнаджиевъ Ив. 40, 638, 661, 711
 Фучичие Иванъ 413

Х.

Хаджи Ахмедъ сарж чизмели Кармъжж 17
 Хаджи Асанаа (Карловалж) 134, 263, 269, 281, 381, 545
 Хаджи Бекира Стамболу 256
 Хаджи Афъжаа 281
 Хаджи Александрия 520, 524
 Хасанъ Касанъ 112, 137, 234, 235, 237, 334, 339, 340, 376, 545
 Хайверковъ Иларионъ 657
 Хашновъ 635, 720
 Хашнова Величка 646, 715
 Хесеричъ 617
 Хитовъ Панайотъ (Сливенски) 6, 25, 31, 50, 51, 54, 57, 63, 70, 77, 82, 86, 88, 207, 208, 209, 318, 323, 324, 325, 345, 401, 412, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 432, 433, 437, 441, 445, 446, 447, 448, 450, 453, 459, 460, 461, 471, 472, 484, 490, 491, 492, 506, 507, 508, 512, 513, 514, 515, 521, 524, 525, 530, 531, 534, 536, 539, 541, 542, 543, 544, 547, 550, 563, 575, 598, 599, 605, 607, 615, 629, 630, 665, 666, 680, 689, 698, 709
 Хитихаръ Касапъ Хатемъ 335
 Хитровъ Ан. Ц. 636, 645
 Хитровъ Тома 669
 Хитровъ Н. 702
 Христо Латинеца 300, 301, 304, 644, 645, 646
 Христемага 214, 353, 370, 380, 570
 Христовъ Василь 469, 509
 Христо (Х. Санда) Градесченина 606
 Хр. х. Юрданъ 611
 Христичъ 617
 Хюсеинъ Бошнакъ Чаушъ 639, 640, 644, 646, 717

Христовъ п. Георг. 700, 701
 Христо Гължба (Сърмевъ) 661
 Хрулевъ Тодоръ 697

Ц.

Цаковъ Н. 706
 Цаковъ Петъръ 659, 661
 Цаневъ Ст. 618
 Цанковъ К. 131, 156, 248, 546, 547, 585
 Цанковъ Ив. 452, 617
 Цачевъ Ст. 618
 Царакчия Идрисъ 718
 Цвѣтковъ Никола 643, 644, 646, 660
 Цвѣтковъ Митю 261
 Цвѣтковъ Хр. 658, 660
 Цеко дѣдо 409, 415, 418, 428, 430, 439, 507
 Ценовъ Никола 11
 Ценовъ Д. 48, 62, 70, 71, 72, 76, 77, 78, 83, 140, 215, 250, 455, 508, 525
 Ценовъ Христо 658, 706
 Ценовичъ Д. 84, 156, 460, 485, 546, 547
 Цоловъ В. 657
 Цонзоровъ х. Мар. 547, 552
 Цонко войвода 603, 610, 611
 Цочовъ х. Ив. 711
 Цударосъ Михаилъ 458

Ч.

Чафуртовъ Георги 318
 Чайсолъ 340
 Чаушовъ Н. В. 608
 Чергорецъ Христо 689
 Черibaши Мехмедъ 648, 718
 Черноватъ Толоръ 611
 Черногорчи Иванъ 413
 Чолака 464
 Чоновъ Тодоръ 713

Ш.

Шакиръ бей 566, 567, 583, 641
 Шерифъ Чаушъ 711
 Шешеджиевъ Мичо 270
 Шипковенски Нено Мар. 290
 Широковъ Илия 546, 547
 Шишеджиевъ Георги 711
 Шишковъ 468
 Шишковъ Якимъ 642
 Шоповъ 400
 Шунтовъ Стоянъ 382

Ю.

Ювковъ Ст. 658
 Юдачооглу Селенили 178, 195, 263, 269
 Юндова В. 232
 Юсинъ онъ Баши 647
 Юнковъ Митю 657, 664
 Юрдановъ Кон. 581
 Я.
 Янко 405, 406, 441, 448
 Яношевичъ Мито 608
 Ясеновъ Д. 298

АЗБУЧНИКЪ НА ГЕОГРАФСКИ СОБСТВЕНИ ИМЕНА

А.

Абрашлари 307
Австрия 131, 345, 405, 500, 503, 624, 633
Ада-кале 452
Адана-Мадени 637
Адинбали-Волака 458
Азия 391
Акия 663
Албашево 307
Александрия 401, 424, 446, 447, 545
Ала-Юртъ 651
Амбелаки (Кетимио) 458
Америка 468, 502
Амзалари 307
Амсара 651
Амасия 651
Ануселяна (Свети Василий) 458
Анадола 637
Ангора 610
Арменусъ 453
Арабакокакъ 638, 654
Аобанаси 657, 663
Арабаджиево 658
Арлудъ 654, 657
Асанъ Челеби 653
Атина 671
Ауренъ 651

Б.

Баба-Ески 650
Багдаты 566
Базашъ 612
Бакърджия-Мадемъ 660
Банялука 657
Батулци 389
Бекетъ 382, 448, 546
Бесарабия 713, 714
Битоля 520, 523, 657
Боградъ 713
Босна Херцеговина 617
Божуля 649
Браила 131, 415, 417, 443, 450, 451, 542, 546, 575, 576, 669
Бранковецъ 656, 664
Братаница 19, 606
Букурещъ 11, 12, 13, 48, 50, 55, 64, 70, 71, 76, 77, 86, 124, 125, 140, 141, 142, 146, 147, 148, 149, 165, 215, 218,

249, 250, 255, 319, 326, 338, 344, 345, 355, 378, 393, 396, 397, 398, 400, 401, 402, 403, 412, 413, 414, 416, 418, 419, 422, 426, 427, 428, 435, 442, 443, 444, 450, 460, 515, 530, 533, 537, 539, 542, 543, 544, 5 6, 547, 550, 555, 559, 563, 564, 574, 584, 595, 596, 591, 596, 598, 599, 606, 615, 616, 625, 627, 630, 632, 633, 635, 637, 665, 667, 669, 699, 724
България 14, 15, 18, 26, 28, 33, 41, 60, 62, 115, 117, 1 8, 141, 142, 148, 183, 196, 210, 213, 214, 241, 242, 254, 262, 263, 268, 269, 338, 357, 393, 416, 417, 427, 429, 451, 454, 466, 477, 479, 516, 519, 521, 524, 535, 536, 547, 552, 553, 556, 571, 617, 618, 620, 624, 627, 667, 668, 687, 688, 693, 704
Българско 14 15, 16, 18, 19, 20, 22, 25 25, 27 28, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 42, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 61, 64, 67, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 88, 89, 91, 92, 93, 96, 101, 103, 107, 110, 113, 115, 117, 119, 123, 124, 125, 127, 128, 130, 131, 132, 141, 145, 147, 148, 152, 156, 160, 161, 167, 171, 176, 173, 175, 183, 184, 194, 196, 215, 216, 221, 241, 242, 354, 367, 377, 474, 491, 506, 535, 536, 544, 547

Бълкантъ 270, 311, 317, 324, 400, 417, 436, 466, 4 3, 576, 609, 621, 671
Българско-Сливово 609
Бѣлградъ 4, 53, 70, 88, 393, 402, 403, 405, 408, 409, 413, 414, 419, 417, 419, 422, 424, 425, 426, 443, 4 5, 453, 455, 457, 458, 460, 484, 492, 508, 512, 514, 524, 525, 534, 543, 544, 545, 550, 552, 575, 576, 597, 607, 612, 613, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 624, 665, 629, 630, 631, 634, 668, 669, 670, 670, 671, 672, 703, 704
Бѣлица 609, 657, 666
Бѣлово 664

В.

Варна 389, 606
Варошъ махла 292, 722
Василиско св. 458, 459
Велесъ 618

Видинъ 426, 452, 519, 522, 581, 601, 628; 636
 Виена 581
 Видраре 273, 318, 635, 648, 658, 660
 Влахово 612
 Владия 727
 Влашко 4, 5, 7, 66, 69, 74, 89, 107, 110, 114, 117, 120, 126, 153, 170, 171, 181, 182, 191, 195, 216, 230, 232, 296, 300, 308, 309, 411, 413, 414, 416, 427, 440, 449, 451, 470, 472, 481, 491, 494, 538, 542, 547, 580, 584, 585, 597; 606, 609, 616, 624, 668, 670
 Войнягово 702, 711, 712, 713, 714
 Вотива Саракийски 457
 Враждебна 299, 315
 Враца 580, 658, 660
 Врачешъ 363
 Върбовка 630
 Вѣтрень 649

Г.

Габрово 12, 287, 308, 415, 522, 612, 667, 664
 Галата 638
 Галацъ 12, 13, 145, 355, 383, 413, 415, 427, 443, 487, 517, 542, 546, 667
 Галешникъ 261
 Галичъ 663
 Геритъ 670
 Гложене 299, 310, 314, 315, 578, 636, 638, 639, 654, 659, 660, 705, 706, 707
 Гол.-Изворъ 658, 660, 661, 706
 Горна-Малина 649
 Горна-Орѣховица 552
 Горни-Матеевци 618
 Градецъ 264
 Градешница 638
 Грамада 609, 611, 657, 664
 Гръцко 658, 664
 Гюлджикъ 154
 Гюмишъ Мадени 654
 Георгево 9, 85, 118, 124, 157, 215, 216, 415, 418, 426, 443, 445, 451, 452, 461, 487, 534, 545, 559, 561, 571, 582, 585

Д.

Дебела-Могила 611
 Дели-Орманъ 609, 615
 Дервентъ 610
 Джембазето 658, 662
 Джумая 264, 552
 Дигизра 656
 Дикили-ташъ 609
 Дияръ-Бекиръ 34, 39, 42, 46, 157, 448, 598, 647, 655, 660, 661, 662, 687, 691, 693, 717
 Добруджа 18, 696

Дойкинци 671
 Долна-Орѣховица 552
 Дръновецъ 437
 Дръстене мах. 300, 304, 717, 718, 723
 Дудене 305
 Дунавъ 60, 242, 249, 426, 609, 622, 626, 666, 714
 Дяково 659
 Джбене 702, 712

Е.

Европа 21, 62, 79, 107, 113, 117, 391, 412, 436, 445, 503, 571, 627, 654
 Елена 437, 486, 507, 541
 Ени-маале 267
 Ени-Заара 197, 313
 Ени-ханъ 653
 Ескиа-Зара 193, 197, 238, 268, 297, 317
 Етрополе 111, 233, 273, 310, 314, 317, 334, 552, 682
 Ефратъ 654

Ж.

Желявна 659, 661, 664
 Желѣзникъ 100
 Жеравна 264, 610, 657, 665, 689

З.

Зайчаръ 622, 627, 628, 668
 Захра 574
 Златица 319, 361, 365, 552, 606, 627

И.

Иванова ливада 612, 629
 Иеракири (Амориу) 457
 Изворъ 273, 301, 350, 363, 566
 Иоанъ св. (Менопотамо) 457
 Ипекъ 670
 Ираклия 651
 Искъръ рѣка 606
 Италия 553, 575, 670
 Ихтиманъ 649
 Ичеря 267
 Ичерянска рѣка 610

К.

Кавказъ 468
 Казанлъкъ 96, 197, 247, 255, 307, 389, 658, 662, 663, 703, 704, 714
 Каларашъ 318, 460
 Калафатъ 546
 Калоферъ 389, 661, 704, 710, 711
 Калугерово 257
 Караачъ 666
 Каратопракъ 305

Карлово 32, 37, 40, 47, 91, 100, 134, 207, 208, 229, 231, 266, 267, 281, 292; 297, 298, 303, 306, 307, 328, 433, 545, 626, 659, 699, 700, 201, 702, 703, 704, 705, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713

Кастелонъ 458
 Кашалъ 653
 Кезикъ 653
 Кидонийски Лакади 457
 Кисамски Касители 457
 Кишеневъ 443
 Клисуре 297, 620
 Княжевацъ 608, 612, 622, 629, 671
 Коджа-Юртъ 319
 Койнаре 658, 660
 Копривница 100, 184, 267, 297, 658, 662, 663, 668, 688

Коробия 242
 Котелъ 267, 363, 610, 689
 Крагуевацъ 622, 623
 Крайова 382, 401, 412, 417, 546, 549, 612, 614, 615

Кривореченска паланка 375
 Критъ 257, 458
 Круцохордъ 611
 Крушево 689
 Куми 457
 Кутая 663
 Курия Апокоронски 458
 Къзъ Муратъ 609, 610
 Кънакъ 653
 Кърина 566, 595, 644, 646, 647, 669, 695, 697, 703, 714, 716, 718

Кърънъ 653
 Кюстендилъ 362, 375

Л.

Лайпцигъ 512
 Ловечъ 64, 78, 91, 95, 100, 118, 139, 157, 190, 191, 193, 195, 214, 228, 231, 257, 259, 238, 294, 296, 297, 298, 301, 302, 304, 305, 309, 312, 314, 316, 317, 348, 353, 382, 503, 511, 514, 545, 552, 551, 565, 573, 579, 581, 589, 590, 591, 592, 593, 595, 597, 635, 636, 637, 639, 640, 641, 644, 645, 646, 649, 659, 663, 669, 679, 680, 681, 682, 633, 696, 697, 698, 699, 706, 721, 724, 725, 726, 727, 753, 710, 715, 716, 117, 720

Ломъ 74, 77, 78, 261, 318, 375, 417, 582, 608, 658, 662, 720

Ломъ рѣка 610
 Лопанъ 122, 661

Лютаково 213, 351
 Люле-Бургазъ 650

Лѣсковецъ 12, 76, 100, 214, 233, 238, 369, 541, 545, 552, 554, 618

М.

Маджери 307
 Македония 60, 153, 210, 362, 366, 368, 427, 502, 507, 520, 523, 552, 617
 Малевъ 457
 Медвенъ 264
 Микре 641, 642, 647
 Млати Шумка 702
 Москва 395
 Мургащъ 664, 665, 667
 Мюнхенъ 512

Н.

Нейково 610
 Нетрополия 600
 Никополь 217, 429, 439, 441, 482, 590, 597, 638, 691, 693
 Нова-Загора 265

О.

Одеса 16, 18, 25, 30, 64, 72, 87, 89, 125, 128, 216, 323, 337, 289, 393, 395, 398, 413, 428, 429, 432, 437, 439, 443, 445, 446, 447, 448, 451, 454, 480, 490, 495, 542, 658, 667, 670, 679, 682, 695
 Одринъ 524, 650, 696
 Олтеница 124, 130, 157, 453, 455, 609
 Орта-коинакъ 319
 Орхание 104, 229, 235, 240, 273, 333, 347, 363, 370, 382, 552, 575, 579, 580, 588, 725, 637, 639, 642, 660
 Орѣхово 127, 174, 257, 261, 291, 308, 309
 Осиковица 334, 659, 661
 Османъ-Пазаръ 264, 364, 562, 610
 Охридъ 261

П.

Пазарджикъ 100, 268, 278, 297, 306, 389, 456, 575, 650
 Панагюрище 100, 267, 297, 708, 718, 723
 Панега 299, 315
 Парижъ 641
 Петербургъ 395
 Печковица 720
 Пикетъ 125, 126, 127
 Питеша 382
 Пиротъ 74, 77, 78
 Писаница 609
 Пловдивъ 100, 181, 182, 184, 267, 297, 306, 311, 328, 389, 431, 574, 606, 657, 662, 690, 698, 700, 703, 708, 713
 Плоещъ 55, 57, 66, 218, 393, 512, 545, 665, 667, 666
 Плѣвенъ 21, 49, 55, 56, 76, 78, 86, 87, 101, 141, 161, 201, 217, 294, 299, 301, 315, 316, 344, 439, 510, 526, 550, 579,

580, 586, 590, 594, 595, 596, 600, 601,
642, 659, 660, 663, 691, 692, 693, 694,
698, 700, 703, 708, 713
Помашка-Лешница 638
Правецъ 654, 660
Прага 442, 512
Призрень 670
Прилѣпъ 618
Провадия 264

P.

Радомиръ 362, 375
Разградъ 242, 294, 552, 609, 610
Ретимно 459
Рила 466
Ромъния 443, 523, 638, 642, 667, 688,
709, 723, 727
Русе 116, 125, 129, 147, 148, 157, 346,
353, 349, 367, 380, 383, 389, 426, 461,
462, 468, 469, 491, 494, 506, 507, 509,
512, 525, 527, 529, 535, 536, 546, 552,
554, 557, 558, 559, 560, 564, 570, 573,
577, 579, 583, 584, 585, 587, 592,
593, 595, 608, 641, 642, 661, 663, 665,
672, 639, 691, 692, 721
Русия 123, 210, 345, 468, 443, 463, 470,
507, 501, 503, 507, 518, 585, 667, 670,
669, 681
Румелия 427, 588

C.

Салта 458
Самоковъ 575, 670
Свищовъ 13, 461, 560, 596, 611, 630,
677, 663, 667, 687
Севлиево 297, 314, 316, 644, 697
Селия 457
Сересь 696
Сейментъ 668, 662
Сивасъ 652
Синаитъ 651
Силиврия 650
Силистра 338, 516, 517, 585, 712
Скендерунъ 655
Скравена 362
Слатина 333
Сливенъ 12, 93, 100, 120, 189, 197, 238,
267, 268, 297, 307, 389, 415, 431, 445,
451, 519, 521, 522, 523, 524, 534, 541,
543, 545, 561, 572, 573, 574, 575, 576,
586, 594, 595, 606, 611, 612, 617, 618,
620, 621, 622, 624, 627, 628, 629, 656,
658, 661, 663
Солунъ 432, 696
Сопотъ 281, 349, 385, 640, 642, 655,
659, 660, 661, 708, 709, 710, 712
Ст.-Загора 657, 658, 662, 663, 712

Станимака 378
Стара-плаина 52, 207, 432, 456, 472,
563, 606, 608, 624, 627, 670, 671
Стратешъ 644, 645
Стрелча 267
София 191, 192, 193, 231, 266, 267, 270,
286, 287, 298, 299, 310, 314, 315, 348,
383, 389, 431, 519, 522, 552, 566, 574,
575, 579, 582, 583, 584, 588, 590, 592,
593, 597, 638, 639, 641, 644, 645, 647,
649, 657, 665, 672, 679, 680, 681, 687,
688, 690, 691, 692, 693, 695, 700, 703,
709, 713, 718, 721
Сърбия 16, 18, 22, 24, 54, 66, 193, 187,
188, 207, 324, 345, 385, 394, 395, 400,
412, 419, 420, 454, 466, 458, 471, 501,
502, 503, 513, 537, 667, 667, 671, 672

T.

Таборъ 463, 464, 465, 469, 512
Ташъ-Кесенъ 298, 314, 315
Твърдица 22
Телишъ 293, 315
Тенджеръ 652
Тетевенъ 111, 231, 273, 294, 309, 310,
314, 319, 335, 349, 351, 365, 366, 382,
55е, 574, 575, 577, 578, 606, 636, 637,
638, 639, 670, 657, 658, 659, 660, 661,
67е, 68е, 687
Тилхаранъ 655
Тича 10
Топчи Дере 621
Тракия 64, 65, 109, 182, 210, 230, 292,
294, 311, 317, 426, 4е9, 494, 502, 507,
552, 617, 680
Троянъ 134, 230, 293, 297, 298, 300,
302, 304, 305, 313, 385, 514, 545,
657, 664, 695, 696, 708
Тръвна 12, 288, 297, 308, 314, 316,
317
Тулча 663
Турно-Северниъ 417, 546, 549, 612, 613
Турско-Сливово 611
Турски-Изворъ 638, 647
Турско 449, 521
Турно-Магурели 13, 15, 18, 27, 52,
60, 63, 82, 83, 89, 90, 124, 126, 128,
140, 145, 147, 215, 216, 217, 247, 250,
316, 344, 355, 375, 342, 396, 423, 428,
429, 470, 432, 436, 438, 439, 440, 444,
446, 447, 451, 454, 559, 461, 483, 484,
490, 491, 506, 512, 525, 526, 532, 536,
539, 540, 542, 543, 546, 550, 554, 576,
584, 585, 592, 593, 637, 638, 672, 688,
690, 691, 695
Турция 15, 374, 424, 612, 617, 627, 713
Турхаль 652
Тутраканъ 609, 666
Тукатъ 652

Търново 12, 24, 66, 100, 139, 157, 193,
214, 239, 247, 266, 269, 270, 297, 319,
353, 370, 389, 402, 431, 486, 491, 493,
519, 522, 534, 541, 545, 552, 557, 558,
559, 560, 563, 570, 573, 597, 606, 636,
637, 647, 662, 663, 698, 709

У.

Узунджово 76, 510
Улашъ 653

Ф.

Филибе 73, 77, 349, 456, 519, 522, 592
Флоренция 457
Франция 210, 471, 500

Х.

Хасково (Хаской) 144, 259, 267, 662
Хайнето 307
Хоранъ 654
Хърватско 502

Ц.

Цалапица 305
Царацово 229, 231, 292, 297, 311, 313,
328

Цариградъ 184, 390, 398, 423, 426, 427,
428, 429, 433, 434, 448, 449, 451, 452,
576, 582, 583, 593, 594, 595, 598, 641,
650, 651, 655, 656, 657, 661, 709, 737

Ч.

Чаталджа 650
Чачакъ 608
Червентъ-бръгъ 299, 315
Черна-гора 84, 187, 188, 385, 508, 572,
573
Черна-вода 375
Чериково 579, 638
Чипровци 575
Чирпанъ 197, 267, 297, 307, 658, 662
Чорлу 650
Чукурлий 305

Ш.

Швейцария 502, 635, 636
Шипка 663, 714
Шуменъ 520, 522, 552, 585, 661

Я.

Ямболъ 522
Яшъ 4

Азбучникъ на псевдонимитѣ и непълнитѣ собствени имена.

А.

А. К. Борилъ — А. Кънчевъ (535) ¹⁾
 Аврамачо Часовниковъ (261)
 Аврамачо Юсификовъ — Враца (354)
 Азисъ Рушидоглу Стамболлу, Компания Ханда Небоолу — Д. Хр. Поповъ (21)
 Азисъ Рушидоглу Видинли — Д. Хр. Поповъ (145)
 Азисъ Достунузъ Ходжа ефенди — Т. Ковачовъ (441)
 Алилаа Селевли — Ловечъ (193)
 Асанъ ефенди (341)
 Асланъ Дервишоглу ефенди — В. Левски (24)
 Асланооглу Видинли — В. Левски (100)
 Асланоолу Чифутинатъ (143)
 Асланоолу Асланъ (256)
 „ Асанъ (380)
 Аспарухъ (534)
 Афузъ ефенди — Т. Ковачовъ (438)
 Афжсъ Ефенди — Левски (281)

Б.

Бако Бакаловъ Бучуковлу — Л. Каравеловъ (384)
 Бекиръ Кадриолу (238)
 Бериславъ — 45¹/₂ (534)
 Бони (289)
 Бору Иленчинецъ — Лѣсковецъ (238)
 Бочукооглу — Етрополе (137)

В.

В. Т. А. — Велико Търново Асѣновецъ (164)
 Василъ П. — Василъ Пупешковъ (259)
 Вичо Севлиевеца (256)
 Владимировъ — Д. Хр. Поповъ (597)
 Врачешъ Лезо оглу (255)
 Вторановъ Гр. Д. — Гр. Д. Начовичъ (415)
 Вълчо Драгиновъ — В. Левски (216)

Г.

Газа Петралионъ (513)
 Грошонъ Давичонъ (545)

Д.

Дели Муратъ (239)
 Дели Ибраима (240)
 Дели Христемаага — Хр. Ив. Книговезеца (247)
 Денсизонъ (534)
 Джамбазъ Али (545)
 Дервишоглу Мехмедъ Кърджалж — Тетевенъ (259)
 Джуро — Г. Живковъ (215)
 Димитроолу Ованезъ ефенди — В. Левски (259)
 Драганъ Цанковъ — Хр. Ивановъ Книговезеца (347)
 Драгно — В. Левски (16)
 Драгойчо — В. Левски (184)
 Драгомирчо (Драгомировъ) — Д. Хр. Поповъ (15)
 Драгой Стойчевъ — В. Левски (124)
 Драгойчо Ивановъ — В. Левски (126)
 Драгно — В. Левски (215)
 Драгно Костовъ — В. Левски (247)
 Драко — Етрополе (122)
 Дрянъ-Кюху — Търново (346)
 Дякона — Левски (416)

Е.

Едирнели Афжаа — Ст.-Загора (238)
 Едирнели Джузаи — Ст.-Загора (189)
 Едирнели Бохуръ Несимъ — Котелъ (569)
 Елесь Джутовъ (234)
 Елешница Кара ибо (255)

Ж.

Жулвекуртъ — Т. Ц. комитетъ (450)

И.

И. С. (266)
 И. С. М. — Платнаровъ (329)
 Ибраимъ Мехмедъ — Ив. Драсовъ (489)
 Ибриама Мехмедъ Идирнели Видинле (290)

¹⁾ Подробно странициѣ на псевдонимитѣ сж означени въ общия азбучникъ. Тукъ сж дадени само страницитѣ, дето псевдонимитѣ сж дешифрирани. А дето псевдонима изобщо не е дешифриранъ, дадената тукъ цифра на страницата означава, кжде е пръвъ пжтъ употребень.

Ибрияма Анадоллу — В. Левски (195)
Иванъ — Хр. Ив. Книговезеца (356)
Иванъ Муратоглу Афжза (264)
Идрине — Търново (149)
Иллериески (137)
Исакъ Хайнъ — София (286)
Искендеръ ефенди — Осиковица (310)
Ихтияръ Касанъ Хатемъ (150)

К.

К. — Колю Ганчевъ (268)
К. х Н. (57)
К. Н. Марковъ — В. Левски (143)
Кадиръ Афжзъ — Таню Стояновъ (263)
Кара Мустафа Бучукоглу — Л. Каравеловъ (187)
Кара Георги — Г. Т. Икономовъ (586)
Каранъ Рустемъ (258)
Карданъ — Тетевенъ (121)
Карловалж (х. Асанаа) — Троянъ (545)
Куртооглу Саали (131)
Куртооглу Али (236)
Кавръжа — Н. Т. Обретеновъ (559)
Къвръковъ (534)
Кърджала Мустафа — В. Левски (382)
Кючюк Мехмедъ Търновалж (256) — Севлиево (312)
Кърджалията (143)

Л.

Л. Куручешмелж — Л. Каравеловъ (383)
Лажане Мехмедола (255)

М.

М. Драгановъ — Хр. Ив. Книговезеца (541)
Мамудаа Едирнели — Левски (278)
Мар. Ма (259)
Махмудая Филибели — В. Спасовъ, ханджия въ Троянъ (100)
Мехмедъ Ходжовъ (337)
Мехмедъ Едирнели (287)
Мирчо — Т. Пъевъ (382)
Мирчо Крастовъ — Хр. Ив. Книговезеца (214)
Мололу Юсима (296)
Монилтъ елешъ шехъ (255)
Муратъ Видинли (255)
Муратооглу Ибрахимъ — Ив. Драговъ (22)
Муса Кесаджия (240)

Н.

Н. Д. Т-глу (535)
Натанаилъ — П. Хитовъ (3)
Никола Ранеловъ — В. Левски (281)

О.

О. М. — отецъ Матей Преображенски (Миткалото) (119)

П.

П. С. Златевъ — Н. Т. Обретеновъ (558)
Парашкева Стойчевъ Ханджийски — Комитета въ Ловечъ (214)
Петко Паровъ — Тръвна (312)

Р.

Рушидъ Ходжоолу (235)
Рушчулия — Анг. Кънчевъ (247)

С.

Самоилъ Юсофаче (286)
Селимъ Муратооглу (Мурашооглу) — Дим. Общи (247, 359)
Сим П. (259)
Серезли Юсейна — Пловдивъ (311)
Скендеръ Дервишооглу — Гложене (310)
Солакъ — П. Хитовъ (462)
Соломонъ (239)
Ст. Карагъзовъ — Хр. Ив. Книговезеца (558)
Стамболлу Мехмедъ Ефенди — Сливенъ (238)
Столицата — Ловечъ (121)
Сюлюманоглу Даудъ — Орхание (109)
Сюлюманъ (340)

Т.

Тайсолъ (299)
Твердо — 104 (534)
Троичу — В. Левски (166)
Т. К. Ходжа — Т. Ковачовъ (447)

У.

Узунъ Хасанъ (137)

Ф.

Фатиме, Шефика, Юсемъ Янамъ (342)
Фердинандъ — Т. Пъевъ (283)
Фердинандъ — Пасковъ? (562)

Х.

Х. Афжза (278)
Х. Бекира Стамболу (256)
Хаджи Ахмедъ сарж чизмели Кармъжж — В. Левски (17)
Хаджи Асанаа (Карловалж) — Троянъ (545)
Хаджооглу Рушидъ (239)
Хасанъ Касанъ — Правецъ или Гложене (112)
Хитиаръ Касалъ Хатемъ (335)
Христемага — Хр. Ив. Книговезеца (214)

Ч.

Чайсолъ (340)

Ю.

Юдачооглу Селиникли — Т. Пазарджикъ (178)

Я.

Ясенъ Д. — Ив. Драсовъ (298)

Забелязани по-важни печатни погрѣшки:

стр.	№	редъ	печатано	да се чете
17	10	последния	неприменно	непременно
17	9	3) забележка	П. Платнаровъ	В. Платнаровъ
21	10	2) забележка	Да не бжде	Да бжде
25	11	1) забележка	се отнася къмъ сигнатурата на писмото.	
28	12	1) забележка.	Предпоследното изречение да се чете безъ двоеточието и безъ първата запетая.	
44	18	заглавието	чорбаджиитъ	чорбаджиитъ
55	22	1) забележка	писмо, № 20	писмо, № 21
64	25	4) забележка	Ловечъ.	Ловечъ.
65	25	7) забележка	№ № 16, 17, 18.	№ № 15, 16, 17, 18.
65	25	7) забел. края	щѣше да обвини	щѣше да изложи
70	27	2) забележка	писмо № 24	писмо № 25
75	30	1) забележка	За отчаянието му	Отчаянието му
98	45	1) забележка	Г.Р. (въ б.р.) съмнѣние	Г.Р. (г-нъ Рашко въ съмнение б. р.)
101	49	1) забележка	кореспонденций № № 42, 43	кореспонденции № № 43, 44
114	57	1) забележка	отъ писмо № 48	съ писмо № 49.
128	70	съдържание	въ № 62	въ № 67
129	70	1) забележка	писмо № 64	писмо № 69
130	71	1) забележка	писмо № 63	писмо № 68
144	82	2 отъ текста	за да са отпраща	за да се отпраща
149	86	2 на съдърж.	букурешкитъ писма	писмата за Букурещъ
452	394	4 отгоре	Г. Зера	Г. Зеча
492	421	13 откроя	економно учимище	економно училище
493	422	датата	Юни 7	Юли 7
506	428	заглавието	Ангелъ Кънченъ	Ангелъ Кънчевъ
526	441	2 отгоре	В. К.	В. Л.
628	509	VII ч. 1 заб.	Българи	Българи
637	510	VII ч.	Анадода	Анадола
641	510	XIII ч. посл. р.	всичко е готово	всичко е готово
652	511	V ч. пос. р.	силепъ	силень
690	524	11 откроя	А. Кънчевъ	А. Кънчевъ
696	526	10 отгоре	поп Кръжо	поп Кръсто
700	532	датата	19-III 1953	19-III 1923.
702	533	датата	13. IV. 1925 год.	13. IV. 1923 год.
702	533	5 откроя	Гато Маджеричатъ	Гано Маджеричатъ
708	538	19, 20 отгоре	Гато	Гано

Факсимилета:

- № 1. Писмо на Левски до П. Хитовъ — отд. I, № 3, стр. 6.
№ 2. Псевдонименъ подписъ на Левски — отд. I, № 23, стр. 55.
№ 3. " " " " — отд. I, № 27, стр. 68.
№ 4. Писмо на Левски до Т. Райновъ — отд. I, № 36, стр. 85.
№ 5. Квитанция получена отъ Левски — отд. II, № 163, стр. 362.
№ 6. Писмо на Левски до Централния к-тъ въ Ловечъ — отд. I, № 105, стр. 197.
№ 7. Закъ на Левски — отд. II, № 144, стр. 248.
№ 8. Знакъ на Левски за Ячу Цанковъ — отд. II, № 145, стр. 248.
№ 9. Квитанция на частенъ комитетъ за членски вноски.
№ 10. Квитанция на Б. Р. Ц. комитетъ, отд. I, за общи вноски.
№ 11. " " Ц. Б. Р. к. другъ образецъ.
№ 12. Часть отъ приготовления за печатане ржкопи на Революционния уставъ (самата шпалта) — отд. V, № 464, стр. 551.
№ 13-а Ключъ за тайната кореспонденция на Левски отъ две части.
№ 13-б Сжция ключъ отъ къмъ гърба придруженъ съ две разяснителни бележки.
№ 14. Печатъ на Ч. Р. к. въ Орханийско — отд. IV, № 337, стр. 370.
№ 15. Персийски паспортъ за избѣгване на заточеникъ отъ Д.-Бекиръ¹⁾. Преводъ на текста:

Отъ Персийското консулство въ Александрия
Понеже има приятелство между Персия и Турция, то дава се този листъ на Кеворкъ Гарабетъ, за да не му се пречи отъ чиновниците, когато иде въ Турция.

Следватъ особени белези.

Къмъ паспорта следватъ визи: а) на Перс. консулъ отъ Александрия — Мирза и б) ромънска.

¹⁾ Този документъ има следната предистория, слушана отъ покойния Д. Пышковъ.

Персийскиятъ потаникъ, арменецъ отъ Селмась, Кеворкъ Гарабетиянъ, за който е дума въ факсимилирания паспортъ, заминалъ отъ Цариградъ да пътува презъ Турция до Александрия. Въ Диар-Бекиръ продаде паспорта си на българския заточеникъ Д. Пышковъ, който стига споредъ маршрута на този паспортъ до Александрия, отъ дето персийскиятъ консулъ приятелски му даде новъ паспортъ — дадениятъ ни документъ — за да мине съ него въ странство. Б. р.).

[illegible]

[illegible]

1872. Дек. 12 $\frac{1}{2}$ Тр. 22.
Тренин.

В. Антона Селевни.

[illegible]

Висшето търгове дѣло е на името си.

№ 5.

25

№ 102

Месецъ Ное. 14

1872

Г
У
Л
Г
Р
А
Д

78

Ц. Б. Р. К.

въ

БЪЛГАРИЯ

Пріеhme отъ Ц. Б. Р. К. въ Стамбулу, Мехмет
Свѣдѣи гр. 1560. или Химидѣи и
петитотенъ и семействъ отъ А. т. т.
Ур. 104. што и ретри.

чрезъ . Кошарина т.

10 2

10

Passer T. B. M. - kivi.

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

Будва савршенство же неупа.

WEST KONTIAC, ~~ST. 2948~~ ^{WY CANO}

~~Въ~~ въ рѣкѣ ^{се} Дону стано:

мычго стелм, оод Ног.

3) За. истребление на

продвижения еи

уѣздъ, Генерал-губернаторъ Каз.

универсальна и

Частич революционни

Бидварски Коментари,

No.

Месѣцъ

Ц. Б. Р. - К.

ВЪ

БЪЛГАРИЯ

Приехме отъ Ч. Б. Р. К. въ
..... гр

чрезъ

187

КОШИТЪ

Приєхме

чрезъ

No.

Ч. Б. Р. К.

Ч. Б. Р. К.

no, oye b'pungo, u'nta'kado me t'pungo u'nta'kado
cey u'nta'kado, do t'pungo ce t'pungo u'nta'kado
u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado
u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado u'nta'kado

Dr. Achille Michener Broadway

№ 8.

Professur der Musik in i.

Q. Nelson

Thakuram ya Bhai Dada.

Ч. Б. Р. К.

4. E. P. K.

ИРИХМЕ ОТЪ Г . . . ПОУКЪ № . . . БЪ . . .

Прієме отъ Г поаб № отъ

БѢЛГРАДЪ, 187. . .

Възглаголю, 187 . . .

№ 10.

Батрачко 187.

PM
BT

187.

БЪЛГАРСКО

0 K7b

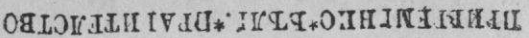
From 56 $\frac{1}{2}$.

9.5

Письме. отъ Ч. Д. Р. К. въ

4p5087

приети чрезъ

Madame Louise y Marie

modissime deprementur. *Boeckl.*

№14.

№ 15.

طریقه

تلاوت

از جانب جمال قوتی لکرمی دولت علیہ ایران

دا ندند که کار در حق برتر است و اولاد علی را تبعید اندالوس است و در این زمان که در میان
دوستان علیست میانه اند و در میان خود بر دوام دارند و کلامی که در میان ایشان است و در میان
طرفین مانع است و مانع اولی که جد عایت و معارضت می باشد و دیگر در میان اولاد علی است

اسماء

۱۰۰
 ۱۰۱

١٠	١١

水

ॐ	ॐ
ॐ	ॐ

۱۰۱
میرزا علی محمد خان

~~September 1866~~

314

Nous Consul de S. M.
A. le Schah de Perse à Alexandrie
D. Egypte

Trois les Officiers Civils
et Militaires chargés de maintenir
l'ordre public dans les pays amis
et alliés de l'Empire de Perse, de
laisser passer librement.

de M. Kaver le fils de
M. Kaver le fils de

de leur donner aide et protection
en cas de besoin.

Le présent passeport sera
valable pour un an.

Fait à Alexandrie le 15 Août
1293 Corresp. a 5. Août 1875

Le Consul

Mirza Per

1293

Aug 20
J. Kaver le fils de
M. Kaver le fils de

1293
J. Kaver le fils de
M. Kaver le fils de

Mirza Per

1293

1293